

بمناسبت چہار صدین سالِ فصال حضرت مجدد الف ثانیؒ انتشار یافت

رسائل در دفع

حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی شیخ احمد سرہندیؒ

(۹۶۱-۱۰۳۴ھ — ۱۵۶۴-۱۶۲۴ع)

اعنی

مجموعہ رسائل ہدیہ مجددیہ انوار احمدیہ الکلام المنجی بر ذرایع اولاد البرزخی

تالیف

مولانا وکیل احمد سکندر پوریؒ

(۱۲۵۸-۱۳۲۲ھ / ۱۸۴۲-۱۹۰۴ع)

مقدمہ

محمد اقبال مجددیؒ

شیرازی پبلیکیشنز لاہور

www.maktabah.org

بمناسبت چار صدین سالِصال حضرت مجدد الف ثانیؒ انتشار یافت

رسائل در دفع

حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی شیخ احمد سرہندیؒ

(۹۷۱-۱۰۳۴ھ — ۱۵۶۴-۱۶۲۴ع)

یعنی

مجموعہ رسائل ہدیہ مجددیہ انوار احمدیہ الکلام المنجی بر ذیادات البرزخی

تالیف

مولانا کمیل احمد سکندر پوری

(۱۲۵۸-۱۳۲۲ھ/۱۸۴۲-۱۹۰۴ع)

مقدمہ

محمد اقبال مجددی

شیر ربانی پبلیکیشنز لاہور

سلسلہ اشاعت نمبر ۴۸

جملہ حقوق محفوظ ہیں

نام کتاب	رسائل در دفاع حق محمد الفستانی شیخ محمد منیر
تالیف	مولانا وکیل احمد سکندر پوری رحمۃ اللہ علیہ
مقدمہ	پروفیسر محمد اقبال مجددی
زیرنگرانی	محمد طہم بشیر نقشبندی مدنی
صفحات	۵۷۶
اشاعت	صفر المظفر ۱۴۳۳ھ / دسمبر ۲۰۱۱ء
تعداد	۳۰۰
ناشر	مشیر رتانی پبلیکیشنز، لاہور

ملنے کا پتہ :

مرکزی دفتر شیر رہائی اسلامک سنٹر (شیر رہائی روڈ، چوک شیر رہائی ۲۱۔ ایکٹر سکیم نیا مزنگ سمن آباد لاہور)

فون ہس 042-7571809 سواک: 0300-4299321

297.4
رسا

رسائل در دفاع حق محمد الفستانی شیخ محمد منیر، محمد اقبال مجددی، پروفیسر

لاہور مشیر رتانی پبلیکیشنز، 2012

576 ص

1- تصوف

بسم اللہ الرحمن الرحیم

عرضِ ناشر

شیر ربانی اسلامک سنٹر سمن آباد لاہور کے جہاں مختلف شعبہ جات تبلیغ دین کی خدمت کا فریضہ انجام دے رہیں وہاں دینی لٹریچر کی اشاعت کے حوالے سے شعبہ نشر و اشاعت سال ہا سال سے خدمت کا عظیم فریضہ ادا کرنے کی سعادت حاصل کر رہا ہے۔
”شیر ربانی پبلی کیشنز“ کا قیام سلسلہ عالیہ نقشبندیہ مجددیہ کی عظیم روحانی و عبقری شخصیت سرور ملت حضرت صوفی غلام سرور نقشبندی مجددی علیہ الرحمۃ عمل میں لائے۔
آپ نے آستانہ عالیہ شرق پور شریف سے روحانی نسبت قائم ہونے کے بعد نشر و اشاعت میں کلیدی کردار ادا کیا جس کو دنیا بھر کے اہل علم تسلیم کرتے ہیں۔

شیر ربانی پبلی کیشنز سلسلہ عالیہ نقشبندیہ کی اشاعت کتب کی امتیازی حیثیت کو قائم رکھتے ہوئے مفید لٹریچر کی اشاعت میں مصروف عمل ہے اور یہ ادارہ خاص طور پر حضرت مجدد الف ثانی علیہ الرحمۃ کے حوالے سے معیاری کتب کو منظر عام پر لانے کے لیے حسب حیثیت کردار ادا کر رہا ہے زیر نظر کتاب کی اشاعت ان شاء اللہ دنیا بھر کے محققین کے لیے انتہائی نفع بخش ثابت ہوگی۔

ملک بھر کی معروف جامعات کے نامور محققین اس ادارے کی سرپرستی فرما رہے ہیں۔ خادین سرور ملت جملہ احباب کے تعاون پر تہہ دل سے مشکور و ممنون ہیں ان شاء اللہ مستقبل میں بھی ہم اپنے قارئین کرام کو نافع لٹریچر کی فراہمی میں سعی کرتے رہیں گے۔

طالب دعا محمد ناظم بشیر نقشبندی مجددی

مولانا وکیل احمد سکندر پوری

مولانا وکیل احمد سکندر پوری تیرہویں صدی ہجری / انیسویں صدی عیسوی کے نامور عالم، صوفی، مؤلف کتب کثیرہ اور شاعر تھے۔

مولانا وکیل احمد کی ولادت ۹ مئی ۱۲۵۸ھ / ۱۸۳۲ء کو موضع دلپت پور ضلع سارنہ میں ہوئی جہاں دنوں اتر پردیش کے مشرقی اضلاع کے سرحدی ضلع بلایا کا ایک قصبہ ہے ۶۴ سال کی عمر میں ۱۳۲۲ھ / ۱۹۰۴ء کو حیدرآباد دکن میں انتقال ہوا اور وہیں آسودۂ خاک ہیں۔

مولانا سکندر پوری نسفا فاروقی تھے۔ آپ کے اجداد میں شیخ مبارک مدنی چشتی فاروقی (ف ۱۰۱۶ھ) نے ہندوستان آ کر قصبہ سکندر پور میں قیام فرمایا وہیں آباد ہو گئے، ان کی ساری اولاد نے وہیں بود و باش اختیار کر لی، مولانا وکیل احمد نے یہیں سکندر پور میں پرورش پائی۔ ابتدائی تعلیم اپنے بھائی بزرگ مولوی ولی الحسنین سے حاصل کی ۱۲ سال کی عمر میں جو پور چلے گئے جہاں افتادہ رشیدیہ کے سجادہ نشین شاہ غلام معین الدین (ف ۱۳۰۷ھ / ۱۸۹۱ء) اس کے بعد مولانا محمد عبدالحلیم آسی (ف ۱۲۵۰-۱۳۳۵ھ / ۱۸۳۴-۱۹۱۶ء) سے جو مولانا وکیل احمد کے چچا زاد بھائی بھی تھے، جو پورہ کے مدرسہ فنی محمد امام بخش میں داخل ہوئے جہاں کے صدر مدرس مشہور عالم دین مولانا محمد عبدالحلیم فرنگی بھلی (ف ۱۲۸۵ھ / ۱۸۶۷ء) کی خدمت میں درس نظامیہ کی پھر ۱۹ سال تکمیل کی، مولانا عبدالحلیم مذکور نے اپنے اس ہونہار حلقہ کے لیے ملا جیون ایٹھوی (ف ۱۱۳۰ھ / ۱۷۱۷ء) کی اصول فقہ پر کتاب ”نورالانوار“ شرح منار پر ”قمرالاقمار“ کے نام سے ۱۲۷۶ھ / ۱۸۵۹ء کو حاشیہ لکھا اس وقت مولانا سکندر پوری کی عمر ۱۸ سال تھی، یہ حاشیہ یہاں کے

۱۔ محمد ادریس نگرانی: تذکرہ لائے حال ۹۷، سبدا لکی حسنی: نزہۃ الخواطر ۱۸/۵۱۷

۲۔ نزہۃ الخواطر ۱۸/۵۱۸، امیر احمد فاروقی: مولانا وکیل احمد سکندر پوری، مقالہ مشمولہ بصائر، کراچی جنوری ۱۹۶۷ء

ص ۷۴

۳۔ شاہ غلام معین الدین کے حالات کے لیے: ۱۔ خطہ ہوسات: الاخیار ۱۳۵-۱۶۳

۲۔ مولانا عبدالحلیم آسی کے حالات کے لیے دیکھیے: سات الاخیار ۱۷۲-۱۰۴، کاظم ہاشمی: حضرت آسی غازی

پوری، حیات اور شاعری، پٹنہ ۱۹۸۳ء

متحدہ مطالع سے چھپنے کے علاوہ مصر سے بھی طبع ہو چکا ہے۔ مولانا فرنگی بھلی فرماتے ہیں:

عنقرافلطفین الامحللمولوی وکیل احملمن سُکّان اسکندرفور

صانهاالله عن الشرورذالك الشرح علی وترددوه الی۔ ۱

مولانا عبدالحلیم کے فرزند گرامی اور معروف عالم و محقق مولانا عبدالحی فرنگی بھلی نے مولانا سکندر پوری کو اپنے والد کے شاگردوں میں سب سے بہتر، سب سے افضل پر کھڑے کرنے والے، علوم عقلیہ و نقلیہ کے جامع قرار دیا ہے۔ ۲

ان اساتذہ کے علاوہ مولانا سکندر پوری نے مولانا مفتی محمد یوسف فرنگی بھلی، مولوی معین الدین کڑوی سے علم دین اور علم طب کی مولوی حکیم نور کریم دریابادی اور مولوی سید انور علی سے تحصیل کی ان کے علاوہ مولوی رحمت اللہ، مولانا محمد نعیم لکھنوی اور مولوی امام الدین لاہوری سے بھی اسناد فراغت حاصل کیں۔ ۳۔ جون پور میں کچھ عرصہ مطب کیا، لیکن جلد ہی اسے ترک کر کے حیدرآباد دکن روانہ ہو گئے۔ حسن اتفاق سے آپ کے استاد گرامی مولانا عبدالحلیم فرنگی بھلی ان دنوں وہاں مدرسہ نظامیہ میں فرائض تدریس و افتاء پر فائز تھے۔ مولانا وکیل احمد ۱۲۸۳ھ ۱۸۶۶ء کو جب حیدرآباد گئے تو سیدھے اپنے استاد کی خدمت میں پہنچے وہیں قیام کر لیا، اس وقت لاہور اب افضل الدولہ بہادر دکن کے حکمران تھے۔ مولانا سکندر پوری نے ڈپٹی کلکٹری کے عہدہ سے ملازمت کا آغاز کیا اور عدالت عالیہ (ہائی کورٹ) کے جج کے منصب سے سبکدوش ہو کر وظیفہ یاب ہوئے ملازمت تقریباً ۲۹-۳۰ سال کے عرصہ پر محیط ہے۔ ۵۔

مولانا وکیل احمد سکندر پوری جتنے بڑے عالم و حکم تھے اتنے ہی عظیم صوفی بھی تھے۔ آپ نقشبندی مجددی سلسلہ کے معروف بزرگ مولانا میر اشرف علی بن میر سلطان علی سے بیعت تھے، شیخ اشرف علی فن ادب و تصوف، حدیث، اسماء الرجال اور فقہ میں یدِ طولی رکھتے

۱۔ عبدالحلیم فرنگی بھلی: نور الانوار حاشیہ قرأت اقرار ۴

۲۔ محمد رضا انصاری: ”ایک ذہن مصنف“ مقالہ مشمولہ نذر مقبول ۷

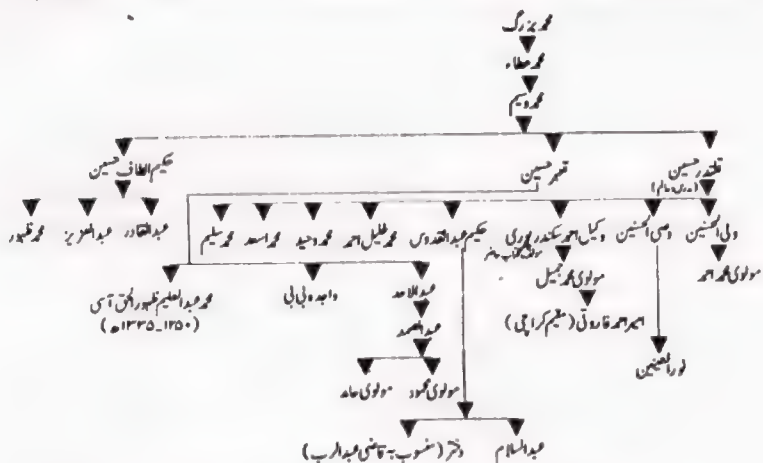
۳۔ تذکرہ علما ۹۷

۴۔ محمد رضا انصاری: ”ایک ذہن مصنف“ ۶-۷

۵۔ ایضاً: امیر احمد فاروقی: مولانا وکیل احمد سکندر پوری (محولہ سابقہ) ۵۸

تھے۔ ان کے والد گرمی معروف مجاہد شیخ سلطان شہید کے ہاں ملازم تھے۔ اسی طرح میرا شرف علی بھی فن سپاہ گری میں اپنی نظیر نہیں رکھتے تھے۔ آخردنیا ترک کر کے سلوک و معرفت حاصل کی، طبیعت میں استغناء حد درجہ کا تھا حیدرآباد دکن کے نواب افضل الدولہ آصف جاہ خاص ملقب بہ مغفرت مکان جو سادات اور فقراء نوازی میں مشہور تھے۔ کئی بار ان سے ملاقات کا اشتیاق ظاہر کیا لیکن انہوں نے اپنے توکل کے باعث انکار کر دیا، جب حیدرآباد میں وہاں پھوٹی تو مولانا وکیل احمد سکندر پوری ان سے ملنے کے لیے گئے۔ پہلے ان کے چہرہ پر پریشانی کے آثار تھے پھر اطمینان قلب نصیب ہوا، موصوف کوئی کام اپنے شیخ حضرت شاہ سعد اللہ حیدرآبادی نقشبندی کی اجازت کے بغیر نہیں کرتے تھے۔ مولانا میرا شرف علی حضرت شاہ سعد اللہ (ف ۱۲۷۰ھ / ۱۸۵۴ء) کے خلیفہ تھے۔ جو علوم ظاہری و باطنی کے عالم اور حج و زیارت سے مشرف ہوئے تھے پھر انہیں حیدرآباد دکن میں مامور کیا گیا، موصوف سلسلہ نقشبندیہ، قادریہ اور چشتیہ میں مجاز تھے۔ نواب ناصر الدولہ بہادر آصف جاہ رابع غفران منزل ان کا معتقد تھا۔ بارہا ملاقات کا اشتیاق ظاہر کیا لیکن آپ نے اجازت نہ دی، ان کے خلفاء میں سے مولانا میرا شرف علی کے علاوہ مولوی محمد عثمان، مولوی نیاز محمد بدخشی، مولوی حسن علی، مولوی عبدالرحیم واعظ، میر عبدالوہاب، میر رفعت علی، شاہ محمد مسکین اور محمد نواز، قابل ذکر ہیں جن سے ان سلاسل کے فیوض و برکات دکن کے علاوہ کئی دوسرے علاقوں میں بھی پہنچے (ہدیہ مجددیہ ۳۳۱) حاجی سعد اللہ کا دفن حیدرآباد دکن میں مرجع خلائق ہے۔ آپ حضرت شاہ غلام علی دہلوی قدس سرہ کے خلیفہ تھے جو حضرت میرزا مظہر جان جاناں شہید کے مشہور جانشین تھے۔ (مقامات مظہری ۵۵۲، ۵۸۲)۔

مولانا وکیل احمد سکندر پوری کے چچا زاد بھائی محمد عبدالعلیم آسی (تاریخی نام ظہور الحق) (۱۲۵۰-۱۳۳۵ھ / ۱۸۳۳-۱۹۱۶ء) بھی ایک ذی علم بزرگ اور اردو کے شاعر تھے ان کا تخلص آسی تھا، وہ خانقاہ رشیدیہ جوچنور کے سجادہ نشین رہے، ان کا عارفانہ مجموعہ کلام ”معین المعارف“ کے نام سے سید شاہ علی رشیدی سجادہ نشین درگاہ رشیدیہ جوچنور نے مرتب کیا جو کراچی سے ادارہ یادگار آسی غازی پوری سے ۱۹۸۸ء کو طبع ہوا، آسی کی حیات اور شاعری پر کاظم ہاشمی کی کتاب پنڈے سے ۱۹۸۴ء کو شائع ہوئی تھی۔ نیز دیکھیے علی شیر ذہان: اردو ادب کے ارتقاء میں غازی پور کی خدمات (۱۰۵-۱۶۱)

مولانا سکندر پوری کی زندگی بہت ہی معروفیت سے عبارت تھی لیکن اس کے باوجود آپ نے تصنیف و تالیف کا شغل جو علماء کا بنیادی فریضہ ہے ترک نہ کیا اور موصوف تقریباً ایک سو کتابوں کے مولف قرار پائے۔

مولانا وکیل احمد کا عہد علمی و اعتقادی سیاسی اور تمدنی اعتبار سے انقلابی اور ہنگامہ خیز تھا وہ قدیم مسائل جو کتابوں کی زینت تھے ان کے عہد میں ہندوستان کی علمی محفلوں کی جان بن گئے اس کے علاوہ بہت سے نئے مسائل پیدا ہو گئے جن سے مذہبی ذہنوں میں ہیجان برپا ہو گیا جس سے عام ذہنوں کے لیے اضطراب کی کیفیت نے جنم لے لیا تھا اس عہد کا سب سے بڑا مسئلہ اعتقادات کا تھا جس پر اتنی بحثیں ہوئیں کہ ملک مناظرہ، مجاہد اور مکبرہ کا اکھاڑہ بن کر رہ گیا۔

گزشتہ گیارہ صدیوں سے عالم اسلام خفی، شافعی، مالکی اور حنبلی مسلکوں میں تقسیم ہوتا رہا

اجامین نسب حضرت مجدد الف ثانی نے سہواً ناصر بن عبداللہ کو براہ راست حضرت عبداللہ بن حضرت عمرؓ سے منسوب کر دیا حالانکہ ناصر کے بعد

چار واسطے مزید ہیں جو انہم نام ہونے کے باعث سب کا سبب بنے (مقامات معصومی ۱۰۹/۳)

۲ حضرت آسی عازى پورى ص ۳۱

یعنی انہوں نے اعمار بعدہ کی تقلید کو اپنا دستور حیات بنائے رکھا، لیکن ان آخری صدیوں میں نئے مبلغین نے تقلید اور عدم تقلید کی بحثیں چھیڑ دیں۔

ایک بہت بڑی لہر عدم تقلید کے ماننے والوں کی جو اپنے آپ کو اہل حدیث سے تعبیر کرتے تھے۔ اس دور میں انٹی اور یہ دعویٰ کیا کہ ائمہ اربعہ اور خاص طور پر امام ابوحنیفہ کے فقہی مسلک کو جس کے ہندوستان میں ننانوے فیصد مسلمان پیر و کار تھے بری طرح متاثر کیا۔ اب دونوں فریقوں نے ایک دوسرے کے رد میں اتنی کتابیں لکھیں کہ دور آخر میں غیر مقلدین کے بجا وادائی اور ترجمان وہابیہ کے مولف نواب محمد صدیق حسن خان (۱۸۳۲-۱۸۹۰ء) کو بھی اپنی خود نوشت سوانح میں یہ تسلیم کرنا پڑا کہ اس معاملہ میں دونوں فریقوں نے زیادتی کی ہے۔ علماء تعمیر و تحقیق کام چھوڑ کر اس رد و قبول کے سیلاب میں بہ گئے اور حقیقی کام جاتا رہا۔ مولانا فضل رسول بدایونی (ف ۱۲۸۹ھ/۱۸۷۲ء) کو تادم وہابین رد وہابیہ میں مصروف رہنا پڑا، نزاع کے عالم میں اپنے فرزند مولانا شاہ عبدالقادر قادری بدایونی کو بلا کر دریافت کیا کہ کیا اعضاء دین (وہابیہ) کا کوئی رسالہ ایسا تو ہائی نہیں رہا جس کا ہم نے جواب نہ لکھا ہو اور ہمارے بعد عوام اہل اسلام کو ہامش تشویش ہو تو اس کا جواب لٹی میں دیا گیا ہے۔

بھلا ان حالات میں مولانا وکیل احمد سکندر پوری جیسا حساس دل و دماغ کا عالم!۔ اپنے دامن کو کیسے بچا سکتا تھا۔ مولانا نے بھی بڑھ چڑھ کر اس میں حصہ لیا اور غیر مقلدین کی خوب خبر لی اس سلسلہ میں ان کے ایک معاصر مولانا عبدالحی حسنی کا بیان قابل توجہ ہے کہ مولانا سکندر پوری اہل حدیث اور سید احمد شہید بریلوی کے اصحاب ”نکیر“ تھے لکھتے ہیں:

شہید الرغبة الی المباحثہ، کثیر النکیر علی اہل حدیث وعلی

الفئة الصالحة من اصحاب سیدنا الامام الشہید السید احمد

بن عرفان الحسنی البریلویؒ

مولانا سکندر پوری کی اکثر تصانیف انہی اختلافی مسائل پر مشتمل ہیں اور بہت ہی حسن و خوبی کے ساتھ آپ نے ان موضوعات پر عمدہ حقیقات پیش کی ہیں ان کتب میں سے رسالہ بطلان

۱۔ ابقاء السنن ۲۳ رد تقلید پر کمر بستہ باندھی تحریر میں استعمال سب وشم بلکہ لعن طعن کا ہوا، میں نے رد تقلید میں بہت کچھ لکھا (ایضاً ۶۵) ۲۷ ضیاء، محمد یعقوب: اکمل التاريخ ۱۳۰/۲ ۳۰ عبدالحی حسنی: نزہۃ الخواطر ۱۸/۱۵۱

(بجواب ابطال الابطال بر دلائل العلل لنواب صدیق حسن خان) عربی، عقد الدرد (ردوہابیہ) عربی، فتح الاسلام علی المسلمہ (عربی) کوہابی نامہ (فارسی) مصنفین الطالین (ردوہابیت) فارسی، اصباح الحق المصریح عن احکام الجہد الحسن النصح (بجواب ایضاح الحق تالیف مولانا محمد اسماعیل دہلوی) اردو، تبصرہ (تحریک وہابیت کا پس منظر مع مسلک اہل سنت) سید رضیہ (درجہ ممتاز میلاد)، میلانہ ایمان من قلب الاطمینان (دشائیات میلاد) اردو، ناصح مشفق (مثنوی درردوہابیہ) اردو، لعرۃ الجہدین برودھوات غیر المسلمین (اردو)، نتیجہ (ردوہابیہ بزبان اردو) کا موضوع ہی ردوہابیہ ہے۔ اسی طرح فکر جدید کے علم بردار سر سید احمد خان کے خلاف بھی مولانا سکندر پوری نے عربی میں ارشاد المرعادی مسلک جہد اخبارا لا حاد (سر سید کی تہذیب الاخلاق کا جواب) اس کے علاوہ فارسی میں افادہ ملی جرح العبادۃ (یہ بھی سر سید احمد خان کے تہذیب الاخلاق کے رد میں ہے) تہذیب الاخلاق ہی کے جواب میں مولانا سکندر پوری نے اردو میں مجدد و بھات الجہد و تالیف کی تھی یہ تینوں کتابیں کئی بار طبع ہو چکی ہیں۔

ان کتب کے علاوہ عربی میں صامت (بجواب میرزا قرداد)، عیسٰی النبی (نعت) امراۃ الراری بشرح الاقراری شرح بوجہ اقراری، ازلۃ الحن من اکسیر البدن، قلع الماسون بدفع اللامون، نور العینین فی تفسیر ذی القرنین، فارسی زبان میں مساق اطباء ہرہ، تنبیل، تذکرۃ الملوہب، نیما معلق بالعب و الملوہب، ہر یاق قاروق، دافع الوہاب، یاقوتی، ماقوتی، کتاب اسرار، سنج شایگان، لذت الوصال، در سالہ انب، تقریر دلدیر، خاتم سلیمانی، معیار العرف، مغفرت نامہ (جواب اعتراضات مولانا محمد باقر آگاہ، سلسلہ اعتراضات بر مولانا عبدالحی، بحر العلوم) مناجات، مکاتبہ حاشیہ کشف المکتوم، (مولانا سعد اللہ لکھنوی اور مولانا عبدالحلیم فرنگی نعلی کے مابین تصوف کے موضوع پر مباحث)

اردو زبان میں مولانا سکندر پوری نے مندرجہ ذیل کتب یا دیگر چھوڑی ہیں آئینہ چینی (ترجمہ تاریخ یمنی) اخبار نجات، احتیاط خطای اجتہاد، تحقیق (در مسئلہ ایمان بزیاد) تذکرۃ العشائر (مولانا سکندر پوری نے اپنے اجداد کے حالات لکھے ہیں) جلاء السعین ترجمہ الشفاء النیون، شام غریبہ در مدح خیر البریہ، در سالہ حجب، دستور العمل، عماد الاسلام در ذکر اسرار شام، لحد

نور، مہر اور فقہ اکبر، مقدمہ مہر انور (اس میں بہ تحقیق ثابت کیا گیا ہے کہ فقہ اکبر امام ابوحنیفہ کی تصنیف نہیں ہے بلکہ دوسرے ابوحنیفہ بخاری کی تصنیف ہے)۔ نقل مجلس (رواد مناظرہ مابین مولانا عبدالحلیم فرنگی مٹلی و مولانا مفتی اسد اللہ آلہ آبادی) وسیلہ جلیلہ (قوسل کے جواز میں بہترین کتاب ہے) ہدایا (ترجمہ وصایائے امام ابوحنیفہ) یا قوت الزمانی شرح مقامات بدیع الزمان ہمامی، فیصلہ عدالت شری قتلای عالمگیری، مراۃ (معانقہ اور مصافحہ کا اسلامی طریقہ) عمدۃ المطالب (در بحث ایمان حضرت ابوطالب) حبیہ خائفین (مسائل اہل سنت اور طریقہ حنفی کے مطابق نماز کے موضوع پر ہے)۔

نتیجہ البیان (در حمایت تعلیم نسواں) علم انفس، سوانح حیات (مولانا سکندر پوری نے اس میں اپنے خود نوشت حالات لکھے ہیں) طبع نہیں ہو سکی۔

ان کتب کے علاوہ عربی میں حد العرقان (فلسفۃ تصوف)، حدیث العرقان عریج احادیث گلستان و بوستان، شرح فقہ الاکبر، مقدالدرد (وہابی تحریک کے خلاف) تبصرۃ الشیخ والاثاب (انکار شیخ اکبر ابن عربی پر تبصرہ) اردو کتب میں سے رسالہ تحقیق (در مسئلہ طعن بریزید) بھی آپ کی تالیفات میں سے ہیں۔

آپ شاعر بھی تھے فارسی اور اردو میں شعر کہتے تھے آپ کا فارسی دیوان ۱۳۰۶ھ کو لکھنؤ سے طبع ہوا تھا جو مصل نواب صدیق حسن خان کے دیوان نجم الملیب کے جواب میں ہے نواب صاحب کے دیوان کا موضوع عربی و فارسی ادب کے بجائے مائے خرد و اجتماع اور تقلید کی مذمت میں ہے مولانا وکیل احمد سکندر پوری نے ہر نظم کا ترکی بہ ترکی جواب دیا ہے اور بہت ہی حرے لے لے کر طعہ و حراح کیا ہے ان کے بعض دیگر منظوم رسائل کے علاوہ فارسی میں خان یغما (مثنوی بجاہ من و سلوئی معنفہ مفتی عباس شوستری) بھی طبع ہو چکی ہے۔

ان کے علاوہ عمدۃ الکلام بجاہ کلام الملوک ملوک الکلام، ازلة المحن عن اکسیر البدن، ارشاد المصطفیٰ طریق ادب عمل المولود، الکلام المقبول فی اثبات اسلام آیام الرسول، تعہید المبانی بالکاح الثانی، دافع الشقاق عن اعجاز الانشقاق، ادحاضات شرح المباحثات، از وجار بجاہ اشتہار، بصائر ترجمۃ الاشباح و انظار کا ذکر صاحب نزہۃ الخواطر (۵۱۸/۸) نے

کیا ہے اور آپ کے معاصر مولانا محمد ادریس گرامی نے آپ کی سب سے زیادہ تصانیف کا ذکر کرتے ہوئے مندرجہ ذیل کے نام بھی لکھے ہیں۔

تقویم الاسلام، تنقیح البیان، بھواز تعلیم، کتاب النوان، صحیح فتاویٰ علماء زمان، بھواز تعلیم، کتاب النوان، رسالہ اذنان، زبدۃ التحریر، (تذکرۃ علمائے حال ۹۷-۹۸)۔

مولانا وکیل احمد سکندر پوری نے حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی (۹۷۱-۱۰۳۳ھ/۱۵۶۳-۱۶۲۳ء) کے دفاع میں تین ضخیم اور محرکہ آرا کتابیں تصنیف کی تھیں اول ہدیہ مجددیہ دوم انوار احمدیہ اور سوم الکلام المکی بردایہ اذات البرزنجی جن کی تفصیل اس طرح ہے ہدیہ مجددیہ، یہ کتاب دراصل حضرت مجدد الف ثانی کے خلاف آپ کے معاصر حضرت شیخ عبدالحق محدث دہلوی (ف ۱۰۵۲ھ/۱۶۳۲ء) کے رسالہ اعتراضات کے جواب میں لکھی گئی ہے شیخ محدث کو حضرت مجدد الف ثانی کے بعض مکاشفات و عرفانی مندرجات پر شکوک و شبہات پیدا ہو گئے وجہ یہ ہوئی کہ حضرت مجدد الف ثانی کا ایک مرید حسن خان افغان کسی بات پر آپ سے ناراض ہو گیا اور آپ کے مکتوبات کے بعض اجزاء اپنے ساتھ لے گیا اس نے قصداً ان میں تحریف کر کے اس وقت کے اکابر علماء کے پاس بھیجے وہ دہلی بھی آیا اور نقشبندی سلسلہ کی مرکزی خانقاہ حضرت خواجہ باقی باللہ (ف ۱۰۱۲ھ) کے سجادہ نشین حضرت خواجہ حسام الدین احمد (ف ۱۰۳۳ھ/۱۶۳۳ء) اور حضرت شیخ محدث کی خدمت میں حاضر ہوا اور وہ محرف مکتوبات دکھائے یہ دونوں بزرگ بغیر تحقیق احوال کے حضرت مجدد الف ثانی سے کبیدہ خاطر ہو گئے، حضرت شیخ محدث نے باقاعدہ ایک طویل مکتوب بصورت اعتراضات لکھا جسے اس وقت مخالفین نے خوب شہرت دی۔ جب حضرت مجدد الف ثانی نے اصل مکتوبات ان حضرات کو ارسال کیے تو ان کے شکوک و شبہات رفع ہو گئے اور آپ نے اپنے خیالات سے رجوع کر لیا، اور صفائی باطن پر باقاعدہ خط لکھ کر اظہار کیا آپ کا یہ مکتوب آپ کی کتاب اخبار الاخبار کے آخر میں شامل ہے اسی طرح حضرت مجدد الف ثانی نے خواجہ حسام الدین احمد مذکور کو ایک خط جلد سوم مکتوب نمبر ۱۲ لکھ کر باقاعدہ بمادہ اذعانہ شکوہ کیا ہے کہ شیخ محدث نے مجھے خدا لکھنے کے بجائے میری بدنامی کی اور اس قسم کا خط دوسروں کو لکھا حضرت شیخ محدث کی صفائی باطن اور رجوع کے باوجود کئی اصحاب نے اس رسالہ

کے اعتراضات کے جواب میں ملل رسائل لکھے جن میں ملا معین ٹھٹھوی، قاضی ثناء اللہ پانی پتی، شاہ غلام علی دہلوی اور آخری رسالہ مولانا وکیل احمد سکندر پوری کا ہدیہ مجددیہ ہے۔ جس کا پس منظر اس طرح ہے:

مخالفین کی مخالفت کا ہر دور میں ہر قلعہ محب دین اسلام کو سامنا کرنا پڑا ہے سوال یہاں یہ تھا کہ حضرت شیخ عبدالحق محدث دہلوی جیسے ذی علم بزرگ جو حضرت مجدد الف ثانی کے ہمدار طریقہ بھی تھے کیوں کر مخالف بنے؟

یقیناً حضرت شیخ محدث کی خدمت میں سب مخالفین نے مکاتیب محرفہ ارسال کیے اور خود بھی حاضر ہوئے اور شیخ ان سے متاثر ہو گئے واصل اس وقت شکست خوردہ ذہنیت کا آپ کے خلاف پروپیگنڈہ اس قسم کا تھا کہ حضرت شیخ محدث جیسے بزرگ نے بھی تحقیق احوال نہ فرمائی اور مذکورہ مکتوب لکھ دیا جب اس کے جواب میں حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی نے حضرت شیخ کی خدمت میں اپنے اصل مکاتیب ارسال فرمائے تو شیخ کو اطمینان ہوا، غور فرمائیے کہ حضرت مجدد الف ثانی نے اس کے جواب میں کوئی تردیدی رسالہ خود تالیف نہیں کیا کیوں کہ آپ بخوبی جانتے تھے کہ حضرت شیخ محدث جیسے بزرگ کو جب حقیقت حال کا علم ہوگا تو وہ اپنے خیالات سے رجوع کر لیں گے۔

حضرت شیخ محدث کے مکتوب اعتراضات کو مخالفین نے اتنی شہرت دی کہ ملک کے دور دراز علاقوں تک اہل علم و عرفان کو حیرت ہوئی اہل صدق و یقین نے اس مکتوب کو شیخ محدث کی اپنی تحریر ماننے سے انکار کر دیا، سندھ کے معروف عالم ملا معین ٹھٹھوی نے جب شیخ محدث کے اعتراضات کے جواب میں رسالہ لکھا تو اتنا عرصہ گزرنے کے باوجود وہ اس امر کے قائل نہیں تھے کہ یہ واقعی شیخ محدث کی تحریر ہے، تاہم اس رسالہ اعتراضات کے جواب میں عہد شیخ محدث سے لے کر حضرت شاہ غلام علی دہلوی (ف ۱۱۲۴۰/۱۸۱۳ء) بلکہ مولانا وکیل احمد سکندر پوری تک رسائل لکھے گئے، سب نے شیخ محدث کے ان خیالات سے رجوع کرنے اور اپنا مکتوب اعتراضات واپس لینے کا ذکر کیا ہے، حضرت شیخ محدث نے اپنے مجموعہ مکاتیب میں بھی اس مکتوب کو شامل نہیں کیا۔

جب حضرت شیخ عبدالحق محدث دہلوی کو حضرت مجدد الف ثانی کے بارے میں صفائی حاصل ہوگئی اور یہ مفاد باطن الہامی طور پر بھی تھا تو آپ نے ایک خط حضرت خواجہ باقی باللہ قدس سرہ کے جانشین اور سلسلہ نقشبندیہ کی مرکزی شخصیت حضرت خواجہ شام الدین احمد (ف ۱۰۳۳ھ / ۱۶۳۳ء) کو ایک مکتوب کے ذریعہ اپنی اس صفائی کے بارے میں اطلاع دی فرماتے ہیں:

آج کل میں شیخ احمد سلمہ (مجدد الف ثانی) سے اس فقیر کی صفائی حد سے بڑھی ہوئی ہے ہمارے مابین کوئی پردہ بشریت یا کوئی غبار جبلت باقی نہیں رہا اس امر سے صرف نظر کرتے ہوئے کہ طریقہ شریفہ کی رعایت اور عقل و انصاف کے تقاضوں کی رو سے ایسے عزیزوں اور بزرگوں سے بد عین نہ ہونا چاہیے میں کہتا ہوں کہ اب جو کچھ بطریق ذوق و وجدان و غلبہ کے میرے دل میں آیا ہے اس کے بیان کرنے سے میری زبان قاصر ہے پاک ہے اللہ دلوں کا پلٹنے اور احوال کا بدلنے والا، ظاہر بین افراد شاید اس بات کو بعید سمجھیں میں خود بھی نہیں جانتا کہ یہ کیا ماجرا ہے اور کیا کیفیت ہے۔ (اخبار لاخیار ۳۲۶، مقامات خیر ۲۸)

رجوع کی روایت نقشبندی اور دیگر سلال کے مشائخ میں مشہور ہو چکی تھی، حضرت شیخ کے ایک معاصر چشتی بزرگ شیخ فتح محمد فتح پوری نے ”مناقب العارفین“ میں اس رجوع کا ذکر کیا ہے وہ حقیقت احوال سے آگئی کیلئے خود دہلی آئے اور حضرت شیخ کے فرزند رشید شیخ نورالحق مشرقی سے ملے اور مل کر حضرت شیخ کے حضرت مجدد الف ثانی کے بارے میں اپنے خیالات سے رجوع کا ذکر کیا (حضرت مجدد اور ان کے ناقدین ۱۴۱)

ان دونوں حضرات کے خاندانوں میں بھی آپس کے مراسم یہی ثابت کرتے ہیں کہ ان حضرات کے مابین کسی قسم کا اختلاف باقی نہیں رہا تھا حضرت مجدد الف ثانی کے فرزند اصغر شاہ محمد بھی نے علوم متداولہ کی تحصیل کے بعد حدیث کی سند حضرت شیخ عبدالحق محدث دہلوی سے لی تھی (مقامات معصومی ۲۶۳/۱۴)

خود شیخ نورالحق مشرقی بن شیخ محدث آگرہ میں حضرت مجدد الف ثانی سے ملے تھے (زبدۃ المقامات ۳۰۷) 'معاصر مولف خواجہ محمد ہاشم کشمیری نے براہ راست شیخ محدث سے روایت کی ہے کہ شیخ محدث نے حضرت مجدد الف ثانی کے ایک مخالف کو قرآن مجید کی ایک آیت کی دلیل سے مخالفت سے روکا اور منع کیا (زبدۃ المقامات ۳۵۶)

حضرت شیخ نورالحق مشرقی بن حضرت شیخ محدث بھی حضرت خواجہ ہادی باللہ کے تربیت یافتہ اور مجاز تھے اسی طرح خواجہ کلان بن حضرت خواجہ ہادی باللہ حضرت شیخ محدث کے شاگرد تھے (زاد المعاد از خواجہ کلان ۲۰۲) جو اس امر کا ثبوت ہے کہ ان حضرات کے مابین وقتی نزاع ختم ہو چکا تھا پھر حضرت شیخ محدث کی دختری اولاد میں سے مولانا محسن دہلوی (ف ۱۱۳۷ھ / ۱۷۲۰ء) حضرت خواجہ محمد مصوم بن حضرت مجدد الف ثانی کے خلیفہ تھے (مقامات مصوی ۳۹۸/۱۳) حضرت میرزا مظہر جان جاناں جن کی ساری زندگی دہلی میں دعوت و ارشاد میں بسر ہوئی جو حضرت شیخ محدث کے رجوع کے قائل تھے (مقامات مظہری ۳۳۸-۳۴۲) حضرت شاہ غلام علی دہلوی (ف ۱۱۳۰ء / ۱۸۲۳ء) جنہوں نے ۳۵ سال تک دہلی میں مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی کا درس دیا تھا ان تک رجوع کی رعایت پہنچی تھی اور انہوں نے شیخ محدث کے رسالہ اعتراضات کے جواب میں ایک رسالہ لکھ کر اس رجوع کا نہ صرف تذکرہ کیا بلکہ دونوں حضرات کے مابین رشتہ مودت و اخوت کا بھی ذکر کیا ہے۔

خود حضرت مجدد الف ثانی نے اپنے ایک مکتوب (۲۹/۲) میں حضرت شیخ محدث کو مخاطب کرتے ہوئے فرمایا ہے:

”و جو شریف ایٹان دریں غربت اسلام و اہل اسلام مغنم است“

حضرت مجدد الف ثانی نے اپنے آخری ایام حیات میں خواجہ حسام الدین احمد کو جو خطوط لکھے تھے ان میں سے ایک مکتوب میں حضرت شیخ عبدالحق محدث دہلوی کا نام لیے بغیر یہ برادرانہ شکوہ کیا ہے کہ انہوں نے مجھے براہ راست لکھنے کی بجائے محض شہبہ (بہ مجرد اشتہاء) کی بنا پر مجھ پر اعتراضات کر کے مشتہر کیا اور اس کی ”شہر شہر منادی“ کرائی۔ یہ کہاں کی دین داری ہے؟ میں نے کوئی بات بھی ایسی نہیں لکھی جس کی ابتداء و اختراع اس فقیر نے کی ہو۔۔۔ اس لیے یہ سارا ”شور

دفعاً، کیسا ہے اگر کوئی ایسا لفظ مجھ سے صادر ہو گیا تھا جو ظاہر علوم شرعیہ سے مطابقت نہیں رکھتا تھا تو تھوڑی سے توجہ سے اس کی شریعت کے مطابق تاویل کر لیتے، اسی مکتوب میں حضرت مجدد الف ثانی نے لکھا ہے کہ آپ کے مکتوب سے یہ مفہوم بھی ہوتا ہے کہ اس عزیز (مکتوب الیہ مولانا محمد صالح کولابی) سے میرا مکتوب (۸۷۱۳) سن کہ آپ کے خادموں میں بھی ”استہزاء و انحراف“ پیدا ہوا۔۔۔۔۔ چاہیے تو یہ تھا کہ مشتبہ مقامات کو آپ خود حل کر لیتے اور اس فقیر پر نہ چھوڑتے اور فتنہ کو ختم کر دیتے دوسرے دوستوں سے کیا شکایت کی جائے کسان میں سے بعض نے شبہ دور کرنے کی قدرت رکھنے کے باوجود ایسا نہیں کیا بلکہ خاموشی اختیار کر لی۔

جب مخالفین کی یہ شورش بڑھ گئی تو حضرت مجدد الف ثانی نے اپنے معارف کے اصل مسودات حضرت شیخ محدث کی خدمت میں ارسال کیے جنہیں پڑھ کر آپ مطمئن ہو گئے اور اپنے اعتراضات سے رجوع کر لیا شیخ محدث نے رجوع کے سلسلے کا ایک مکتوب بھی ان اختلافات میں سب سے زیادہ نشانہ بننے والی شخصیت خواجہ حسام الدین احمد کے نام ارسال کیا تھا۔

شیخ محدث علیہ الرحمۃ کا یہ مکتوب پڑھ کر خواجہ حسام الدین احمد کا ”غبار طلال“ تو جاتا رہا لیکن حاسدین و مخالفین کی کارروائیاں جاری رہیں، حضرت مجدد الف ثانی کے معارف کے خلاف کئی رسائل لکھے گئے اور معاندین کے جواب میں مخلصین نے بھی کئی کتابیں لکھیں۔^۱ ہر مخالف نے شیخ محدث کے رسالہ کو آڑ بٹایا گویا حضرت مجدد الف ثانی اور حضرت شیخ عبدالحق محدث کے مابین اختلافات پیدا کرنے کی کوشش کی مگر آپ نے ثابت قدمی کے ساتھ حالات و معاملات پر غور فرمایا اور تعلقات معمول پر آ گئے۔

حضرت خواجہ کے دونوں فرزندان گرامی ابتدائی تعلیم کے بعد تکمیل کیلئے خواجہ حسام الدین احمد کی اجازت و تحریک پر سر ہند گئے اور فراغت کے بعد حضرت مجدد الف ثانی کے

۱۔ مکتوبات ۵۶۶/۱۲/۱۳۔ یہ مکتوب اخبار الاخیار کے پنجابی ایڈیشن کے آخر میں خاتمہ کے طور پر شامل ہے، مخالفین کا الزام ہے کہ یہ مکتوب معتقدین کا خود ساختہ ہے آپ کے مجموعہ مکاتیب میں موجود نہیں لیکن یہ حقیقت ہے کہ رجوع کے معاملہ کا یہ مکتوب کلیات خواجہ کلاں میں موجود ہے (روضۃ القیومیہ ۲۱۱۱) جس سے مخالفین واقف نہیں ہیں۔^۲ حضرت مجدد الف ثانی کے دفاع میں لکھی جانے والی کتابیں، مقالہ بشمولہ جہاں امام ربانی (جلد پنجم)

غلیفہ کی حیثیت سے خانقاہ حضرت خواجہ میں تاحیات دعوت و ارشاد میں معروف رہے، خواجہ حسام الدین احمد کے فرزند بزرگ خواجہ جمال الدین حسین بھی حضرت مجدد الف ثانی کی خدمت میں حاضر ہو کر بہرہ یاب ہوئے حضرت مجدد الف ثانی کے فرزند ناصر شاہ محمد بھی کا عقد مبارک خواجہ کلاں کی صاحبزادی سے ہوا۔ گویا ان حضرات کے مابین وہ تمام اختلافات محالین و معاندین کے پیدا کیے ہوئے تھے جو وقت گزرنے کے ساتھ ساتھ رفع ہو گئے۔

مولانا سکندر پوری کی دوسری اہم کتاب انوار احمدیہ فارسی میں ہے اس کتاب کی تالیف کے اسباب بیان کرتے ہوئے مولف لکھتے ہیں۔

ایک شخص گجراتی نے جس نے اپنا نام ظاہر نہیں کیا، حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی کے کلام معارف نظام کا انکار کرتے ہوئے لب کشائی کی اور اپنے خرافات کے ذریعہ آپ پر سب و شتم کی۔ وہ اتنا مجہول اور غیر معروف آدمی ہے کہ اس کے حالات کسی کتاب میں نہیں ملتے اور نہ کسی عالم کی زبان سے سنے میں آئے، اس نے اپنی شہرت کی بنیاد اولیاء کا طہین کی تنقیص پر رکھی ہے گجراتی نے بارہ ہزار روپے بلورند مانہ مدینہ منورہ کے ایک عالم سید محمد برزنجی کی خدمت میں ارسال کیے اور حضرت مجدد الف ثانی کے مکتوبات کی بعض عبارات کا عربی ترجمہ کر کے برزنجی صاحب سے فتویٰ طلب کیا کاسی ہاتھ لکھنے والے کے ہارے میں اپنی رائے تحریر کریں، برزنجی نے اس حلیہ کو بہت قیمت جانا اور قدح الخمر کے نام سے بہت ہجو و جہد کے بعد ایک کتاب لکھی جس میں حضرت مجدد الف ثانی کی توہین و تکفیر میں کوئی دقیقہ فرو گزاشت نہ کیا۔ جب برزنجی نے مدینہ طیبہ کے قاضی مفتی سے اس پر مہر تصدیق کی درخواست کی تو وہ ان کی منت سماجت کے باوجود راضی نہ ہوئے تو پھر برزنجی مکہ مکرمہ پہنچے اور

۱۔ ازادالمعادنکبہ ہدیہ احمدیہ ۸۷ ج حضرت شیخ محدث کا اعترافات سے رجوع کرنا اور اس قسم کے دیگر امور کی تفصیلات کیلئے دیکھیے ہمارا مقالہ مشمولہ فکر امام ربانی مجدد الف ثانی

وہاں کے حرم محترم کے مفتی و قاضی سے اس پر تصدیق کے لیے التجا کی تو ان میں سے کسی ایک نے بھی مہر و مخط نہ کیے اب ناچار انہوں نے فیر معروف ”سوقیوں“ سے اس رسالہ پر مہر لگوا کر گجراتی کو بھیج دیں۔ اس نے ان شبہات کا ترجمہ کیا اور چند امور کا اس پر اضافہ کر کے خود ایک کتاب مکاشف الاسرار کے نام سے لکھ کر حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی پر ”زشت و تکفیر و تفسیق و اضلال سے اپنے لب و دہان کو آلودہ کیا اس پر طرفہ یہ ہے کہ گجراتی موصوف تصوف سے واقف ہی نہیں تھا مگر وہ اپنے آپ کو عارف سمجھتا تھا وہ صوفیہ کرام کی اصطلاحات سے بھی واقف نہیں تھا۔ چنانکہ مولف (مولانا وکیل احمد سکندر پوری) خود نقشبندی ہے اس لیے اس قسم کے سخنان تعسلی و تکفیر کے خلاف لکھنے پر تیار ہوا (الو اس احمدیہ ص ۲-۶)

ہمارا قیاس ہے کہ مکاشف الاسرار کے مولف گجراتی نے اپنا نام اس لیے ظاہر نہیں کیا کہ اس وقت کا حاکم اورنگ زیب عالمگیر (۱۰۶۸-۱۱۱۸ھ/۱۶۵۸-۱۷۰۷ء) خانوادہ نقشبندیہ کا معتقد خاص بلکہ حضرت خواجہ محمد معصوم سرہندی قدس سرہ (ف ۱۰۷۹ھ/۱۶۶۸ء) کا مرید قلع تھا اگر گجراتی اپنا نام بتاتا تو اس پر حکومت کی طرف سے گرفت کا قوی امکان تھا۔

بہر حال اس وقت یعنی گیارہویں صدی ہجری میں گجرات اور اورنگ آباد (دکن) میں سلسلہ مجددیہ کی مخالفت اپنے پورے عروج پر پہنچ چکی تھی۔ جس کے اسباب اس سلسلہ کے بزرگ افراد کی معاشرہ میں بے حد توقیر و احترام تھے مگر حکومت کی طرف سے ان کے اعزاز و اکرام نے دیگر علماء و مشائخ کو حسد کا شکار کر دیا تھا۔

شیخ سید محمد بن عبدالرسول برزنجی (۱۰۳۰-۱۱۰۳ھ/۱۶۳۰-۱۶۹۱ء) جو سلسلہ مجددیہ کے عرب مخالفین میں پیش پیش تھے کی اولاد اورنگ آباد آ کر مقیم ہو گئی تھی۔ محمد بن حسن بن عبدالکریم بن محمد برزنجی یعنی برزنجی مذکور کا پڑپوتا مرصہ دمازنگ اورنگ آباد میں مقیم رہا، اس نے اپنے دادا کے رسائل کی نقول کر کے انہیں یہاں شتہر کیا جن کے خطی نسخے اس وقت کتابخانہ صغیہ حیدر آباد دکن

میں ہیں (فہرست بعضی کتب نفیہ قلمیہ جلد دوم ص ۳۳۷-۳۵۰-۳۵۶-۳۶۳)۔

علامہ برزنجی نے حضرت مجدد الف ثانی کے خلاف ایک مستقل رسالہ الناشرة الناجرة للفرقة الناجرة عربی میں لکھا جس میں انہوں نے لکھا ہے کہ (نعوذ باللہ) حضرت مجدد الف ثانی نے نبوت کا دعویٰ کیا تھا (فہرست محولہ بالا ۳۶۳/۲۲۳ فن کلام)۔

یہ ساری مخالفت جو عربستان میں ہوئی کے محرک سید محمد برزنجی تھے جن کا پورا نام سید محمد بن عبدالرسول بن عبدالسید حسنی برزنجی ہے فقہائے شافعیہ میں سے تھے۔ شہر ذور میں ۱۰۴۰ھ/۱۶۳۰ء کو متولد ہوئے ہمدان، بغداد، دمشق، قسطنطنیہ اور مصر میں رہے آخر میں مدینہ منورہ میں سکونت اختیار کر لی ۱۱۰۳ھ/۱۶۹۱ء کو فوت ہوئے، کئی کتابوں کے مؤلف تھے۔ ان میں سے حل مشکلات ابن العربی بھی ہے۔ جہاں انہوں نے فارسی سے عربی میں ترجمہ کی تھی (الاعلام ۲۰۴/۱۶) اس کتاب سے مصوف کے صوفیانہ رجحان کا اعجاز ہوتا ہے کہ انہیں شیخ اکبر ابن عربی کے مکتبہ فکر سے قریبی لگاؤ تھا۔ ہمارا یہ بھی قیاس ہے کہ جب مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی میں شیخ ابن عربی کے مشکوفاات اور ان کے نظریہ وحدت الوجود کے خلاف مواد نظر آیا تو وہ مخالفت پر آمادہ ہو گئے۔ خود شاہ ولی اللہ محدث دہلوی حرمین الشریفین میں ان کے شاگرد سے تحصیل کر چکے تھے انہی سید محمد برزنجی کے متعلق لکھا ہے کہ ان کے مزاج میں کسی قدر خشکی موجود تھی (انفاس المعارفین ۱۸۴)

حرمین الشریفین میں انکار حضرت مجدد الف ثانی کے خلاف یہ مہم حدود ۱۰۹۰-۱۰۹۶ء میں ہوئی علامہ محمد بیگ مذکور کا رسالہ عطیۃ الوہاب ۱۰۹۳ء/۱۶۸۳ء میں تالیف ہوا (مقامات مظہری ۲/۴ طبع دوم) مذکورہ سنین کے دوران اس مخالفت کے آثار ہندوستان میں بھی نمایاں ہوئے اور اورنگ آباد اس کا مرکز بنا رہا۔ سید محمد برزنجی کی اولاد ان دنوں اورنگ آباد میں مقیم اور برزنجی کی تصانیف کی نقول کرنے میں مصروف تھی۔ ان میں سے محمد بن حسن بن عبدالکریم بن محمد برزنجی یعنی برزنجی کا پڑپوتا اپنے پردادا کے رسائل کی کتابت اور اشاعت پر مامور تھا اس نے ”الغصب الہندی لاستیصال کفریات احمد سرہندی“ تالیف ابوطی حسن علی کئی جہی (تالیف بسال ۱۰۹۳ء) کی کتابت ۱۱۵۷ء کو یہیں اورنگ آباد میں کی تھی اس کا خطی نسخہ کتابخانہ صفیہ حیدر آباد دکن میں ہے (فہرست مخطوطات صفیہ ۲/۳۳۷)

سید محمد برزنجی کی اپنی تصنیف ”قدح الزند و قدح الزند فی رد جمالات اہل سرہند“ کی کتابت بھی اسی مذکورہ پڑھتے نے ۷۷۱ھ کو یمن کی جس کا خطی نسخہ مذکورہ کتابخانہ میں ہے (ایضاً ۱۲/۲۵)

الکلام النجی بردایادات البرزنجی

مولانا دکیل احمد سکندر پوری نے علامہ سید محمد البرزنجی کے رسالہ قدح الزند کا عربی میں رد لکھا مؤلف بزرگ اس کے دیباچہ میں وضاحت فرماتے ہیں۔

محمد صالح اور ملک آبادی اور گجراتی اور ان کے قبیعین محمد عارف اور عبداللہ سورتی نے حضرت مجدد الف ثانی کے بعض مکاتیب کا عربی ترجمہ کیا جو انصاف سے بہت دور اور محرف تھا انہوں نے یہ ترجمہ سید محمد البرزنجی کو مدینہ منورہ بھیجا اور ان سے ان افکار و خیالات کے حامل شخص کے بارے میں جواب طلب کیا انہوں نے اس کے ساتھ کچھ رقم بھی ارسال کی، جس کے جواب میں علامہ برزنجی نے ایک رسالہ حضرت مجدد الف ثانی کے خیالات کے رد میں لکھا جس میں آپ کو قاسق اور کافر قرار دیا۔ اس رسالہ پر انہوں نے مدینہ منورہ کے قاضی اور مفتیوں سے تصدیق کروانے کے لیے ان سے مہر لگانے کی استدعا کی لیکن انہوں نے انکار کر دیا پھر وہ وہاں سے مکہ مکرمہ گئے تو وہاں بھی یہی معاملہ درپیش ہوا۔ اس دوران شیخ نور الدین محمد بیک (ترک عالم) اس امر کی تحقیق کے لیے حرمین الشریفین آئے۔ انہوں نے مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی کی اصل مہارتوں کے تراجم عربی میں کیے اور بعض علماء کو جب یہ دکھائے گئے تو وہ حیران بھی ہوئے اور اپنے خیالات سے رجوع کرتے ہوئے اپنے

۱۔ شیخ محمد بیک بن یار محمد بن خواجہ محمد بن مویب بخاری ثم برہانپوری حنفی نقشبندی کی ولادت ۱۰۳۱ھ اور وفات ۱۱۱۰ھ کو ہوئی، کئی کتابوں کے مولف تھے عطیہ الوہاب مذکورہ کے علاوہ ملحق خلاصہ السیر (مرتبہ ڈاکٹر ظہور احمد اظہر فہرست مخطوطات آصفیہ ۳۶۳/۲) طبع ہو چکی ہے (ہدیۃ العارفین ۲۸۲/۲۱۲، ایضاً المکنون ۲۸۲/۱) وہ بعد، معجم المؤلفین ۲۹۷/۱۱

توے واپس لے گئے۔ شیخ محمد بیک مذکور نے اس ساری صورت حال میں وہ تمام مہارت مکتوبات صحیح عربی میں غفلت کیں اور یہ فعل استثناء اسے حرمین کے تمام اکابر علماء کی خدمت میں بھیج کر تصویب کروائی، شیخ محمد بیک کا یہ رسالہ ”عطیۃ الودھاب بین الخطاء والصواب“ کے نام سے طبع ہو چکا ہے اور مکتوبات حضرت مجدد الف ثانی کے عربی ترجمہ شیخ محمد مراد قازانی کی محضی کے حاشیہ پر یہ پورا رسالہ بھی طبع ہوا تھا۔۔۔۔۔

سید محمد برزنجی کی اس کتاب کا رد مولانا وکیل احمد سکندر پوری نے الکلام النجفی کے نام سے کیا جس وقت قارئین کے ہاتھ میں ہے۔ وہ نبیرۃ برزنجی اس کتاب کے ترجمہ میں مذکورہ کتاب مصعب الہندی کے مطالعہ کی باقاعدہ دعوت دیتا ہے۔ سید محمد برزنجی کی ایک اور کتاب الناشرة الناجزہ للفرقة العاجزہ بھی ۱۰۹۳ھ/۱۶۸۳ء کو تصنیف ہوئی تھی۔ اس کے مندرجات بھی بہت ہی پست اخلاقی اور غیر علمی خیالات پر مبنی ہیں۔ کہ ۱۰۹۳ھ/۱۶۸۳ء کو ہندوستان سے حضرت شیخ احمد سرہندی مجدد الف ثانی کے خیالات یہاں عرب میں پہنچے جس سے معلوم ہوا کہ انہوں نے رسالت کا دھڑا کیا تھا۔

”د ۱۰۹۳ھ از ہندوستان ضلالت و خیالات شیخ احمد سرہندی بطور استثناء در دیار عرب رسید کہ او دعویٰ رسالت کردہ (فہرست مخطوطات آصفیہ ۳۶۳/۲)

گویا ان حضرات کی مخالفت اپنی انتہاء کو پہنچ گئی تھی اور غیبت کرنے والوں نے ”مجدد الف ثانی“ کے مبارک لقب کو ”دعویٰ رسالت“ بنا کر پیش کیا تھا۔ اسی کتاب میں سید برزنجی نے یہ بھی لکھا ہے کہ وہ اس سے پہلے شیخ احمد سرہندی آپ کی اولاد اور خلفاء کے رد میں نورسالی تصنیف کر چکے ہیں۔ یہ ان کا دسواں رسالہ ہے مولانا وکیل احمد سکندر پوری نے برزنجی کے ساتھ ہی محمد صالح اورنگ آبادی کی مخالفت کا بھی ذکر فرمایا ہے برزنجی نے خود لکھا ہے کہ مجھ سے پہلے محمد صالح مذکور شیخ احمد سرہندی کے رد میں کئی رسائل لکھ چکا ہے۔ (الناشرۃ، مذکورہ، خطی بحوالہ فہرست مخطوطات آصفیہ ۳۶۳/۲) ہم نے اورنگ آباد کی مذکورہ سنین کی اس مخالفانہ فضا کا قدرے تفصیل سے تذکرہ اپنی کتاب احوال و آثار عبداللہ خویشی تصویر میں کیا ہے (۱۵۹-۱۶۳)

ہمیں ان بہت سے مخالفانہ رسائل کے رد میں اور حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ کے دفاع میں لکھے جانے والے رسائل کی ایک مفصل اور طویل لہرست بنانے کی سعادت بھی نصیب ہو چکی ہے یہ لہرست در سال نو اسلام شریفور کے حضرت مجدد الف ثانی نمبر حصہ دوم میں شامل ہے۔ پیش نظر کتاب الکلام النجفی ایک مقدمہ پانچ مقالات (البواب) اور ایک خاتمہ پر مشتمل ہے۔ حضرت مولف نے مقدمہ میں حضرت امام ربانی مجدد الف ثانی کے مناقب آپ کی تصانیف اور خلفاء کا مختصر مگر بہت ہی جامع تعارف کروایا ہے اس کے بعد گجرات اور دکن وغیرہ میں جو مخالفانہ سرگرمیاں ہوئیں ان کا ذکر ہے پھر کس طرح ایک غیر معروف و مجہول گجراتی نے بارہ ہزار روپے کی رقم جمع کر کے سید محمد برزنجی کے پاس بھیجی اور انہوں نے اس رقم کو قیمت جانتے ہوئے اس کے سہارے کس طرح حرمین الشریفین میں مخالفت کا آغاز کیا۔ پھر اس دوران ایک ترکستانی عالم شیخ نووالدین محمد بیگ وہاں حاضر ہوئے اور انہوں نے اس مکدر فضا کو کس طرح بدلا اور حضرت مجدد الف ثانی کے مکتوبات کی اصل عبارات کا کمال ترجمہ عربی میں کر کے علماء کرام کی خدمت میں پیش کیا اور فتویٰ طلب کیا جس کے بعد اس مخالفت میں کمی واقع ہوئی۔

مولانا سکندر پوری نے ہاتی پانچ البواب میں سید محمد برزنجی کے مخالفانہ اقوال کی بہت ہی بھرپور طریقہ سے تردید کی ہے۔ ضرورت ہے کہ اس کتاب کو جدید عربی نائپ میں کمپوز کر کے ایک مفصل عربی مقدمہ کے ساتھ شائع کیا جائے۔

عزیز دوست جناب محمد عالم بخاری حق نے میرے اس مقدمہ کے مواد کو ترتیب دیا اور اس کی پروف ریڈنگ کر کے اسے آسان بنا دیا۔ اس کے لیے راقم ان کا شکر گزار ہے۔

حوزہ نقشبندیہ کے صدر جناب صاحبزادہ میاں جمیل احمد شریقپوری نقشبندی مجددی مدظلہ نے مولانا ذکیل احمد سکندر پوری مرحوم کی تینوں کتب در دفاع حضرت مجدد الف ثانی اپنے اسی ادارہ سے شائع کرنے کا منصوبہ بنایا تھا لیکن آپ کی علالت کے باعث یہ کام رُک گیا جسے اب حضرت صوفی غلام سرور مرحوم کے ادارہ سے شائع کیا جا رہا ہے۔

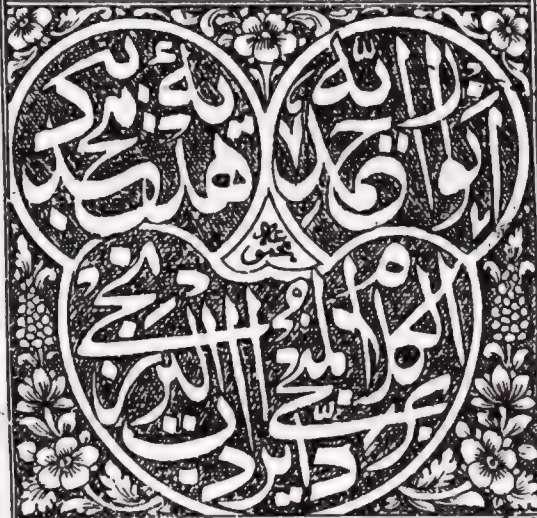
دارالمورخین، لاہور

مآخذ مقدمہ

- ۱۔ محمد اور یس نگرامی: تذکرہ ملائے حال (طیب الاخوان بذکر علما و اشراف) (لکھنؤ ۱۸۹۷ء)
- ۲۔ عبدالحی حسنی: نزہۃ الخواطر ج ۸ طبع کلکتہ کراچی
- ۳۔ میر احمد فاروقی: مولانا دکیل احمد سکندر پوری، مقالہ مشمولہ بسرائر، کراچی، جنوری ۱۹۶۷ء
- ۴۔ عبدالحجید کاتب: سات الاخیار، جونپور ۱۳۳۳ھ
- ۵۔ کاظم ہاشمی: حضرت آسی غازی پوری، حیات اور شاعری، پٹنہ ۱۹۸۳ء
- ۶۔ آسی، عبدالحلیم علہود الحق غازی پوری: مین المعارف مرتبہ شاہد علی رشیدی، کراچی ۱۹۸۸ء
- ۷۔ عبدالحلیم فرنگی بکلی: نورالانوار حاشیہ قرآن اقرار، دہلی ۱۳۲۳ھ
- ۸۔ محمد رضا انصاری: ایک ذہین مصنف، مقالہ مشمولہ نذر مقبول، جونپور ۱۹۷۰ء
- ۹۔ دکیل احمد سکندر پوری: انوار احمدیہ، ہدیہ مجددیہ، الکلام ہاشمی، دہلی ۱۳۱۱ھ
- ۱۰۔ صفر احمد معصومی: مقامات معصومی تحقیق و تطبیق و ترجمہ محمد اقبال مجددی، لاہور ۲۰۰۳ء
- ۱۱۔ غلام علی دہلوی: مقامات منظر تحقیق و تطبیق و ترجمہ محمد اقبال مجددی، لاہور ۲۰۰۴ء (طبع دوم)
- ۱۲۔ فہرست مشروح بعضی کتب نفیسہ لکھیہ کتابخانہ صنیہ، حیدرآباد دکن ۱۳۵۷ھ
- ۱۳۔ صدیق حسن خان، لواب: ابھاما لکھن بالقاما لکھن، بھوپال ۱۳۰۵ھ
- ۱۴۔ ضیاء محمد یعقوب: اکمل تاریخ، بڈایوں، ۱۹۱۶ء
- ۱۵۔ ولی اللہ محدث دہلوی، شاہ: انفاس العارفین، دہلی ۱۳۳۳ھ
- ۱۶۔ زر کلی، خیر الدین: الاعلام، بیروت ۲۰۰۵ء
- ۱۷۔ محمد اقبال مجددی: احوال و آثار عبد اللہ غوثی، قصوری، لاہور ۱۹۷۲ء
- ۱۸۔ علی شیر خان: اردو ادب کے ارتقاء میں غازی پوری کی خدمات، غازی پور، ۱۹۹۸ء

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ الْمَرِشَاءُ وَمَهْلِكُ الْإِيمَانِ

در بیان سحر و شفا ساز بارگاه کبریا که درین زمان فرخی آفران کتاب مستطاب

از افادات علیه صبر می آید که کس از حد اجتناب نپوشد و دام فیوضه باده می آید که در

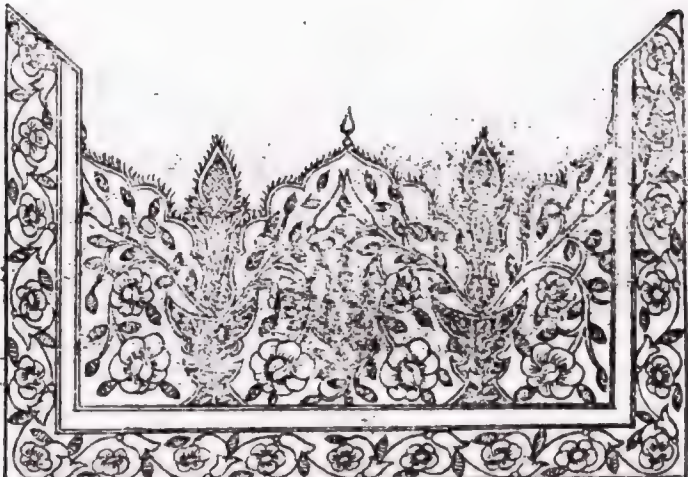
مَطْعَةُ وَرْدِی و دَهْلِی و سَهْلِی
 دِلِی و مَحَبَّتِی و اَوَعِ مَطْبُوعِ

اَللّٰهُ اِيَّيْكُمْ رَئِيسٌ وَمَا زِلْزَلُكُمْ

مکتبہ خشتا بارگاہ کبیرہ میں مندرجہ ذیل کتابیں کتاب گزراں احمدیہ نے

استاد علیه السلام اضر اخوانك فاشبهه جناتك و كمل السكون و ارضه بحلبه يا مومنان و افاض عليه السلام

مطبعة محمدیہ لاہور

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد و آئینه مظاہر کوئی را آئینه تجلیاتِ حقیقت محمدیہ ساخته و شکر بی عیبه مشارقِ ذریع
 عالم ناموت را از خورشید لاهوت حقیقت احمدیہ تافه جلوه عروسِ غیب مہریت الہیہ در آ
 فکامیہ بقا کشیده و کائنات خدای اتحاد را بر آئینہ عالم شہادت بخشنده آزل پرده است از
 جلوه نخستین گنجینہ ذات اود و ابتر زلیخات از لایزالہای درج صفات و حال جلالت
 از ناز کشدہ ظهور او و مقام جلوه است از تجلی کدہ نور او و تماشای بخت فقر حقیقی است
 و سواد الوہد فی الدایرین جرج بسوسے خدمت اعلیٰ و بار بار گواہی عیش سکر افسانہ آرد
 و سحر بغمیت و زوال احسان است از عالم اسرار و تجلیات آئینہ الیت از تجلیات
 انوار او و قبض و بطون از شکوہ است از گلشن اناسرار او و تخیلات بلون را در آئینہ
 بائے ارواح کشیده است از آئینہ تخیلات رسیدہ آہی حریف از شناسائی

بے منتها سے تو بر زبان خویش نمی آرم کمال عجز و فزادان نیایشهای تو بر تویی بدم	بیت آنجا که کمال کبر باشد تو بود	عالم نمی از بحر عطشای تو بود
مار چپ حمد و شائے تو بود	هم حمد و شائے تو سزای تو بود	

و تحت مرر سولے کہ دیرای حقیقت قطره است از قنوج شهو و دش و بجلی گاه فیت
 ذره است از صیقل طرازی و عویش چیکرش ظهور است و مظهر حقائق امکانی
 و دانش جوهر است از گنجینه نهانی خلوت سرمدی نغمه است از اغنوں حقیقتش
 و نوازی کن اشارت است از عشرت کده معرفش نهال موجود آرایش بوستان کائنات
 و گل شهو و ادب و پیرایه گلزار تجلیات سخا و کمالش مشاهدات گاه شاهد اطلاق و تماشگاه
 بازار ظهورش تجلی فروش جواهر اشراق حقیقت گری لمعات نظارشن جوهر نامی شمشیر
 مرکابی و آئینه خیزی اشعات تو جانش خورشید بار مطلع اکوانی گوهر بیت کذبتان
 کن بجزهر نمائش باریده و مشرقیت که آفتاب احدیه از منظرش و خشیده عالم اجمال
 خلوتگاه شاه کمال است و عالم تفصیل جلوت کده ظهور جمال او از اکابر اقیاناش و در
 هر صدی شخصی پدید آید که تجدید دین مبین فرماید و مگر جی از احوال پر خست لعل
 عالم و عالمیان کشاید قوس آل امارش در سخن گاه ملکوت چندان گوشه
 کلاه نشسته اند که بیامی نورانیان زمین سامی بارگاه شان نتوان گردید و ذرات
 اصحابش در تجلی گاه تعدیس آن قدر سرکشیده اند که دیر و جانان را بخار کف پاتی
 این بزرگواران جلا سخا و بخشید اما بعد فقیر حقیر وکیل احمد سکندر پوری
 نقشبندی مجددی عفا عنه رب بلطفه السودی می گوید که بر مایه می خمار اولو العباد
 در تبیین شرافت علم و کمال اندر نفسی نخواهد بود که آفتاب زمینان مبداء فیاض عالمین

معاون قلوب انسانی گردیده هر جوهر بمقتضای صفای خورشید در بازار کمال آید
 از آنکه در نگارستان ازل نورش داده اند از لمعات آن آفتاب عالم تاب و شید
 و کنه را که در عیناق انسانی کرده اند از ضیائی مهربان جلای باطنش آفاق منور گردید
 معذوق این نبات آفتاب که است آنست آنست سلطان طریقت بر این حقیقت
 مهیله انوار الهی مورد برکات نامتناهی عالم مدانی حضرت شیخ احمد سهروردی
 مجدد و لطف ثانی علیه الرحمۃ است که از نظر راجحان صبح شعور در آفتابان افروز
 تقدیس نموده و هر جلوه انوار قدس که در دیده نیکون مخفی بود از آنکس نمود

قصیده

زهی خیال تو مرآت قدس نورانی	نهی جمال تو مصباح نور یزدانی
لواح دل تو نور بار صبح وجود	سواطع رخ تو آفتاب عرفانی
نگار صورت تو کارنامه ایجاد	صیریه خاتم تو نقش بند اکوان
خیمه رای تو آب و رنگ نور بخت	ضمیر پاک تو مرآت راز حقانی
دقائق تو هم آواز لوح محفوظ است	حقائق تو هم آهنگ راز قدرانی
و میکده نور ضمیر تو لمعه ریزان شد	خرد چو دیده خفاش گشت طلمانی
هوای مقدم تو صبح جنت فردوس	در آبی محل تو عنایب رضوان
نسیم گلشن فیض تو مایه اشباح	شمیم گیسو تو خلق تو طبع روحانی
شهود از رخ تو راز دان نظیکه	وجود از دل تو محسوس و حدان
نبت کون ز نیکون تو بخت پای	ابر شکوه ز ظلم تو حصر فانی
زهی خیال تو الماع آفتاب قدیم	نهی جلال تو شراق نور حسانی

تکلم تو فو اسنج از ترانه کن
 رموز لوحه فیضی عیان فیض مش
 لوحه نیز فیض تو لعل اشراق
 بآن غلبه که در کارگاه لوحه زلف
 لعل فیضی اشراق نیز فیض عین
 به سطح باطن و قعر محراب افلاک
 بقطر نقش طرازی که بر صفا خاک
 بصانعی که کشد بر لوح اسرار صلاب
 بجوشن تلبیه محراب بیت الله
 بگرمی لغات شرار سوزش عشق
 که ذات است ز مشکوة احمد مرسل
 مقام پاک تو او رنگ کعبه دیدار
 مقاصد تو تحیر و مزاج محمول
 محراب فیض تو اشراق آفتاب کمال
 محلات تو که رموز کتاب محفوظ است
 معادته بگی عتدائے لایخل
 کسی از توبی می برد عالم کون
 شهابیه بین بل من که نغمه عصیان
 دمی دگر که بکن بر خیمه سینه من

تبسم تو شکر خند صبح امکانی
 خطاب تو زحق آمد به نام طانی
 سطح اشرف خلق تو لعل فیض بر دانی
 زید محراب دولت شرف بر دانی
 که کارگاه جهان در کنت نورانی
 که سقف گشته باوج خیام اکوانی
 کشد از قلم صنع نقش بلدانی
 شیون تقلبات طباع دلدانی
 بر مطنتی عاکفان لبنانی
 پیشوخی ازلی جمال نورانی
 فروغ بخشش کائنات امکانی
 مسیر قدس تو افراشت بزم یزانی
 مطالب تو دقایق فروش یزانی
 فروغ روی تو خوشید نور سبحانی
 بکر طبع خرد خون زلف کرماتی
 غوامض تو تحیر فروش لقمانی
 که گشت مرشدان سوز قرآنی
 بود ظهور عسلات لوح پیشانی
 که تابان رخ پر نور ظهور عرفانی

کداز جوهرم از بارقات الہامی	تباب سینہ ام از سألعات عرفانی
مطالع تن من سازم جوہ ذلت	طواع دل من کن عسودق سبحانی
شوارق ازل از دلم درخشان کن	بوارق ابدی از نسیم ست بانی
سواطن طلسم جلوه گاہ سوکب تو	بوطن دل من با تو در قدم رانی
امیدست مرا کز فروغ لمعہ خویش	رخم بهشت قیامت به خود خویشانی
برین فائدہ عاجز ز التفات بین	کتاب روی دلش باب ملک عرفانی

از آنجا که بعضی اعیان مشار الیہم البسنان بسبب غشاوت بشری ایراداتی چند
بر کلام حضرت مجدد و علیا احرست نگاشته بآهتر از نسیم توفیق ایزدی اذن رجوع آورده
آن را قابل تلف انکاشتند فاما دیرینان به تمسک همان کلمات مرجوع عنہا
بعضی حضرات بر صبح طرازی جوهر وجودش التفات نکرده زبان تبتی گوهرے
ذاتش کشانده و حجب نکو بهش مانع سواطن آفتاب کمالا پیش گردانیدند صفائی
لطیفش را نہ دریافتہ اند کہ بچہ تربہ درخشیدہ است و کلام معجز نفاش را نہ استہ اند
کہ بچہ پایہ رسیدہ اشارت بر عنیش را نہ بخیدہ اند کہ چه بلاغت من ان صرف کرد
و مجازات عبارتش را نہ فہمیدہ اند تا چه حقائق مانع دلیت نہادہ کہذا بندہ مسکین کہ
جادہ حقیقت شناسان را بیابائی دل پیمودہ است و عقیدائے غوامض عبارات
شان بناخن خرد خردہ دان کثودہ خواہست کہ ترزات منزع فرات از لوء اعتبار بلند از
و جادہ این نگارستان باصفارا از خص فاشاک پرواز دین مومن اسد و کرم دین
رسالہ کہ بہ ہدیہ محبہ و یہ نامیدہ شدہ دل غومض کنایات کتب است
شریف متوجہ گردید و طریق را پنچان از خارستان آشکال پاک کرد کہ ساکنان بی بی

مطالع تن من سازم جوہ ذلت
شوارق ازل از دلم درخشان کن
سواطن طلسم جلوه گاہ سوکب تو
امیدست مرا کز فروغ لمعہ خویش
برین فائدہ عاجز ز التفات بین

ای فکر بمنزل منی تو اندر سید اللہم احفظنا من الاستعجال بالملک
و احفظنا من الاشیاء کے ماہ

درب دل پاک و جان آگاهم ده	آتش و گریه بحر کاسم ده
در راه خود اول رخ خودم بخود کن	انگهی خود ز خود بخود را هم ده

مقدمہ در بیان بعض اہم موضوعات

امراؤل علم حقیقت ملیست کزان به اسرار علوم شرعی پی می برند چه این علم
 باطن است مرطوم ظاهر را دانا آنکه از آب دلال فیض آبی سیراب نگردد قطره
 ازین بکام احدی نریزند کار هر کس نیست که گامی درین گشتن جاوید بپا نهد
 یا درین بحر ناپیدا کنار غوطه زند پس فضل علوم باشد و عن الحسن قال قال
 رسول الله صلوات الله علیه وسلم لكل ائمة ظهرو و بطن مر اینست
 که برای هر آیت ظهیر است که بار باب علم ظاهر از نمایش ظاهر گردد و قاسر است که
 بران ارباب حقائق مطلع شوند آخره ابو نعیم عن ابن مسعود قال ان
 القرآن انزل على سبعه احراب ما فيها حرف الا له ظهرو و بطن
 وان علي بن ابي طالب عنك من علم الظاهر و الباطن و اخرجه
 الذيل في مسنده الزدوسي بسند مسلسل من طريق احمد بن عثمان
 عن عبد الواحد بن زيد عن الحسن عن حذيفة مرفوعا قلت جبرئيل
 عن علم الباطن ما هو فقال قال الله هو سر بيقي و بين الحجاب

این تفسیر بنامی انکار این اجتماع دارد و می گوید که شیعیان به بدشافی نبود مگر این انکار قابل
 اعتدال نیست زیرا که امام اسلام مثل قشیری و ابن جوزی قابل با جماع بوده اند چنانچه
 ابن جوزی نقل کرده که امام احمد و شافعی بر شیعیان گذشتند امام احمد گفت که از این راجع
 سوال می کنم بینم چه جواب مید بدشافی منع کرد امام احمد باز نیامد پرسید که اگر شخصی
 چاکریت نماز بخواند و در سجدهات باطله سهو کند پس کدام او را لازم می شود شیعیان گفت
 بر مذرب من یا بر مذرب ایشان امام احمد گفت که این بر دو یک مذرب بود و مذربان
 گفت که نزد شما لازم است که دو کعبه نماز کند و سجده سهو کند و نزد من این شخصیت که قلب
 غافل است بر دو واجب است که قلب خود را عتاب کند تا تکبیر این غفلت نشود اما احمد
 پرسید که اگر کسی مالک پهل گوشت گردید و بر عیال گذشت پس چه کند شیعیان فرمود
 که نزد شما بر دو یک گوشت لازم آید و نزد من نه و با وجود این که مالک کدوی شئی نمی شود
 از استماع این کلام امام احمد از بوشش رفت هر گاه به بوش آمد امام احمد و امام شافعی راه
 خود گرفتند امام مجتهدین مثل شافعی و غیره برین معنی اعتراض دارند که علمای باطن را بر علمای
 ظاهر فضل است احمد و حم تا بعین صنی الله بنم چنانکه جمیع علوم را از صحابه آموختند و فنون را
 به تبع تا بعین تعلیم کردند همچنان علم زبرد و معامله و احوال اجتهاد و عبادت احسن بصری
 و مالک بن دینار و ثابث بنانی و طرف بن عبد الله و او ایس قرنی و ربیع بن خثیم و حمید
 از امام زبرد عبادت و حافظ طریق معالمت بودند حسن بصری امام الائمّه بود و بر دو
 علوم اختصاص و خصوص محبت غالب بود و بر مذرب تصوف با اشارات و عبارات
 شایع بود و برای علم باطن تصوف و مذک اصحاب خاص و مذک مثل عبد الواحد بن زید
 و مالک بن دینار و غیره از امام حسن بصری و علوم خاصه و محبت و وجود و صفاتی از کلام و علوم

احمد و حم تا بعین صنی الله بنم چنانکه جمیع علوم را از صحابه آموختند و فنون را
 به تبع تا بعین تعلیم کردند همچنان علم زبرد و معامله و احوال اجتهاد و عبادت احسن بصری

اسرار و ستار عبدالحکیم بن زید بر دیگران گوی سبقت بود و عتبت الخلام و براج قسبی
و جان حمودری و موسی اللاح و اسمعین عطا و اجمی و خیر متصفین و ناک اندیش
فرمودند ازین بزرگواران در علوم محبت و تصوف اخبار و حکایات بر زبانهاست هر معرود
است بعد عبد الواحد بن زید اجمی بر سر تصوف نشست و ستاز این فن
گردید و در احوال تصوف کلم فرمود و در رجم خانقاهای وقف کرد که در متعبیدین مریدین و غلیظین
عن الدنیا گرد آمدند و مذہب تصوف مذہب متفرد بر حومه و احوال و خالقه و نظایر و باطن
گردید و طرق تصوف از طرق دیگر علوم و مسموات قبائل گشت پس متصفین در جمیع سیم
و از او توجیه و معامله و اسرار و حضور و از کار و شواهد و انوار و وجود کلم فرمودند پس
مذہب تصوف از وقت تابعین رواج یافت مریدین آن را دست پرست گردانند و در
ترویج و تفاق داشتند پس خالق تصوف طایفه بعد طایفه و حصه بعد حصه و قایلند
هکذا معین میزنند و در اصهار و دیار رواج کلی یافت بعد احمد بن عطاء و احمد بن نجاش بر او
تصوف نشست متصفین و ناک دست بیعت اتباع دادند احمد بن عتبان از اجمی
عطا و حسن عبارت و وقت معنی گوی سبقت بود و ذات مقدس خود را به مذہب
تصوف نصب کرد و حکایتی که خانقاه گویند شش بر مریدین وقف کرد و بر ایشان مذہب تصوف
بیان می فرمود و خلیفه معتمد حضرت ایشان را طلب داشت تا خلق قرآن بان کشاید که حضرت
ایشان انکار فرمودند پس به بنیاد مجوس کرد او با احمد بن حنبل و ابی یعقوب بن یحیی و حسن
و زمان احمد بن عثمان در عصر جماعتی از متصفین بود شل حمویه و ابی بکر عتشی و ابی عبد الله
ابجالی و غیره که خود را عسائیه می گویند نسبت به الی انسان و ابو حامد عطار و بلعمر و آن وقت
و بعد ایشان در و دیوار تصوف و اشارت توحید کلام حسن بر زبان می آورد و میفرمود

عَنْ ذَكَرَ نِعْمَةَ اللَّهِ وَقَلِيمَ مِنْهُمْ لِنِسْيَ عَمَلِهِ وَمَنْ ذَكَرَ اللَّهَ
 هرگز نیست الله تعالی دست راستی سبب او را یاد کند عمل خود را از او بخش کند و هر که الله تعالی
 نِسْيَ نَفْسَهُ وَمَنْ يَذْكُرْهُ يَأْكُلْ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ
 یاد کند نفس خود را از او بخش کند ای اهل کتاب بیایید بر سر یک کلمه که میان
 بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ بَعْدَ غَدَاةٍ مِنْ مَوْجِيهِ دِيْنِهِ ابُو
 دشمار برایت پیش کشید که هر خدائی تعالی را + + +
 که در حسن کلام و تصوف و تبت دید طولانی داشت درین وقت سری سقطی و اسحاق
 البیان و حداد و کبیر و ابو حمزه بغدادی و حارث بن اسد المجاسی و احمد بن سروق
 و ابو الحسن بن زنی و ابن ابی الورد و نصر بن بجا و حسن المثنی و احمد بن عمرو بن ابی حاتم
 و شامی و ابن حنیفه و حمزه بن محمد بن اسماعیل و دیگران از ایشان در شمار تصوف آفتابی بود
 و بسبب صحت مذہب و حقائق تصوف قبولی در خاص عام می داشتند و بنید
 بن محبت در دین وقت از مریدین به مجالسین مروجی بود و بعد مروجی ابو حمزه
 که از شاگردان حسن مروجی بود و مروجی ابو حمزه را استاد می گفت ابو حمزه مقبول
 معروف در تصوف بود و او را حلقه در جامع بود که در آن متوفین جمع می شدند و
 اهل این مذاہب بگذری آمدند و ابو حمزه را امام بن حنبل و مسالت باین طریقه
 می کرد یا حنیفی مَا تَقُولُ فِیْ مَسْئَلَتِهِ كَذَا وَكَذَا اَوْ كَذَا اَمْ كَذَا
 تصوف و غرائب امور درین وقت بشر بن حارث و معروف کرخی و سری سقطی
 و محمد بن منصور طوسی و حسن مروجی را بود و سرگناه ابو حمزه در جامع نشست و مجلس
 او حارث بن اسد المجاسی و احمد بن سروق و بنید بن محبت و غیره در جمیع

در بیان
 در بیان

جمع می شدند و تصوف در کمال بود و ابو حمزه در ربط علوم معارف از استاد
 خود که حسن موسوی بود قدمی بیش و شصت بعد و نوات ابو القاسم
 جنبید بن محمد و جامع بجا نشنشت تمامی متصوفین و طایفه اتباعش در آمدند
 کلامش اجمع و اعرف و حسن از کلام استاد و استاد استادش بود و بر
 اقران خود گوئی بصفت بود و معاصرین بر اوست و جلالت او در فن تصوف
 غیر از او درین وقت بر خصیصه از دست فرقه طائیفه که قصه اش
 طویل است جعفری رفت تا آنکه گروهی از متصوفین مجوس گردیدند این مانع در
 سینه بحرین اتفاق افتاد و درین فتنه محنتی عظیم بر اصحاب بشرین الحارث
 و معروف کرخی و سری سقایی و غیره افتاد چون فتنه فرو شست بنید بن
 محبت بن سب و همدان که مذسب تصوف گردید بنیه مشایخ پر و اندوار
 گردش جمع آمد مثل ابی العباس بن سرت و سمیل بن کبریا کبری و سنی بخارا
 و ابی جعفر الحاکم و ابراهیم البنا و ابی جعفر بن سب و ابی محمد الحریری و ابی
 احمد القلانسی و یعقوب الزیات و ابی العباس بن عطاء و غیر هم و هم شد ایشان
 انصاف مشایخین در عالم تصوف بودند و در صفای احوال و توحید و موافق و موافق و موافق
 و حضور کلام کردند و در علوم خود اشتیاقات فخر وضع کردند تا بجز ایشان کسی دیگر
 نه شناسد و خلائق تصوف از انما اهل محفوظ ماند این وقت سر می دنیا از آن متصوفین
 و مشایخ کبری همور بود و آفتاب علم تصوف بر دایره نصف النهار تابان بود
 پس پس در کتاب بتدو و اخلاص و توکل و زهد و صبر و حبس و فی الجمله
 و البته جعفری بنی که در تبرک و شایسته است و در فتنه و خلائق و فتنه و خلائق و فتنه و خلائق

اشارات دقیق در توحید و معرفت بیان فرمودند تا آنکه در غراب علوم تصوف که
بر دیگرے سے افزود و در اندک زمان عظم تصوف پر موز و اشارات مثل سایر
علوم بلکه ادق و خفی و اعزازان گردید و این علم مخصوص متصوفین گشت پس
ایشان در جمع و تفریق و فرق اول و فرق ثانی و وقت اقباء و صحو و سکر و مشاہد
و حضور و مراقبہ و خفا و کشف و موارد و موجد و شواہد و طالع و احوال
کثیر و کثرت مطلق بمعانی قلوب و اسباب غیوب است کتب و رسائل مدون فرمودند
و این علم در بلاد و مہار شائع گشت و کثرت جماعت مشائخ تصوف گردید و کاتبان
و رسائل میان عارفین تحریر یافتند و ہر یکی از ایشان بردارے در تفوق باطلہا
و قاطع اشارات تصوف جمیع می نمود تا آنکہ العبد فیض محمد بن عبد بن محمد
شہر قزوین و غریبا و جنو با و شمالا از انوار تصوف نور گردید و تقریباً تہ جہری
از بیہار رشک سلطان شمس بود و مگر چون حسہ کمالی راز والی بہت اکثری
مشائخ قبل و بعد سہ مذکور بسیر رضہ رضوان شریف فراموشند +

امر سوم علمای باطن کہ ایشان راجع تعالی حل شانہ بر حقائق معارف و حکم
اطلاع دادہ گاہی تصنیفی کنند کہ بر سر بعض مقامات شریعی حل باطن ہیچ یکے
از اصل ظاہر نرسد چہ در ظاہر عبارتش اشکالات و موز خلقت باشد کہ بجز ناخن
علمای باطن دیگرے آزانہ کتابی مثل خلیفہ الطالبین و بعض تصانیف حضرت
سیدنا شیخ عبدالقادر جیلانی رحمہ و صفات شیخ محی الدین بن عربی و ابن فارض
و ابن سینا و ابن جلا و عنایت تلمذانی و بہار کات ایما و غزالی و مفید و نفی
توہ و مصونہ سیدنا غیر العبد الخلیفہ علی بن ابی طالب و سیدنا ابی طالب

اسم نفی و توحید
و عبد بن محمد بن محمد
و اشارات قلوب
و علم اربعہ
و اصل التصوف
و الجمع و التفریق
و فرق اول و ثانی
و وقت اقباء و صحو
و سکر و مشاہد
و حضور و مراقبہ
و خفا و کشف
و موارد و موجد
و شواہد و طالع
و احوال کثیر
و کثرت مطلق
بمعانی قلوب
و اسباب غیوب
است کتب و رسائل
مدون فرمودند
و این علم در بلاد
و مہار شائع
گشت و کثرت
جماعت مشائخ
تصوف گردید
و کاتبان و رسائل
میان عارفین
تحریر یافتند
و ہر یکی از
ایشان بردارے
در تفوق باطلہا
و قاطع اشارات
تصوف جمیع می
نمود تا آنکہ
العبد فیض محمد
بن عبد بن محمد
شہر قزوین و
غریبا و جنو با
و شمالا از انوار
تصوف نور گردید
و تقریباً تہ
جہری از بیہار
رشک سلطان
شمس بود و مگر
چون حسہ کمالی
راز والی بہت
اکثری مشائخ
قبل و بعد
سہ مذکور
بسیر رضہ
رضوان شریف
فراموشند +
امر سوم
علمای باطن
کہ ایشان
راجع تعالی
حل شانہ
بر حقائق
معارف و حکم
اطلاع دادہ
گاہی تصنیفی
کنند کہ بر
سر بعض
مقامات
شریعی حل
باطن ہیچ
یکے از اصل
ظاہر نرسد
چہ در
ظاہر عبارت
ش اشکالات
و موز خلقت
باشد کہ
بجز ناخن
علمای باطن
دیگرے
آزانہ
کتابی مثل
خلیفہ
الطالبین
و بعض
تصانیف
حضرت
سیدنا
شیخ
عبدالقادر
جیلانی
رحمہ و
صفات
شیخ
محی
الدین
بن
عربی
و ابن
فارض
و ابن
سینا
و ابن
جلا
و عنایت
تلمذانی
و بہار
کات
ایما
و غزالی
و مفید
و نفی
توہ
و مصونہ
سیدنا
غیر
العبد
الخلیفہ
علی
بن
ابی
طالب
و سیدنا
ابی
طالب

بمطابق کبریا هم مثل خود مطابق حکمت که بدو حق از تحت تعلیم تو علم بر هر صراطی احاطات آن
 امکان ندارد اگر ابل انکار از جاوه خد بر آید طریق ابل اسد بر گزینند
 این انکار و حد و بر شود و همان صراطی بر زبان حال و قال ایشان جاری گردد
 که بر زبان این طائفه جاری است آنچه این قوم می گویند همه از تعلیم الهی است
 که بر قلوب شان از مبدی فیاض مطابق شریعت می ریزد حق جل شانزه است باید
 عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ کما اینکه هر در اگر داشته در اعظم بنظر اهل
 داشته اند در ایشان استعداد این معنی نیست که از مبدی فیاض الکتاب انوار
 علوم نمایند فکر هر کس بقدر سمیت اوست اشتباه اگر علوم صوفیه مقصود
 می بود پس ائمّه مجتهدین دین باب توجه می کردند لیکن از ائمّه مجتهدین هیچ یکی
 در تصوف ساله نه نگاشته اند ائمّه مجتهدین به دو وجه التفات باشاعت
 علم تصوف نکردند اول امراض سلب و در زمین ائمّه شائع نشده بود تا ضرورت
 بیان طرق علاج داعی باشد چون ریا و حد و کبر و عجب و غل و حقد ظاهر شد
 دین باب رسائل متقله مون کرده شد و دوم ائمّه مجتهدین با عظم توجه نمود
 از آن فرصتی نیافتند تا بامر دیگر متوجه شوند همچون جمیع اولیاء شریعت
 و بیان تلخیص و تنویر و مفصل و مجمل و تمهید قواعد را مردم بآن متوجه شوند اگر قواعد شریعت
 که آنرا مجتهدین محمد کردند نمی بود کس اعمال ظاهر و باطن را نمی شناخت
 پس اشتغال ائمّه مجتهدین باین سوا هم بود به نسبت تالیف سائل بعلم تصوف اشتباه
 صوفیه بنظر هر کتاب و سنت چه امتوجه نشدند آیا این امر ایشان را کافی نبود
 اشتباه چون صوفیه مافیة تحصیل علم باطن پرورند نه از جهت این که

این صوفیه
 است

استیلا بر علوم صوفیه مقصودی بود و این امر را نمی گویند

صوفیه بنظر اهل کبریا

بباطن کتاب سنت گزیده هر کس را بر کایه ساختند به میل او و نیازش
 انداختند و مگر شریعت و حقیقت با هم مثل شیر و شکرند حقیقت بلا شریعت
 باطله و شریعت بلا حقیقت عا طله یعنی ناقصه استباه چنانچه
 رمز یافتند که در این باب تصوف کسی نه فهم تا آنکه از ایشان نشنود و چرا
 مطالب ابیاریت وضع بیان نکردند استباه بر این رفیق خلق و بمقتضای
 رحمت و شفقت بر ایشان چه فهم ظاهر پرستان بان زهد از حجاب است که حسن بصری
 و جنید و شبلی علیهم الرحمة علم توحید بر ملا نمی گفتند بلکه در خانه بسته پیش کسانیکه
 در ایشان اطمینان و لیاقت می یافتند بیان می نمودند تا آنکه قلب صافی از
 کم و کورت بود و در آن میل شبهات انعام نباشد زیرا این مدارک درون مجرب
 لیکن چون سنت برین جاریست و تجربه در آمده که کُلُّ عِلْمٍ لَیْسَ فِی
 الْقِرْطَاسِ ضَاعَ اهل تصوف به تدوین آن متوجه شدند و بعضی امور را بر سر
 گذاشتند تا اهل سبب تصور فهم از جاده اعتدال برگردد و از صفات صاف
 بیان می شد و مسائل نامضاهل است تا اهلان خوض می کردند و بسبب اهل بی خود گواه
 می شدند و دیگران را و در طریقه فصاحت می گفتند حضرت امام زین العابدین
 رحمت الله علیه فرماید

<p>اِنَّ لَكَ كَم مِّنْ عِلْمٍ جَبَّ اِهْرَءُ وَ قَدْ تَقَدَّمَ فِي هَذَا أَبُو حَسَنِ يَا رَبِّ كَم مِّنْ عِلْمٍ لَّوْ اَبْرَحَ بِهِ لَوْنُ عِلْمٍ لَّوْنُ عِلْمٍ لَّوْنُ دَرِي</p>	<p>کبار و بر می آید و کمال فیقتنا اِلَى الْحُسَيْنِ وَ تَقَدَّمَ الْحَسَنُ لَعَلَّ لِي اَنْتَ تَتَكَلَّمُ الْعِلْمُ بِرُكُونِ اَنْتَ كَمَا اَهْلُ نَهْ حَسَنًا</p>
---	---

این عبارت عربی در حدیث
 است و در حدیث آمده است
 که هر کس را بر کایه ساختند
 به میل او و نیازش
 انداختند و مگر شریعت
 و حقیقت با هم مثل شیر
 و شکرند حقیقت بلا
 شریعت باطله و شریعت
 بلا حقیقت عا طله
 یعنی ناقصه استباه
 چنانچه رمز یافتند
 که در این باب تصوف
 کسی نه فهم تا آنکه
 از ایشان نشنود و چرا
 مطالب ابیاریت وضع
 بیان نکردند استباه
 بر این رفیق خلق و
 بمقتضای رحمت و
 شفقت بر ایشان
 چه فهم ظاهر پرستان
 بان زهد از حجاب
 است که حسن بصری
 و جنید و شبلی
 علیهم الرحمة علم
 توحید بر ملا نمی
 گفتند بلکه در خانه
 بسته پیش کسانیکه
 در ایشان اطمینان
 و لیاقت می یافتند
 بیان می نمودند تا
 آنکه قلب صافی از
 کم و کورت بود و
 در آن میل شبهات
 انعام نباشد زیرا
 این مدارک درون
 مجرب لیکن چون
 سنت برین جاریست
 و تجربه در آمده
 که کُلُّ عِلْمٍ لَیْسَ
 فِی الْقِرْطَاسِ
 ضَاعَ اهل تصوف
 به تدوین آن
 متوجه شدند و
 بعضی امور را بر
 سر گذاشتند تا
 اهل سبب تصور
 فهم از جاده
 اعتدال برگردد
 و از صفات صاف
 بیان می شد و
 مسائل نامضاهل
 است تا اهلان
 خوض می کردند
 و بسبب اهل بی
 خود گواه می
 شدند و دیگران
 را و در طریقه
 فصاحت می
 گفتند حضرت
 امام زین
 العابدین
 رحمت الله
 علیه فرماید

خوش گفت آنکه گفت

ز ابلیس لعین بے شبهات
که از دیوارت آید گاه از بام
اگر ایت تو اندر حق پرستی
اگر ایت تو گرد خود نمائی
همه روی تو در خلق است ز نهان
شود پیدا هزاران خرق عادت
گهی بر دل نشیند که بر اندم
جز آن کبر و ریاء عجب مستی
تو فرعونی و این دعوی خدائی
مثنی خود را درین علت گرفت

در سفر خویش بلباب رسید که گشتی نداشت و ز خاکش گزشت که فی
 کشتی چون گزم و مال ای دریسان آب پدید آمد فریاد برآورد که المکر المکر
 و باز گشت و اینجا سریت لطیف و آن آنست که صحت ولایت متعلق است
 باعراض از غیر دوست و ترک دادن بحیث ترک و اخذند اند و اقبال و عرس
 مخالف یکدیگر اند چون بکرامات اقبال کرد و کرامات دید و بران ختم کرد و از
 کرم عراض نمود و بنیر دوست اقبال کرد و لا و لا یذم مع الاعراض ولایت
 باعراض هرگز نبود در مکتوب و بهم مذکور است در معجزه الهی شرط است
 و ذکر است که همان شرط است و دیگر آنکه بدانند که این معجزات است پیش از
 آمدن خبر دهند از معجزات اما اولیایانند که این کرامات است و از حقن کرامات خبر
 دهند پیش از آمدن کرامات خبر نرسند و این بیان اصل است که ولی رحل
 ولایت ثابت نگردد تا خوشیستن را کمترین هم خلق ندانند چون خوشیستن را بدین
 او را دعوی کرامت کی بود و چون دعوی نباشد از آمدن و رفتن کرامت چه
 خبر دارد و گفت اند بر کرامت حق جز حق چیز بیاید او را مقام ولایت نیست چون
 دعوی کرامت کند از دوست و خودت خواست پس این نفی ولایت باشد
 ثبوت ولایت باز در همان مکتوب می فرماید اما اتفاق کرده اند مشایخ اهل طائفه
 و جمله اهل سنت و جماعت بر آنکه روا باشد که فعلی ناقص عادت مانند معجزه نبیا
 و کرامات اولیا پدید آید بر دست کافر و کسی را اندر کذب وی شک نیفتد
 و این چنان بر آنکه فرعون چهار صد سال عمر یافت که دس را اندران میان
 بیست و چهار روزی نبود و آب از پس دس بهانه رسید و چون ابلیس را آب

کرامات است از کرامت
 نعمت است از نعمت
 باسواد است از باسواد
 و کرامات است از کرامات
 از کرامات است از کرامات
 و کرامات است از کرامات

بایستاد و چون او بر فت آب بر فت و هیچ مائل با اینجا شبہ نیفتد و ساکنه و دعو
 خدای می کرد زیرا که همه جمعا تفق و مقررند که خداوند جسم و جوهر و نورنده و خبیث
 و رنده و آئینه و گوشت و پوست نیست و اگر چنین افعال ناقض برود بسیار
 پدید آمدن هیچ مائل ابر کذب و دعو و او شک نبود و شبہ نیفتاد و
 زیرا که اگر چنین چیز از خلاف عادت که برود پدید آمدن که راست به خواہنگند
 هزار چیز ظاہر که برود پدید آمدن است شاید است بر کذابی و شبہ را
 دفع کند و مانند این را حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم کہ بر عبادت تہانست
 خبر داده است کہ اندر آخر الزمان و قال خواهد آمد و دعوی خدائی خواہد کرد و کوہ
 انگینہ کی بر است و دیکھے پر چپ فے می رود این کوہ کہ بر است بود
 جائگاہ نفیس بود و آنکہ بر چپ و بود جائگاہ مذاب بود و گوہر این تثبت یون
 و فرخ ہر کہ بمن ایمان بسیار و اورانندین بہشت اندازم و ہر کہ بمن ایمان نیار و
 اندین و فرخ اندازم و حق تعالی بہت و دیکھے را میراند و یکھے را بربانند
 این ہمہ کہ یاد کردیم مانند معجزہ و کرامات مست و حق تعالی حمہ و دشمن ابہر
 از بہر آنکہ اینجا شبہ نیفتد کہ ہر کہ بہت دانند کہ ہر کہ بر فرشتہ خدای نبود و اسخو
 خدائے نبود و نورندہ و پسندہ خدائے نبود پس این استدراج و مکر بود و معنی استدراج
 آن بود کہ ایشان ہر چند بے عرمتی کنند ایشان را با آسانی و ہر اگر او تاد
 بے عرمتی و تمر دی خویش ہلاک شوند چنانکہ با فرعون کرد اگر در آب روان
 نکرے و دعوی خدائی باز گشتے و معنی مکر آن باشد کہ نجات نماید و ہلاک آرد
 و غر نماید و فل آرد و ہی نماید و ضلالت آرد با عدالین صفت باشد یعنی ہر کہ دشمن را

بی چیزے ازین معنی ہمیں نہ ہستدراج و مکر باشد پس این سرگونیہ از اعتبار دہند
اولیادادہند و اعتبار دہند اما انبسیار امعرات باشد و اولیاداکرامات باشد
اعتبار مکر و استدراج باشد باز در حسین مکتوب تحریر می فرماید تا یکے از مشائخ
چنین گفته است رحمہ اللہ علیہ کہ بت اندر عالم بسیارست یکی ازہمان این طائفہ
کرامتست تا کافران را بابت تعلق بود اعدا باشند چون از بت روے گردند
و بترا کنند اولیادگر نہ بمچنین بت عارفان کرامتست اگر با کرامات سکون گیرند موجب
گردند و اگر از کرامات اعراض نمایند و بترا کنند قرب و شکوف گردند

مہرت ز دل و نہالت از دیدہ من	ہرگز نشود اسے بت بگزیدہ من
آن ذوق در استخوان ہوسیدہ من	گر از پس مرگ من بجوئے یابی

و این سرانست کہ در مکتوبے تحریر افادہ است کہ صحت لایبت متعلق باعراض اخیر
دوست و ترک یادون الحیب و ترک و اخذ ہر دو عند اند چون بکرامات اقبال کرد
و کرامات دید و ہر کرامات اعتماد کرد از دوست اعراض کرد و بخیر دوست اقبال نمود
و لا بقاء لقلو لا یتیر مع الاعراض عن الحبيب والاقبال الی غیر الحبيب
نقل است کہ وقتی سلطان العارفين خواجہ بایزید بطامی را در سفر آبی پیش آمد کہ
بکشتی باید گزشت و کشتی حاضر نبود و خاطرش آمد کہ چگونه گرم در حال بید کہ دریا
آب راہ پدید آمد فریاد برآمد و گفت المکر المکر و باز گشت و گفت سہ

من بگرمائی قیامت خون غم برآورد	جوی شیر آزارنا کو تشنہ کو شر بود
--------------------------------	----------------------------------

و دیگرے برین معنی اشارت کردہ است	سہ
----------------------------------	----

حاشا کہ دلم از تو جدا خواہد شد	یا با کسی دیگر آشنا خواہد شد
--------------------------------	------------------------------

یاد کیا دوست
تیم و نیم دوست
و دوستی
و دوستی

از مهر تو بگسلد کردار دوست در کوئے تو بگزید کجا خواهر شد

اے برادر آخر شنیده که این الحَبُّ اَقْلَهُ حَيَوةٍ وَاخِرُهُ مَمَاتٍ
وَاَوَّلُهُ خَطْلٌ وَاخِرُهُ قَتْلٌ اَوَّلُ مَحَبَّتِ حَيَوةٍ سِتِّ وَاخِرُ شِشِّ مَمَاتٍ
اَوَّلُ مَحَبَّتِ مَمَاتٍ وَاخِرُ شِشِّ قَتْلٌ وَاَوَّلُهُ كَرَامَةٌ وَاخِرُهُ غَرَامَةٌ
وَاَوَّلُ شِشِّ كَرَامَتٍ وَاخِرُ شِشِّ غَرَامَتٍ حضرت مجدد رحمت الله علیه این سلسله را
در مکتوب صد هفتم از جلد اول که به محمد صادق کشمیری صدور یافته و در حدود
شانزدهم از جلد اول که به مرزا حسام الدین شریف تحریر یافته کمال بسط تحریر
فرموده اند بآن رجوع آورده شود که حل بیشتر سے از شبهات کند در باب هشتم از
پنج از فتوحات مکتبه مذکور است كَمَا اَنَّ الْاَيَاتِ وَالْكَرَامَاتِ وَحَبِّ
عَلَى الرَّسُولِ اِظْهَارُهَا مِنْ اَصْلِ دَعْوَاهُ لَكَ يَحِبُّ عَلَى الْوَلِيِّ السَّابِعِ
سِرِّهَا هَذَا مَذْهَبُ الْجَمَاعَةِ لِأَنَّهُ غَيْرُ مُدْجٍ لَا يَنْبَغِي لَهُ الدَّعْوَى
قَوَانِيْنُهُ لَيْسَ بِمُشْرِعٍ

له فتوحات مکتبه فی اسرار المملکیه و الملکیه از عمده و اواخر تصانیف شیخ محمد بن علی التوفیقی
است شیخ فرید که هرگاه برای حج و عمره فرمود در کمر گشت که کتابی در وصف محرم و در آن پنجاه تن عالی بسا
اطلاق داده هر کدام تار بابی لایزال از آن نامور بردارند ترتیب الواسع بخصائص فکر و تفریب بلکه هدایت ملکات
است گاهی کلامی و جوی مذکور شود که آنرا طایفه از اهل قبل و بعد نمایی باشند و این شباهت بنوع حق تعالی
معلی الصلوات و الصلوة الوسی که در آن آیات طلاق و نکاح و طهات ذکر فرموده شده از غیر فتوحات مزبور
است داده افکوس که بچندینان در فتوحات امری که چندین طلاق ملک اهل سنت جماعتی که کوها نذر و افغانی اهل سنت
انکار می زنند و غرضی حق تعالی نیست فتوحات اهل سنت فتوحات با ذکر کتبین عبارات پاک صاف بنزد الله

صحنه
مکتوب صد هفتم از جلد اول که به محمد صادق کشمیری صدور یافته و در حدود
شانزدهم از جلد اول که به مرزا حسام الدین شریف تحریر یافته کمال بسط تحریر
فرموده اند بآن رجوع آورده شود که حل بیشتر سے از شبهات کند در باب هشتم از
پنج از فتوحات مکتبه مذکور است

صحنه
مکتوب صد هفتم از جلد اول که به محمد صادق کشمیری صدور یافته و در حدود
شانزدهم از جلد اول که به مرزا حسام الدین شریف تحریر یافته کمال بسط تحریر
فرموده اند بآن رجوع آورده شود که حل بیشتر سے از شبهات کند در باب هشتم از
پنج از فتوحات مکتبه مذکور است

بعد از آن می طراز شد آن نزلت الکرامه قد یلکون ابتداء من الله
 وهو الحق سبحانه تعالی لا یتمکن هذا الولی فی نفسه یتخ من ذلك
 جملة واحدة مع کون به عنده من اکابر عباد الله واغنى
 حرق العوايد الظاهرة بالله وقد یلکون هذا الولی قد اعطاء
 الله فی نفسه التمكن من ذلك فیزک ذلك کله لله فلا یظهر
 علیه منه من شیء اصلا بعد ان شیخ فرقه لامیه امارک است تحریر فرمود می طراز
 و اما الصوفیه فیظهرون بها و هی عند الاکابر من رعونات النفوس
 الا على حد ما ذکرنا پیر بم تحذت بنعمه الله علی نقاوت
 حالات گامی مستحسن باشد گاهی واجب حق تامل جل شأنه فرماید و اما
 بنعمه ربک تحذت درین لفظ دلیل بر آنکه لغتها کس خدایا که بخود
 بیان کردن مستحب است لیکن وقتی که غرض صحیح در میان باشد مثل اشاعت
 شکر پروردگار بر زبان یا حصول اقتدار مردم دیگر باشد شیخ سلیمان جل درعاشیه
 جلالین می نگارد و عن الحسن بن علی قال اذا عقلت خیرا فخذ ثوبا
 اخو انک لیقتد و ایلت یعنی حضرت امام حسن رضی الله عنه فرموده که هر گاه
 نیکو کاری کنی بر برادران خود از ان اطلاع کن تا بتوانی اکتفا کنی بقرینایان
 است که در اظهار نعمهای الهی نه صرف تادیب مشکر مقصود می باشد بلکه گاهی
 اقتدار محظوظ می باشد تا دیگران بوسیله افتد اکتفا علامه جلال الدین سیوطی در
 تفسیر ذکر منشور درین باب امادیش کثیره آورده چند امادیش درین محل
 مذکور می شود

در بیان این که شیخ فرقه لامیه امارک است تحریر فرمود می طراز
 و اما الصوفیه فیظهرون بها و هی عند الاکابر من رعونات النفوس
 الا على حد ما ذکرنا پیر بم تحذت بنعمه الله علی نقاوت
 حالات گامی مستحسن باشد گاهی واجب حق تامل جل شأنه فرماید و اما
 بنعمه ربک تحذت درین لفظ دلیل بر آنکه لغتها کس خدایا که بخود
 بیان کردن مستحب است لیکن وقتی که غرض صحیح در میان باشد مثل اشاعت
 شکر پروردگار بر زبان یا حصول اقتدار مردم دیگر باشد شیخ سلیمان جل درعاشیه
 جلالین می نگارد و عن الحسن بن علی قال اذا عقلت خیرا فخذ ثوبا
 اخو انک لیقتد و ایلت یعنی حضرت امام حسن رضی الله عنه فرموده که هر گاه
 نیکو کاری کنی بر برادران خود از ان اطلاع کن تا بتوانی اکتفا کنی بقرینایان
 است که در اظهار نعمهای الهی نه صرف تادیب مشکر مقصود می باشد بلکه گاهی
 اقتدار محظوظ می باشد تا دیگران بوسیله افتد اکتفا علامه جلال الدین سیوطی در
 تفسیر ذکر منشور درین باب امادیش کثیره آورده چند امادیش درین محل
 مذکور می شود

نَفْسَهُ رِيَاءً وَسُلْطَةً وَإِنَّمَا ذَكَرَ كَافِرًا عَرَضِيًّا صَحِيحٌ شَرَعِي كَمَا قَالَ
 صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ الْحَدِيثَ بَعْضُهُ دَائِمٌ كَمَا مِي از غافین
 تزکی نفس خویش از ریاکرد باشد بلکه هر که چنین کند بغرض صحیح شرعی کند نه از ریاء
 سر و عالم صلی الله علیه وسلم فرماید من سر دار اولاد آدم هستم اما متحد بشا و یار الله صلی الله
 عنہم پس شنیدنی است که از ولیدی و ابو نعیم مروی است أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُ صَعِدَ الْمِنْبَرَ يَوْمَ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَبَّرَنِي لَيْسَ فَوْقِي أَحَدٌ
 ثُمَّ نَزَلَ فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا قُلْتُ ذَلِكَ إِظْهَارًا لِلشُّكْرِ
 یعنی عمر رضی الله عنه روزی بر منبر آمد و فرمود که شکر مر خدا می است که مرا ابو جہمی گردانید
 که فوق من کسی نیست پس از منبر فرود آمد صحابه دین باب پرسیدند حضرت عمر
 رضی الله عنه فرمود که برای اظهار شکر گفتم ام ملاحظه فرمودنی است که این
 چنین جلد تعلی را برای اظهار شکر گرفته یقصر می در شرح قصص از امیر المؤمنین
 علی علیه السلام نقل کرده که در خطب فرموده اَنَا نَقْطَةُ بَاءٍ بِسْمِ اللَّهِ اَنَا حَبِيبُ
 الَّذِي قَرَأْتُمْ بِهِ وَاَنَا الْقَلَمُ وَاَنَا الْقَلَمُ وَالْحَقُّ الْمَحْفُوظُ وَاَنَا الْعَرَشُ وَاَنَا
 الْكَرْسِيُّ وَاَنَا السَّمُوتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ مَضُونٌ إِلَى آخِرِ مَا قَالَ حضرت
 شیخ ابوالحسن شاذلی فرماید لَا يَكْمُلُ شُكْرُ الْعَبْدِ حَتَّى يَرَى نِعْمَةَ مُلْكِهِ الدُّنْيَا
 دُونَ نِعْمِهِ یعنی شکر عبده تا وقتی کامل نمی شود که نعمت ملک دنیا را از نعمتی که بوی
 عطا شد مکرر نداند حضرت سر اسفلی فرماید لَا تَرَى بَيْنَ قَوْلِ الْعَبْدِ إِنَّ
 اللَّهَ خَلَقَنِي وَرَزَقَنِي وَصَوَّرَنِي وَعَلَّمَنِي الْعِلْمَ وَالْقُرْآنَ وَجَعَلَنِي
 مَبَارَكًا وَبَيْنَ أَنْ يَقُولَ اِنَّا وَلِيُّ اللَّهِ وَاَنَا مِنَ الْعُلَمَاءِ الْعَامِلِينَ

نفسه رياء و سلطه و إنما ذكر كافرًا عارضيًا صحيح شرعي كما قال
 صلى الله عليه وسلم أنا سيد ولد آدم الحديث بعضهم دائم كما مي از غافين
 تزكي نفس خویش از ریاء کرده باشد بلکه هر که چنین کند بغرض صحیح شرعی کند نه از ریاء
 سر و عالم صلی الله علیه وسلم فرماید من سر دار اولاد آدم هستم اما متحد بشا و یار الله صلی الله
 عنہم پس شنیدنی است که از ولیدی و ابو نعیم مروی است أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ
 عَنْهُ صَعِدَ الْمِنْبَرَ يَوْمَ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَبَّرَنِي لَيْسَ فَوْقِي أَحَدٌ
 ثُمَّ نَزَلَ فَقِيلَ لَهُ فِي ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّمَا قُلْتُ ذَلِكَ إِظْهَارًا لِلشُّكْرِ
 یعنی عمر رضی الله عنه روزی بر منبر آمد و فرمود که شکر مر خدا می است که مرا ابو جہمی گردانید
 که فوق من کسی نیست پس از منبر فرود آمد صحابه دین باب پرسیدند حضرت عمر
 رضی الله عنه فرمود که برای اظهار شکر گفتم ام ملاحظه فرمودنی است که این
 چنین جلد تعلی را برای اظهار شکر گرفته یقصر می در شرح قصص از امیر المؤمنین
 علی علیه السلام نقل کرده که در خطب فرموده اَنَا نَقْطَةُ بَاءٍ بِسْمِ اللَّهِ اَنَا حَبِيبُ
 الَّذِي قَرَأْتُمْ بِهِ وَاَنَا الْقَلَمُ وَاَنَا الْقَلَمُ وَالْحَقُّ الْمَحْفُوظُ وَاَنَا الْعَرَشُ وَاَنَا
 الْكَرْسِيُّ وَاَنَا السَّمُوتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ مَضُونٌ إِلَى آخِرِ مَا قَالَ حضرت
 شیخ ابوالحسن شاذلی فرماید لَا يَكْمُلُ شُكْرُ الْعَبْدِ حَتَّى يَرَى نِعْمَةَ مُلْكِهِ الدُّنْيَا
 دُونَ نِعْمِهِ یعنی شکر عبده تا وقتی کامل نمی شود که نعمت ملک دنیا را از نعمتی که بوی
 عطا شد مکرر نداند حضرت سر اسفلی فرماید لَا تَرَى بَيْنَ قَوْلِ الْعَبْدِ إِنَّ
 اللَّهَ خَلَقَنِي وَرَزَقَنِي وَصَوَّرَنِي وَعَلَّمَنِي الْعِلْمَ وَالْقُرْآنَ وَجَعَلَنِي
 مَبَارَكًا وَبَيْنَ أَنْ يَقُولَ اِنَّا وَلِيُّ اللَّهِ وَاَنَا مِنَ الْعُلَمَاءِ الْعَامِلِينَ

عمر رضی الله عنه روزی بر منبر آمد و فرمود که شکر مر خدا می است که مرا ابو جہمی گردانید که فوق من کسی نیست پس از منبر فرود آمد صحابه دین باب پرسیدند حضرت عمر رضی الله عنه فرمود که برای اظهار شکر گفتم ام ملاحظه فرمودنی است که این چنین جلد تعلی را برای اظهار شکر گرفته یقصر می در شرح قصص از امیر المؤمنین علی علیه السلام نقل کرده که در خطب فرموده اَنَا نَقْطَةُ بَاءٍ بِسْمِ اللَّهِ اَنَا حَبِيبُ الَّذِي قَرَأْتُمْ بِهِ وَاَنَا الْقَلَمُ وَاَنَا الْقَلَمُ وَالْحَقُّ الْمَحْفُوظُ وَاَنَا الْعَرَشُ وَاَنَا الْكَرْسِيُّ وَاَنَا السَّمُوتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ مَضُونٌ إِلَى آخِرِ مَا قَالَ حضرت شیخ ابوالحسن شاذلی فرماید لَا يَكْمُلُ شُكْرُ الْعَبْدِ حَتَّى يَرَى نِعْمَةَ مُلْكِهِ الدُّنْيَا دُونَ نِعْمِهِ یعنی شکر عبده تا وقتی کامل نمی شود که نعمت ملک دنیا را از نعمتی که بوی عطا شد مکرر نداند حضرت سر اسفلی فرماید لَا تَرَى بَيْنَ قَوْلِ الْعَبْدِ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَنِي وَرَزَقَنِي وَصَوَّرَنِي وَعَلَّمَنِي الْعِلْمَ وَالْقُرْآنَ وَجَعَلَنِي مَبَارَكًا وَبَيْنَ أَنْ يَقُولَ اِنَّا وَلِيُّ اللَّهِ وَاَنَا مِنَ الْعُلَمَاءِ الْعَامِلِينَ

عمر رضی الله عنه روزی بر منبر آمد و فرمود که شکر مر خدا می است که مرا ابو جہمی گردانید که فوق من کسی نیست پس از منبر فرود آمد صحابه دین باب پرسیدند حضرت عمر رضی الله عنه فرمود که برای اظهار شکر گفتم ام ملاحظه فرمودنی است که این چنین جلد تعلی را برای اظهار شکر گرفته یقصر می در شرح قصص از امیر المؤمنین علی علیه السلام نقل کرده که در خطب فرموده اَنَا نَقْطَةُ بَاءٍ بِسْمِ اللَّهِ اَنَا حَبِيبُ الَّذِي قَرَأْتُمْ بِهِ وَاَنَا الْقَلَمُ وَاَنَا الْقَلَمُ وَالْحَقُّ الْمَحْفُوظُ وَاَنَا الْعَرَشُ وَاَنَا الْكَرْسِيُّ وَاَنَا السَّمُوتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ مَضُونٌ إِلَى آخِرِ مَا قَالَ حضرت شیخ ابوالحسن شاذلی فرماید لَا يَكْمُلُ شُكْرُ الْعَبْدِ حَتَّى يَرَى نِعْمَةَ مُلْكِهِ الدُّنْيَا دُونَ نِعْمِهِ یعنی شکر عبده تا وقتی کامل نمی شود که نعمت ملک دنیا را از نعمتی که بوی عطا شد مکرر نداند حضرت سر اسفلی فرماید لَا تَرَى بَيْنَ قَوْلِ الْعَبْدِ إِنَّ اللَّهَ خَلَقَنِي وَرَزَقَنِي وَصَوَّرَنِي وَعَلَّمَنِي الْعِلْمَ وَالْقُرْآنَ وَجَعَلَنِي مَبَارَكًا وَبَيْنَ أَنْ يَقُولَ اِنَّا وَلِيُّ اللَّهِ وَاَنَا مِنَ الْعُلَمَاءِ الْعَامِلِينَ

تقی الدین فارسی شیخ ابوجہان حافظ بن حجر شیخ جلال الدین سیوطی
 عبد الوہاب شعرانی وغیرہم در لطائف المنن مذکورست و کان الحسن
 البصر ہی یقول فی قولہ تعالیٰ اِنَّ الْاِنْسَانَ لِرَبِّہٖ لَکَنُودٌ اَی
 بعد المصائب الّتی یُصِیْبُہٗ وَ یُنْسِی الْخُدُثَ بِالْفِعْرِ یعنی حسن بصری رح
 در تفسیر آیت کہ ترجمہ اش نیست بہ تحقیق انسان برائے رب خود ناشناس
 ست می فرمود کہ صورتش نیست کہ چون از انسان نصیبت دور شود و رنج
 راحت مبدل گردد و روی آسائش بنید و او توحید نعمت را فراموش کند
 وَ رَوٰی أَبُو نَعِیمٍ فِی الْحِکْمَیَۃِ عَنْ وَهَبِ بْنِ مُغْنِیَہٖ اَنَّهُ سُئِلَ عَنْ سَبَبِ
 سَلْبِ بُلْعَامَ بِاعْوَرَ بَعْدَ تِلْكَ الْاٰیَاتِ وَالْاِکْرَامَاتِ فَقَالَ اِنَّ بَعْضَ
 الْاَنْبِیَاءِ سَالَ رَبَّہٗ عَنْ سَبَبِ ذٰلِكَ فَاَوْحٰی اِلَیْہِ اَنَّهُ لَمْ یَشْکُرْنِی
 یَوْمًا قَطُّ عَلٰی مَا اَعْطٰیْہٖ وَلَوْ شَکَرْتَنِی عَلٰی ذٰلِکَ مَرَّةً وَ اَحَدَةً لَّمَّا
 سَلَمْتِہٖ نَعْمَتِیْ وَلَکِنْ جَدَرِیْ بِذٰلِکَ قَضَائِیْ وَ تَمَتَّکَ فِیْہِ اِزَادَتِیْ وَ یَسْتَكِنِیْ
 یعنی از وہب بن منہ سوال کردہ شد کہ بعد از این چنین آیات و کرامات از
 بلعم باعور چرا نعمت سلب کردہ شد گفت کہ بعض انبیاء علیہم السلام
 حق تعالی جل شانہ از ہمیشہ سوال کردند و حجتی آمد کہ او گاہے شکر نعمائی
 الہی نہ کرد اگر یکبار شکر می کرد از سلب نعمت من نمی شد من شامی قضا و قدر
 ہمین بود ہر گاہ بسبب عدم تہجد نبعۃ المہمخت سابقہ را الحاکمان و مردم از
 خطیرہ قدس دور افگندہ شود پس چرا تہجد نہ کنند بہجتہ الاسرار از ذکر
 نعمائے حضرت غوث الاعظم رحمہ اللہ مال مال است روزے بعد ذکر نعمائے کثیر و فرمود

در اخبار الانبیا و در
 ذیل شیخ تقی مذکور
 است کہ در ذیل ہوت
 گفتند کہ حسن بصری
 مکررات موت لازم
 مقام نصیحت است و
 در ہم در جہان نیست
 بر من شدت مآلات
 موت پیوستہ اعتقاد
 کہ گفتہ اند

يَا عِزُّ اَنْتَ وَاحِدٌ فِي السَّمَاءِ وَاَنَا وَاحِدٌ فِي الْاَرْضِ يَعْنِي تَوَدُّ اَسْمَانِ
 كَمَا هَسْتِي وَمِنْ دَرِزِمِنْ دَوْرُ مَرَضِ مَوْتِ بِهْ اَوَّلَادِ خُودِ فَرَمُودِه بَنِي وَبَنِيكُمْ
 وَبَيْنَ الْخَلْقِ كُلِّهِمْ بَعْدُ مَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْاَرْضِ ضَرِيكَ تَقْيَسُوْنِي بِاَحَدٍ
 وَلَا تَقْيَسُوْكَ اَحَدًا يَعْنِي دِيْمَانِ مَاوْ شَمَاوَلِقْ فَرْقِ بِيَانِ اَسْمَانِ وَ
 زِمِنْ سَمْتِ مَا رَا بَرَكْسِي وَكُسي رَا بَرَا قِيَاسِ نَكْنِيْدِ رُوزِ فَرَمُودِه مَا مِنْ نَبِيّ
 خَلَقَهُ اللهُ تَعَالَى وَلَا وِلِيٍّ اِلَّا قَدْ حَضَرَ تَحْلِيْلِيْ هَذَا الرَّجُلِ بَابِدَا اَهْلِهِ
 وَالْاَمْوَاتِ يَارُوْا حِيْثُ يَعْنِي تَامِ اَنْبِيَاءِ وَاَوَّلِيَادِ مَحَلِّسِ حَاضِرْ شُدِه اَنْدِ
 زَمْدِه بَرَاتِ خُودِ وِ مَرْدِه بَارُوَاحِ خُوْشِيْشِ رُوزِي اَرْشَادِ فَرَمُودِه وَكُلُّ
 رَجُلٍ اَلْحَقَّ اِذَا وَصَلُوْا اِلَى الْقَدَرِ اَمْسَكُوْهُ اِلَّا اَنَا وَصَلْتُ لِيْكَ وَفِيْهِ لِيْ
 فِيْهِ رُوزِ نَدَفَا وَوُجُحَتْ فِيْهَا وَنَاخَرُغَتْ اَوْ اَنْ اَلْحَقَّ بِالْحَقِّ اَلْحَقُّ فَالْحَقُّ
 هُوَ اَلْمَنْ اَزْعُ لِيْقَةِ رَا كَالْمَوَافِقِ لَهُ يَعْنِي دَسْتُوْرَتَامِيْ اَوَّلِيَادِ اَلْمِيْزَانِ
 كِه چُوْنِ اَبْدَرِ سَنَدِ خُودِ رَا بَزُوْدَانْدِ مَرْمَنْ كِه بَقْدَرِ سِيْمِ دِرَا سَمْنِ رُوزِ
 كَشَادِشْدِ پَسِ دَر اَمْدِ دَر اَنْ كُوشِيْمِ اَقْدَارِ حَقِّ رَا مَرُوْدِ بَانَسْتِ كِه مَنَازِ
 بَا قَدَرِ كُنْدِه اَنَكِه بَا قَدَرِ مَوَافِقِ بَاشْدِ دَر بِنِ تَقْسَامِ دُو مَاشِبِهْ عَوِيْصِ اَرْدِيْ شُوْدِ
اَوَّلِ خِلَافِ قَضَاءِ بَهْرَمِ چُوْنِ وَاَقَعِ شُوْدِ جَوَابِشِ اَنْبِيَسْتِ كِه حَضَرْتِ مَجْدُوْرِ دَر
 اَكْتُوْبِ دُو مَرْدِ وَفَهْدِ بَهْمِ اِنْ جُلْدِ اَوَّلِ كِه بِلَا طَا هَر قَدْسِي صَدُوْرِ يَافْتِهْ چِسَانِ
 سَخَرِيْدِ فَرَمُودِه اَنْدِ كِه قَضَائِيْ مَعْلُوْقِ بَرُوْگُوْنْدِه اَسْتِ قَضَائِيْسْتِ كِه تَعْلِيْقِ اَوْرَادِ رُوْحِ
 مَحْفُوْظِ طَا بِرِ سَاخْتِهْ اَنْدِ وَاَكِه رَا بِلَانِ اَطْلَاعِ دَاوَدِ قَضَائِيْ كِه تَعْلِيْقِ اَوْ زَمْدِه اَسْتِ
 جَلِ شَانِهْ وِلِسِ وِدُوْرِ لُوْحِ مَحْفُوْظِ صُوْرَتِ قَضَائِيْ بَهْرَمِ دَاوَدِ اَبِنْ قِسْمِ اَخِيْرِ اَزْ قَضَائِيْ

در محبده
 در محبده
 در محبده

معلق نیز احتمال تبدیل دارد و در رنگ قسم اول از اینجا معلوم شد که سخن سید
مصرف باین قسم آخرست که صورت قضائی مبرم وارد نه بقضائے
بحقیقت مبرمست که صرف و تبدل در آن محالست عتلا و شرعاً کما یأخفر
و الحق که کم کسی ابرحقیقت آن قضا اطلاق مستغنیست که در اینجا بصرف نایه انتہی
دوم آنکه در باب سی و نهم از فتوحات کیمه مذکورست فکل صفا حب
الدلال فی هذی الدار فقد تقصرت المعرفة بالله علی قدر الکمال
ولا یبلغ درجۃ غیره متین که لیکر اذلال ابدافانہ فامنه انفسا
متمیزه فی محال اذلاله غایت غماحیبت علیه فیها من التکلیف الذی بناقض
الاستیعال به اذلال فلیست الذی یباید اذلال الاثر و عکس القادیر
الجلی فی مع اذلاله لما حضره الوفاة و بقی علیه من انفسیه فی هذی
الدار بذلک القدر الزمان وضع حد فی الارض واعترف
بان الذی هو فیہ الان هو الحق الذی یتبع ان یتکون العبد
علیه فی هذی الدار و سبب ذلک آنکه کان فی اوقات صفا
اذلال فمما کان الحق تعرف به من حق ایدل الاکوان
این شبه را دو جواب بخمال می گزرد جواب اول هر دو دلالے کز ان
شکر باری مقصود نباشد موجب نقص معرفتست و ادلالے کز دشر
باری مطلوب باشد نقص نیست بلکه امور به است کما فصّلنا و حکایت حضرت
غوث پاک رضی اللہ عنہ بعد شکرست جواب دوم ادلالے کز از مقام
المن باشد منقصت نیست این معنی ادلال از انبیا و اولاد و اما من مد او نه تعالی

[illegible]

پیشده است حضرت خواجه محمد پارسا علیه السلام تعالیٰ فیصل الخطاب می فرماید
باید دانست که چنین گفت اند که تو ساعات در عبارات و تجوزات و مکملات بطریق
مخصوص اهل معرفت را بیشتر در رسالت استغراق قفا و سکر حال و انس
و دلالت و قد اشد و افي و وصف المستأنفين من المحبوب

قَوْمٌ بِجَاهِهِمْ زُفُو سَبْدِهِمْ وَالْعَبْدُ نَزَّ عَلَى مِقْدَارِ ادْلَاةٍ

وقال بعض العارفين الخبيث لا تحاسب والعدو لا يحاسب له ولا
 يحب الله هذا النوع من الادلالات الا لمن اقامه مقام الانس ولا
 يحسن ذلك الا لمنه انما سبب وضع حد تحرير فرموده شد امر است قیاسی
 چه حضرت غوث پاک این را بیان فرموده و کیفیت اولال که در مرض موت
 خود فرموده و در هجده الاسرار مذکور است پیش ازین بیان کرده شد شنیعی
 است که تزکیه نفس و اظهار نعمت در صورت با هم التباس دارند لیکن در حقیقت متعارف
 اند اگر کمالات را بنفس خود نسبت کند و نسبت آن را به خالق فراموش نماید آن
 تزکیه نفس است حق تعالی فرماید لا تزكوا أنفسكم يعني نفس خود را به پاکي با
 مکنید این چنین تزکیه بکبر و مذموم است و اگر آن نسبت بخدای تعالی کند
 و خود را فی نفس مشایر و مانند و اتصاف خود بوجه رعایت بحول قوت الهی بآن
 کمالات دانسته شکر الهی بجا آورد آن را اظهار نعمت گویند این معنی هر چند در نظر
 عوالم التباس دارد لیکن نزد خلایق تعالی التباس ندارد و الله یَعْلَمُ النُّسْخَةَ
 مِنَ الْكُتُبِ حق تعالی می داند مفسد را چه از مصلح آزاو یا از الصد که از ذل نفس
 پاک اند متصور نیست مگر اظهار نعمت پس این امر اگر از انقیاد ظهور آید بر او عرض نشاید که

فَصَدَّ عَنْهُمْ اِمْتِنَانًا لَّا يَمُرُّ وَلَيْكُونَ ذَلِكَ الْاَمْرُ نَتَوَبُّ لَهَا فَغُضِبَ مِنْ
وَبَيْنَا اَنَّا لَمُنَوِّشًا فَمِنْهُمْ وَتَعْرِيفًا لِّلْخَائِلِ لِكَبِيرٍ قَدْ رَمِعُوا رِشَادًا اِلَى
التَّحَلُّوْلِهِمْ وَالتَّقَسُّلِ يَرْفَعُ جَاهِهِمْ وَسَبَّابِ الْمَصْرِ الْعِبَادِ وَلَقَعَهُمْ اَمَامُ يَمْنَى
وَرِشْمِي فَرِيَادِ كَرَامِ بِالْعِلَامِ اَلْبَاهَامِ شُودِ يَا كُتِفَ يَاسْمَاعُ خَطَابِ يَافِخْرَانِ بَعْضِ
شَطْحِ تَابِلِ قَوْلِ كَسَدِ خَافِجِ رَاسِ مَلَاكَاتِ اِلَى لَغِيثِ بَنِ جَمِيلِ رَحْمَتِ جَمَاعَتِ فِتْهَا
اَمَدِ اِلَى لَغِيثِ مَبَانِ مَالِ اِلِثَانِ فَرَمُودِ مَرَكَبِ اَلْعَبِيدِ فِى فِتْهَا نَاعُوشِ
شَدَمِ وَاَزَا سَمِيعِ مَحْضَرِ شِكَايَتِ اَوْرُزِ مَحْضَرِ جَوَابِ اَوْرُزِ تِگُفِ
اَنْتُمْ عَلَيْهِ اَلْهَوَى وَ اَلْهَوَى عَلَيْهِ يَا نَفْسِ كَوِيْدِ

وَلَقَبُصُّ لَهُ التَّوَاتُؤُ فِي الشَّطْحِ ظَاهِرٌ	وَلَقَبُصُّ لِنَفْسِ يَفِ وَتَصْهِيْلُفَتِ دَعَا
---	--

شیخ ابوالغیث ابن جمیل گوید اَلْاَرْضُ اَرْضُ اَرْضِ وَ السَّمَاءُ سَمَاءُ سَمَاءِ وَ اَلْبَهَامُ
مِنْ بَهَائِ نَکَاشْتَمَدِ

جَزَتْ اَصْفُوفُ اِلَى اَلْمُرُوفِ اِلَى اَهْلِهَا	اَجْتَمَعَتْ اَنْهَكْتِ مَرَاتِبَ اِلِذْبَاعِ
--	---

یعنی مقامات او را یا ملائکه را تجاوز کردی و به سوی علم حروف و اسماء و طوابع
علی اکسار شدی تا آنکه مقام تکیون خلق و خست ارج شدی ابوالغیث بجزایب
منموده

وَحَيَّانِ الْمَلِكِ الْمُهَيَّمِ وَاجْتَمَعَتْ	كَالْاَرْضِ اَرْضِ اَرْضِ وَ السَّمَاءُ سَمَاءُ
---	---

نخرب بالسطح آن را گویند که عالی عظیم بیان کند تا از قلوب مردم اعتقادش
نازل نشود و با بسوی فلک کنند و مقصودش که عدم افتات مردمست حاصل شود
شیخ محی الدین بن عربی فرماید

۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰

حرام زیاده تر خواهد رسید معین از لافانی گناه استغفار کرده می شود تا وقتیکه کار از
 ارتکاب بکوره برآید از کتاب حرام جائز نیست درین مقام چند احوال شمع بگاشته
 می شود **أَلَا يَذَّكَّرُ أَفْضَلُ مِنَ التَّبَوُّعِ** توجیهات داور اول آنکه
 عموماً ولایت از نبوت افضل باشد زیرا که ولایت نسبت مع الاستفاضه
 از حضرت تقدس و تعالی است پس در آن روی سخن باشد و نبوت اخبار بخلق
 و افاضت برکت بر ایشان است که در آن روی خلق باشد و روی سخن افضل است از
 روی خلق پس ولایت افضل باشد از نبوت این کلام منافی شرع نیست زیرا که
 بالاتفاق انبیاء افضل اند از اولیاء چه نبوت تصوی مراتب و ولایت است درین
 جهان مترتب بالاتر از آن نیست هر درجه و مرتبه که دلی سید اندام محاله نبی را
 حاصل است از نبوت صرف روی خلق نیست که توهم مغضوبیت نبوت از ولایت
 گردد بلکه از نبوت روی خلق است و هم روی سخن ظاهر شدن با خلق است و طبعش با حق
 پس انبیاء جامع و شامل هر دو نسبت مذکوره اند چه ولایت جزو نبوت است و نبوت
 کل وجود نبوت بدون وجود ولایت غیر ممکن که **أَكْمَلُ أَعْظَمُ مِنَ الْجُزْءِ**
 پس نبوت افضل باشد از ولایت و هم آنکه ولایت افضل است بعد از نبوت
 درین فقره **مِنْ مَعْنَى لَعْنَتِ جَهَنَّمَ** چنانکه در **أَطْعَمَهُمْ مِنْ جَوْعٍ** گویم که این توجیه غلط
 قواعد ادب است زیرا که **أَفْضَلُ مِنَ التَّبَوُّعِ** از **أَفْضَلُ مِنَ التَّبَوُّعِ** است
 و **لَعْنَتِهِ** معنی لعن نیست پس چگونه استغفار معنی بعد جائز خواهد بود سووم آنکه
 ولایت نبی افضل از نبوت تشییری و رسالت است همین است مسلک شیخ
 محی الدین بن عربی از ولایت عام است مروجله موجودات کامله را تا آنکه هر سخن درین

۲
 ولایت نبوت است از ولایت
 عموماً ولایت از نبوت افضل است

۳
 بعد از نبوت

عنده وجود ذاته فشره تلك الصفة وسما عن وجوده فظن غير ذلك الصفة
الشاهدة مبرها لها بظنه شاها فظن السامع انه يحسن نفسه وهو
لم يبرها وجودا فيكون معبرا عنها بل عبر عن تلك الصفة القائمة فيه

2

نواجو گو که من منم من منم من من منم
فانش نهان او منم گنج و روان او منم
جان من است در منم من منم من من منم
گو بر کان او منم من من منم من من منم
بایزید بسطامی فرماید لا اله الا الله
مولوی منوی درشتوی می زیاید

بامریان آن فقیه محترم
 گفت متاسانه عیان آن فو فنون
 چون گزشت آنحال گفتند شصت
 گفت این بار اگر نسیم این شعله
 حق منزله از تن من با نسیم
 چون صیت کرد آن آزاده مرد
 مست گشت او باز دستغراق رفت
 عشق آمد عقل او آواره شد
 عقل خود شعله است چون سلطان سپید
 عقل سایه حق بود حق آفتاب
 چون پری غالب بود بر آدمی

هر چه گوید آن پری گفت بود
 چون پری را این دم و قالمون بود
 اوی خود رفته پری خود او شده
 چون به خود آید اندک لغت
 پس خداوندی پری داد می
 شیر گریز شیر کے ترسد بگو
 شیر گریز خون فز شیر خورد
 در سخن پرداز از راز حسن
 باد را چون بود این شیر شور
 گریز از تو بکل خالی کند
 گر چه تو آن از لب پیغمبرست
 چون سہمی بی خودی پرواز کرد
 عقل را سیل خیر در بود
 نیست اندر جبه ام الا خدا
 آن مریدان جمله در هم آمدند
 هر یکی چون طحان در گرد کوته
 هر که اندر شیخ تیغ می خلید
 و آنکه او را زخم اندر سینہ زد
 یک اثری بر تن آن ذوفنون
 زمین سکر زان سرے گفته بود
 کردگار آن پری خود چون بود
 ترک بی الہام تازی گوشده
 چون پری است این لغت
 از پری کی باشد شش آخر کمی
 شرح راه از کور کے پرسد بگو
 تو گوی او نکرد آن بادہ کرد
 تو گوی با گفت ست آن سخن
 نور حق را نیست آن فرہنگ زور
 تو شوی یست ^{استغفار} او سخن عالی کند
 هر که گوید حق نہ گفت او کاہست
 آن سخن را با یزید آفت زد کرد
 زان قوی تر گفت کا دل گفته بود
 پند جوئی در زمین و در سا
 تنہا جسم پاکش مے زدند
 کارومی زدی سر خورابی ستوہ
 باز گونہ او تن خود مے درید
 سینہ اش بگفت شد مرده ابد
 وان مریدان خستہ و غراب خون

کسی که او را سست
 شرب موز با شاد
 سست می تواند کرد
 کیونکہ سست را
 در دین خود و داری ناک
 و غیبت است
 نام گویند سست
 که در میان مردم
 ماری بالائی آن حق
 مشهور و مدح آن است

بسم اللہ

نہ
بیرہ

کرای

ہر کہ او سوی گلویش زخم برد
 و آنکہ آگہ بود زان صاحبقران
 نیم دہشت دست او ز بستہ کرد
 روز گشت آن میدان کا ستہ
 پیش او آمد ہزاران مردوزن
 این شن تو گر تن مردم برے
 با خودی یا بخودی دو چارزد
 ای زده بر بخودان تو ذوالفقار
 زانکہ فی خود فانی ست ایست
 نقش افغانی و او شد آئینہ
 گر گنی نف سوی روئے خود گنی
 در بہ بینی روی زشت آہنم توئی
 او نہ آئینست و نہ آن ایما دہست
 چون رسید اینجا سخن لب در لب
 لب بہ بند از چہ فصاحت کہ شد
 بر لب بامی تو اسے مست مدام
 ہر زمانے کہ شوی تو کامران
 ہر زمان خود را ہر سان باش تو

ہمد احوال اند بزی خودی و بی طبعی حضرت سلطان العاقبت

ابو یزید بطامی حماد بن علی بن ابی حمزة حضرت حق از زبان او حضرت خواجہ یار
 و فصل الخطاب می فرماید که بایزید گفته سبحانی ما اعظم شأنی یعنی جرأت
 ذلک علی لیسانہ فی معرض الحکماۃ عن اللہ تعالیٰ فی سکر
 و غلبات خال کما ورد فی الحدیث الصغیر خبدا عن اللہ
 سبحانہ فیم یطون و ین یعقل و ین یسمع و ین یبصر و ین یلمین
 شیخ ابوالنجیب عبدالقاهر بن محمد السمری در می مذکور است و انما الشیطان
 الحکیمات عن ابی یزید و غیر ذلک عن غلبه الخال
 و قوه السکر و غلبات الوجد فلا قبول لها و لا ردہا ثم
 و شکوة الانوار می فرماید العارفون بعد العرفه الی مکارم الحقیقه
 انفقوا علی انفسهم یروا فی الوجود الا الواحد الحق و یکتفون
 من له حاله الخال عرفانا علیا و منهم من صلت ذلک
 حاله و قفا و انتفت علیهم الکثره بالکلیتہ و انتفت منسوا
 بالیزدانیه المحمده فاستوفیت فیها عقولهم فصاروا
 کالمهوتین فیه و لم یکون فیهم متسم لذكر غیر اللہ
 و لا لذكر انفسهم
 ایضا فلم یکن عندهم الا اللہ ف ذکر و اسکر
 رفع دونه سلطان عقولهم فقال احدہم انا الحق
 و قال الاخر سبحانی ما اعظم شأنی و قال الاخر ما فی
 جنبی الا اللہ و کلام العشاق فی حال السکر یطون

من الخطاب فی الامور
 انما یطون و ین یعقل
 و ین یسمع و ین یبصر
 و ین یلمین
 شیخ ابوالنجیب عبدالقاهر بن محمد السمری در می مذکور است و انما الشیطان الحکیمات عن ابی یزید و غیر ذلک عن غلبه الخال و قوه السکر و غلبات الوجد فلا قبول لها و لا ردہا ثم و شکوة الانوار می فرماید العارفون بعد العرفه الی مکارم الحقیقه انفقوا علی انفسهم یروا فی الوجود الا الواحد الحق و یکتفون من له حاله الخال عرفانا علیا و منهم من صلت ذلک حاله و قفا و انتفت علیهم الکثره بالکلیتہ و انتفت منسوا بالیزدانیه المحمده فاستوفیت فیها عقولهم فصاروا کالمهوتین فیه و لم یکون فیهم متسم لذكر غیر اللہ و لا لذكر انفسهم ایضا فلم یکن عندهم الا اللہ ف ذکر و اسکر رفع دونه سلطان عقولهم فقال احدہم انا الحق و قال الاخر سبحانی ما اعظم شأنی و قال الاخر ما فی جنبی الا اللہ و کلام العشاق فی حال السکر یطون

و ین یلمین
 شیخ ابوالنجیب عبدالقاهر بن محمد السمری در می مذکور است و انما الشیطان الحکیمات عن ابی یزید و غیر ذلک عن غلبه الخال و قوه السکر و غلبات الوجد فلا قبول لها و لا ردہا ثم و شکوة الانوار می فرماید العارفون بعد العرفه الی مکارم الحقیقه انفقوا علی انفسهم یروا فی الوجود الا الواحد الحق و یکتفون من له حاله الخال عرفانا علیا و منهم من صلت ذلک حاله و قفا و انتفت علیهم الکثره بالکلیتہ و انتفت منسوا بالیزدانیه المحمده فاستوفیت فیها عقولهم فصاروا کالمهوتین فیه و لم یکون فیهم متسم لذكر غیر اللہ و لا لذكر انفسهم ایضا فلم یکن عندهم الا اللہ ف ذکر و اسکر رفع دونه سلطان عقولهم فقال احدہم انا الحق و قال الاخر سبحانی ما اعظم شأنی و قال الاخر ما فی جنبی الا اللہ و کلام العشاق فی حال السکر یطون

و ین یلمین
 شیخ ابوالنجیب عبدالقاهر بن محمد السمری در می مذکور است و انما الشیطان الحکیمات عن ابی یزید و غیر ذلک عن غلبه الخال و قوه السکر و غلبات الوجد فلا قبول لها و لا ردہا ثم و شکوة الانوار می فرماید العارفون بعد العرفه الی مکارم الحقیقه انفقوا علی انفسهم یروا فی الوجود الا الواحد الحق و یکتفون من له حاله الخال عرفانا علیا و منهم من صلت ذلک حاله و قفا و انتفت علیهم الکثره بالکلیتہ و انتفت منسوا بالیزدانیه المحمده فاستوفیت فیها عقولهم فصاروا کالمهوتین فیه و لم یکون فیهم متسم لذكر غیر اللہ و لا لذكر انفسهم ایضا فلم یکن عندهم الا اللہ ف ذکر و اسکر رفع دونه سلطان عقولهم فقال احدہم انا الحق و قال الاخر سبحانی ما اعظم شأنی و قال الاخر ما فی جنبی الا اللہ و کلام العشاق فی حال السکر یطون

وَلَا يَحْكُمُ إِلَّا تخافَ عَنْهُمْ سُبْحَهُمْ وَمُرْءُوا إِلَى سُلْطَانٍ عَقِلٍ
الَّذِي هُوَ يُمَيِّزُ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِ عَرَفُوا أَنَّ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ
حَقِيقَةً إِلَّا تَخَادُ مِثْلُ فَوَكَّلِ الْعَاشِقُ فِي وَقْتِ فَرَطِ عَشِيقِهِ أَنَا مَنْ
أَهْوَى وَمَنْ أَهْوَى أَنَا وَلَا يَبْعُدُ أَنْ يَرَى الْإِنْسَانَ مِرْءَاةً
فَيَنْظُرَ فِيهَا وَلَمْ يَرِ الْمِرْءَاةَ قَطُّ فَيُظَنُّ أَنَّ الصُّورَةَ الَّتِي رَأَاهَا هِيَ
صُورَةُ الْمِرْءَاةِ مُتَحَدَةٌ هِيَ وَيَرَى الْخَمْرَ فِي زُجَاجَةٍ فَيُظَنُّ
أَنَّ الْخَمْرَ لَوْ كُنَ الزُّجَاجُ فَإِذَا أَصْبَرَ ذَلِكَ عِنْدَهُ مَا لَوْ فَا وَرَسَخَ
فِيهِ قَدَمُهُ اسْتَفْرَوْهُ وَمَتَال

رَفَتْ الزَّجَاجُ وَرَقَبِ الْحُمُرِ
فَتَشَابَهَا فَنَشَا كُلُّ الْأُمُرِ
فَكَأَنَّهُ خُمُرٌ وَلَا فِتْحُ
وَكَاثِمًا فَنَدَّ وَلَا حُمُرُ

وَقَوْلُهُ يَنْبَغِي أَنْ يَقُولَ كَمَا أَنَّهُ
فَذَكَرَ حُ وَهَذِهِ الْحَالَةُ إِذَا غَلَبَتْ سُمِّيَتْ بِالْإِصْنَافَةِ
إِلَى صَاحِبِ الْحَالَةِ فَنَاءُ الْفَتَاوِيلَةِ فَتَنَاءُ عَنْ نَفْسِهِ
فَقَالَ عَنْ فَنَاءِهِ فَإِنَّهُ لَيْسَ يَشْعُرُ بِنَفْسِهِ فِي تِلْكَ الْحَالِ
وَلَا يَعْلَمُ شَعُورَهُ بِنَفْسِهِ وَلَوْ شَعَرَ بِعَدَمِ شَعُورِهِ بِنَفْسِهِ
لَكَانَ قَدْ شَعَرَ بِنَفْسِهِ وَبُيِّنَ هَذِهِ الْحَالَةُ بِالْإِصْنَافَةِ
إِلَى الْمُسْتَغْرَقِ بِهِ بِلِسَانِ الْمَجَازِ بِاتِّخَاذِ أَوْ بِلِسَانِ الْحَقِيقَةِ
بِتَوْحِيدِهِ وَوَرَاءَ هَذِهِ الْحَقَائِقِ اسْتِدْرَاجُ طَوَّلِ الْخَوْضِ
فِيهَا حَضَرْتُ بَايُزِيدَ بَطَامِي عَلَيْهِ الرِّخْمَةُ كُوَيْدُ

[illegible]

ان التمهیدی و حکم علی بانه ذر الشیخ یحیی الدین بن یحیی ان فی دس
 انا انما یخبر کلام ابن عربی بالتأویل الی ظاهر الشریع فقد رانی
 مع به فقال له بکف عنک کذا و کذا فقال نعم
 فقال کیف فعل فی قوله حصت لجة البحر والانبیاء وقوم
 علی ساحله فقال ما فی ذلک یعنی انهم واقفون لا یفتاد
 من تغرق فیهم من امهم فقال وهذه البیة فقال والذی
 نفعه انت ما هو المقصود فیهم فخر گوید که جواب بر تقدیر تسلیم بود والا انچه
 بن تمییز این کلام را منسوب بشیخ محی الدین بن عربی کرده غلط است اصل کلام
 بایزید است رحمه الله تعالی در کتب زاهر مذکور است قال قطب الدائر
 الشیخ ابو القعاس المرسی مراده ان الانبیاء خاضوا بحر التوحید
 و وقفوا من الجانب الاخر علی ساحل الغرق بکثرت الخلق
 الی الخوض فی فلو کنت کاملا لوقفت حیث وقفتوا
 قال الشیخ تاج بن عطیاء الله فی لطائف المین وهذا اللی
 قدیر به الشیخ کلام ابی یزید هو اللاحق بمقام ابی یزید
 نیز شیخ بایزید بسطامی رح گوید اراد مؤمنه ان یشعر الله
 تعالی وانا ما اردت ان اهنه الله بل هو اللی اراد ان یرانی
 سبحانی نیز شیخ ابویزید بسطامی قدس سر گوید حق بمن
 همه بنده اند جز تو نیز شیخ بایزید گفته تو هر دم از گنا است
 و تو بمن از قول لا اله الا الله است و هم شیخ بایزید گفت

این کلام را منسوب بشیخ محی الدین بن عربی کرده غلط است اصل کلام بایزید است رحمه الله تعالی در کتب زاهر مذکور است قال قطب الدائر الشیخ ابو القعاس المرسی مراده ان الانبیاء خاضوا بحر التوحید و وقفوا من الجانب الاخر علی ساحل الغرق بکثرت الخلق الی الخوض فی فلو کنت کاملا لوقفت حیث وقفتوا قال الشیخ تاج بن عطیاء الله فی لطائف المین وهذا اللی قدیر به الشیخ کلام ابی یزید هو اللاحق بمقام ابی یزید نیز شیخ بایزید بسطامی رح گوید اراد مؤمنه ان یشعر الله تعالی وانا ما اردت ان اهنه الله بل هو اللی اراد ان یرانی سبحانی نیز شیخ ابویزید بسطامی قدس سر گوید حق بمن همه بنده اند جز تو نیز شیخ بایزید گفته تو هر دم از گنا است و تو بمن از قول لا اله الا الله است و هم شیخ بایزید گفت

ازین قبل از روی صادر شد حضرت عوث الا عظم حکایه عن الله
 تعالی فرماید اَنَا مُكُونُ مَكَانَ الْمَكَانِ لَيْسَ كَمَكَانٍ
 سِوَى سِرِّ الْإِنْسَانِ فِي قَلْبِ الْإِنْسَانِ وَفِي الْغُوثِيَّةِ نَاقِلًا عَنْهُ
 سُبْحَانَهُ وَمَنْ أَرَادَ الْعِبَادَةَ بَعْدَ الْهُضُولِ قَدْ أَشْرَكَ
 بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ صُورِ حُلَاجِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَوَيْدِ أَنَا الْحَقُّ وَنُفِيسُ
 مَا فِي الْحَبَّةِ إِلَّا اللَّهُ بَعْضُ إِنْ رَأَى مَوْجِدَ رَحْمَةِ اللَّهِ كُنْدَ آيَةِ الْوَحْدِ
 غَزَالِي دُرِّ شَكْوَةِ الْأَنْوَارِ مِثْلَ رُوحِ هَذَا أَمِنْ قُوطِ الْحَبَّةِ وَشِدَّةِ الْوَجْدِ
 يَعْنِي إِنْ كَلَامِ مِنْ كَثَرَتْ حُبَّتْ وَشَدَّتْ وَجِدَتْ بِهَا نَجْمِي كَوَيْدِ

أَنَا مَنْ أَهْوَى وَمَنْ أَهْوَى أَنَا	لَحْنُ رُوحَانٍ حَلَلْنَا بَدَنًا
فَإِذَا الْبَصَرُ تَنَّى أَبْصَرْتُ لَهُ	وَإِذَا الْبَصَرُ تَنَّى الْبَصَرُ تَنَّى

درین شبیه نیست که حلاج را محبت محض استغراق تام بود ازین روی
 تماشا این چنین کلمات از زبانش سری زد

ما ز در یایم دور یایم زبانت	این سخن داند که کوشانت
اُمّ یاضی در شرف المحاسن از عوارف نقل می کند سُبْحَانِی حَاشَا أَنْ يَتَقَدَّرَ فِي أَيْ يَزِيدُ أَنَّهُ يَقُولُ ذَلِكَ إِلَّا عِلًّا مَعْنَى الْحَرَكَةِ أَيْ تَوَكَّنَ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى وَهَذَا أَيْ يَنْبَغِي أَنْ يُعْتَقَدَ فِي الْحَدِّ جَوْزُهُ أَنَا الْحَقُّ حضرت معین الدین چشتی رحمه الله علیه	

از نمی گویم انا الحق یا رے گوید بگو	چون نمی گویم مراد لداری گوید بگو
-------------------------------------	----------------------------------

ازین قبل از روی صادر شد حضرت عوث الا عظم حکایه عن الله تعالی فرماید اَنَا مُكُونُ مَكَانَ الْمَكَانِ لَيْسَ كَمَكَانٍ سِوَى سِرِّ الْإِنْسَانِ فِي قَلْبِ الْإِنْسَانِ وَفِي الْغُوثِيَّةِ نَاقِلًا عَنْهُ سُبْحَانَهُ وَمَنْ أَرَادَ الْعِبَادَةَ بَعْدَ الْهُضُولِ قَدْ أَشْرَكَ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ مِنْ صُورِ حُلَاجِ رَحْمَةِ اللَّهِ كَوَيْدِ أَنَا الْحَقُّ وَنُفِيسُ مَا فِي الْحَبَّةِ إِلَّا اللَّهُ بَعْضُ إِنْ رَأَى مَوْجِدَ رَحْمَةِ اللَّهِ كُنْدَ آيَةِ الْوَحْدِ غَزَالِي دُرِّ شَكْوَةِ الْأَنْوَارِ مِثْلَ رُوحِ هَذَا أَمِنْ قُوطِ الْحَبَّةِ وَشِدَّةِ الْوَجْدِ يَعْنِي إِنْ كَلَامِ مِنْ كَثَرَتْ حُبَّتْ وَشَدَّتْ وَجِدَتْ بِهَا نَجْمِي كَوَيْدِ

حسین بن منصور گوید مَا صَحَّتِ الْفِتْنَةُ إِلَّا لِأَحَدٍ وَابْنِ لَيْسَ
أَبِي طَالِبٍ مَلِكِيٌّ گوید لَيْسَ عَنِ الْخَلْقِ أَضَرُّ مِنْ الْخَالِقِ

نیت بر خلق ضرر رسان زیاده از خالق ۱۲

پس خود کرد دست خویش را بر سرش
عراقی را بر ابرو نام کردند *

ابو سعید خراسانی گوید أَكْبَرُ ذُنُوبِي إِلَيْكَ مَعْرِفَتِي إِيَّكَ

گناه بزرگ من بمسئمت که از شناسختن ۱۲

مشایخ طریقت و حقیقت در فوت سخن بسیار گفته اند بعضی از آن یاد کرده می شود و شیخ حسن بصری رحمه الله
فرمود که فوت آنست که دشمنی کنی نفس خود از جهت حق جل و علا حارث مجاسبی رحمه الله علیه فرمود که فوت
آنست که انصاف بر خلق بر خود واجب دانی و انصاف خود را از آنستانی فیض عایض حمد علیه السلام فرمود که فوت آنست
که فرق کنی که نعمت تو که بخود یعنی در مقام عدت یا ثار نعمت حق به بندگان و میان مؤمنان و کافر نیز کنی و یا دوستی و دشمنی
تفاوت کنی ابوالقاسم جفید قدس سره فرمود که فوت آنست که عطا هست و باز داشتن بدست یعنی حقیقت
فوت آنست که چندی آنکه طاقت داری وجود خود را بسبب خیر احسان و مصلحت راحت بندگان حق سازی و در برابر احسان
مقابله بدانی شریح بی نامی شیخ سبیل ابن عبد الله تسری رحمه الله علیه فرمود که فوت آنست که نسبت به نسبتی از حق
که هیچ نسبتی منتهی به حق علیه السلام فرمود که از بزرگترین نسبتی از استغناء حاضرات نیست پس حاجی گویند ایام و احوال را
بزرگان در مقام فوت آنست که بیاوردند بایزید قدس سره الغرین فرمود که فوت آنست که هر چه از خود بگردانند
و آنرا اگر چه بسیار بود آن اندک شری و هر چه از دیگران بگردانند اگر چه اندک بود آنرا بسیار دانی بحسب بن معاذ رازی قدس سره
فرمود که فوت آنست که قسم است خود روی بپای رسائی و خوب سخن بگفتن با امانت داری و خوب ادبی کردن با پادشاهی و بخت
که از بد فعلی به گناه در ابدان کم گردانند است نوع است که محلی حال نیست که نتایج غلبت و است و یک نفر را بر جان است
نعمت دوم انصاف و بلاغت و این از جمله نعمت های است که آنرا محبت است و است از این مشایخ

حق الب برانی سید احمد بن حسینی خراز از شطیحات مملو است جماعت علماء بر وزن
 انکشافند نیز شیخ ابو سعید خراز قدس سره گفت مدتی اورا می بینم
 خود را می یافتم اکنون خود را می جویم و او را می یابم در نجات مذکور است که امام احمد
 غزالی گوید که شیخ ابوالقاسم گرگانی ابلیس ابلیس نمی گفت بلکه خواجه
 خواجگان سر درم جو را می گفت عین بقضاة همدانی از بزرگه حکایت
 می کند که فرمود جوان مرد آنجا که ابلیس است تراراه نیست و این دولت از کجا آوری
 جبرئیل مضمی یابد که دیده او در جهان ابلیس نظر نکند عجب الکریم حم جلی
 در کتاب مناظر آیه در بیان فوق میان غافر و غفور من نگارو

(بفیضه ۵۲)

تا بدین بهر احوال مشغول شود و سبب طاعت بسیار دارد پس ای بای که بن برت نعمت امعبی سعادت
 ای بی بستره تجارت نیم سوزی سازد و دجال پارسای ادب پاک امن بود و در فضا است حق کوئی و صحیح
 و در بر ادبی با بذل و وفا ابو حفص عدا و رحمت الله علیه فرمود که فوت آنست که بزرگ نسانی
 اختیار کرده است در وزن از برای پیغمبر خود فرموده که یا محمد بگیر یعنی نگاه صفت علم در گردان
 بر اولان خود کند ایشان را و کلمات کن بیکدی در و گردان از جا هلاک یعنی جمل ایشان را چهل
 مقابل کن ابو علی دقاق رحمة الله علیه فرمود که فوت آنست که مردم بزرگ باشی
 و میان ایشان غریب یعنی اخنی بای که آینه کار باشد بخلق و با هر شبه گان حق بیفتند نصیحت شود
 احسان زنده گانی کند و یا ملن از همه بریده بود و در سر پوسته تنی شنوای باشد ابو الحسن نور علی
 فرمود که فوت آنست که تحمل کند نجوشش لی آنچه ترا دشوار آید ندانم که درین مقام از فوت کدام سنی مراد است که
 - تصور بالمیر شایسته کرده -

۹۰
 کتابت شده است
 عبدالمجید علی

إِنَّ الْعَافِرَ هُوَ الَّذِي يَغْفِرُ لِحَمِيهِ الذُّنُوبَ إِلَّا الشِّرْكَ وَالْغَفُورُ
هُوَ الَّذِي يَغْفِرُ الشِّرْكَ

الْيُضَى

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ
وَيُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

حَالُ الْعَافِرِ وَهَذَا الْقَوْلُ نَاطِقٌ بِإِعْدَامِ خُلُودِ الْكَفَّارِ فِي النَّارِ
شَيْخُ رُوزِبِهَانِ فَضِيلِي دَفْتِيرُ الْعُرَاسِ تَصْرِحُ بِأَن كَرْدَه چنانچه شیخ

مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَرَبِيٍّ هَمَّ بِأَن قَاتِلُ سِتِّ نِزَاحِ شَيْخِ عَبْدِ الْكَرِيمِ جَلِيلِي مَيَّ كُتُبِ
لَكِنْ جَمِيعُ عِبَادِ حَقِّ عِبَادِيَّتِ اِدَامِي كُنْدَ اِزَا اَكْبَرُ مَرَادِ حَقِّ تَمَّ اِسْمُهُ اَبَرُ بِاِيْتَا اَلْاَوَّلِ

وَيَمِينِ سِتِّ مَعْنَى جَبُودِيَّتِ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ
وَاَيْنَ قَوْلِ مَنبِي بَرَّانِ سِتِّ كِه اَمَّ اَكْبَرِ تَعَالَى مُعْنَى ارَادَه اِسْتِ وَتَخَلَّفَ مَرَادِ اَز

ارَادَه مَحَالِ سِتِّ پَس هَلْ طَاعَتِ اَمْرِي نَمَائِدِ وَعَصِيَانِ مَتَحَقِّ بِشَيْخِ مَحْيِ اَلدِّينِ
عَرَبِي نِزَاحِ اِيْن مَعْنَى كَرْدَه اَز مَخْدُومِ بَهَاءِ اَلدِّينِ ذِكْرُ اِيْمَنْ قَوْلِ اِسْتِ

اَعْتَقَ شَكَارِگَاهِ شَكَارِي سَكَانِ هَسْتِ
اِسْلَامِ وَكُفْرِ سَوْزِ اِيْن اِيْتِمَحَانِ هَسْتِ
مُوسَى وَخُضْرُو نُوْلُسِ اَز پَسِ اَوَانِ هَسْتِ
جَبْرِ اِلْاِبْلَاكِ اَز چَا كِرَانِ هَسْتِ

نِيَا جَرِ اَلْكَاهِ كَحْمِيْنَه خِرَانِ هَسْتِ
اَمِنْ عَرْشِ دُلُوحِ يَحْجَمِ وَزِ بَرْتِ لَمْ نَهْمِ
اَكْرَمِ نَبِي طِفْلِ مَنْ اَنْبِيَا شَدْنَدِ
اَحْمَدِ بَشَرِ كَوَكَبِ وَافْلَاكِ وَاجْمَعِ

سُجُودِ خُودِ بَدِيدِ زَانِ اَوَّلِيَا سِتِّ دَمِ
فَرَاغِ اَبَدِ كِه جَنَّتِ تَوَا اِمْكَانِ هَسْتِ

اَعْبَادِ اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا
اَعْبَادِ اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا

اَعْبَادِ اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا اَعْبَادِ اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا اَلْاَوَّلِيَا

فَضِيلُ عِيَاذِ قَدَسٍ سَرَّهٗ عَرَشِ دُرِّ سَمٰوٰتِ لَوْحِ وَقَلَمِ مَنْ جَبَلٌ وَبَحْرٌ
وَعَزَائِلٌ وَمِكَائِلُ مَنْ اِبْرَاهِيْمُ وَمُوسٰى وَعِيسٰى وَمُحَمَّدٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ
اَزْهَبِلْ بَنَ عَبْدِ اللهِ تَسْمٰى بِرَسِيْدِنَا كَمْ دَعَا صَوْنِي شَدُوْكَ غَفَتْ
اَلْحَاوُكَةُ خَوْشِ حَلَالٍ وَهَاشِ مَسَاحٍ كَرْدُوْهُرْ چُوْ بِيْدَا زَحَقِ بِيْدُوْ حَرَمَتِ خَلْدِيْ
عَزَّوَجَلَّ بِرَحْمَةٍ خَلَقَ شَاوِلَ دَانَدَ الْبُحْرَمَ خَرَّاسَانِيْ آوَا زَكُوْغَنْدِيْ شِيْنَدِ
وَدُوْ وَجَدَا مَدَّكَ كَيْتَاكَ جَلَّ جَلَّ لَهٗ عَارِثُ كَارِيْ كَشِيْدَ كَرَانِجِهٖ حَالِيْ
اَكْرَبِيَانِ كَمِيْ تَرَ كَشَمِ گُفْتِ بَرُوْ خِيْدِيْ سَالِ حَاكِمِ سَبُوْ سِيْنِ بَاهِمِ آمِيْنَتِهٖ بَخْرَتَايِيْ
مَسْأَلِهٖ بَرُوْ دَرْدَشِيْنِ شُدُوْ اَبُوْ اَحْسَنِ نُوْرِيْ قَدَسِ سَرَّهٗ گُوِيْدَ اَللّٰهُ
بِجَوْنِ نَظَرِ بَرِطَافَتِ خُوْدِ كُنْدَ حَقِّ نَانَدُوْ چُوْنِ بَرَكَا شَفْتِ خُوْدِ نَظَرِ كُنْدَ خَلْقِ نَانَدُ -
سَيِّحُ الْبُحْرَمِ نُوْرِيْ رُوْزِيْ آوَا زَمُوْدَانِ شِيْنَدِ گُفْتِ بِلَاكَتِ بَادِ تَرَادَرَانِ اَشِيْنَا
آوَا زَمَكِ شِيْنَدِ گُفْتِ لَبِيْكَ وَصَدِيْكَ گُفْتَنَدِيْ شِيْخِ اِيْنِ چُوْ حَالِ سَتِ گُفْتِ
مُوْدَانِ اَزْ سَرَفِ خَلْقَتِ بَرُوْ مُرُوْغُوْغَتِ مَسَاكِ بُوْ غَرَضِ گُفْتِ وَ اِنْ مِنْ شَيْءٍ

معلوم شد که خود را می دیدم -

عین القضاة بعد انی گوید هر که خدائی را شناخت عز و جل نمی گوید و هر که
 الله گوید حق را شناخت نیز عین القضاة گفته از دیدن نور محمد
 صلی الله علیه و سلم جمله مؤمنان کافر شدند و یک پس از آن خبر نیست
 شیخ روز بهان بقلعه گوید از هر که می پرسد جز تو کس نیست
 بنحایت گویی که ما را نا حق بس نیست و نیز روز بهان رحمه الله گفته
 عارف در معروف غائب است و نیز روز بهان در تاویل آیه کریمه و لا
 یرکضه العبادہ الکفر گفته است که حق تعالی کفر را خلق نکرده است
 در روی زمین و راضی نیست که کافر شود پس کافر موجود نباشد
 شیخ سعد الدین جموی قدس سره گوید

این قوت حق رتوت پشت منبت	آنم که جهان چو حقه در مشت منبت
در قبضه قدرت دو انگشت منبت	کوین و مکان هر آنچه در عالم هست

از سلطان المشایخ مشهور و معروف است که گفت یاد دارم در روز
 میثاق که الله تعالی از من عهده می گرفت در نعمه پتو ربی بود ازین جهت
 شیخ این نعمه را فراوان دوست داشتی شیخ عبد الله بلبانی گوید
 خدا باشید و اگر خدا نباشید خود نباشید چون خدا نباشید خدا باشید
 شرف الدین محیی میری در ارشاد الطالبین می آرد که اگر کسی وجود عالم
 ظاهراً منکر شود که این وجود و وجود تعالی نیست کافر شود زیرا که آن وجود حقیقی
 هست که به کسوت وجود ظاهر پیدا شده است پس منکر چگونگی کافر شود شیخ عبد الله گوید

راستی است آنکه
 بنده گان خود را کفر را
 طاعت نیاید و باید چو
 شیخ طبری نوشته
 و خیال بر خورشید بوی
 در دود و زبان بوی
 را نجات است

جاوہ مراعات آداب سیردن نبردہ

غیر تشغیر و جہان نگذشت	لاجرم عین جملہ اشیا شد
تا صومعه و مدرسہ دیران نشود	این کار فلذری پر سامان نشود
بت اینجا منظم عشق ست و حدت	بود زار بستن عین خدمت
چہ کفر و دین بود قائم بہستی	بود توحید عین بُست پرستی
گفت در بیابان ندے دین بریدہ	عارف خدا ندارد اونیت آفریدہ
گنجی کہ طاسم اوست عالم مایم	دلے کہ صفات اوست آدم مایم
اے آنکہ توئی طالب اسم اعظم	از ناگذر کہ اسم اعظم مایم
چہ غیر و کجا غیر کو نقش غیر	سوی اللہ داشتہ مانے الوجود

ملا اسماعیل صوفی صفہائی می گوید

بشکرم ہر بتے کہ در راہم بود + باقی ست بت خدا پرستیدن
میر فتح الدین محمد تغریبی بن کوہش و سز زش ملا متوجہ شد ملا جواب داد کہ دین
نہ از دنیا دست برداشتہ ایم در دنیا با تو انباز نہ گشتیم و ہمچنین در آخرت
چون بزعم تو ملحدیم بہ دوزخ رویہ بہشت با تو در نیایم پس باید تو از ماضی
و شاکر باشی کہ دنیا و آخرت را بتو باز گذاشتیم

زادہ سلمان پرستان خنی از ما کہ ما	خود شریک بیچ در دنیا و آخرتی نہ ایم
و ہمینی خیزد ز شرکت ما بہ قصد دوستی	آخرت را با ختم دور پے دنیا نہ ایم

امیر مہتمم اتفاق جمہور بر آن ست کہ فضل جزئی معارض فضل کلی نمی توان شد
والفضل الجزئی عبادہ عن زبنا و قلیل مباحسنہ الفکر

فضل جزئی عبارت است
از ادوات علمی و عملی و ادوات
سلی و مسکن و اشیاء

دعوی محبت این طائفه کردند و بدیشان گمان نیکو کردند و ایشان را شایسته
 کردند گفتند مقام ولایت برتر از مقام نبوة است و مرنبی را علم وحی باشد
 و مرنبی را علم سر باشد و ولی بسر خبر ندادند که پیغامبران را از ان خبر نباشد
 و مر آن علم را علم لدنی نام کردند و این لقب را اشتقاق از قصه موسی و خضر
 گرفتند صلوة علیهما گفته که خضر ولی بود و موسی نبی و انامی وحی ظاهری بود تا او را
 بوحی ظاهری خبر کردند پس ندانستی باز خضر علیه السلام را علم لدنی بود عیب
 بدانستے بے وحی نام موسی را بشاگردی حاجت آمد و استاد فضلتر از شاگرد بود
 اما آنکه پیران این مذہب اند و بر دین ایشان اعتماد است ازین بیزالند و روانند
 که هیچکس مقام برتر از مقام انبیا باشد یا برابر مقام انبیا باشد
 اما جواب آن شبهه که ایشان گفتند آنست که خضر را فضل مقید بود آن علم لدنی است
 و موسی را فضل مطلق بود و فضل مقید بطل فضل مطلق نیست چنانکه فضل مریم
 پارسا رضی الله عنها و آن فرزند بے ساس بشر است باطل نکند فضل شمر را
 و فاطمه زهرا را که ایشان را فضل مطلق بود بر جلد ساء عالم انتہی و فضل جبرئیل
 معارضه با فضل کلی بوجه کلی ندارد چه ظاهر است که برای اهل حرفه مثل حاکم حجام
 و خیاط و نجار و لیکن صناعات خود را فی الجمله زیادتی بر علماء دارند چه علماء ازین نوع
 و دستکاری واقف نباشند لیکن ایشان را فضلی بر عالم نباشد چه صرف
 زیادات موجب شرف نمی باشد شیخ محی الدین ابن عربی رحمۃ الله علیه در باب
 ثالث و سبعین از جبر و ثانی فتوحات مکیه نگار و فقط یزید
 وَ يُفْضِلُ بَعْضُ النَّاسِ غَيْرَهُ لِيَتَنَبَّأَ فِيهِ ذَلِكَ الْفَضْلُ فَإِنَّ الْفَضْلَ

که بعضی از ایشان
 بعضی را بر بعضی
 فضیلت قائل میشوند

و حاکم بروایت امیر المؤمنین عمر بن الخطاب آورده اند که ایشان فرموده اند که من
 روزی همراه آنحضرت نشسته بودم فرمودند که پیش من بزرگو کنید که افضل
 انواع ایمان ایمان کدام مردم است عرض کردند یا رسول الله ایمان فرشتگان
 آن حضرت فرمودند که ایشان را چنان است منزلت فرشتگان را نزد خدا می آید
 مردم عرض کردند یا رسول الله ایمان پیغمبران فرمودند از ایمان پیغمبران چه عجب که
 حق تعالی ایشان را بر رسالت و نبوت خود ممتاز فرموده است عرض کردند
 یا رسول الله ایمان کسانی که همراه انبیا حاضر شدند و بر دین جان خود را فدا کرده اند
 یا قلمند فرمودند ایمان ایشان چه عجوبگی دارد که همراه انبیا صحبت داشته اموار و انواع
 آنها را دیده است تنی نام حاصل کرده اند مردم عرض کردند یا رسول الله پس بفرمایید
 که ایمان کدام فرقه افضل است فرمودند که ایمان آن فرقه که هنوز در پشت پدرانند و بعد
 از من خواهند آمد و بر من ایمان خواهند آورد و مرا ندیدند چند درقی سیاه کرده
 در نظر ایشان افتاد و بسبب قوت ایمان موافق آن نوشته عمل نمودن این گروه
 در ایمان افضل اند از دیگران انبیا و شیخ عبدالحق دهلوی رحمه الله و تکیل الایمان علی
 ابن جود رضی الله عنه فرموده است که امیر محمد صلی الله علیه و آله و سلم بر روشن بود بر که
 او را دیده است ایمانی چنانست که تر از آن نباشد که در غیب بومی ایمان آرند و بعضی از
 مفسران یومنون بالنبی را هم بدین معنی تفسیر کردند و نیز در حدیث آمده است که در
 آخر زمان چنان شود که تسکین بین سنت من مثل گرفتن انگه موزان باشد و است
 هر که در آن زمان تسکین است بود ابرو و سر مقدار جگر بجا که باشد پیرسیند
 یا رسول الله چنانکه از ایشان یا از ما فرمودند بلکه از شما انبیا فقیر حقیر گوید که بر

و اتقان غموض کلام و در منزلت نام نیکو روشن است که این حدیث اشارت به فضل
 جزئی می کند زیرا که فضل کلی صحابه بر است رضی الله عنهم حق سبحانه و تعالی
 ایشان را برابر است و نصرت و اعانت حضرت ثنویت برگزیده و تقویت دین
 قدیم و دارائت مراد است یقین از ایشان رضی شده دیگران را چه یار که جنب و مقابل
 ایشان در آیند در اشته الممات شرح مشکوٰۃ مذکور است نزد جمیع آنست که فضل
 کلی ثابت است صحابه را و این منافات ندارد بنبوت فضل بوجه جزئی دیگران را
 انتی و نیز در تکمیل الایمان می آرد تحقیق و مختار بهان است که جمهور علماء بر آنست
 و مراد باین خیریت که پسینان اثبات کرده اند از وجه خاص است که ایمان
 بخیب باشد لیکن فضل کلی صحابه بر است فضل جزئی منافات با فضل کلی ندارد
 انتی در رساله مبدا و معاد حضرت مجدد حم الهی زواید اگر دلی فضل
 از فضائل جزئی حاصل شود که نبی را حاصل نبود و درجه خاص از درجات علیا میسر
 شده که نبی نداشته نبی را نیز از ان فضل جزئی و از ان درجه خاص نصیب
 کامل است چه حصول آن کمال بواسطه متابعت نبی است و نتیجه است از نتائج
 اتباع سنت او پس ناچار نبی را از ان کمال بهره تام باشد قال علیه الصلوٰۃ و السلام
 مَنْ سَنَّ سُنَّةَ حَسَنَةٍ فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا لَيْكِنْ دَلِي
 در حصول این کمال سابق است و در حصول این درجه مقدم است و این قسم فضل دلی بر
 نبی جائز داشته اند که جزئی است که مجال معارضه بکلی ندارد و انتی یعنی اگر چه
 بنظر ظاهر در بعض فضیلت جزئی سبقت و تقدم دلی بر نبی پیدا می شود که ناچار
 بعض بفضل جزئی است فلما دقت فیست هیچ وجه فضل دلی بر نبی هرگز لازم نمی آید چنانچه را

این حدیث از روایت
 صحیح است که بیان
 می کند

از ان فضل خاص نصیب کامل و خط و افعال است زیرا که فضل کلی که منضمیت
 و مدار محبت است این حضرات را حاصل است و هه آن نبی را ازین کمال مخصوص
 استقفا تمام حاصل است چه کمالیکه از رفع و اعلی است حضرت ایشان را ثابت است
 لیکن با وصف این استقفا و دینی بدوئی از ثواب آن کمال از ثمره آن درجه
 حضرت ایشان را نیز علیه السلام بهر کمال حاصل است چه کمال است در جریده
 احوال پیغمبر محسوب است بد آنکه واسطه و قسم است واسطه فی الثبوت و واسطه فی
 فی العروض واسطه فی الثبوت عبارت است از صفتیکه واسطه و ذی الواسطه هر دو
 متصف شوند لیکن اول سبب حصول ثانی شود و حرکت الی المفتاح بواسطه
 الیه فان هناك حرکتین أحدهما قائمه علی الیه و ثانیتهما
 ثابتة فی المفتاح ثانیة عن حرکت الیه واسطه فی العروض
 عبارت است از صفتیکه واسطه متصف شود و حقیقه و بالذات و ذوالواسطه متصف
 گردد مجازا و بالعرض حرکتی که جالیس السفینة بواسطه السفینة فان
 حرکت واحد قائمه یا سفینة حقیقه و ینسب الی جالیسها
 بجهان او بمن معنی در مانحن بصده مراد است زیرا که کمال مذکور که موهم فضل جنی
 سطورت و حقیقت کسب آن از ولی و بواسطه ایشان منسوب بجناب نبی می گردد و محمد
 بن نصیر الدین جعفری و در تخر المعانی فرماید جمیع شاهدان نبوت در وجه فضل اند

مثل حرکت کلیت بواسطه است وقت که تار قفل و حرکت می آید یکی از این است که کشنده و قائم می آید یکی بجله که از حرکت
 پیدای شود ۱۲ مثل حرکت علی سفینة که بواسطه سفینة می شود و بجهان یک حرکت است که سفینة قائم است حقیقه و مجازا و سوا
 باین سفینة منسوب می شود ۱۳ مثل نصیر الدین جعفری میگوید از عالم غلغله می باشد نصیر الدین محمود و تفرع و توحید
 می آید و در دوازده اولیات از طایفه هر باطن می باشد بر آن است آنچه از احوال خود بیان کرده است متحقق می شود که عموما و حق
 عمر و دنیا یافته بود از زمان سلطان محمد غزنوی تا زمان سلطان بیلول در حیات بود پس شرفش از همه تها و در احوال

از ان فضل خاص نصیب کامل و خط و افعال است زیرا که فضل کلی که منضمیت
 و مدار محبت است این حضرات را حاصل است و هه آن نبی را ازین کمال مخصوص
 استقفا تمام حاصل است چه کمالیکه از رفع و اعلی است حضرت ایشان را ثابت است
 لیکن با وصف این استقفا و دینی بدوئی از ثواب آن کمال از ثمره آن درجه
 حضرت ایشان را نیز علیه السلام بهر کمال حاصل است چه کمال است در جریده
 احوال پیغمبر محسوب است بد آنکه واسطه و قسم است واسطه فی الثبوت و واسطه فی
 فی العروض واسطه فی الثبوت عبارت است از صفتیکه واسطه و ذی الواسطه هر دو
 متصف شوند لیکن اول سبب حصول ثانی شود و حرکت الی المفتاح بواسطه
 الیه فان هناك حرکتین أحدهما قائمه علی الیه و ثانیتهما
 ثابتة فی المفتاح ثانیة عن حرکت الیه واسطه فی العروض
 عبارت است از صفتیکه واسطه متصف شود و حقیقه و بالذات و ذوالواسطه متصف
 گردد مجازا و بالعرض حرکتی که جالیس السفینة بواسطه السفینة فان
 حرکت واحد قائمه یا سفینة حقیقه و ینسب الی جالیسها
 بجهان او بمن معنی در مانحن بصده مراد است زیرا که کمال مذکور که موهم فضل جنی
 سطورت و حقیقت کسب آن از ولی و بواسطه ایشان منسوب بجناب نبی می گردد و محمد
 بن نصیر الدین جعفری و در تخر المعانی فرماید جمیع شاهدان نبوت در وجه فضل اند

یعنی ریان شهرستان علم پسر عم من است که علی ابن ابی طالب است کرم الله وجهه
 پس این مدینه شهرستان کدام است که در دربان این شهرستان همچون علی کرم الله
 آمد اگر من این مدینه را بنامی بر حکم شاه و عیان کنم و اسرار علی را کرم الله وجهه
 بیان دهم کار نبوت همه انبیا و بر زبان رود آسمان محبوب فضل مطلق مرا بپوش
 است المقصود این تفصیل نبوت و قتی است که ولایت نبوت را در شخصی
 اعتبار کنی اما می محبوب هرگاه که نبوت و ولایت در یک ذات باشد باقیان
 جمیع مشایخ قدس الله اسرارهم ولایت را افضل است بر نبوت وَلِهَذَا أَتَى الْوَلَايَةَ
 الْوَلَايَةُ أَفْضَلُ مِنَ النَّبُوَّةِ لِأَنَّ الْوَلَايَةَ عِنْدَهُ مَعْبَادَةٌ عَنْ
 شُهُودِ الْحَقِّ وَالنَّبُوَّةُ عِبَادَةٌ عَنْ نَعْوَةِ الْخَلْقِ پس از اعلام شود
 افضل است دین کلمات من خدین کسان چون در فهم قاصر بودند گمراه گردیدند عیان
 در کلام مجید و فرمان حمید عالمی ضلالت یافته اند که بفضل به کثیر آفریده ای کثیر

هر که رویش دید ایمان باز یافت	هر که نفش دید کافر شد محکم
زیر زلف دوست پنهان باز یافت	آفتاب هر دو عالم آشکار
زنده گشت و آب حیوان باز یافت	بحون تبارکی نفش غوطه خورد
کز میان در دوران باز یافت	طالب در دلت الم چون شد بجان

اگر عالمان عصر و شیخان دهر دین کلمات من ساهبا البیاء و قرنهاے بیشتر
 شامل شانی کنند و الله دره مقصود این فقیر را در نیابند استیفا * * *
 ابر ششم از زمان پاستان بیج یکے از حضرات انبیا و اولیا گنجه شد اند
 که ایشان را از دست اعدا فرستی رسید ملا خطه رود که برائے حضرت آدم علیهم السلام

از زمان پاستان بیج کی از انبیا و اولیا گنجه شد اند که ایشان را از دست اعدا فرستی رسید ملا خطه رود که برائے حضرت آدم علیهم السلام

ابیسی بود و به حضرت نوح علیه السلام عام که ایذا می رسانید و در پی داود علیه السلام
 جالوت افتاده بود و برائے سلیمان علیه السلام صحرا بود حضرت عیسی علیه السلام
 دو حیات است یک حیات اولی در آن وقت بخت نصر مد و بود و دیگر
 حیات ثانی در آن و جلال علم مخالفت خواهد برافراشت در پی ایذا رسانی حضرت
 ابراهیم فرود کمر بسته بود و بحضرت موسی علیه السلام فرعون چها چها ایذا رسانید
 و به سر قتل علی علیه السلام بوجیل رفیقته را ایذا رسانی مندر گذشت فرمود و حضرت
 علیه السلام و آله و سلم ما اَوْ ذِیْ اَحَدٍ مَّا اَوْ ذِیْ نَبِیِّ فِی اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ
 پناخته شادی بر قاصد سینه نگاشت نماز عبد البین بر علیه السلام را بر او نفا
 منسوب کردند و در حالت نماز و آب گرم شد بد احمرار رخسار تا آنکه چهره
 اش سوخت او را رضی الله عنه بنایت استغراق خبر نه شد و بعد سلام افت
 پرسید چون مطلع شد فرمود حَسْبُنَا اللّٰهُ وَ نَعْمَ الْوَكِیْلُ و تا زمانه دراز از در و در
 ورود زناک بود سعد بن ابی وقاص اکاذم شهبولهم با بخت بود جمال کوفه اذیت
 می دادند تا آنکه گله پیش حضرت عمر رضی الله عنه بر زدند که او نماز بوج حسن بنی گزار داد
 آنکه از بعد امام ابو حنیفه را تا زیاده زدند و حبس کردند به امام مالک خنایه رسید که
 که است پنچ سال برائے جمعه و جماعت بر نیامد به امام شافعی اهل عراق و مصر که و با
 رسانیدند و امام احمد بن حنبل را ضرب و حبس کردند و بخاری رحمه الله را از بخارا خارج
 کردند حضرت بایزید بسطامی را بواسطه جماعتی از علمای بفت باز بسطام خارج
 کردند حضرت ذوالنون مصری را مقید کرده زنجیر انداخته از مصر سواره بغداد فرستادند
 و اصل مصر جو ق جوق جوق با دوسه بودند تا شهادت زندان و اسازند

چگونگی احوال حضرت

سمنون را از استخوان بزنده و زنی را پول داد تا بر دستفراشته زن کرد سمنون یک سال
 مستغنی ماند سهل بن عبد الله قسری را از قسری خارج کردند که بسوے بصره رفت تکفیر کرد
 کردند ابوسعید خدری را از استخوان زدند و علما بی عصرش از تصنیفاتش که در علم توحید بود
 کلمات چیده فتوے تکفیر دادند و جنید رحمه الله علیه و فتی که در علم توحید گفت
 علی رؤس الاشهاد چند بار حکم به تکفیر دادند تا آنکه در خانه خود بیان سے فرمود از آمد
 منکر بن حضرت ایشان بسمنون ابن عطاء ابن انبال بود تا آنکه پیش دانیال اگر
 مذکور ایشان می شد رنگ چهره اش متغیر می شد حمید بن منصور طالع حمه الله را
 مجلس حاد بن عباس وزیر مقتدر با قاضی ابی عمر اتفاق بحث افتاد قاضی فتوے
 بتعاشش نکاشت و دستخط فقهها که در آن مجلس حاضر بودند برگرفت حلاج گفت چرا
 در پتے قتل من شدید من از اهل سنت و جماعت هستم عقیده سینان دارم نه من
 موجود اند بگریه این کلام را حلاج بار بار می گفت مگر ایشان هضا کردند و تکبیل جوا
 بهان وقت حلاج مجبوس شد و وزیر فتوی پیش تقدیر فرستاد او حکم قتل داد و او را حلاج را
 هزار تازیانه زدند پس دست و پایش را برید و سرش را تن جدا کردند و جشمش سوخته
 ناکش در دجله انداختند و سرش بر بل بغداد آویختند اباعثمان مغربی را باوصف
 کثرت مجاہدت و علم و حال از آنکه خارج کردند و سخت زد و کوب و مجروح نمودند
 تا آنکه به بغداد اقامت در رزید و بعد از آنجا بخت پیوست و بر سبکی چند بار شهادت
 کفر داد و شد امام ابو بکر بابلی از مغرب بسوے مصر خارج کردند و شهادت
 زدند و دادند پس سلطان حکم کرد تا او را سزگون کشید و بکشتش بر آوردند در حالیکه
 بکشتش بر می آوردند و قرآن بحال تدبیر و شوع میخواند حتی قطعه قل و النکاس

سمنون را از استخوان بزنده و زنی را پول داد تا بر دستفراشته زن کرد سمنون یک سال
 مستغنی ماند سهل بن عبد الله قسری را از قسری خارج کردند که بسوے بصره رفت تکفیر کرد
 کردند ابوسعید خدری را از استخوان زدند و علما بی عصرش از تصنیفاتش که در علم توحید بود
 کلمات چیده فتوے تکفیر دادند و جنید رحمه الله علیه و فتی که در علم توحید گفت
 علی رؤس الاشهاد چند بار حکم به تکفیر دادند تا آنکه در خانه خود بیان سے فرمود از آمد
 منکر بن حضرت ایشان بسمنون ابن عطاء ابن انبال بود تا آنکه پیش دانیال اگر
 مذکور ایشان می شد رنگ چهره اش متغیر می شد حمید بن منصور طالع حمه الله را
 مجلس حاد بن عباس وزیر مقتدر با قاضی ابی عمر اتفاق بحث افتاد قاضی فتوے
 بتعاشش نکاشت و دستخط فقهها که در آن مجلس حاضر بودند برگرفت حلاج گفت چرا
 در پتے قتل من شدید من از اهل سنت و جماعت هستم عقیده سینان دارم نه من
 موجود اند بگریه این کلام را حلاج بار بار می گفت مگر ایشان هضا کردند و تکبیل جوا
 بهان وقت حلاج مجبوس شد و وزیر فتوی پیش تقدیر فرستاد او حکم قتل داد و او را حلاج را
 هزار تازیانه زدند پس دست و پایش را برید و سرش را تن جدا کردند و جشمش سوخته
 ناکش در دجله انداختند و سرش بر بل بغداد آویختند اباعثمان مغربی را باوصف
 کثرت مجاہدت و علم و حال از آنکه خارج کردند و سخت زد و کوب و مجروح نمودند
 تا آنکه به بغداد اقامت در رزید و بعد از آنجا بخت پیوست و بر سبکی چند بار شهادت
 کفر داد و شد امام ابو بکر بابلی از مغرب بسوے مصر خارج کردند و شهادت
 زدند و دادند پس سلطان حکم کرد تا او را سزگون کشید و بکشتش بر آوردند در حالیکه
 بکشتش بر می آوردند و قرآن بحال تدبیر و شوع میخواند حتی قطعه قل و النکاس

تا آنکه قلوب مردگان خند کردند
 و در آن وقت چون آن شب بخت بخواب دید که در حال ملک که او را زوال جهان سمنون پیوست و دیگر روز در آن وقت و بختی با آن روز یک شش ۱۲

کجا دوا آن یفتو آیه نسیمی ارجلب سلخ کردند معامله اش عجیب و غریب است
 چون او بگریه جواب قاطع میداد مخالفین حیلۀ ایذا رسانی چنین کردند که سوره اخلاص
 بخاشتن و کفوش دوز را مبلغ دادند تا در پاپوشش دوخته پس آن را خریده از
 مقام بعید به پیش وے بطور تحفه فرستادند نسیمی که ازین معامله ناواقف بود
 چون پاپوشش در پاکرد بنائب طلب اطلاع کردند که نسیمی سوره اخلاص نویسانده
 در پاپوشش دارد چون نعلین به حکم نائب طلب پاره کرده شد ازان جور کاغذ
 برآمد نسیمی بیج جوابش نداد پس حکم سلخ وے دادند و در توجید اشعار میگفت
 و پوشتن بر می آوردند و در وے سلخ وے دید شیخ ابامدین امنوب زندق
 نمودند و از بجانۀ خارج کردند تا به سوے تلسان فت شیخ ابو الحسن شاذلی هرگاه
 در دیار مغرب بود وصیت کمال آتش در اتصای مغرب افتاد مردمان آتش حسد
 افروختند و از آستخانش زند و در ایندانش مرققه بگذاشتند تا آنکه مردمان را
 از ملاقات وے بازداشتند و او را زندیق می گفتند هرگاه کشیخ عزم مصر کرد
 به سلطان مصر گواشتند که از زادۀ مغرب شخصی عازم آن نواحی است که او را از بلا
 خود خارج کرده ام و عطاء اهل اسلام را ضائع می کرد چنان میشود که از زبان درازی
 خود سلطان افزاید اواز کبار طحیّین است و قصه اش بس دراز است مختصر این است
 که خداوند کریم او را از کید ایشان محفوظ داشت بر شیخ عزالدین بن عبد السلام
 فتوی کفر دادند و بر اے تنقیح حقیقۀ وے مجلسی قرار دادند بر شیخ تاج الدین
 سبکی فتوے کفر دادند و شهادت دادند که او بیعت و طاعت و ولایت و شهادت
 زنا می بندد و او را از بنحیر انداخته از شام بمصر مقید آوردند عظم شان در رفعت مکان

امام ابو حامد غزالی نہ چنان ست کہ درین ایام کسے لب بانکار او کشاید امام یافعی
 و نشر الحسن می فرماید و ممتنا حکی و اشتهد و ورنما عن الشيخ العارف
 بالله ابی الحسن الشاذلی رضی اللہ عنہ اَنَّهُ رَأَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 فِي التَّوَكُّمِ بَافِي مَوْسَى وَعِيسَى عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بِالْأَوْيَامِ الْغَزَالِي رَضِيَ
 اللَّهُ عَنْهُ وَقَالَ إِنِّي أُمْتُكُمْ خَيْرٌ كَذَلِكَ أَقَالَ لَا شَيْخَ ابْنِ حَازِمٍ رَوَى
 کتاب احیا را دیدہ گفت این عجت مخالف سنت ست چون شیخ مذکور معتقدیہ
 تمامی سگان بلاد مغرب بود از جمع مردمان کتاب احیا طلب داشت
 و بہ سلطان آن زمان تحریریں نمود سلطان مغرب منادی عام کنانید

مکتبہ اربعہ شریفین
 دارالاحیاء
 کہ این دیہہ بہ جل نہ معلوم
 علیہ السلام
 امام غزالی بوسی کہ فرمودند
 و در توحید و ایمان
 کہ ایاد است ایشان
 این دانش کہ بودی
 کہ نہ ۱۱
 و بہ کمال ۱۱

۵ ایاد علوم الدین کتابی ست مشہور در تصوف می گویند کہ احیا چنان حاوی ست کہ اگر سب داہن
 کتب اسلام ضائع گردد و احیا باقی ماند کافی خواہد بود این جوہی در غلط احیاء (اعلام الاحیاء با غلط الاحیاء)
 کتابی دارد و تلمیذ ابن سینا تم تعاقب نمود سبط ابن جوزی گوید کہ چون غزالی احیاء را بریدہ بہ صنفیہ تصنیف کردہ
 و قانون فقہ را نگراشتہ و احادیث غیر صحیحہ آوردہ ازین روزانہ کار برد کشادہ البواخیر گوید کہ برادر این چنین احادیث
 ترغیب ترہیب باز ست صاحب کشف فرماید بہر کہ حدیث منہج نباشد تا فخر ابن الدین عاتی در تحف احیاء
 احیاء و کتاب دار کی ضخیم دیگری و چیز در جز احادیثی درج کردہ کہ ازہم مترک شدہ بود کہیر البیہ تصنیف فرمودہ
 منیر بختہ تصنیف شدہ نامش الحقی من حل الاسفانی مخرج مانی الاحیاء من الامبار بودہ است چون منہج بختہ
 مترک بود حافظ ابن جریر مخرج احیاء کتابی نگاشتہ حافظ ابن جریر در حصر اشتغال فرمودہ حافظ قلوبنا حفظہ المتوفی شدہ
 تحفہ الاحیاء فیہ انما من تخاریج احادیث الاحیاء نگاشتہ غزالی کتابے دارد و حل مشکلات احیاء جہر علی
 بسبب قریب احیاء اختصار سے کردہ اندہ احیاء و بہرہ از دست پنج یوم تصنیف شدہ ۱۱

مکتبہ اللہ تعالیٰ

شیخ کلیم السہبانی آبادی چشتی کہ از مشاہیر وقت خود بود در مکتوب نو دہشتم
می طراز کہ چون فیقرے شہرت پیدا می کند عجیب جو یان و عیب بنیان
برائے آزار خاطر او فکر بامی کند می خواهند کہ رونق بازار او بجا
و آن مغر از کاوش این ہا محقر شود این بنی دانند **وَاللّٰهُ مُتِمِّمٌ نُّوْرِهِ** و لو کہ
کِرَہُ الْمُسْرِکُوْنِ سلطان نظام الدین اولیا را مردم بر سر منبر دشنام میدادند
و حضرت سلطان جو بر آن مجلس حاضر می بودند روزے کار از حد گذشت
بعض بیلان شکایت بہ خدمت حضرت آوردند کہ زیادہ ازین تاب نہایم کہ
ذم حضرت بر سر منبر بشنوم ما کشتہ خواہیم شد حضرت فرمودند کہ قوم ہمارا می گویند
ما عفو کردیم شما طفیل عفو مانیز عفو کنید و این رباعی بر زبان مبارک رانند

رباعی

ہر کہ مار را بنجہ سازد رشتن بسیار باد	ہر کہ مار را بیا رنجہ دیزد او را یار باد
ہر کہ فارسی افگند و راہ ما از دشمنی	ہر گلے کہ باغ عمرش بشکند بی خا باد

شیخ محی الدین بن عربی گوید کہ او در شہر فارس با قطب وقت ملاقی شد
مردمان در پہلے انکار او بودند و دست راست او بریدہ بود چون قطب
وقت را معلوم شد کہ شیخ اور شناختہ حکم کرد تا راز بر کسے فاش نہ کند
شیخ قبول داشت و گفت کہ انجہ بر شما از دست مردم جفا ہا می رود و برا خلع
شاق می گزر و قطب لب بہ پاسخ کشاد کہ اے محمد اگر تمامی مردم شہر شخص منکن
فی القام را ایذا دہند حکمش آنست کہ جانورے کوہ را بہ مدت ما از مکان خود
حرکت کند تا ہم شعر او در لطائف المنن می نگار و و منی ہُنَا کَانَ سَيِّدِي

۹۱
المنان نام کنند و در
خودست کہ بر جلیقین
تا خوش شود از آن

عَلِيٍّ اخْتَوَاهُ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ لَنَا كَثِيرًا لَا يَكْمُلُ الْفَقِيرُ
 حَتَّى يَكُونَ قُطْبًا يَدُورُ عَلَيْهِ الرُّوحُ مِنْ أَهْلِ أَقْلِيهِمْ كَلِمَتِهِمْ
 كَمَا تَدُورُ الرُّوحُ عَلَى قُطْبِهَا شَيْخُ الْإِسْلَامِ شَانِزَادِي فرماید که طریقه انبیا را بعد
 و اولیا را بعد چنان جاریست که در ابتدائے امرشان مردمان ازبیت هراسانند
 و از اوطان ایشان را خارج کنند و بهتان زنور و بر بندند ایشان صبر کنند تا بدست
 رسیدن بکشتن لب لطیف در این راه اولیا را بعد این است که چون زمره اولیا را بعد بعبادت
 و زهد بسوزند و بدست شان خوارق عادات ظاهر شود احتمال بود که مردمان بعبادت
 شان متوجه شوند چنانکه نصاری حضرت عیسی علیه السلام را پرستش می کردند پس
 حق سبحانه و تعالی منکرین را گماشت تا با ایشان ایذا رسانند و مورد مطاعن سازند
 تا مردمان نفور کنند نظیر شس آن است که برای چشم زخم انواع حیل بجاری بزر بر
 منخ الفال حسین و شکیل نقطه سینه می زنند و کشت زار و جاجم عظام می آورند
 و بی مرفوعا روایت کرده و اَجْعَلُوا فِي دُرُوعِكُمُ الْجَمَاعَةَ پس این مطاعن بطور
 دفع چشم زخم است شیخ برلاح الدین مرغومی که شیخ الاسلام شام بود در باب انکار شیخ
 محی الدین عینی می فرماید اِنَّ الْحُكْمَ اَنْ وَلِيَّائِهِ مَسْقُومَةٌ وَ هَكَذَا اَوْ كَيَانِ
 مَبْغَضُهُمْ مَعْلُومَةٌ وَ نَعَضُّهُمْ نَصْرَهُ وَ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ وَ مَنْ اَطْلَقَ
 لِسَانَهُ فِيهِمْ رَاَسَبَّ اِيْتَالَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِمَوْتِ الْقَلْبِ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ
 الْمُكَرَّمُ شَيْخُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَيَّ فَرَمَا مِنْ عَضَضٍ فِي وَلِيِّ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ضَرْبَةً فِي
 قَلْبِهِ بِسَهْمٍ مَسْمُومٍ ابُو تَرَابٍ نَحْسِي كَوَيْدًا اَلْفَ الْقَلْبِ اَلْاَعْمَرُ اَعْرَضَ عَنِ اللَّهِ
 صَحْبَهُ اَلْوَقِيعَةُ فِي اَوَّلِيَّائِهِ اللَّهُ اَمَامُ يَانَعِي دَرْشِ الْمَحْسَنِ الْعَالِيَةِ فِي فَضْلِ

است که علی را
 ازبیت تا کشتن
 لب لطیف
 در این راه
 اولیا را بعد
 این است که
 چون زمره
 اولیا را بعد
 بعبادت
 و زهد بسوزند
 و بدست شان
 خوارق عادات
 ظاهر شود
 احتمال بود که
 مردمان بعبادت
 شان متوجه
 شوند چنانکه
 نصاری حضرت
 عیسی علیه السلام
 را پرستش می
 کردند پس
 حق سبحانه و
 تعالی منکرین
 را گماشت تا با
 ایشان ایذا
 رسانند و مورد
 مطاعن سازند
 تا مردمان
 نفور کنند
 نظیر شس آن
 است که برای
 چشم زخم
 انواع حیل
 بجاری بزر بر
 منخ الفال حسین
 و شکیل نقطه
 سینه می زنند
 و کشت زار و
 جاجم عظام
 می آورند و بی
 مرفوعا روایت
 کرده و اَجْعَلُوا
 فِي دُرُوعِكُمُ
 الْجَمَاعَةَ پس
 این مطاعن
 بطور دفع
 چشم زخم است
 شیخ برلاح
 الدین مرغومی
 که شیخ الاسلام
 شام بود در
 باب انکار شیخ
 محی الدین عینی
 می فرماید اِنَّ
 الْحُكْمَ اَنْ
 وَلِيَّائِهِ
 مَسْقُومَةٌ
 وَ هَكَذَا
 اَوْ كَيَانِ
 مَبْغَضُهُمْ
 مَعْلُومَةٌ
 وَ نَعَضُّهُمْ
 نَصْرَهُ وَ
 مَاتَ عَلَى
 ذَلِكَ وَ
 مَنْ اَطْلَقَ
 لِسَانَهُ
 فِيهِمْ
 رَاَسَبَّ
 اِيْتَالَهُ
 اللَّهُ
 تَعَالَى
 بِمَوْتِ
 الْقَلْبِ
 أَبُو
 عَبْدِ
 اللَّهِ
 الْمُكَرَّمُ
 شَيْخُ
 رَضِيَ
 اللَّهُ
 عَنْهُ
 مَيَّ
 فَرَمَا
 مِنْ
 عَضَضٍ
 فِي
 وَلِيِّ
 اللَّهِ
 عَزَّ
 وَجَلَّ
 ضَرْبَةً
 فِي
 قَلْبِهِ
 بِسَهْمٍ
 مَسْمُومٍ
 ابُو
 تَرَابٍ
 نَحْسِي
 كَوَيْدًا
 اَلْفَ
 الْقَلْبِ
 اَلْاَعْمَرُ
 اَعْرَضَ
 عَنِ
 اللَّهِ
 صَحْبَهُ
 اَلْوَقِيعَةُ
 فِي
 اَوَّلِيَّائِهِ
 اللَّهُ
 اَمَامُ
 يَانَعِي
 دَرْشِ
 الْمَحْسَنِ
 الْعَالِيَةِ
 فِي
 فَضْلِ

وزد حافظ بن حجر فرستاد ابن حجر برابر مے کہ از مخفی بود انتباه گرفت و تا موت ملاز
شیخ ابے مدین گزیدہ

اھر ہم حضرت قطب الاقطاب شیخ احمد بن عبد الاحد از خطہ پاک بہرند خاستہ کہ
اوشہری است میسان دہلی ولاہور ۴

مشنوی

سوادش زلف رخسار فتوح است انسان شہرے کہ ناشل مضمر آمد چہ معدن معدن قندمانے از و پیدا بہ شہر سہری دکاہنا	غبارش تو تیا کے چشم روح است برائے ما عجب کا نے برآمد بہ شکر ادا است این شکر ثنائی روان در دشت جاہنا کاروانہا
---	---

نسبت آن جناب بہ بہشت و بہشت واسطہ با میر المؤمنین سیدنا عمر رضی اللہ عنہ
می رسد در سلسلہ قدم بعالم شہود و نہادہ در کترایام از تحصیل علوم فراغ حاصل کردند
جامع معقول منقول بودند و حافظہ قومی می داشتند بہ اندک زمان قرآن شریفین
یاد گرفتند بیشتر علوم از والد ماجد خود و برخی از علماء کبار آن زمان تحصیل کردند
و بسیا لکوث کہ شہری است از ملک پنجاب نزد مولانا کمال الدین کشمیرے کہ انقول
دانشوران متورع بود و از باطن نیز بہرہ داشت بعضی کتب مشککہ را چون عضد می امثالہ

سہ شیخ عبد احدی و عنوان جوانی بخند شیخ عبد اللہ دوس لنگوی سرح حاضر شد و دکنہ ارات درآمد فقیس از کار و نصیب
لہوار فرار کنند و طلب صاحب نمود و کم شد کہ بعد تحصیل علوم بلا خطہ کبر سن شیخ بر زبان آوردند کہ رسم پس از تمام ہنرم
علوم دین این گرامی محبت را در بنام شیخ فرمود و آن وقت بفرزند مہر کن الدین جو عا کن پس بعد از تکمیل علوم ظاہری بسبب
انکمال شیخ از شیخ کن الدین فرود خلافت قادریہ و چشتیہ پر شد و گرامی حیات را با دعا و افاضات انجام رسانید
و در کمال فی نفسی و تعریف و وجہ و کثرت ملازمت و واجبی ایجاد می خود قبول نکرد و خواجہ خانہ از بانہ خود می آوردند و خلیل متبع
سنت بودند و سنتی را متروک نہ گزیدند در ششہ انتقال فرمود و در بارہ رافا ریش بہرہن سہرند بجانب غربی واقع است

آن شیخ کہ بود عالم اندر بہرین | ایشا کش گر سر از دل ماسطن | او شیخ درانہ بود در علم و دل | ازین وصال او گویش زمین
سہ شہنشاہ و تاج و کمان حقانی بود بہت علمی غالب داشت مجرب و علم و دل نہ بود تعوی بود و در سیا لکوث دہلی ہر دو ستمہ قادریہ

ن امر ہم در ذکر حضرت مجدد الف ثانی

۱۲۱

بخدمت رسیدند و امر از ترک و تاجیک بشرف حضور بهره و گردیدند مشایخ عهد ارادت
آوردند اکابر زمانه بتواضع برخاستند بدولت ایشان مسما طالع شد و ذره با آفتاب گردید
ذات بابرکات ایشان آیت بود از آیات اکبری و نعمتی بود از نعمات الهی ۵

همه در صورت خوب توعیان ساخته اند
شکل مطبوع توزیای ترازان ساخته اند

ہر طافت کہ نہاں بود پس پرودہ غیب
ہر چہ بر صنف اندیشہ کشد گلک خیال

اطلاع بر منیبات و اشرف بر خواطر و تصرفات در کنونات ادنی صفت بود از صفات
جمیله ایشان شامه خوارق و کرامات که در کتب مقامات مروی شده به هفت صد میرسد
بر چند حکم کلام ذی الاحترام قطب وقت ابو الحسن نوری نور الهدی مرقده که فرموده و غنیم
العلما کانت فی زماننا شیئاً ناعلم ان یعمل بعلمه و عارف ینطق عن حقیقته
همان کثرت علم و معرفت اکمل حضرت ایشان که امت شکر ف بود و نیز بحکم آن گفته اند

۵ اشرف معجزات قرآن است و

وفاق حقایق آن غوث الاعظم ترین خوارق است فاما چون بعض متصدیانند که
شمه از کرامات بشنوند لهذا کرامات چند بمعرض بیان در آورده میشود و تولد حضرت مجدد
حسب بشارت شیخ الاسلام احمد نامقی است در نجات مذکور است که از حضرت شیخ
الاسلام احمد پرسیدند که مقامات مشایخ شنیده ایم و کیفیت ایشان دیده از هیچ کس
مثل این حالات که از شما ظاهر میشود ظاهر نشده است فرمود که آمد وقت ریاضت برانیت که دانیم
که اولیاء خدا کرده بودند بجای آوریم و بر آن مزیدی نیز کردیم حق بفضل و کرم خود هر چه
پراگنده بایشان داده بود دیگر بار به احمد داد و ذکر چارصد سال چون احمد شخصی پدید آمد تا
عنایت ایزد تعالی و باب او این باشد که هر خلق بینند هذا من فضل ربي و وفات شیخ احمد

ایستاد فضل‌الله ای. بمبئی

[illegible]

در ۲۳ بود منقول است که آن حضرت بقصد یزید و گشت بیابان و دشت کابل متوجه شدند
 روزی از قریه به قریه آخری تشریف فرما بودند که در میان راه آفتاب گرمی کرد و از حرارت
 هوا گرد و غبار تشنگی و ماندگی بر مردم زاده بزرگ رحمه الله و دیگران که پیاده در عنان
 می رفتند غلبه نمود اما از غایت ادب جرأت عرض نداشتند درین میان حضرت ایشان بحر حق
 مولانا محمد یوسف سمرقندی که از قدماء اصحاب آنحضرت بود خطاب نموده فرمودند شما احرا را
 آفتاب و تراکم غبار یاران را ایذا میدهد مولانا معروض داشت چون معلوم و مکشوف حضرت
 ایشان است چه حاجت بعرض مخلصان است حضرت ایشان تبسم نموده گوشه چشم
 حق بین جانب آسمان کرده چیزی در زیر لب گفته قدمی چند زخته بودند که قطعه ابر ظاهر شد و
 محاذی ایشان و اصحاب ایشان آمده سایه افکند و همان مقدار که غبار فرو نشیند و به جل
 نه انجماء متقاطر شد و شمالی بغایت اعتدال وزیدن گرفت منقول است یکی از ازام ازاد
 را سلطان وقت به غضب تمام از لاهور طلبید که از توضیحات بوقوع آمده از مشاهده کثرت غضب
 سلطان حاضران را عقیده آن بود که بجز رسیدن او را بزیر پاسه پیل افکند وی نیز این
 معنی را دریافته سخت هراسان گردیده بود چون بسهر ندر رسید بخدمت ایشان که غائبانه
 اخلاصی داشت آمده بزاری تمام التماس حمایت نمود ایشان فرمودند انشاء الله سبحانه
 خاطر جمع باشم که هیچ مکر وی نمیرسد بل سلطان التفات و مهربانیها خواهد نمود وی از
 غایت اضطراب معروض داشت که آنچه در حق این مخلص بزبان مبارک رفت آن را
 بزبان قلم نیز بیانند و آن رقیمه را به من بپارند که مرا اطمینان تمام حاصل گردد چون بشنا
 نمود حضرت ایشان تبسم نموده نوشته دادند که چون فلان از خوف غضب سلطان که
 نموده غضب آبی است به فقر ارجوع نمود فقر او را در ضمنی گرفت ازین جمله که را بخندید بعد از

مخلص فرمودن او بچندین روز یکی ناگاہ خبر آورد کہ این شخص را سلطان آزار دادہ
 بزندان فرستاد چون خبر بسمع حضرت ایشان رسید تبسم نمودہ فرمودند در نظر بعض فقرا
 چون قلیق صبح درآمدہ کہ وی از سلطان شفقت و عنایت بدین این خبر کہ میگوید صدقی
 ندارد و تا بعد از دو سہ روز خبر رسید کہ آن مرد ہمین کہ بنظر سلطان درآمد سلطان بخندید و
 از وی نصیحت کلمہ چند با و در میان آورد انکاء بالفتات تمام طعش داد و خصمت فرمود
 منقول است یکی از سلاطین زادہ را بادشاہ وقت در زندان کرد و رای ملک لقیل آن
 مقرر شد آن بیچارہ ہر سودست و پامی زد بہ فقرائے رجوعی نمود در ان اثنا حضرت
 ایشان بہ اگر تشریف فرمودند مجوس یا یوس یکی از مخلصان منظور حضرت ایشان را
 کہ آشنای قدیم او بود طلب نمود و زبان او از حضرت ایشان توجہ خاص انخاص
 بر اسے رہائی و خلاص خود نمود آن عزیز آمدہ بہ نہایت تضرع و کالح التماس اورا بضر
 رسانید ایشان آن شب متوجہ شدہ فرداشت فرمودند کہ با و مژدہ رسان کہ از قتل
 خلاص شدی و از حبس عنقریب رہائی خواہ یافت این مژدہ با و رسانید اما ویرا ثلبہ
 اضطرابی کہ داشت اطمینان تمام روسے ندا و بیکی از مجازیب معتبر کس فرستادہ
 التماس خلاصی خود از توجہ او نیز نمود و آن مجذوب را بر زبان رفت کہ خاطر جمع دار
 کہ دیدم کہ قلاب یکی از کابر نقشبندیہ آمدہ ماہی او را از گرداب ہلاکت کشید مقارن
 آن سلطان زادہ از حبس خلاص و بہ منصب رسید منقول است کہ در سفری حضرت
 ایشان بہ رابطی فرود آمدہ بودند بناگاہ بیدار ان فرمودند کہ مری گردید درین شہر امروز
 بلیہ روی خواہد داد و در ماہل شہر سہر است خواہ نمود و اراں مایکد گیری را خیر کنند کہ
 ہر یک دعای ماثورہ **بِسْمِ اللّٰهِ الَّذِی لَا یَقْبَلُ مَعَ اسْمِهِ شَیْءٌ مِنَ الذَّنْبِ لَوْ لَمْ یُکَلِّمْهُ**

و اسبابش محفوظ ماند ازین فرموده ایشان دو ساعت زفته بود که در بعضی خانه های
آن رباط آتش در افتاد و به شدت هر چه تمام تر مشتعل شد چنانکه مردم از اطفای
آن عاجز گشتند و بسا خانه ها بسوخت و بسا منعه چه بمرقت و چه بسرقت رفت مولانا
عبدالمومن لاهوری که فاضل بود از مخلصان ایشان اسباب او نیز محروق گشت
و او خود را بمصد محنت بنجد مت ایشان رسانید حضرت ایشان بمولانا فرمودند که مگر شما
را کس بخواند و عار ما ثوره مذکور خبر نه کرد گفت نه حضرت ایشان یاران را از عدم
اخبار مولانا عتاب نمود و هر یاری که آن دعا خوانده بود اسبابش بسلامت رهایی یافت
منقول است شیخ محمود سود که برادر فرزند حضرت ایشان بود و از مریدان مقبول صاحب
کشوف حضرت خواجہ مالیشان قدس الدسرها جست کفاف معیشت بر سبیل تجارت به
قندار رفته بود در آن ایام پیغمبری حضرت ایشان بخادمی که حاضر وقت بود فرمودند که
عجب معاملہ است متوجہ احوال سود شدم هر چند بدیدہ مکاشفہ جست و چون نمود وی را
بیج جادو زمین نیافتم بعد از آن چون نیک متوجہ شدم صورت قبر او که بتازگی فوت
شده در نظر آمد سامعان در حیرت رفتند بعد ازین فرموده ایشان بچند روز رفیقانش
رسیده خبر وفات او رسانیدند منقول است از شانہ ادا حق پڑوہ دار اشکوہ کہ در سفینۃ الاولیاء

این شاهزادہ بادشاہ صورت مدویش برت بود و در قضاوت از دست مارتی آگاه شاه بود و خدمت حضرت میان میر القلی
هم حاضر شد و مستفید گردید و در غرضانی عالی مرتبه بخدمت سفینۃ الاولیاء آئینہ اہل یاسر کرد و آن کسب عظیم سالاری ہمد سالہ ساراف
از دست بخش دیای تو حیدت در دست او رنگ زیب ملکیہ بود و غرض بقتل رسید

آنکہ شاه بلند اقبال است بہ پیش مدت تمام اجماعت شاه ما اشکوہ ہمیشہ بتمام دلی متماش بود
شہ جزین و ام کہ در آن سال شہ فرودس بادل غوغال مجہ و غرہ مسہ ماشور بود تاریخی دسل آن مشور
سال تاریخ نقل آن شب دین شہر صابہ بہشت برین مرتضی آن قسبل مشق الہ بہت مد گنہ مانویش شہ

در ذکر حضرت مجدد موی طراز و از متاخرین مشائخ و صاحب ریاضت و مجاهدت
و خوارق و تصانیف اند و در آخر حال بعضی بر شیخ تهمت کردند که شیخ میگوید مرتبه این
زیاده است از خلفای راشدین رضی الله عنهم اما این محض پستان و افترای مخالفان
است بر شیخ چرا که این فقیر خود شنیده از سیادت و نقابت پناه فضائل و کمالات
و دستگاه حقائق و معارف آگاه افضل فضلالی عصر غلامی فهایمی استاذی حضرت
میرک شیخ بن شیخ فصیح الدین که میفرمودند که در طعنه ما را بجهل و بیسببند و واقع شد و کیف
ما التفتق ملاقات شیخ احمد روی داد و در اثنا سلسله ملاقات بخاطر گذشت که اگر شیخ را
گرامتی است باید که مردم آنچه از ایشان بیان میکنند خاطر نشان من سازند و دیگر گنگ
شنیده بودم که خواصه باقی که پیر ایشان است بے اجازت مولانا خواجگی المکنی مرید
میگرفتند و دیگر آنکه بنوا جفا و مذموم و چه اعتقاد دارند چون ساعت پیش شیخ ششم
جزوی از زیر مسند خود بمن دادند که مطالعه نمایند چون آنرا تمام بریدم بمن گفتند ازین
چیزی ظاهر میشود گفتیم ازین خود هیچ ظاهر نمی شود و آنچه در اینجا است درست است

سلسله روزی در سفر گذر گریه فقیر خیرا از جناب شاه معروف صاحب قادری که از شاه پیش شیخ حمید آباد نظام مکن بوده اند اتفاق صحبت
افتاد قال قال ذکر خرمید بهر بیان که جناب شاه صاحب مدح و ثناء و تقرب تمجید گشاده و فرمودند که ملت مشائخ انتصار ایران گرفتار
از واجبات است و از و احاطت خود بیان فرمودند که ایشان در موقوفات و ثبات حضرت مجدد الف ثانی علیا رحمة الله علیه و جلاله و جلاله
نه سال طبعی و غیره داشته اند اتفاقا نواب لشکر تنگ بهلو که از امرای حمید آباد و دند برای ملاقات شاه صاحب تشریف فرما شدند و بعد از آنکه
که پیش نذر شاه صاحب بیور داشتند از یکیش پیش استند نمودند چون معلوم شد که نذر شاه صاحب است و حضرت مجدد الف ثانی علیا رحمة الله علیه و جلاله
که صدرا علی فضل از حضرت شاه صاحب علی بن محمد است که در نواب قندهار کرده بر بشارت مل خود خود شاه صاحب استقامت و شوق و شوق
چون نواب رفعتی می بیند که ایشان در صومالی و دوق وارد و در اینجا و داند حق از انقلاب سر بر آورده اند ایشان السلام علیکم گفتند یکی
از انقلاب از سر از حبس رها کرده و اب سلام دادند چون از انقلاب حال معلوم شد که این انقلاب با حاکم سی شست اند که بزرگی نورانی
صبح در حین بلده با اقبالاس منید و در حال ایشان شده انقلاب خوش حال شده و بعضی بر خاستند شاه صاحب اعلام شد که حضرت مجدد الف ثانی
برود اندک آن قلب که با اب سلام پرداخته بودند بر ملت خود و بشارت پناه صاحب که در عرض داشتند که این شاه معروف اند که بنابر ارا
حضرت معروف حضرت مجدد الف ثانی ایشان انداخته تا آنکه از زمانه است غرق شده چون بیدار شدند همان وقت بیدار شدند و در پیش

فانی از نواب شاه صاحب مدح و ثناء و تقرب تمجید گشاده و فرمودند که ملت مشائخ انتصار ایران گرفتار

گفتند پس این که انچه از او واقع شده همین است و باقی افسوس است باز بعد از سعی گفتند که روزی خمی
 خاوند محمد با بنجا آمده بود و نگفتند که خواجه باقی اجازه تا صبح از پی خود ندارد بجهت آنکه روزی مولانا خواجگی
 امکنگی خرپزه می خوردند و قاج قاج را خود بریده بدست حاضران و مریدان میدادند
 و بنخواجه باقی ندادند اصحاب گفتند خواجه نیز حاضر اند مولانا خواجگی امکنگی فرمودند ما خرپزه
 با و درست دادیم خواجه باقی ازین استنباط کردند که مرا اجازه تا ارشاد دادند من گفتم
 این چنین نیست چرا که ما هرگز این چنین نخنی از پی خود و از دیگر مردم نشنیده ایم بلکه خواجه
 باقی ابامی کردند که این کار از دست من نمی آید و این بار را من نمیتوانم برداشتم و مولانا
 خواجگی میفرمودند که ما اجازه دادیم و ترا این کار را باید کرد درین اثنا چندی از ریش
 سفیدان نیز گفته اند که ما مدان مجلس حاضر بودیم که مولانا خواجگی اجازه تا ارشاد و بنخواجه باقی
 دادند خواجه خاوند محمود گفتند بس مانع نشنیده بودیم و بعد از آن شیخ احمد فرمودند که آنچه
 از مریدان خواجه خاوند محمود بایشان اعتقاد دارد خواجه آنچنان نیستند و من آن اعتقاد
 بنخواجه ندارم هر س سوالی که در خاطر حضرت اخوند گشته بود شیخ جواب دادند منقول است
 چون علامه الزمان شیخ الاسلام هندوستان مولوی عبدالحکیم سیال کوٹی در اوائل
 یکے از معاندان حضرت شیخ بود شبی شیخ را بنواباید که روی آیه **قُلِ اللَّهُمَّ ذِی الْعَرْشِ**
که در اینک است همی خواند به مجرد شنیدن این آیت جذب شیخ و شوق الهی مجدوی در دل وی اثر کرد و
 قلب وی ذاکر گردید چون از خواب بیدار شد دل خود را ذاکر یافت چند روز به تصور
 شیخ ذاکر حق کرد و خود را اویسی شیخ میگفت آخر بخدمت حاضر آمد و بدرجات والا رسید
 منقول است شیخ ظاهر لاهوری قدس سره که از اعظم خلفای حضرت مجدد است او مستاد
 شیخ محمد سعید و محمد معصوم هر دو صاحب زاده شیخ بود قبل ازین بهیعت به ثاندان شاه

کمال کی تعلیمی قادری داشت چون عالم متبحر بود هر دو صابزه از تعلیم علم ظاهری از وی
بگرفتند و روزی در محفل خلد منزل حاضر بود که حضرت شیخ مجد در اندام و مکاشفه احوال
شیخ ظاهر ظاهر شد و فرمود که مرا معلوم شده است که شخصی از حاضرین این حلقه طوق کفر
بگردن خود خواهد انداخت و از راه هدایت و طریق دین متین خواهد برگشت و من بر پیشانی
وی لفظ هوا کا فرو نوشته می بنم با سماع این معنی یاران که حلقه بندگی و اخلاص بگوش
جان میداشتم بنایت ترسان و لرزان شدند و از شیخ بزرگ مستفسر این حال شدند
که آیا ازین تمام اهل حلقه آن بے نصیب که باین بلا مبتلا خواهد شد کیست و نامش چیست
فرمود که آن شیخ ظاهر است یاران مجلس بنظر و این معنی متأسف شدند مگر احدی این
سخن بگوش شیخ ظاهر نرسانید آخر کار بعد چند ماه شیخ ظاهر بزرگ کافر و عاشق شد و طهارت
اسلام را مبدل بکفر ساخت و زوار را تدا و بگردن جان او نخت چون شیخ
ظاهر و استاد حضرتین مائین بود از وقوع این حال بسیار غم و اتم دامنگیر مال بر دو صابزه
بلند اقبال شد آخر روزی بوقت خوش بخدمت والد بزرگوار عرض کردند که دوست و
غریق دریا بے کفر شده است تو چه فرمایند که باز مشرف باسلام گردد و فرمود که هر چه شدنی بود
شد که در لوح محفوظ بقی ادبیم مکتوب بود آخر هر دو فرزند سعادت مند در باب غفرت
شیخ ظاهر از بس اصرار کردند حضرت شیخ بخاطر داری فرزندان و بلند دست و عار بکنای
کبر بار داشت و عرض کرد که آبی حضرت غوث الاعظم شیخ عبدالقادر جیلانی فرموده است که
هیچ کس را بر قضای مبرم دست قدرت نیست مگر ما چون یکی از دوستان خود را این
مرتبه عالی کرامت فرمودی من هم امید دارم که بواسطه من از شیخ ظاهر این بلای ازلی
بگردنی اکمال تیر و ناپایند بجا بترسد و شیخ ظاهر از خواب غفلت بستی عشق مجازی

زمان قربت از زمان سعادت نشان آنحضرت رائج و متداول شدند و صاحب و تابعین و
 تبع تابعین و هکلم جحاً الی زمان الجئید و افرانه فقههم جزاً الی زمان رؤسنا القادرین
 و الجئیت به طریق تحصیل آن بدون و مبوب و مفصل گردید بخلاف مقام غلت که دین
 عموم و متداوله اصلاً کسی مذکور آن نکرد و نه طریق تحصیل آنرا کسی بنیاد نمود تا هزار سال گذشت طریقی
 تحصیل آن افتخار کرده اختفا و احتجاب مانند تا آنکه حق سبحانه تعالی حضرت مجد و را بر روی
 کار آورد و ایشان امضا ظهور این مقام که درو هر شریف آنحضرت سلی المد علیہ وسلم مع
 و مکنون بود گردانید و هزاران طالبان را لطیف ایشان سلوک این طریق میسر شد و بعد
 حالا بیان طریق بوجهی نمایم که اختصاص آن باتباع مجددیه کاشمش فی رابطة النهار کشف
 گرد و قبل از حضرت مجد و طریق همه از راه محبت و محبوبیت بوده اند اول راه محبت می میوید
 و آخر بمرتبه محبوبیت فائز میشوند و آنچه لوازم محبت است از ذکر چهره و وجد و شوق و انکسار
 و تضرع و صبر و توکل و رضا جوئی و در مراقبه صفات خصوصاً احاطه و معیت و استغراق در
 توحید فطری و خود را کائنات فی بحر الغتال داشتن و صفات خود را و غیر خود را مستهک
 در صفات او دیدن بلکه ذات خود را در ذات او منسج ساختن حسن و جمال او را در هر مظهر
 مشاهده نمودن و در آن کوشش بلیغ می نمودند تا آنکه با نوار و تجلیات در امتداد سلوک و
 فنا و بقا در انتها آن فائز می گشتند دوم اتحاد می زدند که آنکس که آنکس می آهوی و آنکس می آهوی تا آنکه
 حضرت خضر بجز حضرت عبدالحق غجد وانی که ارباص طریق مجدیه بودند تعلیم فخری نمودند باز در
 عهد حضرت خواجہ نقشبند این معنی برگ و بار پیدا کرد لیکن در عهد حضرت خواجہ عبید الله حار
 علوم توحید باین نسبت ممتزج شدند و طلب پیدا کردند تا آنکه حضرت مجد و قدس المد سره آن
 همه در بطون رسانیدند و از چاک سینۀ خود سر اخی به محبوب پیدا کردند حالاً عنایت ساری

حضرت
 و کوشش این را در این باب
 چون تا آنکه در سلسله است
 و جیش

موقوف بشوق و اشتیاق و وجد و جنافات و تضرع کی طرف ماند هر چه هست در قلب روح
 و سرخشی و اغنی و عناصر بدن است تا آنکه الوار و تجلیات از باطن خود می افتد و رفته رفته بمقام
 خلعت می کشد معنی محبت عاشقی است و معنی محبوبیت معشوقی است و معنی خلعت یارانه است
 و سابق عاشقی و معشوقی بود و نیچا آرزو و نیاز از جانبین است و سرگوشیه از طرفین واقع
 میشود و در عاشقی نغمه و بیتابی و سر برد و دیوار شکستن و در معشوقی غنج و دلال و فرزند مبان
 بوده است اینست طریق خلعت بطریق اجمال و اگر تفصیل آن کس خواهد با اتباع مجددیه
 چند سال نشست و برخاست نماید و در وجدان خود نظر کند که چه رنگ پیدا می شود و برای
 طرق سابقین انتهی بکلامی اشارت بهم بالبنان که در طول باع نظیر خرمند شستند بآرام
 بر این ساعده و حج قاطعه به مجیدیت حضرت ایشان جلب کشاوند چنانچه مولانا عابد اسکیم
 سیالکوٹی دمو لانا جان محمد لاهوری و مولانا عابد السلام دیوکی و غیر هم رحمته العلیهم اجمعین
 و تحریرات و تقریرات خود با حضرت ایشان را عید خائف ثانی گفته اند صاحب جواهر الحقائق
 در کتاب خود می آید امام ربانی شیخ احمد بهرندی از اکابر صوفیه است و جامع علوم ظاهری و
 باطنی و صاحب مقامات غیبه اگر امت جلیه است اکثری از علماء و عرفا و ابرار و گشته اند
 فاضل محقق مولانا عابد اکیم سیالکوٹی بر مجیدیت وی رفته و مجید حادی مقرر گفته است و شامیر
 عرفا و سلسله وی در هند و هند و عرب و بحکم خصوصاً در روم و شام و عراق و کردستان و دیگر

سلسله معبد الفانی نزد ایشان و توجیه ایشان اینست که واسطه فیض و دیت درین برادر دوم وجود سیدک ایشان است چنانچه توحید
 فرموده اند که من یحشوف ساعته که حضرت امیرالمؤمنین علی کرم الله وجهه جناب سید رضی الله عنه واسطه فیض ولایت مطلقه اند اگر چه در یک
 ام سابق باشند و بعد از ایشان تا آخر شاعری چون صاحب قلم است پس حضرت شیخ عبد القادر جیلانی قدس سره نیز ازین دولت علمی سر فراز
 شده اند و بعد از ایشان نیز از افغانانی حق سبحان تعالی مرام ازین منصب نائب ایشان فرموده و سر فر از باین نعمت نموده بعد ازین برادر دوم
 هر کس که در ولایت برسد واسطه فیض او من می باشد بخاکس من هیچ دلی بر ولایت نخواهد رسید و المعارف

شاه جهان کہ عقیدتے با حضرت امام میداشت افضل خان و خواجہ عبدالرحمن را کہ از مقربان و متمدان شاه جهانی بودند با بعض کتب فقہیہ پیش حضرت فرستاد کہ چون علماء سجدہ تحت را برای سلاطین جائز داشته اند اگر وقت ملاقات بہ سلطان سجدہ کنی من ضامن ہستم کہ ضرر سے بہ حضرت نہ خواہد رسید حضرت قبول نہ داشتند و فرمودند کہ این رخصت است و عزیمت دوران است کہ سجدہ بہ غیر اللہ نہ کردہ شود چنانکہ این واقعہ را سید غلام علی آزاد بلگرامی در کتاب سبتہ المرجان فی آثار ہندوستان نگاشته ۛ

<p>أَيُّهَا الْقَلْبُ الْمُخْزِي الْمُبْتَلَا لَا أَبَا لِي فِي الْبَلَا كَا وَالْمُحْكَن</p>	<p>فِي طَرِيقِ الْعُشُقِ أَوَّلُ الْبَلَا لَا كِبَرَ الْقَلْبِ الْعُشُقُ الْمُبْتَلَا</p>
<p>گر رسد جان را قوب تن را عفا گرد گل تو تیاے چشم گر گ سر بسر در دست و خون آلود گے کے توانی نزد براہ عشق گام راہ عشق است این رہ جام نیست</p>	<p>سہل باشد در رہ فقر و فنا رنج راحت دان چو شد مطلب بزرگ کے بود در راہ عشق آسود گے تا نہ سازی بر تو آسائش حرام غیر ناکامی درین رہ کام نیست</p>
<p>از بعض ثقات شنیدہ شد کہ ہر گاہ جہانگیر حکم نہیب خانہ حضرت مجدد علیہ الرحمہ داد حضرت بہ احضار خود امر فرمودند تا زینہار نسبت با و شاہ اسلام بہ دعائے بدلہ نہ کشایند ۛ</p>	
<p>دل دشمنان ہم نکردند تنگ</p>	<p>شنیدم کہ مردان راہ خدا</p>
<p>چون حضرت مجدد رحمہما لکن بیچ سنت انبیاء علیہم الصلوٰۃ والسلام را از دست نہ دادہ بودند تقدیر الہی مقتضی جس وی گردید تا سنت یوسف علیہ السلام مودی گردید ۛ</p>	
<p>کام نخست بر سر دنیا نہساده اند</p>	<p>آہنہا کہ پاسے در رہ مولا نہادہ اند</p>

لے شاه جهان جہانگیر
سنت انبیاء علیہم الصلوٰۃ والسلام
را از دست نہ دادہ بودند
تقدیر الہی مقتضی جس وی
گردید تا سنت یوسف علیہ
السلام مودی گردید ۛ

ذوق و وجدان و غلبه چیرگی افتاده است که زبان از تقریر آن لال است **اللَّهُ مُقَلِّبُ الْقُلُوبِ**
وَمَبْدِلُ الْأَحْوََالِ شاید ظاهر بیان را استبعاد است من جمیع ادعای که حال چیست و چه مثال است
و در مکتوبی طولانی با و لا خود بدین مضمون نوشته آنچه مسودات اعتراضات بر کلام میا
شیخ احمد سلمه الله تعالی نوشته ام همه را در آب بشویند غباری که بنسبت ایشان بخاطر رسیده
بود بصفا انجماید انتهی حضرت شیخ در آخر رساله می فرماید بعد از آنکه آوازه کمالات شما
در میان است آن نیز میگویم خداوند این مردان کمالات خود این چنین خبر میدهد اگر صادق
است ما را دلیل صدق و حقایق او الهام فرمایا و در آنصرفی در پاپیه آید که سرفش به التماس
کند انتهی بمانح تعالی حل شانه دعا می اورا قرین اجابت فرمود تا آنکه بسبب نکشاند حقیقت
امر از تحریرات خود رجوع نموده شیخ در رساله تحصیل التعرف فی معرفه العفقه و التصوف که بطور
شرح قواعد شیخ عبدالوهاب متنی است می نگارد که انکار از اقوال متصوفین گاهی بمتنضای
اجتهاد و مقترض میباشد گاهی براسه قطع ذریع یعنی ضلالت عوام که ظاهراً شریعت را از دست
و بند گاهی بسبب عدم فهم تحقیق مطلب مگر این را علماء نسبت خود که با و دارند گاهی بسبب
قصود و اولیایه گاهی بسبب جهل از غلت گاهی بسبب بودن مقام از جهات گاهی بسبب عناد
و استکبار بر ناظرین رساله شیخ نیک پیدا است که با تشنای صورت اول و ثانی همه دواعی انکار
در ایرادات شیخ موجود است رجوع وی محض از توفیقات باری است حل شانه واضح باد که
هرگاه پیش حضرت شیخ اعتراضها از غبار خاطر سر برداشته اند و بعد صفای قابل شستن متصور
شدند پس لیاقت آن ندارند که در معرکه اهل صدق و صفا پیش کرده شوند که کیفیت رحمت
شیخ در بے انکار از بهمان عصر مشهور و معروف است و بعض کلین سلسله چشمتیه در همان قرب
زمان تصدیق آن کرده اند شاه فتح محمد قجری چشتی در مناقب الغارین آورده که چون بر اقام

کتاب فتح محمد قجری چشتی
در مناقب اهل بیت
مستوفی از بواسطه
استدلال منصفانه

احوال شیخ احمد کابلی رسیدم و مکتوبات او را مع معارضات شیخ عبدالحق دهلوی ملاحظه کردم تحیرم
افزود که چه نویسم با وجود صد و چهل کلمات کفر در حق ختم المرسلین صلی الله علیه و سلم و امانت
او یار را که ارض و سما بر علو مرتبه آنها شهادت میدهند همچنین اکابر مثل شیخ آدم بنوری و دیگر
کسانی که در سلسله وی داخل اند اکثری علماء و محدثین صاحب حال و قال اند جهان اتباع
کردند خصوصاً علماء بلخ و بخارا و کابل که در تدین و صلابت دین نظیری ندارند اکثری بهمین
سلسله تمسک اندیش برای تفتیش حال وی قصد دلی کردم و از شیخ نورالحق بن شیخ دهلوی
ملاقاتی شده استفسار حال وی نمودم به تحقیق پیوست که شخصی حسن خان نامی از قوم افغان از
میریدان شیخ کابلی چیزی از وی آرد و گویید اگر ده مسودات مکتوبات شیخ را که نزد وی بود ما را
تحریف کرد و دست نسخه نویسانیده جا بجا منتهی گردانید چون نقل مکتوبات شیخ دهلوی که از خلفا و
عبدالباقی بود رسیده کمال متوحش شده مکتوباتی در روان اقوال کاذبه بشیخ کابلی نوشت بسیار
زجر و توبیخ کرد و از اسباب شیخ کابلی مسودات خود را که دستخطی بود و بجنس نزد شیخ دهلوی فرستاد و
نوشت که معاذ الله که از من چنین کلمات بصدور پیوسته باشد یکی از میریدان من مردود
بطریقت گشته این فتنه برپا ساخت و مرا هدف برنا و پیر نمود و آخر بدای من گرفتار شده و بخارا
در تحت ارتداد گشته شد بعد در یافت آن شیخ دهلوی در توصیف آن مقال و اعتذار عدم
علم بدین حال مکتوبی نوشت چنانچه آن مکتوب شیخ دهلوی دستخطی شان ملاحظه کردم و اسکندریه
علی ذلک و اگر چه نزد وی زمره اهل وجد و سماع از بنس فاسق ایم لیکن بکمال ظن المؤمنین خیر
راه انصاف پیورده در پی تفتیش حال وی شدیم انهی همانا وجه رجوع بهمین باشد که مولوی
غلام سرور چشتی در خزینه الانصاف نامی بخار و شیخ عبدالحق بنوری میفرماید که شیخ عبدالحق محدث
دهلوی که اعظم علماء دلی بود به حضرت شیخ محمود نزاع داشت روزی من بتقریب ملاقات

این شیخ عبدالحق
محدث دهلوی است
و به علم و علمای بخارا
و بلخ و تاجیک و
عبدالحق بنوری
و دیگران معروف و مشهور
است و از ان حضرات
مکاتب سلسله انصافیه
له رسیده است و انان
وقت آرد و شیخ کابلی
و به من میفرماید که
انصاف نامی است
و انان در دلی
مکتوبه است
و انان در دلی

فصوص و فتوحات و امثال آن میفرمودند که از وضوحات آن محفوظ باید شد و در مبهمات
و مبهمات آن خوض نباید کرد و میفرمودند در بنیاز هر بنا است شکر اندود کرده اگر کسی را از
آنها احتراز ممکن باشد مطالعه آن مبارک است و الا محل خطر است انتهى و در رساله صدق التلخیص
والدوام فی طلب المقصد المرام تحریر میفرمایند در مشکلات و مبهمات و مبهمات قوم در نتیجه
چون سخن بنیاز رسد ورق بگردانند و نظیر درک واضحات و متفقات برگارند حفظ و سلامت
در نیصورت است و باقی محل خطا و خطر است و ذلک اصل عظیم انتهى چون شیخ رحمه الله
در تالیفات خود از منع تاویل مبهمات و مبهمات اعتراف کرده است پس استفسار مبهمات
و استدراک از چه معنی اختیار نموده است و همین است مسلک شیخ محی الدین بن عربی که
قال فی الباب العاشر من الفتوح المکیة ینبغي للعاقل المنصف ان یسئل لیس فی القوم
ما یخبرون به فان هذا هو فی ذلک قد لا هو الظن به و انتفع من تسلیم التسلیم
حیث لم یزد و اما هو الحق فی نفس الامر و ان لم یهد فی الریض و هو کل منفع و لیست
عز کو العرف فیما لیس لهم به قطع و در و علی ذلک انی اتعز فوالنوبیة حکما و اذا کان ماکا لک اولیا و الله
یعنی عاقل منصف را باید که انچه از ایشان می شنود آن را تسلیم کند متقاضی ظن بایشان همین است
که قول ایشان تصدیق نموده شود ازین تسلیم منتفع به شوند چه امر حق را تسلیم نمودند و اگر تصدیق
نکنند و علمش تفویض بر باری تعالی بنمایند و این هم مضائقه نیست اگر اقوال اولیا را سه
ممکن بود و در آن محال نباشد پس تسلیم اولی است هر گاه کار عاقل این است که اقوال
اولیا را سه را تسلیم کند هر انچه ممکن باشد و الا در آن خوض نمکند و علمش منقوض بجنباب باری
نماید پس احتیاجی به استفسار و استکشاف نماند و حقیقت منشاء صدر مبهمات حال صحیح و نسبت
درست و نیست صادق میباشد که مشابه آن جمال سوخته بلبل فار در سخن می آرد

و در رساله صدق التلخیص
و در رساله صدق التلخیص

دل کہ دہر وید کے مانند ترش	بیلی گل دید کے مانند خوش
----------------------------	--------------------------

پس تسلیم بالوقوف ضرورتاً چہ بسبب غلبہ حال و استیلائی و جہد قدم ثبات از جای ہی لغزو و عنان ضبط و اختیار از دست میرود و نظر صرف بر حسی و روح عمل کہ حضور و اخلاص است مقصود میگردد و هیچ محاظرتی شرعی نمی باشد و منشاء عروض این احوال و اقوال مختلف باستعداد و طباع است بعضی را از صفائی عمل و دکائی نفس منجید و بر خنی را از نور ذکر تصنیف قلب و بندگی را از سلطان مشاہدہ و جلالت روح کما حقہ فی حقیقۃ شرفیض انصاف آنست کہ اول در شان قائل مقالات نظر کنند اگر متبع کتاب و سنت است و اکثر اعمال و اقوال او موزون و بیزان شریعت است پس مشاہبات کلام او را موافق محکمات کلام او تاویل کنند یا بعالم السرا و العلانیہ و اگر از اند و او را معذور دارند چہ کہ این قوم را عذر ہای بسیار عارض میشوند گاہ در غلبہ حال عبارات ایشان بمراحات ایشان مساعدت نمی کند و گاہ در معلومات کشفی بنا بر خلط و ہم و خیال خطا واقع میشود و در آن خطا مثل خطای اجتہادی معذورند و گاہ اطلاع بر اصطلاح ایشان میسر نمی آید پس بر عایت این امور ترک اعتراض لازم است قال خواہ بلا حظہ خاطر شریف کہ در غایت نزاکت است و خواہ بچست خوف گفتگوی بعضی از مریدان ایشان کہ در نقل اقوال و ذکر حکایات بے صرف و بے احتیاط اند

اقول

اوزمن از بیم بدنای گریزان و کسے	از دمی پرسد من بیچارہ بدنام از چہ شند
اگر ضرورت است را کہ تسلیم کرده شود پس میگویم کہ آنیکہ بمطالعہ مکاتیب شریف بہرہ اندوز سعادت شدہ اند نیک میدانند کہ بیشتر کسان از حضرت امام ربانی ہم اشکشاف حقائق می نمودند حضرت ممدوح بقصاحت بیانی تفہیم می فرمودند و کہ امی از مریدان و عقیدتندان	

مقام فوق بیان کردہ
شعاع است از نور

حضرت ایشان چهل مرکب نداشت یا کج بحث نبود تا خوف گفتگو در خاطر ظهور کند اگر تسلیع نموده آید که خاطر مبارک حضرت مجدد رحمة الله علیه در غایت نزاکت بود که ادنی کسر ناگواری طبع شریف میگردید این هم مانع استدراک امر حق نیست چه هرگاه از انکشاف این چنین امور از سلاطین پاک نمی کنند پس از حضرت مجدد رحمة الله علیه کدام اندیشه بود شیخ در آداب الصالحین تحریری فرماید اگر ناصح بدانند که سخن او نفع میکند اما ضرر هم لاحق میشود از نصیحت و مواعظت باز نه آید چنانچه محتسب شیشه شراب یا مزایر بشکند و لکن میداند که سرش را خواهند شکست امتساب درین صورت حرام نیست بلکه کمال دین و تقوی در است که این قدر ضرر در راه خدا تحمل کند و در حدیث شریف از برای کلمه الحق و پیش سلطان جابر فضلیکه و اربع است مطالعه آن در امثال این محل کمال نافع است انتهی

دانسته ام که بر سر خشم و بهانه | اگر می کشی که از تو شکایت نمی کنم
ابو سلیمان دارانی رحمه الله علیه گوید که از بعضی خلفا پرسیدم خواستم که انکار کنم می دانم که مرا خواهند کشت کشته شدن مانع نبود اما دیدم که نفس من در آن گفتن خوشی پیدا کند پس ترسیدم که مباد این اخلاص کشته شوم و همین است مسلک اکابر صوفیه قدس الله اسرارهم الوافی خصوص و غنیة الطالبین که بحضرت غوث الاعظم محی الدین عبدالقادر جیلانی رضی الله عنهما منسوب است تحریر یافته اِذَا كُنْتُ اَنْتُمْ يَجِبُ عَلَيْكَ الْاِنْكَارُ مَعْلَى جَعْلٍ اِنْكَارًا اِذَا عَلَبَ عَلَى ظَنِّهِ الْخَوْفُ عَلَى نَفْسِهِ فَوَيْلًا لِمَنْ يَجُوزُ ذَلِكَ وَهُوَ اَلْاَفْضَلُ اِذَا كَانَ مِنَ اَهْلِ الْعَرِيَّةِ وَالصَّبْرِ
باقی مانند خوف این معنی که بعد گفتگو و ظهور حق شاید مریدان حضرت مجدد در به نقل حکایات و اقوال از جاده توسط و اعتدال مگردند و از سبب احتیاطی مرکب امانت و غیبت یا شوق و شغب شوند واضح باد که مستفیدان خدمت حضرت مجدد رضی الله تعالی عنه عملی بفضائل

سعی بر غایت شک
بر احکام واجب است
پس از آنکه جرات
مسلک می باشد
بسیار از ما می شود
افضل است هرگاه
از کتب و معارف

ظهور یابد و معنی عزت اسلام در جواهر و آتش پیدا گردد و انبیا هرگاه کیفیت دورات حقیقت محمدیه
چنین باشند پس اگر مقتضای دوره نوری از کشف بر اعدای انانیتان چنان تابد که قرستے یا
مساواتی بر عهد متقدمین داشته باشد محالی نیست و نه انظار آن موجب تنقیص باشد و نیز شیخ
قدس سالک اتخاف الاجبه فی بیان حدیث المجتبه میفرماید که درین زمانه که مآت حادی عشر است نوری
جدید از مشرق ولایت و هدایت می تابد بیشک در یغاسری از اسرار آبی مضمهر است که توقف و
انکار را در اسباب مجال تنگ است و دلائل حقانیت و ظهور نورانیت لایح و باخ است و جمعی از
غالبان که در ظل تربیت و حوزه تصرف و عنایت رین غمر حق مشغول اند و کشف حقیقت حال
و استغراق و استنار ایشان در ذکر آبی و ظهور انوار و اسرار شگرف از حیض تعبیر و تقریر بیرون است
امر و مثل این حلقه و اجتماع اهل فکر و زیر طاس فلک نباشد و اگر باشد کمتر باشد انتمی با جمعه عادت
باری تعالی بدین مخط جاری است که چون یک دوره از ولایت با اختتام میرسد و ابتدای
دوره دیگر و مینا نشین شخصی که اکمل و افسر انسان و لایق بغیض رحمان در آن خبر دی از زمان
استحقاق باشد بوجود حرکت آمودا و هدایت دوره سابقه را به نهایت میرساند و او را ترجمان
خود قرار داده تشنید و تائید امر دین و تجدید و ترویج سنت سید المرسلین و افاضت و انکسار
انوار و فیوضات حضرت رب العالمین و ارشاد و هدایت ناس اجمعین که بحقیقت یک صفتی و کار
که باعث قبول و سفید روی مردم در بارگاه عزت و درگاه نبوت باشد و شمر سعادت ابدی و دوست
سرمدی گردد و بالاتر از آن نتوان یافت از زبان فیض بنیان او میفرماید و او را حسب اعمیه
حکمت و اقتضای مصلحت گاهی منضول میگردد و گاهی فاضل و بهتر از سابق و فائق از
لاحق که کما یقولون بکلامه القدر فوق کما یقولون بکلامه بکرم این اسرار است و واقف ازین کار
ناچار بقدر استعداد معرفت خود حضرت مجد و رضی الله عنه واک نسبت حضرت جنید بغدادی

هیچ اعتبار نه بنهند و عرش را خالی از ظهورات الوار قدم دانسته حادث میگویند و قلب را بواسطه
 ظهور الوار قدیم نامند از دیگران چه گوید وجه نویسد نزد این فقیر که برای جذبات الهی است
 آنست که قلب عارف چون بمقتضای استعداد خاص خود بنهایت نهایت رسد و کمال حاصل
 کند که فوق آن متصور نباشد قابلیت آن پیدا کند که لمحه از لمحات بی نهایت ظهور الوار عرش بر او
 فائز گردد و این لمحه نسبت بآن لمحات قطره باشد نسبت بدریای محیط اقل عرش
 آنست که حضرت سبحان تعالی آنرا عظیم میگوید و سرستوی آنجا اثبات میفرماید و قلب عارف را
 بواسطه جامعیت بر بیل تشبیه و تمثیل عرش الهی میگویند یعنی چنانچه عرش مجید بزرگ است
 در میان عالم خلق و عالم امر و عالم کبریا جامع است هر دو طرف خلق و امر را قلب نیز بزرگ است
 میان عالم خلق و عالم صغیر و جامع است هر دو طرف خلق و امر آن عالم را پس قلب را نیز بر بیل
 تشبیه عرش میتوان گفت بشنو بشنو قابلیت ظهور الوار قدم که از شان بخلیت منزه و برتر است
 مخصوص بعرش مجید است بپس نه از عالم خلق و نه از عالم امر و نه از عالم کبریا و نه از عالم صغیر این
 قابلیت دارد در غیر از عرش مجید قلب عارف کامل بواسطه علاقه جامعیت و برزخیت ازان
 الوار اقتباس مینماید و غنی از بحر بدست می آید و بعد عرش و قلب عارف تمام معرفت هر جا ظهور
 است بملغ غلیظت قسم است دلوی از اصل نیافته بایزید اگر نکر این چنین گوید میرسد اما از
 جنید بغدادی که مدعی صحوست این سخن زیبا نیست چه کند که از حقیقت معامله آگاهی نیافتند
 و از گرداب دریای غلیظت باطل نشافتند این سخن هر چند امر در نظر اکثر خلق مستحب می نماید
 اما امر در ظاهر و اندر دیک است استعجال نه نمایند آن آری **فَلَا تَسْبِقْ لَوْ مَخْلُوقًا وَ مَخْلُوقًا عَالَمًا** و چه
 انبی باقی ماند و عارفین معنی که حضرت مجروح دعوی کرده اند که آنچه ایشان را داده اند بچکاس
 نداده اند این امر تبصیح طلب است که این چنین از تحریر یا تقریر حضرت از نظر نگذشته

این سخن از کلام
 دران غلیظت میگوید
 و عارفان را که است
 و این سخن را که
 و این سخن را که

بر تقدیر تسلیم میگویم که این قول نسبت به معاصرین است نه بلحاظ نامی متقدمین و متاخرین
 نامورث و حشمت گرد و درین باب هیچ شبه نیست که انچه از کمالات و حالات حضرت مجدد را
 حاصل بود هیچ کس از معاصرین وی نصیب انسان نداشت برای ثبوت این دعوی تحریرات
 و تقریرات حضرت باقی بالقدس سره شاهد عدل است که کتب و دفاتر آنان مالا مال است
 از انجمله آنست که میفرمودند که شیخ احمد آقا بی است که مثل ما هزاران ستارگان در سایه او
 گم اند و امر و زمثل ایشان زیر فلک نیست و درین است مثل ایشان چند کس گرفته اند و
 ایشان از کمال مجربان و مردان اند از انجمله آنست که میفرمودند که درین دو سال شیخی نکردیم
 و کانداری کردیم و بازی کردیم احدی که چنین گوهر قیمتی بدست آمد از آن جمله آنست که
 میفرمودند که تخم پاک این نسبت عزیز الوجود از زمین عمر قند و بخار آورده در خاک بند کشیم
 احدی که بنایت الهی بحکم طایفه از انجمله آنست که در میان ایشان شهره داشت و الباطنی ملک بود
 با انجمله هرگاه حضرت مجدد رضی الله عنه حسب بشارت فیض اشارت حضرت مرشد بر شال و اقران
 خود سرفراز و ممتاز بودند بلکه در امت محمد علی صاحبها الصلوٰۃ و التیمات مثل حضرت ایشان در چند
 کس گرفته اند تا آنکه حضرت مرشد خود را ستاره و حضرت ایشان را آفتاب فرمودند پس اگر بطور
 تحدیث تبعه السلام میفرمودند که انچه با ایشان داده اند از معاصرین یکم پس نداده اند جاے

حشمت نیست

در پس آئینه طوطی صنم داشته اند	انچه استاد ازل گفت بهمان مے گویم
--------------------------------	----------------------------------

قال و بیشتر غوغا مردم بر سر آن بود که از ایشان نسبت بحضرت خواجہ که پیر و مربی ایشان
 بودند تقصیر را در رعایت آداب مریدی و حق نعمت شناسی سرمد و اکریم بمصطلاح این
 قوم ممکن است که مرید در کمال از پیر در گز و یکین رعایت ادب و بندگی و نیاز مندی و فروتنی

در این کتاب
 از انجمله آنست که
 در این کتاب

و حق نعمت شناسی باقی است شیخ علامه الدوله سمنانی رحمه الله علیه که در کشف و تحقیق محاسن
و دقائق آیتی بود و معلوم میشود که درین باب از پیران خود در گزارانیده است میگوید اگر سر من
بر آسمان سایه هنوز خاک آستانه شیخ عبدالرحمن اسفراهنی و شیخ ابوعلی لالا باشد

بلند مرتبه زین خاک آستان شده ام | غبار کوسه تو ام گیر بر آسمان شده ام

اقول غوغای عوام کالانعام قابلیت این معنی ندارد که بر آن گوش داشته شود و مغز ثبات
ایشان نسبت با کابر دین باور پیدا شده شود

بدل نگار دارم گله بے نهایت از تو | بکدام امید داری نه کنم شکایت از تو

بشاید که مردمان جاہل نا بلد از کوی معارف غوغای بردارند و امری خلاف واقع که

حق اینست که اگر میدی کامل که می مروا حق نسبت پیر زنگار خود و معوض بیان در آراء آن حضرت محمول کردن سخت ناگفتی
حماد و باس که در طریقت پیر و شریعت پیران پیر علی احمد بوده اند گمان غیر سن بیست و سه ساله را در غیره نسبت ایشان حکایتی مشهور نقل میکنم
ملاحظه فرموده شود مقول است از شیخ ابی الحسن علی بن محمد بن احمد بن حسین بغدادی صوفی معروف به سقا حقه العظیم که شیخ ماسنج
محمد بن عبدالحق و جیلانی رضی الله عنه زیارت سقره شریفی را در پنجاه بیت و هفتم شریفی که صد پانصد و بیست و نه کرد و بادی
رضی الله عنه گویای از فضا و فقر بودند و ز قبر شیخ حماد و باس قدس سره زمانی در از ایستاد تا که گرمی آفتاب سخت شد و مردم پس و
رضی الله عنه ایستاده بودند چنان اشباحی بازگشت سرور و چهره وی معلوم میشد یا رانش از سبب طول قیام پرسیدند فرمود برآمده بودم
از بنده روز جمعه متصفه شعبان سینه چار صد و نود و نه با جماعه از یاران شیخ حماد برای او ای نماز جمعه و جامع رصافه و شیخ حماد نیز
در آن جماعه بودند آن لحظه خبر رسیدیم شیخ حماد از دست خود رخ کرده و در هر فرو انداخت و ایام شدت مرا بود و پس بسم الله گفت نسبت
فصل جمعه بودم و در آن صیوف و دستین اجزای کتاب بودند دست بلند کردم تا اجزای کتاب تر نشوند و آنها را گذاشته و گفتند
پس از آن برگردم و در پاشیدم و از این اشباح روان شدم و از سر و پشت زانم و از آن شیخ حماد عمارت من کردند آنها را بزرگ کرد و
گفت که ازیت خادم دارا که برای امان او پس دیدم او را که بی اختیار کفش نیکند امر و شیخ حماد را بفرمودم که عجله جواهر در بر و بوی
یا قوت بر سر و در و در دست سوار شود و در دوی او و طبعین نهیست دوست باست او را اختیار از دست گفتم این چیست گفت این
همان دست هست که جماعت را در خیزد و منتهای بودم یا حنفی که گفتم ای گفت سوال کن از خدا تعالی تا دست من بماند و پس ایستادم
برای سوال او را بر تخیل و بیخ بر او علی در قیود و کالیتا و از آن تخیل احاطت مسائل من خواستند و ز من شفاعت میکردند و بشا
تمام مسائل پس تمام نام و مقام سوال تا که خدا فرمودی تعالی دست او را و بمن از آن دست مصافحه نمود و کامل (التمیحه فی شرحه)

بجانب مخدوم زاد مای کرام بنمایید که این فقیر از سر تا قدم غرق احسانهای والد بزرگوار شماست
 درین طریق سبقی از الف و ب را از ایشان گرفته است و تجمی حروف این راه از ایشان
 آموخته و دوست اندراج النهایه فی البدایه ما برکت صحبت ایشان حاصل کرده و سعادت
 سفر در وطن را بصدقه خدمت ایشان یافته توبه شریف در دویم ماه این ناقابل را به نسبت
 نقشبندی رسانیده و حضور خاص این اکابر را عطا فرموده و درین مدت قلیل را بچهار تجلیات
 و ظهورات و انوار و الوان و بے رنگها و بے کیفیها که به طفیل ایشان روی داده چه شرح دهد و
 چنان تفصیل آن نماید بمن توبه شریف کم دقیقه مانده باشد که در معارف توحید و اتحاد و
 قرب و معیت و عاطفه و سریان که برین نکشادند و از حقیقت آن اطلاع ندادند شهود و محبت
 و کثرت و مشاهد کثرت در وحدت از مقدمات و مبای این معارف است بالجمله انجا که
 نسبت نقشبندی است و حضور خاص این اکابر نام این معارف بزبان آوردن و نشان این
 شهود و مشاهد را بیان نمودن از کوه نظری است کارخانه این اکابر بلند است بهر ذراتی
 و رقاصی نسبت ندارد و هرگاه این طور دوستی رفیع القدر از حضرت ایشان باین رسیده باشد
 اگر در مدت عمر سر خود را پای مال اقدام خدمت علیه شما کرده باشد هیچ نه کرده باشد از تقصیرات
 خود چه عرض نماید و از شرمندگی ما خود چنان اظهار کند اما معارف آگاه خواجه حسام الدین احمد راجی
 سبحانه تعالی از ما خبر بخیر و ما که مؤنت ما مقفuran را بر خود التزام نموده که هر همت را در خدمت خدمت
 علیه بسته اند و ما دور افتادگان را فاغ ساخته

گر بر تن من زبان شود هر موی	یک شکروی از هزار تنوا تم کرد
-----------------------------	------------------------------

انتهی رعایت آداب و شکرگزاری ازین تقریر موقوفی است که بسبب فیوضاتی که از پی و شکر
 حاصل شده خود را خواهند تا با مال اقدام خدمت علیه پیر زادگان خود کنند شیخ حسام الدین را

و عای خیر و شکرهای کند که وی متکفل خبرگیری اند در مکتوب چهل و دوم از جلد ثانی میفرمایند
 پیران من و بخدا بهنایان من بتوسل ایشان دین راه چشم واکرده ام و بتوسط شان ازین
 مقوله لب کشاده ام در طریق سبق الف و باز ایشان گرفته ام و ملکه مولویت بتوجه شان حاصل
 کرده اگر علم دارم بطبیلت ایشان است اگر معرفت است هم اثر التفات شان طریق اندراج
 انهایته فی الابدایت ازین بزرگان آموخته ام و نسبت انجذاب بجهت قیومیت از ایشان
 اخذ نموده بیک نظر ایشان آن دیده ام که مردم در اربعین نه بینند و بیک کلام شان آن
 یافته ام که دیگران در سین نیابند

طلعه زنده بر دهنه سحره کند بر چسب

آنگه بتر نیز یافت یک نظر شمس دین

که بر نازده پنهان به حرم قافله را

نقشبندی عجب قافله سالار اند

انتهی این است کیفیت مکتوبات شریف که بطور انموذج گذارش رفته معجزه دیگر رسائل حضرت
 مجدد آتچنان محامد حضرت پیروم شدند زیب اندراج یافته که کمتر کسی مرشد خود را باین مناقب
 عظمی ستوده باشد ملاحظه فرموده شود حضرت مجدد در ساله مبدر و معاد میفرماید با چهار کس بودم
 در ملازمت خواجه خود که پیش مردم در میان سائز یاران امتیاز داشتیم و هر کدام ما را نسبت بحضرت
 خواجه اعتقاد علمی بود و محال بود این فقیر بقیلین می دانست که مثل این صحبت و اجتماع و مانند
 این تربیت و ارشاد بعد زمان آن سرور علیه و علی آله الصلوٰه و التسلیمات هرگز بوجود نیامده است
 و شکر این نعمت بجای آورد که اگر چه بشرف صحبت خیر البشر علیه و علی آله الصلوٰه و السلام مشرف
 نشد باری از سعادت این صحبت محروم نمانده و حضرت خواجه ما را احوال آن سدید و چنین میفرمود
 که فلانی مرا صاحب تکمیل میدان اما صاحب ارشاد نمی باشد و در و مرتبه ارشاد زیاد از مرتبه
 تکمیل بود و فلان بکارهای نادر و آن دیگر را میفرمودند که نسبت بنا انکار و از دو هر کدام

مارا با اندازه اعتقاد بهره رسید باید دانست که اعتقاد مرید با فضیلت پیر و کمیت او از ثمرات
محبت است و از نتائج مناسبت که سبب فایده و استفاده است اما باید که پیر را بر جماعت که فضل
آنها در شرح مقرر شده است فضل ندهد که موجب افراط است و محبت آن مذموم است شیعه
خرابی از فرط محبت اهل بیت آمده و نصاری از افراط محبت حضرت عیسی را علی بنینا و علیهم
والسلام ابن السد خوانند و در حسرت ابدی مانده لیکن اگر بر باسوی آنها فضل بدهد مجوز است
بلکه در طریقت واجب و این فضل و اودان نه با اختیار مرید است بلکه اگر مرید مستعد است بی اختیار
در وی این اعتقاد پیدا میگرد و بواسطه ان کمالات پیر اکتساب میفرماید اگر این فضل و اودان
او با اختیار باشد و به تکلف پیدا کند مجوز نباشد و نتیجه پنجم حضرت مجدد در رساله مکاشفات غیبیه
میفرماید و ز قائم مقام این حضرات علیه و نائب مناب اکابر نقشبندیه آواصل الی انما ینتهی الیه
الباقی الی اقصی در درجات الولایة قطب کدائرة مدار الخلائق کاشف اسرار اهل
الحقائق الفرد کامل فی الحماة الذ انبیه للحقک الجامع لکمالات الولایة علی
الحمد ینة مسند اهل الشار و الهدایة مرشد طریقت دج الذ هدایة
فی البدایة زبد العارفين قد و للحقیدین شوی

شرح اوجیف است با اهل جهان لیک کشم و صف او تاره بوند	همچو راز عشق باید در نهان + پیش از ان کز فوت آن حسرت خویش
<p>شیخا و مولانا و ملاذنا الشیخ الاجل و العارف الکامل محمد الباقی ابقاه الله سبحانه و در او اعلی حال بے تعلیم شیخ ظاهر بحضور خواجها مشرف گشتند و بمقام جذب ایشان رسیدند و در اینجا استهلاک و ضحلال حاصل کردند و لان مقام نحوی از بقا و شهود و وحدت و کثرت پیدا کردند و مر ایشان بنور نهایت النهایه که مقام قطبیه ارشاد و آن منوط است مملو و متورگشت</p>	

چنانچه بعد از اجازت شیخ ظاهر بآن نور منوط علیه ارشاد و یا شهود و وحدت در کثرت تربیت
طالبان فرمودند و در مقام ارشاد و تکمیل شان عظیم پیدا کردند در یک صحبت ایشان آفتاب
طالبان را فواید حاصل می گشت که به ریاضات مجاهدات شاقه حاصل نمیشد با وجود این از
مقام اقطاب اشنی عشر نصیبی کامل حاصل کرده بودند و ایضا بمسک خاص حضرت فاروق
متوجه فوق گشته بودند و سلوک آفاقی را نیز تا عین ثابته خود طی کرده بودند درین اثنا عنایت خداوند
جل شان در سید و راه سلوک آفاقی را بر ایشان داکرند و بآن راه توجه می که رب ایشان است گشتند
و بآن اهم سیده در درجات ولایت و شهادت و صدقیه ترقی نموده از همین راه بغیبت ذات فقیه
و در نقطه نهایت الهیه ستم گشتند و سیادت عظمی که حضرت امیر در شان حضرت امام رضا علیه السلام
عنها فرموده اند که این لایحه سید است مشرف گشتند و حضرت امام در آن نقطه سید است تسلط اند
و در همان نقطه یک قسم بقا که مناسب بقای قطب است و حضرت خواجه نقشبند همین قسم بقا در آنجا
دارند پیدا خواهند کرد و ازین که ایشان به غیبت سیدند از اولیا الله کم کسی رسیده است در اصل
به رسیدن بآن مطلب عالی مخصوص بعض اکابر الا که بکثرت خصوصیات محبوب نباشد ازین راه غیب
نمی تواند رفت یا تصرف محبوب کامل بی این طریق رفتن صورت ندارد و از راه افراد باین مطلب
میرسد یا از راه معینه اما از راه سلوک ترقیات نموده بآن نهایت رسد بسیار دشوار بلکه محال می نماید الا بحضرت
المراد که به جذبات قویه او را بکشند و مقصد رسانند **فَلَوْ كُنِيَ لِوَدَّ بَابُ التَّعْلِيمِ نَعِيمًا قَالَ** و یکی از این
مواضع که بے خطرناک و از رعایت مقام ادب دور است آنست که در باب حضرت غوث الثقلین
رضی الله عنه گفته اند که کثرت ظهور کرامات از ایشان از جهت آن بود که نزول ایشان ناقص بود
اقول این انتساب صحیح نمی نماید هرگز حضرت مجدد رضی الله عنه نزول حضرت غوث الثقلین رضی
الله عنه را ناقص نفرموده اند حضرت مجدد و حجت علیه السلام در مکتوب دو صد و شانزدهم از جلد اولی
فرمایند که کثرت خوارق بر دو چیز است در وقت عروج بلند تر رفتن در وقت نزول کثرت فرود
آمدن بلکه اصل عظیم و ظهور کثرت خوارق قلت نزول است جانب عروج بهر کیف که باشد زیرا که

در کتب ائمه اربعه نقل شده است که حضرت غوث از کرامت

صاحب نزول عالم اسباب فردی آید و وجودش را مربوط با سبب می یابد فعل سبب الاسباب
را در پس پرده اسباب می بیند و آنکه نزول نکرده است یا نزول کرده و با سبب نرسیده نظر او بر
فعل سبب الاسباب است و پس زیرا که اسباب تمام از نظر او مرتفع گشته است لاجرم حضرت
حق سبحانه تعالی بتقصای نظر هر کدام با هر کدام معامله میفرماید و کار اسباب بین را
با سبب می اندازد و آنکه اسباب نمی بیند کار او را به توسط اسباب میامی سازد و حدیث
قدیمی آنکه عینک فکرت عینک می بینی شاهد این معنی است تا مدت باب خاطر می خلید
که وجه چیست که اولیای کمال این است بسیار گذشته اند اما این قدر خوارق که از حضرت
سید محی الدین عبدالقادر جیلانی قدس سره ظاهر گشته است اینچنین که ام آنها ظهور یافته آخر الامر
حضرت حق سبحانه و تعالی سر این معمار را ظاهر ساخت و معلوم فرموده که عروج ایشان
از اکثر اولیا بلند تر واقع شده است و در جانب نزول تا بمقام روح فرو آمده اند
که از عالم اسباب بلند تر است مناسب این مقام حکایت خواجہ حسن بصری و حدیث
عجمی مستقول است که روزی حسن برب دریا ایستاده بود و انتظار کشی میرفت

سلسله من نزول عبد خودستم که با دارد سلسله حبیب عجمی که امات در ریاضات شامل داشت در ابتدا مال دار بود و یاد او
به بعد و در دونه بتقدضای معامت خود نمی دیگر ندای رفتی الا که خود طبعی نفقه و زان ساختی و طبعی ل رفتن بود آن
مردون هر خانه بود و رفت شوی بر نایب است و هر چیزی نیست گوشتی کشته بودم جز کردن چیزی از آن نمانده است اگر
خواهی بود هم گفت شاید آن گردن گوشت بگرفت و بخاز رفت و زن را گفت این از سو است زن گفت نان و پنیر نیست
گفت بروم پس بدان و پنیر هم برین طریق نان و پنیرم آمدن زن دیگر بر پناه چون پنجه شد خواست که در
کاسه کند سلسله بروا و از او چیزی خواست حبیب گفت برو که چیزی بپخته رسد که برین قدر که بودیم تو تو نگر نشوی و
ما در کوش شوی سالی نو میدا گذشت زن حبیب چون کعبه دو گیک کرد هم بخون شده بود شوهر را آواز داد که بیاد به بین
که بشوی تو چه پیدا شد حبیب چون آن مرد آتش داشت افتاد که هرگز آن آتش فرو نشست گفت ای زن از هر چه بود تو به
کردم و در دیگر میردن آمد تا بطلب عزیزان رو و دو سیما باز گیر و دیگر مسود و در دوازده بود و دو کوان بازی میکرد

و حبیب عجبی صاحب سبکست نسبت به فاعل صغیری دارد بی آنکه استیلا غلطی بود این در مطابق نفس الامر است که
 توسط اسباب سبب فاعله کایلی است اما سبب که در اثرش بر کل ظواهر خوارق است زیرا که در مقام ارشاد و خیریه نازل تر
 کامل است که در اثرش حصول استیلا میماند شد در کمال است منوط به نزل است و بداند که اغلب
 آنست که هر چند بالا تر فرو آید لهذا حضرت رسالت از همه بالاتر رفت و در وقت نزول
 از همه فرو آمده انبیتی پس ازین کلام بوی نقصان نسبت بحضرت غوث انام شام
 عوام نمی رسد چه جای خواص زیرا که محصل کلام حضرت مجدد در ضی مدینه است
 که چون عروج حضرت غوث الثقلین از اکثر اولیا بلند تر واقع است و نزول ایشان
 تا بمقام روح فرو آمده است که از عالم اسباب بلند تر است و از خواص این مقام
 است که در اینجا نظر بر اسباب نمی باشد بلکه توجه بطرف مسبب می ماند لهذا از حضرت
 ایشان خوارق عادات کثیره بظهور پیوسته و این نزول امر است کامل فی حد
 ذاته که سبب ظهور خوارق است حضرت مجدد در ضی مدینه است و هیچ جا این نزول را
 ناقص نه فرموده اند معلوم نیست که حضرت معترض منقصت از کجا استیلا ظهور
 حضرت مجدد در ساله مبدا و معاد می فرماید و اصلمان نهایت الهایه را در وقت
 رجوع قهقری نزول با غل غنایات است و مصداق وصول نهایت الهایه همین
 نزول غایت الهایه است و چون نزول باین خصوصیت واقع می شود صاحب
 رجوع بکلیت خود متوجه عالم اسباب می گردند آنکه بعضی او متوجه جناب حق است
 سبحانه و بعضی دیگر متوجه خلق که این علامت عدم وصول است به نهایت الهایه و عدم
 نزول است بغایت الهایه انبیتی درین مقام شبه بطور دیگر باین طو زاشی می شود که نزول
 صوفیه قدس الله سرهم نزول تا بمقام قلب غایت نزول است که بعد ازان نزول
 نیست و این هم در مقررات ایشان است قدس الله سرهم که هر که نازل تر است
 کامل تر است پس هرگاه حضرت مجدد در ضی مدینه نزول حضرت غوث الثقلین

رضی اللہ عنہ را تا بمقام روح فرموده پس گویا درجه واحد از درجات نزول هنوز
باقی است و این مستلزم نقصان است از احوال این شبه باین طریق اسان است
که سخن درین نمیرود که نزول تا بمقام قلب اکمل نیست صرف درین است که ایا
اکملیت او براسه تکمیل و ارشاد است یا برای ظهور خوارق عادات و کثرت کرامات
و حق نزول تا بمقام قلب اکمل است از نزول تا بمقام روح لیکن اکملیت او براسه ارشاد
و فیضان حق است تعالی شانہ نہ براسه ظهور کثرت خوارق کہ او منوط بہبوط است
تا بمقام روح فقط پس نزول کہ علت ظهور خوارق است اکمل است نبات خود برابر
است کہ در آن وقت مخصوص نزول تا بمقام قلب کہ علت ارشاد است یا نہ می شود
یا نہ اکملیت علت ظهور کثرت کرامت موقوف بر اکملیت علت ارشاد نیست و یکی
بدگیرے متعلق الی ارشاد چیزے دیگر است و کرامت شی آخر و حضرت مجدد رضی
اللہ عنہ بصدد بیان وجہ ظهور کثرت کرامت اند نہ در پے بیان کیفیت و اکملیت ارشاد
توضیح جواب این است کہ معاملہ ارشاد و خلافت معاملہ خوارق است زیرا کہ در مقام
ارشاد ہر کہ نازل تر است کامل تر است چہ در ارشاد حصول مناسبت در میان
مرشد و مرشدان اہم ہماہ است و آن منوط بر غایت بہبوط است از ہذا است کہ از
اکثر متوسطان این راہ آن قدم افادہ و افاضہ بہ ظهور آردہ کہ از ہتھیان عشر
عشر آن بوقوع نرسیدہ زیرا کہ متوسطان بہ نسبت ہتھیان بیشتر مناسبت
بہتدیان دارند پس ہمار قلت و کثرت افادہ بر جوع و بہبوط قرار یافتہ نہ بر انتہا
و عدم انتہا درین صورت قلب کہ از عالم امر است حق سبحانہ تعالیٰ اورا بعالم خلق
تعلق و تعلق دادہ بعالم خلق فرود آورده بمحضہ گوشت کہ زیر پستان چپ مایل
بہ پہلو و بقاصلہ دو انگشت است تعلق خاص بخشیدہ و علاقہ مخصوص عطا فرمودہ
پس ہر گاہ مقربان در گاہ حضرت صمدیت و مقبولان بار گاہ حضرت خاتمیت

نزول باین مقام فرایند آنگاه بالکلیه متوجه بعالم اسباب می شوند و فعل مسبب
را بعد پس پرده اسباب می بیند و این مقلدست که افضل است از نزول تا بمقام
روح نرید که ارشاد و هدایت با و مربوط است بمعنی اینکه اغلب همین است که وقتی
که نزول بپایان تر بود ارشاد بالا تر رود چنانکه حضرت سرور صلی الله علیه و سلم
از همه انبیاء علیهم السلام پایان تر فرود آمده و در دعوت و ارشاد از همه بالاتر رفته
که بر سایر موجودات و کافه مخلوقات مرسل گشته چه بواسطه نزول تام مناسبت
بههمه پیدا کرده و راه افاده تمام برگزیده ۵

پیش از همه شایان غیور آمده	هر چند که آخرت ظهور آمده
ای ختم رسل قرب تو معلوم شد	دیر آمده ز راه دور آمده

حضرت آدم علی بنسینا و علیه السلام پایان تر نیست بلکه فوق تر است اما ارشاد
از و مقصود نیست که عین مقصود است کما لا شرفیه از اینجا هویدا گردیده که نفس
ارشاد منوط بر غایت هبوط نیست البته کامل تر بودن آن مربوط برانست و
فرقی که در میان اکمل و کامل است مخفی نیست از اینجا است که جمله انبیاء علیهم السلام
کامل بودند و پیغمبر صلی الله علیه و سلم اکمل ^{کامل} قَالَ سَيُخَالِفُكَ تَعَالَى تِلْكَ الرَّسُلُ
^{از همه کاملتر} فَضَلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ پس حاملان اول اول اند و حاملان ثانی ثانی یعنی آنانکه
تا بمقام قلب نزول نموده اند اکمل اند و آنانکه تا بمقام روح نزول آورده اند
کامل نه اینکه ایشان ناقص اند نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ باجملة بنکام نزول تا
بمقام روح تو هم نقصان صرف بجا است حضرت محمد و رضی الله عنه هرگز نزول حضرت
غوث الثقلین رضی الله عنه را ناقص نه فرموده اند و رجوع الی البدایت فی نفسه
کمال است نه نقص حضرت محمد و رحمته الله علیه در معارف لدنیه می فرماید -

إِنَّ الْعَيْنَانِ إِلَّا لِحِجَّةٍ حَبْلٍ سُلْطَانٍ مُجَدَّبٍ يَتَّقِي جَذَبَ الْمُرَادِينَ أَوْ لَا تُوسِّعُ فِي

در بعضی
خاتمه انبیاء
مراتب و در
جاده سلوک
آن خلیفان
است مدبران
سیرت و کرامت
پیشانی از
مابین ایشان
باین

عروج ایشان از اکثر اولیا و بلند تر واقع شده و جهت کثرت ظهور و خوارق گردیده و هیچ جالب نسبت نقصان نزول بآن حضرت نکرده اند معاذ الله آنچه مقرر بان می
خواهند میگویند معلوم نیست که حضرت شیخ عبدالحق نقصان از کجا نوشته اند چنانکه
در کلام ایشان تجسس کرده شد هیچ جالب نسبت نقصان با خجتاب نکرده اند در صورت
نقصان نزول افاضه کم می شود و افادت جناب مبارک حضرت غوث الثقلین
واسطه فیض ولایت اند در عداد اصحاب کبار و اہلبیت عظام داخل اند رضی الله
تعالی عنہم و خود را نایب و اختیاب را منیب نوشته اند که خلیفه قائم مقام پیغمبر می شود
و در رساله دیگری فرمایند قوله شاد در باب حضرت غوث الثقلین قدس سرہ آنچه
از مقام ادب نوشته اند که نزول ایشان ناقص بود نیز خلوات واقع است هیچ جا
این سخن نقل نموده اند بلکه در باره غوث اعظم در مکتوب آخر جلد ثالث مکتوبات
خود نوشته اند که وصول فیوض و برکات در راه ولایت بہر کہ باشد از اقطاب
و نجباء بہ توسط شریعت ایشان مہموم می شود معامله اولین بوجود حضرت
شیخ تعلق دارد و ایشان واسطه رشد و ہدایت اند و در همان مکتوب خود را
نایب و ایشان را منیب خود نوشته اند کہ استفادہ از طریقہ علیا بقادر یہ نیز دارند
و در رسالہ مکاشفات غیبیہ میفرمایند کہ واصلان ذات کہ با افراد ملقب اند
اقل قلیل اند اکابر صحابہ و ائمہ اثنا عشر از اہل بیت رضی الله تعالی عنہم باین
دولت فائز اند و از اکابر اولیا غوث الثقلین شیخ عبدالقادر جیلانی باین دولت
مستازند و درین مقام شان خاص دارند و اولیا و دیگران درین خصوصیت
قلیل النصیب اند و قرب شان بان خصوصیت از سہۃ زیادہ در ین باب متشاکر
اند ذلک فضل اللہ یؤتیہ مَن یَشَاءُ واللہ ذو الفضل العظیم و در
رسالہ سہمہ و سعاد میفرمایند کہ این درویش را درین عروج اخیر کہ عروج در

مقامات اصلیست از روحانیت حضرت غوث الثقلین محی الدین شیخ عبدالقادر
 جیلانی بوده بقوت لقاوت از ان مقامات گزاینده باصل الاصل واصل گردانیده
 انتهی ازین هر سه عبارات که حضرت ایشان نوشته اند علو کمالات حضرت غوث
 الثقلین محسن عقیده و ادب آن قطب معظم رضی الله تعالی عنهما در باب اما تحریر
 این محلی که نزول ایشان تا مقام روح واقع شده هیچ دور از ادب نیست ظهور
 کثرت خوارق که از حضرت غوث اعظم ظاهر گشت از هیچ کدام اولیا آن
 قدر ظهور نیافته بیان نموده اند که عروج حضرت غوث اعظم از اکثر اولیا الله
 بلند واقع شده و در جانب نزول تا مقام روح فرود آمده اند که از عالم اسباب
 بلند تر است ازین تحریر هیچ منقصدی بحضرت شیخ قدس سره عائد نمی شود کما لا یخفی
 همچنین آن متادب به ادب رسول خدا صلی الله علیه و سلم رعایت آداب جمیع
 اولیا باقتضای مرتبه می نمودند در مکتوب چهل و دوم جلد ثانی میفرمایند من کلمه
 خوشه چین خرمن با سئ ایشانم در ذیل ذله برداران خوانها سئ نعم ایشان
 ایشان اند که مرابا انواع تربیت مربی ساخته اند و با صفات کرم و احسان منتفع گردانید
 این بزرگواران در محبت حق غرور جل خود را و غیر خود را باخته اند و از خود و غیره سر
 خود نام و نشان نه گزاشته باطل از سایه ایشان گریزان است اینجا به حق
 است و برای حق علماء و ظاهریین از حقیقت اینها چه دریابند و غیر از مخالفت
 تصویری چه فهمند و از کمالات ایشان چه دریابند و از کمالات ایشان چه فرا
 گیرند انتهی و در باره حضرت شیخ محی الدین ابن عربی نوشته اند که شیخ از مقبلان
 بنظر می آید منکر او در خطر است ما پس مانده گان از برکات آن بزرگوار است غلام

نموده ایم و از علوم معارف حقا گرفته جزا ^{و جزا} الله سبحانه و تعالی عطا خیر الجزا
 و در رساله مبدء و معاد نوشته اند که از روحانیت حضرت قطب الدین قدس
 سره مراد این کار مدد بار رسیده پس مندرج شد آنچه میگویند که ایشان تنفیص
 اولیاء نموده اند این همه از عدم متبع کلام ایشان است انتهى دین شک نیست
 که افادات حضرت مجدد در از مدایج بزرگان دین عموماً و محمد حضرت غوث الاعظم
 رحمة الله علیه خصوصاً مالا مال است حضرت مجدد رحمة الله علیه در رساله الکاشفات
 غیبیه می فرماید که حضرت خواجه نقشبند قدس الله سره الا قدس بعد از تحصیل
 جذب به خواجها قدس الله تعالی اسرار بهم سلوک فوقانی رجوع نمودند و سلوک
 سادات نهایت رسانیدند و بفنا فی الله و البقا مشرف گشتند و این مرتبه ولایت
 است بعد از ان بمقام شهادت که فوق ولایت است رفتند و نسبت آن
 بمقام ولایت نسبت تجلی صوری است به تجلی ذاتی بعد از ان بمقام صدیقیت که
 فوق شهادت است به نسبت مذکوره عروج فرمودند و نهایت بمقام صدیقیت
 رسیدند با وجود تحصیل این درجات کمال و مکمل از راه معیت ذاتی که حضرت امیر
 اکرم الله تعالی و جمعه از ان راه به غیب هویت رفته بودند رفتند و در رنگ
 حضرت امیر در آن نقطه نهایت تهلک گشتند حضرت غوث الثقلین نیز از این راه
 به نهایت نهایت رسیده اند و در آن نقطه مستهلک گشته اند و ازین استحکام
 در آن نقطه نهایت مراتب ولایت خاصه محمدی است علیه الصلوٰة و السلام و
 آله اکرام اگر بقایه دین نهایت پیدا کنند از مرتبه رسالت آنحضرت علیه الصلوٰة
 التیماد من التیمات اکملها نیز هر چه یابد این اکابر را نیز از ان مقام قسمی باز بقا هست

کہ افادہ ظاہر انان راہ است انتہی این محامد را بہ عین الضاف نگرستی
است و بہتانات بی سرو پا را پس پشت انداختی ۵

جز این چه شکوه توانم از ان ستم گر کرد
 که هر که در حق من هر چه گفت باور کرد

قال - وآنکه در بعض مکتوبات نوشته اند که انکارم که حکمت در پیدا کردن من آن است که تا کمال بابرایی و محمدی در یک جامع شود باشد و عظم است از همه اقوال این عبارت بعینه در مکتوبات شریف از نظر فقیر نه

گزشته لیکن باید دانست که مراد از کمال ابراهیمی خلت است و از کمال محمدی
محبوبیت و این بحث به کمال توضیح در رساله انوار احمدیه نگاشته ام ^{میر}
شَاءَ فَلَمْ يَكُنْ مِنْهَا قَالِ وَأَنْ سَخَنَ كِتَابُكَ وَجُودِ مِنْ أَرْبَعَةِ جُوهَرِ لَيْسَتْ
خواهد ماند رحمت علی

یا خیر یا ایست که وجود حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم از آن
ترکیب یافته است چنانکه ایجا دخل از بقیه طینت آدم است اقول برین کلام
هیچ نقص وارد کرده نه شد تا از آن جواب داده شود اگر گفته شود که این ستم

مسأله است جوابش بچند وجوه است اول آنکه در کلام حضرت مجید و معنی
اصد عنه لفظ ترکیب درج است و نه عبارت ایجاد و نه لفظ متکلم مذکور است
عبارت مکتوب صدم از جمله ثالث که به شیخ نوراحق صادر شده این است

تشنو لبثنو بر چند درین دولت خاصه محمدی دیگرے را شرکت نیست اما این قدر می باید که ازان دولت خاصه او علیه الصلوٰۃ والسلام مجاز تخلق و تکمیل او علیه الصلوٰۃ والسلام بقیه مانده بود که در خوان دولت ضیافت

آریگان زیاد بهتر لازم است که اولش گویان' منسب خادمان بودند آن بقیه را

2451

بریکے از دو تثنیان او علیه و علی آلہ الصلوٰۃ و السلام او لش گویان عطا فرموده اند
و آن را خمیر ساخته تخمیر طینت او نمودند و تنبیت و وراثت او شریک دولت نما
او گردانیده اند **عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ** بر گریبان کارها دشواریست
این بقیه در رنگ آن بقیه طینت حضرت آدم است **عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ**
و السلام که نصیب خلقت دخت خرا آمده است **كَمَا قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ**
وَالسَّلَامُ أَكْرَمُوا عَمَلَكُمْ النُّحْلَةَ فَإِنَّهَا خُلِقَتْ مِنْ بَقِيَّةِ طِينَةِ
آدَمَ **عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ** و لا ذکر من گایس الی کرام نصیب انتہی ازین عبارت
ظاہر است کہ حضرت مجدد رحمتہ اند علیہ بطور عموم می فرماید نہ آنکہ نفس لغین خود را
مراد داشته دوام آنکہ مراد از طینت دین مقام اخلاق حمیدہ اعلیہ حقیقیہ است
برای سرور عالم علی السہ علیہ وسلم اگر از آن خاک مراد باشد پس ضرور بود کہ قبر و س
نزد قبر سرور عالم صلح می بود چنانکہ قبر شیخین است رضی اللہ عنہما سوّم آنکہ اگر
تسلیم کرده شود کہ مراد از طینت خاک است پس شیخ اکبر در فتوحات نوشته کہ وجود
مبارک سید عالمی در نفسی از بقیه طینت آن حضرت است علی السہ علیہ وسلم **كَمَا**
فَخَلِقْنَاهُ مِنْ طِينَةِ آدَمَ **عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ** بلکہ خود حضرت شیخ محدث در رسالہ مبشران بالحبیئہ
در حدیثی در شان اهل بیت رضی اللہ تعالی عنہم از رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم روایت
کرده **لَوْ أَنَّكُمْ جَاءُوا عَنِّي طِينَتِي** و خطیب از این مسعودی رضی اللہ عنہ روایت کرده
کہ رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم فرمود **إِنِّي وَأَبَا بَكْرٍ وَعُمَرَا خُلِقْنَا**
مِنْ تَرَبُّدَةٍ وَاحِدَةٍ من از محب دشتانی رحمتہ اللہ علیہ گفته کہ این حدیث اشواید انداز عمر
بن عباس را ابو سعید را ابو ہریرہ یعنی البعض قوت دهد و در کشف الغطاء کور است

در شرح

که معنی در شرح صحیح بخاری از ابن سیرین این حدیث آورده و از ابن عساکر مروی
 است عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ
 هَيْئَتُكَ مَرَّتًا خُلِقْتَ مِنْ طِينَتِي فَأَبُوكَ يَطْلُبُكَ الْمَلَكُ بِكُفَّةٍ يَنْفُخُ السَّمَاءَ
 اشتباه - این معنی معقول نمی شود چرا که هر کس از لطفه والدین خود پیدایمی شود
 انتباه - اکثر خیزها هستند که به عقل انسان ثابت نمی تواند شد از شرع ثابت می شود
 یکشف و الهام چنانچه نفس ولایت که عبارت از قرب همچون است امام محی السنه نبوی
 رحمة الله علیه در تفسیر معالم التنزیل در تفسیر آیه کریمه مِنْهَا خَلَقَكُمْ وَفِيهَا يُعَدُّكُمْ
 وَمِنْهَا تُخْرَجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى اقوال گهای خراسانی ذکر کرده که گفته لطفه
 که در رحم قرار می گیرد و فرشته پاره خاک می اندازد از مکانی که در آن دفن کرده خواهد شد
 پس در لطفه می اندازد پس از خاک و لطفه آدمی پیدایمی شود و خطیب از ابن مسعود
 رضی الله عنه روایت کرده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود قَالِمِنْ مَتَى لَوَدِدْتُ
 الْأَفْئِ سَرَّيْتَهُ مِنْ تَرْبَةِ النَّفْثِ لَدُمُفْعًا فَكَذَا رَدَّ إِلَى الْأَرْضِ دَلِ عَمِيهِ
 رَدَّ إِلَى تَرْبَةِ النَّفْثِ خُلِقَ مِنْهَا يُدْفَنُ فِيهَا وَإِنِّي وَأَبَا بَكْرٍ
 وَأَعْمَرُ خُلِقْنَا مِنْ تَرْبَةِ وَاحِدَةٍ وَفِيهَا نُدْفَنُ يَعْنِي يَسْتَرْجِعُونَ
 مگر آنکه در نافات او خاکی است که از آن پیداشده بود پس چون به ارذل عمر یعنی بوقت
 مرگ رسد باز گردانیده شود و همان خاک که از آن پیداشده بود و دفن کرده شود در آن
 بدرستی که من و ابوبکر و عمر از یک خاک پیداشده ایم و یک جاده فون خواهیم شد و
 جایز است که خاک که به حق تعالی برای خیمه بے همیا کرده باشد و از به و خلقت زمین آنرا
 بانوار برکات و نزول رحمت پرورش کرده باشد از جمله آن خیمه بے بقیه مانده باشد که خیمه

در شرح صحیح بخاری از ابن سیرین این حدیث آورده و از ابن عساکر مروی است عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ هَيْئَتُكَ مَرَّتًا خُلِقْتَ مِنْ طِينَتِي فَأَبُوكَ يَطْلُبُكَ الْمَلَكُ بِكُفَّةٍ يَنْفُخُ السَّمَاءَ اشتباه - این معنی معقول نمی شود چرا که هر کس از لطفه والدین خود پیدایمی شود انتباه - اکثر خیزها هستند که به عقل انسان ثابت نمی تواند شد از شرع ثابت می شود یکشف و الهام چنانچه نفس ولایت که عبارت از قرب همچون است امام محی السنه نبوی رحمة الله علیه در تفسیر معالم التنزیل در تفسیر آیه کریمه مِنْهَا خَلَقَكُمْ وَفِيهَا يُعَدُّكُمْ وَمِنْهَا تُخْرَجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى اقوال گهای خراسانی ذکر کرده که گفته لطفه که در رحم قرار می گیرد و فرشته پاره خاک می اندازد از مکانی که در آن دفن کرده خواهد شد پس در لطفه می اندازد پس از خاک و لطفه آدمی پیدایمی شود و خطیب از ابن مسعود رضی الله عنه روایت کرده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود قَالِمِنْ مَتَى لَوَدِدْتُ الْأَفْئِ سَرَّيْتَهُ مِنْ تَرْبَةِ النَّفْثِ لَدُمُفْعًا فَكَذَا رَدَّ إِلَى الْأَرْضِ دَلِ عَمِيهِ رَدَّ إِلَى تَرْبَةِ النَّفْثِ خُلِقَ مِنْهَا يُدْفَنُ فِيهَا وَإِنِّي وَأَبَا بَكْرٍ وَأَعْمَرُ خُلِقْنَا مِنْ تَرْبَةِ وَاحِدَةٍ وَفِيهَا نُدْفَنُ يَعْنِي يَسْتَرْجِعُونَ

در لوامح الانوار نقل از شیخ ابوالحسن شاذلی که قطب بان خود بود آورد اولیای علی
صهبن صالحون و صدیدون فالصالحون ابدال الانبیاء الصدیدون ابدال
الرسل فیهم الصالحون و الصدیدون بالتفصیل کما یز الانبیاء الرسل
منهم طائفة انفردوا فی المادیة مادة من رسول الله صلى الله
عليه وسلم يشهدونها وهم قليلون وفي التحقيق عترة ومادة
كل بني ذولي بالامسالة من رسول الله لكن من الاولياء من
يشهد عنه ومنهم ايضا طائفة قد مدوا بالنور الا ليوظروا
حتى عرفوا ابائهم على التحقيق وذلك كرامة لهم لا ينكرها الا
من ينكر كرامة الاولياء نعوذ بالله من التكرار بعد العرفان
انتهی ای برادر نیک درین عبارت تل نمائے تابدانی کہ شیخ سبجہ ترانه ترنم می نماید درین
عالم مشهور شده است حدیث خلقت من نوری این حدیث ناطق است بدانکه
هر که سوای سرور کائنات است علیه الصلوة والسلام از مومنین از نور او آفریده شده
است شیخ درین مقام می فرماید که جماعه باشند که ماده خلقت انها کلام او بعضا بے
واسطه نور محمدی نور الهی بود و به جهت تاکید این مقدمه می گوید و ذلك لكرامة لهم
پس چنان باید گفت که این نیز دعوی شریعت است با فخر بشر صلی الله علیه وسلم
از تو امین بنیتم اے بخت ورنه پیش بار
می توانم حال خود گفتن بنام لال نیست
قال و حاجی دیگر گفته اند که متابعت پانچ مرتب است همه مراتب را حاصل است
اقول ندانم که این چه اعتراض است آیا مقصود می خواهد که مراتب متابعت
یکسے حاصل نه شود

در لوامح الانوار نقل از شیخ ابوالحسن شاذلی که قطب بان خود بود آورد اولیای علی
صهبن صالحون و صدیدون فالصالحون ابدال الانبیاء الصدیدون ابدال
الرسل فیهم الصالحون و الصدیدون بالتفصیل کما یز الانبیاء الرسل
منهم طائفة انفردوا فی المادیة مادة من رسول الله صلى الله
عليه وسلم يشهدونها وهم قليلون وفي التحقيق عترة ومادة
كل بني ذولي بالامسالة من رسول الله لكن من الاولياء من
يشهد عنه ومنهم ايضا طائفة قد مدوا بالنور الا ليوظروا
حتى عرفوا ابائهم على التحقيق وذلك كرامة لهم لا ينكرها الا
من ينكر كرامة الاولياء نعوذ بالله من التكرار بعد العرفان
انتهی ای برادر نیک درین عبارت تل نمائے تابدانی کہ شیخ سبجہ ترانه ترنم می نماید درین
عالم مشهور شده است حدیث خلقت من نوری این حدیث ناطق است بدانکه
هر که سوای سرور کائنات است علیه الصلوة والسلام از مومنین از نور او آفریده شده
است شیخ درین مقام می فرماید که جماعه باشند که ماده خلقت انها کلام او بعضا بے
واسطه نور محمدی نور الهی بود و به جهت تاکید این مقدمه می گوید و ذلك لكرامة لهم
پس چنان باید گفت که این نیز دعوی شریعت است با فخر بشر صلی الله علیه وسلم
از تو امین بنیتم اے بخت ورنه پیش بار
می توانم حال خود گفتن بنام لال نیست
قال و حاجی دیگر گفته اند که متابعت پانچ مرتب است همه مراتب را حاصل است
اقول ندانم که این چه اعتراض است آیا مقصود می خواهد که مراتب متابعت
یکسے حاصل نه شود

مخفی دائم از منع گریه مطلب چیست واضح | دل از من دیده از من چنین از من کنایه از من
 معهود ادب هیچ مقام این تقریر از نظر عاجزانه گذشته البته حضرت مجدد و رحمة الله علیه
 در مکتوب پنجاه و چهارم از جلد ثانی که به سید شاه محمد عدد یافته تحریر می فرمایند
 که متابعت آن سرور علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام که سرمایه سعادت دینیه و دنیوی است
 درجات و مراتب دارد درجه اول مرعوم اهل اسلام راست از ایتان احکام شرعی
 و متابعت سنت سفیه بعد از تصدیق قلب پیش از اطمینان نفس که بدرجه ولایت می رسد
 است و علما و خواهر و عباد و زباده که معامله شان با اطمینان نفس می پورته است همه
 درین درجه متابعت شریک اند در حصول اتباع برابرند درجه دوم از متابعت
 اتباع اقوال و اعمال اوست که به باطن بعلق دارد و از تهذیب خلاق و دفع رذایل
 صفات و از ازاله امراض باطنیه و غیره این درجه مخصوص است با رباب سلوک و درجه
 سوم از متابعت اتباع احوال و اذواق و مواجید آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ
 والسلام که بمقام ولایت خاصه تعلق دارد و این درجه مخصوص با رباب ولایت است که
 مجذوب و سالک باشند یا سالک مجذوب چون مرتبه ولایت بانجام رسید نفس مطهر گشت
 درجه چهارم مخصوص علمای را خنجر است که بعد از اطمینان بدولت متابعت
 متحقق اند درجه پنجم از متابعت اتباع کمالات آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ
 والسلام که علم و عمل در وصول آن کمالات مدخل نیست بلکه حصول آنها مربوط به محض
 فضل و احسان خداوندی است جل سلطان و این درجه بس عالی است درجات سابق
 را بآن مساوی نیست این کمالات با اصالت مخصوص با نبیاء و اولی الغر است علیه السلام
 و التسلیمات و تبعیت و در اثنای تکرار این دولت مشرف سازند درجه ششم

از متابعت اتباع آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام در کمال که مخصوص بمقام محبوبیت آن سرور است علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام درین درجه افاضه کمالات مجرب و محبت است و فوق الفضل و احسان است ازین درجه متابعت نیز اقل قلیل را الغیب است و درجه هفتم از متابعت است که تعلق به نزول و مهبوط دارد و این درجه جامع جمیع درجات سابق است درین مقام تابع بمقتوع به پنج مشابهت پیدای کند که گویا اسم تبعیت از میان می نیند و امتیاز تابع و متبوع نایل می گردد با جمله هر دو نکته آمده است از برای انبیا آمده است علیهم الصلوٰۃ و التحیات سعادت امتنان است که لطیف انبیا علیهم الصلوٰۃ و التسلیات آنان دولت بهره یانند و از اول الشان تناول نمایند

در قافله که اوست دامن نرم	این پس که رسد ز دور بانگ جرس
---------------------------	------------------------------

تابع کامل کسی است که باین بهجت درجه متابعت تجلی شود و نتهی مختصر از ادنی تامل واضح شود که این کلام از تفصیل پاک و صاف است حضرت غلام علی شاه رحمة الله علیه فرماید شما درجات متابعت رسول خدا صلی الله علیه و سلم پنج مرتبه نوشیدید و دعوی حصول نمود کردید و آن بغایت بعید می نماید بلکه ایشان درجات متابعت را بهجت درجه ثابت کرده اند و درجه اول ایتان احکام شرعی است بعد تصدیق قلب پیش از اطمینان نفس و درجه دوم تهذیب اخلاق است و رفع رذایل صفات و ازاله امراض باطنیه و درجه سوم اتباع احوال و اذواق و مواجید است و درجه چهارم حصول اطمینان قلب است که اتباع هومما جاء به المصطفی صلی الله علیه و سلم که گرد و محصول مقام رضا چون و چرا بر مجازی تقدیر نمایند و درجه پنجم اتباع کمالات آن سرور است صلی الله علیه و سلم که حصول آن مربوط محض بفضل و احسان خداوند است و علم و عمل ادران مدخل نیست و درجه ششم اتباع کمالات که مخصوص بمقام محبوبیت آن سرور است صلی الله علیه و سلم و درجه هفتم متابعت آن است که تعلق به نزول و مهبوط

لَوْ اخْتَلَفَ فِي وَصْفِكَ تَبَيَّنَتْ التَّمَاثُلَةُ لِأَنَّ الْمِثْلَيْنِ مَا يَسْتَدُ أَحَدُهُمَا
 مَسَدَّ الْخَيْرِ و در وجود نفس کمالات بالتبع مخدومی نیست چه هرگاه مخدومان اولش
 بخادمان عظامی فرمایند ایشان میگویند که بتبع و طفیل مخدومان از اطعمه متنوع حظ وافر
 داریم و جمیع آلاء سفره مخدومان مارا حاصل است از آن کسی نمی فهمد که اینها ادعای
 همسری و برابری آنها می کنند زیرا که اصل اصل است و فرع فرع مخدوم مخدوم و خادم خادم
 خادمان که به بارگاه رفیع سلاطین بارمی یابند و اولش از خوان نعمت می خورند و عزت
 و حرمت دارند همه اش به برکت متابعت مخدومان است و در نه مشهور است که امی یا یاز
 قدر خود بشناش پس هرگاه حضرت مجذبی اصد عنه بدولت بعیت اطاعت حضرت خیر السجده
 علیه الصلوة و التحیه که آن اطاعتین حضرت رب العزت است از کمالات نبویه و ولایات
 محمدیه علی صاحبها الصلوة و التحیه به طفیل سرور عالم صلی الله علیه و سلم و لشرف یافتند آنگاه اگر
 برای آنها رفعا پروردگار لب بملان کشودند و از زبان فرمودند که همه کمالات محمدیه در
 ذات من به تبع و طفیل حاصل است در آن با که نمی فهمد یعنی کمالاتیکه حصول آن بران
 است مرحومه ممکن و در حصول آن مخدور شرعی نیست و نبوت و رسالت من جمله
 کمالاتی است که با حد متوقع حصول نیست پس با استثناء عقلی و بداهت عقل خارج
 باشد لفظ تبع و طفیل از الفاظ معمولی نه انگاشته شود این امر است که بنامی طریقه
 نقشبندیه بر آن نهاده اند حضرت مجدد رحمه الله در معارف الدنیه می فرماید سلسله علیه
 نقشبندیه از سائر سلسل بوجه فضیلت جدا است و مرتبه این طریق بر سائر طرق برتر است
 و هویدا است این سلسله علیه منتهی بحضرت صدیق است یعنی الله تعالی عنه که افضل بنی
 آدم است بعد الانبیاء به خلاف سلسل دیگر و درین طریق اندراج نهایت است در بدایت
 بخلاف سائر طرق و شهودی که معجزند در این بزرگواران نبوده ایمی است بقیه انان به
 یادداشت کرده اند و شهودی که دوام نه پذیرد نزد ایشان از غیر اعتبار ساقط است بخلاف

سایر سلامی که منازل این طریق بے متابعت تمام صاحب شریعت را علیه و علی اله الصلوٰۃ
والتسلیمات میسر نیست بخلاف طرق سلاسل دیگر که به متابعت فی الجمله بامداد و ریاضت و
مجاهدت بانقطاع می رسند این دعوی بر این می طلبد بر این آنست که این بزرگواران به مدد
خدیبه راه را طی می کنند و در طریق دیگر ریاضات شاقه و مجاہدت شدید قطع منازل نمایند و جذب
معنی محبوبیت می طلبد تا محبوب نباشد جذب نمی کنند و معنی محبوبیت و الهیة به متابعت
محبوب رب العالمین است علیه و علی اله الصلوٰۃ والسلام والتحیة آیه کریمه **قَبِّلْهُ** یعنی بوسه بکنم الله
شاهد این معنی است پس هر چند متابعت تمام تر جذب به بیشتر و هر چند جذب به بیشتر قطع
منازل آسان تر و زودتر پس متابعت تمام شرط این بزرگواران آمد اندامها مکن محل به عزیمت
اختیار نمودند حتی که اندک هر چه که عده این راه است منع کردند و از سماع و رقص که زبده
ارباب احوال است اجتناب فرمودند و بنظر ظاهر است که گمائی که بر متابعت مترتب شود فواید
جمیع کمالات خواهد بود و لاجرم این عزیزان فرموده اند که نسبت ما فوق همه نسبتها است
ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ ۗ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ
پس طالبان حق را اختیار این طریق اولی و النسب باشد که راه به غایت نزدیک است و
مطلوب در نهایت رفعت انتہی قدس مقام شبه ناسی می شود که چون بعضی از انبیا علیهم
السلام نیز در حصول نفع از کمالات مخصوصه محمدیه طفیلی اند که طفیل حضرت خاتمیت
علیه الصلوٰۃ والتحیة بان رتبه رسیده اند ناچار هم مساوات در میان حضرت مجدد و حضرت
انبیا مساوی حضرت مصطفی هنوز باقی است که در اینجا همگان طفیلی اند و جایش اینست که
در حقیقت در اینجا دیگر انبیا هم طفیلی اند اما هر طفیلی کیسان نمی باشد بنی طفیلی هم جلیس
اصیل می باشند و ولی طفیلی خادمند لمجاظر رتبه در صورت اول جلیس دهم لقمه می
گویند و در صورت ثانی تابع و اولش غوفشان بینها شیخ الشیوخ در عوارف می
می فرماید **أَقْرَبُ الْأَحْوَالِ إِلَى النَّبِيِّ الصِّدِّيقِيَّةُ وَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ أَخْرَجَ كَلِمَاتٍ**

تا شهادتین بگوید
الصلوة والسلام
چهار مرتبه بگوید
نفسه شریف بگوید
هیستایان بگوید
دعوی می بگوید
شیخ زکی بگوید
علی در عارفان
نعمت در معنی
معارف بگوید
شهادت بگوید
برای بگوید
بنی بگوید
است
علی در عارفان
لبی بگوید
است بگوید
که خیر بگوید
اقبال بگوید
است

در اینجا مقام
پادشاهان و اشراف
فوق ذات است

نیز بفرق رفته است سر این معنی چیست و حال آنکه مقرراتی است مجمع علیه است که فضل
مراتب را است علیهم الصلوة و التسلیات و اولیا هر چه می یابند بلیغ فی الشان می یابند و
به کمالات و ولایت و جماعت ایشان میرسد و جالبش آنست که مقامات انبیا علیهم الصلوة
و البرکات نهایت مقامات عروج ایشان نیست بلکه عروج این بزرگواران بمراتب آن
مقامات بالا رفته است چنان مقامات عبارت از اسماء الهی است جل سلطان که مبادی
تعینات ایشان است و وسایل فیوض از حضرت ذاتی تقدس چه حضرت ذات ربانی توکل
اسماء بعالیه هیچ مناسبت نیست و غیر از غنا هیچ نسبتی حاصل نمی آید از آنکه از غنی علیهم السلام
شاهد این معنی است و چون این بزرگواران از مراتب عروج نزول می فرمایند و انوار
بالا را بخود گرفته فرو می آیند درین اسماء علی تفاوت مراتب که شباهت با اختیار
طبیعت ایشان دارند اما قست می فرمایند و توطن می نمایند لهذا اگر کسی ایشان را
بعد از استقرار جود در همان اسماء یا بدین استعداد که متوجه حضرت است و تعالی
و تقدس ناچار در وقت عروج بآن اسماء خواهد رسید و از آنجا بفرق خواهد گذشت الا
ما شاء الله تعالی ما ان سالک چون از بالا فرو آید و با ستمی مبدء تعین وجودی اوست
نزول نماید آن اسم البته پایان تر از ان اسمی که مقامات انبیا علیهم الصلوة و التسلیات
خواهد بود و تفاوت مقامات آنجا ظاهر شد که مناط افضلیت است هر که مقام و بلند است
افضل است و تا سالک باز با ستم خود نگرود و اسم خود را پایان تر از ان اسمی نیابد افضلیت
آن بزرگواران را بطریق ذوق و حال تواند دریافت به تقلید ایشان را افضل میگوید
و به یقین سابق حکم با ولایت انهایی کند اما وجدان او مکتب حکم اوست و در وقت احتیاج
واضرح و عجز و نیاز به حضرت حق سبحانه و تعالی در کار است تا آنچه حقیقت کار است ظاهر
گردد و این مقام فرات از اقدام سالکان است و این جوابی بمشالی واضح گردانیم ارباب
معقول گفته اند که دخان مرکب از اجزای ارضی و اجزای ناریست وقتی که دخان

دری محمد

صعود نماید اجزای ارضی به مصاحبت اجزای ناری بالا خواهند رفت و بمحصل قمر
 قاسم عروج خواهند نمود گفته اند اگر دخان قوی باشد عروج او تا کره ناز متحقق شود و درین
 صعود اجزای ارضی بمقات اجزای آبی و اجزای هوایی که بالطبع تفوق دارند خواهند
 رسید و از آنجا عروج نموده بالا خواهند رفت درین صورت نمیتوان گفت
 که رتبه اجزای ارضی بلندتر است از مرتبه اجزای آبی و اجزای هوایی چه آن تفوق
 باعتبار قاسم بوده است نه باعتبار ذات و بعد از وصول کبره ناز چون آن اجزای
 ارضی جهیو غایبند و بهر که بطبیعه خود بر سندان آینه مقام اینها
 فسر و در مرتبه مقام آب و هوا خواهد بود پس در محض فی عروج آن سالک از آن مقامات
 باعتبار قاسم است که آن قاصر از فرط حرارت محبت است و فوت جذب شوق و باعتبار
 ذات مقام و تحت آن مقامات است این جواب که گفته شد مناسب است منتهی است اما در شبهه
 اگر این توهم پیدا شود و خود را در فوق مقامات اکابر یابد و چشم آنست که هر مقام را در
 ابتدا و توسط ظل و مثال است مبتدی و متوسط چون الظلال انما میرسد خیال می
 کنند که به حقیقت آن مقامات رسیدند فرو در میان ظلال غایب نمی توانند کرد و همچنین
 شبهه و مثال اکابر را چون در ظلال مقامات ایشان می بیند خیال می کنند که شرکت با کابر
 در مقامات پیدا کرده اند نه چنین است بلکه اینجا اشتباه ظل شی است بلفس شی انتهی
 انشال این اقوال که دال بر تبیین منشاء تغلیط وقت عروج این احوال باشد در مکاتب
 حضرت ایشان صنی اسد عنه جابه جاندر راج یافته من شاء فلیرجح الیها به پیشگاه حضرت
 غوث اعظم محی الدین عبدالقادر حیلالی صنی اسد عنه نیز این چنین سوال پیش شده بود
 و حضرت مدح رز بعد تعقیب واقعه از آن منع فرمودند در حجة الاسرار مذکور است
 هَكَذَا أَقْبَلَ لِلْبَيْتِ مُحَمَّدٍ عَبْدُ الْقَادِرِ دُرِّهِمِ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ فَلَا تَأْتُوا
 أَحَدًا مِنْكُمْ يَدْعُوهُ كَقَوْلِ إِيَّاهُ يَرْوِي اللَّهُ عَنْهُ وَجَلَّ بِهَذَا دَامَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَائِلُهُ

چنین از شیخ محی الدین
 عبدالقادر را روایت
 شده که فلان موقعیت
 می گوید من اسد عنه را
 چشم سر و در مقام محبت
 اولایا داشتند اینها
 حجت است بر سندان آینه
 به اقتضای این قول
 منع فرمودند و در مقام
 انشال این مقامات
 در میان ظلال غایب
 نمی توانند کرد و همچنین
 شبهه و مثال اکابر را
 چون در ظلال مقامات
 ایشان می بیند خیال می
 کنند که شرکت با کابر
 در مقامات پیدا کرده
 اند نه چنین است بلکه
 اینجا اشتباه ظل شی
 است بلفس شی انتهی
 انشال این اقوال که دال
 بر تبیین منشاء تغلیط
 وقت عروج این احوال
 باشد در مکاتب حضرت
 ایشان صنی اسد عنه
 جابه جاندر راج یافته
 من شاء فلیرجح الیها
 به پیشگاه حضرت
 غوث اعظم محی الدین
 عبدالقادر حیلالی صنی
 اسد عنه نیز این چنین
 سوال پیش شده بود
 و حضرت مدح رز بعد
 تعقیب واقعه از آن منع
 فرمودند در حجة الاسرار
 مذکور است
 هَكَذَا أَقْبَلَ لِلْبَيْتِ
 مُحَمَّدٍ عَبْدُ الْقَادِرِ
 دُرِّهِمِ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ
 فَلَا تَأْتُوا أَحَدًا مِنْكُمْ
 يَدْعُوهُ كَقَوْلِ إِيَّاهُ
 يَرْوِي اللَّهُ عَنْهُ وَجَلَّ
 بِهَذَا دَامَ اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَائِلُهُ

عَنْ ذَلِكَ فَقَالَ لَكُمْ فَانْتَهَوْا وَمَا عَنِ هَذَا الْقَوْلِ وَآخَذَ عَلَيْهِ أَنْ لَا يَتَّبِعُوا رَأْيَهُ
 فَيَقِيلَ لَهُ أَمْحُوهَا أَمْحُوهَا الْمُسْبُطُ قَالَ هُوَ مُحَقِّقٌ تَكَلَّبْتُ عَلَيْهِ وَذَلِكَ
 أَنَّهُ أَشْهَدُ بِبَصِيرَتِهِ نُورَ الْجَبَالِ ثُمَّ خَرَقَ مِنْ بَصِيرَتِهِ
 إِلَى بَصِيرَةِ مَنْفَعَةٍ وَرَأَى أَنَّى بَصَرُهُ بِبَصِيرَتِهِ وَبَصِيرَتُهُ بِبَصِيرَتِهِ شِعَاعُهَا يَبْغُورُ
 شَرْهُوْدُهُ فَظَنُّوا أَنَّ بَصَرَهُ رَأَى مَا شَهِدَتْهُ بِبَصِيرَتِهِ
فَحَسَبَ بَرَفْسَ لَقَطِيٍّ يَوْشِيدَةٍ نِيَسْتِ كَهَيْتَاكَ تَفُوقُ مَقَامَ أَحَدٍ بِرِ
 مَقَامِ أَنْبِيَاءِ إِصْرَازِ مَحَالَاتِ اسْتِجْمَانِ رُؤْيِ بَارِيِ تَعَالَى دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ دَرِ
 تَاوِيلِ مِیْ بَاشَنْدِ قَالِ وَدَرِ جَايِ تَجَلِّیِ مُحَمَّدِیْ وَاحْمَدِیْ كُفْتَهْ اَنْدِ اَقْوَلِ جَايِ دَرِ تَصَانِیْفِ
 حَضْرَتِ مَجْدِ رَضِیِّ الصَّدَقَةِ تَجَلِّیِ مُحَمَّدِیْ وَاحْمَدِیْ نَذْكَوْرِ نِیَسْتِ اَگَرِ اِنْ کَلَامِ سَلِیْمِ نَمُودَهْ شُودِ
 پَسِ مِیْ گُویَمِ کِهْ دَرِ صَحْتِ کَلَامِ مَحَلِ تَرْدِ نِیَسْتِ تَجَلِّیِ مَعْنِیِ رُوشِ دَرِ اَشْکَالِ اَشْدَانِ وَجَلْوَهْ کَرُونَهْ
 اسْتِ پَسِ اَگَرِ بَايِنِ مَعْنِیِ تَجَلِّیِ مُحَمَّدِیْ وَاحْمَدِیْ كُفْتَهْ شُودِ گَنْجَايِشِ اَرِ دَرِ چُنَاَنْکِهْ نَزْدِ صَوْنِیَةِ صَفِیَّهِ
 قَدَسِ اَمْدِ اسْرَارِ هَمِ تَجَلِّیِ هَالِیِ تَعَالَى وَتَقْدَسِ بَهْمَانِ مَعْنِیِ مَسْتَعْمَلِ اسْتِ دَرِ کِتَابِ خَبَارِ الْاَنْبِیَاءِ
 نَذْكَوْرِ اسْتِ کِهْ حَضْرَتِ حَبِیْبِ سَیِّدِ اَعْلَمِیْنِ عَلِیِّ الصَّدَقَةِ عَلَیْهِ وَاسْلَمُ وَآلِهِ اَجْمَعِیْنِ نِیَرِ بَرَاے
 تَرْتِیْبِ وَتَايِنْدِ تَجَلِّیِ مِیْ فَرَمُودَهْ اَنْتَهیِ اَزِ شَيْخِ ابُو الْعَبَّاسِ قُرَشِیِّ مَنْقُولِ اسْتِ کِهْ مِیْ كُفْتِ
 وَهْ رَضِیِّ الصَّدَقَةِ وَاسْدِ اَگَرِ پُوشِیْدَهْ شُودِ اَزِ مَنِ دِیْدِ اَبَا نَوَّارِ حَضْرَتِ سَالَتْ خَاتَمِیَّتِ
 عَلَیْهِ السَّلْوَةُ وَاسْلَامُ سَاعِیِّ نَبِیِّ شَاْرَمِ خُودِ رَا اَرْجَعْلَهْ سَلْمَانَانِ وَاَکْرَمِ شَاْرَهْ اَعْتَرَضِ
 اِیْنِ اسْتِ کِهْ تَجَلِّیِ اَحْمَدِیْ مَسْنُوبِ اسْتِ بَحْضَرَتِ مَجْدِ دَرِ حَمْدِ اَمْدِ عَلَیْهِهْ کَمَا اَحْمَدُ نَامِ دَرِ دَرِ پَسِ
 کَسِ اِیْنِ رَا بَاوَرْدِ اَرِ دَوَايِنِ چُنِیْنِ اَعْتَرَضِ اَزِ شَانِ مَحْتَرَضِ بَعِیْدِ تَرِ بَاشْدِ قَالِ وَدُورَهْ
 اَلْفِ یَا مَجْدِ اَلْفِ كُفْتَاَنْدِ اَقْوَلِ دَرِیْنِ تَقْجِیْرِ اَشَاْرَهْ اسْتِ بَايِنِ تَقْرِیْرِ کِهْ چُونِ حَضْرَتِ
 اَشِیْشَانِ دَرِ سَرِ اَلْفِ مَجْدِ شُدَهْ اَنْدِ فِیضَانِ اَشِیْشَانِ دَرِ سَالَمِ اَلْفِ ثَانِیِ سَارِیِ بَاشْدِ
 وَدَرِ کَلَامِیْ حَدِیْثِ شَرِیْعِ نَفِیِ اَنْ دَارِ وَنَهْ شُدَهْ اَبَحْثِ نَهْزَارِ سَالِ اَبَا یَدِ کِهْ اِیْنِ چُنِیْنِ مِیْ بَیْجَا

در کتب روایت انتساب این باری که در جای تَجَلِّیِ مُحَمَّدِیْ وَاحْمَدِیْ کُفْتَهْ اَنْدِ

در دوره الف یا مجد

در دنیا بوجود آید و فیض خدا اشاعت فرماید باقی مانده این امر که مجد در از وجود
خود خبر دادن و اعلان نمودن درست است یا نه جوازش از تقریر است که بالا بیان کرده
شد ظاهر است چه مجد دیت الفت ثانی نعمت است از نعمت باری الهی و تجد دیت نعمت
جایز بلکه واجب است از همین جا است که دیگر اکابر دین اظهار تجد دیت خود نموده اند چنانکه
علامه سیوطی در رساله تنبیه فی سن معیته علی راس کل آیه بر تجد دیت خود خبر داده است
حیث قال اِنَّ الْمُبْعُوْثَ عَلٰی رَاسِ الْمِائَةِ النَّاسِ سَعَةِ لَا فِرَادٍ بِالْمُتَحَرِّ
فِيْ اَنْوَاعِ الْعُلُوْمِ مِنَ التَّقْسِيْرِ وَاصْوَالِ وَالتَّحْدِيْثِ وَصُلُوْمِهِ وَالتَّفْقِيْهِ
وَاصْوَالِهِ وَالدَّلَّةِ وَاصْوَالِهَا وَالتَّحْقُوْقِ وَالتَّصَرُّفِ وَاصْوَالِهَا وَالتَّجَدُّلِ
وَالْمَعَانِيْ وَالتَّبَيِّنِ وَالتَّبَدُّعِ وَالتَّأْرِيْخِ وَالتَّصْنِيفِ فِيْ جَمِيْعِ ذٰلِكَ الْمُصَنَّفِ
الْبَارِعَةِ الْعَاقِلَةِ الَّتِيْ لَمْ اُسْبِقْ اِلٰى تَطْيِيْرِهَا وَعَدْتُهَا اِلٰى اَنْ
نُحَوِّثُهَا بِمِائَةِ مِثْلَيْهَا وَقَدْ اخْتَرَعْتُ عِلْمَ اَصْوَالِ اللُّغَةِ وَدَوْنَهَا
وَلَمْ اُسْبِقْ عَلَيْكَ وَهِيَ عَلَى عِلْمِ اَصْوَالِ الْخَرِيْثِ وَعِلْمِ
اَصْوَالِ الْفَيْفِ وَسَارَتْ مُصَنَّفَاتِيْ وَعَمَلُوْنِيْ
سَائِرُ الْأَقْطَارِ

و این خطبه خوانی و خوش بیانی را کسی ندیده و معمول بر ترفع نفسانی نه نموده است بلکه ملا
علی قاری گفته است که او در دعوی خود مقبول و مشکو را است و امام غزالی هم ادعا تجد دیت
خود نموده است ازین تقریر ظاهر و باهر شد که اگر حضرت مجد در حجت الله علیه خود باید مجد و تجد
الفت ثانی مطلب فرمودند یا کما می از علما حضرت ایشان را بختجا مجد و یا کما می از علما را استبعاد
نخواهد بود قال و امثال این کلمات در مکتوبات ایشان مذکور است و این همه را می
گزاریم تا خوبت باین مکتوب رسید که باعث این همه نفرت و وحشت گردید اقول
اصل این است که علم لقون دریای استنایا کنار عبور بر آن کار هر کس نیست بسا است

در این خطبه خوانی و خوش بیانی را کسی ندیده و معمول بر ترفع نفسانی نه نموده است بلکه ملا
علی قاری گفته است که او در دعوی خود مقبول و مشکو را است و امام غزالی هم ادعا تجد دیت
خود نموده است ازین تقریر ظاهر و باهر شد که اگر حضرت مجد در حجت الله علیه خود باید مجد و تجد
الفت ثانی مطلب فرمودند یا کما می از علما حضرت ایشان را بختجا مجد و یا کما می از علما را استبعاد
نخواهد بود قال و امثال این کلمات در مکتوبات ایشان مذکور است و این همه را می
گزاریم تا خوبت باین مکتوب رسید که باعث این همه نفرت و وحشت گردید اقول
اصل این است که علم لقون دریای استنایا کنار عبور بر آن کار هر کس نیست بسا است

که مردم باصل مراد تنکلم نمی رسند و بر اصطلاح صوفیه اطلاعی حاصل نمی نمایند و بر اقوال
 مشایخ طریقت عرض نمی کنند و بزبان الفاظ به نکته چینی و حرف گیری پیش می آیند
 ازین رو ایشان را از کلام صوفیه نفرت و وحشت حاصل می گردد تا آنکه قائل به تکفیر
 این طایفه یا حدس از اکابر می شوند حضرت شیخ در رساله معج البحرین می فرمایند از
 وجوه اعراض و انکار برین طائفه علیته دقت معلوم و لطافت اشارت ایشان هست که در
 فهم کم سن و دونه درآید انتهی و در جهان کتاب بجای دیگر بدین الفاظ نوشته است گاه
 باشد که در نفس الامر دلیل باشد و لیکن ناظر را قوت دریافت آن نبود انتهی قال گفته اند
 که من هم مرید امدام و هم مراد الله عز شانه سلسله ارادت من یکی توسط با الله تعالی متصل
 است اتعالی می رسد نایب اید امداد است بجهان ارادت من به محمد رسول الله صلی الله علیه و
 بواسطه کثیره است و در طریقه نقشبندی به سبب و یک واسطه در میان است و در طریقه
 قادریه به سبب پنج واسطه و در طریقه چشتیه به سبب و هفت ارادت من به الله قبول است
 نمی نماید پس من هم به محمد رسول الله ام و هم به پیر اولی و صلی الله علیه و سلم و بخوان
 این دولت هر چند طفیلی ام اما ناخوانده نیامده ام و هر چند تابع ام اما از اصالت بی بهره نیستم
 و هر چند ماتم اما شریک و لیس نیست که از آن دعوی هم سری خیزد که آن کفر است بآن
 شرکت خادم است با من و تا طلبیده اند بر سفره این دولت حاضر نشده ام و تا نخوا
 اند دست باین دولت دراز نکرده هر چند اویسی ام اما منی حاضر و ناظر دارم و هر چند
 در طریقه نقشبندی به پیرین عبد الباقی است یعنی الله تعالی عنه اما شکل تربیت من الباقی
 است جل جلاله و عم فواله من بفضل تربیت یافته ام و براه اجتناب رفته سلسله من سلسله
 رحمانی است که عبد الرحمن ام چه رب من رحمن است جل شان و عم احسانه و مری من
 ارحم الراحمین و طریقه من طریقه سبحانی است که از راه تزییه رفته ام و از اسم و صفات
 جزوات اقدس نخواسته این سبحانی نه آن سبحانی است که سبطانی بیان قائل گشته است

مکتوب اشتاد و هفتم از جلد ثالث

که آن را باین مسائلیست آن را در اثره النفس برآمده است این ماورای انفس و
افاق است و آن تشبیه است که لباس تیزی پوشیده است این تیزی است که گروه
از تشبیه بوی نرسیده و آن را سرشیمه سکر جوش نه و این از عین محبوب برآمده است -
الحکم الرحمن در حق من اسباب تربیت از غیر از معدیات نداشته است علت غائی در تربیت
من غیر از فضل خود را ساخته از کمال کرم و اهتمام و غیرت که وی تعالی و تقدس در حق
من دارد بخونیزی فرماید که فعل دیگر را در تربیت من بدشله باشد و یا من بدگیره دیز
معنی متوجه گردم من مرای الهی ام جل شانہ و محبت با سبب فضل ذکر نامناهی او تعالی

۵ بر کربان کار بادشوار نیست

اقول این عبارت مکتوب هشاد و هفتم است که بولانا محمد صالح کولابی در اسرار مراد
و مریدی صدور یافته پس اولاً شرح این مکتوب نگارم سپس بدفع شبهات متوجه میگردد
قوله رحنی المده عنه من هم مرید اسد ام جل و علا و هم مراد اسد عز وجل شانہ بدانکه
لفظ مرید و مراد از مصطلحات صوفیه کرام است در فصل الخطاب بحواله ترجمه عوارف مشکور
است مرید و مراد را بر دو معنی اطلاق کنند یکی بر معنی مقتدی و مقتدی دیگر بر معنی
محب و محبوب اما مرید بمعنی مقتدی آنست که دیده بصیرتش بنور هدایت بینا گردد و به
نقصان خود نگردد و دانش طلب کمال در نهاد او برافروزد و آرام نگیرد الا بحصول مراد و وجود
قرب حق سبحانه و هر که بصفته اهل ارادت موسوم بود و خیر حق سبحانه در دو کون آن مراد
دیگر دارد تا محظوظ از طلب مراد بیاورد اسم ارادت بروی عاریت است اما مراد بمعنی
مقتدی آن است که قوت ولایت او در تصرف بر تبه تکمیل نقصان رسیده است و
اختلاف افواخ استعدادات بطرق ارشاد و تربیت بنظر عیان دیده انتهی اندرین صورت
میان مرید و مراد لزوم است یکی از دیگری منفک نشود پس هر که مرید است مراد است
و هر که مراد است مرید است ۵

شده است	
یکے از جان رود در راه دادار	دگر راسے بر بند از جان با سراسر
مرید اول بود آخر مراد است	میان این و آن فرقی فساد است

حضرت قدوة الکرامی فرمودند در مریضی چها چیز باید تا مرید حقیقی شود اول آنکه مرض
وصحت او برابر باشد و همه حال رضای حق لقائے رود دوم حالت فقر و غنا وی را
مستوی باشد سوم بدحت مذمت خلق و بزرگیشان نماید چهارم بهشت دوزخ او را
برابر باشد کما قال المیزبید لا یرویه من الکوثر شیئاً عن یزید - مرید را
ارادت خود نباشد و مرید قائم بخود باشد و مراد قائم بحق و حضرت مقرر اینچنین معنی مرید
و مراد بیکگشته بیاید ان شاء الله تعالی در معنی مراد بزرگاشته که نخست ایشان را چند بنده
پس معنی عبارت مقتضای چنین باشد که من مجذوبم و اویسی ام و مجذوب اویسی
همان طایفه رامی گویند که بپایان سلطه ظاهر و پنهانین ذکر و اصل مقصود شود مثل شجره شتر
کلیم الله صلواته علیه السلام و مثل سیدنا اویس که بحال این طایفه جذب به ایشان منسوب
است باین نحو علم لدنی است که خدای تعالی گفته است وَ عَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عَلَمًا و سلطان
العارفین در جواب الشنمدان گفته که اَنْتُمْ اَخَذْتُمْ عَلَومَكُمْ مِنْ مَتَاعِنَا
مِیْتٍ وَ عَنَّا اَخَذْتُمْ عَلَومَ مَنْ عَنِ الْحَيِّ لَا یَمُوتُ پس معلوم
شد که مجذوبان که اویسیان می گویند مریدان حق شدند بپایان سلطه و هم مرادان حق شدند
چرا که بعض فضل الهی طریق و وصول بپایان سلطه را خود او تعالی در قرآن مجید بیان کرده است
فَاَیْمًا تَوَلَّوْا فَتَقَرَّبْ وَ جَهَ اللَّهُ مَا مِنْ ذَا بَیَّةٍ إِلَّا هُوَ اَخَذَ بِمَا صَبَرْتُمْ إِلَّا اِنَّ
بِکُلِّ شَیْءٍ مُجِیْطٌ وَ عَنَّا اقْرَبُ إِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرْدِ وَ اللَّهُ مَعَكُمْ اَیُّهَا
کُلْتُمْ و این را بزرگان وجه خاص گفته اند حضرت مجدد رحمة الله علیه در بیان
معارف لدنیه می فرماید اَلْوَلَایَةُ الْخَاصَّةُ لِلْمُجَدِّدِ عَلَى مَا جَاءَ الْفُضُولُ

فی سہ ماہی
 ہا ز فہاسہ
 دین کرتی تھیں
 کہ جبکہ دیکھتے
 خواہاں دیکھتے
 علم
 از خود خواہاں
 سے بیوقوف
 دیکھتے
 دین کرتی تھیں
 ہا ز فہاسہ

پس فقیرانست لویو اسطہ است | استغفار ابا وجودش رابطہ است

مولانا عبد العلی در شیر حش می طراز د یعنی ملا و واسطه از حق میگیرد و انوار حق را بوجود داد
 رابطه خاص است که انوار حق به او ملا و واسطه می رسد و از اینجا ظاهر شد که از اولیاد آن
 کسان هم هستند که از حق بجهان فیض ملا و واسطه نمی گیرند و واسطه از میان برنی خیزد اگر چه آن
 سرور صلی الله علیه و سلم واسطه موصوله بودند اما بعد انصال پس در اخذ حاجت بواسطه یعنی
 مانند آن کس فقیر است از اولیاد الله و همین را امر از خوانند ثانیاً سلسله محبت من بے
 توسط بالله تعالی متصل است

حاصل عشق از سه سخن بیش نیست

این مرتبه ایست که قبول و سائل نخواهد شد

در راه غمت مرا نه تن ماندن جان
در در بر من پیرهنی هست تویی

در انوار الایمان بنور آفتابان مشایخات و ملائع عبدالرحمن صوفی که کنهوی که جامش مولوی
محمد نور الله بوده است تحریر است که ارشاد شده که شیخ رضی الله تعالی عنیه و اتباع عنت
فانی فی الرسول آن چنان گشته بود که ذات خود را غیر ذات آنحضرت نه پنداشت پس
از خواص آنحضرت علی الله علیه و سلم بود لاجماله در ذات فانی ظاهر گرد و از جمله صفات
نبوی رسیده، بن خداست بواسطه و همین حال هر ولی است که فانی فی الشیخ شود یعنی
میان خدا و طالب بر شد او واسطه است مادامیکه هستی طالب بانی است هرگاه که هستی
خود را هستی شیخ خود فنا کرد و هستی شیخ در خدا فنا گشته و اصل خدا شد و اصل او بین
و صل فانی اوست ثالثا سلسله ارادات بی توسط باشد متصل است توسط دو معنی
دارد حیلولت و تبعیت مراد از توسط درین مقام حیلولت است نه تبعیت چنانچه حضرت
مجدد حمه الله این معنی را به عبارت اخ می فرماید که توسط آن سرور کائنات علیه و علی اله

الصلوة والسلام بدو معنی تواند بود گئی آنکه او صلے الله علیه وسلم حامل واجب بود در میان سالک در میان مطلوب یعنی دوم آنست که سالک بطریق اول و بتوسط تبعیت و متابعت او علیه و علی الصلوة والسلام مطلوبی حاصل گردد و در طریق جذب و سلوک پیش از رسیدن بحقیقت محمدی توسط هر دو معنی کاین است بلکه می انگارم که درین طریق از شیوخ هر که در میان آمده است توسط و حاجب شود سالک مستفی ای گردد و آخر حال جذب و تدارک آن نه نماید و معامله از پرده به بی پرده گی نه کشد زیرا که در طریق جذب و بعد از رسیدن بحقیقت اخلاق توسط معنی ثانی است که طفیل بتبعیت است نه حیلولت و حجاب که پرده شود و مشاهده و مانند آنها بود آسمی و این را بمثالی واضح گردانم معلوم است که تحصیل علم ظاهری و فکلی کتب درس یعنی از میزان تابضای و می محتاج با استاد کامل باشد که او سبقت از زمانه درس دهد تا آنکه بعد از خاص و معین بذریعه استاد اتفاق بیاید که در سیه افتد و بدو ولی تعلیم استاد فهم مطالب دشوار تر باشد و بعد از آنکه مرحله درس طی شده و ملکه را شرح حاصل گردید هر کتابی را که مطالعه کند بر فهم آن قادر باشد و ضرورت استفسار از استاد نبغذ پس میتوان گفت که بحصول ملکه در فهم کتاب ضرورت حیلولت استفسار و توسط استادخانه اگر چه این ملکه بذریعه و توسط تعلیم استاد است ازین قول شکر می استاد لازم نمی آید را بجا سلسله ارادت من بلا واسطه یعنی بلا واسطه غیر البنی باین متصل است ۵

شرط اول در طریق عاشقی دانی که چیست	ترک کردن هر دو عالم را و پشت پا زدن
------------------------------------	-------------------------------------

قوله رضی الله عنه بدین نائب مناسب است بجهان یعنی هرگاه سلسله ارادت من بوجهی که مذکور شد بی توسط باین متصل است من نائب مناسب باین باشد که مقتضای جذب یا اقتدای محبت چنین باشد قوله رضی الله عنه ارادت من به محمد رسول الله بوسیله کثیره است یعنی در فیض کسبه و سلوک نظیر شریک کاخ است که رسیدن به کلام توسط می باشد قوله رضی الله عنه در طریق نقشبندی سبب و یک واسطه در میان است

در سلسله نقشبندی سبب و یک واسطه در میان است

زیر که حضرت مجدد و رحمه الله ارادت انابت از حضرت خواجہ محمد باقی قدس سرہ دارند
 و ایشان از حضرت مولانا خواجہ علی المنکلی رضی الله عنه و ایشان از حضرت مولانا درویش محمد
 رضی الله عنه و ایشان از حضرت مولانا محمد زاهد رضی الله عنه و ایشان از حضرت مولانا خواجہ
 عسکریه احمد احرار رضی الله عنه

مولانا فرزند اهل خواجه محمد درویش بوده اند تربیت ظاہری و باطنی از پدر بزرگوار یافته و در عصبه الکنگ که در صفاغٹ ہے حضرت است کون
 داشتند مابہ و از اہم بزرگ صاحب کبر و شغل اگر کسی غافل مادت بودند و ہمیشہ خود را از چشم ظالمین بے پوشیدہ و بہتر حالات خود می گردید
 و رشتہ انتقال فرمودہ فرار از الکنگ است عمر فرسودہ ۷۰ سالہ جہن طوطی ظاہری و باطنی و واقف روز صوری بخوشی و با و صاف جذبہ
 مہو کون خواجہ عسکریه مولانا پاتہ سال ہجرت یافت گد باندہ کالت تجرید و دیوانہ بکشد و بہریت نغمہ پیش محمد زہادند و بیکیل
 رسیدہ در رشتہ و فانی شد فرار از سفر است ۷۰ در فقر و تجرید و تقوی و در معنوی و در باطن و در شرف و بیعت شرف شدند
 از حضور خواجہ ابراہیم چند سہل ریاضت شہا خواجہ اشتناختہ و باشارہ فی الجہت خواجہ حاضر شد و بشرق بیعت شرف شدند
 خواجہ بنور باطن دریافتہ با سنبال آمدند و درہ اتفاق ملاقات شد لعل گیر شدہ در سایہ و درخت نشستہ بہ بیعت خود سرور از کردند
 چہن وقت خرقہ خلافت پوشیدند و در خص فرمودند بیک صحبت اتفاق صحبت دیگر نیفتاد ۷۰ خواجہ ناصر الدین عسکریہ
 احرار بعد تحصیل علوم ظاہر از تاشکند سفر کردہ در عمرت و بیخدا و بیچارہ سیر نمود و بسایہ حضرت ملا عسکریہ
 والا در جات خواجہ بہا و الدین شاہ نقشینند و ریاست و صحبت با داشت و بعضی باطنی مستغنی گشتند آخر سیر کرد
 خدمت سید قاسم انوار کتیبہ انوار و یاسے گہار بود رسیدہ و بجا آمدت مولانا شاد الدین خاموش صحبت با حاصل
 کردند و نیز خواجہ سہاج الدین پسر سنی مولانا سہام الدین و صونا حامیہ شاشی و خواجہ علاء الدین غجدوانی
 و غیرہ را در بیعت دادان خدمت خواجہ یعقوب چرمی حاضر شد و دست را دت و بیعت با بان و مے زدند و در بہت
 سال خدمت با فطمت وی حاضر ماندہ تکمیل یافتند۔

حضرت خواجہ بہترین و کامل ترین مریدان مولانا یعقوب چرمی اند و در سلسلہ خواجہ احرار و اندو مقتدای طریقت و مہمک
 حقیقت بوده اند و اہل باور الشہ و خراسان ایشان را بجا بزرگ میدانند و کرامات و خواص و عادات بے نہایت
 از ایشان بہرور رسیدہ۔

ولادت در ماہ رمضان شمس ۹۰۰ قمریہ باستان کہ از توابع تاشکند است برونات ایشان شہ شہید است و بہر سنی
 بیکل و شہید در دفع شہادت و شہادت نمودن است چند ماہ کم و غیر ایشان در مرقہ است

وایشان از حضرت مولانا یعقوب چرخي رضی الله عنه وایشان از حضرت خواجه خواجگان امام
الطریقہ خواجہ بہاء الدین نقشبند رضی الله عنه

حضرت مولانا یعقوب چرخي عالم بود معلوم ظاہری و باطنی و طبع روز صوری و معنوی حاصل ای از موضع چرخ از صفات خرنی است
در مہادی احوال چند گاہ در جامع ہرات و چند گاہ در دیار مصر تحصیل علوم پر داشتند بعد آن تحصیل علوم مجید بہ محبت الہی بارادہ
ارادت بخندست حضرت شاہ نقشبند روانہ شدند در راہ با فقیرے محمد بنے ثانی شدند فقیر گفت ای یعقوب خود تو قدم بردار
کہ وقت آن رسیدہ است کہ تو از مقبولان حق باشی و بر زمین چہ خطو کشد خواجه یعقوب در دل انبلیہ بند کہ آن خطوط
را ستارہ کرم اگر طاق باشد کاہن میاں کہ خواہ بود پس ستارہ کردہ طاق بر آید بعد از آن در دیار رارسیدند و قال صحت بکشدند
بر سطر اول نوشته بر آید اولنگ الدین بہ علم اسد فہد ہما فتنہ ازین داشتند شبی خوردند شدند و بلا زمت خواجہ آمدہ دست
ارادت بیاہن بہ حضرت زلفہ و اہل بار کہ بہ خدمت شریف ایشان رسیدند فرمودند کہ ما از خود کاری نمیکنیم ما مشیت بینم اگر تو اہل
گفتہ باینہ قول نسیم مولانا یعقوب چرخي فرمودند کہ ہرگز شبے سخت تر از آنان بر من نگذشتہ است کہ ایچ شود چون باہدا
خدمت ایشان فرستم فرمودند قبول کردہ و ایشان را خواجه ملا و الدین عطار سپردند بعد از وفات خواجہ بزرگ مد
صحت ملا و الدین عطار بر مرتبہ کمال رسیدند و جامع گشتند و معلوم ظاہر و باطنی و اہلاد ایشان در فخرین است و قبر
ایشان در موضع منفوق کہ یکے از مواضع حصار شادمان است **صلی** حضرت خواجہ بہاء الدین نقشبند امام طریقت پیچہ حقیقت
حتنی مشرب بودند بلکہ اکثر شاخین طریقتی بنی بنی دند حضرت خواجہ شرافت سیادت موردی داشت نسب بای حضرت
ایشان بکنندہ واسطہ بکشد نام جعفر صادق علیہ السلام خواجه میفرمودند کہ من و پدرو مادر من بصفت کمالی و نفی و دنیا را آن خول بودیم
ازین سبب نقشبند مشہور شدیم حضرت خواجہ سوانی کہ سلسلہ اہلاد بپرسیدہ کلال داشت از او عایت خواہد عبد کمالی محمد
اویسی بود چنانچہ آنجا بنیاقولست شبے در مہادی احوال در حال خواب و استغفار پس فرات متبرکہ از نماز ای بخارا رسیدیم و بر
ہر چارہ چاہی از فرشتہ دیدیم کہ با وجود موجودی در حق و فیصلہ روشنی کہ داشتند و فتنہ ہم محتاج بودند کہ اگر اندک حرکت بایشان وارد
آید از دامن علی سبزون آیند و بجوی افروختہ شوند چنانچہ اہلاد بہان حال گذارم و در بردی مزار آخرین رسیدہ متوجہ بقبلہ ششم و از خود
غائب شدم و مشاہدہ کردم کہ دیوار قبلہ گورستان بنی شد و تحت بزرگ پسید آمدہ پڑہای سبز پوشیدہ بگردان تخت بجاہت
بزرگ ایستادہ در میان ایشان خواجہ با محمد ساسی الشناختم دانستم کہ اندک شنگان اند پس ہا جماعت گئے مرا گفت کہ بر این تخت خواجہ
عبد خالق محمد وانی در حق افروختہ ایم جماعت طغای ایشان است و ہر یک شارت کرد کہ این خواجہ احمد صدیق و این اولیا و کبریا
خواجہ عارف ریوگری و این محمود افیر قنوی و این خواجہ علی براتی شہ خواجہ محمد ساسی خودی شناسی پس خواجہ محمد وانی غایت کمال
من کردند و کلامی عطا فرمودند گفت کہ اگر است این گاہ ایست کہ بای نازل شدہ از برکت پوشیدہ این گاہ دفع شود و جلالتان ستاہ
کہ بنید و سلوک وسط و نہایت از حق دانہ باسی در میان آوردند و فرمودند کہ چنانکہ اگر کہ کیفیت تو باز نمودہ اند شارت است تو از شہ
و قابلیت این را کہ تہذیب مقصد وارد حرکتی باہر آورد تا دشمن شہ نہاد و ت حضرت ایشان ہمہ محرم شہ ہو قطع طاقان بودہ و فکات در
مشب و در شہ سوم ہرچہ اہل شہ مردی دادہ و مدت عمر تہ حضرت ایشان بخند و سہل بودہ و بشارت آن اصل شہ نہاد و ت حضرت ایشان
خواجہ بزرگ را علیہ الرحمۃ دست کدہ بودند کہ پیش خیزہ ملائین بیت جو مانند سہ مخلص فرآمدہ و در کوئہ تہ چہ شایک است از جمال نوسہ تو

والایشان از حضرت سید میر کمال رضی الله عنه وایشان از حضرت خواجه محمد بابا ساسی
رضی الله عنه وایشان از حضرت خواجه عزیزان علی رایتی رضی الله عنه وایشان از
حضرت خواجه محمود انجیر قنونی رضی الله عنه وایشان از حضرت خواجه محمد عارف -
ریوگری رضی الله عنه

۱۵ خواجه میر سید کمال در علم شریعت و طریقت و حقیقت و معرفت از ادبیای هم خود گوی سبقت برده و شرف سیادت
نیو داشت مولد وے قریه سوادست و در پیشگاه مشغول ے بود و در ابتدا ے حال کشتی میل تمام داشت و روگه بنگار
کشتی حضرت میر قایم گرم بود و هزاره مخلوق حاضر بودند اتفاقاً محمد بابا ساسی را بدین طرف گذر رفت و بنظره آن
ایستاده خیلے توقف کردند بعضی اصحاب در مل گذرانبه ندک باعث حبست که خواجه ساسی بنظر راه این بر میان ناگاره
ایستاده اند محمد بابا برین خطره ایشان نور باطن واقف شده فرمودند که درین معرکه مرد ے ست که بت مردان
بعصبت و برکت و ے بکمال خوانند رسید پس سئوا هم که او را سید دام خود کنم در همین سخن بودند که میر کمال را
نظر بجانب خواجه افتاد و از اعانت جذب و کشش خواجه لبثافت و خود را بپای خواجه انداخت و چون
خواجه از انظار و اندیشه تبارکاب وی بودند تا بجا نفاه آمدند و میباشند و بکمالات ظاهری و باطنی رسیدند و باز
روی کشتی ندیدند و حضرت بابا و رفیق زیدی قبول فرمودند و بجزیه خلافت نواخت جان نشین خود کردند و ولادت ایشان
در موضع سوخار است و فات ایشان در وقت نماز با دعا و روضه پنجشنبه هشتم جمادی الاول ۱۲۰۰ هجری ۵ بوده
و قبر ایشان در موضع سوخار است - ۱۴

۱۶ بابا ساسی کس از قباغ قصبه یاقینی است و از بنجارا الفاصله سه کرده واقع است ولادت ایشان در قریه
ساسی بوده است که از جمله دیهائی رایتی است و قبر ایشان نیز در اینجا است ۱۴
۱۷ خواجه علی رایتی از کبر اوسنخ خانمان نقشبندی اند لقب وی در سلسله این خاندان خواجه
عزیزان ے است مقام رفیع و کرامت عجیبه داشت و بر ے حصول قوت حلال کسب با فندگی مشغول
میان مولد شریف و ے موضع رام تن است که قصبه بزرگ از مضافات بنجارا و فرسنگ واقع است
وفات در ۱۲۰۰ هجری ۵ بوده و مدت عمر یکصد و سی سال و قبر در بخارزم است ۱۴

۱۸ خواجه محمود ولادت ایشان در موضع انجیر قنونی است و آن دی است از مضافات بنجارا و قبا
ایشان در ۱۲۰۰ هجری ۵ بوده و قبر ایشان نیز در بنجارا است ۱۴
۱۹ حضرت خواجه ریوگری از علمای اولیای ترک اند در علم و حلم و ریاضت و متابعیت سنت شان
عالی داشت مولد و مدفن در موضع ریوگری است و آن ده است از توابع بنجارا و وفات ایشان در
۱۲۰۰ هجری ۵ بوده است - ۱۴

والایشان از حضرت خواجه جهان خواجه عبدالخالق عجمی وانی رضی الله عنه وایشان از حضرت
خواجه یوسف همدانی رضی الله عنه وایشان از حضرت ابوعلی فارمدی رضی الله عنه

الله خواجه عبدالخالق عجمی وانی نام و الذالیان امام عبدالکبیر است و او را به ایشان از اولاد ملوک روم
بوده و سر حاقه سلسله خواجهای بزرگان بزرگوار ایشان اند و انساب خواجه بهاء الدین نقشبند قدس
سرو ایشان است عالم بوده اند و علوم ظاهری و باطنی و طریقه ایشان تمام متابعت شرع شریف و سنت آن
سرد و صلح بوده حضرت ایشان را در جوانی بفرزند قبول نموده فرمودند بمحضر آب در آس و غوطه خورد و میل بگو
لا اله الا الله محمد رسول الله و ذکر دل با ایشان آموختند چون خواجه یوسف همدانی به بخارا آمدند صحبت ایشان
را در یافتند و خرقه از خواجه یوسف پوشیدند و مرتبه ولایت ایشان چنان شد که یک وقت بهر روز بر آس
نماز یکبیر میرفتند و میخواندند و میآندند ولادت ایشان در عهد ائمت و آن آفتاب الیه در شش فرسنگ
از بخارا و نشو و نما حضرت ایشان نیز به آنجا است و این کلمات از ایشان است جو ش در دم و نظیر بر قدم
سفر در وطن خلوت در انجمن وفات ایشان در ششمه واقع شد و قبر ایشان در عهد و است ۱۲

الله حضرت خواجه یوسف کنیت ایشان ابو یعقوب و اصل ایشان از همدان است و در پیش ابوعلی فارمدی
آمدند از شیخ ابواسحاق شیرازی نیز استفادہ نموده اند و شیخ عبدالعزیز و شیخ حسن مغانی صحبت داشته اند
و چون بغداد رفتند حضرت خوش الثقلین را هم در یافتند و در مجلس حضرت خوش اعظم اکثر حاضر می شدند
حضرت به سبب سلسله خواجهای که بزرگوار بوده اند ولادت ایشان در ششمه هجری بوده و وفات
در بلاد مر در ششمه هجری موسی داده و قبر ایشان در مر و است ۱۳

الله شیخ ابوعلی فارمدی نام ایشان فضیل بن محمد است و فارمدیه است از مصافات بطوس شیخ
الشیوخ خراسان بود و او را در شگرد استاد امام ششیری و انساب وی در طریقت بدو طرف است یکی شیخ
بزرگوار ابو القاسم گرگانی طوسی و دوم شیخ المشایخ ابوالحسن خرقانی قدس اصدا سار هم و یا شیخ ابوسعید
ابو خیر طالقانیه بوده اند و وفات ایشان در ششمه هجری بوده و قبر در طوس است -

والایشان از حضرت امام قاسم بن محمد بن ابی بکر صدیق رضی الله عنہم وایشان از حضرت صاحب سؤل الله سلمان فارسی رضی الله عنه وایشان از حضرت امیر المومنین ابوبکر صدیق رضی الله عنه وایشان از حضرت خیر البریه خاتم النبوة محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم.

۱۱۰ قاسم بن محمد از کبار تابعین اند و یکی از فقهای سبعة مدینه و در خانه عمه خویش حضرت عائشه صدیقہ رضی الله عنہا تربیت یافتہ اند یکی بن معاذ فرمودہ اند کہ در مدینہ یکی را افضل تر از قاسم ندیدم و از زیاده و وسعت کسب یکی را عالم تر از دوس ندیدم و از عمر بن عبد العزیز رحمہ الله عنہم نقل است کہ اگر معاملہ خلافت با اختیار من می بود بقیام میگذاشتم و قات ایشان بد شلہ بوده و بقول شنبہ جری و بقول سہلہ جری نیز گفته اند ۱۱۱ حضرت سلمان فارسی کنیت ایشان ابوعبد الله است از کبار صحابہ بوده اند حدیث در مناقب ایشان وارد است در مسلم باطن مرید حضرت صدیق اکبر رضی الله عنہم بوده اند وفات ایشان بمطائف بوده است در شنبہ مجری عمر طویل داشتند و اسلام بالعقاب ۱۱۲

۱۱۳ حضرت ابوبکر صدیق لقب ایشان صدیق اکبر اول کسی کہ بے طلب مجوزہ پیغمبر صلی الله علیه وسلم ایمان آورد ایشان بودند از مناقب جلیلہ حضرت ایشان آنست کہ در غار رفیق آنحضرت بودند خلافت ایشان دو سال و سہ ماہ و دو وفات در سہلہ جری آخر ہفتہ دو شنبہ و پروایت صبح شنبہ سہ شنبہ مدت عمر شریف حضرت ایشان شصت و سہ سال بوده و قبرشان متصل قبر حضرت رسالت پناہ صلی الله علیه وسلم است ۱۱۴ حضرت رسول مقبول صلی الله علیه وعلی آکہ و احباب و مسلم بہترین ماسوائے الله انطاکیان و اشرف قبیلہ قریش اند ہم از جانب پدر و ہم از جانب مادر ولادت با سعادت با اتفاق علماء اہل سیر بعد از طلوع صبح صادق پیش از طلوع آفتاب روز دو شنبہ بوده لیکن در تعیین سال ماہ و تاریخ اختلاف واقع است مشہور آنست کہ بدواز دہم ماہ ربیع الاول واقع شدہ تزلزل و بی بران سردی علیہ الصلوٰۃ والسلام اولاً بروز دو شنبہ سیوم یا سہتم ماہ ربیع اول سال چہل و یکم از ولادت آنحضرت صلعم بدوسہ ہزار جزات از آن حضرت صلی الله علیہ وسلم ظاہر شدند بشب علاج بمقام دینی قتل شد سیدہ بکر شصت سالگی رحلت فرمودند تریز ہزار باب سیرت شصت و ہشت روز دو شنبہ دواز دہم ربیع الاول سال یاز دہم از ہجرت ۱۱۵

نقشبندی عجب طائفه پرکار اند	که چوپر کار درین دایره سر پرکار اند
همه گرد آمده بر مرکز یک دایره اند	همه واقف شده از گردش یک پرکار اند
نقشبندی دوی بند بیک نقش بند	هر دم از بلو اجمعی نقش دگر پیش آرند
در سیه خانه صحرائی فنا کرده نزول	همه برتر زده زین نه تنق ز نگارند
پایس انقاص بر دخصلت این شاه کلان	پاسا بند دوی بادشہ اختیارند
خامشاند ولی وقت سخن طوطی وار	همه شیرین حرکات شکرین گفتارند
هر یک سدا مانند به سیلان جهاد	کوه از لومنه لایم یکجه شمارند
شاه و شاه وجودند درین مار و لے	نه چو مستور سر عریه جوی دارند
صورتی اند ولی دشمن صورتها اند	و جهانند دوی از دو جهان یزارند
سردمانند که تاسرند ہی سر بند هند	ساقیانند که انگور نخی افشارند
سرمه کوری چشمان ارادت میلان	مردم دیده بنیای اولوالبصارند
کره خاک بجلی کند از پر تویشان	همه ذرات جهان مقتبس انوارند

قوله رضی الله عنه دو طریقہ قادریہ بسبب و پنج زیر که حضرت ایشان
 ارادت و نائب از حضرت شیخ اسکندر رحمۃ اللہ علیہ دارند و ایشان از حضرت شیخ کمال
 رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت شاه فضل رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت سید گل رحمان
 رحمۃ اللہ علیہ ایشان از حضرت سید شمس الدین العارف رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت سید
 شمس الدین الصحرانی رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت سید قیل رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت
 سید شمس الدین رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت عبد الوہاب رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت
 سید شرف الدین رحمۃ اللہ علیہ و ایشان از حضرت سید عبد الرزاق رحمۃ اللہ علیہ و ایشان
 از حضرت سید محی الدین عبد القادر جیلانی رضی اللہ عنہ و ایشان از حضرت شاه ابو فضل رضی اللہ
 عنہ و ایشان از حضرت شیخ محمد بن دوست رضی اللہ عنہ و ایشان از حضرت شاه سید عبد الرحمن رضی اللہ

عنه وایشان از حضرت شاه سید محمد بن ابی زید رضی الله عنه وایشان از حضرت سید محمد بن موسی رضی الله عنه وایشان از حضرت سید داود رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه سید موسی رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه سید عبدالعزیز المورث رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه موسی الجوان رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه سید عبدالعزیز المحض رضی الله عنه وایشان از حضرت سید حسن المثنی رضی الله عنه وایشان از حضرت امام حسن رضی الله عنه وایشان از حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه وایشان از حضرت خاتم النبیین سید المرسلین محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم دارند قوله رضی الله عنه ودر طریق چشتیه است که حضرت زبیر که حضرت ایشان را ذات و انابت از حضرت عبدالکاکا حدیثه الله علیه دارند وایشان از حضرت کن الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت عبدالقدوس وایشان از حضرت شیخ محمد عارف رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ محمد عارف رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ جلال الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ عبدالکافی رودلوی رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ جلال الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت شمس الدین ترک پانی رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ علاء الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت علی احمد صابر رحمة الله علیه

۱۵ شیخ عبدالقدوس گنگوهی صاحب طهر باطن و وحید و سماع بودند و از روحانیت شیخ احمد عبدالکافی نیز تربیت یافته اند در سنه ۹۵۰ هجری انتقال فرمودند قبر در گنگوه است که از توابع دهلی است ۱۲

۱۶ شیخ محمد عارف شیخ عظیم الشان بودند در طریقت و معرفت ثانی خود داشت در سنه ۹۵۰ هجری وفات یافت ۱۷ شیخ احمد عبدالکافی رودلوی قدوه اهل طریقت بودند و از عمر خردسالی ولول و محبت و شوق عشق در سر داشتند به پنج پانزدهم جمادی الثانی سنه ۹۵۰ هجری انتقال فرمودند ۱۸

۱۹ - جلال الدین پانی پانی گار و فی صاحب کشف و کرامت و عشق و محبت بودند در سنه ۹۵۰ هجری انتقال نمودند ۱۹

۲۰ - شمس الدین ترک پانی پانی مقام عالییه داشتند و از شهر فرید پور و خانات پوشیده در سنه ۹۵۰ هجری انتقال فرمودند ۲۰

حضرت علی صابر رحمة الله علیه به طریقت و حقیقت تیر فرمودند و منزلت بلند داشتند تا به سید محمد بن ابی زید رحمة الله علیه انتقال فرمودند و فی مشرف زیارت خواجه حضرت مشرف شده است ۱۲

در بیان سید محمد بن ابی زید رحمة الله علیه وایشان از حضرت سید محمد بن موسی رضی الله عنه وایشان از حضرت سید داود رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه سید موسی رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه سید عبدالعزیز المورث رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه موسی الجوان رضی الله عنه وایشان از حضرت شاه سید عبدالعزیز المحض رضی الله عنه وایشان از حضرت سید حسن المثنی رضی الله عنه وایشان از حضرت امام حسن رضی الله عنه وایشان از حضرت امیر المومنین علی مرتضی کرم الله وجهه وایشان از حضرت خاتم النبیین سید المرسلین محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم دارند قوله رضی الله عنه ودر طریق چشتیه است که حضرت زبیر که حضرت ایشان را ذات و انابت از حضرت عبدالکاکا حدیثه الله علیه دارند وایشان از حضرت کن الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت عبدالقدوس وایشان از حضرت شیخ محمد عارف رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ محمد عارف رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ جلال الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ عبدالکافی رودلوی رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ جلال الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت شمس الدین ترک پانی رحمة الله علیه وایشان از حضرت شیخ علاء الدین رحمة الله علیه وایشان از حضرت علی احمد صابر رحمة الله علیه

وایشان از حضرت شیخ فرید الدین گنج شکر رحمة الله علیه وایشان از حضرت خواجہ قطب الدین
بختیار کاکلی رحمة الله علیه وایشان از حضرت امام الطریقه خواجہ معشوق الدین جن
سجری چشتی رضی الله عنه

حضرت فرید گنج شکر از اعیان اولیا و ارکان اقتیاد بودند و ولادت شیخ در سنه ۷۸۰ هجری قمری در شهر
گنجه مشهور است شیخ شکران گویند که سوا کسی شکر از ایشان بزرگوار است که بهجت اعلیٰ حضرت جلای رحمت بر او
چهار بار گفت نمک است فرمودند که بهتر است که خواب بود چون پیرل رسید با ما یک شاد مسرور با پر از نمک برکنند چنان باشد و نمک در
این حال نشامت از او گوی پس بهت همان وقت روانه خدمت شکر گشت و حاضر آمد و خدا خواست بنامزدی نمود فرمودند که
شکر بود و شکر خواجده همچنان بر وقوع آن چنانچه غفلت فغانان نمک بزم خان این قصه را نظم کرده است شعر
کان ملک جهان شکر شیخ برود به آن کز شکر نمک کند و از نمک شکر به وفات حضرت ایشان روز سه شنبه پنجم ماه محرم سنه ۸۵۰ هجری
ناده منت عمر بود پنج سال فرزندش است مابین زمان و لاهور ۸۵۰ حضرت قطب الدین باکی مولد واصل حضرت ایشان
از او شرف فرمود است و آن قصه است از توابع اند جان کاسه از آنجهت گویند که چون در دلی متوطن شده اند
و فتوح از کس قبول نمیفرمودند و خود همیشه مستغرق میبودند و بر فرزندان ایشان بوسه میزدند که از زبان
بقاعه در مسایه ایشان بود بعد از فاقه های جزوی فرمود اوقات گذاری غمی نموندند و در آن ایام که از آن
هسایگی شامی بود که شاه ملک است رسید این سخن طبیعت ایشان گران آمد و هرگز که در قریب نگردد و روزه ایان
قبضه را بر عرض خواجہ رسانیدند فرمودند که هرگز من از کس قرض نیگیرم و در وقت حاجت بخواجده رجوع است مانند آنقدر
حاجت مان چنانچه بر دارند و صرف خود کنند و هر که خواهند به بند عبدانان هرگاه که میخواهند از آن طاق نان میگرفتند و این نان
را کاک میگویند و مجلس طاع برین بیت الهی جامع شعر گفته گان غزلت بیم ز پنهان از فیض طاعت دیگر است و بر روز و شنبه
چهارم بر بیع الاصل شکر شیخ انتقال فرمودند ۸۵۰ حضرت خواجہ معین الدین چشتی که متناهی علیه طبیعت و صاحب عرف و غیر
انوار معرفت و مشرف القلوب زبده مشایخ اجل و قدوة اولیای کامل همه اندام اندر وی ارادی از خدمت حضرت ایشان
بوده و در جمیع خلوص ظاهر و باطنی نگاه میدارمان بوده اند کرامات و خوارق عادات عجیبه و عریک از حضرت ایشان بظهور آمده زیاد از
بیان است گویند که چون حق تعالی حضرت ایشان را توفیق توبه کرامت فرمود و احوالک سبب خود را صرف در ایشان نموده متوجه
سرفروغ و تجلای شدند و در آنجا حفظ قرآن مجید و کسب علم نمود و انداز آنجا بطرف عراق و عرب فرست کردند چون تفسیر بارون کاز نوای
نیشابور است رسیدند حضرت شیخ طمان ارفعی را ملازمت نموده اند و در سال خدمت شکر بودند حضرت خواجہ در سیاهی اکثری از دست بیم کبار
و عیال و چنانچه صحبت حضرت شکر شد و شکر از بیعت و در میان رسید پنج ماه و هفت روز ایشان بوده انواع نعمت فرموده اند و شیخ کرم الدین
کبری و در کمال رواج و رفعت جلای را در سیهان شیخ ابوسعید تبریزی در تبریز شیخ حسین بنجانی را در لاهور و در اعجاز شیخ طاهر اند و
و انجا اعلیٰ و از بی با جبریت متوطن شده اند و ولادت حضرت خواجہ در سنه ۸۵۰ هجری وفات حضرت ایشان در روز شنبه ششم ماه رجب قمری بوده
نزد با نوارش هزار و بیست است و فیض چند بار زیارت مشرف شده ۱۲

وایشان از حضرت خواجه عثمان^{علیه السلام} بارونی رضی الله عنه وایشان از حضرت حاجی شریف^{علیه السلام} زندنی رضی الله عنه وایشان از حضرت خواجه قلب الدین^{علیه السلام} بود و وحشتی رضی الله عنه

حضرت شیخ فغان^{علیه السلام} بمذنی قطب بخت و بگانه مصر خود بوده اند و بموضع بارونی که یکی از مصافات نیشابور است میگویند داشتند هفتاد سال از عمر خود در ریاضت گذرانیدند درین مدت آب طعام میر می خوردند و شهابی که در دعای حضرت ایشان گاهی از حضرت رب العزت یاد میکرد و حافظ کلام ربانی بودند هر روز یک نغمه قرآن میخواندند و در سماع ذوق و شوق تمام داشتند و وفات حضرت ایشان در شاهر دوم ماه شمال است در شصت و هجری قمر که مکه معظمه است نمود و یک سال عمر داشتند ۱۱

۱۲ حاجی شریف زندنی صاحب جمال مجید و مقامات غریبه بودند و از عمر چهارده سالگی دهنوی خبر ستودنی داشتند و همیشه جامه های کهنه پوشیدند و فقر و فاقه را دوست داشتند و در روز حضرت ایشان روزی بود بعد از نماز عصر بزرگای آنجا که در کف و زانو میگریستند که خود را میخواستند و اکثر جماعت میخندند و وحشتی کرام چندین گریستند که بپوش میخواستند و اگر دنیا دار در مجلس سماع ایشان حاضر شدی تا که دنیا گردیدی بتایخ دهم ماه حبس ساله هجری وفات یافتند عمر شریف حضرت ایشان یکصد و بیست سال و ۱۳ خواجه بود و وحشتی دلی مادر زاد بودند و قطب الاقطاب قطب الدین لقب داشتند و قطب الشیخ صوفیان و چراغ چشتیان و بگانه در کار و محبوب پروردگار و صاحب الاسرار و مؤمن الانوار و مخلص بودند و فقر و فاقه را مدت از پدر بزرگوار خود داشتند و در هر طایفه ای می نمودند و در هر هفت سالگی قرآن حفظ کردند و در عمر شانزده سالگی کمال تحصیل علوم رسیدند و نهج العارفین و خلاصه الشریع و تعقیف فقر و غنی چون بعربیت و نه سالگی رسیدند پدر حضرت ایشان بر حجت حق پیوستند و حضرت ایشان بر سجاده شریف نشستند و بهجت خلق مشغول گشتند چنانچه ابیت المقدس تا احوای چشت و بلخ و بخارا و طبرستان می نمودند و در هزار خلقا می نمودند و داشتند و مریدان حضرت را حدیث و نهایتی نبود و شیخ الاسلام احمد جام ملاقات داشتند و چون خواجه سودا و التماس تربیت و اخلاص خویش بخیرت ایشان نمودند حضرت شیخ احمد جام دست حضرت ایشان را گرفتند و بکران چار بالش خود بنشانند و سه بار فرمودند بشرط علم بشرط علم و سه روز بخیرت حضرت شیخ جام بودند و فائده با حاصل نمودند و سلسله چشتیه از خواجه بود و در حضرت شیخ جام نیز میرسد و وفات ایشان در غره حبیب^{علیه السلام} بوده و قبر حضرت ایشان نیز در غره حبیب است ۱۴

والایشان از حضرت خواجه ناصر الدین ابی یوسف چشتی وایشان از حضرت خواجه ابومحمد
چشتی رضی الله عنه وایشان از حضرت ابواحمد چشتی رضی الله عنه

۱۴ حضرت خواجه ابوسفیحه عبدالقادر الدین داشتندی وخواهرزاده و مرید و تربیت یافته خواجه محمد
بن خواجه ابواحمد چشتی اند گویند که خواجه محمد همیشه داشتندی که سن او به چهل رسیده بود و کجاست خدمت برادر ارادت
نمودند داشتندی وعبادت نهضت الهی مشغول بودند شبی خواجه محمد بزرگوار خود خواجه ابواحمد را در خواب دیدند
که فرمودند در ولایت شام فلان مردیست محمد سمعان نام تحصیل معلوم کرده و صاحب است خواهر خود را با او عقد کن خواجه ابوا
حمد طلبی داشته بشمیه را با او عقد کردند و خواجه ابوسفیحه در چیت از ایشان متولد شدند و برایشان در آخر عمر سرک و صحت
چنان نایب کرده بود که گاه بود که خادم آب منویخته در آشنائی و دعوا از خود غائب می شدند و ساعتی در آن غیبت می
ماندند و باز حاضری میشدند و منور با تمام می رسانیدند وفات ایشان در چهارم ربیع الآخر در سن هجری ۷۵۰
دارد و مدت عمر هشتاد و چهار سال بوده ۱۳

۱۵ خواجه ابومحمد چشتی از اولیای کبار و مشایخ نامدار و مقتدای روزگار بودند لقب حضرت ایشان فاضل الدین
ولی از ناد بود شایسته عظیم و رتبه بلند داشتند خرقه فقر و عفاف از پدر بزرگوار خود پوشیدند گویند در غزوه سوسان
همراه محمود سبکتگین در سن هفتاد سالگی به درگاهاری محمود با شارت و بشارت رفته بودند و برکت اقدام ایشان فخر است
شده وفات ایشان در غره رجب سنه هجری بوده و قبر ایشان در چیت است ۱۴ حضرت خواجه ابواحمد ابا بل
چشتی سرعقه سلسله چشتیانند و مرید شیخ ابواسحاق شامی اند گویند چون شیخ ابواسحاق بقصبة چیت رسیدند خواجه
دست ارادت بامان شیخ بودند نقل است که روزی خواجه ابواحمد در سن هشتاد و یک سالگی همراه پدر خود سلطان سرعقه
بقصده شکار جان کعبه رفتند و در آشنائی شکار از پدر و اتباع جدا افتادند بکوهی رسیدند که چهل از رجال اسیر سرنگی
استاده بودند و شیخ ابواسحاق شامی نیز در میان جماعه بودند حال پدر ایشان بگشت ملازمتی رسیده و آمده و در پای شیخ ابواسحاق
افتادند و مسلح هر چه داشتند بگشتند و بشمیه پوشیده بایشان می آمدند هر چند پدر و مردم طایفه که اندایشان انیا فتنه بعبادت
ملازم آورده که شیخ ابواسحاق اندر در فلان موضع پدر ایشان جمعی را فرستاد تا بیاورند هر چند پدر دادند و بنده بناد می آوردند
آورد و مسود منیفتاد و ولادت ایشان در سن هجری بوده و وفات در جمادی الآخر سنه ۷۵۰ هجری و در چیت است ۱۲

والیشان از حضرت خواجه ابوحق شامی رضی الله عنه والیشان از حضرت خواجه ابوحق ملو
دینوری رضی الله عنه والیشان از حضرت امین الدین خواجه بهسره بصری رضی الله عنه

۱۰۰۰ ابوحق شامی جامع میان ملوم طاهری و باطنی بودند و بزرگ در ریاضت از خلق بی نیاز و با خلق در مسکن
و در ویشان هر از در اولیا ممتاز و در فقر اسراف از بودند بعد هفت روز روزها فلک کردند و فرمودندی که معالج الفقر
جمع و در اهل چون خواستند که مرتبه از اولیا الله شوند چهل روز پی در پی استقامه کردند آخر اوقات غیبت از داد که ای
ابوحق برود و دست امارت بامان مشاود دینوری زن که بمراد خواهی رسید پس یکصد مت لواجه دینوری حاضر شدند تا
هفت سال یکصد مت حاضر ماند تکبیل مسینه و خرقة خلافت یافتند و بعد فرقه مشایخ اهل حشیت یکصد شربت گردیدند چون بر
بعد از یکصد مت پرورش فی خور حاضر شدند حضرت خواجه فرمودند که از کجایی و چه نام داری گفتند که بنام ابوحق حشیتی
موسوم فرمودند که شما خواجه اهل حشیت هستید چون خلافت یافتند باز نصیب پیرو خود مقام حشیت از شریف بردند و خواجه
حشیت آشتیاریافتند و اوقات ایشان تاریخ چهارم ماه صیغ الثانی لشکر جبری است هزار پراورش که از یکصد مت ملو
۱۰۰۰ خواجه ملو دینوری به شایع عراق حبس دلائی که کشف و کرامت از انافران شیخ جنید و دیگر و ثوری بودند و بصحبت
خلفای شیخ معروف کرخی نیز شرفیاب شدند و از ایشان نیز خرقة خلافت داشتند و در سلسله معروف کرخی نیز صاحب
اجازت بوده اند بعضی گویند که خواجه ملو دینوری و خواجه ملو شاد دینوری یکی بوده اند بعضی گویند که هر دو وزیر گویانند
انتقال ایشان در ششمه جبری بود ۱۱

۱۰۰۰ خواجه بهسره بصری در فقر مقام رفیع داشتند و در سفر سده سالگی تکبیل علم رسیدند و قرآن حفظ نمودند و پنج
هر روز و ختم قرآن کردند و مجاهده و ریاضت شاقه نمودندی روزی از غایت محبت حق بختی نالیدند از رسیدگی
ای بهسره ماز که بشیدیم باید که برای حصول مقامات فقر و خداید مشربی بروی پس دی باز شاد و ربانی بخود مشایخ
عرشی رسیدند و مرید شدند چون قبل از امارت تاسیال ریاضت سخت و محنت شاقه بجا آورده بودند در یک
هفته بمقام قرب رسیدند و بعد یک سال خرقة خلافت یافتند و از دیگر خرقة فقر و پیوستند که شکر بخشیدید و الله بندگان
تو که کردند و چندان گریستندی که حاضرین از خوف ملاک حضرت ایشان گشته و تمام عمر یکصد معصیه برودند و گاهی در خان
دنیا دار فرقتند و روی دنیا دارند و بعد طعم ایشان نمودند و علم در فقر و مجاهده گذارند و اوقات خواجه در ششمه جبری تاریخ هفتم ماه
شوال است ۱۲

الایشان از حضرت خواجہ حدیقہ مرعشی رضی اللہ عنہ والایشان از حضرت سلطان ابراہیم ادم رضی اللہ عنہ والایشان از حضرت خواجہ فضیل بن عیاض رضی اللہ عنہ والایشان از حضرت خواجہ عبدالواحد بن زید رضی اللہ عنہ

خواجہ حدیقہ مرعشی فقیہ و عالم و عالم بودند و تصانیفها داشتند و تاسی سال رضوی او جز متوفی نمانست و افکار بعد ششم در گرفتند و فرمودند که غذای اهل کائنات و قوت روح ایشان کلام الله الا الله است چنانچه علم و ظاهری از لغت یافتند بر تنهای خضر علیہ السلام خدمت حضرت سلطان ابراہیم آمد و بعد شش ماه تک سینه وفات خواجہ در ششمه مجری شد ۱۲. سلطان ابراہیم ادم از مشایخ عظام بوده اند نسب که از حضرت ایشان پنج واسطه بایر المومنین عمر بن خطاب منی اللہ عنہ میرسد بن مرثی که سلطان ابراہیم بن ادم بن سلمان بن ناصر بن عبید اللہ بن عمر بن خطاب منی اللہ عنہ سلطان بخت بادشاهی سالها سال عباس فرموده حکمرانی بعمل داد و میکردند و شش ماه و مشغول طاعت و عبادت می بودند که شبی حضرت سلطان مشغول بجاگاه شاهی خواب به راحت بودند که صدق خانه بجنبه سلطان از خواب بیدار شدند و آواز دادند که بالای سقف کیست جواب آمد که من شخصی مسافر و مشرورم که کرده ام و در اینجا بجوم سلطان فرمود که ای نادان شتر را بر بام خانه بچوئی خواب آمد که از من تو نادان تری که اراده آن داری که خدا را بیانی و دم از باد شاهی بینی و بر سر تارکس و دیبا خواب کنی سلطان علی الصباح فرزند خود را بر تخت السلطنت بنشاندند و بجای ترک السلطنت کرده و بسجود نهادند در شاهی او جامه پادشاهی بپوشیدند و جامه پادشاهی فریب تن کرده و بنشینا بودند و در کار خود عبادت می مشغول شدند و در جنبه بالا قافرا آمدندی و پشتاره بر سر خود و بر سر رداشته بشهر بر رندی و هر چه که از فروخت آن حاصل میشدند آن براه خدا دادند و نمرد آن بصورت اینجا خود او دست چنانک از دست و عمارت تمام کردند با شاهی و در جنگه مغرور شدند و خدمت خواجہ فضیل بن عیاض مرید گشتند و کلمات ظاهری طبعی رسیدند و سوامی نان از خواجہ عمران بن موسی بن زید را می لازم شیخ منصو سلطی و نیز از خواجہ ادیس منی فرقه خلافت و تبرک بعالی الامر داشتند و بعد پنج فاقه افکار کردند و بوقت افکارگاه سبزه بک نشاندند و توانا کردند و خواجہ کردند و جامه پیوندی پوشیدند و پابر سینه گشتند و با نام عظیم کوفی و جنید بغدادی صحبت میکنند و وفات ایشان نزد علمای سلطه مجری بوده و من حضرت ایشان را عظیم شام است عمر حضرت ایشان یکصد و دو سال بود ۱۳

والایشان از حضرت خواجہ حسن بھری وایشان از حضرت امیر المومنین علی مرتضیٰ رضی اللہ عنہ

۱۵ خواجہ حسن بھری سرخیل پیران چشت نیکو سرشت حرقہ دارادت انام المومنین علی کرم اللہ وجہہ پویشیدند
حسن بھری را کرامات و مقامات بسیارند و فعلات بے شمار لاوت با سعادت ایشان پدیدند واقع شده و از غایت
حسن و جمال ظاہری و باطنی بطلب حسن بلوی گردیدند و بعضی بر آنکه خواجہ حسن بازرگانی و تجارت مرار پیکردند و این
سبب خواجہ حسن بلوی موسوم گشتند و از کار و زرگانی دولت پیاپیان ہم رسانیدند چون با از چہ بی ادب و اہل حق و
عزت کج دولت دنیا بساکین و فقر تقسیم نمودند بیکیکہ برای خود قوت یکروزہ ہم نگذاشتند و خمدست حضرت امیر المومنین
علی کرم اللہ وجہہ حاضر شدہ دست امدت باہان آنحضرت زدند و از کار کمالان وقت شدند و کار ریاضت و زہد
بدین فایست رسانیدند کہ بعد ہفت روز طعام خوردند و تا ہفتاد سال منوی ایشان سوای تنوفات کسک لعل
خواجہ حسن بھری منولہ شدند والدہ ایشان بخدمت امیر المومنین عمر بن الخطاب رضی اللہ عنہ بردند حضرت عمر رضی اللہ عنہ
فرمودند کہ سمع حسنا فانه احسن الوجہ یعنی نام او حسن کہنید بدینکہ او نیک است نقل است کہ در حالت شہر خوانگی
چون مرد خواجہ حسن بھری مشغول بودند و ایشان بگریستندی حضرت ام سلمہ پستان مبارک خود در دہان ایشان نهادند
و از غیب نطرہ چند شیر بدید آمدند و در صحن مبارک ایشان رسیدندی و حضرت ام سلمہ ہمیشہ در حق ایشان دعای خیر
کردند و فرمودند کہ الہی این پس را مقتدای خلق گردان پس بہمان بوقوع آمد حضرت حسن کہ بعد ہی تن ملازم صاحب
بنوی کہ بعد ایشان ہفت تن از اصحاب ربودند و یافتند در بعضی ملامت اختلاف دارند فیما بین مولانا فخر الدین شیخ و مولانا
شاہ ولی اللہ نقشبندی و درین باب بحث بر شدہ من شاہ فلیح الی غیر انہما علامہ سیوطی در رسالہ اتقان التلویق بطلان حق و ملاقات حسن
بھری با جناب امیر علیہ السلام روایت بدلائل ثبت کردہ علامہ سراج سالدقیری مایکہ جامعہ از خطاط محمد بن علی حسن بھری ملازم
امیر المومنین علی بن ابی طالب را کردہ اند و بعضی تأخیر بر این کہ کہ اند و بطریق بسخ قوت و عقیدت اعتراف کردہ و جامعہ از آن کتاب کہ
اند چنین است سراج نزہد من بوجہ و این آری جمع دادہ اند حافظ ضیاء الدین قدس علیہ السلام ایشان را سلمہ بودہ و مدت عمر شریف
ایشان ہشتاد و نہ سال وفات در نیم جنبہ قبر ایشان بعد مرہ است ۱۶ حضرت امیر المومنین علی مرتضیٰ رضی اللہ
حضرت ایشان را کہ مظہر بودہ است اہل کیک از میان ایمان آوردہ حضرت ایشان بودند در سال سی و پنجم یابی و ششم از ہجرت بخلافیت
نشستند و مدت خلافت ایشان پنجم سال مسہ بود وفات حضرت ایشان پنج شصت و یکیم ماہ رمضان سال مسہ است قبر ایشان در
انصاف است چنانکہ مشہور است بن کثیر را بن بابہ بخلاف است چنانکہ در تاریخ الاسلام ابن کثیر کمال شرح موجہ ۱۲

والایشان از حضرت خاتم الرسالت محمد رسول الله صلی الله علیه وعلی آله و اصحابه عاز واجبه و ذریه
 اجمعین الی یوم الدین دارند قوله رضی الله عنه ارادت من بایه تعالی قبول سالطینی
 کند چه در جذب و مراد واسطه نباشد بشنو بشنو که مراد از توسط و عدم توسط حیلولت و عدم
 حیلولت است نه تبعیت مطلقه تبعیت آنچه از حضرت غوث الاعظم قدس سره در فتوح الغیب
 و حضرت محضر در شرح آن فریج محی الدین عربی در فتوحات مکیه و دیگر اکابر انکار توسط مذکور
 است مراد از ان جهان معنی اول است زیرا که هیچ دقیقه از دقایق این راه و هیچ معرفتی
 از معارف این درگاه بے متابعت حضرت خاتم الرسالت علیه الصلوٰۃ و التحیة نیست ۵

توان رفت جز در پے مصطفیٰ

محال است سعدی که راه صفا

در پیچ و مقامات از توسط تبعیت مراد گرفتن خطا است پس معنی این است که قبول سالط در
 طریقه جذب نیست قوله رضی الله عنه پس من هم مرید محمد رسول الله صلی الله علیه وعلی آله
 و هم هم پیره پس روایعنی هرگاه ارادت من به محمد رسول الله صلی الله علیه وعلی آله بوساطت کثیره
 مستحق است چنانکه مفصلاً مذکور شد پس من مرید رسول الله صلی الله علیه وعلی آله و سلم در سلوک و
 مقتدی و محب وی و هم صفت لشکر و پس و دس پیره بالفتح و تشدید ثانی صفت لشکر را گویند
 و اصحاب ارادت البته تشبیهی بصفت لشکر دارند و پس و باشند یعنی در طریق جذب و حق بجانب
 تعالی طریقه جذب را به طفیل پیغمبر ان بامتان ایشان کرامت کرده است فیعل الله وایشا و اگر گویند که
 این بے ادبی است آری اگر قبول داریم و لاکن از مجذوبان خود قبول کرده است بلکه خوشتر از آن
 است مثل قصه حضرت کلیم الله و چوپان و مثل آن مجذوبی که در حرم رسول الله گفت که طعام
 می دهی و یا قندیل یا سبزه شام بر شگنم

۵ و مثنوی مولانای روم علیه السلام که در بیان این مقام مذکور شد و در بیان این مقام مذکور شد و در بیان این مقام مذکور شد
 کوچه گفت ای کریم دای له که بر خاتم خاندن تو من طعام می دهی و در ضمن آنست هیچ و شام می دهی و در آن زمانه
 غمرازی جو غرات نازنین - سازم و ارم میبخت هیچ و شام می دهی و در آن زمانه تو خوردن طعام می دهی و در آن زمانه تو خوردن
 خود مسلمان ناشد می کوشیدی - و می آمد سوی تو می گفت سبزه یا مارا زانوی جسد تو بر واصل کن ای منور برافکن کوی

در حدیث

که اگر درین کارخانه خلعه راه یابد از آن دولت سرانجام نماند و در حق انبیا و علیهم السلام
 این تجعیت مفقود است در رنگ آنست که همانست بر خانه کربلای شریف و میزبان بواسطه احواء
 و اصدقا و خود را نیز راسته غنایید و شریک غمره سازد درین صورت این جماعه طفیلی محض اند به
 تبعیت و خلوان جهان تابع محض اند که اگر از خدمت او یکسوی بودند ازین مانده بهر ورنی شدند
 و آنکه گفتیم که این استثنائه از معنی تجعیت است بنا بر آنست که خود در آن کتب تفسیر کرده اند
 که آنجا نیز حیولت نبی مفقود است و تبعیت موجود و دیگر شبهه که نهایت ازین کلام آنچه لازم آمد
 آنست که فراموش نیستیم حضرت خاتمیت افضل الصلوة و التحیه شده و حال آنکه شیخ شعره
 در مناقب شیخ ابراهیم التتونی در روافح الانوار بلند تر ازین می نویسد قَالَ سَمِعْتُ سَيِّدِي
 عَبْدَ الْقَادِرِ الدَّاسْتُوِيَّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ يَقُولُ لَا يَسَ أَحَدٌ مِّنَ الْأَوْلِيَاءِ
 لَهُ سَمَاطٌ بِمَدَّ كُلِّ سَنَةٍ فَوْقَ سَيِّدِ الْأَسْكَندَرِي الْقَرْنَيْنِ غَيْرَ سَيِّدِي
 إِبْرَاهِيمَ لَا يَخْلُقُ عَنْهُ أَحَدٌ مِّنَ الْأَنْبِيَاءِ وَالْأَوْلِيَاءِ عَنْ
 حَضْرَةِ إِبْرَاهِيمَ فَيَجْلِسُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَدْرَ
 السَّمَاطِ وَالْأَنْبِيَاءُ يَمِينًا وَشِمَالًا عَلَى قَدْرِ تَفَادُّ دَرَجَاتِهِمْ
 وَكَذَلِكَ الْأَوْلِيَاءُ وَتَقْبَاءُ ذَلِكَ السَّمَاطِ الْمُقَدَّادُ ابْنُ
 سُودَا بُو عَمْرِيَّة وَجَمَاعَةٌ كَذَلِكَ فِي مَنْبَعِ الْكَمَالِ لَا ت

یعنی از عبدالقادر و سلطوی شنیده ام می فرمود که برای کلامی علی در سخنان نیست که بر سر اسکندر زنی القرنین بهر
 سال مرتب و سوا می آید و هر یک که ایشان را چنین می شنوایند و می شنوایند که ازین دلی نیست که بر این گفته شود و رسول الله
 علیه و سلم صد شریف این و در سخنان می شود و دیگر انبیاء و پیغمبرین و سایر آن حضرت می شنیدند حسب حیات خود و یا چون حال اولیا است
 که نشانی ایشان حسب حیات می شود و نیز از این و در سخنان محدثان اسود ابو هریره و جماعت بوده اند همچنین
 در جمیع الکلمات مراد از دوسه بوده است ۱

إِنَّكَ لَا تَهْدِي عَنْ أَجْبَتٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَجَعَلْنَا مِنْ
بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سُدًّا أَوْ مِنْ خَلْفِهِمْ سُدًّا أَوْ غَشَيْنَاَهُمْ فَهُمْ لَا يَبْصُرُونَ
وَسَوَّاهُمْ عَلَيْهِمْ غَوِیَاتٌ فَهُمْ لَا يَخْتَفُونَ وَهُمْ لَا يَخْتَفُونَ

اگر خدا بخواهد نباشد زنده خوشنود

نه فهمیده اند که در عرف طفیلی که عزت دارد از برای خوشنود ضعیف می خوانند

قبوله رضی الله عنه هر چند تابعم اما از اصالت بنی بره نیم چرا که ولایت انبیاء و اوصیائ
و ولایت اولیاء اهل او و از کمال تبعیت انا صلی الله علیه و آله مندم میشوند بقدر تبعیت در اینجا گفته اند
بے بره نیم و نگفته اند که ما هم بنویس قول رضی الله عنه هر چند ما هم با مشرک دولت مند و کثیر
که از ان دعوی هم می خیزد که آن کفر است بلکه شرکت خادم است با مخلدوم و این معنی
خود منطوق آیات قرآنی و احادیث نبوی است و پروردگار از برای خوشنود بندگان
مومن ضعیف خود در حق بندگان خاس خود در دولت ایمان شرک گردانیده

گفته است إِنَّهُم مِّنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ وَبَشِّرَنَّ سَاءَ مَا يَرْجُونَ نَبِيًّا مِّنْ
الصَّالِحِينَ إِنَّهُمْ مِّنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ فَلَوْ لَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ
الْمُسْتَجِيبِينَ لَكُنْتُ فِي بَطْنِيهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ویر فضل مخلوقات
تکرار کرده است که گوید وَأَمْرٌ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ وَبِذَلِكَ
أَمْرٌ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ وَكَلَّمَ اللَّهُ غَنَمَهُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ
وَمِنْ بَطْنِيهِ وَمِنْ بَطْنِيهِ وَالرَّسُولُ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ
عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ
وَحَسَنَ أَوْلَئِكَ زَيْفًا ذَلِكُمْ فَفَضْلٌ مِنَ اللَّهِ

قبوله رضی الله عنه هر چند اوسلی امام بنی حاضر و ناظر دارم و هر چند بطریقه نقشبندی
پیر من عبد الباقی رضی الله عنه است اما منکشف تربیت من الباقی است اما علم الله در عرف الله

لایع
علی
سیان
دعوی
ادام
ساز
باز
نشد

کسی را میگویند که مری ظاهر و حاضر داشته باشد و حضرت بطافت می گویند که من اویسی ام
 و مری حاضر و ناظر دارم یعنی الله و با مرشد طریقت یعنی در مجاز پیر من یعنی مری من عبد الباقی
 است اما متکفل تربیت من در حقیقت الله باقیست به این مناسبت حضرت گفته اند که هم مرید
 رسول الله ام و هم هم پره او ذکر پیر باین طرز ادبی نیست زیرا که بقابله نام باری تعالی است
 چنانکه می گویند الله و محمدی گوید قوله رضی الله عنه من بفضل تربیت یافته ام و
 براه اعتبار رفته ام سلسله من رحمانی است که من عبد الرحمن ام چه رب من رحمن است مری
 من رحلم الرحمن و معلوم است که اویسی ام و فضلی و مجتبا بودن را هیچ یکی است یعنی بے
 ریاضت این کمالات بر من حاصل است و حکمت برین که بی ریاضت این کمالات حاصل است
 این که مری من اسم رحمن است و مقتضای ارحم الراحمین چنین است در باب و صد و هفتاد
 از فتوحات مکیه مذکور است که قطاب صاحبین را اگر چه در دنیا اسامی باشند که بدانند
 کرده می شوند مگر پیش حضرت ربوبیت با اسم عبودیت سبی می باشند حق تعالی جل شانہ فرماید که
 قَامَ عِندَ اللَّهِ اَیْنَ اسْمُ جَامِعٍ اسْتَمَرَ قُطَابُ اَوْ لُجْلُجُ مَقَامَاتِ قُطَابٍ مَا بَاشَدَ كِرْزَانِ نَدَاكَ
 شُونَدِ بَسْ نَامِ مَوْسَى عِبْدِ الشُّكُورِ اسْتَمَ نَامِ عِیْسَى عِبْدِ الْمَلِكِ اسْمُ مَبَارَكٍ سُرُورِ عَالَمِ صِلَى اللَّهِ عَلَيْهِ سَلَمٌ
 عِبْدِ اللَّهِ بَسْ نَامِ اِلَهِی هَر قُطْبِ سَوَاسِی نَامِ شَهْرُورِ دُنْیَا وَ نَامِ جَامِعِ كِهْ عِبْدِ اللَّهِ اسْتَمَ نَامِی شَدِ نَامِ حَقِّقِ
 مَجْدِ وَ عَلَیْهِ الرِّحْمَةُ عِبْدِ الرَّحْمَنِ اسْتَمَ مَقَامِ حَضَرْتِ مَجْدِ وَ حَمْدِ اللَّهِ هَبْنِ اسْتَمَ قَوْلُهُ صَنِی
 الْعَمَدِ عَمْدُهُ طَرِيقُهُ مِنْ طَرِيقَةِ سَجَانِی اسْتَمَ اَعْنِی مَسْئُوبَاتِ بَارِی تَعَالَى بَدُونِ كَاظِمِ اسْمِی
 وَ صَفْتِی وَ اَیْنَ سَجَانِی رَا بَا سَجَانِی كِهْ حَضَرْتِ بَاثِرِ قُرُونِ دَهْ مَسَاسِی نِیْسْتَانِ اَزْ سَكْرِ بَرآمدِ وَ اَیْنَ اَنَّهُ
 صَحْوَا اسْتَمَ بَدُونِ مَزْجِ سَكْرِ وَ مَعِیْنِشْ صَحِیحْ اسْتَمَ وَ ظَاهِرِ بَارِی سَجَانِی یَا یِی سَبْتِ اسْتَمَ نَدَاكَ شَكْرِ
 كِهْ لَقَطِ طَرِيقِهِ وَ بَعْدَا وَ اَزْ رَا تَزْوِیْ رَفْتِ اَمْ نَمِی كُذَرْدَكِ یَا یِی شَكْرِ اَمْ بَاشَدِ مَعْلُومِ اسْتَمَ كِهْ مَرْتَدَانِ
 طَرِيقِ لُجْلُجَانِ نَحْوِ مَلْفَقِیْنِ اَسْمِی كَرْدِ نَدَاتِ حَبْتِ مَتَوَجِّهْ سِیْكَ دَانَنْدِ وَ مِیْوِنْدِ بَخْلَرْتِ بَیْجِ صَفْتِ
 تَرَسَا كِهْ تَبَاثُرْتِ حَقَقَاتِ دَرِ بَانَدِ اَزْ مَقْتِ رُوحِ صِلَى بَارِ مَاسِی وَ بَعْدِ مَعْنِی اَشَارَاتِ كَرْدِ كِهْ غَفْتِ اَمْ

اناسم و صفت بجز ذات اقدس نخواست ام و در اینجا تصریح کرده میگویند که سبحانی من سبحانی -
 لبطامی است سبحانی مرا از سبحانی او ساسی نیست چرا که سبحانی لبطامی از داره النفس آمده
 است و سبحانی من از و رای آفاق و انفس است و رای او رای تسکیم است و در سبحانی من یک
 نسبت است باید دانست که در ملاح این طائفه علیه سیر آفاق و انفس است که درین امر کریمه اشارت
 است **سُبْحَانَهُ يَا تَنَافِي الْأَوَاقِفِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّى يَبْلُغُوا لِقَاءَهُ الْحَقِّ**
 و بعضی نهایت اسیر انفس میگویند و سیر آفاق را سیر تطیل میگویند بمعنی بعید که مقصود را از
 رای خود جستن است و سیر انفس را سیر ستم میگویند که بمعنی اقرب است یعنی مقصود را در
 اطراف قلب خود جستن است و جمعی مقصود را رای آفاق و انفس می دانند و دلیل طائفه
 اولی آنکه آنکه بکل شیئی محیط باحاطه ذاتی سیفی قائمند و صفات را نماند بر ذات نمیگویند و لاجرم
 فیه می دانند و طائفه که سبحانی گفته بر چند تیز به اراده نمایند البته شائبه از تشبیه است
 و طائفه ثانی میگویند که از پس که ذات او اعلی و اجل است ممکن نیست که سبب فیوض بود
 شما بدین سخن سبحانه در خارج ذات خود صفات ایجاد نمود که قدیم اند تا کسب فیوض از شیون کرده
 بکنون رسانند و اما بشیر ذات انی خود مستغنی از صفات است و این جهت سبحانی از طائفه
 اولی است انفس و اوقاف است و منفرد از تشبیه بلا اشتباه است و از علین مجبور آمده است و
 سبحانی طائفه اولی است شریحه سکر بوش زنده قوله رضی الله عنه از حرم الحسین
 و جمیع بنده اسباب تربیت را غیر از معذرات نداشته است آنرا اول این بکتوب تا از صریح
 عنایتا همین مفهوم شد که من مجذوب و اولیسی ام در اصل و وصول که در ظاهر مرا نیز احتیاج
 نشد بفضل و کریم خود و اجتناب کرد این همه از مقتضیات اسم حسن از حرم الزهراء است که شرف
 اعطاء اندک و راست مراد نسبت که به پیغمبر احتیاج نمانده است بزرگان فرموده اند که پیغمبر
 دایه است و بچه پنجم فطام که تمامی مدت رضاعت باشد حاجت بچرخه ندارد و کذلک سالک
 است و بعد از مدتی فطامی شود و بعد از آنکه فطام شود و بمقام شیخ خود برسد حاجت فطام دیگر که احتیاج و از غیر

میشود و بعد از آن آنچه دیگر میسر است و او دو بعثت نامه اند بطریق دیگر آید اینها میسر است به پیروی و غنیمت اگر در وقت ظاهر
 من که با حق سبحانه باشد تو در میان در آیی سرست از من جدا کنم بهیچان و کسی این سخن پسندید و در کنار
 گرفت منقول است که حضرت خواجہ بزرگ در خدمت به پیروی و اسیر کمال میوای سنو که تمام کرد و در حضرت
 امیر فرمود که آنچه درین ماه حاصل کرده بودم بنما تا که مردم اما استعداد شما پس بایند افتاده از هر
 کجا بوسه مطلب بشام شام برسد از ترک و تاجیک طلب نمایند حضرت غوث الثقلین رفت و قیام
 الغیب باین معنی اشارت می نماید آنجا که می فرماید فَأَذْأَبَلَّغُمُ الْمُرِيدُ حَالَةَ تَبَيُّنِهِ أَذْأَبَلَّغُمُ
 عَنِ الشَّيْءِ وَقَطَعَ عَنْهُ فَتَوَلَّاهُ الْحَقُّ فَيَقْطَعُهُ عَنِ الْخَلْقِ وَجَدَهُ فَيَكُونُ الشَّيْءُ
 كَالظُّلْمِ وَالْآيَةُ الْآخِرَةُ مَا بَعْدَ الْوَلَوَيْنِ بشرح مکتوب که بفضل الله تعالی موفق شدم اگر
 در آن ادنی تا مل بکار رود و واضح میتوان شد که اساس تمامی اعتراضات که دار کرده میشود
 منهدم شده بچنانک بخت اکنون ضرورت این نبود که بپیر قول النقل نموده بجوابش پرداخته شود
 مگر احتیاطاً باین توجه میگردد البته جای شیخ رحمت الله علیه اعتراض بر رفع توسط نموده و این از
 اعظم اعتراض نموده چون شیخ خود در معرفت مجذوب ساکن رفیع توسط قایل است چه آنکه مذکور
 شود پس هر اعتراض که بر معترض عاید میگردد ناموجوبه فهو جوازه باینکه ابداد بعض مقام بخواهد
 طی شیخ نموده شد اگر حضرت معترض کلام خود را بغیر ملاحظه میفرمود لب اعتراض حضرت مجدد
 رحمت الله علیه نمیگشود قال سخنان اسر و له الخطة والکبریا این چه سخنان و این چه کلمات
 است و این چه سلطنت مسطوت است این چه خطبه خوانی و شنا گسری نفس است اقول
 اظهار انکار ربانی را بر خطبه خوانی و شنا گسری نفس محمول نه باید فرمود و الا از بس بزرگان
 دین مورث بسو ظن خواهد بود حاشا که ازین سخنان جز متحدیست بغمته اسر قریع و قیام بر انباء
 روزگار مطرح نظر نموده باشد و در کلام حضرت مجدد رحمت الله علیه کلمات نکسار که مذکورند نذاید
 بران چه توان بود و در مکتوب نیز در هم از جلد اول میفرماید و هر که در عالم است حتی که کافر و فرنگ
 و ملحد و زندق از خود بهیچ وجه بهتری ندارد و بدترین هم این ثانی را انگار و انجی فکیف انما کان بزرگ

با وصف چنین تصریح انکساریین اقوال بر خطبه خوانی و ثنا خوانی و ثنا گسری زیر بر حضرت شیخ در ساله ایراد عبارت انصیحته فی قوله الدین النصیحی میفرماید هر چه در آن شعبه بود توقف در آن لازم اگر قائل و فاعل آن مردی است که امام است و علم و عمل مستقیم است در تقوی و در رعایت و تامل و توجیه قول و فعل و باید نمود انتهی پس هرگاه در کلام هیچ محل شعبه نبوده خواه نمود بر آن ایراد پس کردن که جائز خواهد بود و همین است مسلک ابن حجر و دیگر اکابر که حسب قضا بتاویل توجیه مقوله بزرگان پرداخته اند بلکه در بعضی مواضع تصحیح شطیحات هم نموده اند قائل اند اکبر در ویشی شکستگی و خاکساری و ادب و تواضع و کم زردنی نفس است حضرت غوجه محمد پارسا رحمه الله علیه رحمة واسعة در آخر رساله قاسیه باین رباعی وصیت کرده اند رباعی

اندر ره حق جمیع ادب باید بود	تا جان باقی است در طلب باید بود
در هر دم اگر هزار دریا به کشی	کم باید کرد و خشک لب باید بود

اقول الحق در ویشی شکستگی و خاکساری است ۵

چند پرسشی که بندگی چه بود	بندگی جز گفتگی چه بود
---------------------------	-----------------------

کمیت که مثل حضرت مجدد رحمه الله علیه تواضع نموده باشد کمیت که مثل حضرت ایشان راه انکساری و شکستگی طے نموده باشد در مکتوب و وصود و بست نمودم از جلد اول فرماید بزرگ فرموده که مرید صادق آنست که مدت بست سال کتب شمال و چیزه نیاید که بروی نویسد و این فقیر بر تقصیر بذوق و وجدان مدتی خود می یابد که کتاب بجز جنوم نیست که در مدت بست سال حسنه بیابد که در صحیفه اعمال و درج نماید خدا وانا است جل شان که این سخن را تبیین و تملک نمی گوید و الا یکنایه ذوق می یابد که کافر رنگ از روی بمراتب بهتر

۵ مگر تعریف به نموده اند منافق شکستگی و خاکساری نیست حضرت غوث امام رضی الله عنه فرماید ۵
انکست قبل القبل قطعه جمله ۵ تعوت بی الاکوان و الرب هانی ۵ در قصیده می فرماید ۵ وفت علی العجل جمعا شری
انقر رفیق کان موسی بن عمران ۵ و طمیت روضا کان عیسی سیمه ۵ به کان یحیی العونی و الرزق سر یانی ۵

و خاکساری

همه بگوید

است و اگر آنرا پرسند از جواب عاجز آید و ایضا بطریق ذوق خود در محاط خطبات
مسید اند و شمول مسیات می انگارد و حسنائی که بوجود می آید کاتب شمال خود را
بکتابت آن حق می بیند و می یابد که کاتب شمال و می همیشه در کار است و
کاتب یمن او معطل و بی کار و صحت یمن را خالی و سفیدی داند و صحت شمال را ملو و
سیاه استیدی خبر رحمت ندارد و دست آویزی خبر مغفرت نه اللهم مغفرتک اوسع من
ذنوبی و راجعتک ارحم من عندی من عسیح که موافق حال دست عجا
کار و بار است فیوض و ارات الهی جل سلطان که علی الدوام در مارج کمان تمیل فایض
دوار و ات تا کیلین دید و قصور می نماید و تقویت این عیب یعنی میفرماید بجای عجب نیست
می افزاید و در محل ترفع راه تواضع و فروتنی می کشاید و در آن واحد هم کلمات ولایت بیشتر
است و هم بدید قصور و متصفت هر چند بالاتر میرود پایان تر خود را می بیند بلکه همان بالاتر
رفتن سبب پایان تر دیده شده است ظرافت آنرا باور دارند یا نه و اگر سرسرازل معلوم کنند
باور دارند است

باور دارند است

ره این است معنی که مردان راه به عنایت نه کردند در خود نگاه به
نگر شکستگی و تواضع منافی تحدیث جنه امتیست حاشا و کلا و العجب کل العجب که
برین انگار هم معنی التفات نه نماید و زبان لغت کشوده گوید که خود را از کافر بدتر دانسته
سبحان احد و سجده در بحر المعانی مذکور است چون با شوق بر اوصال در آید بهر لقب نام زبان
حضرت آید یعنی معشوق حقیقی اسمهای آن محبوب را مختلف گرداند تا آنکه کافر گویند چون
آنرا بدین نامها و لقبها خوانند در خاطر فاطمه نور و نفور می نیاری بلکه به پیش ابد در

سلف خداوند است و تو وسیع تر است از گناهای من و رحمت تو بسیار است و دانه از عمل من که نماند و صحت
خوش معانی و نه اسمیه از حدیث بنده مال است چند شعر درین مقام ذکر میشود

نهانی صفت انوار و ظلمت لعل لعل و ان شئت ان شئت ان شئت

رقص و راس و ذوق گیری که لیس مصداق فی غیبه عن کم تیکلد ذکک ضربه
یعنی نیست در حب او کسی مصداق که در زخم های اولادت نه گیرد انتبه نقل است
که مریدی از مریدان شقیق یعنی قدس اصد و حقه اتفاق سمع افتاد و از شقیق رخصت
طلبید شقیق گفت برو خدا سپردم با چون در سلطام پی باید که پای بوس سلطان العارفين بازید
مشرف گردی از من او را دعا برسانی چون مرید به سلطام رسید پای بوس ابو زید مشرف
شد بر رسید تو کیستی و از کجا آمدی او گفت من مریدی ام از مریدان شقیق یعنی به نیت حج میروم
بر رسید که پیرونچه کاری کنده او گفت پیر من بمقام توکل درست می کند و پای توکل بجای
رسانیده است که می گوید که اگر آسمان همه زمین گردد و روی زمین همه سنگستان شود
نه از آسمان چیزی بر بار و نه از زمین چیزی بر رویه و جمله خلایق عیال و الحفال من باشند
من از توکل خود نگردم سلطان العارفين گفت انیت صاحب کافر می و این است مشرکی
اگر ابو زید کلامی باشد در مقام آن مشرک نهد و از من بگوید که از بهر دوانان خداوند تعالی
را چرا می آرمایی اگر ترا بنات حاجت افتد از هیچس خود بخواه و بخورتا از شومی توان شهر
و آن ولایت خراب نگردد اینجا عتاب سبع سال گوید پای توکل شقیق قدس سره که در دم
و فهم خلایق می گنجد عارف بهیچ ابو زید باید که بران توکل حرج کند و گرنه کراحد و کرا محال

سنة نیست صادق در محبت و در هر کدورت گرفت بر غریب و در ملک فلان را بطریق باو علی شقیق میخانه وقت بود
و شیخ زیان و در زبده و عیانت قدیمی را نسخ داشت و همه عمر در توکل رفت از انواع علوم کامل بود و تصانیف بسیار داشت
استاد حاتم اصم بود و طریقت فلان را بهیم گرفت و بسیار شیخ عیانت داشت و یکبار از او بهشت عیانت داد اشاکوئی کرد
شهادت ایشان در سنه ۶۰۰ هجری بوده قبر ایشان در فلان بوده است ۱۲۰۰ سال از تصانیف مشهوره میر عبد الواحد بهگلی
است متوی حکایات و معانی تصوف میر عبد الواحد مرید شاه معنی الدین بود و عیانت شیخ حسین سکندر ره تعلیم یافت
اکبر بادشاه و بسیار احترام که کرد شرح تریب الارواح خالق هندی شرح قصه چار بل و جل شهرت شرح معطلحات دیوان
عالمه در رسائل و معصوم از دوازده و تصانیف وی شرح کافی است که بطریق خالق باجوئی طریقه منعین نگاشته و به بی تمام

۵ کہ درین چنین توکل سخن گوید

<p>منزل عشقت مکانے دیگر است عقل کے داند کہ این رمز از کجا است بر سر بلنار صحرافان عشق معرفت در جہتہ و در ستائشیت</p>	<p>مروا میں رہ رانشانی دیگر است این حکایت را بیانی دیگر است زیر ہزارے دکانے دیگر است فآن عزیزان رانشانی دیگر است</p>
---	---

مقاله وقال بعض المرفاء حقيقة الطريق ان تكون مفلساً ابداً
وان تكون طارياً لا على ومتى ظننت انك وصلت ما وصلت ومتى ظننت
انك ظفرت ما ظفرت ومتى ظننت انك حصل لك حال
الحال لك حال ساكن اين راه قهولان و محبوبان درگاه همه ناظر دین است

[illegible]

اقول این کلام فی حد ذاته صحیح است مگر از آن الزامی نماند نمی شود و فلا یصح التقریب زیرا که
محصل امر همین است که طالب الزام است که مدام در عجز و افتقار و تضرع و انکسار بوده باشد
و همیشه استعدا در تبه اعلی و در جوار رفیع نموده باشد و خود را واصل نپندارد و ظاهراً است که
این معنی منافی بخدیث نعمت نیست که او واجب است قال نعم از بعضی اقطاب مخربان
بر اهل زمان خود بوقوع آمده است و از مقام لازم مرتبه خود خبر داده اند گویند که آن بابروردگار
است نه بطریق تکبر و نفسانیت شاید که در اینجا نیز ازین قبیل خواهد بود و اما علم اقول
فی الواقع همچو بعضی اقطاب حضرت محمد در حجت اصد علیه نیز خبر و سیاهات نموده از مقام خود خبر داده
اند نه بطریق کبر و نفسانیت چنانچه جایجا در مکاتیب شریف فرموده اند که با فشا و این همه امر
کردند و نیز فرموده اند ۵

در پس آئین سلطوطی عظمی داشته اند	هر چه استادان گفت همان می گویم
----------------------------------	--------------------------------

و نیز گفته مقصود ازین گفتگو اظهار نعمت حق است بجهان و ترغیب طالبان این طریقت نه
تفصیل خود بر دیگران اینخ قال اما ان نسبت باقران و شرکا گفته اند نه نسبت بکبر
سید کائنات علیه افضل الصلوة و اکمل التحیات اقول این کلام از پایه اعتبار ساقط است
اما اولاً پس نقض تفصیلی آن است که من این را تسلیم نمی کنم چنان حضرت خنی اصد هم
چنانکه نسبت باقران و اخوان خود گفته اند همچنان نسبت بانبیاء و عموما و نسبت بسید انبیاء
خصوصاً علی اجمعهم افضل الصلوة و اکمل التحیات شیخ محمد الدین بن عربی جز ثانی از فتوحات
مکیه ناقل است لقد حدثتني ابو ليلى التمارشي البغدادي رحمه الله عن
السيد يسير من سادات تنابيات الزهر عن اقام العصر عبداً للقادي
انه قال معاشر الاديبياء اوتيتهم اللقب و اوتيتهم ما لم تتوا فاما

له حضرت نور انام فرموده شربت بکاسات انعام رسانده بهائش ریح جسمی بچینی حضرت انا الساقی لمن كان ظمرا
ادیه طهر کره بعد از آنکه حضرت نور الانام فرموده علی الزمره البیداء و کان جماعه عباد و فی قلاب قوسین اجتماع الاجتهاد ۱۲

فَقَوْلُهُ أَوْ تَيَّمْنَا الْقُبَّ أَيَّ حَجَرٍ عَلَيْنَا اِطْلَاقُ الْقُبِّ النَّبِيِّ وَإِنْ
كَانَتْ الشُّبُوهُ الْعَامَّةُ سَائِرِيهِ فِي أَكْبَرِ الرِّجَالِ وَأَمَّا قَوْلُهُ
وَأَوْ تَيَّمْنَا مَا لَمْ تَوْتُوا هُوَ مَعْنَى قَوْلِ الْخَضِرِ الَّذِي شَهِدَ اللَّهُ لَهُ
بَعْدَ إِيَّتِهِ وَتَقَدَّمَ فِي الْعِلْمِ وَاتَّقَبَ الْكَلِمَ الْمُصْطَفَى الْمُقَرَّبَ مُوسَى
عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي طَلَبِهِ مَعَ الْعِلْمِ بَانَ الْعُلَمَاءُ يَرَوْنَ أَنَّ مُوسَى
أَفْضَلُ مِنَ الْخَضِرِ فَقَالَ لَهُ يَا مُوسَى أَنَا عَلَى عِلْمٍ عَلَيْهِ اللَّهُ
لَا تَقْلُسْ أَنْتَ فَهَذَا عَيْنُ مَعْنَى قَوْلِهِ أَوْ تَيَّمْنَا مَا لَمْ
تَوْتُوا فِي حَالِهِ وَنِزْدِ فَتَوَاتُ مِثْلُ لَزْدِ وَكَانَ عَبْدُ الْقَادِرِ الْجَلِيلُ مُنْشَطِ
عَلَى الْأَنْبِيَاءِ قَالَ الْأَوَّلِيَاءُ بِصُورَةٍ حَقِّ دَرَجَتَيْنِ عِبَارَتِ لَفْظِ أَنْبِيَاءِ كَمَا شَال
أَسْتَرْبِ وَرَسُولِ رَا مِلَا حُطْمُونِي أَسْتَرْبِ وَنِزْدِ فَتَوَاتُ نَكَورِ أَسْتَرْبِ وَنِزْدِ
مَنْ يَغْلِبُ عَلَيْهِ الشُّطْحَاتُ بِأَحَقِّ كَعَبْدِ الْقَادِرِ فَيُطْهِرُ
الْعُلُوقَ أَمْثَالَهُ وَاشْكَالَهُ وَعَلَى مَنْ هُوَ عَلَى مِثْلِهِ فِي مَقَامِهِ مَحَابَةِ وَأَنْبِيَاءِ
أَسْتَرْبِ فَا نَرْبِ مَقَامِ عَلَى بُوْدِهِ أَسْتَرْبِ غَوْثِ أَنَا مِثْلِهِ بِرَسْبَتِ حَضْرَتِ سِيدِ كَانَتْ فَرْوِ
أَسْتَرْبِ مَقَامِ رَأْيِ مَشْوَارِ سَتِ دَرَجَتَيْنِ بِمِثْلِهِ شَعَارِ قَصِيدَةِ التَّقَامِي رُودِ بَعْضِ دَعْوَى كَرْدِهِ أَسْتَرْبِ

بقایا صفحہ ۱۸۰ یعنی بالاقب نبی عطا شدہ اگرچہ نبوت عامہ در اکابر اولیاء اسد ساری است قائم
عادت و تقدیم علمی خضر علیہ السلام از شہادت عالم شہادت پیدا است موسی علیہ السلام با حکم شہادت قائم
حضرت خضر علیہ السلام کنند بآنکہ نزد علمائے حضرت موسی علیہ السلام افضل بود از حضرت خضر علیہ السلام
با حضرت موسی علیہ السلام خطاب کردہ گفت کہ مرا علم است کہ از آاسد تقابلے بمن تعلیم فرمودہ و این علم شمار
حاصل نیست ۱۵ شیخ عبدالقادر جیلانی رضی اللہ عنہ برانسیاء و اولیاء رطلعی می کرد بصورت حق ۱۱ ۵۲
بر بعضی ارباب و بہت رطلعی غالب آید چنانکہ عبدالقادر رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ علوی فرمود بر امثال خود و کسانیکند
در جہ و مقام از بدنامتر بودہ اند ۱۲ —

کدام روایات متواتره صحیحه ثابت شده است ۵

انا اول المكنون فی علم خالق	انا آخر المبعوث فی سر مدیه ۵
انا كنت فی العلیاء و نور محمدی	بكنون سرامد قبل النبوة ۵
نعم نشأ فی احب من قبل آدم	وسری فی الاكوان من قبل نشأ فی
وما قلت هذا القول فخر ادا نما	انی الاذن حتى تعرفون حقیقه

ازین ظاهر است که حضرت غوث انام باذن باری تعالی افشا را این سری فرماید که حضرت ایشان در علم خالق اول مکنون بودند و آخر مبعوث و هنوز نور محمدی در سربود که حضرت ایشان در علیا بودند و در جب نشاء حضرت ایشان قبل آدم بود و قبل الشاه و کسرش و کولان بود پس ای برادر این را بحشم الضاف بگر که از کبابه کجای می رسد و با وصف این ششم لال انکار چگونه روا بود و که همچنین تبری لایق تصدیق باشد ۵

چند بر همین کنی ابرو ستم اغاکنی	تخند زن که گره از دل ما با کنی
---------------------------------	--------------------------------

امام شعرانی در لوائح الانوار فی طبقات الاخیار از حضرت بایزید بسطامی علیه الرحمة نقل می کند اَنَّهُ قَالَ خَضْتُ جُحْرًا وَقَفْتُ الْاُكْبَنِيَاءُ بِسَيِّاحِلِهِ دَرِينِ عَجَلَت نيز لفظ انبيا مذکور است که جمع بنی است و از حضرت بایزید بسطامی لوائح اَمَرَقَمُ مِنْ لَوَاءِ عُمَيْدٍ اشتهار تام دارد و این ترفع خاص نسبت بحضرت رسالت پناهی است صلوة الله علیه باعلان اسم مبارکش صله الله علیه وسلم و کلمات حضرت غوث انام رحمة الله علیه نسبت به انبيا را و الی الغرم و غیر اولی الغرم مشهورند و بعضی فعلا آنرا مری بروایات متواتره صحیحه مدعی بوده اند چند اشعار به این مضمون شرح می شود تا بر همین قیاس فرمایند ۵

انا كنت مع يعقوب فی حزن يوسف	و ما اجتمع الاثان الا بسب كتي
انا كنت مع نوح بما شهد الوری	بجار و طوفانا طلع كنه قدر فی
انا كنت مع ادریس لما ارتقى السی	وا سکنه الفردوس حسن بقیة

انا كنت في روبا الذبح فداؤه	و انزل اللبث الابفتو
انا كنت مع ايوب في زمن السلا	وما شفيت بلواه الا بدعوت
انا كنت مع عيسى في المهد ناطقا	واعطى داود حلادة نعمته

ازين كلام حضرت غوث انام رضى الله عنه ترجيح و تفصيل مے بر حضرت يعقوب و يوسف و نوح و ادریس و ابراهيم و ايوب و عيسى و داود علی بنیا و علیهم الصلوٰۃ و السلام لازم می آید پس آنچه معتض انکار تام فرموده بنی است بر عدم منتج کلام حضرت صوفیه اما ثانیاً پس بر تقدیر تسلیم می گویم که حضرت مجدد رحمت الله علیه سجد اظهار تواضع و تحریث بنعمته الله جاسے به نسبت امثال اقران خود ترفع نہ نموده باکا بر انبیا الله صلوات علیهم و اولیاء الله رضى الله عنهم چہ رسد بلکه هر گاه حضرت مجدد رحمت الله علیه مدارج علیا و منار مراتب کبریٰ را بر متابعت حضرت خیر الوری علیہ صلوٰۃ الملك العلی حاجی طاهر فرموده تا آنکه اگر نیک نگریسته شود در مکتوب شریف تأییدی که در حکم متابعت مذکور است ہم پالیه آن ذکر می دیگر نیست پس انساب ترفع خانه الصاف اسو خلق است اگرین بحث را که بعد از مختلفه در مقامات حدیده اندراج یافته بطور استقصا انتخاب نموده درین مقام برگزگارم موجب الطباب خواهد بود و مع هذا چند مقام با نشان میدهم در مکتوب چهل و چهارم از جلد اول می فرماید چون ان سرور محبوب بال العالمین است متابعان او بواسطه متابعت بمرتبه محبوبیت می رسند چه محب هر که از شائل اخلاق محبوب خود می بیند آنکس را محبوب خود میدارد و مخالفان را ازینجا قیاس باید کرد

محمد عربی کابروی هر دو سر است	اکیکه خاک درش نیست فلک است
-------------------------------	----------------------------

در مکتوب حدود و ازیمن از جلد اول می فرماید احوال و مواجیب که بی تحقیق بحقیقت معتقد این فرقه ناجیه میسر شود و با ستم راجع می نمایانیم و خبر خرابی پیچ منی انکاریم باین دولت اتباع فرقه ناجیه هر چه بد بند منت می داریم و لشکر کجایه آریم و اگر چین را بد بند پیچ از

احوال و مواجیه دهند با کرامت و راضی ایما انتہی در مکتوب صد و چهارم از جلد اول
میفرماید زره این متابعت مرضیه از جمیع تلذذات دنیاوی و نعمات اخروی بجز این بهتر
است این در مکتوب صد و پانزدهم از جلد اول که بملا عبدالحق دهلوی صدور یافته در باب قطع
هفت گامی فرماید کُلِّ ذَلِكْ مَنْوُوطٌ بِمَنْتَابَةِ سَيِّدِ الْوَلَدَيْنِ وَالْآخِرِينَ عَلَيْهِ
مِنَ الصَّلَاةِ أَكْمَلُهَا وَفِي الْفِيحَاتِ أَفْضَلُهَا و در مکتوب
شصت و پنجم از جلد اول همین باب بطی فرموده همچنان در مکتوب صد و هشتاد و ششم و مکتوب
صد و نود و یکم و صد و نود و دوم و غیره از جلد اول و دیگر جلدها از حکم متابعت ملا مال است
در مکتوب هفتاد و هشتم از جلد اول میفرماید که وصول باین نعمت عظمی وابسته باتباع سید
اولین و آخرین است علیه و علی آلہ من الصلوٰۃ افضلها و من التسلیمات اکملها تا تمام خود را در
شرعیت گم نه سازد و به مثال او امر و استبانه از فواجی تجلی نگرند و بوسیله این دولت بمشایران
او نرسد با وجود مخالفت شرعیت اگر چه برابر سر موی باشد اگر بالفرض احوال و مواجیه دست
دہ داخل ستر راج است اخرا و را رسوا خواهند ساخت ظلاهی بے اتباع محبوب البتالین
علیه و علی آلہ من الصلوٰۃ افضلها و من التسلیمات اکملها ممکن نیست درویشانی که قدم راج
در شرعیت دارند و از عالم حقیقت نیک شناسانند از ایشان ہمتی باید طلب نمود و مدعی
باید بست تا عنایت حق سبحانہ از دریچہ ایشان ظاہر شدہ تمام بجانب قدس خود و قالی
جنب نماید و مخالفت را در وی گنجایش نماند تا سر موے راہ مخالفت شرعیت کشادہ است
محل خلعت تلم سبیل مخالفت را باید مسدود ساخت

محال است بعدی که راہ صفا	توان رفت جز در پے کمر صطفیہ
صلوٰۃ اعد و سلامہ علیہ و علی آلہ انتہی مختصر او در کتاب مبدیہ و معاد بدین الفاظ نگاشته اند ولی هر کمال کمی باید و در جہ کہ میرسد بطغیل متابعت بنی خود است علیہ الصلوٰۃ و السلام حصول آن کمال بواسطہ متابعت آن بنی است و نتیجہ ایست از تراج اتباع سنت او	

این کتب
است
باب اتباع
رسول
صلوات
علیہ و
آلہ
و سلم

انهم و نیز در همان کتاب فرموده اند حفظ و افراز طریق صوفیه بلکه از ملت
 اسلام کسی راست که فطرت تقلید و جبلت متابعت در وی بیشتر است مدار
 کار اینجاست بر تقلید است و مناظر امر درین موطن بر متابعت تقلید انبیا
 علیهم الصلوٰۃ والسلام بدرجات علیا میرساند و متابعت اصفا با معارج عظمی می برد
 آنج و در رساله معارف له نیز بدین منظر ارشاد فرموده و عجب است از بعضی درویشان
 خام نامتکم که کشف خیال خود را معتبر نموده با نگار و مخالفت این شریعت با بهره اقدام می
 نمایند باغ پس با وصف چنین تحریرات و تصریحات چگونه از حضرت ایشان فخر و مسلمات
 خصوص نسبت بحضرت سید کائنات علیه الصلوٰۃ و التسلیمات باور پیدا شده شود تعالی
 و بعضی از کبرای مشایخ گفته اند انا آماد بآل الله لا سر سقو له الله
 و حضرت غوث الثقلین رضی الله عنه فرموده اند لیس علی مینه الا لله و لیس سقو له
 این درست است اقول حسب مذاق حضرت معترف بر محمده الله علیه چگونه درست باشد انکار
 نعمت پیران طریقت و ائمه و صحابه کرام رضوان الله علیهم جمیعین لازم ترین این کلام است و چه
 در مکاتیب و رسائل حضرت مجدد رضی الله عنه انکار نعمت آن حضرات اندراج نیافته فشان
 بینها حضرت مجدد رضی الله عنه در رساله مبذ و معاد می فرماید هر یک کما می را کسی یا بدار
 تعلیم پیر خود می یا بد خطا پیر بهتر از صواب پیر است آهتی و نیز در همان کتاب مذکور است که
 اعتقاد برید با فضیلت پیر و کمیت او از غرات محبت است از نتایج مناسبت که سبب
 افاده و استقامت است آنچ قال اما آنکه گویند در قرب و وصول تا بقاعی رسیده ام که هیچکس
 واسطه نیست و هیچ یکی را دخلی نه سوال در غیر وی را اگر واسطه بودند در وقت سلوک بودند
 حال آنکه سلوک تمام شد و قرب درگاه حاصل گشت و وصول بوصول پیوست هیچکس واسطه نیست
 من مرامت رسول الله پرورده ۱۲ برا صریح منت الصد و رسول الله صلی الله علیه و سلم پرورده است
 حضرت غوث عثمانی فرماید من فی رجال الله تال کما نسی چه و چه می رسول صلی الله علیه و سلم پرورده است

ذکر انستاب این امر که هیچکس با خط نیست

رفع توسط و وسائط بسبب حصول این کمالات نبوت و اصطفا است که بفضل و موهبت
 الهی از کمال متابعت رسول الهی صلی الله علیه و سلم بان امتیاز یافتند در مکتوبه و بست و یکم
 از جلد ثالث می فرماید که ساده لوحی ازین عدم توسط که در طریقه جذبیه و غیره ها گفته شده است
 از بعثت خیر البشر صلی الله علیه و سلم اگر چه نسبت به بعضی بود تو هم نمکنده و عدم معیشت احتیاج
 بمتاعبت و تبعیت او گمان نبرد که آن کفر و اسحا و زندقه و انکار راست از شریعت محمد
 صلی الله علیه و سلم که همه پس را ویند و بے توسط و کمال اغذنی نمایند چه هر گاه وجودشان
 بے توسط وجود و صورت نه بند و کمالات دیگر خود تابع وجود اند بے توسط او چه صورت دارند بے
 محبوب ب احوالین جنین می باید صلی الله علیه و سلم کشف صحیح و الهام صحیح به یقین پیوسته که هیچ از
 و قایق راه و هیچ معرفت از معارف این قوم بے توسط او بے متابعت او صلی الله علیه و سلم میسر
 نیست و منتی را در رنگ بتدی و توسط فیوض و برکات این راه بے تبعیت و طفیل حاصل نیست

مخال است سعدی که راه صفا	توان رفت جز در کسب تصطفی
<p>انتهی پس معلوم شد که از کمال متابعت به مرتبه قربی رسیدند که انجا در شهر و ذات پاک آن سرور حاضر نیست و عدم توسط در متابعت موجب نقصان نیست چنانچه عدم توسط ازین آیه شریفه که مَا لَیْکَ مِنْ حِشَّاءٍ بِحَرِّهِمْ مِنْ شَرِّهِمْ وَ کُلُّ مِنْ حِشَّاءٍ لَکَ عَلَیْهِمْ مِنْ شَرِّهِمْ مفهوم می شود و این آیه در شان مخلصان و صلواتیک هاجرین صحابه وارد است رضی الله عنهم و رسول خدا صلی الله علیه و سلم از پس علو شان طلب نصرت از جناب الهی بواسطه آنها می نمود چنانچه برایت می آید در حدیث آمده کَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یَسْتَفْتِي بِصَلَاةِ لَيْلِكَ مَهْجَرِيْنِ وَأَنْ جَمَاعَتِیْنِ مِنْ مَرْتَبَةِ مَتَابَعَتِ حَبِیبِ خدا صلی الله علیه و سلم یافته اند و در حدیث است که چون بنده نمازی خواند حجابی که در میان بنده خدا بود رفع می شود و گفت حضرت عایشه رضی الله تعالی عنہا در وقت نزول آیه بر آه و اَنَا لَكَ شَکْرٌ لِلَّهِ وَ لَا تُحْشَى أَحَدًا انتهی درین مقام شیخ محی الدین بن عربی آنچه</p>	<p>لله معبود قیام در این معاد شکر انکه برین در حق شکر و در حق</p>

در باب هفتاد و سوم از فتوحات مکیه افاده فرموده حاسم ماده اشکال است می فرماید و هم علی
قسمین طایفه منهم قدر بطلت بهمتهای ان الرسول انا جاء منبیا و معلما بطریق الموصل الی الله
الحق بقایه فاذا اعطی العلم بذلک نال من الطریق و علی بنهم و بین الله فبولاء و اذا سار عودا و سالت
الی الخیرات لم یروا ما هم قدم احد من المخلوقین ما هم قدر از لوه من نفوسهم فانقر و الی الحق کربته
العدویه رحما الله فبولاء و اذا حصلوا فی المجالس و الحدیث خالطهم الحق بالتکلام الالهی مغنی و اسطه
کلام معین اما الطایفه الاخری فهم قوم جعلوا فی نفوسهم نه لاسبیل لهم الیه تعالی الا و الرسول و اوجبا
فلا ینهدون سدا امر الا و یرون فی سیرهم قدم الرسول بین الیهیم و لا یخالطهم الحق الا باللسانه
و لغتة این عبارت بدیده بنیانگریستی است مفادش این است که در طایفه علیه خدا رسیدن
و در طایفه بوده اند که هر چه بتامی رسیده و اسطه بر خیزد و اخری را و اسطه در کار باشد فافتم
الاشکال بحدافه فافهم الله علی ذلک در کشف الغطاء مذکور است و خیال کنی که نفی
ترتیب سرور کائنات علیه افضل الصلوات و التسلیمات کرده باشند عا شاد و کلایز را که در مکتوب
دیگرمی نویسد که ولایت من بر ابی ولایت محمدی و موسوی است یعنی من از سر و
ولایت تربیت یافته ام و بولایت رسیده چه تربیت یافتن ولایت که عبارت از طوق

و اتحاد است با یکی از آنها اما الاهی معنی ندارد بلکه بیشتر اطلاق ولایت در هم طلوع ایشان
بر حقیقت عارف است که عبارت است از مبدا و تعین او و هیچ اشیاء اگر اگمان نکنند زیرا که
خود در مکتوبات و رسائل سعادت او بسته با اتباع شریعت داشته اند مراد از ان نفی جمعیت
ناگاری بلکه مراد نفی حیولیت حقیقت اوست و در میان ذات تعالی و تقدس میان ایشان
چنانچه خود در مکتوب صد و بیست و یکم از جلد ثالث تصریح بدان کرده اند باین عبارت مخدوما
و وصول فیوض بسالک توسط و حیولیت خیر البشر علیه و علی آله الصلوٰۃ و السلام بازمانی
است که حقیقت آن سالک که محمدی المشرب است حقیقت محمدی منطبق نگشته است و
بآن متحد نشده است چون کمال اتباع بلکه بحض فضل در مقامات عروج این حقیقت را بآن
حقیقت اتحادی حاصل شد توسط بر غایت چه توسط و حیولیت در غایت است و
اشارت بدین معنی نموده است عارف جامی قدس سره در شرح فصوص در بیان قول شیخ
تَجَلَّى الذَّاتُ لَا يَكُونُ إِلَّا بِصُورَةٍ الْمُبْجَلَةِ لَهُ مَعْنَى تَوْبِهِ وَ هَذَا اعْلَاءُ
دَرَجَاتِ التَّجَلِّيَاتِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ عَيْنُكَ عَيْنَ الْأَعْيَانِ الثَّابِتَةِ
كَمَا إِلَى أَنْ قَالَ فَتَعَيَّنَ الْحَقُّ لَكَ كَقَفِيهِ فِي نَفْسِهِ چنانچه عبارت معبر
ولایت بران دارد که از تجلی ذات بی پرده و خصوصیات سالک بهره در گرد و وسط
در میان ذات اولیای همانند کند که عبارتیکه بعد از این تحقیق آورده است قَالَ فَأَعْلَى
دَرَجَاتِ شَهْوَدَةِ الْحَقِّ هُوَ مَا يَكُونُ بَعْدَ حَقِّقَتِكَ بِعَيْنِكَ الثَّابِتَةِ
فَإِذَا تَحَدَّثْتَ أَنْتَ بِعَيْنِكَ الثَّابِتَةِ لَمْ تَكُنْ أَنْتَ عَيْنُكَ الثَّابِتَةَ
در کشف المحجوب از ابو سعید غفل ص ۱۱۱ محمد بن یحیی است التَّصَوُّفُ قِيَامُ الْقَلْبِ بِسِرِّهِ وَ سُلْطَانِ
تَقْوَتِ قِيَامِ الدَّلِ بِوَدِاعَتِ بِلَاسِطِ ۱۲ پس اعلی درجیات تو شهود است باین است که بعد از تحقیق تو بعین
ثابت تو گردد چون بعین ثابت خود متحده گشتی در تو بعین ثابت تو امتیازی نباشد و خداوند اقدس را در خود و شایسته
تو ای که در نقش خود را می بینی در نفس خود را بصورت حق می بینی ۱۳

مِنْ غَيْرِ امْتِيَانٍ وَرَأَيْتَ الْحَقَّ كَمَا تَرَى نَفْسَهُ فِيكَ وَرَأَيْتَ نَفْسَكَ
 صَوْدَةً فِي الْحَقِّ وَصِرَاحًا تَرَانًا اسْتَبْخَمَ بِهَا عَارِفٌ جَامِيٌّ فِي خُطْبَةٍ شَرَحَ فُصُوصَ مِثْقَالِ
 اَعْلَمَ أَنَّ الْحِكْمَةَ الْفَائِضَةَ مِنَ الْحَقِّ سَبَّحَانَهُ عَلَى قُلُوبٍ مُكْمِلِ عِبَادِهِ وَغُلَقِ عِبْدِهِ
 اَنْوَاعَ مِنْهَا مَا اُفِضَ عَلَيْهِمْ بِوَاسِطَةِ الْمَلَائِكَةِ الْمُقَرَّبِينَ بِالْفَاظِ وَبِعِبَارَاتِ
 الْحَقْوِطَةِ عَنِ التَّغْيِيرِ وَالتَّبَدُّلِ وَهُوَ الْقُرْآنُ وَمِنْهَا مَا يَفِيضُ عَلَيْهِمْ
 بِوَاسِطَةِ اَوْبَعِيٍّ وَاسِطَةٍ وَمِنْ هَذَا الْقَيْلِ الْحَدِيثُ الْقُدْسِيُّ
 وَهَذَا التَّوَعُّ لَيْسَ مَحْضُوصًا بِالْاَنْبِيَاءِ بَلْ يَعْمُ الْاَوْلِيَاءُ وَصَالِحِي
 الْمُؤْمِنِينَ وَفِي مَنْبَعِ الْكَمَالَاتِ حَكِي الْأَمَامُ الشَّعْرَافِيُّ عَنْ بَعْضِ
 الْعَارِفِينَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ أَنَّ الرَّجُلَ لَا يَكْمُلُ عِنْدِي فِي مَقَامِ الْعِلْمِ
 حَتَّى يَكُونَ عِلْمُهُ عَنِ اللَّهِ تَعَالَى عَزَّ وَجَلَّ يَدًا وَاسِطَةً إِلَى أَنْ
 قَالَ كَمَا اخَذَهُ الْخَضِرُ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَفِيهِ اِيضًا عَنْ بَعْضِهِمْ
 أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ إِذَا كَمَلَ الْعَارِفُ فِي مَقَامِ الْعِرْفَانِ أَوْرَشَهُ اللَّهُ
 تَعَالَى عِلْمًا يَدًا وَاسِطَةً وَقَالَ الشَّيْخُ فِي الْفَتْوَحَاتِ الْمَكِّيَّةِ
 فِي بَيَانِ اَحْوَالِ الْاَقْطَابِ اِثْنَيْ عَشَرَ وَأَمَّا الْقُطْبُ اِثْنَيْ عَشَرَ

۱۰۰ بدانکه حکمت از حق تعالی بر قلوب کاملین باقسام مختلفه فائض می شود بعضی بواسطه فرشته مقربین
 نازل می شود بعبارة ای که محفوظه از تغیر و تبدل می باشد آن قرآن است و بعضی بواسطه و بغير واسطه ازین قبیل است
 حدیث قدسی در خصوص انبیاء و اعیان بلکه اولیاء و صالحین را عام باشد در منبع الکمالات مذکور است که شعرا فی
 از بعض عارفین حکایت کرده که می گفت که مرد در مقام علم نرد ما بر نرد کامل می شود تا آنکه علم و دانسته او تعالی بالا
 واسطه نباشد و در آن است که بعضی از عرفا گویند که هرگاه عارف در مقام عرفان کامل شود احد تعالی
 او را علم بلا واسطه عطا سازد و شیخ در فتوحات در بیان احوال اقطاب نگاشته که قطب دوازدهم بر قدم
 می باشد و تمامی علوم و دانسته الهیه است که حاصل کنیزه آید اگر از احد تعالی ۱۲

فهو على قدم شعيب ع الى ان قال وكل اصناف هذا
العلوم عنده علوم الهية ما اخذها الا عن الله سبحانه
وورع مرصا العبادى نويسد ما تجلى على مشعر ظهور حقائق علوم است بنى واسطه وعلم ادم
الاسماء كلها وعلمناه من لذننا علمناك وانما بالنقل كدريم از بعض كه كه خضر مقام است انسان
باين تحقيق نالزمي تواند شد يعني خضر مقام است سالکان بن ابراهيم سنده اصل واسطه فيق كين نديا پنج خضر عليه السلام
ميگرفت وان را وراثت خضري خوانند و شكست كه وراثت مقام است و نژاد يك باين
توضيح شيخ شعرائي از شيخ ابلي المواهب ذى نقل كرده است انين عبارات منقوله مرثيا و در
اخذ فيوض بلا واسطه از اصل مفهوم ميشود بايد دانست كه در كلام متحققان صوفيه وصول به
ذات دايمي واقع شده است آنرا واصل عرباني نامند سالكه كه سيل و در تفصيل اسما صفات
افتاد چون كلمات الهى اتعالت تفاوت ميست اين سيرة او را هم پايان نياشد

نه حسنش غايسته دارنده سعدي را سخن پايان	بمير داشته مستغنى و دريا همچنان باقى به
اما سالك رشيدى محمدى المشرب بواسطه حبه اتى و قطش كى انان ناشيست قلى الله تهد ذكهم گويان و پويان و جويان آستان قدس ميگرود و زبان حاش بدن ترانه ترنم	
ذات من نسبت جز محبت ذات	ذات بر من زده است اده صفات

صفات با كبر اتعالت هر چند از ذات جلالى متصور نيست ليكن والذات تعالى بدان در سنى
آويزد و از صفات جز ذات نمى تواند پس درين حالت بيدى است كه حائل حاجب ميان
اين عارف و ذات شكافى مانده هر گاه صفات واجبه اتعالت تقدست كه نزد علما اهل حق
كلامى است سيع هم همچنين نزد حضرت ايشان موجود اند و وجود نايذ بذات تعالى حائل نباشند
حائلى نمكانت كه از صفات اعتباريه اند اگر حائل نباشد چه حاصل استبعاد بود و از سبوا المعانى نقل
است كه فردا از تجلى ذات ولى بهره مند ميسازند حضرت خواجه احرار در فقرات مى نويسند
چون دل از مزاجمت غير جوج سبحانه از اشد الوهيت ديگرى از پيش بصيرت او برخاست

درین مقام شهود تجلیات صفات حق سبحانه از شهود او صفات خود و غیر خود بجای یافته از تجلیات
 از پیش پرده تجلی صفات بهره مند شود رسیدن باین دولت که بشهود انکشاف ذات از انکشاف
 اسما و صفات فاعل شده غیر ذات شهود او نشود بسیار مستعد است مگر کسی که از ذات و صفات
 خود نیست شده باشد و تجلیات ما خاص که تغییر از ان بوجود موهوب صفات گرفته اند مشرب
 شده باشند اتمی در رتبات می آرد که حضرت خواجہ احرار فرموده اند که معنی لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
 پیش بعضی که اسما و صفات است من حیث هی آن تواند بود که نیت اله که عبارت است از مرتبه
 الوهیت یعنی است مع صفات الا الله یعنی ذات بحت مع اعراف کل شیخ عبدالحکیم جملی قدس سره
 در کتاب مناظره الهی می نویسد الشَّيَارُونَ فِي اللَّهِ هُمُ الْكَفَرَاءُ وَالْوَاغِلُونَ
 إِلَى اللَّهِ تَعَالَى يَجِدُونَ فِيهِ كَذِبًا ذَاتِيَّةً تَأْخُذُهُمْ بِحُكْمِ الضَّرِّ وَرَأَى إِلَى
 قَطْعِ أَذْلَالٍ كُلِّ صُفَةٍ ذَاتِيَّةٍ أَوْ اسْمِيَّةٍ أَوْ فِعْلِيَّةٍ فَيَسْتَوْفُونَ مَنَازِلَ
 كُلِّ بَرَجٍ مِنْ أَبْرَاجِ مُفْتَضِيَّاتٍ فَلِكُلِّ الصِّفَةِ بِالذَّوْقِ الْعَالِيِ
 آنچه گفته شد از عوفیه وجودیه منقول است همین است که عارف اصبر برتر از مرتبه صفات
 ممکن نیست وَ يَجِدُ مَا كَرِهَ اللَّهُ نَفْسَهُ بِرَأْسِ حِجَّتٍ ارْتَدَتْ مِنْ ذَاتِ مَنْ حَيْثُ هِيَ أَوْ مُتَقَلِّبٌ تَلْمِزُ
 گرد باید که در حاحه در آید و آن ممکن نیست شیخ محی الدین علی قدس سره آنچه در بیان تجلیات
 می نویسد که الْتَّحَكُّ مِنَ الذَّاتِ لَا يَكُونُ إِلَّا بِصُورَةٍ الْمُنْتَكِلَةِ لَهُ فَاَلْمُنْتَكِلُ
لَهُ كَأَرَى سَوَاصُورَةٍ فِي مَرَاتِ الْحَقِّ وَمَادَايَ الْحَقِّ وَلَا يَكُنْ أَنْ يَرَاهُ
إِلَى أَنْ قَالَ فَلَا تَطْعَمُ وَلَا تَتَغَبَّ نَفْسَكَ فِي أَنْ تَرْتَفِعَ فِي أَعْلَى مِنْ
 هَذِهِ الذَّاتِ رَاجِحٌ دَلَالَتِ بَرْنِغِ تَرْتِ تَاذَاتِ بَحْتِ مِی كَنْدَمِ بَحْنِیْنِ کَلَامِ خَوَاجِہِ اَحْرَارِ قِصِ
 سه که در شرح قول حضرت امیر کرم الله وجهه لَوْ كَشَفَ الْخَطَاءَ مَا انْتَدَتْ بِقِيَّتِنَا
 فرموده اند معرجه است بمنج صاحب شجاعت نقل می کنند که فرموده اند کشف غلط هرگز ظاهر نمی
 شود مگر بنسبت از پیش ارباب تحقیق مقرر شده است که ذات هرگز ظاهر نمی شود الا در پرده

صفات گویم آنچه از حضرت خواجه بشیر افتاد و مختار ایشانست و آنچه در شرح قول حضرت امیر
فرموده اند یعنی است بر قول صوفیه وجودیه و منع صوفیه سیه سلوک تا ذات بحت یعنی بر
اصل ایشان است که فوق تعین اول مرتبه لائقین است نزد ایشان که جمیع نسب و اعتبارات
انحطاط است چه هرگاه صفات و اسنافات از آن مرتبه مسلوب باشند پس اگر علم عرفان بدان
مرتبه مقدس متعلق شود ذات تعالی می باید که معلوم گردد و اعتبار معلومیت پدید آید مع سقوط
جمیع الاعتبارات عندها بر مشرب حضرت ایشان ذات تعالی چون موجود جزئی حقیقی است
و صفات واجب تعالی نیز موجوده اند و وجودات زایده پس آن مرتبه مقدسه را حقیقت لایزن
نمی توان گفت و اگر اطلاق لائقین بر آن مرتبه واقع شده باشد بنساع و تجاوز خواهد بود
همچنین هر که از این محققان تجویز تجلی ذات کرده است ناظر همین تحقیق است دیگر مضرر
محققان صوفیه است که تجلی ذات در میان سائر انبیا مخصوص به و رانیا است علیه و علیهم
الصلوة والسلام و اگر مرتبه لائقین بدان معنی باشد که اهل توحید وجودی قرار داده اند باید
که آنسرور هم بدان تحقق نباشد و هو باطل یکی می گوید

موسی زهوش رفت بیک پر تو صفات	تو عین ذات می نگری در نبشته
------------------------------	-----------------------------

معلوم تو باد که این امور کشفیه اند و ذوق یکی بر دیگری حجت نیست

تو و طوبی و ما و قامت یار	فکر هر کس به فدایت دست
---------------------------	------------------------

جمیع کمالات باز بسته متابعت سید الاولین می آلازمی است و متابعت فرع محبت است
هر که در محبت و متابعت آنسرور پیش قدم است و در ترقب غمراش و نتایج آن پیش قدم
پس اگر تجلی ذات در خوان نعمت آنحضرت صلی الله علیه و سلم گرداند و دلش گویان نیز امیدوار
شدند هَا صَبَّ اللَّهُ شَيْئًا فِي صَدْرِي إِلَّا وَقَدْ صَبَّهْتُ فِي صَدْرِي آبِي بَكْرٍ
آن را شاید عدل باجمله اقوال مشایخ در حیلوت عدم حیلوت و حصول تجلی ذات و عدم حصول

و انداخت الله علیه من چیزه که آنرا از سینه ابی بکر صدیق یعنی الله عنه انداخت

بَيْنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ تَاوَدَتْ نَكْرَهَ اسْتَلْزَمَتْ لِسَانُوتِ خَدَامَتِ مَهْزَمِي رَسُولِ خَدَاكَ رَدِيدِ
 اسْمُكَ از کلام آبی و کلام نیرگان مستفاد گردد اگر در کلام کسی یافته شود چرا که اعتراض آن
 همه غوغا باشد خدا دیده الضاف بے پردہ اعتساف کرامت فرماید مردم بی بال نقد سال خود
 را مرید غوث الثقلین قدس سره می گیرند و از مہسری مشاج که درین مدت تاجہ انجانب سلسلہ
 کشیدہ اند هیچ محابا ندارند کہ در حقیقت سلسلہ از ادت بہر شجاعتی آخرے شود و مریدی پیران
 پیر است ۵ مراد آخرین مبارک بندہ الیست ۶ انتہی معہذا این معنی مسلم حضرت
 معترض است کہ مراد ان را نخست کشش می شود پس استبعاد راجح بہ قول وے می شود ۵

گم طالعی گم کر کہ من دیار چون دو چشم | اہم سایہ ایم و خانہ ہم را نہ دیدہ ایم ۶
 فنا ہو جو اکبر فوجا بہ قال سبحان اسمہ سبح کس یا رسول خدا این چنین درے افتد و گشت
 می کند و میگوید کہ من بہم رسول انعام اقول در مکتوبات شریف لفظ ہم پیر و نیستین
 لفظ معنی ندارد و من ادعی فعلیہ المبدأ فی اللغۃ و شان حضرت مجدد رحمۃ اصداف رفع ازانست
 کہ کدای لفظ بے معنی استعمال فرماید البتہ لفظیہ و واقع است بالفتح و تشدید ثانی کہ بمعنی صفت
 لشکر و برگ کاہ است اگر از پرہ صفت لشکر یا برگ کاہ مراد غیر نہ پنج گستاخی نیست بلکہ محمول بر
 عجز و انکساری است قال در وقت مرید وے بود مراد ان مرید خدام بے وساطت و و در
 قویکہ با خدا دارم وے صلی اللہ علیہ وسلم واسطہ نیست از غلو تکیہ من با خدا دارم وی بیرون
 دسات اقول این قول بوجہ مخدوش است خدشہ اول این ہبہ ناشی است
 از خیال حضرت معترض از ان در کلام حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ یافتہ نمی شود خدشہ
 دوم ہر گاہ در معنی مرید و وساطت معتبر است چنانکہ عرض داشتہ ام و ان را حضرت حق
 خود بیان فرمودہ چنانکہ مذکور شود پس مرید خدا بے واسطہ غفلت نہ صرف جماع متناہین است
 بلکہ فعل است از معنی مرید

ای نخست من بہت من ایندازد انشیں | وین سرورین کہ در قدم او چہ میکند

قال باید دریافت که مضمون این سخن چیست و از اینجا چه لازم می آید هیچ عارفی باین طرز سخن گفته و دعوی کرده است همانکه به اولیا رخداد افتاده بودند پس بنود ثانویست پیغمبر خدا رسید بعد از آن بنی دایم بکجا خواهد کشید اقول حاشا که از کلام حضرت مجدد رحمته الله علیه حسب مرام حضرت معترض اسائی لازم آید بلکه آن مبنی است بر مضمونیکه حضرت قمرض بیان فرموده حضرت مجدد از آن بری است وَنُحَمِّدُ اللَّهَ عَلَى ذَلِكَ قَالَ معنی این عبارت عالیه را کسی نه داند و نه شناسد تا آنکه محنت بانه کشد و این می لایه چند کسکلین اولیا و اصد کار بخدا می رسانند می داند هر که می داند حضرت سلطان المشایخ می نماید اگر دل سالک از غیر پاک گردد در زمره سالکان داخل شود چنانچه نماز و روزه و زکوة و زهد و کوشش و کرامات شرک نفاق است نماز گزافان کاریوه زنان است روزه دشمن کار مریضان است کج رفتن کار قاصدان است زکوة دادن کار تاجران است به هوا پدیدن کار مگسان است میر آب عشق کار ملاحان است علم خواندن کار باد فروشان است مرید بسیار کردن کار جوگیان است بنای مسجد و خانقاه و باغ و چاه کار یاغبانان است وجبه و دستار و ریش را زدن این همه اسباب شیطان است و زهد و تقوی و چله و گوشه کار جای ماندگان است تقی و اثبات کردن کار آهنگران است دانه عورت باز ماندن کار عینان و خواجیه سلیمان است و زهد و کوشش و کرامات کار بازیگران است حکایت کم کردن و بجام مشهور بودن و فتوح گرفتن و خلق پلایا بوسی کناییدن کار ساحرانست و مشایخ شده پیر و مرشد گویان این و سجد گرفتن و خدا نمائیدن کار خود نمایان است از خود رفتن و خود بودن و تسلیم شدن کار سالک توانیکه خدا شده مابدنده شدن نه تواند این کار شیخ و مقتدایان است این که گفته شد کار فاسقان است خود را کم کردن کار عاشقان است احکم نکتة بیکره ایچال انتهى این عبارت ابدیه اسمعان نگر بسته شود که حل بشتری اشکال نماید و عقده اکثری از اشتباهه پاکشاید در خانه اگر کسی است حرفی بر لب است قال گفته اید اگر چه مستم اما شریک و لثم یعنی اگر چه هست محمد رسول مهم اما شریک و لثم اولیم و منقبت کمالات و فضیلت اگر تعمق نظر نمایند این معنی مفهومی اگر در دکه

که درو است و تاج او بودم که در سلوک طریق قرب متابعت و پس روی و سنی کردم و چون
مقرب درگاه حق شدم و مرید و سنی تقالی گشتم شریک او شدم قبول این کلام از سر تا سر بخود
است خدشه اول تفسیر شریک دولت من تلقا و نفس محترمن است از کلام حضرت
مجدد رحمة الله علیه یافته نمی شود و بایدی النظر نگریسته شود یا بمعان نظر خدشه دوم -
حضرت غلام علی شاه صاحب فرماید مسلم داشتیم که مشایخ طریقه در توسط آن سرور صلی الله
علیه وسلم اختلاف دارند اما آن گروه که قائل اند بعد از توسط دعوی همسری و شرکت نمی کنند
از کلام ایشان مساوات همسری فهمیدن از راه لعنت است ایشان مساوات همسری را کفر
صریح می فرمایند چنانچه در مکتوب هشتاد و هشتم از جلد ثالث مکتوبات گفته اند شریک و دولت
نه شرکتی که انسان دعوی همسری بخیزد که آن کفر است بلکه شرکت خادم است با مخدوم و
از دولت فیض است که بطریق اصطفا و احتیافا فیض شود مخفی نیست که عامه امت شریک و
فیوض بر او است صلی الله علیه و سلم کما ورد الله ولی الدین امتوا و کما حقا
علینا نصر المؤمنین و اولئک لهم اجر عظیم مؤمنون پ در دولت
و قرب الهی و نصرت و اجر غیر مؤمنون همه مؤمنان و انبیاء علیه السلام هر چه شایسته است خود شریک
اند و در شریک دولت گفتن در شرع قباحت نیست و بیجای ادبی نه انتهی طفیلی و خادم جمیع
مخدوم سیر میکند و برابری او با مخدوم هم لازم نمی آید و این مثل این است بادشاه بوسه
بنا کرده است و انواع اشجار و قصور با محراب در آنجا ترتیب داده است و اما غلام ندارد که
ندیده اند بادشاه بر سر طاعت اکر آمده گفته است شما یان با محراب خدمه خود بارفته نفعی
بکنید چه که مردم کلان به محراب خدمه در سیر حفظ ندارند و هر کدام با محراب خادم خود سیر می کنند
بمراتب یک جمیع از خدمه است نه یک پیش منتهی و مواضع راه دور کرده و فتح ابواب و غیره
نمایند و جمیع محراب برابر مخدوم و یا پیش و یا عقب ششی می نمایند و شک نیست که این صحاح چند
از طفیلی اند بمراتب که مخدوم رفته است همه رفته اند بعلی علی قله خطور نمی کنند برابری و یا نفوذ

۹۰
خداوند
نعمت
دارندگان
است و بر
پیشانی
و بر
پیشانی
و بر
پیشانی

خادم و یا اصحاب را با مخدوم و در دار آخره خود را ن و فلان که در خدمت سرور کائنات مقام
رسیده باشند لازم می آید که بر این افضل مخلوقات باشند و یا تفوق بر سایر انبیاء داشته باشند
خدا شده سووم هر که توبه قوم بلا دیده و معنی فنا و بقا فهمیده است نیک می داند که بعد و اول
بمرتبه فنا غیرت یکسر ازل می شود و مولانا روم قدس سره می فرماید ۵

زین خط بسیار آمد در خبره	کان بنسبت باشد ای جان معتبر
گفت قایل در جهان درویش نیست	و بود در ویش آن درویش نیست
هست از روی بقائے ذات او	نیست گشته وصف او در وصف خود
چون زیاده شمع پیش آفتاب	نیست باشد هست باشد در حساب
هست باشد ذات او تا تو اگر	برهمنی پنبه بسوزد زان مشرر
نیست باشد روشنی ندیده تو	کرده باشد آفتاب او را نفا
در دو عهد من شهید یکا و بقیه خل	چون در افگندی و در و گشت حل
نیست باشد طعم خل چون حی چشی	هست یک قیه فزون گر کبر چشی
پیش شیرے آهوی بیوش شد	هستیش در هست و در پوش شد
این قیاس ناقصان بر کار رب	جوشش عشق هست بر ترک دب
نبض عاشق بے ادب بر می جهد	خویش را در کفه شرمی بخشد
بے ادب تر نیست و کس در جهان	با ادب تر نیست و کس در بهان
هم به نسبت دال فاق نمی خب	این دو ضد با ادب یا بے ادب
بے ادب باشد چو ظاهر رنگری	که بود دعوی عشقش مهری
چون به باطن رنگری دعوی گماست	رو که دعوی پس آن سلطان فناست

۵ طحطاال الدین محمد بن محمد الجرجانی فی التوفی در رشته قضا و شتوی تنفی از تو صیف هست در کشف الخلقون مفصل کیفیت

مثنوی دیگر است علامه بحر العلوم که مثنوی رحمة الله علیه شرحی حاوی و جامع بزرگداشت ۱۲

مات زید زید اگر فاعل بود	لیک فاعل نیست کو غاٹل بود
اوز روے لفظ نحوی فاعل است	ورنہ او مفعول و مویش قائل است
فالے چه کو چنان معقول شد	فاعلی با جملہ ازوے دور شد

درین مقام حضرت معترضین بر معنی مراد که ذکر شد بنموده نظر انداختنی است که بجای شبیه
متفرزلزل می سازد

آنکه سخن مخمور ز صہبائے کرد	لب بگون ترا کاش تماشائے کرد
-----------------------------	-----------------------------

خدا شہ چہ ارم لفظ مرید درین مقام غلط است و مبنی بر ذہول از معنی مرید درین جا
مراد گفتنی است اقال سبحان اعد در ارادت خدا امت یہ پیغمبر شریک می باشد خصوصاً
با محمد کہ ہتہر بہتر پیغمبر نیست صلے اللہ علیہ وسلم اقول این معنی ہیچگونہ محل استبعاد است
زیر کہ شرکت در ارادت نسبت بخواس مثل شرکت در ایمان است نسبت بجوام کہ بر مذہب منصور
حضرت ابو حنیفہ نعمان علیہ الرحمۃ والرضوان در ایمان زیادتی و نقصان را باری نیست چنانکہ
شرکت ایمانیہ با حضرت خیر البریہ علیہ الصلوٰۃ و التحیۃ باعث منقصت نیست همچنان از شرکت
ارادیہ شنائت فی محصل این است کہ نفس شرکت در امری محل استبعاد نیست حق تعالی
جل شانہ فرماید قُلْ اِنَّمَا اَنَا بَشَرٌ مِّثْلُکُمْ اَلْبَتَّ شَرِکَتُ مَنْعُوعٌ است کز ان عوی ہمیری
غیر و فَمَنْ کَانَ مِنْکُمْ مِّنْکُمْ لَیْسَ بِشَیْءٍ حضرت مجدد و رحمہ اللہ در رسالہ مبد و معاد
می فرماید و لے ہر کمالے کہ می یابد و بہر درجہ کہ می رسد بطغیل متابعت بنی خود است
علیہ الصلوٰۃ والسلام اگر متابعت بنی بنی بود و نفس ایمان او بنی بود راہ بدرجات از کجا
می کشود پس اگر ولی را فضل از فضایل جزئیہ حاصل شود کہ بنی را حاصل نبوده و درجہ
خاص از درجات علیا میسر شود کہ بنی نداستہ بنی را نہ ارلان فضل جزئی و از ان درجہ خاص
نصیب کامل است چہ حصول آن کمال بواسطہ متابعت آن بنی است نتیجہ است از نتائج
اتباع سنت و پیروی پیغمبر بنی را از ان کمال بہرہ تمام باشد کما قال علیہ الصلوٰۃ و السلام

جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

در جواب

پس شرکت عام خلق باشد و همسری خاص مطلق زیرا که در مفهوم همسری شرکت معتبر است
و تمام مفهوم همسری در شرکت معتبر نیست اما دلیل بر مفهوم شرکت آن است که شرکت گناه
بجای همسری استعمال می شود و گاهی بجای غیر آن بوجهی که معنی همسری انداخته اند هرگز استعمال
نمی شود اما استعمال اول پس مشاعریک و دید

دو نون زد و ابرو شدنانی دو باطل | شرکت بخدا قول بجا و دس محمد

چند ظاهر است که تا آنکه در نفس ذات و تمام صفات یا در نفس ذات و اکثر صفات یا در
تمام صفات یا اکثر صفات فقط قائل شرکت نشوند هرگز هرگز اطلاق شرکت بدین معنی
بر و رواندار ند و کافر نش نه پذیرند و چون کفار غیر خدا را در امور نه خوده شرکتی او
تعالی جل شان می کنند معنی همسری عیان عیان بر زبان قال یا حال مثل سجده و غیر
آن مودی می نمایند اطلاق کفر بر ایشان روا شد اما استعمال ثانی پس محقق در ثانی
در اخلاق و جمالی در میان حکمت عقلی می نویسد و آن عبارت است از علم باحوال اینس فاطمه
انسانی ازین رو که افعال معموله و مذمومه یا را و صا در تو از شدت تاسیب آن علم
از زوایل متخلی و بفصل متخلی شود و بگماید که متوجه آن است بر سده افعال مذکور و نفس
بر دو قسم است یکی آنکه راجع شود با هر نفسی با افراد و آنرا علم خلق و فرنگی خوانند و دیگر
آنکه راجع باشد بمشکرک با افراد و این نیز دو قسم است یکی آنکه راجع شود بمشکرک متزل
یعنی آنچه سبب تمام حلال اهل متزل باشد و آنرا علم متدانی و تدبیر متزل گویند

۱۵ بدانکه اگر همسری یعنی برابر است مگر لفظ برابر هم مقتضی تاملت کفایت نیست در سبع سبیل واری علی و اح
باگذاری نموده است شیخ ابوالحسن بعد از ده سال شیخ محمد باقره خلافت پوشانیده و دست شیخ محمد گرفته سمت قبله اند
شد و گفت الهی محمد چشتی را فرقه دودیشی پوشانیدم و در لارین اهتمام چشتی و فدای قیامت روی محمد مصطفی
صلی الله علیه و سلم جمیع ایران را فرقه گردانی آفرید شنید که فاطمه علیها السلام در دای تو قیامت کردی فدای قیامت محمد چشتی
را برابر محمد مصطفی صلی الله علیه و سلم بهیشتید چون محمد چشتی یکی از دوستان است که محمد چشتی را دوست دارد و ازین جهت
چون شیخ ابوالحسن را شنید که فاطمه علیها السلام را فرقه گردانی آفرید شنید که فاطمه علیها السلام را فرقه گردانی آفرید شنید که فاطمه علیها السلام را فرقه گردانی آفرید

دیگر آنکه راجع به مشارکت در بلد ولایت یا اقلیم مملکت و آنرا علم مملکت و از وی و سیاست من
خوانند اینجی و ازین عبارت صاف مستفاد است که کسیکه مشارکت در منزل یا بلد دارند در
ایشان شرکت در منزل یا در بلد یافته می شود زیرا که مشارکت مصدر است از معامله مع هذا
همسری یعنی مذکور یافته نمی شود زیرا که در خانه موسی و عید مسکن می پذیرند در بلد غنی و فقیر
و بادشاه و رعیت می باشند و در نه اصلا راجحه همسری بمشام خواص و عام در نمی آید اما دلیل
بر خصوص همسری آن است که معنی همسری سواست مضموم مذکور بجای مذکور نشده و براسنه
احدی از خواص و عوام نمی رود و معنی الفاظ با تصریح آنکه لغت مدرک می شود و باید ظاهر هم عوت
فاذا انتفی انتفی ازین تمهید بقدمات چند امور واضح شد اما اول آنکه نفی شرکت از شرکت
که از دعوای همسری خیر و بے تاویل درست است زیرا که عام بدین حیثیت که در ضمن خاص یافته
می شود از خاص دیگر مستلزم می شود اما هر دو هم آنکه در بعضی شرکت دعوی همسری نمی
خیزد و چنانکه در شرکت منزل موسی یا عید یا شرکت در بلد غنی و فقیر و سلطان و رعیت امر بیوم
آنکه شرکت عام مطلق است و همسری خاص مطلق نه آنکه نزدیک تباد و یا متساوی و اتحاد
فی مضموم را نزدیک گویند و نزدیک تباد امری است مستحدث ۵

گرسش لیل و نهان است چه می باید کرد	فتنه از چشم نگار است چه می باید کرد
دوش از ان شوخ جفا پیشه خود نالیدم	دل کشیده آه که یار است چه می باید کرد

حضرت غلام علی شاه صاحب رحمة الله علیه فرماید الحق در فیض کسی واسطه را دخل
نیست نه در فیض و بی اگر منصبی که بواسطه وزیر معروضات خود به بادشاه میرساند
پس نسبت کمال تفضل بادشاهی بواسطه مجبور معروض نماید این از کمالات تقرب و جاه و وزیر
است در حضرت بادشاه که بنده او باین مرتبه رسیده است حضرت شیخ رحمة الله علیه ازین
رفع توسط همسری تمهید معروض شد حضرت مجدد رحمة الله علیه فرمود اند میفرمایند همسری که غرض ازینست
همسری یا غرض ازینست که از ایشان تفرق و از انصاف قوا حیرت یافته و باین وقت و آن آیه بر آید

ایشان از آنکه جواب آورده گفته **بسم الله عز و تعالی** و آیه شریفه **فَاَمِنْ حِسَابِكُمْ**
عَلَيْكُمْ مِنْ شَيْءٍ رفع توسط می نماید توسط پیغمبر خدا صلی الله علیه و سلم و اتباع
 عقائد و اعمال و اخلاق همیشه ثابت است ثبوت رفع توسط در کلام بزرگان از احوال بزرگان
 از غلبه احوال است که حیلولت ذات پاک است کائنات علیه افضل الصلوة و تراخیه و
 نمی شود که در واقع نیست معاذ الله علم و عمل و اخلاق و محبت و قرب همه بواسطه جناب
 مقدس است صلی الله علیه و آله و سلم ایشان خود در کتب و ابواب لغوی مساوات می نمایند شریک
 دولت نمی شمرند که انان همسری خیزد که آن کفر است بلکه شرکت خادم یا مخدوم بدانکه در
 دولت توحید و یگانگی و انوار ولایت که پیغمبر یا صلی الله علیه و سلم خازن و قاسم آن است
 هر که شریک نیست مسلمان نیست پس شریک شدن مرضی حق سبحانه است اما در نبوت که ختم
 است بر خاتم المرسلین صلی الله علیه و آله و سلم هیچ مسلمان نمی گویند و نمی اندیشند انتهی
 قال و آنکه گفته اند بلکه شرکت خادم یا مخدوم است یعنی اگر چه این خادم چیزه از خانه خود
 نیاورده و هر چه دارد از مخدوم دارد ولیکن هر چه مخدوم داشت بوسه داد و شریک خود بخود
 گردانید این هرگز بوجوب نمی آید مخدوم بخادم چیزه می دهد که مناسب حال می باشد و مخدوم
 خادمان بسیار دارد و هر کدام بخش و سه می دهد چنانکه ذکر اولش در کلام ایشان در بیان این
 معنی بسیار واقع شده است از اولش دادن لازم نمی آید که هر چه در خانه داشت داد بلکه
 آنچه در خور اوست می دهد و خود درین مطالب عالیه چه گنجایش این تشبیهات و تفسیرات دارد
 اقول تفسیر شرکت یعنی بر چنان معنی غلط است که بطلانش تبویج بیان کرده شد و الا بر
 شرکت خادم یا مخدوم ضرور نیست که آنچه مخدوم پیش خود داشته باشد بخادم سپارد و
 بخود گرداند فی الواقع معمول برین جاریست که مخدوم بخادم چیزه می دهد که مناسب
 حال خادم می باشد لیکن این قدا عطا براسه ثبوت معنی شرکت بسند است و من نمی گویم

که از اعطاء او پس لازم نمی آید که هر چه در خانه داشت داد بلکه آنچه در خور دست می دهد بگردان
 در مجموع مطالب عالی ذکر تمثیلات باین نیست بلکه از تمثیلات انکشاف مدعا بطرز دلخواه می
 گردد و نمی گذرد که کلام رب الغفر از تمثیلات و تشبیهات مالا مال است قال تعالی و لقد
 قتل فی سبیل الله نساء و اولادهم و امواتهم برین از انجیل و تشبیه است که ما خدا میم و مسخر
 ما مخدوم ما قال و مقر است که دعوی مساوات با انبیاء خصوصاً با سید انبیاء صلوة الله
 و سلامه علیهم باطل است اقول بلکه کفر است چنانکه حضرت مجتهد مرتبه امده علیه السلام بآن تصریح
 کرده و خود حضرت شیخ آن را نقل کرده و حاشا که در کدام حضرت مجتهد رضی الله عنه دعوی مساوات
 و برابری با انبیاء علیهم الصلوٰه والسلام واقع شده باشد حضرت غلام علی شاه صاحب فرمود
 بدانکه آیه شریفه توبیخ و وَجْهٌ سَجَّادٌ امیر حضرت تقی سبحانی فرماید و آیه
 شریفه ید الله فوق الابرار نیز صاحب کرام برامید حق تعالی می فرماید پس آنچه از آیات
 ثابت شود بجای اعتراض چرا گردانتهی قال و تفرقه و تفصیل باعتبار خادمی و مخدومی
 و اصالت و فرعیّت نیز باطل و عاقل اقول این تفرقه باعتبار مخدومی و خادمی و اصالت
 و فرعیّت ضروری است که انکارش از انکار بدیهیات است هر که بپرسد فیض از حق گرفته
 برضی یا مشیده مخدوم است در ایصال فیض اصل است و مرید خادم و در اکتساب فیض
 فرع مولانا شاه عبدالغیر زده لوی رحمة الله علیه درین باب آنچه که تحریر ساخته قابل وجود است
 می فرماید که سید اکرم صلی الله علیه و سلم را مخدوم و ماصلاً ندانند و خود را خادم و فرع ندانند
 اگر این تفرقه باطل است پس لازم می آید که فیض با حقیم باشد و دیگر کسی نرسد و هو باطل عنده
 حق تعالی جل شانه فرماید و تلك الامثال فیها للناس لعلم یفکرین ۱۳ صلوات الله علیه و آله و سلم
 در هر احوال باشد صلوات الله علیه و آله و سلم در کدام خطاب کلامی واقع شود آن مابر مساوات یا ترقی محمول نباید فرمود حضرت غوث
 انام فرماید صلوات الله علیه و آله و سلم انکنت مع نوح با علی سفینه و مع ارم و طوفان طغی کفت قدسی و کنت مع ارم و طوفان طغی کفت قدسی
 و ابرو انیزان الایه عوفی الی آخر القصیده ۱۴ صلوات الله علیه و آله و سلم این باطل است نزد تمامی اهل اسلام ۱۵

جَمْعِ أَهْلِ اللَّهِ أَنْتَ قَالَ واز زبان بعض مہدویہ شنیده شده است کہ ہرگز مالے کہ
محمد رسول اللہ علیہ وسلم داشت در سید محمد ہمدی نیز بود و فرقہ بین است کہ آنجا
با صالت بود و اینجا بتبعیت رسول بجائے رسیدہ کہ مجھوا شدہ و این بعینہ
مقولہ ایشان است اقول این بار فاسد بر فاسد است از تحویات سابقہ ظاہر است
کہ نسبتہ کہ خادم بابا محمد و م باشد ہرگز متقاضی مساوات نیست و خودانہ ہمدی این چنین فعل
منقول نیست فلان معین الدین عبید اللہ الملقب بخلیفہ آنخویشکی آپشتی در کتاب خارج
الولایت فی مدارج الہدایۃ می نگارد سید محمد ہمدی نام پدر او یوسف است اصل ماہ از
جیون پولاست مرید و خلیفہ شیخ دانیال است و از اولیاء و مسلوب الحال صاحب سکر بودہ
در حالت سکر چنانکہ بعض اکابر انا اللہ و انا الحق و سبحانی و قدیمی شریفہ بخویشکی
و امثال آن گفتہ وے درین حال انا محمد بن فرمودہ و در حالت افاقہ چنانکہ اکابر از
دعوی الوہیت استغفار کردہ و گفتہ و ان قلت سبحانی فانا لبحر جوی فاقطع من نارے و اقول
واللہ الا اللہ او نیز از دعوے مہدیت تائب شدہ و ہمدی موعود و اقرار نمودہ چنانکہ نزد اکثر
از اکابر این مقدمہ بدیہی است فاما جمعی از چہلک کہ در زمان سکر حاضر بودہ و زبان صحو را دراک
نہ نمودہ مساودت اولیاء اعتبار نکردہ و بر سخن اول اصرار نمودہ او را ہمدی موعود دانند و
طایفہ از چہلک کہ معنی سکر و صحو اولیاء اہل نہ اند گفتہ کہ سخن سکر را اعتبارے نیست بلکہ بی
در زبان صحو مدعی این معنی شدہ و دعوی خود را با ثبات رسانیدہ است و این محض افترا
و بہتان است کہ بر آن سید بیچارہ بستہ اند انتہی اگر عقیدت مہدویہ حسب تبلیغ حضرت شیخ
تسلیم کردہ شود پس می گویم کہ حاشا از کلام حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ این چنین دعوے
یافتہ شود معلوم نمی شود کہ از کجا مقولہ مہدویان بعینہ مقولہ حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ
نہیدہ شد قال و چنین شنیدہ می شود کہ شیعہ نیز در شان ائمہ اثنا عشر رضوان

سے من مہدی الم ۱۲ سے اگر سبحانی غنم پس آتش پرست ہستم ! پس نار خود می شکنم و می گویم اللہ صمد ۱۶

۵۰
فصل بارگشت

الله تعالى عليهم اجمعين می گویند که ایشان شاگرد پیغمبر اند صلی الله علیه وسلم بر تبه است
 رسیده اقول شاید مقوله شیطان اینجا بیان باشد مگر حضرت محمد در حقه الله علیه نه نفس
 نفس خود را هم پله پیغمبر علیه الصلوٰه والسلام می داند و نه کلامی از ارادتمندان چنین عقیده
 نسبت وی دارد قال بر هر تقدیر این خادم را باید حق نعمت شناخت و نزد مخدوم جز به
 بندگی و نیاز دم نزنند و دعوی مساوات نکند و رعایای آنان پوستان را یاد دارند
 اقول هرگاه بخمال حضرت شیخ در مطالب عالیہ گنجایش تمثیلات و تفسیرات نبود پس از خادم
 و مخدوم چاره رفت زود چرا حکایت باز را یاد آورده فاما در نفس محنت این کلام شبه نیست قال مثال آن
 خادم باین مخدوم که دلم برابر می میزند و گستاخی میکند حال آن کلام است که همراه خواهد که مقرب نگاه
 سلطان بود در مجلس سلطانی و پیش از آنکه مجلس قرب نشست ملام نیز اینجا با ستاد و چون خود را در مجلس
 بادشاه با خواجہ کجا دید بازید و مغرور گشت از بر سر نزدی و بی تابانی که سر ملامان است خود را که در باطن خجسته
 و برابر گرفت و گفت من هم بنده بادشاه و مقرب درگاه اویم و ندانست که همچنان که نخست
 نزدیک سلوک طریق که قرب و وصول بواسطه و طفیل خواجہ مجلس بادشاه رسیده وی او را
 بود آنان که قرب و وصول حاصل شده است نیز واسطه است ولیکن از غایت مغرور و بی بخردی
 و کم فکری وجود و واسطه از نظر و ساقط شده و در حیطه کفران نعمت افتاد اقول جواب
 این تفسیر را برین کلام قل و دل حضرت مولانا شاه عبدالغنی زید دهلوی رحمه الله علیه ختم کنم که
 همه و هم خود است هیچ خادم باین صفت موجود نیست انتہی قال - و اینجا هم همین جواب
 بخاندان می داد و اندازن سخن هیچ فائده نمی کند جز فرق به تبعیت و اصالت اما دعوی همسری
 و برابری لازم بین این کلام است بلکه دعوی همسری و برابری از خادم و تابع نامقبول
 و نامسموع تراست اقول الحق دعوی همسری و برابری از خادم و تابع نامقبول و نامست
 تراست خصوصاً بر سر و انبیاء محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم که اسناد و زند که کفر اگر راست
 لیکن از هیچ تحریق و تفرقه حضرت ایشان دعوی همسری و برابری مستفاد نشده گماهی که در میان
 و برابری است

کاهش اگر در معنی مرید و مراد با معان نظر ملاحظه می فرمودارین چنین خطلی فاش می نمود
مانند نشان آن لقل بالمعنی است معنی در هیچ جا در کلام حضرت مجید رحمته الله علیه مرید به
واسطه تحریر نشده نه از کلامش استفاده است و آنچه تحریر فرموده من هم مرید رسول الله صلی الله
علیه وسلم با اعتبار سابق و هم هم پره اویم بکمال تقید سابق و حال از اختراعات حضرت مختار
است البته این معنی از حضرت معترض باعث صد گونه اعجاب است تعالی الله از تصور این
معنی و حکم باین کلام موسی بریدن عقدا و اخلاص می خیزد و خدا سوگند پس عظیم است این
کلام بغایت شنیع است این مرام

در دلت غم تغافل کرد و خواری را به بین	اگر چه کردم خنده زد به اعتباری را به بین
صبر کردم سر کشید و شور سر کردم رمید	شکوه کردم رنج شد ساز گاری را به بین

مولانا شاه عبدالغیر ز دلموی رحمت الله علیه فرموده بدیهی است که دغل پیغمبر و مرشد در فیض کسی
است نه در فیض همی یدل علی ذلک ما قاله عائشه رضى الله عنهما لعل الله و لا یخجل احدنا

انتهی قال راه راست آنست که اعتقاد کنند و بگویند که همه مریدان حضرت رسول الله
اند صلی الله علیه وسلم و رسول مرید خداست جل جلاله از حق فیض می گیرد و بخلق میرساند معنی
بنوع رسالت این است اقول ظاهر درین کلام شایسته است از اطلاق مرید و مراد و مراد این معنی
منی است اصطلاح صوفیه هر که از اصطلاح صوفیه واقف است نیک میداند که این از مراتب کلیل باطل است
صلی الله علیه و آله هر چه چنانکه مرید رسول الله گفتن جایز است همچنان مرید الله و مراد الله و آنچه حضرت معترض
گفته هرگز راه راست نیست بلکه راه راست این است که چنانکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم راه مریدان گویند همچنان مراد الله نسبت وی صلی الله علیه وسلم انتقاص هرگز نبایست
اعتقاد باید داشت که سرور عالم صلی الله علیه وسلم جامع جمیع صفات انسانی و ملکوتی بوده
اند قال و هیچ کس را به وساطت وی صلی الله علیه وسلم راه نیست بسوی خدا و در درگاه
و سبب جایی نه خواه در وقت سلوک یا بعد از وصول اقول این کلام فی الجمله منافات ندارد

ویرجیه
در دلت غم تغافل کرد و خواری را به بین
صبر کردم سر کشید و شور سر کردم رمید
اگر چه کردم خنده زد به اعتباری را به بین
شکوه کردم رنج شد ساز گاری را به بین
مولانا شاه عبدالغیر ز دلموی رحمت الله علیه فرموده بدیهی است که دغل پیغمبر و مرشد در فیض کسی
است نه در فیض همی یدل علی ذلک ما قاله عائشه رضى الله عنهما لعل الله و لا یخجل احدنا
انتهی قال راه راست آنست که اعتقاد کنند و بگویند که همه مریدان حضرت رسول الله
اند صلی الله علیه وسلم و رسول مرید خداست جل جلاله از حق فیض می گیرد و بخلق میرساند معنی
بنوع رسالت این است اقول ظاهر درین کلام شایسته است از اطلاق مرید و مراد و مراد این معنی
منی است اصطلاح صوفیه هر که از اصطلاح صوفیه واقف است نیک میداند که این از مراتب کلیل باطل است
صلی الله علیه و آله هر چه چنانکه مرید رسول الله گفتن جایز است همچنان مرید الله و مراد الله و آنچه حضرت معترض
گفته هرگز راه راست نیست بلکه راه راست این است که چنانکه حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم راه مریدان گویند همچنان مراد الله نسبت وی صلی الله علیه وسلم انتقاص هرگز نبایست
اعتقاد باید داشت که سرور عالم صلی الله علیه وسلم جامع جمیع صفات انسانی و ملکوتی بوده
اند قال و هیچ کس را به وساطت وی صلی الله علیه وسلم راه نیست بسوی خدا و در درگاه
و سبب جایی نه خواه در وقت سلوک یا بعد از وصول اقول این کلام فی الجمله منافات ندارد

لَکِنَّ اللّٰهَ یَعْلَمُ سِرَّتَکَ بَرِکَتِ شَکَرِ خَالِکِ شُکْرِی رَاہِیْہِمُ اَکْرَدُوْجِی اَنْ کَایِتِ بَیْہِی
 بیش نیست اَقْوَلِ اِنجہ گفتہ شد چہ یدِ عریدِ نایبِ پیرِ می باشد بدو وجہ صحیح نیست اول
 آنکہ حضرت شیخ از مرید معنی متعارف مراد داشته نہ مصطلح متصوفین چہالانکہ در کلام حضرت
 مجدد رحمہ اللہ مصطلح صوفیہ مراد است چہذا درین مقام مراد باید گفت نہ مرید دو و ہم آنکہ وجہ
 انابت حسبِ اِن اہل فن فنا و بقا است در فصل الخطاب از ترجمہ عوارف منقول است فنا
 عبارت است از ہنایت سیر الی اللہ عزوجل بقا عبارت است از ہدایت سیر فی اللہ سبحانہ و سیر
 الی اللہ سبحانہ وقتہ شتہ گردد کہ بادیہ وجود را بقدم صدق یکبارگی قطع کند و سیر فی اللہ عزوجل
 آنکہ محقق شود کہ بندہ بعد از فناے مطلق در عالم الصفات باوصاف الہی و تخلل باخلات
 ربانی ترقی نماید انتہی پس ہر گاہ مرتبہ فنا و بقا حاصل گردد دست وی نایب منابِ اللہ باشد

اگر کہ فنا شیوہ و فقر آئین است	نہ کشف و یقین نہ معرفت نہ دین است
رفت اوز میان ہمین خدا ماند خدای	الفقر اذا تفر هو اللہ این است

در حالت فنا و بے بر خیزند

در میان کہ بقائے خویش تن میخوای	از خرمن بہتیت جوے کے کاہی
تا یک سہ روز خویش تن آگاہی	اگر دم زنی از راہ فنا گدای

در رسالہ مشاہدۃ الانوار بن لعلی والا ستار خود حضرت شیخ در میان ہمین معبود و قاصد
 و مقصود و طالب و مطلوب و محب و محبوب فرق را در نمودہ حیث قال یا عنوانات دیگر کہ
 طالب و مطلوب و محب و محبوب است یقین حکم نتوان کرد کہ طالب کیست و مطلوب کہ محب
 کیست و محبوب کہ ام ہر دو ہم طالب اند و ہم مطلوب ہم محب اند و ہم محبوب بویجہ او طالب

۱۵ فقرہ گاہ نام شان اللہ است ۱۲ در کشف المحجوب از شبلی رحمہ اللہ منقول است صوفی کہ
 بود کہ اند دو جہان ہیچ چیز نہ بیند یغضای عزوجل و از علی بن ہندار مرید فی نیشاپوری منقول است تصوف
 آن بود کہ ظاہر و باطن خود را نہ بیند و بجلہ بر حق را بیند ۱۴

و این مطلوب و در مرتبه دیگر و مطلوب این طالب و بی گنازه که حقیقت یکی است من
 یطیع الرسول فقد اطاع الله و یبدل الله فوق یدیم زیاده برین چه گوئیم کفر یا حقیقی در سینه برین
 باب مضمحل است که اگر آن مایه برین انگش صدامان مجازی از ان بر شک آید اسرار در پرده بهتر
 و ناگفته به انتبه آنچه ذکر تلویح نموده شد صریح خطا است که نزول آیت در باب دیگر است یعنی
 هرگاه غره حدیثیه پیش بود آن حضرت صلی الله علیه و سلم از صحابه رضی الله عنهم که یک هزار
 چهار صد بودند سمعت گرفت بعضی صحابه رضی الله عنهم برین امر بیعت کردند که با جنگ نمی میم کرد
 تا آنکه قتل شویم و بر بن برین امر که از جنگ فرار نخواهیم کرد قال این عبا بن یزید الله بالوفاء لیا
 و عدلهم من الخبر فوق یدیم در تفسیر ابی سعور و می مذکور است ان الذین یبایعونک انی
 علی قتال و فی شأنا یبایعون الله یعنی ان متابعتک فی متابعه الله عز و جل لا ان المقصود
 تو تین العهد جماعه او امیره و تو اعمیه ید الله فوق یدیم یعنی ان عقد
 البیضا مع الرسول کعقد مع الله تعالی من غیر نقا و
 بینهما کتوا به تعالی من یطیع الرسول فقد اطاع الله
 انتبه مختصر در تفسیر کبر مذکور است ید الله یعنی نعمه الله علیهم فوق احسانهم
 الی الله ید الله فوق یدیم ای نعمته ایاکم اقوی و اعلی من نعمه یحمر ایاکم

س که اطاعت کرد رسول را پس اطاعت کرد الله تعالی را ۱۲ س ابن عباس رضی الله عنهما گویند که آنچه الله تعالی باریان
 و عده غیر کرده دست ادبایی و قایر دست ایشان است ۱۳ س کسانی که بیعت رسول الله صلی الله علیه و سلم بر قتال
 فریش می کنند ایشان بیعت الله تعالی می کنند بیعت رسول متابعت الله تعالی است زیرا که مقصود
 است تمام عهد است بمراعات او و روفاهی و س تعالی به الله فوق یدیم یعنی عفت بیان از رسول الله صلی الله علیه و سلم
 چنان است که با الله تعالی شده درین هر دو هیچ فرق نیست الله تعالی فرماید هر که اطاعت کرد رسول را پس اطاعت کرد
 الله تعالی ۱۴ س معنی به الله این است که نعمت الله تعالی بر ایشان زیاد از احسانی است که باریان
 نثار کرده و لغرض از تعالی بر ایشان نزاده تر است از نعمت ایشان که می کنند ۱۵

نقیح
 لک

آنچه مختصر ازین فقره ظاهر است که سوق آیت در امر دیگر است و کلماتی که در آن میرود
چندین آفرشتان بنده و آیة قاهره نیست از حد حقیقت بی محل ذکر کرده شده زیرا که تعین
آنستگان مجایه اندر صنی احدی در امری مشقت خاک سرور عالم بوده اند صلی الله علیه وسلم
آنچه ذکر احوال کفر با بیان فرموده شد از حضرت شیخ رحمه الله این چنین تحریر در ورطه حیرت انگیز

مکمله در پیش میانان گل رعنا کردم بد | اگر چه داشت دلم غنچه صفت و اگر دم

قال اکنون بمعارف و حقایق که در تحقیق این دعا و سوره نوشته اند دست زده دفع
این غلطیانات و شبهات کنیم و من الله الاستعانة والتوفیق اقول آنچه پیشتر ازین
مباحث تمام اگر در آن تا مل کافی رود دفع تمامی غلطیانات و شبهات استغفل خواهد بود مگر چون
حضرت شیخ رحمه الله دست بدانان مکتوب مدد و سبب و یکم از جلد ثالث زده ایرادات کرده است
پس چنان مناسب آنست که عبارت مکتوب را و ناقل نقل کنیم سپس بر هر ایراد ذکر کرده بدفع آن شویم

ببینیم که تا کردگار جهان | درین اشکارا چه دارد نهان

عبارت مکتوب این است اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ عِبَادِكَ الَّذِیْنَ احْصٰهُمْ
عجیفه گرامی که از روی شفقت و مهربانی نافر و این فقیر ساخته بودند بمطالعه آن مشرف
گشت اندراج یافته بود که عزیز بر عبارت مکتوبی که در اجمیر نوشته بود روی اعتراضها
دارد در حل آن باید نوشت و بعضی از یاران چون تعیین مواضع اشتباه نوشته بودند
باندازه آن چند مقدمه در حل آن اشتباه نوشته آمد و الله سبحانه تعالیٰ كما کفاه فی الی
سَبِيلِ الشَّرْکِ و ما کما سیر مرادی و سیر میریدی امری است که بوجدان صاحب آن سیر
تعلق دارد و الزام امری نیست که بغیر تعلق داشته باشد پس محبت و برهان بر اثبات
آن طلبیدن گنجایش ندارد و مع ذلک کسی را که حضرت حق سبحانه قوت قیه داده است
اگر در احوال او وضع صاحب آن سیر نیک ملاحظه نماید و فیوض و برکات و علوم و معارف

سایر مرعای آنست و سلام بر بنده گانی که برگزیده اند | الله تعالیٰ که هدایت راه راست را

در مجله

الهی بل شانه که او بان ممتاز است مشاهده کند تواند بود که حکم بسیر مرادی او نماید و هیچ
محتاج بدلیل نبود در رنگ آنکه بعد از ملاحظه قرب و بعد و مقابله و اجتماع که قمر را با شمس
است حکم کند که نور قمر مستفاد از نور شمس است اگر چه این معنی برخلاف باب حدس محبت بود و
نیز حضرت خواجہ با قدس سره در اوایل حال سیر این فقیر را سیر مرادی مقرر فرموده بودند
شاید یاران هم این معنی را از ایشان شنوده باشند و این ابیات شغومی مطابق حال فقیر
دانسته می خوانند

عشق عاشق با و صد طبل و نفیر	عشق معشوقان نهان است دستگیر
عشق معشوقان خوش و فربه کند	لیک عشق عاشقان تن زده کند
او بر آه اجتناب سے رفت است	وز مرادان هر که واصل گشته است

راه اجتناب مخصوص بانبیا نیست علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات صاحب خوارق قدس سره
در بیان مجذوب سالک و سالک مجذوب تصریح باین معنی فرموده است و راه مریدان را
راه انابت و راه مردان را راه اجتناب گفته قال امده نقی الله یجتنی الذی من یشاء و یطهره
الیکم من یتنبی آرای راه اجتناب با اعمال مخصوص بانبیا است علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات و
امتان را در رنگ سالک کمالات به تبعیت ایشان است نه آنکه اجتناب مطلقا مخصوص بانبیا است
علیهم الصلوٰۃ و التسلیمات و امتان را از ان اصلا نصیب نیست که آن غیر واقع است مخدوم
و حصول فیوض مر سالک را توسط و حیلولت خیر البشر علیه و علی الله الصلوٰۃ و التسلام تا
زمانی است که حقیقت آن سالک که محمی الشرب است بحقیقه محمد بنی طبع نگشته است
و بان مخدوم شد و چون بکمال متابعت بلکه بحض فضل در مقامات عروج این حقیقت را بان
حقیقت اتحادی حاصل شد توسط بر خاست چه توسط و حیلولت در مغایرت است در
استاد متوسط و متوسط و حاجب محبوب نبود آنجا که اتحاد است معامله بشرکت است اما چون
سالک تابع و محقق و طفیلی است از قبیل شرکت خادم بود یا مخدوم و آنکه گفته ایم که حقیقت

اور با حقیقت آن سرور علیه و علیہ الصلوٰۃ والسلام الطباعی و اتحادی پیدامی شود
بیانش آنست که حقیقت محمدی علیه و علیہ الصلوٰۃ والسلام جامع جمیع حقایق است و
آن را حقیقه حقایق گویند و حقایق دیگران در رنگ اجزایند و او را با جزئیات زیر که اگر محمدی
المشرب است حقیقت سالک در رنگ جزئی است مر آن کلی را و محمول است بروی حقیقت
غیر محمدی المشرب در رنگ جز است مر آن کل را و غیر محمول است بروی و این حقیقت
محمدی المشرب اگر استحاده در عروج پیدا شود با حقیقت پیغمبری خواهد بود که این بر قدم
اوست و محمول بر آن حقیقت خواهد شد و شرکت در کمالات مناسبت او را پیدا خواهد کرد
لیکن از قسم شرکت خادم بود با مخدوم چنانچه گزشت و چون این جنبی را بعد از کمال متابعت
بلکه بعضی فضل محبت خاص کلی خود پیدا می شود و شوق وصول آن دامنگیر او میگردد
و آن فیدیکه کلی را به جزئی آورده بود بعضی خداوندی جل شانہ روزوال می آرد و بتدریج
بعد از زوال این جزئی را بآن کلی الطباعی و اتحادی حاصل می شود و آنکه غنیمت محبت خاص
پیدامی شود در رنگ آنکه بعضی فضل این فقیر را پیدا شده و در غلبات آن محبت می گنجد که محبت
سین کجاست حق سبحانه از آن جهت است که او تالعی رب محمد است صلے اللہ تعالی علیہ و آلہ
و سلم و میان شیخ تاج و یاران دیگر ازین مقوله تعجب میکردند تا نگارم که از خاطر شما هم نرفته باشد
و تا این قسم محبت پیدانه شود احقاق و اتحاد چگونه متصور بود ذلک فضل اللہ یؤتیہ من یشاء
و اللہ ذو الشان العظیم و حقیقت توسط و عدم توسط را بیان می نماید نیک استماع فرمایند طریق
جذب را چونکه کشش از جانب مطلوب است و عنایت الهی جل شانہ متکفل حال طالع البست ناچار
قبول مساطت نمی کند در طریق سلوک چونکه انابت طالب است از توبه و وساطت چاره نبود
و در نفس جذب به چند وساطت در کار نیست اما تمامی جذب به منوط بسلوک است که اگر سلوک که
عبارت از ایاتان شریعت است از توبه و زهد و غیره با جذب منقسم گردد و جذب نا تمام و اجتر
است بسیار از پیوند و لاحده را دیده ایم که جذب دارند اما چونکه بتا بیعت صاحب

شریعت علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام تجلی گشته اند خراب و ابرازند و غیر از صورت جذب
 نصیب ندارند سوال حصول جذب سخوی از محبوبیت می طلبید پس گفتار که اعدا را الله اند نصیب
 از جذب چگونه بخوبی نموده اید جواب تواند بود که بعضی از کفار سخوی از معنی محبوبیت داشته
 باشند که باعث حصول جذب شان شده باشد و چون آنرا متابعت صاحب شریعت علیہ و
 علی آلہ الصلوٰۃ والسلام متجلی ساختند خاسر و مخدول مانند و آن جذب غیر از حجت بر ایشان
 درست نکرده که اعلام استعداد شان نموده که بچهل و عناد آنرا از قوه بفعل نم آورده اند و اما
 ظلمه محمد الله ولیکن کاتوا انفسهم بظلمون و در طریق جذب اگر توسط متابعت صاحب شریعت
 علیہ وعلی آلہ الصلوٰۃ والسلام که عبارت از سلوک است عولی مطلوب میسر شود و بواسطه
 بی حیولت امری خواهد بود گرفته اند کاتوا انفسهم بظلمون و کاتوا انفسهم علی الله یعنی اگر کشیده
 شوید بحضرت حق سبحانه و رسانیده شوید بالطن بطون هر آینه در میان شما و در میان
 حق جل و علا حیولت و حجاب امری نخواهد بود و شاید که بخاطر شریعت شاهم ماند و باشد که حضرت
 خواجه با قدس سره می فرمودند که وصول از راه معیت که حق را بعل سلطان بنانده است اگر میسر
 شود ناچار بے توسط امری خواهد بود که مناسب معیت است و اگر واسطه است در سلسله تربیت
 است که عبارت از سلوک است و راه معیت یکی از طرق جذب است و حدیث المکرر
 مع من احب علی صاحبہ الصلوٰۃ والسلام نیز تأیید این معنی می فرماید زیرا که مرد را با محبوب
 خود چون معیت به ثبوت پیوست واسطه مرقع گشت اجتماع فرایند مظل را باصل خود شاهزاده
 است و هیچ چیز در میان شان حامل نیست اگر بغایت خداوندی جل شانہ ظلم را باصل
 خود میله پیدا شود و گشسته باو هویدا گردد بدولت متابعت صاحب شریعت علیہ وعلی
 آلہ الصلوٰۃ والسلام آن ظلم را باصل و وصول و احاطه حاصل آید هر آینه بے حیولت
 امری خواهد بود و چون آن اصل آسمی است از اسماء الهی جل شانہ ناچار در میان هم
 و اسماء الهی خواهد بود و وصول ظلم ازین راه باصل که اسماء آن اسم است بے

توسط امرے خواہد بود و آئینا ہر کہ واصل حضرت ذات است تعالیٰ بوصول بے چونی توسط و
 حیولت امرے در حق او مفقود است ہر گاہ در صورت وصول بحضرت ذات سبحا حیولت
 و مجاہبت صفات بچی جل سلطانہ مرفع گردد و حیولت و مجاہبت غیر صفات چگونہ جالبین دارد
 سوال صفات واجبہ را جل شانہ ہر گاہ انفکاک کے از حضرت ذات او تعالیٰ جائز نہ باشد ارتفاع
 حیولت صفات از میان واصل و موصول البتہ بچہ معنی بود جواب سالک را چون وصول
 و تحقیق باصل خود کہ اسی است اناسامی الہی جل شانہ و آن سالک ظل اوست حاصل گردد
 ہر آئینہ در میان حضرت ذات تعالیٰ ہیچ توسط و حیولتے نخواہد بود چنانچہ در میان اسم
 و سماے او حیولت امری کاہن نیست پس نہ ارتفاع لازم اندونہ انفکاک مثل این تحقیق
 گزشتہ است در میان اتحاد حقیقت سالک و حقیقت محمدی علیہ و علی آلہ الصلوٰۃ والسلام
 و نیز شئمہ ازین بیان در بیان وصول ظل کامل ہم گزشتہ تنبیہ سادہ لوحی ازین عدم
 توسط کہ در طریق جذبہ و غیرہ یافتہ شدہ است استغنائی از تبعیت خیر البشر علیہ و علی
 آلہ الصلوٰۃ والسلام گمان نہ برد کہ ان کفر و اتحاد و زندہ است و انکار است از شریعت حقہ
 او علیہ و علی آلہ الصلوٰۃ والسلام و بالا گزشتہ است کہ جذبہ بہ توسط سلوک کہ عبارت از
 ایقان شریعت است علی صاحبہا الصلوٰۃ و التحیہ ابر و ناتمام است و ثمت است کہ بصورت ثمت
 برآمدہ و محبت را بر صاحب جذبہ ناتمام تمام کردہ با کجملہ بکشف صحیح و الہام صریح نیز یقین پیوستہ
 است و ہیچ دقیقہ از دقایق این راہ و ہیچ معرفتہ از معارف این قوم بے واسطہ او و
 بے توسط نہ ثابت او علیہ و علی آلہ الصلوٰۃ والسلام بمنہ نیست و منہی را در رنگ بندہ و
 متوسط فیوض و برکات این راہ بے تبعیت بے طفیل او حاصل نہ

امحال است سعدی کہ راہ صفا	توان رفت خورد بے مصطفی
افلاخوان از بے خردی حفا سے کہ در نفس خود از ریاضت و مجاہدات یافت خود را از بعثت انبیا علیہم الصلوٰۃ و التسلیحات مستغنی دانگشت سخن قوم محمدیون لا حیا جہ و نایا	

۴
 نہ ہر گاہ
 بانی صاحب
 ہر گاہ

درجات کمال است و اینجا در پرده پس کمال در عدم توسط بود و تصور در توسط از شوکت و عظمت مخدوم است که خادم او در هیچ مقامی از وی تخلف نکند و بیعت او و شریکیت و یگانگی او گردد و از اینجا است که آن سرور فرموده است علیه و علی آله الصلوٰۃ والسلام علماء اُمّیّ کانَ نَبِیَّائِیْنِیْ اِسْمَائِیْکَ عَلَیْهِمْ الصَّلَوةُ وَالتَّسْلِیْمَاتُ رُویت از وی بے توسط و بے حیولت امری خواهد بود در حدیث صحیح آمده است علی صاحبہ الصلوٰۃ والسلام که بنده چون بنماز داخل می شود بجا بیکه در میان بنده و خداست مرتفع می گردد و اینها صلوٰۃ معراج موسی آمد و حفظ و افزاین اضیاف منتهی و اصل گشت چه رفع حجاب مخصوص بواصل منتهی است پس ارتفاع توسط و حیولت ثابت گشت این معرفت از خواص معارف لدنیه این فقیر است که بمحض فضل و کرم آن عطا فرموده اند و بحقیقت آن متحقق ساخته ۵

سن انعام که ابرو بهاری | کند از لطف برین قطره باری ۵

خوش گفت ۵

اگر بادشهر در پیرزن | بیاید تو ای خواجه سبقت یمن

مشایخ طریقت قدس اعداد اسماء در توسط و عدم توسط آن سرور خدا فها دارند علیه و علی آله الصلوٰۃ و التسلیمات جمیع توسط رفته اند و گرویده بعد توسط و هیچ کدام شایع تحقیق توسط و عدم توسط نه نموده است و از کمال و تصورشان سخن نگفته ارباب طواصیر نزدیک است که عدم توسط را که کمال ایمان است کفر و مانند و قایل آنرا نادانسته تفصیل کنند و توسط را از کمال ایمان تصور نمایند و قایل آن را از کمال نابینا شمرند و حال آنکه عدم توسط معنی از کمال متابعت است و توسط شعرا تصور متابعت کما مرکب کذلک منہم بِعَدَمِ الدِّیْنِ عَنْ حَقِیْقَةِ الْحَالِ قَالَ اللَّهُ تَعَالٰی بَلْ كَذَّبُوا بِآلَمِیْ طُورٍ بِعِلْمِهِ وَكَايَا تَهْمُرُ تَاوِیْلَهُ كَذَلِكْ كَذَّبَ الَّذِیْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَتَنْدُوا و اویسی گفتن انکار از پیر ظاهر نیست زیرا که اویسی کسی است که روحانیان را در

تربیت او مدخلت باشد حضرت خواجه احرار را قدس سره با وجود پیر ظاهری چونکه امداد دے از روضه
 حضرت خواجه نقشبند قدس سره یافته بودند اویسی می گفتند همچنین حضرت خواجه نقشبند با وجود
 پیر ظاهر چون مدد از روحانیت حضرت خواجه عبدالمخالق قدس سره یافته بودند اویسی بودند
 علی الخصوص شخصی که با وجود اویسیت اقرار به پیر ظاهر دارد و بزور انکار بر پیر مراد باستن
 محجب الضافات است مخدوم امراد از ترکیب لفظ عبدالباقی معنی اضافی است نه معنی علمی
 هر چند بالغ و جوه اشعاری بمعنی علمی هم دارد یعنی پیرین هر چند بنده باقی است اما مستقل
 تربیت من الله باقی است اینجا کدام تحریف است و چه سود ادب الله تعالی الضافی بدیده مخدوم
 قصور است که در معنی سبحانی که از بسطامی قدس سره در غلبات مکر صادر شده است گفته
 باشد لازم نمی آید آنکه آن قصور در قائل آن مستقر و ستم باشد تا دیگر از وی افضل بود چه
 بسا معارف است که در وقت مقتضای حال آنوقت صادر شده است و در وقت دیگر بعین
 خداوندی جل شانہ چونکه قصور آن معرفت را دریافت است از آن درگزشت و بمقام فوق
 رسیده در مکتوب شریف اندراج یافته بود که ارباب سکر اگر این قسم سخنان شطح آمیز نویسند
 گنجایش دارد اما از ارباب محو اظهاری این سخنان بسیار متبعد است مخدوم ما هر که این سخنان نوشته
 است منشای آن سکر است ولی مخرج سکر دین باب دست بقلم نه برده غایت باقی الباب
 در سکر مراتب کشیده است هر چند سکر بیشتر شطح غالب تر سکر بسطامی باید که بی تخاصی قول
 لَوَايَ اسْرَفُ مِیْنُ لَوَايَ مُجْهِدِ اِزْاَنِ بُوْجُوْ دَايِدِیْسِ هِرْ هِرْ مَحْوُوْ دَا رِگْمَا نِ گَنْسَنْدَ کِه سَکَرِ مَهرِ اَو
 نیست که آن عین قصور است محو فاعل نصب بلام است هر که محو را ترجیح داده است مرادش غلبه
 محو است نه محو صرف و همچنین هر که سکر را ترجیح می دهد مرادش غلبه سکر است نه سکر خالص که آن
 آفت است جنید قدس سره که رئیس ارباب محو است و محو را بر سکر ترجیح می دهد چندان عبارت
 سکر آمیز دارد که چه تعداد آن غایب فرموده هُوَ الْغَايِبُ وَالْعَرَفُ وَگفته وَكُنِ الْمَاءُ لَوْ كُنِ الْإِنْسَانُ
 وَفَرَمُوْدَهُ الْمَحْكُوتُ إِذَا قُمِيَ يَرَانُ بِأَقْصَى جَمْرِ لَكُمُ بَيْتٌ لَهُ أَشَقُّ صَاحِبِ عَوَارِفِ كَمَا زَا

این سخنان
 است و شطح
 شده
 علی حادث
 هر که این
 بنوعی عوارف
 را ترس
 شده

کمال ابواب صحیح است در کتاب و چندان معارف سکریه است که چه شرح آن دهد و این فقیر در
ورق بنفشه معارف سکریه او را قدس سره جمع کرده است از انبای سکر است که تجویز افشار
اسرار نموده می آید و از سکر است که مباحات و افکار کرده میشود و از سکر است که ضربت خود بر دیگری
اظهار کرده می آید اگر محو خالص باشد افشای اسرار را بجا نگیرد و خود را از دیگر بهتر دانستن شرک باشد
بقیه سکر در رنگ نمک است که معالج طعام است اگر نمک نباشد طعام معطل و بی کار بود

اگر عشق نبود می و غم عشق نبود می چندین سخن بتر گفتی و شنودی

صاحب عوارف قدس سره که قول قدّی عذیر علی رقیبه کلّی را که از حضرت شیخ
عبد القادر قدس سره صادر شده است بر مبنی سکر محمول داشته است مردش قصور این قول
نیست که ما تو هم که آن بن محمد است او است بلکه بیان واقع نموده است یعنی صدو این قسم سخن که
بنی از مباحات و افکار است بقیه سکر کائن نیست که در محو خالص به امثال این سخنان حکم نمون
و شواهد است این فقیر که این همه وفاتر در بیان علوم و اسرار این طائفه علیه نوشته است ظاهر
بجای طریقت شافریافته است که از روی محو خالص نوشته است به مزج سکر حاشا که آن امام
و منکر است و کزاف و سخن بافی است سخن بافان که بصحیح خالص متصف اند بسیار اند چنانچه این قسم
سخنان بنیانند و دل با سیه مردم را از جان بر دارند

فریاد حافظ این همه آخر بهره نیست هم قصه غریب و حدیث عجیب است

مخدوم این قسم سخنان که بنی از افشای اسرار باشد و از ظاهر مصروف در هر وقت
از مشایخ طریقت قدس سره تعالی اسرار هم بظهور آمده است و عادت ستمه این بن بر گشتن از
گفته امری نیست که این فقیر آن را ابتدا کرده باشد و اختراع نموده گیس خدا اول قمار و روم
کثیرت فی این سکر پس این همه شور و غوغا چیست اگر لفظی صادر شده است که ظاهرش
سلبت معلوم شرعی ندارد آن را به اندک توجه از ظاهر صرف نموده مطابق باید ساخت
و مسلمانی را ستم نباید کرد و اشاعت فاحشه و تفسیح فاحشه در شریعت حرام و منکر باشد تفسیح

مسلمانی به مجرد اشتباه چه مناسب بود و هر شهر آن نمازی که در آن است با شد طریق
مسلمانی و مهربانی آنست که گفته شد هر من مخالفت با او شریعتی است اگر نه شریعتی است که در او باشد
دید که قائل آن کیست اگر محمد و زید و نیک بود در آن باید کرد و در راه اصلاح آن نباید کوشید و
اگر قائل آن کلمه از مسلمانان بود و ایما و بخل داشته باشد در اصلاح سخن او باید
کوشید و محل صحیح از برای آن پیدا باید نمود یا از آن قائل حل آن باید طلبید و اگر در حل آن
عاجز اینصفتش باید کرد و امر معروف و نهی منکر برفق اقلی است که با جابت نزدیک است و
اگر مقصود با جابت نباشد و تفضیح مطلوب بود امر دیگر است الله تعالی توفیق دهد و عجب آنکه
از مکتوب شریف غموم می شود که بعد از استماع کتابت فقیر از آن عزیز شتابی و انحراف
در طایمان شائین طاری شده بود مانا که انعکاس باشد بایستی که نشان اشتباه را ایشان خود
حل می کردند و برین فقیر نمی انداختند و تسکین فتنه می فرمودند از یاران دیگر چه گله نماید که
بعضی از ایشان با وجود قدرت دفع اشتباه خود را معاف داشتند و سکوت نمیدادند

ما زیاران چشم یاری داشتیم

قال نوشته اند که سیر مرادی و مریدی امری است که بوجدان صاحب آن سیر تعلق دارد
پس محبت و برهان بر اثبات آن طلبیدن گنجایش ندارد و ای کس چه سخن کند که راه سخن بر بستند
لاکن هر چیز را محبت و برهان باید هیچ چیز را محبت و برهان مقبول و مقبول نمی افتد مراد آن و
محبوبان خود در صلاح قوم همان کسانی که نخست ایشان را جذب می نمایند و بدرگاه می کشند
بعد از آن توفیق سیر و سلوک داده و اهل می سازند که معنی محب و ب سالک است و مریدان
آنکه ایشان را بعد از سلوک می کشند و ایشان را سالک می گویند آیا این هم می باشد
که صاحب سیر مرادی بجای میرسد که در لادرت و بختی و قرب و وصول به بختی و سوس
تعالی و سالت حضرت سید المرسلین و سلطان محبوبین علیه السلام سقوط می پذیرد و
بر می افتد و در هیچ کس نیست بر سر سید المرسلین می باشد و به دعوی شرکت و پیروی و برتری

می کشد و جامع کمالات ابراهیمی و محمدی می گردد و صاحب این سیر هم پره محمد رسول الله صلی الله علیه و آله می گردد و می گوید که هم چنانکه آن حضرت مرید خداست بیواسطه من هم مرید خدا ام بیواسطه
اقول برین قول خدشه یادار می شود خدشه اول مرتبه میدان و مردان اگر امتنا
نظر دیده شود از ان واضح خواهد شد که تا آنکه مرتبه سلوک جذب اطله کرده باین مقامات نرسد
مرید و مراد و مقامات ایشان را نتوان شناخت

بسته قصه بقیس و قصه مهذب | آتس رسد که شناسای منطق الطیر است

مَنْ لَمْ يَدُقْ لَمْ يَدْرِ عِلَّتْ مَيَّ لَشَنَاسِي نَجْدًا نَاجِي ۝ در عوارث المعارف
تعريف مریدین مذکور است وَالسَّالِكُ الَّذِي تَدْرِكُهُ الْمَجْدَبَةُ هُوَ الَّذِي
كَانَتْ بِدَائِيهِ الْجَاهِدَةُ وَالْمَكَابِدَةُ وَالْعَامَلَةُ بِالْإِخْلَاصِ وَالْوَفَاءِ بِالشَّرْطِ
ثُمَّ أُخْرِجَ مِنْ وَجْهِ الْمَكَابِدَةِ إِلَى رَوْحِ الْحَالِ فَوَجَدَ الْعِصْلَ بَعْدَ الْعَلَقِ
وَوَجَدَ بَنَفَاتِ الْفَضْلِ وَبَرَزَ مِنْ مَضِيْقِ الْمُكَابِدَةِ إِلَى مُتَسَحِّحِ
الْمَسَاهِلَةِ وَالنَّسْ بَنَفَاتِ الْقُرْبِ وَفَقِهَ لَهُ بَابَ مِنَ الْمَشَاعِدَةِ فَوَجَدَ دَوَاءَ
وَفَاضَ وَعَاءَهُ وَصَدَرَتْ مِنْهُ كَلِمَاتُ الْحِكْمَةِ وَمَالَتْ إِلَيْهِ الْقُلُوبُ
وَقَوَالِي عَلَيْهِ فَتَقَوَّمَ الثَّيْبُ وَصَارَ ظَاهِرَةً مُسَدَّدًا وَابَاطَنَةً مُشَاهِدَةً
وَصَلَحَ لِلْجَلُوءِ وَصَارَ لَهُ فِي جَلُوءِهِ خَلُوءٌ فَيَغْلِبُ لَا يَغْلِبُ يَفْتَرَسُ وَلَا
يَفْتَرَسُ يُوْهَلُ مِثْلَ هَذَا الْمَشِيخَةِ لِأَنَّهُ اخَذَ فِي طَرِيقِ الْحَبِيبِينَ وَتَعَرَّفَ
مَرَادِينَ مَسْطَرِجَاتِ الْجُذُوبِ الْمَتَدَارِكِ بِالسَّوَاكِ بِبَادِيَةِ الْحَقِّ بِاِكْشُوفِ
وَالْفُتُوحِ الْيَقِينِ وَبَرَفَعَ عَنْ قَلْبِهِ الْحَبْجَ وَبَسَّطَ تَرَبُّؤَ إِذَا الشَّاهِدَةِ وَبَشَّرَ
وَيَنْفَعُ قَلْبَهُ وَيَسْتَجِافِي عَنْ أَمْرِ الشَّرِّ وَيُنِيبُ إِلَى أَمْرِ الْخَيْرِ وَيَتَوَقَّى
عَنْ عَجْوِ الْحَالِ وَيَتَخَلَّصُ مِنَ الْأَعْزَالِ وَالْإِعْزَالِ وَيَقُولُ مَعْلَنًا لَا عِبَادَ إِلَّا بِكَ أَمْرًا
ثُمَّ يَفِيضُ مِنَ الْمُنَى عَلَى ظَاهِرِهِ وَيَجْرِي عَلَيْهِ صَبْرًا بِالْإِقْرَارِ وَالْعَاقِلَةِ مِنْ كَابِدَةٍ

بسته قصه بقیس و قصه مهذب
آتس رسد که شناسای منطق الطیر است
در عوارث المعارف
تعريف مریدین مذکور است
وَالسَّالِكُ الَّذِي تَدْرِكُهُ الْمَجْدَبَةُ هُوَ الَّذِي
كَانَتْ بِدَائِيهِ الْجَاهِدَةُ وَالْمَكَابِدَةُ وَالْعَامَلَةُ بِالْإِخْلَاصِ وَالْوَفَاءِ بِالشَّرْطِ
ثُمَّ أُخْرِجَ مِنْ وَجْهِ الْمَكَابِدَةِ إِلَى رَوْحِ الْحَالِ فَوَجَدَ الْعِصْلَ بَعْدَ الْعَلَقِ
وَوَجَدَ بَنَفَاتِ الْفَضْلِ وَبَرَزَ مِنْ مَضِيْقِ الْمُكَابِدَةِ إِلَى مُتَسَحِّحِ
الْمَسَاهِلَةِ وَالنَّسْ بَنَفَاتِ الْقُرْبِ وَفَقِهَ لَهُ بَابَ مِنَ الْمَشَاعِدَةِ فَوَجَدَ دَوَاءَ
وَفَاضَ وَعَاءَهُ وَصَدَرَتْ مِنْهُ كَلِمَاتُ الْحِكْمَةِ وَمَالَتْ إِلَيْهِ الْقُلُوبُ
وَقَوَالِي عَلَيْهِ فَتَقَوَّمَ الثَّيْبُ وَصَارَ ظَاهِرَةً مُسَدَّدًا وَابَاطَنَةً مُشَاهِدَةً
وَصَلَحَ لِلْجَلُوءِ وَصَارَ لَهُ فِي جَلُوءِهِ خَلُوءٌ فَيَغْلِبُ لَا يَغْلِبُ يَفْتَرَسُ وَلَا
يَفْتَرَسُ يُوْهَلُ مِثْلَ هَذَا الْمَشِيخَةِ لِأَنَّهُ اخَذَ فِي طَرِيقِ الْحَبِيبِينَ وَتَعَرَّفَ
مَرَادِينَ مَسْطَرِجَاتِ الْجُذُوبِ الْمَتَدَارِكِ بِالسَّوَاكِ بِبَادِيَةِ الْحَقِّ بِاِكْشُوفِ
وَالْفُتُوحِ الْيَقِينِ وَبَرَفَعَ عَنْ قَلْبِهِ الْحَبْجَ وَبَسَّطَ تَرَبُّؤَ إِذَا الشَّاهِدَةِ وَبَشَّرَ
وَيَنْفَعُ قَلْبَهُ وَيَسْتَجِافِي عَنْ أَمْرِ الشَّرِّ وَيُنِيبُ إِلَى أَمْرِ الْخَيْرِ وَيَتَوَقَّى
عَنْ عَجْوِ الْحَالِ وَيَتَخَلَّصُ مِنَ الْأَعْزَالِ وَالْإِعْزَالِ وَيَقُولُ مَعْلَنًا لَا عِبَادَ إِلَّا بِكَ أَمْرًا
ثُمَّ يَفِيضُ مِنَ الْمُنَى عَلَى ظَاهِرِهِ وَيَجْرِي عَلَيْهِ صَبْرًا بِالْإِقْرَارِ وَالْعَاقِلَةِ مِنْ كَابِدَةٍ

<p>ماشوق رودش سرور مستغرق آفرینش تا در نگرش شمع بر روانه نه سوخت</p>	<p>آن روز که آتش محبت آفرینش از جانب دست سرور این بنیاد گذار</p>
<p>پس چنانکه مرید و مراد سالکان راه دریا بنم بچنان سیر مرادی و مریدی اعتراف است که بوجدها صاحب آن سیر فاعل دارد پس محبت و برهان براس اثبات آن طلبیدن گنجایش ندارد و درین امر راه سخن بر بسته نیست اگر چه راه مراد صعب است و وصول این راه بجز محنت محال است تا اما اگر ذوق دارند چرا محنت نکشند و مقامات سلوک امل نکنند و بمرتبه مریدی فایز نشوند تا این مقام بجا بیاورند بعیرت بگذرند خدشه دوم براس هر چیز ضرورت محبت و برهان در محل نظر است در مزیات و نواقات که طفل سینه خوار هم از آن واقف باشد راه استدلال بر بسته اند بر اعمی تبیین انوار شمس بهیچ محبت و دلیل نرساید و کسیکه مدت العز شکرت و نیک رانه حشیده شکل اول بدیعی الانساج گرفته انسان نه کشاید خدشته سید و تعریف مراد و مرید که بزرگاشته شد در آن مقصود است و اگر محرم بآیتنا خدشته چهارم در تعریف مجذوب سالک لفظ نخست تحریر فرموده شد و در بیان لفظ نخست و بواسطه درین مقام فرقی نمی نماید پس این بادم شهباسه باشد که بجا حضرت معرض بر لفظ بواسطه مره بعد اولی و کرة بعد آخری وارد نموده</p>	<p>وقت مردن دامن قاتل بدست آمد مرا آخر عمر آرزو سے دل بدست آمد مرا</p> <p>اگر حضرت معرض معنی لفظ نخست را ندین خود و منقش می فرمود بار بار این اعتراض را اعاده مک حضرت معرض و داخله را اخیر در ذکر حضرت شیخ عبدالوهاب متقی قاری شاذلی که استاد معرض بود می نویسد عزیز کرده شد که فانی وحدت چه باشد فرمودند که آن الفانی است چشیدن خلق دارد و مطلوب حقیقی جمیع - فالمیان این درک همان الفت است و هر کس که در عزم و کیمیا آن الفت پیش میگیرد تا زنده است ذوق آن باقی است انتهی پس چه استعرض کلام استاد خود را فراموش کند و چرا بر آن محبت و برهان نه طلبد چرا گوید که هیچ چیز به محبت برسان مستقل مقبول نمی افتد سیر مرادی و مریدی همان غلام فاسد است که معرض کلام استاد خود را فراموش کرده اعتراف می که هیچ بنوی کلام استاد و استاد ۱۲ است ۵ - ابران است و سخن بیان است که سن بیان کردیم ۱۳</p>

نمی گردد اندرین صورت تمامی اعتراض ها چه بسوئے کشا می شود

چه بے دردانه مشبه در دل بایار می گفتم | اکده او کم می شنید از ناز و دین بسیار می گفتم

خدا ششم پنجم حضرت معترض در تعریف مرادی فرماید بعد از آن توفیق سیر و سلوک داده و اصل
می سازند با آنکه اول گفته که نخست ایشان را بخود می کشد که یعنی حصول است والا کلام صحیح نمی شود که
معنی مجذوب یا لگ بین بین که اول وصال است از آن سیر و سلوک غنی معترض رحمه الله که بعد از آن توفیق سیر داده
و اصل می سازند عکس نیست معنی تمام بغایت ادب گوارش می رود که هرگاه حضرت معترض را به توفیق چنان
مارست نباشد که تعریف مراد و مرید هیچ بزرگوارند پس اینجا کس چه سخن کند که راه سخن بر بستند بجز
آنکه گفته شود که سیر مرادی و مریدی امر است که بوجدان صاحب آن سیر تعلق دارد پس
حجت و برهان بر اثبات آن طلبیدن گنجایش ندارد

اے که شور و محشر از بے باکیت نهنگامه است | از خدا خط برای مسافرش نامه است

خدا ششم پنجم هرگاه خود حضرت معترض در تعریف لفظ نخست از سبب تحریر فرموده پس نه
سقوط و ساطت کدام احتمال است اگر و ساطت است پس نخست چرا تحریر ساخته فعلیه البیان
خدا ششم هفتم پنجم تحریر فرموده بر می افتد از هیچ جای کلام حضرت مجدد یافته نمی شود که آیتها

پرسید ز من کی یک معشوق تو گیت | گفت که فلان کس است عشق و چویت
بنشست و بهای های من گیت | از دست چندین کجی جان خواهی برست

خدا ششم پنجم هرگاه معترض در معنی مرید نگاشته که بعد از سلوک می شنید پس درین فعل که
آنحضرت مریدند است بجا سطره و مرید غلام بجا سطره اجتماع مضافین است و در موهل است

از معنی مرید

جای نمی روی که دل به گمان ما | تا باز گشتن تو بعد جانی رود

قال و آنکه نوشته اند که کسی را که حق تعالی قوت قدسیه داده اگر در احوال و اوضاع
از سیر و یکبارگی نماند و فیوض و برکات و علوم و معارف الهی را نشانه که او بان مملکت است

مشاہدہ کنند تو اندک کہ حکیم بسیر مرادی او نایاب هیچ محتاج بدلیل نمود سخن بچشمی است یعنی شایرین قر
ادراک و شعور ندارد یککہ او صنایع و اقوال و جمال و کمال با ملاحظہ نمایند فیوض و برکات و
علوم و معارف مارا کہ بدان متغرد و ممتازیم مشاہدہ کنند و بسیر مرادی ما حکم کنید دیگر دلیل
چہ حاجت است اقول نہ انکم کہ این چہ اعتراض است و بجز واصلان بارگاہ مقربان ہر گاہ
را کہ شناسد و کسیکہ معنی مراد و مریزند انستہ باشند از وقوع ادراک احوال و اوضاع سیر
مرادی کے می توان شد مولانا نظام الدین خاموش علیہ الرحمۃ فرمودہ اند کہ چون علامہ سید
شریف جرجانی بصحبت حضرت خواجہ علاء الدین عطاردی رسیدند و مرتبہ رسیدند و آنحضرت ایشان
را قبول فرمودند ایشان از حضرت خواجہ التماس نمودند کہ مرا صحبت باکسے فرمایند از صاحب خود
کہ بواسطہ صحبت وی اہلیت این مجلس حاصل کنم مناسبتہ باہل این نسبت پیدا سازم حضرت
خواجہ ایشان را بہ صحبت ماحوالہ کردند و سید بعد از فراغ درس می آمدند و پیش نامی نشستند
و سکوت می کردند و روزے نشسته بودند و مراقبہ کردہ ناگاہ بے خودی می بے طاقتی از ایشان
ظاہر شد چنانچہ علامہ از سر ایشان افتاد ما بر خاستیم و علامہ بر سر ایشان ہناریم چون بہ حال خود
آمدند سبب آن بے خودی پرسیدیم گفتند عمر با بود کہ آرزو سے آن ہمیشہ کہ یک ساعت لوح مذکر
من از نقوش علیہ پاک شود و زمانے دل من از اندیشہ معلومات خود خلاص باید درین ساعت
بہ برکت این صحبت آن معنی دست داد از غایت ذوق و لذت آن مرا بے خودی روی نمود
از من بے ادبی صادر شد

فقد حیات خواہی جان کن فدا سے جانان	کین است در رہ عشق آگین مہر پانان
ستار جام شوقش بر بوی الطحطا مش	بردگرہ جلاش آید جان فشانان
از چشم بد نہانند از خویش تن ہنسان تر	عالم شدہ سمن بواز بوسے آن ہننان
چون قہر روزگاری زلزل رہ نشان چہ بچوئی	اگر رہ روی نشان جواز راہ بے نشانان
قال ایجاب آن سخن یاد می آید کہ یکبار سے از ہمیں باران یکے بخورست ایشان نوشته بود	

که محسب است که با وجود این عظمت و جلالت و مرتبت کرامات از شما ظاهر نمی شود و در جواب او
نوشته شد کدام کرامت بالاتر از این معارف و حقایق باشد که بایان می کنیم و بر او وارد می گردد که
دیگران را طاقت بیان آن نیست معجزه حضرت رسول اند نیز سخن بود که بمرتبه اعجاز رسیده
بود افشول این کلام بچگونه محل اعتراض نیست که همچنان از بزرگان مروی است منقول است
که مولانا صوفیانی که در حدیث بے نظیر روزگار بوده بحضرت عزیزان خدا سے داد قدس
سره بر سبیل تعریف گفته که شما دعوی قطبی می کرده اید سلطان شاه بیگ خان می خواهد که بر
سرافضی رود چند هزار روزه و سلاح در کار است پیدا بکنید چون قطب هر چه خواهد می کند
حضرت عزیزان فرمودند که دعوی از درویشان دور است لیکن اگر بمنصب قطبی قانع باشیم
از فرعون و فرعون بدتر باشیم چه منظور این طائفه عالیه غیر از محبوب حقیقی نیست

چه منصب تعلق بود ای سپهر	تعلق حجاب بود سر سبز
تعلق حجاب است و بے حاصلی	چو پیوند با بکلی واصلی

پس از مجلس حضرت عزیزان بنصب برخاسته اند و مولانا سے مذکور دامن آن حضرت را
بر سبیل محذرت گرفته ایشان التفات بوی نه کرده متوجه فرار فائض الانوار حضرت خواجه
بهاء الحق والدین قدس سره شدند چون به پل علی سلیمان که در راه هزاران حضرت است
رسیده اند فائض بروج پرفیض ایشان خوانده برگشته اند فرمودند که هر دوازدهم سے را ولی
از اولیا ائمه مربی است و هر ولی را بنی از انبیا ائمه علیهم السلام مربی است چون مولانا صوفیانی
برای ادبی کرد متوجه شدیم که از اولیا کدامی مربی این مولانا باشد معلوم باشد که حضرت
خواجه بزرگ قدس سره مربی و سے بوده اند چون دیدیم رسیدیم روح شریف حضرت خواجه
بزرگ پیشوا آند فرمودند از آن مربی که بر شما بی ادبی کرده گزشتیم تا از اینجا خبر یاد کرده
سے در ساله لارفات علی بهائی رحمه الله مذکور است جندی و طلب کلام است لکنی طالب هفتاد و نه کلام است

برگشتیم بعد از آن سبکیاء که کشیده که مولانا می فرمائی ببلت خدام بتلاش تبهان است بلنگ
 شده است فقط عرض باز نقل این حکایت این است که از اولیا و اعدا اگر خواستگار کرامت می شوند
 ضرورتیست که حسب تناسلی شان ظاهر کرده شود اینجا آن سخن یاد می آید که یکباری از یاران
 یکی بخدمت حضرت خواجہ بہاؤ الدین نقشبند رحمہ اللہ عرض کرد کہ عجب است کہ با وجود این
 عظمت و جلال و قربت کرامات از شما ظاہر نمی شود در جواب او فرمودند کہ کام کرامت بالا
 تر ازین خواہد بود کہ با وجود چندین بار گناہ بروی زمین میتوانم رفت و زمین از بار گناہ ما
 غرق نمی شود تحقیق مقام آن است کہ خرق عادات از لوازم ولایت نیست بعضی مردمان
 اولیا را اندانند و مقربان در گاہ و خرق عادات اینها ظاہر نہ شد چنانچہ از اکثر اصحابی کہ حال اثر
 صلہ اعلیہ والہ وسلم خرق عادات مردی نیست چنانکہ عموماً اصحاب دواز دیگر اولیا را اسد فضل
 اند پس معلوم شد کہ فضیلت بعضی اولیا بر بعضی بکثرت خوارق نیست چہ فضل عبارت است
 از کثرت ثواب خوارق در خطوط است منافی ثواب نیست مگر عبادت و قرب الہی بہند می بین
 کرامات اصحاب اور مناقب فکر نہ کردہ اند بلکہ کرامات را با بے علیحدہ آورده اند بعد ذکر معجزات
 خرق عادات در جوگیان ہم می باشد این چنین حضرت مجدد رحمہ اللہ فرمودہ صاحب
 عوارف گفتہ کہ حق تعالی بعضی مردم را خوارق می دہد و دیگران را خوارق نمی دہد و اینها
 افضل باشند از صاحب خوارق و خرق عادات کمتر است در مرتبہ از ذکر قلبی بخود و س
 و شیخ الاسلام خواجہ عبدالعزیز گفتم کہ مراتب ارفاق مطلق است بدریافت استعدادات
 طالبان و مقامات اولیا و فلست اہل ریاضت و اگر شکلی مخصوص بدریافت صور و احوال
 است یا کہ غائب از نظر است ہر گاہ کہ اکثر سالکان بدنی مشغول اند و از خدا منتفع و لہامی
 شان بیشتر اہل است بسوی کشف احوال غائبان و این را بسیار عمدہ می دانند و اینها
 با کشف اہل عرفان حقیقت کار ندارند و می گویند کہ اگر اینها اہل اعمی بودند احوال
 غیبی ہزار بابیست چہ این قدر ہزارند پس دیگر چہ خواهند دریافت این چنین منافقان

الہ
 ملاحظ
 اولاد و اصحاب
 دی و بویہ
 وقت و بویہ
 آفتاب و بویہ
 بویہ
 وقت و بویہ
 بویہ
 وقت و بویہ
 بویہ

شان را بتیر خود مشغول نمی کند

شعری گویم بہ اناجیات

قافیه اندیشم و دلدار من

گلویدم مند لیش خردیدارمن

حضرت مجدد روضی امدعنه از پیر خود روایت کرده اند که شیخ محمد بن الدین عربی بعضی جانوشه است که بعضی اولیا که از آنها کرامات بسیار ظاهر شده وقت رحلت آرد و کرده اند که کاش که از ما این قدر کرامت ظاهر نمی شد اگر کسی گوید که اگر خوارق شرط ولایت نباشد چگونه معلوم کرده شود که این ولی امد است حضرت مجدد روضی امدعنه ازین سخن دو جواب فرموده اند یکی آنکه معلوم کردن ولایت ولی چه ضرر است ولایت نسبت به است با خدا کسی از این مطلع باشد یا نباشد اکثر اولیاء امد از ولایت خود اطلاع ندارند تا بدیگران چه رسد بعد مرگ مثلاً آن خواهند دید احتیاج بخوارق مرافعی است که برای دعوت خلق اند ضرر است که بر خلق بنوع خود ظاهر کنند و اثبات رسانند اولیا دعوت می کنند بسوی شریعت پیغمبر خود و معجزه برای دعوت او کافی است علماً و فقها بنظم ظاهر شرع دعوت می کنند و اولیاء مریدان را اول بسوی بجا آوردن ظاهر شریعت دعوت می کنند بهتر از آنرا ذکر تعلیم می کنند و می فرمایند کما و قات خود به یاد الهی معور کن تا که فکر الهی ستولی شود و غنی خدا در دل تو ظهور نکند و درین دعوت احتیاج کرامت نیست دویم آنکه مرید رشید هر ساعت میسر خطه کرامت شیخ در ذات غف و به تواتر ابرار می بیند که دل مردمان را زنده کند و بمشاهده و مشاهده سرافراز ساخته زندگان کردن حق تر و عوام عوام کما است مرده نمودن ریح و قلب نزد غافل حقیقت است پس کرامت در نظر مرید موجود است برای عوام و در کار نیست و تحقیقات حضرت خواجہ محمد پارسا رحمه الله تذکره است شیخ ابوالقاسم گرگانی رحمه الله علیه گفته است که برآب رنغن دور و چار مریدان

[illegible]

و از غیب خبر دادن این هیچ کرامت نبود کرامات آن باشد که کسی را به تناسلی عمر بجز اتباع و مریدان
حرام نرود این چهار در انشاء و آن دیگر ممکن باشد که از شیطان بود که شیاطین بر این از غیب
خبر است و کسانی که ایشان را کاس گویند از بسیار با خبر هستند خبرای عجب بر ایشان برود
اگر بر شیخ توانی رفتن پاک مدار چون آن سگ غضب را که در سینه است در زیر پای زدی
و مقهور کردی بر شیخ شستی و اگر از غیب خبر توانی داد پاک مدار چون عیب و غرور نفس و شیخ
بدانستی و از آفت و تلبیس و آگاه شدی از غیب جانی و اگر آب توانی رفت و در هوا توانی
پدید پاک مدار چون بیرون از حس و خیال تر افتا پدید آید و بلن بر فتنی در هوا پدید آید
تفصیل این بحث در مقدمه مذکور شد فارح الله بها و بر حق ان کرامات حضرت مجدد و حجه امد نیز
مذکور شده مگر اصل این است

مذکور شده مگر اصل این است

ما بر اے استقامت آیدیم	نئے پئے کشف کرامت آیدیم
------------------------	-------------------------

قال آدمیم بمقصود که در امتیاز شهاب بیان علوم و معارف سخن نیست لیکن غایت آنچه ظاهر می
گردد آن است که شمار عالم و فاضل و ماهر و دانشور و سخندان دانیم بلکه عارف و کاشف هم گوئیم
اما آن را از کجا متلوم کنیم شهاب سیر مرادی بمرتبه رسیده اید که وساطت حضرت سید المرسلین و
سید کائنات صلی الله علیه و سلم در میان شما و خدای غفور جل نمایند است آنکه هم پیر و پیر بهای
آنحضرت شده اید این معنی لازم سیر مرادی نیست و احوال و احوال و علوم و معارف
شما دلیل نیستند بر آن اقوال

پس از عمری نگا سبک بر سو یکم کرد و جادارد	شهادت خم شمشیر تغافل اجر با دارد
---	----------------------------------

اے برادر علمم علمم ستونم علمم ستونم نیست اگر حضرت عالم این سخن نیست که حضرت مجدد و حجه
بسیمر مرادی رسیده اند پس از این لازم نمی آید که فی الواقع باین درجه فائز نشده باشند
اگر آدمی بزرگ خدا رسیده ظاهر کند که از ما واجب احوال یا کتب یا فیض و سبب می نماید که محض
بیواسطه است ضرورت آنکار چیست آنچه حضرت باقی با امد قدس سره اثبات حضرت می نماید

حضرت شیخ خود شایده آن است و این چنین انکار نسبت به بیشتر اولیا را اندر علما سے ظاہر فرما
 شده درین محل احوال و اوضاع حسب دعوی خود پیش کردنی بود تا به دفع خطایان متوجہ می
 شد مگر سکوت در بچہ مواقع از ادب مناظرہ و دولت

رحم می آید مرا بر لب لب آن بوستان | اگر ترا کت های گل فریاد متوانست کرد

حضرت خواجہ محمد پارسا رحمه الله در فصل الخطاب می فرماید طالع مشایخ اندک بجنوبات عنای
 حق سبحانه سلوک راه دین و سیر بعالم بقین حاصل کرده اند و از کمالات الطاف خداوندی
 علوم لدنی یافته اند و در پیروان و ارباب کلی صفات حق سبحانه بنیای حقایق و معانی و اسرار گشته اند
 و بر احوال و مقامات و ملوک اهل حق سبحانه و قوفی تمام یافته و از حضرت عزه سبحانه ولایت شایخ
 بدالات و تربیت خلق و دعوت حق عز و علما مور گشته بعد از آنکه عمری و اعطال نفس خویش بوده
 اند که غلط نفسک تم غلط للناس و الا فاستحی منی فاد و اعط الله سبحانه فی قلب کل مومن قبول
 و غلط کرده و کمین گاه کرده و حیل نفس نگاہ داشته بحکم فرمان بدعوت خلق مشغول شده اند و
 خلق را از خرابات دنیا و خمر شہوات و مستی غفلات بخطر قدس و مجلس انس و مقعد صدق و
 شراب ظهور و تجلی جلال ساقی و عظم برهم میخوانند بجا که مذکریم بایام الله و ایشان را از ذوق مشایخ
 مردان می چشاند و سلسله شوق و محبت در دل ایشان می جفیانند و بحسب عقل و شناخت
 و ذوق و شوق هر طایفه از شریعت و طریقه و حقیقه بیان میکند تا هر کس حظ و نصیب خویش

بقدر سمت خویش برمی دارند که قدر علم کل اناس مشربیم و اگر مرغ جانی که از تشیانه بجهنم طیران
 کرده بر شبکه ادرات می افتد و بدانه بچوونه در دام با و عشق بند می شود آن شهباز بلند
 پرواز را که سخت غریب و بدیع افتاده است در گریز گاه خلوتخانه میکند و چشم هموائی
 نفس و ارامدات درو جهای می دوزند و بطعمه فکر پرورش میدهند تا آنگاه که آن درشت
 التفات با سوسوی حق سبحانه از و مشقطع شود و مقام انس حاصل کند و مستعد و مستحق آن
 شود که نشستن برست کند اشارت از زبانها بیاید که از شریعت و طریقه و حقیقه حق سبحانه و نایب و میراث

دار انبیاء علیهم الصلوٰۃ والسلام که طهارت کانی باری سراسر ایل دیده هر کس بحال و کمال
ایشان نیستند که در زیر قباب غیره حق متوازی اند

مردان پیش زنده بجایند و گردند	مردان جوانش ز آسمانی و گردند
منگرتو بدین دیده بدیشان کالین	بیرون زدو کول و در چانه گردند

خلق از ایشان همین سروریش منید که از خوش قیاس بحال ایشان بر خویش و دیگران
گفتند و ایشان را و عظمی از و اعطان یا عالمی از عالمان شمرند و ندانند لایق قیاس الملائکة
بالحمد این قال و با وجود کثرت علوم و معارف ایا متصور نیست که یک جا خطا واقع
شود و عصمت مخصوص انبیاء است صلوٰۃ الله و سلامه علیه و خطا در کشف بالتفاتی از باب
کشف جایز است و ملازمان که خطاها بر شیخ بن عربی ثابت کرده اند از همین عالم است که با وجود
این حقائق و معارف که شیخ دارد خطا کرده است اقول تحقیق مقام این است که اگر کشف
و الهام مخالف حدیث احادیث مخالف قیاسی باشد که جامع باشد شرایط قیاس آنجا حدیث
و قیاس را ترجیح باید داد و حکم باید کرد خطا در کشف و این مسئله جمیع علیه است در میان اهل
و خلف چه که قول رسول الله صلی الله علیه و سلم محتمل قطعی است و محال کذب انبیان در
روایت ثقات ضعیف است و در کشف اولیا خطا بیشتر واقع می شود و وقتی که در میان
و کشف اختلاف واقع می شود پس هر کدام که شرع موید او باشد او را تراست و مقبول
و اگر شرع از آن ساکت باشد پس صاحب هر دو کشف اگر یک شخص است پس کشف خیر او را
و مقبول است چرا که صوفی و انما در تفسیر است پس صاحب کشف در زمان اخیر اقرب است بسبب
خدای تعالی و امثل است و انبیاء و اگر صاحب کشف دو کس باشند پس کشف صاحب مهادنی
است از کشف صاحب سکر چه که کلام مکران بسیار احتمال غلط دارد و اگر هر دو در صحو و سکر یکسان
باشد پس کسی که کشف او گاهی مخالف شرع نه شده باشد از کشف نیک تر است که در کشف و مخالف
شیخ افتاده باشد و کسی که نادر مخالف شرع افتاده باشد کشف او بهتر است از کشف کسی که غالباً مخالف شرع

و اگر درین برود برابر بدین توجیه کشف است که منزه است و اقرب است بحدای تعالیٰ پس همه
 وجوه قوت کشف اند و اگر هر دو کشف در قوت برابر باشند ترجیح به کثرت محاب کشف است
 اگر یک کشف برده کس نکشف شود و دیگر کشف بر یک مرد نکشف شده کشف ده اولی
 و مقبول است لیکن اگر صاحب کشف مردی اقوی باشد کشف اقویٰ بهتر باشد اگر کشف
 جماعت و حکم العام همچو حکم کشف است علوی مرتبه کشفهای مجدد الف ثانی رحمة الله علیه دریا
 است که گاهی مخالف شرع نه افتاده بلکه بیشتر از شرع مؤید است و بعضی چنان است که
 شرع امان ساکت است لاین همه امور بر کسی که در کلام او نظر انصاف بیند مخفی نماند و جمال
 خطاستندم خطانیست نه ازین جمال اطلاق خطا جائز است تا آنکه خطا ثابت نگردد شود
 بدلیل اگر از شیخ ابن عربی خطا ثابت کرده شد انان لازم نیاید که تمامی مکاشفات او لیا الله
 خطا باشد قال و آنکه نوشته اند که حضرت خواجہ مافدس سره در اوایل حال سبیر این فقیر
 را سیر مرادی مقرر فرموده بودند حضرت خواجہ اثبات ثابسیامی کردند و کسان واقف اند
 بر آن بیشتر از همه این فقیر اما اگر الان در قید حیوة صوری می بودند یقین است که باین سخنان
 از شما راضی نمی شدند و هیچکس باین راضی نخواهد بود امیدواریم که شما هم در باطن راضی
 نخواهید بود و الله اعلم عبارت در اوایل حال کسی را درین در طریقی اندازد که گوید شاید
 در اوایل حال شماها کسی این دریافت با شید بعد از آن حال متغیر شده باشید و الله
 يَحْوَ الْاَحْوَ اَلْحَيُّ اللهُ فَاَيُّ شَاءَ وَيَقْدِرُ مقصود شما خود آن است که در ابتدا در حال این
 حکم می کردند در انتها خود چه خواهد بود مسلم سیر مرادی و مقام مراد آن ابتدا و انتها و شمار
 حاصل است اما آنکه سیر مرادی این نتیجه حضرت رسول الله علیه و سلم این معامله دست داد
 و اینچنین در برابر افتادند که ایشان از میان ساقط شدند و واسطه نماندند قبیح است
 اقول حضرت شیخ خود این امر را تسلیم می سازند که حضرت خواجہ رحمه الله اثبات حضرت
 مجدد رحمه الله بسیار می کردند و بسیار کسان از آن واقف اند و حضرت شیخ به نسبت

الله اعلم
 نیست گفتند
 احوال گفت
 نیست می گفت
 الله اعلم
 می گفتی را که
 عفو بود و حق
 در این بود
 چه می کرد
 عفو بود

دیگران نیاده تراطلاع دارند

وَاللّٰهُ قَدْ شَهِدَ الْعَدُوَّ بِفَضْلِهِ | وَالْفَضْلُ مَا شَهِدَتْ بِهِ الْأَعْدَاءُ

و ظاهر است که هرگاه حضرت خواجه رحمه الله سیر حضرت محمد رحمه الله را سیر مرادی مقرر فرموده بودند آن احوال حال بود پس بآنچه رسد اینجا باشد که اگر الآن در قید حیوة صوری می بودند یقین است که باین سخنان راضی نمی شدند این محض خطا است حضرت خواجه دریای معرفت بودند اگر شخصی که از فن تصوف بی بهره باشد بکدامی کلام معرفت راضی نباشد آنان لازم نمی آید که عارف هم نارضا مندی ظاهر فرماید البته این خیالش حسب مرسوم دس خواهد بود آنچه قیامت سیر مرادی ذکر کرده شده همان است که خود معترض بان قائل است و جذب مرادان را بواسطی انگار پس هرگاه حضرت معترض تعریف مجذوب سالک بزرگاشته بود خیال این معنی کردنی بود که ازین تعریف مرادان را سقوط واسطی گردد و همان اعتراض که صد بار عارف می نماید بر معترض عاید می شود پس اگر این کلام باعث نارضا مندی حضرت خواجه رحمه الله علیه در تحلیله معترض رحمه الله علیه مکرر است پس کمال ادب گذارش می کنم که اگر حضرت خواجه رحمه الله علیه الآن در قید حیوة صوری می بودند یقین است که باین سخنان از شما راضی نمی شدند و بیچکس باین راضی نخواهد بود آمدید و اریک که شما هم در باطن ازین تعریف راضی نخواهید بود قال باز همان سخنان که مذکور شد پیش می آید و مکرر می شود اقول فی الواقع در مکتوب شیخ از بس تکرار واقع است تا آنکه اگر مکررات را حذف کنند بر چند ورق مینویسند نخواهد بود اگر چه بمبوسی فقیر حقیر را اتفاق تحریر بعضی مضامین به تکرار می افتد مگر همانا کن بر مکررات

شیخ قلم می زند

هستم از فریاد خود آزار می گردم ولیک | گو به بنده لب به افغان سینه روزان میشود

قال و نوشته اند که اجتناب از مخصوص نیست بانبیاء علیهم السلام و همچنین باس که اگر چه در آیتا
الفرانی اجتناب از همه جانبست بانبیاء واقع شده است قوله تعالى وَلَٰكِنَّ اللَّهَ لَيَبْخُتُكَ مِنْ نَّسَبِ

وَقَالَ أَبُو سَعِيدٍ الْحَرَّانِيُّ الْمُرَادُ مَحْمُولٌ فِي حَالِهِ مَعَانٍ عَلَى حَرَكَاتِهِمْ وَسَعْيِهِمْ وَفِيهِمْ
 مَكْنًى مَصْنُوعٌ عَنِ الشَّوَاهِدِ وَالنُّوَاطِرِ هَذَا الَّذِي قَالَهُ الشَّيْخُ أَبُو سَعِيدٍ هُوَ الَّذِي
 اشْتَبَهَ حَقِيقَتَهُ عَلَى طَائِفَةٍ مِنَ الصُّوفِيَّةِ وَلَمْ يَقُولُوا بِإِلَّا كُتَابًا مِنَ النَّوَافِلِ
 وَقَدْ رَأَوْا اجْتِمَاعَ الْمَشَائِخِ فَكَلَّمُوا فُلَهْمُ فَقَالُوا أَنَّ ذَلِكَ حَالٌ مُتَّصِفٌ عَلَى
 الْإِطْلَاقِ وَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ الَّذِينَ تَرَكُوا النَّوَافِلَ وَانْتَصَرُوا عَلَى الْقَرَائِصِ كَانَتْ
 بَدَايَا تَهْمُ بَدَايَا الْمُرِيدِينَ فَلَمَّا وَصَلُوا إِلَى رَافِعِ الْحَالِ وَادْرَكَتْهُمْ
 الْمَكْشُوفُ بَعْدَ الْجَهَادِ امْتَلَأُوا بِمَحَالٍ فَطَرَحُوا نَوَافِلَ الْأَعْمَالِ فَأَقَامُوا
 كَتَبُوا عَلَيْهِمُ الْأَعْمَالُ وَالنَّوَافِلُ وَفِيهَا قُرَّةُ أَعْيُنِهِمْ وَهَذَا أَمْرٌ وَكَمَلٌ مِنَ
 الْأَوَّلِ فَهَذَا الَّذِي أَوْضَحْنَاهُ لِحَدِّ طَرِيقِ الصُّوفِيَّةِ فَأَمَّا الطَّرِيقُ الْأَخْطَرُ
 الْمُرِيدِينَ وَهُمْ الَّذِينَ شَرَطُوا لَهُمُ الْإِنَابَةَ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَيَهْدِي إِلَيْهِ
 مَنْ يُنِيبُ فَطَرَحُوا بِإِلَّا الْجَهَادِ أَوَّلًا قَبْلَ الْمَكْشُوفِ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى وَالَّذِينَ
 جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَهُمْ سُبُلَنَا يَدْرُسُهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي مَنَازِلِهِ الْمَكْسُوبِ
 بِأَنْوَاعِ الرِّيَاصَاتِ وَالْمُجَاهِدَاتِ وَسَهَّلَ لَدَيَّا جِرَ وَظَمًا الْهَوَاجِرَ تَتَأَجَّجُ فِيهِمْ
 يُبْرَأُ الْطَلَبِ وَتُجَبِّبُ دُونَهُمْ لَوَاعِمُ الدَّرَبِ يَتَقَلَّبُونَ فِي رَمَضَانِ الْمَرَادَةِ
 وَيَخْلُفُونَ عَنْ كُلِّ مَأْلُوفٍ وَعَادَةٍ وَهِيَ الْإِنَابَةُ الَّتِي شَرَطَهَا الْحَقُّ سُبْحَانَهُ
 وَتَعَالَى لَهُمْ وَجَعَلَ الْهَدَايَةَ مَقْرُونَةً بِهَا وَهَذِهِ الْهَدَايَةُ إِنْفَاقُ هَدَايَةِ حَاصَّةٍ
 لَا تَهَابُ إِلَيْهِ إِلَيْهِ غَيْرُ الْهَدَايَةِ الْعَامَّةِ الَّتِي هِيَ الْهَدْيُ إِلَى أَمْرِهِ وَنَهْيِهِ بِمُقْتَضَى
 الْعَمَلِ الْأَوَّلِيِّ وَهَذَا حَالُ السَّالِكِ الْمُحِبِّ الْمُرِيدِ فَكَانَتْ الْإِنَابَةُ غَيْرَ الْهَدَايَةِ
 الْعَامَّةِ فَأَمَرَتْ هَذِهِ حَاصَّةً وَاعْتَدُ إِلَيْهِ بَعْدَ أَنْ اعْتَدُ وَالَهُ بِالْمُرَادَاتِ
 فَخَالَصُوا مِنْ مُضِيقِ الْعَمَلِ إِلَى قَصَاءِ الْبَسْرِ بَرٍّ وَآمَنُوا بِمِنْ الْجَهَادِ إِلَى رَافِعِ
 الْأَحْوَالِ فَسَبَقَ الْجَهَادُ كُشُوفَهُمْ وَالْمُرَادُونَ سَبَقَ كُشُوفَهُمْ الْجَهَادُ هُوَ

ازین تقریر ظاهر است که بر شے از صوفیه به اجتناب صرف سرفراز باشند و بعضی همدای خاص
 باشند بشرطیکه انابت مقدم باشد اما طائفه اولی پس اجتناب محض این طائفه علیه منوط به سبب
 الهی باشد ایشان بلبا اصطلاح صوفیه محبوب مراد گویند که بدون سابقه کسب حق تعالی جل شانه
 برای ایشان ظاهر شود و کشف ایشان بر اجتهاد مقدم باشد چنانچه بعضی از انا جمله صوفیه چنان
 یافته شدند که ولا یجذب الی حب از قلوب ایشان را نائل شد و شعل نور البقیین بر قلب ایشان
 پر توے انداخته تا آنکه صاحب عنایت تمامی غما برای ایشان باریده و کرامات و تجشایش های
 انواع واقسام به طلب ایشان بخشیده پس ایشان توجبه باعمال واجتهاد نمودند اما اعمال ایشان
 علت اجتناب نبوده است بلکه اجتناب مقدم باشد بر اعمال اما طائفه ثانی پس قرب ایشان بکسب
 و ریاضت و مجاهده نفس و بیداری شب و روز و کم خوردن منوط باشد این طائفه را سالک
 محب مرید گویند مگر بدست که بایشان محل بود و هدایت یافته باشند عالم که هدایت کسی از امر و نهی و غیر
 را گویند این انابت غیر هدایت عامه باشد به برکت این هدایت این طائفه از مضائق عسر آید
 به فضا و بسط طریق کنند و بحالات و مقامات فائز گردند خدشه دوم اجتناب اجتناب اولیا و احد
 منحصراً در کسب ریاضت گفته شد سخن بے دلیل است که بمقایله کلام شیخ الشیوخ بگوید که نه
 ارز و اگر در میناب اولیا و احد را با انبیا مشارکت باشد بیچ محمد و رس لازم نیاید و این را
 تفسیر قول حق سبحانه تعالی بجنتی الیه من لیسوا مرید الیه من ینیب و انسنت بعید است
 درین آیه بجنتی الیه من لیسوا را بمعان نظر دینی است معنی این است حق تعالی اجتنابی
 کند هر کس را می خواهد یعنی بدون حسی او برگزیده می کند و هدایت می کند کسی را که رجوع می آورد
 جذب مطلق که عبارت است از اجتناب چنانچه انبیا را می باشد به سبب مناسبت یا سبب
 فیاض اولیا را هم دست می دهد لیکن بعد حصول مناسبت تام با حق تعالی چرا که مانع از حقیقت
 مطلق عدم مناسبت بود و آن بمناسبت متبدل باشد پس معلوم شد که صوفی چون بسیر
 مریدی و اصل شود و دیگر منازل طی کرده بمقام محبوبیت رسد و بتاقت بر عمل خاصه مشغول

علیه وسلم محبوب خدا گردد درین وقت اجتناب او به نیابت موقوف نباشد پس انسان آنچه بخواهد
 او را خواهد شد بسیر مرادی خواهد شد مراد رومی از شیخ تاج الدین روایت کرده که گفت که گاه
 باشد که حق لغاتے جذب کند بنده را بسوی خود و هیچ استادی را بروی نگذارد و از حسن
 پرسیند که مرشد تو کیست فرمود پیش ازین عبدالسلام بن شیهه بود اکنون ده در دیاست
 و پنج در آسمان است پنج در زمین است از شیهه پرسیده شد که مرشد تو کیست گفت پیش ازین
 حماد دباس بود اکنون از دور ریامی خورم دریای نبوت و دریای فتوت خدشه سیدوم
 وجه مباهات صرف عدم توسط نیست بلکه تمامی احوال سیر مرادی که بمقام خود مذکور است
 موجب نزاران مباهات است ذلک فضل الله یؤتی من یشاء قال تو کلم
 رسول فیوض سالک اب توسط و حیلولت غیر البشیر تازمانی است که حقیقت سالک حقیقت
 حق تعالی که جامع جمیع حقایق است و آنرا حقیقه الحقانین گویند منطبق نگشته است و به آن متحد
 شده است و چون کمال متابعت بلکه به محض فضل این حقیقت را بآن حقیقت اتحاد جمعی حاصل
 گشت توسط برخاست چه توسط حیلولت در مغایرت است از حق اتحاد حقیقت سالک
 با حقیقت محمدی که حقیقت الحقانین است چه معنی دارد و چه صورت دارد این سخن از مقام آدم
 و انصاف دور است و گستاخی صریح و گداز فبیح و با قطع نظر از حکم عقل که اتحاد و یکی شدن
 آنها هر چند جزو کل و جزئی و کلی باشند از محالات است لازم می آید که حقیقت هر سالک
 که باین مرتبه و مقام رسد حقیقه الحقانین گردد و ذلک ظاهر السطلمان پس اگر از اهل حقیقت
 کسی این الملاق کرده باشد و حکم اتحاد نموده معینش فناے آن در دو غیبت از خود در
 حضور و س خواهد بود بحیث کمال متابعت و غلبه محبت چنانکه فنا فی الشیخ می گویند و خود
 است ام عالم و پیر حلیه بنی آدم و وجه تمام کائنات و قبله موجودات اوست علیه فضل الصلوة
 و اکمل التحیات همچنانکه اتحاد نبات مطلق الهی را نفیس کرده اند باستغراق در هستی حق کند از
 الفقرات و چون اتحاد اعتباری و حکمی است با مغایرت حقیقی و نفس الامرے منافات ندارد

داشت و منافعی و وسایط و حیولت نخواهد بود و خود بقین تشفیص حقیقت سالک بجز
او باقی است چنانچه اهل فنادر توحید میگویند

تواند نشوی و لے اگر جهد کنی | جای برسی کز تو توانی برخیزند

یعنی ان توانی و دینی که پیش از فنا و گم شدن دروے بود بلکه همین گم شدن و فانی گشتن
دروے قرب و وصول بحق است بواسطه وی پس این اتحاد و انطباق که حاصل گشته
است عین توسط است اگر چه این ماصل بجهت غلبه خودی و فنا دریافت این بواسطه
معمی تواند کرد حقیقت محمدی را عارفان واسطه می دانند و می یابند در وجودات تمام اشیا و
صفات و کمالات از جواهر و اعراض که وصول بحق و شهود و لے نیز از ان جمله است چه آنها که
بان حقیقت رسیده و دروے فانی گشته و حکم اتحاد گرفته و چه غیر آن بلکه توسط نسبت لطافت
او لے و دریافت ان نسبت اقرب الظاهر باشد و این سخن دقیق است اقول این کلام از سزا
پایانده مرتب کلام قوم ناشی است اگر حضرت شیخ به کتب قوم بیوع می آورد البته تفسیر حضرت
مجدد رحمه الله به فهم عایش می رسید درین مقام از حضرت تخریص بسبب عدم مزاولت کتب
نصوف بیشتر خطا با سزده که ذکرش باعث تطویل است فاما بطور اختصار به چند امور اکتفا
می رود امر اول درین مقام اتحاد بمعنی یکے شدن جزو کل و جزئی و کلی نیست بلکه در اصطلاح
متصوفین **الانحاط هو الله الواحد الحق سبحانه الذی لا یلک لیه عز و جود فالحق سبحانه**
له اتحاد شود و احد حق است که لای بودی موجود است پس حق سبحانه و تعالی شود باوے کل باین حیثیت که کل شے بت موجود

است و معدوم بنفسه است نه ازین حیثیت که بر اے او وجود خاص است که با وجود شے که این محال است و باین
حقیقت اند اتحاد ظهور سلطان حق است بر بنده باین حیثیت که اذن از تصرف باز دارد و قائم مقام او شود این اشاره است
بسوی حدیث شیخ که بطور حکایت است از امام نعلی من گویا چشم او بهم و هرگاه سلطان حق بر بنده باین ظهور ظاهر شود که او را از
تصرف باز دارد قائم مقام او گرداند ظاهر شود من ظهور صفات و افعال انبیه و ان فی حقیقت از حد اعتدالی است که در بنده
اصحالت انیه خود متصرف است چنانچه در حدیث گفت که معلو لیل و لیل است ۱۱

يَعْبُدُهُ الْكُلُّ مِنْ حَيْثُ كَوْنٍ كُلِّ شَيْءٍ مُوجُودٍ بِهِ مَعْدُومٌ وَإِنْ نَفْسُهُ لَا تَمُرُّ حَيْثُ
 أَنْ لَهُ وَجُودًا خَاصًّا أَحَدِيَّةً قَاتِلَةً فَحَالٌ وَقَالَ بَعْضُهُمُ الْإِتِّحَادُ هُوَ طَهْرٌ
 سُلْطَانِ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْعَبْدِ بِحَيْثُ يَعْرِضُ لَهُ عَنِ التَّصَرُّفِ وَيَتَوَبُّ مَنَابَهُ
 وَهِيَ شَائِرَةٌ إِلَى مَعْنَى الْحَدِيثِ الْقَوِيهِ حِكَايَةً عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كُنْتُ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ
 وَإِذَا ظَهَرَ سُلْطَانُ الْحَقِّ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى الْعَبْدِ بِحَيْثُ يَعْرِضُ لَهُ عَنِ التَّصَرُّفِ وَيَتَوَبُّ
 مَنَابَهُ يُرَى فِي الْحَيِّسِ طَهْرُ الصِّفَاتِ وَالْأَهْلَالِ مِنَ الْعَبْدِ وَهُوَ فِي الْحَقِيقَةِ لَوْ لَا
 عَزَّ وَجَلَّ لَمْ تَصِفْ بِصِفَاتِهِ الدَّائِمَةِ فِي الْعَبْدِ عَلَى مَا وَرَدَ فِي قُرْآنِكَ لَهُ مَعْنَا وَبَصَرًا
 چنانچه حضرت خواجہ پارسا علیہ الرحمہ در فصل الخطاب افادہ فرمودہ پس این چنین اتحاد را

از ادب و الصافات دور دانستن یا گستاخی و کزاف نمودن غلط فہمی است امر دوم حقیقت
 محمدی در اصطلاح صوفیہ ہی الذات مع التَّصَوُّفِ الْأَوَّلِ لَمْ يَكُنْ الْأَوَّلُ الْأَعْظَمُ كَمَا فِي مَقْصُودِ
 حضرت مجدد رحمہ اللہ در رسالہ مکاشفات غیبیہ مے فرماید باید دانست کہ قابلیت او
 کہ موجب حقیقت محمدی است علیہ الصلوٰۃ والسلام و التَّحْمِیۃ قابلیت ذات است مرا اعتبار علمی را
 کہ متعلق شود بر سبیل جمال بآن ہمہ کمالات کہ در شان کلام بلکہ در قرآن مجید تفصیل یافته و
 این قابلیت رب محمد است علیہ الصلوٰۃ والسلام و تواند بود کہ کلام بعض صوفیہ کہ فرمودہ
 اند کہ رب آن علیہ الصلوٰۃ والسلام شان العلم است راجع بہین معنی باشد و باعتبار این
 قابلیت اولیای فادہ نسبت او لغائی متحقق گشت و ارباب متالبعان کمال او کہ بر قدم
 ویند علیہ الصلوٰۃ والسلام اولاد علیہم ثانیاً قابلیت اعتبار نذکرند کہ کالاجرا نذکرند این قابلیت
 جامعہ را و ارباب انبیاء و غیر ہم من الانبیاء و الرسل غیر از پیغمبر علیہ و علیہم
 الصلوٰۃ و التسلیمات قابلیت ذات است مرا صفات جمیع صفات را علی سبیل الاجمال
 و بہین قابلیت بہ بعض اعتبارات متبعض شدہ حقایق متعدّدہ ایشان گشتہ علی تفاوت در
 درجات و جماعہ کہ بر قدم ایشان اندازین مقدم بھرہ دارند لیکن حقایق ایشان سائر صفات اند

بیشتر

که در تحت همین قابلیت اخیر واقع شده اند و این قابلیت بر نخست میان ذات و صفات
 ارجل شانه و قابلیت اولی بر نرخ است میان ذات و شیونات ذاتیه و میان آن قابلیت
 که کالاجزا اند مرآن قابلیت را در نرخ چون یکم همتین خودی کرد لاجرم در قابلیت اخیر و حکم
 محاسبت پیدا شد چه چته اخیر و صفات که زاید اند بر ذات و موجود اند بوجود زاید بر ذات
 که با وجود غیر عند ملا اهل الحق شکر الله تعالی بحکم و الحق همچنین است و لا معنی للحجاب الزائد علی
 الشی و قابلیت او که چون چه تحتانی او قابلیت اند که زائد نیستند بر ذات الا بالاعتبار
 المحض پس انصاف ان قابلیت از ان چه موجب محاسبت نباشد آری اینجا هم حجاب علی پیدا
 شد بخلاف در صورت اولی که حجاب یعنی خارجی است لیکن باید دانست که رفع حجاب علی
 ممکن نیست بلکه واقع است و رفع حجاب خارجی ممکن نیست **فَإِنَّ لَهَا وَقَعَ التَّزْهِيقَاتُ وَ**
تَلْمِيزَاتُهَا وَالتَّعَرُّفَاتُ لَهَا مِنْ أَرْكَانِهِمْ إِلَى سَرِّهَا بِأَبْوَاقِهَا فَكَيْفَ يَكُونُ التَّجَلُّي الَّذِي
يُخَصُّ صَوْرَةً وَنُورَةً عَالِيَةً وَخَلْقَةً مُتَعَدِّدَةً وَتَحْصِيلُهُمْ فِي رُتَبَاتٍ مُتَوَاتِرَةٍ فَكَيْفَ يَكُونُ
 و در جناب صفات قابلیات ان عروج از خلایق و ارباب خود ممکن نیست چاین حجاب منع
 نمی شود و تا عروج ممکن باشد کما و بعضی از صوایه که حقیقت محمدی را علیه الصلو و السلام
 قابلیت القاف ذات بجمع الصفات علی سبیل الاجمال گمان کرده اند منشار ان گمان است
 که اجتماع در خانه صفات اند و از ان مقام **وَارْتَدُّوا قَابِلِيَّتُهَا إِلَى مَقَامِ قَابِلِيَّتِهَا**
 است کما مر پس لزوم است آن مقام عالی را بر سر نسبت کرده اند **وَالْحَقُّ قَادِرٌ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ**
أَعْلَمُ وَهُوَ عَزِيزُ الْكَسْبِ و همچنین است **وَالْإِسْثَانُ** با تکلیفین قابلیت فوق شیونات است
 و شیونات را در تحت او اثبات نموده اند ان شیونات نیستند بلکه صفات اند که در تحت آن
 قابلیت اند و چون نظر آن طائفه از ان خانه گذشته است صفات را شیونات دانسته اند و
 ازین جهت نیادنی صفات ما هم منکر آمده بلکه شیونات معین می مانند و صفات ذایه بر ذات اند
 انتهی و آن فرق میان شیون و صفات امری نیست که بجز جوع ابدی و تصویف یا تحت چه

[illegible]

مذکور است فنا عجلت از نسیان ما دون حق است سبحانه بواسطه استیلا و شهود هستی
 او جل ذکره بیا نش نیست که روح انسانی مع کما یتکلمون من الکلمات الیه من الیسیر علی الخ
 وَالْأَحْطَفُ پیش از تعلق به بدن بصنائع خود جل سلطانه علمی داشت و نحوے از توجہ
 با جناب قدس او را مستحق بود و چون در نهاد او استعداد ترقیات ہنادرہ بودند و ظہور آن
 استعدادات منوط بودہ تعلق بہ بدن مختصری لاجرم اولاد او را صفت لغش و محبت عطا
 فرمود و دروے اورا ثانیاً باین پیکر پیولانی گردانیدند و ارتباط جوی بر وجه کمال در اینہا پیدا
 آوردند پس روح بواسطہ این تعلق جوی بسبب کمال لطافت خویش خود را درین محبوب
 ظلمانی گم ساخت و وجود خود را با توابع آن و روے فانی گردانید ہذا بسیاری از عقلا خود
 را غیر از جسد یعنی انکارند دور اسے جسد امرے دیگر اثبات و حضرت حق سبحانہ کہ ارحم الراحمین
 است از کمال محبت خویش بالسنن انبیاء کہ رحمت ہائے عوامند صلوات اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین
 علی جمیعہم عموماً و علی افضلہم و خاتمہم خصوصاً ایشان ما بہ جناب قدس خود دعوت فرمود
 و از ان تعلق ظلمانی منع نمود و قَالَ اللَّهُ سُبْحَانَكَ قُلُ اللَّهُ فُحْرٌ ذُ سُهْرٌ ہر کس را
 سعادت ازلی در کار گشت بجمع قہقری نمود و دواع مودت عالم سفلی کرد و روے بعالم علوی
 آورد و ساعیت فساعت محبت قدیم ظہر کرد و دوستی حادث روی بزوال آورد تا آنکہ نسیان
 تام نسبت باین محبوب ظلمانی میسر شد و اثرے از محبت او مانند آیین زبان فنا و جسدی
 مستحق گشت و از دو خطوہ کہ درین راہ اعتبار نمودہ اند کہ خطوہ تان و فد و صلت یک خطوہ
 با انجام رسانید بعد از ان اگر بعض فضل ایزدی جل سلطانہ ترقی از ان مقام واقع شود و شریک
 سے افتد در نسیان و وجود نفس روح و توابع وجودی او تا فنا تا این نسیان از دیاوے
 پیدامی کند تا آنکہ خود را تمام منسے می گرداند و جز شہود حضرت واجب الوجود جل جلالہ بیچ
 منے مانند این نسیان جبر بقنار روحی است کہ خطوہ دومی است از ان دو خطوہ مقصود و از
 فرو آمدن بعالم سفلی تحصیل این قسم اخیر فنا بود و بدون این دولت میرنی شد التیر العالی

فی ذلک خیر مثنیٰ علی کتل اهل الله وذلک المیزان الروح لا بد له من سیه
 نفسیه من شدّة الحبّة وکمال المویّة مع الغیر و الحبّة کما تکرر علیها
 فی الشهادة لا یكون فی الغیب مثلاً فاکتسب فی اشهاد کمال الحبّة النفس لنفسه
 اولاً فاعلم فی الغیب بفناء نفس ثانیاً و هذا شرط ثالث لا یعرفه الا اکابر من العرفاء فی القلب للعارف
 بالحقیقة الجامعة وهو تابع للروح فلما اسرقی من مکانه الی مکان
 الروح حصل له هن النسیان یتبعية الروح و فناء بفناءه
 و انفس پس ترکیه او بر سیدن است در مقام قلب بعد از ارتقاع قلب بمقام روح و صاحب
 بحوارن که شیخ الشیوخ است نسیان مذکور در ماده نفس اثبات نمی کند و کمال طهارت او را
 جنز وصول بمقام قلب نمی گوید اما این ضعیف می گوید که نسیان مذکور در ماده نفس نیز متحقق
 می شود لیکن بعد از ارتقاع نفس از مقام قلب بمقام روح پس نفس را هم فنا متحقق می
 شود چنانکه قلب را این نفس است نه این است و این طمینان رجوع برب خود کرده است
 و از مقام قلب بقلب پیوسته و سنی مرعی گشته جن سبحانه و نقالے در شان او
 می فرماید یا ایها النفس الطیبة ارجعی الی ربک سر اضیة من ضیة تارے نادیر مقام
 قلب است که شیخ الشیوخ از ان خبر داده است و از اسطیة نامیده است نسیان مذکور در
 حق او منقوع است بلکه اسم طمینان نیز در ان موطن او را نمی شاید مگر بی شده است اما
 تا با طمینان پیوسته است مقام قلب موطن بقلب است طمینان خدا و است پس خروج از ان
 مقام شرط طمینان باشد فهم هر کس اینجا رسد ذلک فضل الله یؤتی من یشاک
 و الله ذو الفضل العظیم ما معالک که با قالب است هوای اعمال جوارح که شریعت مصطفویه علیه
 و علی اله الصلوٰة والسلام و التمسیة بأن ناطق است از دائره ولایت معروفه خارج است
 و از هر طریق جذبه و سلوک بیرون است زیرا که و رای تصفیه قلب و ترکیه نفس است
 اطلاع عماده بر علوم و معارف المقام مگر اقل فلیل از اکابر اولیا و اعد و چون عکس حسین است

بر تفصیل سخن ندانده است و در کلام ربانی و احادیث بنوی اگر چه مذکور است اما باشارت
و رموز است این ضعیف نیز درین اوراق از آن مقوله سخن می راند و اقتضای بر مراتب افینیه
مرتبه ولایت معروفه نماید اگر در ثانی الحال در متعان فهم این سخن دریافت با اندازه دریافت
خود و فهم متعان درین باب نخواهد رساند انشاء الله تعالی و هو سبحانه الموفق للصواب یا بدین
که لازم نیست که هر کرا فناء روحی میسر شود فناء قلبی هم میسر شود این قدر هست که قلبی است
بجانب روح که در رنگ پدر است هر دو را پیدای می شود و اعراض از نفس که در رنگ مادر است
حاصل می گردد و اگر این میل و سعه قلبیه کند و تمام او را بجانب پدر بکشد و بمقام او رساند
آن زمان بصفت پدر که فناست متحقق می شود و هم چنین است حال نفس که فناء روحی و قلبی است
فناء او نیستند غایه مافی الباب نفس را بجانب پدر که قلب است می کشد و گشاید پیدای می گردد و اگر
این میل قلبیه کند و بمرتبه پدر باز که بمقام پدر صاحب رسیده است برساند ناچار بصفت پدر
شتمعلق بخلق پدر است متصف گردد و فنا س حاصل کند و مراتب سه گانه که فوق روح نه همین
حال دارند که فناء روح مستلزم فناء آنها نیست آری در وقت بهبوط روح آن مراتب سه گانه
کلاً و بعضاً بمرافقت روح بهبوط کرده باشند و غلبه محبت روح در اینها سلطه کرده باشد
بمرتبه سیان نفس اینها رسانیده بودی شاید که در وقت رجوع قهقری فناء نسبت با ایشان
کلاً و بعضاً راه یابد و در رنگ روح خالی گردند پوشیده نماند که رفع خواطر از قلب بالکلیه ممکن است

نموده و بعد از این بهیضی یافتند است و پندارند که این زمان یعنی غدد ذات و سیت گشتن شخص است و این بقاء آنکه بقا حق به
سود و بعد از این هر دو حال است و بعد از پندارستان مرد می دیدیم که می بود و غیب و دیگر و علم با من اندین مناخره کرد و چون
نگاه کردم و می نمودن از این شناخت و بقا را می دانستیم قدیم را از معرفت فرق نمیدانستیم که این و از جهال این طایفه بسیار
نگاه کردیم و می دانستند و این می کار و می دانستند که هرگز نشناختند از این طایفه که این و می دانستند که این و می دانستند که این و
چنین می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و
می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و می دانستند که این و

در مکتوبات و کتب که بمولانا محمد حنیف شرف صدور یافته می فرماید بگوش هوش استماع نماید
 لَقَالَ مَرَّتَيْنِ مَنْ قَابِلٌ وَمَنْ قَابِلٌ لِيَكُنْ مِنْ حَبْلِ الْوَيْدِ ذات حضرت واجب الوجود جل
 سلطان و همچنین کمالات ذاتیه او تعالی از بنده به بنده نزدیکتر است پس سیریکه باین مراتب
 متعلق شود و راه سیرافاقی و سیرالنفسی باشد و نیز در راه خود به و سلوک بود چه سلوک
 سیرافاقی است و جذب به سیرالنفسی سیرافاقی را بعد در بعد فرموده اند و سیرالنفسی را هر چند
 قرب در قرب گفته اند لیکن آن قرب بطنی است ازین قرب اتحاد باید گذشت تا معامله اقریت
 روئے نماید و چنانچه زوال علم حصوله اشیا که عبارت از فنا قلبی است بتمامی سیرافاقی
 ممکن نیست و باین شروع در سیرالنفسی میسر نمیگردد زوال علم حضور در شخص که بذات و صفات
 او متعلق است و فی الحقیقه فنا نفس است بانهای سیرالنفسی و دخول در مراتب اقریت
 مربوط است و در سیرالنفسی علم حضوری عارف بر حاست چه نفس درین موطن بعنوان حقانیت
 پیداست و از قیدان به تمام راه که بجهت و این پیوسته تا وصول بمطلوب حقیقی پیدا آید چه مطلوب
 بموجب کرمیه سابقه و راه نفس است و آنچه در النفس مغفای است از آیات فائده است چنانچه
 قرآن مجید باین مشعر است سُبْحَانَكَ يَا تَنَاقِي الْأَفَاقِ فِي الْقُسُومِ حَقِّ بَيْنِ لَمْ أَنْهَ الْخُ
 و چون علم حضوری عین عالم است ناچار بزوال آن زوال نفس عارف خواهد شد و اثری از او
 نخواهد ماند و زوال علم حضوری باین معنی است که علمی متعلق بذات عارف داشت از آنجا که
 بواجب تعالی متعلق شود و حاضر در آن موطن حق باشد سحانه ذات او بیانش آنست که هر
 گاه که در ممکن نبود است همه مستقار و مستعار از مرتبه و جوب است تعالی از وجود و
 حیوة و علم و قدرت و امثال آن و ممکن این کمالات را از خود فهمیده خیانت در امانت نموده
 است و چون عارف را بعض فضل و کرم باین دید عارفیت بخواند ممره ثانیه تواند بود که بکلم
 إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا اٰمَانَات رادرست به اهل امانات
 بسپارد و چون علم حضوری را در توست است از حضور ذاتی مطلوب باین حضور باین حضور

فصل فی
 تفسیر
 آیه
 بوسه
 بند
 دل
 از
 حق
 است
 شایسته
 زیاده
 از
 باین
 و بسبب

فانی الحق خواهد شد در رنگ سایر کمالات که باصول محمدی می گردد و درین هنگام عارف خود را خالص
 محض خواهد یافت و بعد از معرفت الحق خواهد دید که ذکر سر در خود احساس نماید و نه توجه و نه بیگانه
 بود و نه حضور می بعد از حقوق باصل اگر یافت است از خود بخود است و اگر حضور نیست هم از خود
 بخود که الحاد است اذ اقوی برن یا القدر یحکم یقین که اگر درین موطن که موطن نباشد
 نفس است بروجه کمال اطلاق کلمه انا عارف نازل می شود و عارف از خود به انا نمی تواند
 بغیر کرد زیرا که بعد از نفاد و فسخ سر و کلمه انا بود انا را مورد دے نماید که بران اطلاق یابد نه
 باین معنی که تا بر حق اطلاق شود و خود را حق بیند که خودی در میان نمانده است و انا نیست بر
 کنده سوال هرگاه علم حضور می بین عالم باشد و آن علم بعد از کمال پهل خود که علم حضوری
 واجب است الحق می گردد و مقرر است که الحق هر کمال پهل خود کامل است نه بامر که می بین
 اصل آن باشد لازم می آید که حقیقت هر شخص و مبدا و تعین او علم بود و حال آنکه صفات دیگر نیز
 سیاد می بقینات خلائق است چنانچه بطور حضرت الی شان با قدسنا الله به و الا قدس تکبیر می باشد
 تعین حضرت آدم است و کلام مبدا و تعین حضرت موسی و قدرت مبدا و تعین حضرت عیسی علی
 نبینا و علیه السلام الصلوة و التسلیات و جمیع که دخیل و لایات این بزرگواران نه سیاد می بقینات
 شان جزئیات این صفات اند و جزئیات جزئیات این صفات علی تفاوت المدحجات جواب
 حقیقت محمدی علی مصدرها الصلوة و السلام و آنچه چنانچه مقرر این طائفه است آجال
 حضرت علم است و حقایق سایر خلائق تفصیل این آجال است پس نظریات معنی توان گفت که
 حقایق جمیع خلائق علم است چه همه خلائق ظهور و تفصیل آن حضرت است علیه و علی آله الصلوة
 و السلام غایتی مافی الباب آن حقیقت تجلی را در مرتبه تفصیل حصص لایحیی است با اندازه کمالات
 مفصله علم که در حضرت جمال اندراج و اندماج داشتند پس حقیقت هر شخص از اشخاص سوای آن
 سرور علیه و علی آله الصلوة و السلام حصص بود از حصص علم که تعلق علم در مرتبه تفصیل که کمال
 از کمالات مندرجه جمال حاصل شده است مثلاً مبدا و تعین حضرت ابو البشر علی نبینا علیه الصلوة و السلام

احصاست از علم که از تعلق آن به جفت گوین که در اجمال منبج بود بحصول پیوسته است علی
 هذا القیاس سائر الحقایق لیکن چون تمیز میان حصص حقایق بآن کمالات است حقیقتش شخص
 سسی یکبار از آن کمالات که نسبت خاص بآن شخص دارد که سبب تمیز او شده است نموده
 پس علم اشرف صفات شد و برکات آن شامل جمیع موجودات آمد جواب دیگر آنکه اتحادش
 بالشیء مستلزم آن نیست که شیء اول حقیقتش ثانی باشد چنانچه خاصه را با ما بهیت نسبت
 اتحاد است با آنکه از عوارض است اگر گویند برین تقدیر که علم ذات و حقیقت انسان نبود حقایق
 جمیع موجودات را تفصیل حقیقت محمدی گفتن چگونه راست آید چه حقیقت محمدی علم است گوئیم یکبار
 نیست که اجمال ذاتی تفصیل بود چه انواع مندرجه تحت حیوان را تفصیل مائشے توان گفت چنانچه
 مائشے ذاتی آن نیست و تو سلم گوئیم که حقیقت محمدی را اجمال و کل همه حقایق گفتن با اعتبار اجمال
 و جامعیت علم است مر آن حقایق را با آنکه گوئیم تواند بود که حقیقت محمدی عبارت از جمیع کمالات
 ذاتیه بود که متعلق علم است علی وجه الاجمال نه نفس علم من حیث هو لیکن چون در آن مرتبه علم
 را از آن کمالات تمیز نیست و غیر از حضور و انکشاف امری در آن موطن هوید و مفهوم
 نه لهذا آن مرتبه را وحدت گویند و قابلیت محض خوانند و نیز علم را با معلوم بطور بسیاری
 از محققان اتحاد کاین است ناچار بقیاس از آن حقیقت بعلم نموده اند لهذا در مرتبه تفصیل بیان
 کمالات متمیزه حقایق سائر اشخاص اند و برین تقدیر نقابل اجمال با تفصیل بے تکلف می افتد و
 بغیر آن نه چنان و متوید این توجیه است که نزد حضرت ایشان ما قد سنا احدی بانه بسرو
 الاقدس حقیقت محمدی اجمال لغین و جود می است با تعین جی که تعین علمی از آن بکراتب پائین
 است چنانچه تحقیق آن در جابج دیگر ثبت یافتناست اگر گویند که کلام بعضی اکابر ناطق
 است با آنکه علم حقیقت انسان است چنانچه مولوی قدس سره فرمود

اے برادر تو همسین اندیشه انگو

و از حضرت ایشان نیز در بعضی اوقات مثل آن مسموع گشته گوئیم تواند بود که این اکابر

۲۵۱

بر سبیل تجوز و مبالغه فرموده باشند یعنی عمده در تو همین فکر و اندیشه است باید که آن در
غیر مطلوب حقیقی مصروف نبود بلکه تمام مصروف آنجناب قدس گردد و تحقیق درین مقام
آنست که حضرت ایشان با افاده نموده اند چنانکه فرموده اند ازین بیان لازم آید که
در علم حضوری هم صورت معلوم با وجود حضور نفس معلوم کاین است که حاضر نفس معلوم
مخالص نیست اعتباری در وی راه یافته است که از نفس بصورت آره است بهم هر کس
باین وقت نرسد و تا بذات بخت واصل نشود و حصول یحیی این دقیقه را در نیابد البته مختل
ازین نظر ظاهر است که حقیقت محمدی در اصطلاح صوفیه اجمال حضرت علم را گویند و از فنا می
این مقام بیگونه اسات ادب لازم نیاید و همچنان معنی اتحاد بهم مذکور شد سلسله که معنی اتحاد
فنا است چنانکه اتحاد بذات مطلق را فنا می گویند و میان اتحاد اعتباری و حقیقی و مفارقت
حقیقی و نفس لازم منافات نیست لیکن هرگاه توفی بر خیزد و البته این معنی منافی و ساطت و
حیلوت خواهد بود و این اتحاد را عین توسط گفتن هرگز بنیال نمی آید و هرگاه این و همان بخت
غلبه بیه خودی و فنا در یافت این و ساطت نمی تواند پس اگر اوا حکار و ساطت نماید چه
باک خواهد بود و نظیرش برای توضیح پیش میگویم نگرستی است که در سخنین سرکه و انگبین را بهم
بنویس مخلوط می کنند که اشاره حسیه بسوی واحدی ازین اجزایین اشاره بسوی دیگر
می باشد مگر نمی توان گفت که سرکه انگبین گردیده یا انگبین غلبه ماست لباس سرکه پوشیده
آنچه ادعای این معنی نموده شد که حقیقت محمدی را عارفان واسطه می دانند یعنی است بر
عدم اطلاع بر اصطلاح صوفیه کلام چنانکه مذکور شد قال تو کلام انجا که اتحاد است معامله
بشکرت است این نیز خالی از غایت نیست چه شرکت دینی را می طلبد و شریک در امر
و کس می باشد و حقیقت اتحاد خود اصلاً بشکرت جمع نمی شود و بمعنی فنا و غیبت نیز که
اتحاد حکمی است ذاتی و غایب از میان رفت حکم عدم گرفت شرکت از و چه صورت دارد و نوسطه گفتند که دینی
می طلبد شریک در شرکت تیرین احوال را که هر چه در توحید کلام خود فرموده باشد پس ضرورت این معنی نیست

که آنرا تسلیم نساخته بمعنی دیگر معمول کرده قایل باستحاله شوند اتفاقا بمعنی فنا است و شرکته
که هست مثل شرکت خادم است با وجود ملاحظه فرموده شود اگر بتبعیت مخدومی خلایق برابگاه
شاهنشاهی درآمد در شرکت منزل کلامی نخواهد بود مع فقدان التوسط زیرا که در یک محل کار نیز
تحقیق مقام این است که مراد حضرت مجدد در حتمه امده علیه صورت ثانی است مثلاً کسی در سیر سلوک
خود را بحقیقت محمومی متحد یافت و هر فیضی که می آید بیک حقیقت میرسد ظاهر و ادا در ضمن او
حقایق دیگر هستند که بهمه میرسد پس معامله بشرکت گفتن راست شد و همین لفظ معامله قریب
است چرا انصاف از دست داده شود

کاش گردون از سرم بیرون بر دسودا می تو | یا مر اصر برے دہ چنداں کہ استغناے تو

قال تو لکم طریقہ جذبہ را چون کشش از جانب مطلوب است و عنایت الہی متکفل حال طالب
است ناچار قبول و سالیطی کند و در طریق سلوک چونکہ انابت از جانب طالب است
از وجود و سالیط چاره نبود این عین دعاست و سخن بے دلیل است طریقہ جذبہ و مرادی
و محبوبی چنانکہ سابق بیان رفت زیادہ بر آن نیست کہ لطف امده تعالیٰ بندہ خود را پیش
آنکہ طلب کند و سلوک نماید جذبہ می کند و آنجذب بہم اجمالی است کہ بدان سلوک اسان
می گردد و قرب و وصول و حصول مراتب و مقامات آن بعد از سلوک حاصل می گردد و این
منافات بوجود و سالیط آرد بلکہ چون جذبہ تنها کاری آید و سلوک بے و سالیط نمی باشد
لازم آید و وجود و سالیط چنانکہ مقرر قوم است و خود ہم گفته اند کہ در نفس جذبہ بہ چند و سالیط و کار
نیست اما تمامی آن منوط بہ سلوک است کہ اگر سلوک نباشد جذبہ نا تمام و ابراست اقول
این کلام از ادالنا اخر مخدوش است خدشہ اول بہر گاہ حضرت مجدد در حتمه امده علیه درین
باب مناظر کلام بر عوارف شیخ الشیوخ بنادہ و این تقریر بیان است کہ از عوارف منقول شد
پس این را عین دعا و سخن بے دلیل گفتن از باب مناظرہ بعید است برای ناقل کلام شیخ
الشیوخ دلیلہ است کافی مہندہ کہ قدم در باد یہ عشق بنادہ و اذرا اتفاق ملاحظہ نازد و نیاز

تاجی و سلوک

معشوق افتاده است نیک می دانند که هرگاه جذب از جانب مطلوب است ضرورت طست
یعنی باشد مطلوب را جذب طالب بیک اشاره چشم کافی است ۵

دو تن را که باشد بهم جان و هوشت | حکایت کنند و لب باخموشت

خدا شسته دوم این کلام معترض رحمه الله علیه مخالف آن است که پیش ازین به تعریف
مجدوب سالک برگاشته چه در تعریف لفظ نخست تحریر فرموده که بمعنی بیواسطه است
فَلَا كَمَا قَالَتْ خدشته سوم کشش مطلوب را ندیده آسانی سلوک تصوریدن ترقی
معکوس است و نه صرف سنانی عقل است بلکه نقل طاعت است کما مر کلام السهروردی رحمه الله علیه
فی تحقیق الذی اذ المراد خدشته چهارم قرب و وصول و حصول مراتب و مقامات مرادین
را منوط بر سلوک داشتن بهم غلط است کما مر خدشته پنجم آنچه نوشته شده که چون جذبیه تنها
بکار نمی آید و سلوک بی وساطه نمی باشد لازم آید وجود وسایط معمول است بر عدم فهم کلام حضرت
مجدد رحمه الله علیه درین مقام چه از سلوک معنی مصطلح متصوفین و از نیست بلکه مراد از سلوک
انبیان شریعت است از توبه و زهد و غیره با چنانکه خود حضرت مجدد رحمه الله علیه بالغیر
فرموده وَ اَلْعَجَبُ خِفَانَهُ عَلَى الْمُعْتَزِّضِ مَعَ تَبَيُّانٍ مُّشْتَبَاهٍ اندرین صورت ادعای
لزوم و وسایط دعوی باطل است و العجب کل العجب که معترض در نقل عبارت تحریف فرمود
عبارت نیست اگر سلوک که عبارت از انبیان شریعت است از توبه و زهد و غیره با جذبیه
منضم نکرد جذبیه ناخام و ابراست بسیاری از منود و ملاحظه را دیده ایم که جذب دارند اما
چونکه مبتدعت صاحب شریعت علیه و علی آله الصلوة والسلام نمی گشته اند خراب ابراند و غیر
از صورت جذب نصیب ندارند انتهی اگر این عبارت سالم نقل می فرمود یا بمعان نظر آن را
مطالع می کردند با اشکال منهدم می شد عزیز نیست که متابعت شیعه معترف علیه مرادین
است و این مستلزم و ساطع نیست وَ قَالُوا هُوَ مَسْنُونٌ لَمْ يَكُنْ لَوْ سَاطِعٌ لَيْسَ بِهِ لَهْفٌ هَذَا فَافْتَحَ لَمْ يَكُنْ
وَقَالَ لَمْ يَكُنْ هَذَا فَافْتَحَ اَقَالَ اگر گویند که احتیاج در طریق جذب بلکه وسایط پیش از وصول است و بعد

تعبیر

نزدیک

پیش

خدا

چونکه

معنی

چون

مر

چون

چون

چون

در مقام

نزد

چون

چون

چون

چون

چون

چون

چون

چون

چون

از وصول بر طرف می شود بخلاف طریقه سلوک که انجا بعد از وصول نیز واسطه می ماند چنانکه گفته اند که در طریقه جذب اگر چه بتوسط متابعت شریعت که عبارت از سلوک است وصول مطلوب میسر شود بوساطه حلول امری خواهد بود گوئیم چه دلیل است برین دعوی مضموم جذب و حصول طریقه در خود مقتضی این نیست چنانکه معلوم شد و بدعا می دوم که در طریقه سلوک از وسایط چاره نبود مگر آنکه قابل بوجود تو سط مطلقا دخل در آن مناسب نیست ولیکن بطریقه بحث و مناظره گفته آمد که چرا انجا هم بعد از وصول بوجود وسایط واسطه بر طرف نشود بوجود جذب بعد از سلوک بلکه همچنین باید بقول ایشان که خاصیت جذب عدم وسایط است و سقوط انهاست و در کلام شایع اشاره به آن واقع شده است انجا که گفته اند در طریق سلوک از شیخ هر که در میان آمده است متوسط و عاجب نبود سالک است و ای اگر در آخر حال جذب تدارک نماید یعنی وسایط از میان بر ندارد و حاصل آنکه در طریقه جذب و سلوک هر دو پیش از وصول وسایط در کار است و آنکه در طریقه جذب بعد از وصول وسایط ساقط گردد و در طریق سلوک میماند محکم است چاره هر دو و چاره باقی نماند و چاره هر دو و جاسا فطنگرد سخن در چنین جا است و اگر گویند که این امر کشفی و وجدانی است بحث فایده ندارد آن چیز دیگر است اما شایع است که گفته شده اید و توجیه نموده اید که چون در طریقه جذب کجش از جانب مطلوب است عنایت الهی متکفل حال طالب است چاره قبول وسایط نمی کند و در طریق سلوک چون نایب از طالب است از وجود وسایط چاره نبود و خود جذب و سلوک به هر دو تقدیر فرق بتاخر و تقدم فایده ندارد و اگر گویند ما ب دلیل هر دو کشفی است چنانکه یکبارگی از شامل این سخن بشنیده شده است این گریزگاه خوب است و بعد از آن در اثبات عدم توسط و تقریر این طرف دیگر بیان کرده اند که وصول از راه معیت که حق طایبانه است تا چاره بی توسط امری خواهد بود مناسب نیست است و اگر واسطه است در سلسله تربیت است که عبارت از سلوک است اقول این قول سزا بامندوبش است و مبنی است بر عدم فهم معنی جذب و سلوک و توسط

خدمت اول هرگاه حضرت محضر در مفهوم جذبه لفظ نخست تحریر رسانیده پس مفهوم جذبه

و حصول و مقتضی عدم توسط است

خوش آن مجلس که اینجا توبه خود چون کنتم ظاهر | مراسمی گریبان گیر و دس در گلو ریزد

خدمت دوم حصول کلامی امر بدولن واسطه محل استعدا نیست اگر بکتاب قوم رجوع
نموده آید آشکارا میتوان شد که در بعض امور توسط را باین نیست و ایجاب خبری متناقص
سلب کلی است امام شعرانی در مقدمه طبقات می آرد و كَانَ الشَّيْخُ أَبُو نَزِيرٍ كَلَّمَ الْبُصْطَ
عَنْهُ اللَّهُ يَقُولُ بِعَلَاءِ عَصْرِهِ أَخَذَ مِنْكُمْ عِلْمَ نَبِيِّكُمْ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ تَأْنِيٍّ وَمِنْ تَأْنِيٍّ
مِنْ تَأْنِيٍّ الْكَلَامُ فِيهِ دُرَرُ فَتَوَاتُ كَلِمَةُ نِزَارٍ كَمَا يَتَقَوَّلُ هَذَا بَيْنَ كَلَامِ سُبْحَانِي رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ
تَأْمِنُ هِيَ بَرْدُ مَدَمُ تَوْسَطِ أَمَامِ شِعْرَانِي دُرُوقِيتِ مِغْرَابِي نَدَانِ قُلْتُ فَقُلْ يَكُونُ إِلَهُكُمْ
بِدَا وَاسِطَةً فَالْجَوَابُ لَمْ يَكُنْ يَكُونُ الْعَبْدُ مِنَ الْوَجْهِ الْخَالِصِ الَّذِي يَنْ كَلَّمَ
لَا نَسْتَأْنِ وَيَنْ سَأَلَهُ عَزَّ وَجَلَّ فَلَا يَعْلَمُ بِهِ مَلَكٌ إِلَّا لَهُمْ لَكِنَّ هَذَا الْوَجْهَ
يَسْأَرُ عَنِ النَّاسِ إِلَى الْكَافِرَةِ وَفِيهِ إِكْكَارُ مُوسَى عَلَى الْخَضِرِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ
فَعَلِمَ أَنَّ الرَّسُولَ وَالنَّبِيَّ بِشَهَادَةِ الْمَلِكِ لِيُؤَيِّدَ بَصِيرَةَ الْوَسْطِيِّ فَاتَّوَلَّاهُ
بِرَأْيِهِ فَيَعْلَمُ اللَّهُ تَعَالَى بِوَاسِطَتِهِ مَا يَشَاءُ أَوْ يُعْطِيهِ مِنَ الْوَجْهِ الْخَالِصِ
بِأَرْبَعِ الْوَسَائِلِ وَهَذَا أَجْمَلُ الْأَلْفَاءِ وَأَشْرَفُ وَجْهِهِ فِي هَذَا الرَّسُولِ وَالْوَلِيِّ

لشایخ بازر بسطی رحمة الله علیه می گفته که علای زمان خود که شاعری خود از طایفه رسوم حاصل کرده اید که یکجمله دیگر است

مرده اند و من علم خود را از زنده حاصل کرده ام هرگز نبیره یعنی امامت قائم حاصل کرده ام ۱۲ اگر بگویند که ایها امام

و جعفر واسطی باشد جواب نیست که بدولن واسطی باشد کاتب الهام نبوده را می شود بوجه خاص که خدا انسان و مخلوق

متساوی باشد فرشتا الهام نایم آن خبری باشد که مردمان با تبارش متوجه شوند و نه این تبار کسی است بر حضرت

علیه السلام پس اینست که سوال پنج چشم سفر شش ماهی مکنند و قبول نشانه های فرشتگی با اینست که گفته ۱۲

هرگاه الهام بلا واسطه شود و درین مذوری مایه نگردد پس اگر در جذب هم واسطه نباشد چه
 ایک بود شیخ عبدالکریم جملی در کتاب سنن ابراهیمی نویسد **أَلَمْ يَجْعَلْ دُعَاءَ الْأَسْمَاءِ وَالصَّغَارِ**
يَكُونُ هُوَ فِي نَفْسِهِمْ ذَاكَ سَادَ جَافًا لَا يَكُونُ يَكُونُ و باینکه آنست که تعالی واسطه ایست و کفر
 و در موضع دیگر ازین کتاب می نویسد **وَهُوَ مَعَ الذَّاتِ وَكُلُّهَا تَحْتَ عِلَّتِهِ صِفَةً**
سَرَّجَعَ عَنْهَا إِلَى الذَّاتِ بِمَا هُوَ كَمَلٌ مِنْهَا وَفِي هَذَا الشَّهَادِ رَأَيْتُ الْأَمَامَ
أَبَا الْحَسَنِ النَّوَوِيَّ وَمَعْرُوفَ الْكُرْمَنِيَّ وَجَمَاعَةً مِنَ الشَّيْخَانِ عبارت بدیده امعان نگریستن است
 که چه قدر حجاب سلطنت راجی در قطب بن محی قدس سره در مکتوبات خود می نویسد که هر
 مقصود را با حق لغای دوراه است در یک راه واسطه میان بنده و حق ثابت است
 و در راه دیگر هیچ واسطه در میان نیست این بعینه ناظر بهین تحقیق است که حضرت ایشان
 نوشته اند که واسطه در راه سلوک است نه در راه جذب چون اقوال ائمه فن لباعت در
 آمد پس مگویش شنیدنی است که مفهوم جذب به حصول طریقه و سه مفتاحی بهم نوسط است همچنان
 مفهوم سلوک حصول طریقه و می تقضی تو سوسط جذب یعنی کشیدن است چون غلوط طالب است
 توجه خاص بسوے خویش کشد احتیاج تو سوسط چیست البته طالب را به حصول مطلب احتیاج
 ذرائع و تو سوسطی افتد هرگاه سلوک وصل بمطلوب شود تا آنکه جذب نباشد بدون تو سوسط چاره
 نبود هرگاه جذب پدیدار آمد پس رفع تو سوسط از جذب ملواید بود نه از محض سلوک برای تصدیق
 قلب این مسئله را بجامه ظاهر و در بار سلاطین چرا قیاس نکشند و چرا بر حالات ملوک نظر نه اندازند
 گاهی امیدوار سه را شوق لغای بادشاه برای اینجا حاجات و عرض و معروض در سر سه
 افتد اول آنکه سه که برای حصول ملازمت سلطانی مقرر است از جامه و ینمه و دستار و قبا و
 عبا تیار کنانیده بر تن خود راست می کند و کمر را از کمر بند زرین محکم بر سه بند و نذر برای
 سلطان مہیامی دارد و ببارگاه وزیر رسا سه حاصل می کند چون وزیر دران سامان سه
 و بیست که برای حضور بی پیش سلاطین در کار می باشد ملاحظه می فرماید موقع یافته به پیش

سلطنت
 الهام بلا واسطه
 فی نفس
 ساد می باشد
 بکنای باشد
 در میان ادو
 ذات است
 واسطه است
 و صفت است
 سلطنت است
 ذات است
 هرگاه که می
 سلطنت
 هر دو زمان
 بسوے ذات
 هیچ عاید
 سوسط است
 سلطنت
 و در حق
 مدد نوری
 و در حق
 سلطنت
 و بیست

ہدیہ مجید دیہ

سلطان عرض می دارد سلطان او را طلب می سازد و او با وزیر تا وقت دربار حاضر می باشد
باز او را بار بار به حاصل نمی شود اگر حاصل نشود بهین طور که همراه وزیر رفت و واپس آمد مگر
سلطان را بوی میلائے خاص نمی باشد و نه بطور خود او را اجازت حضور می می باشد گاهی
شخصه با طاعت وزیر طبیعت وزیر را چندان خویش نائل می کند که وزیر بدرگاه سلطانی
چنان عرض میدارد که این شخص لیاقت آن دار که او در سلک خاص و محرمان و جلسیان
سلطانی منسلک کرده آید پس سلطان بوساطت وزیر یا بطور خود او را طلب داشته از خواهر
و محرمان و جلسیان خویش میسازد پس درین هر دو صوبتج مخدو شرعی یا عرفی نیست اگر
نیک ملاحظه رود اول نظیر سلوک است و ثانی طریق جذب این نظیر است انهم شخصه که از کشف
بهره نداشت است اگر چشم بنیاد داشته باشند این معنی او را از کشف و وجدانیات من قبیل
مرئیات خواب بود چون حالت جذب سلوک متفاوت است و هر دو متقابل بوده اند پس چگونه
حالت یکی از آن مثل دیگر خواب بود یعنی اگر واسطه باشد در هر دو جا و اگر ساقط شود در هر دو
نیابکه در سلوک واسطه خواب بودند در جذب خدشته سیدوم کشف بودن اصلا گریز گاه نیست
چنانکه معقولات از او بام بدرک نه میشود و موجودات در دام خیالات در نه آید و تخمیلیات به
صنيط خواص رسد امری که بعین یقین معاینه کرده می شود و اگر کس بعلم یقین از دایره امانت
خارج باشد حضرت معترض در رساله تحصیل التعرف از شیخ عبدالوهاب نقل فرموده بنی العلم
علی البحث و تحقیق و بنی الحال علی التسليم و التصدیق و حضرت خواجہ محمد باقر رساله تحقیقات
می فرماید بعد از آن علوم خواطر و علوم مشاهدات و مکاشفات که علم اشارت عبارت از آن علوم
است پدید آید و این ان علوم است که طایفه متصوفه بدان مخصوص گشته اند بعد از جمیع حصول
سائر علوم مذکور و اما این علوم را بدان سبب علوم اشارت خوانند که از مشاهدات قلوب و مکاشفات
اسرار عبارت نتوان کرد چه در تقریر نهمد بلکه معرفت این علوم بمنزلات و مواجید که در باطن
ساکن طالب پدید آید توان یافت و حقیقت این علوم را جبرائیل که بمقام مشاهده و مکاشفه

رسیده بود و این معانی حال او شده و توان شناخت و ادراک نتوان کرد و سعید بن مسیب روایت
 کرد از ابی هریره رضی الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان من العلم
 كهيئة المنكبين لا يعلما الا اهل المعرفة بالله سبحانه فاذا انظروا له لم تجدوا الا اهل التعريف بالله سبحانه
 و عبد الواحد بن زید گفت از حسن بصری سوال کردم که علم باطن چیست حسن گفت از حقیقه
 ایمان پرسیدم از علم باطن گفت که از رسول صلی الله علیه و سلم پرسیدم از علم باطن فقال
 رسول الله صلى الله عليه وسلم سالت جبریل علیه السلام عن علم الباطن فقال هو
 الباطن فقال جبریل علیه السلام سالت الله يجعل ثناؤه عن علم الباطن فقال هو
 سر من أسهرى أجلي قلب عبدك لا يثق عليه احد خلق قال و گفته اند که
 راه معیت یکی از طریق جذبهاست انتی پوشیده ماند که هرگاه راه معیت یکی از طرق خدیم
 باشد و قرار یافت که در طریق جذب از سلوک چاره نیست پس در طریق معیت برای حصول
 نیز سلوک در کار خواهد بود و از وسایط ناگزیر و کلام دروس بهم چنان خواهد بود که در طریق
 جذب گذشته است اقول این تقریر خارج از ادب مناظره است تقریر معیت را حضرت مجدد
 رحمت الله علیه از حضرت خواجه رحمة الله علیه نقل میفرمایند و بهنا قل القصیح است نه نقصن بر
 تقدیر تسلیم گفته شود که درین شک نیست که راه معیت یکی از طرق جذب است و
 در جذب از سلوک چاره نیست پس در راه معیت از سلوک معنی تبعیت چاره
 نخواهد بود مگر سلوک معطوف علیه یا متوسط جذب یعنی باشد و من ادعی فعلیه
 الاثبات قال دیگر مثال خلل با اصل نموده اند که هم طریق است اگر بغایت الهی خلل را
 سلو فرمود رسول خدا صلی الله علیه و سلم که بعضی از علم مثل رست نهان داشته شده است که آنرا بجز اهل معرفت که
 نه دانند هرگاه اهل معرفت بدان کلام که نکند کار نکند مگر شخصی که او را نا شناسی باشد به خداوند کبریم ع گفت
 رسول الله صلی الله علیه و سلم که از جبریل علیه السلام پرسیدم که علم باطن چیست گفت من این از نبی اعلی پرسیدم گفت
 و حاصل سلیقه از نبی اعلی طلبیده و هرگز ندانم جان کسی مطلع نمی شود ع و هر که دعوی کند بر و خات است ع

۴۰۰

باصل میله پیدا شود کشتی بوسه بود اگر دو آن ظل را باصل وصولی حاصل شود هر آینه
 بے حیولت امری خواهد بود چون آن اصل است از اسماء الهی است باچار در میاں اسم
 و سماء وی جایلی خواهد بود و وصول ظل ازین راه باصل الاصل که مسامی آن اسم
 است بے واسطه امری خواهد بود دانسته پوشیده ماند که ظاهرین است که این نیز از طرق
 جذب خواهد بود چنانکه در طریق معیت پس این نیز محتاج به سلوک خواهد بود چنانکه طریق
 جذب به اینجا نیز همان کلام است که اینجا است دیگر کشتی ظل بهل مسلم و الفصال اسم باسمی
 نیز همچنین اما وصول ظل بهل الاصل که مسامی آن اسم است چنانکه واسطه آن اسم باشد
 بیل الکفر مکن ذلک اقول آنچه دعوی ظهور نموده شد در بعضی است متعالی است که این غیر
 طریق جذب باشد چه در جذب کشتی از اصل باشد و این کشتی از ظل است بهل فاذا اجزاء
 لا یقتل ظل الا یستند کمال اگر تسلیم نموده شود که این از طریق جذب است پس چون نفس جذب
 را توسط سلوک در کار نیست این را هم در کار نخواهد بود بے حال اینجا نیز همان کلام است
 که اینجا است عقل هیچ عاقل نمی رسد که اسم از اسماء الهی را اصل چیزی قرار ندهد و گویند
 که در وصول آن چیزی باسمی آن اسم این واسطه است بر تقدیر تسلیم مراد از عدم حیولت
 آن است که پرده شهوند نشود همچنانکه در توسط بنی صلی الله علیه و سلم گفته شد تا آنکه اصلا و
 قطعاً واسطه نباشد قال فو لکم العینا به که واصل ذات است تعالی به وصول بچوئی توسط و
 حیولت امری در حق او مفقود است و هر گاه در صورت وصول حضرت ذات بجان حیولت
 و حجاب صفات واجبی مرتفع گردد و حیولت و حجاب غیر ذات چه گناییش دارد و انتی پوشیده
 ماند که امری مقرر است که صفات پرده ذات است که هرگز نمی افتد اگر یک پرده برخاست
 پرده دیگری نشیند ذات را حجب پرده صفات نمی توان دید و سهو کرد و دریافت لیکن
 صاحب شهو ذات را حجب غلبه اینجا به توجه تمام بسوی او صفات لغو و منظور می
 افتد و بر هر تقدیر پرده در میان است در یابیدار و نیاید اقول کلام حضرت محمد صلی الله علیه

بر اصول صوفیه است خصوصاً نقشبندیه که طالبان خود را بذات بخت بدون ملاحظه صفات
 متوجه می گردانند و صفات را از ماسو می انگارند چنانکه در حدیث **اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِذِيكَ**
 میزبان اشارت شده است البته فهم این معنی بر کسیکه مذاق صوفیه ندارد و خیل دشوار است
 اکنون بگویند حقیقت بنوش شنیدنی است که این کلام مقوم است تسلیم نمی کنم که صفات پرده
 ذات است که هرگز نمی افتد و اگر یک پرده برخاست دیگر می نشیند و ذات را جز در پرده صفات
 نمی توان دید ذات محض سبحانه نقال کافیت از اعتبار صفات بلکه مستغنی است از نفس
 صفات یعنی آنچه بر صفات مترتب می شود ذات مجرد از صفات در ترتیب آن کافیت مثلاً
 امور می که بصفت حیات و علم و قدرت و اراده وابسته است اگر این صفات اصلاً متحقق نشود
 ذات تنها کمال آنها کند نه بآن معنی که صفات اصلاً موجود نیستند یا در علم موجودند نه در خارج چه
 این مخالفت قول اهل سنت است بلکه صفات با وجود استغفار ذاتی موجودند در خارج
 بوجود زاید بر ذات عرض سلطان کما هو ندر هب اهل السحر این بمشال و حق گرد گوئیم آب بالذات
 از بندگی احترار نمود و پستی بایل است و این میل را میل طبعی می گویند پس ذات آب
 کار علم و حیوة و قدرت و اراده می کند چه اگر علم می داشت هم پستی می آمد و کار ارادت
 که تخصیص احد است و این است نیز کرد و ازین حرکت ارادیه کار حیوة قدرت هم شده و پس
 آب چون در مرتبه تنزل خبر و حیوان می گردد با وجود این میل طبعی بصفت زائده هم تصف
 می شود این امور را با وجود صفات طبعیه زائده هم می کنند **لِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَكْمَلُ** ذات
 غرضانه با وجود استغفار ذاتی و کفایت او از صفات در مرتبه الوهیت بصفت زائده موجود
 متصف می گردد و امور می که ذات در تحصیل آن کافی بود باین صفات از قوه بفعل می
 آرد پس چنانکه در آب مجرد از صفات تمیت توان گفت که صفات او عین ذات اویند بلکه اجزا
 توانست و بصفت اصلاً تجالیش ندارد همچنین در ذات واجب نقال نمی توان گفت که
 صفات مین ناستند چه اجزا بصفت نیست تابعین حکم کرده شود و چون اعتبار صفات عینیه بخرا

شد اگرچه اعتبار علمی باشد پس واضح گشت که سخن متکلمین و اثبات صفات نایده موجوده
 در واجب لقائے دست تراست از سخن بعض صوفیه که بعینیه صفات قائمند صفات اید
 موجوده اثبات نمی کنند بقضیه حکم بعینیه صفات و نفی زیادتی آنها بر ذات عزشان یعنی بر عدم
 وصول است بحقیقه احقابق چه ذات تعالی هنوز در پرده این صفات مشهود این جماعت است
 و چون ذات را در آئینه صفات می بیند بحکم اختفاء مرآت صفات از نظر آنها مخفی می گردند
 حکم بعدم آنها می کنند و اگر مشهود ایشان از این پرده می براند صفات از ذات جدا می دیدند
 و حکم بوجود آنها می کردند و همین سرست در حکم کردن ایشان بوحده وجود زیرا که مشهود
 ایشان از پرده نه برآمده است بلکه در پرده ماسوی است لاجرم ماسوی از نظرشان تجاوز نمی
 شده است این اختفا بحکم عدمیت آن رسانیده و چون در مرآت مشهود مرآت مفقود است علم
 است و علم آن موجود در ماسوئے نیز باعتبار این دو حالت نفی وجود خارجی و ثبوت علمی کرده
 اند لهذا فنا می ایشان اتم نمی شود بر مشهور ماسوی می ماند و مشهود آن بر طرف می شود عدم مشهور
 ماسوی و قس متحقق شود که مشهود ایشان از مرآت ماسوی تمام بر آید و لَکِنَّ فَلَکِنَّ بَقَاءِ
 ایشان نیز کامل نیست چه اکلیت آن باعتبار ثبوت فنا است این جماعت بعد از بقا خود
 حق می یابند و نشان این علم نیز مکرر است اگر کمال بقا مشرف بگشتند خود را چنانکه هستند میدیدند بعد
 مملوک لایق بملک می بیند جماعت زجادات نیز اثبات علم و قدرت و سایر صفات می کنند و ثبوت آنها
 باعتبار سرایانی می دانند وَهُوَ سُبْحَانَهُ لَا یَسْتَوِی فِی شَیْءٍ وَحَاطَّتُهُ بِالْأَشْیَاءِ عَاطِلَةٌ عَلَیْهَا
 وَالذَّاتُ الْمَعْرُوءَةُ لَا نِسْبَةَ لَهُ مَعَ الْعَالَمِ أَصْلًا کَالْأَنَّهُ خَالِقُهُمْ وَرَبُّهُمْ وَنَزَلَتْ فِیهِمْ دُمُورُ
 و حقیقت این سخن بالا مذکور شد و بحث ذات آب بیل طبعی آن و ایشان باندازه علوم خود بر رنگ دیگر
 حکم نموده اند و الله اعلم بالصواب وَهُوَ یَهْدِی السَّبِيلَ منقول است در مجلس خواج
 یوسف محلی که پیر حضرت خواج عبدالحق نقیبه دانی است که سلسله سلسله حضرت خواج
 مست قدس الله تعالی سرسرا بر روزی از احوال بعضی اعزّه شخصه مذکور ساخت فرمودند باریک

حَافِظَاتُ نُرِّهَا أَطْفَالُ الظَّرِيقَةِ بِأَجْمَلِهِ أَحْكَامُ شَرْعِيَّةٍ وَعُلُومُ مَا خُودَهُ أَرْسُكُوتُهُ خَانِيَّةٍ
 عَلَى صَاحِبِهَا الصَّلَاةُ وَالنَّعِيَّةُ عَلَى خَواصِّهَا الْمُرَادَةُ وَلِصُورِهَا الْمُسْتَفَادَةُ بِمَرْكَزِ عَدَالَتِهَا وَتَهْنِئَاتِهَا
 اَنْدُ خِلَافَاتِهَا وَلَوْ كَانَ بِالتَّوَجُّهِ وَالنَّوِيلِ أَوْ بِالْكَشْفِ سَلَزَمَ عَوْجَاجِ وَبِالْاِسْتِقَامَةِ هِيَ
 قَالَ سُبْحَانَهُ إِنَّ هَذَا لَطَرِيقِي مُسْتَقِيمًا فَالْيَحْيَا وَكَأَنِّي تَعَوُّ السَّبِيلِ أَسْتَبِي خِيَانِيَّةٍ وَكَأَنِّي
 فَيَسِيَّةٍ مَذْكُورَةٍ هِيَ رُكَاةٌ صِفَاتُهَا يَدِ بَرَزَاتٍ بِأَشْدِّ لَسِ بَرَزَاتٍ بَخُودِ بَرَزَاتٍ بِدُونِ بَرَزَاتٍ هِيَ
 مُشَاهِدُ كَرْدِ دَوَاخِجِهَا بِمَعْنَى وَرُمُوزَاتٍ قَوْمِ نَگَاشْتِ شَدَّةٍ مَبْجُوعِ هِيَ دَرِجَتِهَا رِسَالَةُ جَائِزَةٍ
 وَبِكَمِيَّةٍ فَرَايِدِ زِيَادَتِي شَيُونِ بَرَزَاتِ تَقَالِي شَانِةٍ بِمَجْرَدِ اعْتِبَارِ هِيَ وَرِيَادَتِي صِفَاتِ بَرَزَاتِ غَرِ
 سَلْطَانَةِ بُوْجُوهٍ خَارِجِي هِيَ زِيرِ كَ صِفَاتِ دَرْخَاجِ مَبْجُوعِ دَانِدِ بُوْجُوهٍ زَايِدِ بَرَزَاتِ كَمَا هُوَ نَدِيبُ
 اَهْلِ الْبَحْرِ وَفَرْقِ دَرْمِيَانِ شَيُونِ وَصِفَاتِ بَسِيَارِ دَقِيقِ هِيَ كَلِّ مُحَمَّدِيَانِ طَابِرِينَ فَرْقِ اَطْلَاعِ
 هِيَ وَبَسِيَارِي اَزِينِ طَائِفَةِ بَوَاسِطَةِ مَدَمِ عِلْمِ بَايِنِ فَرْقِ شَيُونِ رَاغِبِينَ صِفَاتِ دَانِةٍ مُنْكَرِ وَ
 صِفَاتِ فِي الْخَائِجِ كُشْتِ اَنْدِ وَهِيَ كَمَا تَرَى مُخَالَفَتِ اَهْلِ اِسْتِنَةِ وَبِهَاجَتِ رَضْوَانِ اَمْدِ تَقَالِي عَلَيْهِمُ
 اَجْمَعِينَ اِيْنِ حَقِيقَةِ فَرْقِ مَذْكُورِ رَايِقِضْفِيلِ وَبَعْضُهُ اَرْسُودِ هَايَسِ خُودِ نُوْشْتِ هِيَ وَبِ سَطْفِيرِ
 وَتُمَثِيلِ رُوشِ سَاخْتِ اَلْقَصُودِ شَيُونِ دَخَلِ دَاوْرَهُ اَصْلَنْدِيرِ بِحَقِّ طَلَبِيَّةٍ بِاَيْنِهَارِهِ نِيَاةً قَابِلِيَّةٍ
 كَمَا دَرِجَتِ اِيْنِ شَيُونِ اَنْدِ وَكَالِطُفْلَانِ اَنْدِ مَرِ اِيْنِ شَيُونِ رَا حَقَائِقِ مُحَمَّدِيَانِ هِيَ عَلَى حَسَبِ
 تَقَاوُتِ دَرَجَاتِهِمْ وَمَرَاتِبِهِمْ حَقِيقَتِ مُحَمَّدِي اَجْمَعِ مَبْجُوعِ اَيْنِهَا اِسْتِظْهَارِ الصَّلَوَاتِ وَالتَّحِيَّاتِ
 وَالتَّسْلِيْمَاتِ وَالْبَرَكَاتِ اَوَّلِي طَرِ اَكْمَلِ نِهَائِي عُرُوجِ اَقْطَابِ اَيْشَانِ تَا نِهَائِي مَرْتَبَةِ قَابِلِيَّةٍ اَوَّلِي
 هِيَ كَمَا حَقِيقَتِ مُحَمَّدِي هِيَ صَلَوَةُ اَمْدِ تَقَالِي وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ وَمَقَامِ اِيْنِ اَقْطَابِ كُونِيَادِرِ
 نَقْطَةِ مَرْكَزِ اِيْنِ قَابِلِيَّةٍ هِيَ هَرِ قَطْبِكِ بِأَشْدِّ عَايَا اَرْشَادِ وَچُونِ فِرُودِ مِي اَيْدِ اَزْهَا خَا فِرُودِ مِي
 اَيْدِ اَيْشَانِ رَا تَرْتَقِي اَزَانِ حَقَامِ تَا مَقَامِ فَوْقِ نَيْسِتِ اَكْرَاقِ هِيَ بَعْضُهُ رَا فِي اَجْمَلِهِ وَاقِعِ هِيَ
 وَتَرْتَقِي اَزْ اَمَقَامِ دَوَّصُولِ دَرْ دَاوِرَةِ اَهْلِ مَخْصُوصِ بَا فَرَا دَايِنِ هِيَ رَضْوَانِ اَمْدِ تَقَالِي
 وَتَقْدَسُ عَلَيْهِمُ اَجْمَعِينَ وَتَا مَقَامِ فِرْدُوسِ نَرْسِدِ اِيْنِ كَمَالِ بَعْ حَاصِلِ هِيَ آوَسِ بَعْضُهُ كَلِّ اَبَوِ اَبِطَمِ

محبت افراد و تاثیر آن در ایشان از ان کمال بجزه نمیرسد بے آنکه بمقام فردیت برسند و بے آنکه داخل دایره اصل گردند چه این دخول مخصوص با افراد است اما نصیب از ان مقام دیگران هم بواسطه مناسبت با افراد حاصل است و در افراد نیز تقادتها بسیار است بعد از دخول در دایره اصل چه شیون نیز داخل دایره اند اگر چه عین فائدتا مابالا اعتبار بعضی یافتی در

ایشان حاصل است

فراق دوست اگر اندک است اندک نیست | درون دیده اگر هم مو است بسیار است

شهود ذات همه را حاصل است خواه در مرتبه شیون است خواه اصل ذات بعد از انکه خود را در فی تلك الدائر فی لفظ شهود و غیره از تنگ عبارت است و الا شهود را در ان موطن خلط نیست و ایضا صورت آن کیفیت خاص در عالم مثال بصورت شهود و بگلانی متمثل است و بآن اعتبار این الفاظ و امثال را نه اطلاق کرده می شود بگلانی مذکور نیز بے دخول در دایره اصل متصور نیست طایفه که غیر داخل ماند و از مراتب ظلیه تمام بازگشته اند مشهود اینها دایره اصل است که جامع حضرت ذات تعالی شانه و شیوناتند مشهودات فقط بے مشاکرت شیون محصور با فرد است باید دانست که وصال ذات ازین بزرگواران که با فرد ملقب اند نیز اقل قلیل اندا کابر صحابه و انما شنی عشر از این بیت رضوان اسد نقای علیهم جمیعین باین دولت فایز اند و از اکابر اولیاء اسد غوث الثقلین قلوب بانی محی الدین شیخ عبدالقادر جیلانی است قدس اسد نقای سر الا قدس باین دولت ممتازند و درین مقام شان خاص از آنکه اولیاء دیگر از انان خصوصیت قلیل انحصار یابند و همین امتیاز فضل باعث شان ایشان شده است که فرموده اند **حَدَّثَنِي هَذَا الْعَلَمَةُ الْعَزِيزَةُ كَرِيمَةُ اللَّهِ** اگر چه دیگران را هم فضایل و کرامات بسیار است اما قرب ایشان بآن خصوصیت از همه زیاده تر است در عروج بآن کیفیت کس با ایشان نمیرسد با صوابا **أَشْيَ عَشْرِينَ بَابُ مَا كُنْزُكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ وَمِنْ بَعْدِ هَذَا مَا يَلِيكَ صِفَاتُهُ وَمَا كُنْزُهُ لِيُحْطَ لَدَيْهِ وَلِجَمَلِ**

است معانی بیت مولانا س رومی که گفته

همچو سبزه بار بار دیده ام

من مقصد بقادقالب دیده ام

بعد از آن اگر عنایت شامل حال صوفی شود از اجتماع واقع شود و مبتا بعت پیغمبر خدا صلی الله علیه وسلم دخول در دایره اسماء صفات می گردد که اصل این دوا بر ظلال است و سیر که در آن واقع شود سیر فی الله خواهد بود و شروع در ولایت کبری خواهد بود که ولایت انبیا علیهم السلام است دیگران را به تبعیت این دولت رسیده هر که رسیده نهایت عروج لطایف پنجگانه عالم امر بنیت این دایره است بعد از آن محض فضل الهی جل شانۀ ازین مقام عروج واقع شود سیر دایره حصول اینها خواهد بود و اگر گزشت آن دایره حصول و بعد از طے آن دایره فوقانی ظاهر میشود حضرت مجدد الف ثانی میفرماید که چون غیر قوسی ظاهر نشد بهمان قوس منتهی کرده اند درین سیری خواهد بود که بران طلاء بخشیدند و این حصول مسئله گانه اسماء صفات که مذکور شد مجرد اعتبارات اند در حضرت ذات تعالی و تقدس حصول کمالات این حصول است گانه مخصوص نفس مطمئنه است و حصول طمینان نفس سهرین موطن میر گردد و در همین مقام شرح صدر حاصل میشود و سالک باسلام حقیقی مشرف میگردد و نفس مطمئنه بر تخت صدور جلوس میفرماید و بمقام رضا ارتقایی نماید این موطن منتهای ولایت کبری انبیا است حضرت مجدد میفرماید که چون سیر تا اینجا برسانید متوهم شد که کار تمام شدند و اندک این همه که تفصیل هم الظاهر شد که یکبار و سه طیران است و اسم الباطن متعلق از مبادی نعمتات ملائک است و شروع درین سیر نمودن قدم نهادن در ولایت علیا و ولایت ملائکه حضرت مجدد رحمة الله فرماید که بعد از حصول روح جاح اسم الظاهر و اسم الباطن چون طیران واقع شد معلوم شد که ترقیات بالا صالت نصیب غفر ناریست و عنصر حوائی و عنصر آبی ملائکه را ازین عنصر سه گانه نصیب است چنانچه وارد شده که بعضی از ملائکه از نار و تلخ مخلوق اند و تسبیح شان

در بیان
در بیان
در بیان
در بیان
در بیان

سجنان من جمیع بین النار و النجم است و فوق آن بفضل الهی چون سیر واقع شود

شروع در کمالات نبوت خواهد بود حصول این کمالات مخصوص انبیا است علیهم السلام و ناشی از
 مقام نبوت است کمال تابان انبیا را نیز به تبعیت از ان کمالات نصیب است و در میان لطایف
 انسانی حظ وافر ازین کمالات بمنصر خاک است و سایر عناصر و لطایف عالم خلق و عالم مراتب
 آن هستند و چون این عنصر مخصوص به بشر است خواص بشر از خواص ملائکه افضل گشتند کمالات
 جمیع ولایت صغری و کبری و علیا همه ظلال کمالات نبوت و شمع و مثال آنست و در دایره کمالات
 نبوت چون بمرکز می رسد آن مرکز بصورت دایره ظاهر نمی شود و آن دایره کمالات رسالت است
 که بالا صالت با نبیاء و مرسل مخصوص است دیگر هرگز میسر نشود و لطیف و تبعیت میسر نشود و چون بمرکز
 آن دایره ثانی رسیده میشود آن مرکز هم بصورت دایره ظاهر میشود که آن دایره کمالات الوهیم
 است عالیت از مثالیت انبیا و الوهیم را چون این منصب دهند قیام شما ربوبی باشد بعضی
 صاحب ولتان از اولیاء باشند که به تبعیت انبیا این منصب بوی عظامی شود حضرت محمد در این
 میفرمایند که چون این سید با پیام رسانیدم بود گشت که اگر بالفرض قدم دیگر در سیر فزاید در عدم محض
 خواهد افتاد اذ کیس و سرائه الاله العالم المحض ای فرزندان این ماجرا در تو هم نه ای که غفا
 در شکار آید فلو سبحانه بعد و سرائه الاله و سرائه السرائه یعنی حق تعالی
 هنوز و راه الاله پس راه الوره است این درایت شما با حجب تمام مرتفع گشته بلکه با
 نبوت عظمت و کبریاست که مانع ادراک است و هو سبحانه اقرب فی الوجود و ابعد
 فی الوجود این یعنی حق تعالی در وجود قریب تر است و در ادراک بعید تر بعضی کمال مراد آن
 باشند که درون سرائه عظمت و کبریا به طفیل انبیا علیهم السلام ایشان را جای دهند و محرم
 بارگاه سازند و محرم قاع و قیل این معامله مخصوص بهیت و جدانی انسانی است که
 از مجموع عالم خلق و عالم امر ساخته گشته مع ذلک رئیس دین و ملین سیر منصر خاک است کمالات
 این مقام مخصوص به هیئت و جدانی است این چنین کس بعد قرون متداوله هزار ساله پیدای شود
 که او سبحانه قریب تر است در وجود و بعید تر است در دهران ۱۲ سن معامله کرده شده ایشان همچو کرده شده

انہی اگرچہ هنوز در دل حکایت باقی است فاما خوف مالیت بر زمین قدر اکتفا میرود

سعدی از داغ جگر پنبہ کس
اکسار وزن آتش کدہ را

قال و قولکم محقق این مقام آن است کہ توسط سرور کائنات علیہ و علی آلہ الصلوٰۃ والسلام
بدو معنی تواند بود کیے آنکہ او صلے اعد علیہ وآلہ وسلم حامل و حاجب بود در میان سالک و در میان
مطلوب و معنی دوم آنست کہ سالک لطیف می و توسط و تبعیت و متابعت وی صلے الله
علیہ وآلہ وسلم مطلوب واصل گردد و در طریق سلوک و پیش از رسیدن بحقیقت محمدی توسط
بہر دو معنی باین است بلکہ می انگارم کہ درین طریق از شیوخ ہر کہ در میان آمدہ است توسط و
حاجب و شہود سالک است و اے اگر در آخر حال جذبہ تدارک نماید و معاملہ بے پردگی نکشند
کہ در طریق جذبہ و بعد از رسیدن بحقیقت احتیاق توسط یعنی شانی است کہ لطیف و تبعیت است
نہ حیلولت حاجب کہ پردہ شہود گردد و مشایخ طریقت در توسط و عدم توسط آن سرور را خلتا ہما
دارند جمیع توسط رفتہ و گردو ہے بعدم توسط نہی پوشیدہ ماند کہ در توسط و تبعیت و لطیف
ایچ کس را جای سخن نیست و متفق علیہ است و جمہور عرفاء و محققین بر آنست کہ توسط یعنی
حیلولت آنحضرت صلے الله علیہ وآلہ وسلم در میان سالک و شہود و مطلوب نیز ثابت
است ایچ شہودے بے توسط روحانیت آنحضرت معلوم حاصل نیست و قول مخالف لایعبار است
و ناشی از کوتہ نظری است و ایشان می گویند کہ توسط روحانیت آنحضرت در جمیع مراتب ہوئی
و شہودی یعنی جمہور عرفاء و عیانی و معاونی بنماہ عوالم حسابی و روحانی ثابت است و این
توسط داخل حجابی نیست کہ ازان پردہ بر روی شہود نشیند بلکہ موجب اعتقاد

در کشف المحجوب مذکور است مرتفع گوید العوالم الحسابی بہ خطوۃ البیت صوفی آن بود کہ اندک وقت با قدم وے

بر میا شد یعنی علیہ حاضر بود دل آنجا کہ تن و تن آنجا کہ دل آنجا کہ قول آنجا کہ قدم و قدم آنجا کہ قول این نشان حضوری بود بے نصیبت
بر خلاف آنکہ گویند از خود غایب است و بحق حاضر بکیون حاضر و بخود حاضر و این عبارت را جمیع ارباب بود و از آنکہ تادیب خود
نمود و نصیبت نمود از خود چون نیست حضوری بے نصیبت بود

و انکشاف است در رنگ حیولت نینک در ابصار عالم ظاهر مثلاً وجود ادراک و شهود ذات
 بے پرده ممکن نیست ع در پرده عیان باشم و بے پرده نهان و دیگرند که حقیقت
 اخفایق بودن آنحضرت و احاطه بجمع با هیات مخصوص بخواهر ذات نیست بلکه عام و شامل است
 مرصقات و معانی را که شهود مخدوبان و محبوبان و مرادان یکے از انجمند است و دیگرند که در
 وقت این شهود و حضور که در قرب و وصول حاصل است روح پر فتوح سید المرسلین و محبوب
 رب العالمین حاضر است و واسطه است و از ذات حق مفارق نیست چه محب و محبوب از
 یکدیگر جدا نشود خصوصاً این محبوب که محبوبیت و سبب ذات محبت بے ملاحظه جمیع شعبان و
 اعتبارات بود از جهت بودن او نظر جامع قَالَ بَعْضُ الْعَابِرِينَ مَا أَرْسَلَ الرَّحْمَنُ
 أَوْ يُرْسِلُ مِنْ رَحْمَتِهِ تَصْعَدُ أَوْ تَنْزِلُ فِي مَلَكُوتِ اللَّهِ وَلَكُمْ مِنْ كُلِّ مَا تَخْتَصُّ
 أَوْ يَشْمَلُ إِلَّا بِوَاسِطَةِ الْمُصْطَفَى عَبْدِهِ وَنَبِيِّهِ وَخِطَّاسِهِ الرَّسُلِ وَاسِطَةٍ بَيْنَا
 وَاحِدٌ لَهَا يَعْلَمُ هَذَا كُلُّ مَنْ يَعْقِلُ إِنَّ شَأْنَ جَمْعِهِ مَرُوبُودٌ وَقَالَ إِنَّ رُوحَ النَّبِيِّ
 مَا غَابَ مِنْ نَفْوَسٍ بِاللَّهِ فِي اللَّهِ صَابِتٌ وَقَالَ فِي وَصْفِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْحَقُّ
 الْمَكُونُ بِأَجْمَلِ كُلِّ مَنْ ادَّعى معرفَةَ اللَّهِ فَجُودَةً فِي نَفْسِ الْأَكْمَرِ عَنْ نَفْسِهِ الْمَحْمُودِ
 و دیگرند که این مشابهه مجذوب یا ساکن تواند که جهت تصور معرفت و تئیه یا جهت غلبه
 فنا و تجردی از ادراک و دریافت آن قاصر و ذایل باشد اما در نفس الامر ثابت و دائم و قائم
 است و آن در فعل در حقیقت از قبیل عدم علم بعلم است چنانکه در مواضع دیگر گفته اند ازین همه
 تر شقیم و مسلم و اشدیم که مشایخ طریقت در توسط و عدم توسطان سرور اختلاف دارند اما آن
 گروه که قایل اند بعدم توسط ایادعوی شکر و همسری و هم پیگی واجباً و عدم دخلیت آن
 حضرت در حق ایشان و عدم توجدا ایشان با جناب چنانکه گفته می کنند و مشایخ در اینجا هم
 اختلاف دارند سخن در اینجا است حاشا و کلامه متفق اند در رعایت بندگی و نیازمندی و
 سرافکنندگی و احتیاج آن جناب اقول آخر گفته رفته کار بجای رسید که حضرت شیخ عظیم

چند عبارات حضرت مجدد علیه الرحمہ چنان نقل فرمود که از ان اصل مرام کاشمیس فی رابطة
النهار اشک اگر دید و خس و خاشاک شهبائی که از اول تا آخر در صد اثبات آن بوده برپا
خالص الله علی ذلک ؛ ما نا این چنین امور حضرت شیخ را بر جوع و مجبور کرده باشد و خدا
بجمل الحق الا الضلال اکنون وقت آنست که از انوار و برکات روحانیت حضرت شیخ رحمه
بعد حق شکر

الضام جویم و در راه کشف حال و توضیح مقال جویم

سرانجام من از ترجمه ما من کسان گذر | امبادا غافل از حالم برادر آرزو دست

هرگاه از عبارات منقولہ حضرت مجدد رحمه الله علیه ظاهر و باهر است که توسط روحانیت آنحضرت
صلی الله علیه وسلم در جمیع مراتب وجودی و شهودی ثابت است مراتب توسط و حجابی نیست
که انان پرده بر روی شهود نشینند بلکه موجب انجسار و انگشتان است و این چنین
را به حیلوت عینک تشبیه داد و پس این توسط را بمعنی حیلوت و حجاب قرار دادن نهایت
بعید است همچنان هرگاه حضرت مجدد رحمه الله علیه حقیقه تحقیق بودند آنحضرت را چنان عالم قرار
داده اند که شامل است مرتفات و معانی را که شهود مجذوبان و مجبوبان ۱۰۰۰۰ کیست از ان
جمله است در روح پر فتوح آنحضرت صلی الله علیه وسلم را از ذات حق متفارق نمیدانند تا آنکه هیچ
شهود و حضور نخواهد بود که بدان روح پر فتوح صلی الله علیه وسلم متفارق باشد تا آنکه
اگر کدای مجذوب یا سالک مدعی این معنی شود که او معرفت ذات باری تعالی بوجهی نموده
که نفس محمدی بوسه متقارن بود این را معمول بقصور معرفت وی نموده پس اکنون که هم
موقع خدشته خواهد بود آیا این تقریر بهتر است یا اصرار و استبداد برین معنی که ذات پاک
سرور عالم صلی الله علیه وسلم واسطه بمعنی حجاب است

نه گویم حال دل از حال من گو به خبر باشد | به به در دان بیان درد دل درد دگر باشد

البته در مرتبه سلوک که مرتبه بتدی است ذات سرور عالم صلی الله علیه وسلم بمعنی واسطه و حجاب
نی باشد در مرتبه جذبه و معیت وظل هرگز واسطه باین معنی نی باشد بلکه بوجهی میباشد که بزر

توسط روحانیت آنحضرت صلی الله علیه وسلم جمیع مراتب است

الطالق میگویند توان شد چنانچه مکرر شد این سخن شریف از عدم فهم مراد حضرت مجدد علیه الرحمه است
 و الا بهیچس بهتر و بیشتر در معارف ازین سخن نتوان گفت حضرت خواجه احرار که منظر کلام بانی
 و کاشف اسرار حقانی اند برین معنی تصریح کرده اند که حضرت رسول خدا صلی الله علیه و سلم حجاب
 و پرده بشود سالک نیستند فقیر حصول آنچه مقصود است از خلقت انسانی جنبه تجرید قلب
 از شواغل نیست در دل چیزهای مانده اند اگر تصفیه تجرید دل از هر چه است حاصل شود آنچه ظاهر
 شود هیچ چیز مقابل آن چیز نیست بجز تجلی ذاتی و درین تجلی فنا کلی از خود و همه حاصل شده
 شعور سخن از کثرت خلقیه بلکه از کثرت صفاتیه منقطع شده بلخی بهمین شود و اگر خواهند که او را
 چنان سازند که از دو گیران بهره مند شوند او را رهایی از خود حاصل شود او را قوس از نزد
 خود حق سبحانه بدو بغیر ازین معنی به بقا بعد الفنا وجود موهوبی حقانی کرده اند و بعضی
 قایل بآن شده اند که در وجود قلب اجماری باشد مثل حجر بیت و غیر آن تعبیر ازین حجر بیت نکته
 ذاتیه فی القلب کرده اند بسبب حجب غلیظ ظاهر نمی شود و گفته اند این نکته ذاتیه مثل مردم
 چشم است مثل سائست است که در روز جمعه پنهان است و گفته اند اگر بدوام ذکر و تلاوت اعمال خیر
 دل صافی و مری شود و قالها قایما بل سوی الحضره الحق الذائنه فینشر من ذلك الحجر
 نور من احد النجلی فیسیر فیها و ابی الجحیم فیهت العقل ذویه وینهم ذلك النور المشرق من ذلك
 الحجر و شعثا نه ولا یظهر لهم نورهم و احوالته لا ظاهره ولا باطنه و لهذا استعی الحجر البیت فاذ

سید شیخ محمد الدین بن عربی در تحقیق این سلسله در کتاب انوارات در باب فناء و سیم تحریر فرماید که اصحاب ایمان و هیئت
 سیر و قسم اند که هر چه اند که موقوف کرده اند بهمت خود را برین که پیغمبر صلی الله علیه و سلم نیست مگر منه و معلوم طریق صلیت
 بنیاب حق عزوجل و چون علم بدان حاصل آید واسطه از راه بر خیزد و قلبی می شود و میان آنها و میان خدای تعالی پیر آن گوید
 چون سلسله مسافت کنند بسوی خیرات نمی بیند پیش خود با قدم احدی از مخلوقات و آنها چون در آیند در محال صلیت
 خصلتی کنند حق با آنها بکلام الهی بغیر از سخنان حسین و دیگر است که است که شک کرده اند و نفوس خود پاک نیست و ماه بسوسه
 خدای تعالی مگر که پیغمبر صلی الله علیه و سلم را در صلیت و محبت پیران نباشد مگر که می کنند و احدی از خدای تعالی مگر که می بیند و در
 خود و پیغمبر صلی الله علیه و سلم را آنها را خطا یک خطا است که در میان رسول و لغت او

و جنود و جوی مشاهدہ نمی کنند و بمرتبه ارواح ہمہ رسیدہ است کہ در جمال اسد تجرید نمودند
 حسین بن علی علیہ السلام را پر سیدند کہ عارف را کے مشاہدہ شود گفت کہ چون شاہ نظام
 گردد و شواہد فانی گردند و حواس فلانہ و اخلاص مضمل شود یعنی شاہ حق نظام
 گردد و ان افعال و لطافت حق است کہ در ازل با تو کردہ است از انواع نیکوئیہا و کرامت با تو
 معرفت و توحید و ایمان بدو کہ ترا بخشیدہ است رویت این نعمتہا سے حق تعالیٰ تراز خود
 فانی گرداند از دیدن افعال و نیکوئیہا و اطاعت با سے خود تا بسیاری از افعال و طاعت
 با سے خود را در اندک آنچہ از ان حضرت بود مستغرق بانی و آنچہ از او بود اندک نباشد و آنچہ
 از تو بود بسیار نبود اما شواہد است کہ رویت خلق از تو ساقط شود یعنی نہ ضرر از ایشان
 بینی نہ نفع و نہ ذم و نہ مدح اما معنی ذہاب حواس است کہ حواس من نور حق فانی گردد و تا تو
 بنور حق بینی و بشنوی و بگویی چنانکہ رسول میفرماید **لَا حَکَايَةَ لِمَنْ حُرِّتْ بَيْنَ سَمْعِهِ وَ بَصَرُهُ**
يَنْقُطُ امر سیدوم چون بحق سبحانہ و تعالیٰ نزدیک گردد و حق عز و علا از مقام عزت بہ بندہ
 نزدیک شود گوید ادریک منزل جمع شدہ اند این را مقام منازلہ گویند **امر چہارم** بن عطا
 گفت رحمۃ اللہ تصوف است کہ حال خود را بحق تعالیٰ فرو گذارد تا متصرف و در حال خبر او
 تعالیٰ بنود **امر پنجم** جنید رحمۃ اللہ را پر سیدند کہ تصوف چیست گفت تصوف پیوستن
 سراسر بحق سبحانہ و تعالیٰ و این معنی خبر بقضاء نفس از اسباب و وسایط و قوت روح
 و قیام بحق دست نہد **امر ششم** ارباب احوال و احباب کمال اند کہ عقائد صافیہ ایشان
 بنا بر اصول صحت از کتاب است **امر ہفتم** ارباب تہلیہ و شواہد غلیبہ و باین مہر اہل ذوق و جہل و کشف
 عیان اند **قُلْ أَقْبَلُ سُبْحَانَہٗ وَ تَعَالٰی عَلَیْہِمُ بَلْطُفْلَہٗ وَ جَلَّ بِہُمْ عَرْشُ جَلَّ لِیْہِ بِعِظْفَہٗ**
لَہٗ بطور حکایت از پروردگار عالم از من سے سخند و از من سے نگرند از من سے گوید **لَہٗ** توجہ شدہ است
 با ایشان بہرانی خود و کشیدہ ایشان را بسوی خود و بندیت خویش با ایشان بہرانی باری تعالیٰ توجہ گردید پس
 خدا کردند ایشان بہ بندہ جانند سیر کردند بسوی ہوسہی گردانند ایشان را بسوی خدا چنانکہ ایشان را بگردانند

الاجلال الله وجماله حتى صار مستغرقا به يصير كأنه هو لا انه هو حقيقة
فيعبر عن هذه الحالة بالاتحاد على سبيل التجوز ونفى به الاستغراق و
عليه ينبغ ان يحل كلامه الى يزيد رجه الله حيث قال اسلمت من نفسي كما تسلم
الحية من جلد ها فظلت فاذا انا هو ويكون معناه اسلمت من نفسي انه
من ينسلك من شهوات نفسه وهو اها وهم اها فليس فيه مشع بغير الله
سبحانه ولا يكون له هم سوى الله سبحانه واذ المرء يحل في القلب اجلال
الله سبحانه وجماله حتى صار مستغرقا به يصير كأنه هو لا انه هو حقيقة فيعبر
اذا انبأ النور عن المنور بحاشا وخرق بين قولنا انه هو وبين قولنا هو هو ولكن
قد يغير بقولنا هو هو عن قولنا كانا انه هو كما ان الشاعر تارة
يقول كاني من اهوى وتارة يقول انا من اهوى من اهوى انا وهذه مرة اذ قد اطم
من ميسر قد تم السمع في المعقولات ربما لم يميز له احد ههنا الاخر فيض الى كمال
ذاته وقد يتزين بملازمة فيه من حلبة الحق سبحانه فيظن انه هو الحق سبحانه وقد
خالط غلط التصاريحي حيث رآنا ذلك في دات عيسى عليه السلام فاولا شارق نورا
الله سبحانه قد تلاه فيه فخالط فيه كمن ترى كوكبا في مرآة وفي ماء فيظن ان
الكوكب في المرآة او في الماء فيقال اليد ليا خذوه وهو مغرور وبه والصبي اذا رأى انسانا
المرأة ظن ان الانسان في المرآة فكذا لك القلب خال عن الصور في نفسه
وعن الهيات والماهية قبول معاني الهيات والصور والحقائق فيما يحل
القلب يكون كالتحليل به لانه متحل به حقيقة اعلم انه لا يميز في طور الولاية
ان يظهر من العبد ما يقصر العقول باستحالة نعم عجز ان يظهر في
طور الولاية ما يقصر العقل عنه بمعنى انه لا يدرك مجرد العقل فانه
امر عيان راي التجلية في ذاته عند تجليه سبحانه بذاته فيقول تارة ويبيح اخرى

یعنی چون در حق نیست شوند کمالات ذاتی که از حق و دروے سرایت کرده بقی راجع میشود و باز چون وجود حقانی و اورا از ذاتی می کنند ان همه باز بوسه خود می کنند این بود مقام اهل خصوص و من که یفرق بین مایحیله العقل و بین مال حیناله العقل فهو اخص من ان ینحط طبعا فافقوا و جهله و کمالات الصوفیه بناء علی مشاهدات الفتح الهمی طویرا لولایة و مجرد العقل فافقوا در ذلک امر ششم ابو یزید رحمة الله علیه گفت عالم کسے هست که علم از خدا و نه خود بگیرد در وقت که خوابد بے خفا درویت و درس کتاب و هذا هو العالم السبانی و المثلثه لا سائر و ایتنا که من لانا حیا مع ان کل علی من لذته و لکن بعضا بواسطه تعلیم الخلاق فلا یستغنی ذلک علیما لذتی با و علم لدنی علم بود که اهل قریب بتعلیم الحی و تفهیم ربانی بے واسطه معلوم و مغفوم گردد و آن علم را بمعرفت ذات صفات حضرت عزت و تعلق باشد آن علم را حق سبحانه تعالی در عالم غیب در دل ایشان اندازد و آن علم شهادت و جود و ذوق بود و نه بدالات عقل و نقل و این در وقتے باشد که نور حقیقت ظهور کند و مبارک فرار گردد بے حجاب صفات بشریت لوح دل از نقوش علوم روحانی و عقلی و سمی و حسی بکلی نجات شده باشد و بنده از وجود بشریت بیرون آمده و از بدن خویش ببدن حضرت حق سبحانه تعالی رسیده از ان صفت در معرفت ذات و صفات او جل ذکره ادراک معانی و فهم کلمات و تواتر امر نهم قال حجة الاسلام نبوت ولایت یکی از درجات دل آدمیت و حاصل آن سه خاصیت است یکی آنکه عموما با خلق از خواب چیز پاکشفت افتد یعنی ظاهر نموده شود و دروے را در یداری کشف افتد دوم آنکه نفس عموم خلق جز در تن ایشان اثر نکند نفس ویرا جانیکه خارج تن وی است اثر نکند بطریقے که صلاح خلق در ان باشد و فساد وی نه بود سوم عموم خلق را آنچه از تعلیم حاصل شود و او را بے تعلیم از باطن خویش حاصل شود هر کس که این سه خاصیت را جامع شود وی از پیغمبران بزرگ و ارکان بوفان پیغمبر بیکدر رجاء و از ان نبوت یا ولایت حاصل بود و در غیر بی هر کس از ان سه درجه حاصل بود از اولیا و بزرگ بود و در هر یک از این درجات تفاوت بسیار

۱۰
 در سبکده ملل
 به اجازت ساقی
 قاضی زن
 فتوحه کرد قایل
 خطاب است ادا
 بکس بیاید
 کلمات است کلمات
 معنوی بی جنبه
 اندک به جود لایق
 به اشیاء و کلام
 فتوحه و در وقت
 قاضی زن
 قاضی زن

از فضل در رحمت و توفیق یزدان	بدوره برده ام احمد شد
از جام مصطفی شرب الهی	مصفا غوره ام احمد شد
تو لایم محبوب است و از خود	شبه آورده ام احمد شد
درخت وصل را در باغ وصلش	ببار آورده ام احمد شد
ندارم پرده با معشوق و از خلق	اگر در پرده ام احمد شد
از قاسم پرده در پیش دل بود	فنا شد پرده ام احمد شد
اگر همه اش مسلم داریم پس شنیدنی است که هرگاه با عترف حضرت عترت مشایخ در توسط و عدم توسط اختلاف پیدا ندیش درین مسئله کلام حضرت مجدد فعل عترتین مانند ۵	
آرزو دارم که پرسم از تو بعد از آشتی	بے سبب از خالص بچاره رنجبین چه بود
باقی ماند این معنی که اکنون صرف عراض بر دعوی شکر همسری و غیره است این محمول است بر عدم اطلاع بر معانی این الفاظ که اقل فصلتناها فارسی است که <small>چنانکه غیبی است که شمس در جبین سوی دست خیزد</small> یا تیک الیقین	
سعد یا این همه فریاد تو بے چیز نیست	آهسته هست که دو دانه سران می آید
قال مخفی نمائند که توسط آنحضرت در شهود وصل موجب غلظت و جلال و سبق و تقدم است در درگاه عزت و عدم توسط بسبب تأخیر و سقوط و قصور حاصل حکایت عدم توسط آن راجح می گردد که سالک همیشه خادمانه همراه آنحضرت تبعیت و طفیلی میرفت و اقتباس انوار از وی میکرد و چون بقرب درگاه رسید بیشتر رفت و درون درآمد و آن حضرت را پس انداخت و بیرون درگرفت و از میان ساقط گردانید و خود در مجلس رساند و بر منصفه قرب و وصال به نشست و کامران شد و می گوید که من و تو برابریم من هم بنده و تو هم بنده و ترا توسط در میان من و خدا نمائند اگر چه در اصل بنده تابع تو و خادم تو بودیم و بواسطه تو رسیدیم الآن تو هیچ عمل و توسط عمارتی اقول همین خیال حضرت شیخ محمد اسد را کسان کسان بر سر آنکلا آورده بنای این خیال تعلیل است میان معنی توسط بالا بیان شده است که توسط آن سرور کائنات علیه السلام	

الیه الصلوٰۃ والسلام بدو معنی تواند بود معنی اول است که او صلی الله تعالی علیه و علی اله و سلم
 حائل و حاجب بود در میان سالک و در میان مطلوب و معنی دوم است که سالک لطیف است او
 بتوسط تبعیت متابعت او علیه و علی اله الصلوات والسلام بتلوی صلی گردد و در طریق سلوک
 پیش از رسیدن بحقیقت محمّدی توسط هر دو معنی کاین است چون فرقی را که میان هر دو توسط
 است از دست دادند صورت تخلی که مذکور شد پدید آید مثال توسط معنی اولی نیست که در تشریح
 شخصی را پیش باد شاه حاضر آرد و باد شاه بذر لیه وزیر از و کشف حال نماید داد هر چه گوید وزیر
 خدمت شاه رساند مثال توسط معنی ثانی این است که بر حال یکی از مقربان وزیر سلطان اطلاع
 باشد پس این چه که او مقرب بر سر سلطان بر وزیر تو جمیع خیال است سلطان خود آن مقرب را پیش خود طلب آرد و بر
 اتفاق نماید این مرتبت حاصل شود که شخصی را که برافعه درجه بتای باشد اگر چه این معنی خود ظاهر است مگر
 چون در چشمه ظاهر میان حقایق داشت شبه را بیان فرموده دفع ساخت چنانچه میفرمایند گفته
 نه شود که این عدم توسط اگر چه بیک معنی بود تصور می بجناب حضرت خاتمه علیه و علی اله الصلوٰۃ
 و التّحیة لازم می آید گوئیم که این عدم توسط مستلزم کمال انجذاب است علی صاحبها الصلوٰۃ و السلام
 نه مستلزم تصور و وجود توسط است زیرا که کمال متبوع آن است که تابع او لطیف و تبعیت او
 بجمیع درجات کمال برسد و هیچ دقیقه فرونگزارد و این معنی در عدم توسط کاین است نه در
 وجود توسط که انجاشود بے پرده است که اقصای درجات کمال است و انجاشود بپرده پس کمال
 در عدم توسط بود و تصور در توسط است پس ما مردم این افاده از قبیل بدیهات است از
 تحلیل محض و از قضایای شعریه قرار دادن حکم محض است و آنچه با که پیش ازین بچند بار معنی
 توسط گذارش نموده ام پس بار بار ضرورت با عاده ان نبود

یا ادبش هر دو طریقت گذر نه کردی	یا بخت من طریق مروت فرو نداشت
در سنگ لاخ قطره باران اثر نکردی	گفتم مگر بگردش مهربان کنسم

معنی این سطر را بچندین توضیح بزرگوارم ملاحظه فرموده شود و معمول باین مقام عالی عوین

دارد و حقیقت صورتش اینست که سالک از جهت کثرت اشتغال بذکر مستغرق در ذکر شد و هستی او و غیر
او از شعور سالک پاشیده شود و این پوشیده شدن از اصطلاح قوم عدم میگویند بسبب این علمیه هستی
مذکور ظهوری کند که سالک شاید از شعور همین هستی مذکور را وجود عدم میگویند در اصطلاح قوم در همین هستی
است که گفته اند وجود عدم احتمال دارد که بوجود بشریت عود کند چرا که وجود بشری
سالک از نظر دل سالک پوشیده شده بود از جهت استغراق او در ذکر و نه زایل مثل معنی علمیه
و احتمال دارد که از سالک تعقیری واقع شود که از استغراقش باز ماند که سائر وجود بشری
او بود و وجود بشری او ظاهر شود و عود مذکور عود کند **اللَّهُمَّ احْفَظْنَا مِنْ هَذَا** و گفته
اند وجود فنا احتمال عود ندارد سرش اینست که فنا موقوف است بکشف حقایق اشیاء که درین آیه
كَمْ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تَرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُفُثَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً الْآيَةِ
وَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُنْ شَيْئًا و در حدیث شریف **اللَّهُمَّ أَسْرِ بِنِي حَقَائِقِ الْكَشْفِ**
کما هی و تفکر ساعده خیر من عبادۀ سینه اشارت است بر این معنی بلکه جمیع قرآن دلالت
بر نفی وجود می کند و این فنا که عبارت از کشف حقایق است موجب محض است و گفته اند که
مرشد بر اینچ مدخل نیست و امام مرتب عدم تعلیم مرشد حاصل میشود و صورت تنبلی این معنی اینکه
وجود عالم ظل حقیقت محمدی است اینست که سالک بذوق کشف میکند که این وجود او ظل
مضنه است و مضنه ظل علقه است علقه ظل لطفه است و لطفه ظل طعام حتی بقیعت محمدی میراث
و جمیع عالم در آن حقیقت منحل میشود و کشف عالم مخلوق تا اینجا است و همین حقیقت مثل فلند
تمسک منکشف میشود که محیط حکمی عالم است و نهایت مقام ولایت خامه است و علم با ساریات
علم حضور است که ولایت عامه علم حصولی بود و این همه مراتب جذب است و ازین مقام نیز
ترقی واقع شود و معلوم میشود که این هم وجود ظنیست و حقیقی سیرش بر مراتب جواب می افتد
نمبر ازین مراتب بی شکل است مشتبه نمونه از انباشد و اگر تعریفی تقریر کند متنبی بیکانند و مرتب اول معلوم از این است
منتهی مراتب عالم افعال است این قوم عیالکجه مرتب از حدیث گویند و این مراتب موهول مراتب و شاد

نشار این اصل اسم اعظم است که حقیقت محمدی است در مراتب امار و مربی حقیقت مخلوقی است
صلی الله علیه وسلم و این مراتب و در مرتبه غیب انبیا است و شوق هیچ احدی نمیشود
چرا که این مندرج در اسم اعظم است و اسم اعظم مندرج در صفت علم است و صفت علم مندرج در ذات
است و معلوم است که ذات مدبر کسی نیست که آنکه الا بقضاء امر فاعلم است
سُبْحَانَكَ مَا عَمَّا قَوْلِكَ لَقَدْ تَقَرَّرْتُ بِكَ خیر صریح و این همه گفتگو فوق است شاکرین
را کشف میگوید شادانید و سالک را اگر چه وجود حدودی او محصل شده است از ذوق او
ولیکن اصل او در مراتب و در مرتبه است که علم حق است و چیزی که اصل او در مرتبه علم باشد هیچ
معلوم نمیشود ولیکن از صفتی بصفته تبدیل میگردد و فنا و اتم حاصل نیست و اگر چه این فنا و اتم
انبیا نبیا است و خصوصاً سید انبیا علیهم السلام ولیکن است را الطفیل را تبعیت بهره است
و از بخا هم ترقی واقع شود اندک این مرتبه هم علم صفت علم است که در مطلق قوم علم علی و مرتبه
حدوث و حقیقت محمدی گفته اند گویا اینست نسبت ولایت انبیا علیهم السلام که ولایت شاهر
اخصاص مدیخا علم با سید ایشان بجهت علم است چنانکه در ولایت خاصه بعلم حضوری بود و از بخا هم
ترقی نماید و اندک این مرتبه نیز نزل است و دانند که اصل همه ذات است و جمیع مراتب براتصال
این مرتبه بوده اند و محصل مستهلک شده در ذات را حقیقی و لا تدل بر از انار چیزی نماید
و گویای صلح الله و قضا عبارت از همین مقام باشد

چشم همداشک گشت و چشمم گریست	در عشق تو بے چشمم چه باید زیست
از من اثری نماند این عشق از چیست	بس من همه معشوق شدم عاشق کیست
و این است فنای اتم که است را الطفیل پیغمبران بهره و حکم و افر است هر کدام را بقدر تبعیت او معلوم شد که در فنا زوال وجود بشری سالک است از علم سالک بجای وجود بشری او وجود حقانی آمده است و مراد از وجود فنا همین وجود حقانیت و این وجود حقانی احتمال محدود وجود بشری ندارد چگونه احتمال داشته باشد که حقیقت خود را دانست سالک کما و نزل	

بسم الله الرحمن الرحيم

میش بوده است و حق را بحق دارد و فارغ شد از دعوی بمعنی و این فانی مثل مجنونست
و این است معنی ثنا و صلواتی که از بنده صادر میشود و حقیقت ثنا عالم اولیای جمیع کمالات
او کما هو هو است و حقیقت صلوة تفصیل صفات اوست تعالی بذات او کما هو هو لا یصلی
لشأنه علیک أنت کما انکیت علی نفسیک وقف یا محمد ان ربک یصلی الثابت باین
باشد و گویا این است نسبت مرتبه نبوت و ازین معنی بجز حضور در حضور و بجز دیگر
بجز نبوتی توان کردن و این است معنی کلام بزرگان که گفته اند از حقیقت محمدی عبور شده و یا
از مراتب و جوب گذرانیده و یا حقیقت محمدی حایل و پرده شهود نیست ندان خیالات فاسده
که بواسطه نور رسیدم تو از میان رفتی و حالا من و تو برابر شدیم و میان من و تو فرق نیست
تو هم بنده و من هم بنده و غیره و غیره بلکه این همه معنی است بر عدم خدمت علم تصوف پیران
و خواجگان لغتش بنده علیهم الرضوان که این معنی از وظایف ایشان است ۵

باسم بگویند نمیدانم | با من بود گفت نمیدانم | از من چون از بیان انانیت نام بود نمانی دانستم
قال اولکم و از اینجا است که آن سرور فرموده است علما اممقی کاتیبایه بنی اسرائیل
این را بران نکته چه متفرد و مترتب ساخته اند از بیان سابق خود لازم آید که فرمایند علما
اممقی کاتیبایه بنی اسرائیل را اقصی درجات کمال ثواب گردانید و در تمامه کمالات و کبریا
آن گردانیدید این خود بالاتر از مرتبه انبیا و بنی اسرائیل است زیرا که هیچ یک از ایشان شریک
آن حضرت صلی الله علیه و سلم در تمامه کمالات نیست و حق آنست که مرتبه علماء امت بمرتبه
انبیا نمی رسد و تشبیه باعتبار خلافت و نیابت در تبلیغ احکام و شرایع است چنانچه انبیا و بنی
اسرائیل تابع تورات بودند و بعد موسی علیه السلام تبلیغ احکام ان می کردند و در قدر و
مرتبه و نزدیکی محدثین این حدیث بصحت نرسیده است و حدیث العلماء و شرایع

۵ شبهه ای که کشای نور و نور ثانیان آن همه کشای خود کرد و آیت ای محمد صدامی و عازمی گنارده ۱۲ ۵

طای من مثل غیبی بر منزل بوده اند ۱۲ ۵ طای من مثل من ۱۲

طای من

واما حديث العلماء وثمة لا يذوقوا الا لربهم عن النبي صلى الله عليه وآله وقالوا ما هذا منكم
 منكم قال شيخنا يعني الحافظ بن حجر والذم في الزهري كشي انه لا اصل للمزار
 بعضهم ولا يعرف في كتاب معتبر وقد مضى في اكثر مواضع القرآن كاحملة
 القرآن ان يكونوا الا بلباء انما انهم لا يؤمنون اليهم ولا في نعم في فضل العالم العفيف
 بسند ضعيف عن ابن عباس رضي الله عنهما اقرب الناس من درجة النبوة اهل العلم والجهاد
 هرگاه میان خاندان انبیا اسد علیهم اسلام چون فرقی باشد که بر خاندان نبی نازل نشود و انبیا
 هم بطاوار و نبی باشند و اهل علم از درجه نبوت قریب تر باشند پس در صحت معنی این حدیث
 ریبی نیست از همین جا است که صوفیه کبار این را نقل کنند چنانچه شیخ محی الدین بن عربی
 قدس سره در باب چاردهم از فتوحات کیمی فرماید و قد مرده الخبر عن النبي صلى الله
 عليه وسلم علماء هذه الامة كانبیاء بنی اسرائیل یعنی فی اللزیزة التي اشرنا اليها
 فان انبياء بنی اسرائیل كانت تحفظ عليهم شرائع رسالهم و يقوم بها دينهم
 و كذلك علماء هذه الامة و ائمتها يحفظون حليتها احكام رسولها صلى الله
 عليه وسلم كعلماء الصحابة و من تزل عنهم من التابعين كالشورى و ابي حنيفة
 و ابن سيرين و الحسن و مالك و ابن ابی رباح و ابی حنيفة و من تزل عنهم
 علماء القاصدا كالأئمة و حديث المشهور على ما سنده ان شيخ ابی عبد الله خراساني قال
 من عظمى حجة نبوية و ذكر في هذا ما اصل حديثه كذا انك كذا به تترى است كذا بعد من عظمى حجة نبوية
 ما كذا قریب درجه نبوت اندكرا كذا به تترى است كذا بعد من عظمى حجة نبوية
 كذا قریب تر و میان درجه نبوت اهل علم و چاره بوده اند ۱۲ اسك از رسول الله صلى الله عليه وسلم كرم و می است که طای این است
 مشافیه ابی اسرئیل ندی یعنی در مرتبه که بآن اشاره کرده ام انبیا ابی اسرئیل شراعی غیر از خود را گفته اند و این
 ابی اسرئیل تا به بود چون کبیت علماء این است است که احکام رسول الله صلى الله عليه وسلم را حافظ بودند مثل علماء و صاحب و كذا
 بعد صاحب انداز تا به این مثل و در این میان و این سیرین و من و كذا و این بیع بابی منبغ و ابی عبد الله و انما

در حدیث
 کتب
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث
 و این حدیث

کالتشافی ابن حنبل من جری بحری هو الی علی حجتی حفظ الاحکام اما خاصا
 پس از تقریر بالا ظاهر است که در بخارینها صرف در ظاهر و کتاب خلاف ظاهر نیست فعلا
 للعرض الاثبات قال فی ردی شیخنا الحنفی میگفت یکبار گردانیدن فی شهر الولایة افضل من الفیوة مذکور
 شد فرمودند هر چند نعمیات و تاویلات راست و درست دارد اما موهم خلاف حق است باینکه
 این مناقض است تا قاضی نه حکام ایشان بسیار است باطله و عقاید اهل سنت و جماعت مقرر شده است
 و در جبهه نرسیده اقوال و تسلیم این قتل با این وجه تامل با واقع است که در مقدمه آنچه مسلک
 صورت میدهد رحمه الله علیه مذکور شده اتقان ظاهر است که این کلام از سکرایات است و فی الغمر
 صحیح نیست اگر تسلیم کنیم پس تناقض را تسلیم نمی کنیم زیرا که بعض تاویلات که در مقدمه مذکور
 شد نامان سخن راست و درست می نماید اگر چه موهم خلاف حق است این چه تناقض است در
 کلام حضرت مجدد در محامد علیه تناقض ملاحظ نیست و اگر تناقض بلحاظ مقامات متبادر گردان
 فی نفس تناقض نخواهد بود قال و قولکم در حدیث آمده که بنده چون به نماز داخل میشود و
 سجایک در میان بنده و خدا است مرتفع می گردانند اذ صلوۃ معراج مومن آمده و خط و افر
 از ان انصیب منی و اصل گشت چه رفع حجاب مخصوص به و اصل منتهی است پس از تعلق حیلولت
 و توسط ثابت گشت منتهی این خود صحیح است و لیکن این منی همینند که در تشهد که آخر وقت
 ادای نماز است و وقت اکملت و انیت شهود است می گوید اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَیْکَ اَیُّهَا النَّبِیُّ
 و بعد از وصول بحکم و اکمل مستغنی و فارغ نه نشیند از توسط به جمال و کمال انحصرت و نیاز و
 تسلیم و توجیه یدرگاه و پس هنوز توسط و توسط مرتفع نگزیده است و این حجاب که در وقت
 نماز مرتفع میشود و حجابها است که بنده بدان از مقام قرب و حضور و رافند نه حیلولت و توسط
 حقیقت محمّدی که و با خدا است دائم اقوال احمد مذکور که حضرت متر من خلاف این منی
 نمودند که در نماز حجاب مرتفع می گردد درین هیچ شبه نیست که مصلی کامل در وقت ادای نماز
 گویا از دنیا که از دولت قرب تامل انصیب است اگر انصیب حاد قرب غلّی دارد می براید و بهر دست

کتاب

بیت

که موطن قرب محلی است می پیوندد و دوسه که بان نشاء مربوط است مناسبت آن فرامی گیرد
و متعششان بنیادی حیرت و فراق درین نشاء از سر چشمه زلال نماز مانوس بسیراب اند و متولیان
بیدای کبریائی و جلال امر و در سر بر دوش عروسی او مدح و شوق بوسه وصال رسول الله صلی الله علیه
و سلم فرموده است **اِنَّ اَقَامَ الْعَبْدُ فِي الصَّلَاةِ مِثْلَ الْكُوفِ بِالْكَوْبِ الْجَنَانِ وَ كَشَفَتْ**
الْحُجُبَ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ رَبِّهِ وَ اسْتَقْبَلَتْهُ الْحُجُورُ الرَّائِعِينَ فَلَمْ يَخْطُطْ پس محب و استار کیه میان
عبد و معبود است مرتفع گردد و جلوه قرب پیدا آید و تشبه حکایت علاجیاست در صلوة که معراج
موسم است این را حجاب نباید گفت ظاهر است که اول بنده بمقام قرب رسیده و ثنا گفت بسطآن حتی
بکلمه تجلیات بندالی اخره و انتفات بمقریان درگاه کرده گفت اسلام ملک ایها بنی ابن مقام گویند
مقام شرم و نافذی است بنده ازین مقام ترقی کرده بکلمه اسلام ملینا ان طلب جازت عرض حال
کرده میگوید **اِنَّكَ اَلَا لَه** یعنی نیست موجود و فاعل معبود **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ** یعنی بخیرات تو و
أَشْهَدُ أَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ یعنی محمد صلی الله علیه و سلم که بنده تو و رسول فرستاده است
و وسیله است که بنده نوازی کرده فرستاده از برای هدایت باینده گان بے راه و دور از قرب
و ادحق خدمت بجای آورده باینده گان دور مانده را بتو رسانید و او را با با حق است و ادحق گزینی
او هم برست که چرا که بنده مالک چیزی نیست گویا گفت **أَلَا اللَّهُ هُوَ رَبُّ الْعَالَمِينَ** اخره و این مرتبه گویا
مثل مقام قاب قوسین است و اگر این معنی بدقی معلوم نیست بالفاظ جوع بکنید که بچه معنی خود
اند و اسرار وضع چیست شیخ مقرر در رساله تفصیل البرکات بعض اقوال منافی توسط نگاشته چنان
می نگارد که چون ورود این کلمه در اصل یعنی در شب حراج بصیغه خطاب بود دیگر تغییرش ندادند
و بعد وفات سرور عالم صلعم صحابه می گفتند السلام علی النبی نه به لفظ خطاب انتهی و ظاهر است
که این تقریر منافی این مقام است آنچه گفته شد که توسط و توسل مرتفع نگشت این چه فتراس است
چرا گفته نشود که شریع نماز به توسط سرور انبیا صلی الله علیه و سلم توسط را یعنی توسل است نه بنده برب
هرگز شیخ نیست بیولت حقیقت محمد صلی الله علیه و سلم است چرا توسط را در اهل حجاب مکنند چنانکه عینک که این محراب

شاه
برای این است
چون بنده
گشت از حق
برای این است
باسلام
و در این مقام
که در میان او
سیلان بود
اول است

نیست و متوسط است و چرا حقیقت محمدیه را حقیقت اکتفای حق نگویند فافهم و تذکره قال آنکه نوشته اند که رویت اخروی بی توسط و حیولت احدی نخواهد بود بے موقع است زیرا که سخن در رویت و شهود دنیا و نیست فاین بے پرده نمی باشد لا اقل پرده صفات در میان است و حقیقت رویت اخروی نیز بے پرده صفات نخواهد بود و صفات حق منفک از ذات نیست و بنا بر عرف است یکن ذات را با صفات در عرف و بدین ذات میگویند کسیکه زید را می بیند با چندین صفات از طول و عرض و لون و شکل و خزان میگوید زید را دید و هیچ کس نگفته است که در آخرت ذات بخت محمود از صفات را خواهند دید پس اگر روح محمد صلی الله علیه و سلم که با ذات حکم صفات دارد نیز باشد چه مانع است اقول برین کلام نقض تفصیلی دارد می شود صفات امر معنوی است که ذاتیم نبات است پس چگونه حایل ذات باشد در رویت بصری آری در رویت قلبی جایز است چرا که بدون صفات ذات مطلق در نقل نمی آید ۵

فهم سخن تانه کند مستمع	قوت طبع از متکلم میجوے
و آثار صفات که ظهور او در خارج ذات است و خارج از مراتب صفات است می تواند که حایل رویت بصری شود و در آخرت این حایل نباشد تا فریت لازم آید و فرق شود و آن جلای که به اساطیر ذاتی بے کیفی قابل اندکویا رویت بصری در پرده را در دنیا قابل اند چنانکه شیخ عبدالله بلبانی قدس الله سره گفته ۵	

تا حق بدو چشم سر نه بینم هر دم	از پاس طلب می نه نشینم هر دم
گویند خدا کبشم سر نتوان دید	آن ایشانند من چنینم هر دم
و بر تقدیر تسلیم می گویم که کلام در ضرورت و عدم ضرورت توسط است عام از آنیکه دنیاوی باشد یا اخروی و هرگاه و بدین ذات را با صفات در عرف و بدین ذات گویند و بر توسط صفات نظر نمی افتد و صفات را توسط نمی گویند پس اگر رویت اخروی را که تعجلی بعضی باشد بی توسط است گویند همان چگونه محذور لازم نیاید و در کلام حضرت مجدد در حتمه الله علیه این معنی مذکور نیست که	

و افاقی است که محاب مقصود پرده مشهود شوند نه آنکه ذات محمد صلی الله علیه وسلم را پرده گویند و از
 میان ساقط گردانند و چیزی را گویند که نباید گفت این تعین انشاء الله تعالی در روز جزا مضمحل گردد
 بلکه در عالم بدخ نزد آنحضرت مذکور شود اگر من پیش از شما از عالم رفتم اول شکایتیکه از شما پیش
 آنحضرت کنم این خواهد بود و اگر شما رفیق نخست گرفت و گیر که بر شما شود این خواهد بود و الله اعلم و
 اگر درین دنیا بوقایع و معالطات هم مطلع شوی نیز در این است اقول این معرفت را مخصوص
 امری داشتن تصور است چرا که تحقیقات بلا مرجع قرار ندهند چه این همه امور از افادات حضرت
 محمد است علیه السلام که هیچ یک بآن پے نه برده و آنچه در باب کمال شکوت و عظمت مخدوم متبوع
 فرموده شده تا به این مقام از دوی محفل نه کنند و به تبعیت و شریک دولت بنگارند و اگر در
 از غبار مخدوم پاک و صاف است عالم از نیکی فی ذات الله باشد یا بلوا زمه این را اسقاط رسول خدا
 صلی الله علیه وسلم با دعوی مساوات اندیشیدن خیال غلط است ساعتی مدیکه انصاف بر
 دیده حق بین نهاده ملاحظه فرماید که هرگاه تابع به تبعیت مخدوم متبوع بجای رسیده است
 پس این اثبات مخدومیت و تبعوعیت انخطا مرتبه تابع را مقتضی است نه اسقاط و مساوات
 را محو حیرت که بار بار از ذکر الزام که پادشاه دارد وجه سودایا انعادة این چنین الزام بے
 سرو پا عالم از نیکی هزار بار باشد غبار بے برداشتن می کشند حاشا و کلا بلکه قال مردمان این
 را محمول بر نفسانیت می کنند چه اگر خطا است یکبار و بار نه از اول تا آخر یک خطا این قدر
 استبعاد و اصرار ضرورت چیست که آنحضرت را پرده و حجاب نایم نهند چرا که موجب اعتقاد و انکشاف
 نه دانند و حقیقه امتحان نه گویند ز به سعادت ان عارف و کمال ان مشاهد که حق برادر مرآت
 محمدی مشاهده کنند نه آنکه پرده و حاجب بنگارند و میان این وان فرق زمین و آسمان است
 چه در صورت اول محال محمد و کمال حق هر دو مشهود شود و منظور گردد محمد صلی الله علیه وسلم
 ماحق بر آن آفریده است که در آئینه جمال و کمال وی قدس ذات را مشاهده کنند و در
 خلوت خانه حقیقت وی درآمده با ذات و صفات حق هر چه هست در اینجا

عبد

اقول معاف تارید حضرت مجید و رحمتہ اللہ علیہ را می بینیم کہ ہمزبان حال و قال تو بوسل و گدگد
 و استمداد و استفادہ از ان جناب کشادہ کہ بندگی و نیاز و شکستگی و بگی و غلامی سے نمایند
 بروی معتز بن نمیر نام کہ کدام در معرفت کشادہ اند و روسے حقیقت نموده کہ این چنین تمنان
 موجود آمدہ سر زردہ است حیرت است ظاہر آنست کہ شاد و غور و خورہ اید نمیدانم کہ از دست کہ خورہ
 وَاللّٰهُ اَعْلَمُ وَالْعَاقِبَةُ لِلْخَيْرِ

در حضور غیر باسن این مہر دشنام چیست | ای یقربان تو من این لطف بے ہنگام است
 قال - شیخ محمد و ما طریق صواب است کہ قطع نظر از این تفصیلات و تحقیقات معارف کہ مذکور
 است نموده بے تردد و تفصیل گویند کہ ہمہ فیوض و فتوح در اول و آخر ظاہر و باطن قبل الوصول
 و بعدہ مریدان را و مرادان را و محبوبان را ہمہ بتبعیت و طفیل و قوسل آنحضرت است
 و دیگر سخن نیست زیادہ چہ گوید اقول جناب الامکاتوبات شریعت بغور ملاحظہ فرمودہ شود در
 لکاتوبات شریعت چند جائزہ باین معنی رفتہ است کہ ہمہ فیوض و فتوح در اول و آخر ظاہر و باطن
 قبل الوصول و بعدہ مریدان را و مرادان را و محبوبان را ہمہ بتبعیت و طفیل و قوسل
 آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم حاصل است و اگر کدامی مطلب بقتضیل بیان کردہ شد مضائقہ
 ندارد قال عجب کہ این آیتہ کہ در شان کافران و مکذبان قرآن وارد شد و بَلْ کَذَّبُوا
 بِالْمَعِیْطِ الْعَمَلِ فَلَا یَنفَعُهُمْ تَاوِیْلُهُ در شان این نفیان نہ و نہ کردہ اید و ایشان ہم اگر این
 آیتہ را بخوانند و اَضَلَّکُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْمٌ چہ شود قال قول حضرت مجید و رحمتہ اللہ علیہ تمہاس
 است کہ در کلام عرب از متقدمین و متاخرین شایع و ذایع است لطف این است کہ در این آیت
 صرف بیان واقع است و ظنی نیست کہ از ان جنگ شان شان گردد و عجب کہ حضرت شیخ از طرف
 ایشان و اَضَلَّکُمُ اللّٰهُ تَعَالٰی عَلَیْمٌ برخوانند باین معنی از ذاب شیخ بغایت بعید است ۵

ہر دم آندگی غیر سبب را چہ علاج | بالہ شتیم ز لطف تو غضب را چہ علاج
 حضرت خواجہ محمد باہر سار رحمۃ اللہ علیہ و تحقیقات و ردیل آیتہ اَفَرَأٰیئْتُمْ مِمَّنْ اخْتَلَفَ الِہْکَ حَقًّا

وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمِهِ فَبِئْسَ الْفِتْنَىٰ ۚ وَكَادَتْ قِيَامُ السَّالِكِينَ تَطْلُعُ إِلَى الْغَيْرِ فَقَدْ
 ذَلِيلَ التَّطْلُعِ الْيَسِيرَ يَنْقُطِعُ عَنْ تَطْلُعِهِ إِلَى مَحْبُوبِهِ وَيَنْقُطِعُ عَنْ وَصْلِهِ وَفَرَحِهِ
 فَأَنْ عَرَفَ بِالْيَقِينِ أَنَّ الَّذِي سَمِعَ اخْتِلَافَ الْفَاهِوِ فَإِنْ وَهَلَكَ رَجَعَ مِنْ ضَلَالِهِ
 إِلَّا لَمَنَاتٍ إِلَيْهِ إِلَى هَذَا الْحَرَامِ عَنْهُ وَلَا قَبَالَ بَكْلِيَّةٍ حَلِيٍّ مِنْ عِلَالِ الْحَاقِقِيَّةِ وَمَحْبُوبِهَا هَلَاكِيَّةٍ
 فَإِذَا عَرَفَ هَذَا وَأَفْنَىٰ ذَلِكَ الْقَدَمَ الْيَسِيرَ مِنْ بَقَايَا كَثْرَةِ نَفْسِهِ بِحَيْثُ يَظْهَرُ وَحْدَةُ
 قَلْبِهِ وَيَتَجَلَّى فِيهِ حَقْرُ مَحْبُوبٍ وَحْدَةُ تَوْحِيدٍ عَلَىٰ صِرَاطٍ وَلَيْسَ عَنْهُ إِثْرُ اثْبَاتِ الْغَايَةِ فِي
 نَظَرِ شَهْوَى الْكُثْرَةِ يَظْهَرُ وَلَكِنْ مَعَ ذَلِكَ إِذَا رَجَعَ بِحُكْمِ مَرْفَعَةِ الشَّمَاءِ إِلَى نَفْسِهِ بِحُجْرَةِ
 وَعَقْلِهِ فَزَالَ عَنْهُ ظُهُورُ الْوَلِيدِ فَظَهَرَ لَهُ شَهْوَى الْغَايَةِ بِحَيْثُ يَزْعُمُ وَيَدْعَىٰ عَنْ هَذَا الْغَايَةِ
 ثَابِتٌ فَلَمْ يَثْبُتْ لِمَسَالِكِ فِي مَقَامِ التَّوْحِيدِ وَالْمَحْبُوبِ اثْبَاتِ الْغَايَةِ وَدَعَا أَيْاهُ كَرِهَتْ
 مَعْرِضُ الْإِطْلَاعِ بِرَيْنٍ مَعْنَى بَدْوِيٍّ مِنْ حُلْجِ تَلَاوُثٍ مِنْ نَائِيَةِ مَخْلَافَتِ مَقْصُودِ مَعْدُومَةٍ وَانْسِلَافِ

باصد كرسنه آن بت بدست مے رود	خود مے كند خرام و خود از دست میرود
------------------------------	------------------------------------

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنْ اتَّبَعَ الْهَدْيَ قَالَ وَنُوشْتَنَا مَكَّةَ بِكَ شَفِيعَ مَحَبِّهِ وَابْتِهَامِ مَحَبِّهِ بِبَقِيَّةٍ بِرَيْنٍ
 است که هیچ دقیقه از دقایق این راه و هیچ معرفتی از معارف این قوم میواسطه و بے نیابت
 او صلی الله علیه وسلم میسر نیست و منتهی را در رنگ بند می نیوی و برکات این راه بے
 تبعیت و بی تمسک حاصل نشود انتهی این امر مے محب علیست در دین احتیاج بکشف
 و ابهام چه دارد چه کمالات دین و صفات مسلمانان همه موقوف برین است و گویا تخصیص به

۱۵ آنکه سالک مادنی و فانی بسوی غیر باشد بقدر آن از قوت مجنونیت که باید از وصل و قرب دی محروم باشد پس
 هرگاه به یقین دانست که امری را که او را قدر داده است نیست نخواهد شد انگار ای التفات دی رجوع خواهد کرد و به احتیاجی
 و مصوب اصلی مستوحش خواهد شد پس چون این معرفت حاصل گردد و آن قدر فیصل المقدار نیست گردید و بجز انصافی در دلش
 نماند پس توحید حقیقی شکر گشت و اثبات غیر زائل گردید و شهود کثرت در نظر مے باشد لیکن هرگاه بسوی نفس حسن و جل خود
 رجوع آورد پس ظهور داده نماند و غیر مثل بافت پس سالک در مقام توحید نمی ماند آنکه اثبات غیر و دعوی مے باقی ماند ۱۲

و قایق و معارف و بیعت ان است که سخن در و است بلکه مقصود از بیان آن است که هر که این
 و قایق و معارف بیان میکند و مخصوص شرح و بیان آن است به یقین باید داشت که
 بکمال متابعت موصوف است و زبان رد و اعتراض از وی قاصر است چنانکه در اول کتاب
 افاده نموده اند بعد از آن زبان چندان سبوح و ثناء رسول الله صلی الله علیه و سلم و حنیف
 کلی توسط و توسل و صلی الله علیه و سلم گشاده اند که جان را سیلاب و دل را اشاد بگیروند
 و دفع تمام توهمات و سوءظن میکنند با وجود این رفع و سایط هستند آن از میان و قایق
 و معارف و کلمات دیگر نام در سواد ادب و گستاخی چیست اقول اگر که امی امر جمع علیه از
 کشف و الهام هم در یافته شود در آن مضایقه نیست و این معنی که مثنی بزرگ بدیدی است
 امر است محتاج بکشف و الهام واضح باد که مراتب علم با هم مختلفا دارند و اگر سوره اَللّٰهُمَّ اِنِّکَ اَعْلَمُ
 و آخر از اوقات تلاوت نموده شود این معنی ظاهر خواهد شد در حدیث است کثیر الخیر
 کَالْمَحَارِقَةِ نَقَلَ است که روزی علامه نقضانی از حضرت خواجہ نقشبند پرسیدند که عقیده
 شما در چیست ایشان فرمودند که عقیده اهل السنه و اجماعه علامه گفتند که اگر چه این است
 خود را ممتاز ساختن چیست ایشان فرمودند که آموزنی به یقین برسد اگر قائل گوید که ما مور
 دینی همه وحی است ظن چه حال دارد میگویم که حضرت ابراهیم در جواب اَوَلَمْ نَوْفِّرْ لَکُمْ
 وَلَکِنْ لَّیْسَ بِفِیْهِ حُجَّةٌ و حوا این گفته در جواب حضرت عیسی و تَطْمِیْنُ قُلُوبُنَا وَ نَعْلَمُ اَنْ قَدْ صَدَقْتُنَا
 بر تائید مکتوبات شریف مخفی نیست که مکتوبات شریف از کما احتیاج کلی به توسط و توسل
 صلی الله علیه و سلم بالا مال است برین یک مقام حضرت است

من به اختیار خود میروم از قفاے او	آن دو کند عین من بروم کشتن شان
-----------------------------------	--------------------------------

از همین جا است که طریقه نقشبندیه مجددیه در اربع سفت بنوی صلی الله علیه و سلم ممتاز
 است و میان باقران سرفراز تبعیض نیست اگر که این سلسله اند و متوالین طریقت زکریای

این طریقه

و قایق و معارف و بیعت ان است که سخن در و است بلکه مقصود از بیان آن است که هر که این
 و قایق و معارف بیان میکند و مخصوص شرح و بیان آن است به یقین باید داشت که
 بکمال متابعت موصوف است و زبان رد و اعتراض از وی قاصر است چنانکه در اول کتاب
 افاده نموده اند بعد از آن زبان چندان سبوح و ثناء رسول الله صلی الله علیه و سلم و حنیف
 کلی توسط و توسل و صلی الله علیه و سلم گشاده اند که جان را سیلاب و دل را اشاد بگیروند
 و دفع تمام توهمات و سوءظن میکنند با وجود این رفع و سایط هستند آن از میان و قایق
 و معارف و کلمات دیگر نام در سواد ادب و گستاخی چیست اقول اگر که امی امر جمع علیه از
 کشف و الهام هم در یافته شود در آن مضایقه نیست و این معنی که مثنی بزرگ بدیدی است
 امر است محتاج بکشف و الهام واضح باد که مراتب علم با هم مختلفا دارند و اگر سوره اَللّٰهُمَّ اِنِّکَ اَعْلَمُ
 و آخر از اوقات تلاوت نموده شود این معنی ظاهر خواهد شد در حدیث است کثیر الخیر
 کَالْمَحَارِقَةِ نَقَلَ است که روزی علامه نقضانی از حضرت خواجہ نقشبند پرسیدند که عقیده
 شما در چیست ایشان فرمودند که عقیده اهل السنه و اجماعه علامه گفتند که اگر چه این است
 خود را ممتاز ساختن چیست ایشان فرمودند که آموزنی به یقین برسد اگر قائل گوید که ما مور
 دینی همه وحی است ظن چه حال دارد میگویم که حضرت ابراهیم در جواب اَوَلَمْ نَوْفِّرْ لَکُمْ
 وَلَکِنْ لَّیْسَ بِفِیْهِ حُجَّةٌ و حوا این گفته در جواب حضرت عیسی و تَطْمِیْنُ قُلُوبُنَا وَ نَعْلَمُ اَنْ قَدْ صَدَقْتُنَا
 بر تائید مکتوبات شریف مخفی نیست که مکتوبات شریف از کما احتیاج کلی به توسط و توسل
 صلی الله علیه و سلم بالا مال است برین یک مقام حضرت است

لیلی و موسی مشک بوهر کس که دیدش موبو	دانند که زنجیر از چو زود گردان مجنون بود
آنکه شد که حضرت معترض مایه رفیع تمامی توجیحات و سوزن گردیده بسیدانی جان و شادابی	دل ساینده درین مقام همین قدر بر اے شکریه حضرت معترض کافی دایم س
ادای حق محبت عنایتی است ز دوست	و اگر نه عاشق مسکین پیچ خر سندان است
بجز آه الله عنا وعن سداو الجودین خلیل الخیراء بحرمة ننبیه سید الا نبیاء	معینا انچه شکایت رفع و سالیط و استنار آن از میان نقایق و معارف و کلمات دیگر که
نامر در سوادب و گستاخی است نموده شد محل تعجب است چو این معنی خود تناقض است	و سبب پیغمبری ز دومی گفت پنهان زیر لب
این سراسر اے آنکه اظهار محبت میکند	و پیش ازین مره بعد او لے و کرة بعد اخرے کیفیتش معروف است داشته ام و صد بار بعد از آنجا
برنگاشته ام اگر حضرت معترض بے بحقیقت کلام می بردند و مشک بلا من تصوف زده از عقل	عقلی و توجیحات دور از کار می گذشتند این توهم را گنجا بیستے نمی ماند
دل باند زلفت لیلی بند کار از عقل مجنون کن	که عاشق را زبان بر ارد مقالات خرد مندی
لاکن چون خیال میکنم که اغرام غشاوت بشری را مل شد هیچگونه شکایت را موقی نمی	یا بجز زیاد ازین چه عرض داشته شود
من ایچم و کم زبیر سچ هم بسیار س	او زبیر سچ و کم از هیچ نیاید کار س
قال مظهر راست که ارباب محو مفضل اند بر ارباب سکر و ارباب سکر محکوم وقت	اند و حال حاکم است بر ایشان و ایشان را این الوقت گویند و از تنگنای نفس و حال بر
نیامده و ایشان را با عیاب محو که ازین مضایق برآمده و حاکم و غالب شده اند بروقت	و ایشان را ابو الوقت گویند چه نسبت قال نه اولاً تعریف سکر و محو در میان
عقل نخبه منی است پس از ان اختلافیکه درین مسئلک واقع است شنیدنی شیخ شهاب الدین	سهروردی رحمة الله علیه در لغارف المعارف می طراز و السکر استیلاء سلطان الحال

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

در این باب
محققان

والصحو العن الموت نيبا لافعال و تهللوا لاقوال برین تعریف تقریر نہ کور راست می آید شیخ
 محی الدین بن عربی در فتوحات می طراز و هو علم الاحوال لهذا لا یكون الا لمن قام الطرب
 والالتذاذ بآس صاحب الفتوحات برای سکر سہ مرتبہ قرار داده سکر طبعی و سکر عقلی و سکر اخلاقی
 میفرماید فالسکر الطبعی سکر المؤمنین و سکر العقل سکر العارفين و بقی سکر
 الکمال من رجال الله وهو السکر الالهي قال فيه رسول الله صلى الله عليه
 و سکر الله عز و رب فيك تحايروا و السکران حيران فالسکر الالهي
 ابتهاج و سرور بالکمال و قد وقع في التخیل في الصبر و سکر فذلك سکر جمیع کما قال
 بعضهم و أسکر القوم ذو رکابین * و کان سکر في من السکرین
 ازین تقریر آشکارا شد کہ تفضیل ارباب سحر و یارب سکر و ما قابل تسلیم نیست تمامی ارباب
 سکر محکوم وقت نہ باشند و حال حاکم بر ایشان نباشد و چه سکر الی ابن چندین نباشد قال
 پس از ناخبر از بعضی اقطاب کہ قد زده ارباب سحر و تکلیف متاخرتے دمایا مئے و تفضیل بر
 مشایخ دیگر واقع شده است بامر الی است نہ بطلبہ سکر خیا کہ حضرت غوث اطفالین بام طریقین
 شیخ عبدالقادر جیلانی فرموده اند قد می هذا علی مرقه کل و لا الله و بزرگے دیگر
 فرموده است من تحت خضراء السماء مثل و امثال آن بامر الی است کہ در باطن علیا
 امد میباشند نہ صادر بطلبہ سکر و طمع حال و سکر حیرت و بے تمیز نیست و اشارت نهادن فی
 آنست کہ در بعضی احوال و مقامات حضرت رسول امد صلی امد علیہ وسلم قدم ایشان را
 طلبہ سکر طم حال است از زمین جاست کہ سکر کنے شود مگر کنے را کہ حرکت و شوق و التذاذ داشته باشد ۱۲
 سکر طبعی سکر مؤمنین است و سکر عقلی سکر عارفین و سکر کمال سکر الی است و حال امد صلی امد علیہ وسلم فرموده کہ
 در غریبین و ماخیز طمرا سکون گزشتہ می باشد سکر الی خوشی است کمال بر یکیکه جلی باری خالی بر قوسے انگشت سکر
 طاری غے غور الی سکر کن است یعنی گویند کہ قوم زود طرب سکر آوندند و سکر کن از ساقی است ۱۳
 ۱۴ کبست در آسمان مثل من ۱۵

حق نذر علی رقبه علی

ع ۴۴

بر اقدام خود ننهادہ فرمودہ اند کہ این قدم تو قدم من است پس گفت حضرت شیخ قدیمی حلی ہ
 علی رفقہ کل واللہ پس آن حضرت امثال امر الہی کہ بہ تجہ بیست و اربع واقع شدہ است
 قول احمد کہ تقدیر بیست و اربع امثال امر الہی قرار دادہ شد ۔

درین دیار از این نندہ ام کہ گاہے | نسیم طافنے زان دیار سے آید

آنکون شنیدنی است کہ انجہ از حضرت غوث اعظم رضی اللہ عنہ قدیمی حلی رفقہ کل و علی
 اللہ منقول است دران سہ مسلک است مسلک اول در حالت صحو فرمودہ با مثال امر الہی تمشی
 بنعمۃ اللہ مسلک دوم در حالت مکر فرمودہ ہمین است مسلک حضرت شیخ شہاب الدین بہروردی
 علیہ الرحمہ چنانکہ بیاد انشاء اللہ تالی مسلک سوم در حالت سکر یا قتال امر الہی فرمودہ این
 است تمسک امام یافعی رحمۃ اللہ علیہ قال اگر گویند پس چیست تفاوت و اختلاف احوال
 مشایخ و اولیاء از باب صحو و تمکین از صحابہ و غیرہم فخوان اللہ علیہم اجمعین کہ بعضی گفتہ بعض
 گفتہ اند گویم ایشان محکم نمی کنند مگر باذن خدا کے عزوجل و امر وی علی و علی پس کہ امر کردہ
 گفت ہم کہ امر کردہ نشدہ گفت چنانکہ نہ سکتے از مشایخ وقت پر سیدہ شد کہ آیا شیخ عبدالقادر بایں کلمہ
 را با گرفت گفتہ نعم یا گرفت بی کیفیت و گفتند این نشان قطبیت است و از اقطاب ہمہ
 زمانے کہے است کہ امر کردہ میشود بسکوت و گنجایش ندارد و اگر سکوت و بعضی امر کردہ می
 شوند بقول پس گنجایش ندارد ایشان را خبر قول این اہل است در مقام قطبیت زیرا کہ این سہ
 شفاعت است و شیخ صاحب عوارف رحمۃ اللہ علیہ مقتضای قیاس عقل و مبلغ علم خود این سخن
 را و امثال این سخن را بر شیخ سکر و غلبہ حال و استمران نفس حمل کردہ و حمل کلام شیخ بر قصد محبت
 این قول و عدم تصور ان چنانکہ شمار اے مصلحت وقت کہ درین مکتوب بہر حج و تفصیل
 سکر واقع شدہ است حمل کردہ اید بران ظاہر عبارت شیخ سیاقاً و سباقاً مخالف است ہم شیخ
 و سیاقاً این چنین رفتہ چہ توان گفت و قول مے درین باب مخالف قول اکابر مشایخ آنوقت
 مثل شیخ ابو مدین و شیخ ابو نجیب بہروردی کہ بہر شیخ شہاب الدین بہروردی است واقع شد

علی راقبه جمیع الاولیاء و همین قول حضرت مجدد استناد کرده اگر گفته شود که درعواله و استناد عوارف که به
 نسبت خاص ارشاد جناب محبوب بجانی رضی الله عنه کرده شده است برین خرم نمودن
 باطل است در عوارف نام نامی جناب محبوب بجانی مذکور نیست و نه ذکر خاص قول حضرت
 مودنه کلام عوارف بر اقوال و احوال حضرت مودنایا خصوصاً منطبق میتوان شد چه در عوارف
 ذکر تبتیان اهل سکر و مغلوبین وقت می باشد پس ارشاد فیه بیان اهل صحو و نمکین را که بامر
 ربانی باشد دران داخل نمودن از عقل و دیانت دور است علاوه بران هرگاه شیخ الشیخ
 حضرت شیخ نجیب الدین سهروردی این قول را تسلیم کردند و اطاعت فرمان نمودند و قایل
 این معنی شدند که این از امر ربانی است پس اگر احیاناً در عوارف این را محمول بر سکره
 نمودند و هرگز قایل ترجیح و تسلیم نمی شد و حاکم گفت که این قول از پیروان پامند و شن است
 زیرا که در عوارف نام نامی قایل بسبب شهرت گذاشته شده علاوه بران این قول مختص است
 بحضرت محبوب بجانی به نیجه که از حضرت غوث رحمة الله علیه منقول است از کسی دیگر مردی
 نیست در حجت الاسلام مردی است از شیخ ابی المفاخر عدی بن شیخ ابی البرکات بن صخر قدس
 سره که خبر داد مریدین که پرسیدم از عم خود شیخ عدی بن مسافر اسوی قدس سره و ایادانسته
 هیچ یکی از مشایخ متقدمین که گفته باشد قدیمی هذا علی راقبه کل ولی الله خبر شیخ
 محی الدین عبدالقادر حنی الله عنه گفت نمیدانم انتهی و در عبارت عوارف اگر چه ذکر تبتیان
 است مگر این هم مذکور است و کل فانقل من ذلك القبيل من المشائخ لبقا بالسكر درین کلیه
 تمامی منقولات مندرج است سواي این در عوارف مذکور است و من الشکل علیک ذلك
 ولم یعلم الله من استراق النفس السمع فلیزن ذلك بمیزان احوال اصحاب رسول الله
 صلی الله علیه و سلم و تواضعهم و اجتنابهم امثال هذه الکلمات و استبعاد
 ان یحوز للعبد التظاهر بشیء من ذلک حضرت مجدد استناد
 بقول عوارف نموده مقصودش همین است که این کلام از سکر مرز و دماغه بخیال عوام این

درین قول از مشایخ متقدمین که گفته باشد قدیمی هذا علی راقبه کل ولی الله خبر شیخ
 محی الدین عبدالقادر حنی الله عنه گفت نمیدانم انتهی و در عبارت عوارف اگر چه ذکر تبتیان
 است مگر این هم مذکور است و کل فانقل من ذلك القبيل من المشائخ لبقا بالسكر درین کلیه
 تمامی منقولات مندرج است سواي این در عوارف مذکور است و من الشکل علیک ذلك
 ولم یعلم الله من استراق النفس السمع فلیزن ذلك بمیزان احوال اصحاب رسول الله
 صلی الله علیه و سلم و تواضعهم و اجتنابهم امثال هذه الکلمات و استبعاد
 ان یحوز للعبد التظاهر بشیء من ذلک حضرت مجدد استناد
 بقول عوارف نموده مقصودش همین است که این کلام از سکر مرز و دماغه بخیال عوام این

معنی مستبعد می نماید آنرا دفع میکند و میفرماید که مرادش قصور این قول نیست که تو هم که
 آن عین محمّد است او است بلکه بیان واقع نموده است یعنی صدور این قسم سخن که بنی از میان
 و افتخار است بنی بقیه سکر کاین نیست که در صحیح خالص به امثال این سخنان حکم نمودن دشوار
 است انتهى امام باقری در نشر الحاسن می طرزد ان القوم وورد و البحر اللیس له ما قبل
 وکل احد من المنکرین علیهم من ذلك المورد و فاحل بما فيه من جواهر المعارف
 و الاسرار و المحکم جاهل و سقوا بکوس الوصل راح المحبة القی لم یثم ریح
 من لم یقض من قتل نفسه نجبه فاخذ ینکر علیهم من لا یعرف تلك الجواهر التي
 لا یعرفها الا من هو فی ذلك البحر ما هو و صدرت عنهم الفاظ فی حال التبرک
 فاخذ ینکرها من لا یعرف القدر و ذلك یجهله بالاسرار التي فی تلك المعارف
 و المراح التي فی تلك المعارف و ما انا و ان كنت جاهلا بذلك او من به واسلك
 فی الجواب المذكور سبعة مسالك المسلك الاول الاعتذار عنهم بالسکر ذلك
 ان الشطیفات الصادرات عنهم مضام و قه لما وقع منهم فی حال السکر الغیبة
 بوار ذلت الاحوال و السکر سبب مباح یسقط التكلف فی الشرع بالشرط
 المعروف فی كتب الفقه المسلك الثاني الاعتذار عنهم بصدد و رد ذلك فهم علی سبیل
 الحکایة عن الله سبحانه المسلك الثالث الاعتذار عنهم بالامر اعنی ان من الشیخ
 المذكور و امر و ابه فصدر عنهم اقتتال الامر و یكون ذلك الامر تنویها بفضلهم
 و بیاناً علو شأنهم و قهریفاً للجاهل بکبیر قدرهم و امرشاداً الی التعلیق بهم و التوسل
 برفع جاههم و غیر ذلك من المصالح و من ذلك ما روی فی کتاب مناقب الشیخ
 عبد القادر رضی الله عنه من طرق کثیرة بروایات شہيرة عن جماعته من المشائخ الاکابر
 و العلماء الافاضل و الاخبار الثقات و اشتهموا استفاض حق فی الجهات البعیدات
 فی مجلسه و هو علی الكر من یتکلم علی الناس قد می هذه علی رقة کل ولی الله

این قسم سخن که بنی از میان
 و افتخار است بنی بقیه سکر کاین نیست که در صحیح خالص به امثال این سخنان حکم نمودن دشوار
 است انتهى امام باقری در نشر الحاسن می طرزد ان القوم وورد و البحر اللیس له ما قبل
 وکل احد من المنکرین علیهم من ذلك المورد و فاحل بما فيه من جواهر المعارف
 و الاسرار و المحکم جاهل و سقوا بکوس الوصل راح المحبة القی لم یثم ریح
 من لم یقض من قتل نفسه نجبه فاخذ ینکر علیهم من لا یعرف تلك الجواهر التي
 لا یعرفها الا من هو فی ذلك البحر ما هو و صدرت عنهم الفاظ فی حال التبرک
 فاخذ ینکرها من لا یعرف القدر و ذلك یجهله بالاسرار التي فی تلك المعارف
 و المراح التي فی تلك المعارف و ما انا و ان كنت جاهلا بذلك او من به واسلك
 فی الجواب المذكور سبعة مسالك المسلك الاول الاعتذار عنهم بالسکر ذلك
 ان الشطیفات الصادرات عنهم مضام و قه لما وقع منهم فی حال السکر الغیبة
 بوار ذلت الاحوال و السکر سبب مباح یسقط التكلف فی الشرع بالشرط
 المعروف فی كتب الفقه المسلك الثاني الاعتذار عنهم بصدد و رد ذلك فهم علی سبیل
 الحکایة عن الله سبحانه المسلك الثالث الاعتذار عنهم بالامر اعنی ان من الشیخ
 المذكور و امر و ابه فصدر عنهم اقتتال الامر و یكون ذلك الامر تنویها بفضلهم
 و بیاناً علو شأنهم و قهریفاً للجاهل بکبیر قدرهم و امرشاداً الی التعلیق بهم و التوسل
 برفع جاههم و غیر ذلك من المصالح و من ذلك ما روی فی کتاب مناقب الشیخ
 عبد القادر رضی الله عنه من طرق کثیرة بروایات شہيرة عن جماعته من المشائخ الاکابر
 و العلماء الافاضل و الاخبار الثقات و اشتهموا استفاض حق فی الجهات البعیدات
 فی مجلسه و هو علی الكر من یتکلم علی الناس قد می هذه علی رقة کل ولی الله

این قسم سخن که بنی از میان
 و افتخار است بنی بقیه سکر کاین نیست که در صحیح خالص به امثال این سخنان حکم نمودن دشوار
 است انتهى امام باقری در نشر الحاسن می طرزد ان القوم وورد و البحر اللیس له ما قبل
 وکل احد من المنکرین علیهم من ذلك المورد و فاحل بما فيه من جواهر المعارف
 و الاسرار و المحکم جاهل و سقوا بکوس الوصل راح المحبة القی لم یثم ریح
 من لم یقض من قتل نفسه نجبه فاخذ ینکر علیهم من لا یعرف تلك الجواهر التي
 لا یعرفها الا من هو فی ذلك البحر ما هو و صدرت عنهم الفاظ فی حال التبرک
 فاخذ ینکرها من لا یعرف القدر و ذلك یجهله بالاسرار التي فی تلك المعارف
 و المراح التي فی تلك المعارف و ما انا و ان كنت جاهلا بذلك او من به واسلك
 فی الجواب المذكور سبعة مسالك المسلك الاول الاعتذار عنهم بالسکر ذلك
 ان الشطیفات الصادرات عنهم مضام و قه لما وقع منهم فی حال السکر الغیبة
 بوار ذلت الاحوال و السکر سبب مباح یسقط التكلف فی الشرع بالشرط
 المعروف فی كتب الفقه المسلك الثاني الاعتذار عنهم بصدد و رد ذلك فهم علی سبیل
 الحکایة عن الله سبحانه المسلك الثالث الاعتذار عنهم بالامر اعنی ان من الشیخ
 المذكور و امر و ابه فصدر عنهم اقتتال الامر و یكون ذلك الامر تنویها بفضلهم
 و بیاناً علو شأنهم و قهریفاً للجاهل بکبیر قدرهم و امرشاداً الی التعلیق بهم و التوسل
 برفع جاههم و غیر ذلك من المصالح و من ذلك ما روی فی کتاب مناقب الشیخ
 عبد القادر رضی الله عنه من طرق کثیرة بروایات شہيرة عن جماعته من المشائخ الاکابر
 و العلماء الافاضل و الاخبار الثقات و اشتهموا استفاض حق فی الجهات البعیدات
 فی مجلسه و هو علی الكر من یتکلم علی الناس قد می هذه علی رقة کل ولی الله

اولین و آخرین غیر از اصحاب کرام صنی امدهم غالب ظهور آمده بود و لفظ کل ولی الله بدین
معنی فرموده باشد پس در اولیاء اهل ولایت خاصه نظر امامست که بوصول ولایت انبیا
منوط است اگر چه مخفی باشد قدم حضرت بر رتبه هر ولی اهل مرتبه عامه و خاصه ولایت مطلق باشد
یعنی توفیق ایشان بر آن همه دیگران واقع باشد و اولیاء اهل کمال باطن مرتبه خاص انخاص
و خاص انخاص ولایت مطلق ازین زیر قدمی بیرون باشند و چون نادرست که در اولیاء
است فردی بولایت انبیا برسد که این مرتبه خاص انخاص از ولایت مطلق است بلکه بولایت
طائفه هم که این مرتبه خاص از ولایت مطلق است پس حکم مرا کثرت راست لاچار کل اولیاء هم
توان گفت و رسیدن اجلم و کمالات ولایت انبیا آسان ندانند که بر بالانش آنچه پیش ازین
نوشته شده است در کتب رسایل اکشده اولیاء است نایاب است و دیگر اکابر قدس
اسرار هم بنظر کل مطلق مخصوص بر زمانه ایشان گفته اند و معلوم این مسکین آن معانی گشتند
که مذکور شد و یک روز پیش تر از روز تسوید این حقیقت قبل ازین سجد سال همین هر دو وجه
که بالا مسطور گشت بخاطر می گزشتند که اندامان وقت روح آن حضرت غوث الثقلین جانم
شد و باین فیه این عبارت فرمود که فرزند اباین هر دو وجه خود هیچ غلطی نیست بعد از ان
معلوم شد که این کلمه از آنحضرت بے نظر و تفکر بطریق بے قصدی بالقادر بانی از غیب ظاهر
شده است و حضرت شیخ الشیوخ هم در عوارف فرموده است سر و که این کلمات حضرت
شیخ عبدالقادر در سر بر آمده اے برادر نزد این فقیر بر تقدیر سکر این سکر مدوح است نه مذموم
ازین جهت که هیچ ترقی خالی از حالت حق مطلق نمی شود مستحق حلی باشد یا خنی و چون آنحضرت
مدان مراتب خاصه مخصوصه خود مشرف شده اند بقدرت الله سبحانه بی تکلف و بی قصد
بالقادر فرمودند قد می هذه علی رتبه کل ولی الله حین ان تقو ظاهر ولایت که بر وجه نامه
نصیب خود یافتند و روشن است که در کلام صوفیه ظهور سکر عبارت از انان حالت است که حیا
احالت نتواند پوشیدن چیز بر آن چیز پیش از ان حالت لایق لازم بوده است پس وضع شد

که حضرت اصحاب کرام و حضرت مهدی و بعضی افراد دیگر هم من حیثیت کمال باطن مرتبه انحصار
 انخواس و ولایت انبیا زیر قدنی بیرون باشند و فوق بلکه افوق بوند اگر چه از همه اولیا
 اولین و آخرین غیر اصحاب کرام من حیث جمع آن هر دو وجه مذکوره که کمال ظاهر و ولایت خاص
 انخواس و کمال غوثیت باشد که منصب اکمل مستوجب کمال مرتبه خاص انخواس و کمال غوثیت
 باشد که منصب اکمل مستوجب کمال مرتبه خاص ولایت تفوق آنحضرت غوث الثقلین واقع
 باشد اما کسانی که من حیث کمال باطن ولایت خاص انخواس برابر ایشان باشند را برایشان
 تفوق داشته باشند امانت پیدا نمی کنند و آن تفوق مستلزم افضلیت غوث الثقلین هم
 و شان نمی باشد *فأفهموا السراسر کلام الاکمل یا انخوانی و اگر این جمله مخصوصه را بگذریم*
 و بر حکم علی العموم آیم ما سه اولیا آنوقت باشند از مبتدی تا منتهی ولایت مطلق چنانچه حضرت
 حماد و باسن هم که پیغمبت ایشان بوده اند فرموده اند که این عجبی را قدمیت که در وقت وی
 برگردن همه اولیا است آن وقت خواهد بود هر آئینه ما مور شود تا آن که بگوید قدحی هذه علی
 سراقبة کل ولی الله همه اولیا گردن نهند و بدانند که لفظ ما مور بنظر اثبات سکر که حضرت شیخ
 الشیوخ علیه الرحمه فرموده است مراد با مرعنی باشد تقدیرا و اراده با مرعلی الهام و آنکه حضرت
 حماد و باسن گفت که این عجبی را قدمیت است دلیل بر مرتبه مخصوص ظاهر میکنند از مراتب ولایت مطلق
 که قدمی گفت بقید حرف یا قدم حکم کرد و معتبر ساخت یعنی چنانچه اشارت مرتبه غوثیت تا سه
 که اکملیت مرتبه خاص است با وجود مرتبه خاص انخواس از ولایت مطلق و نیز از عبارت شیخ حماد
 مذکور قید زمانه ایشان عبارت وقت ایشان هو یا نیست نیز نقل است که از حضرت شیخ فریدالدین
 چشتی قدس الله تعالی سره شخصی پرسید که شیخ عبد القادر جیلی رحمه الله علیه قدمی بنده ام فرمود
 است شامچه میفرمایند فرمودند که اگر من در آنوقت می بودم بر چشم خود میگردم پس تا بدان
 شیخ فریدالدین گفته اند قدس سر هم که این اشارت بتخصیص مانه ایشانست بنظر کل مطلق
 اولیا است آن زمانه و زمانه عبارت از مدت صد سال است و نیز چون مجدد آن مانه خود ایشان

بودند و در آنوقت دیگر هم قرین ایشان واقع نباشد لاجرا قدم ایشان برگردن همه اولیاء
 آنوقت بود یعنی همان زمانه نقوق ایشان بر همه آن اولیاء واقع باشد و این نقوق نه مثل
 نقوق دیگر است بلکه سبحت نقوق است دیگر باید دانست که لازم نیست که در هر مائیکس دیگر
 افضل از مجددان ماته نبود چنانچه حضرت شیخ ماقدهس سره که مجدد این الع ثانی است و هدی
 الع حضرت مهدی افضل و اکمل از ایشان و همه اولیای است مبعوث شد نیست ایشان
 تعالی آیتی در حیدر آباد دکن که ما وارد انیم اصله اجمری تا این زمان که ششلا اجمری است
 در قول قد می هذه على رقبته كل في الله معرکه اراد پیش است درخی از فضلا
 سلسله قادریه می فرماید که حضرت غوث انام رحمة الله علیه این جمله را در حالت محو فرموده و
 درین کلام توقیت نیست و بعضی حضرات از سلسله چشتیه قایل به توقیت بوده اند و سلسله
 تحریر از طرفین پس دراز است بهمیم که آخر الامر کدام مسلک بر گزینی اثبات می نشیند و که افیم حق
 روی فتح و نصرت می بیند این خیال بر همین تقریر گفتا و بر زیدم اگر کسی را زیاد تحقیق منظور
 نظر بوده باشد رسایل ملاک معاصرین ملاحظه فرماید قال و مریدان شمارا درین سخنان شما
 سه قسم یافتیم جمعی میگویند که ما چه دانیم که ایشان چه میگویند و ما را کجا مجال فهم سخنان ایشان
 است هر چه گفته اند اعتقاد می کنیم که حق است و جماعت میگویند که اینها از سکرو بے خودی
 است و فرقه میگویند که هر چه ایشان میگویند و میکنند همه با ما الهی است و من هم برین سه
 با شتم اگر بر این قاطعه از کرامات و آیات که از ان بزرگان منقول و مشهور است مشاهده
 کنیم و بے انهم بکام تحسین ظن مجوز و متوقفم الا این حرف که در وی نسبت بسرور کائنات
 صلی الله علیه و سلم ستاحی و بے ادبی لازم می آید این بابی شک منکر میدانم ان الله لا
 یأمر بالفساد و التلکیر قول آنچه در باب مریدان گفته شد کیفیتش این است که مریدانیکه
 هنوز بسا به تکمیل نرسیده بودند و فهم و درک مطلب بکثرت شریف یعنی داشتند بعضی
 از ایشان گفته باشند که ما چه دانیم که ایشان چه میگویند و ما را کجا مجال فهم سخنان ایشان

و مریدان ششلا اجمری

هر چه گفته اند تعداد میکنند که حق است و برخی از ایشان ظاهراً هر چه باشند که از سر خود می گویند است
و فرقه که میگویند که آنچه ایشان میگویند و میکنند همه با امر الهی است این قول محقق و صواب
است و برای تسلیم این دعوی آنچه ضرورت بر این قاطعه از کرامات و آیات گفته شد اگر مرد
از ان عنایت الهیه است که موجب استقامت بر احوال سینه و اعمال صالحه باشد پس حضرت
شیخ را خود بران اعتراف است و از زبان حضرت باقی باشد قدس سره نیز شنیده اند و اگر مرد
از کرامت معنی متعارف است پس گفتیش از مقدمه باید جست قال و بهر تقدیر چنانکه عادت
این فقیر است توقف و تسلیم و تجویز در میان داشت که صد در آن ناسخی از مقام محو و تکلیف
باشد اما شایان شریف خود اعتراف کردید و گفتند که هر که مثل این قسم سخنان گفته باشد آن
سکر است و سکر را هیچ بر محو کرده اید و گفته اید که محو صرف بی مزج سکرین تصور است و محو
خالص نصیب هم ایشان سخن اشتراعی است و خلاف اصطلاح قوم و اجماع مشایخ است که محو مرتبه
الست که صاحب آن بکمال تمیز و اطلاع بر مراتب و مقامات متصف شده در هیچ جا بسکر که
بے تمیزی و بے اطلاعی است از تمامه اشیا و مفروض نگردد و در حقیقت محو و سکر ضدانند که
جمع نمی شوند محو خالص که آنرا نصیب عوام گفتند که ام است سخن در مقام عارفان و کاملان
و اهل امد مخصوص میرود و از کلام ایشان معلوم میشود که از بزرگان آنها که محو ایشان بسکر
ممزوج نیست و محو صرف دارند و باین نوع کلمات تکلم نکرده اند داخل عوام اند این چه سخن
است اقول آنچه حضرت مجدد رحمه الله علیه فرموده اند عین صواب است اعراض از ان
بسبب عدم مجاهده است یا عدم اطلاع است بر اقوال صوفیه کرام تا آنکه از این دو امور کاملاً
حاصل نشود و در معرکه تصوف قدم نهادن خالی از خطر نیست

	یا غمی روی و هیچ بیدمی از رم	که از شگفتن گلهاتو هوا نرسد
درین مقام اولاً حقیقت سکر و محو مذکور می شود سکر در عرف صوفیان عبارت است از رفع تمیز میان احکام ظاهر و باطن بسبب انکشاف نور عقل در اشعه نور ذات و بیان این سخن آن است		

ببین

که اهل وجد و طایفه اند مجبان ذات و منشاء وجد ایشان ذات بود و مجبان صفات منشاء
 وجد ایشان عالم صفات در وجد مجبان صفات فقرات و وقفات بسیار اتفاق افتد و تفاوت بسیار
 مجبان ذات بسبب عموم ذات و خصوص صفات و نیز وجدی که از عالم صفات بود آن قوت
 ندارد که وجدی که از انوار ذات دارد پس واحد ذات در بدایت وجد بحیث قوت
 و غلبه که دارد و مغلوب سلطنت حال گردد و عقل که رابطه تمیز و بصیر قلبی است در توانا شده
 انوار ذات و غلبه آن متخلف و متغایر شود و سر رشته از دست تصرف و اختیارش سبک
 گردد چنانکه محل حکم ظاهر که تفرقه است از محل حکم باطن که جمیع است باز شناسد و پد افشاء الله
 ربوبیت که گمنون خرنیز عزت اند میلات نمایند و مثل سجانی و انا الحق زبان انبساط دراز
 کنند و صوفیان این وجد را باعتبار توانا و قوت غلبه حال خوانند و باعتبار رفع قیصر سکرو
 اما صحو عبارت است از معاودت قوت تمیز و رجوع احکام جمیع و تفرقه با محل و مستقر خود و
 بیانش آن است که چون وجود سالک در نهایت حال غلبه انوار ذات فانی و مستهکمشود
 حق سبحانه در نشأه ثانیه او را وجودی باقی بخشد که از لمعان انوار ذات متلاشی و محمل نگردد
 و هر صحنه که از وی فانی شده باشد عادت کند پس عقل نیز که رابطه تمیز است معاودت
 نماید بطراز لوث حدوث و باقی به بقا حق تعالی و برزخ گردد میان روح و نفس تا هیچ یک
 صروج از حد خود تجاوز ننمایند و بر یکدیگر نفی نکنند و حکم جمیع را با مستقر خود که عالم روح است
 راجع گردانند و حکم تفرقه را با محل خود که عالم نفس است رد کنند و ترتیب افعال و تهدیب احوال
 و حفظ اداب و کتم اسرار هر یک دیگر باره باز آمد و برویجه که از آفت زوال امین بود چون
 معنی سکرو صحو منقش خاطر شریف شده بدگر خدشائی که به کلام حضرت معتر من متنبط میشود
 متوجع میشود و شاول هرگاه کلام صوفیه کرام گاهی از صحو و تمکین و گاهی از سرشبه سکرو
 بر سر زند پس عموماً محل کلام این طایفه بر صحو و تمکین نشاند خدشده و دوم صحو صرف به
 منج مکرر این تصور گرفتن و صحو خالص را نصیب عوام دانستن سخن اختراعی نیست و در

در و سبب حصول مرتبه الهی و وصول به بناسبتا تنهایی هر کس که ممکن الوجود است پس مرتبه
 اول را بنسبت اغریه نسبت در رساله تشریح آورده است سکر بر صوفی فضل دارد چه صحت
 سکر اهل انبساط و مواجید بود و از لطایف جمال در سکر کشف یابد و بنده در سکر بشواید
 حال قایم باشد و در حالت صحو بشرایط علم در مقام سکر بے تکلف بود و در وقت صحو بی نقص
 و هرگز صحو بکس بود سکر بکس در ترجمه عوارف آورده است که سکر را باب قلوب ابا باشد و
 آن استیلا حال است از مشایخ کبار و شیوخ نامدار بعضی وقت کلماتی متضمن عجایب اسرار
 و غرایب آثار در وجود آید آن بواسطه بغایب سکر بود صاحب محور اینجا راه نیست و نیز
 سکر بر دو نوع است یکی سکر از محبت باشد و آن بے علت بود و توار و آن برویت منعم باشد
 یعنی مینمده خود ندیده باشد و این از لوازم مقتدیان است و دوم سکر از شراب
 مودت بود و آن معادل باشد از رویت نعمت که خود بیند و این را بر صوفی فضل نتواند بود
 و همچنین بر دو نوع است یکی بر اقامت محبت کشف بود و دیگر صحو بغفلت است و این هر دو صحو
 مبتدیان است این صحو بران سکر فضل نباید انتهی خدشه چهارم ادعای این معنی که صحو
 و سکرند آنند که جمع نمی شوند خلاف تصریح اکابر صوفیه است در سبب المعانی می گوید سکر و
 حیرت در طایفه اهل سکر بر سه وجه است سکر محبت و سکر محبت و سکر کلمه که
 ازین مقام از مستان بر آید و در شریعت مقبول نباشد آنان کلمه برایشان مواخذ و عتاب
 نه باشد سکر محبت مرغی ابراهیم علیه السلام را بود در آن روز که او را جانب التلش نزدی
 استخوان حضرت محمدیت بود و همچنین گوشت زهر آلوده در شکم حضرت رسالت صلی الله علیه و
 سلم بیخ اثر نگذرید که در و نه صلی الله علیه و سلم در سکر محبت پر بود و همچنین ابوالطیب
 در کشف الحجب است اما سکر بر دو گونه باشد یکی بطراب بود و دیگر بکاس محبت و سکر سودنی معلول باشد که تواند
 آن اند و بے نعمت بود و سکر محبتی بے علت بود که نماند از رویت منعم بود پس هر که نعمت بیند بر خود ندیده باشد سکر
 منعم بیند چون بوی منید و نماند و باشد اگر چه اندر سکر بود سکرین می باشد و صحو نیز بر دو گونه باشد یکی صحو بغفلت و دیگر

در و سبب حصول مرتبه الهی و وصول به بناسبتا تنهایی هر کس که ممکن الوجود است پس مرتبه
 اول را بنسبت اغریه نسبت در رساله تشریح آورده است سکر بر صوفی فضل دارد چه صحت
 سکر اهل انبساط و مواجید بود و از لطایف جمال در سکر کشف یابد و بنده در سکر بشواید
 حال قایم باشد و در حالت صحو بشرایط علم در مقام سکر بے تکلف بود و در وقت صحو بی نقص
 و هرگز صحو بکس بود سکر بکس در ترجمه عوارف آورده است که سکر را باب قلوب ابا باشد و
 آن استیلا حال است از مشایخ کبار و شیوخ نامدار بعضی وقت کلماتی متضمن عجایب اسرار
 و غرایب آثار در وجود آید آن بواسطه بغایب سکر بود صاحب محور اینجا راه نیست و نیز
 سکر بر دو نوع است یکی سکر از محبت باشد و آن بے علت بود و توار و آن برویت منعم باشد
 یعنی مینمده خود ندیده باشد و این از لوازم مقتدیان است و دوم سکر از شراب
 مودت بود و آن معادل باشد از رویت نعمت که خود بیند و این را بر صوفی فضل نتواند بود
 و همچنین بر دو نوع است یکی بر اقامت محبت کشف بود و دیگر صحو بغفلت است و این هر دو صحو
 مبتدیان است این صحو بران سکر فضل نباید انتهی خدشه چهارم ادعای این معنی که صحو
 و سکرند آنند که جمع نمی شوند خلاف تصریح اکابر صوفیه است در سبب المعانی می گوید سکر و
 حیرت در طایفه اهل سکر بر سه وجه است سکر محبت و سکر محبت و سکر کلمه که
 ازین مقام از مستان بر آید و در شریعت مقبول نباشد آنان کلمه برایشان مواخذ و عتاب
 نه باشد سکر محبت مرغی ابراهیم علیه السلام را بود در آن روز که او را جانب التلش نزدی
 استخوان حضرت محمدیت بود و همچنین گوشت زهر آلوده در شکم حضرت رسالت صلی الله علیه و
 سلم بیخ اثر نگذرید که در و نه صلی الله علیه و سلم در سکر محبت پر بود و همچنین ابوالطیب
 در کشف الحجب است اما سکر بر دو گونه باشد یکی بطراب بود و دیگر بکاس محبت و سکر سودنی معلول باشد که تواند
 آن اند و بے نعمت بود و سکر محبتی بے علت بود که نماند از رویت منعم بود پس هر که نعمت بیند بر خود ندیده باشد سکر
 منعم بیند چون بوی منید و نماند و باشد اگر چه اندر سکر بود سکرین می باشد و صحو نیز بر دو گونه باشد یکی صحو بغفلت و دیگر

حجام چون حضرت رسالت را صلے الله علیه وسلم حجامت کرد همه خون حضرت سالت یا شام
 سکر و دم مهابت است چنانکه عمر رضی الله عنه ردای مبارک حضرت رسالت علیه السلام گرفت
 بروی می کشید و مانع می شد و می گفت که یا رسول الله بر جنازه عبد الله آنی که او از منافقان
 بود نماز گذار و حضرت رسالت پناه صلے الله علیه و سلم بر عمر بیج مواخذه نکرد سبب آنکه
 در و نه او سکر نهابت بود و سوم سکر محبت چنانکه موسی علیه السلام سر بارون علیه السلام
 را گرفته می کشید علماء ظاهر که ایشان از عالم جبروت که عالم انبیا است محروم اندگویند که این
 چنین سکر در انبیا جایز نیست پس سکر محبت بمنزله غفلت است و حیرت چنانکه در مستی خمر
 در خوردن خمر و در مستی نیست بلکه مقصود شارب النش و نشاط و ذوق است پس انبیا
 علیهم السلام را علی التواتر و توالی وارد است و حاصل است از مستی معصوم اند که بنجبر
 باشند اما ذوق و النش و نشاط از بخری نیست بلکه کرامت من الله است پس سکر اولیا
 نیز بمبیین طریق است که اولیا در مقام اقتدا و متابعت اند و انبیا علیهم السلام در مقام
 مسند مقتدا و امامت اند بدانکه سکر شراب محبت با نسیات و ذوقیات بر انبیا علیهم السلام
 نیز جایز است بی هیچ قیل پس اگر این چنین سکر در اولیا قدس الله و ارحمهم صادر نشود امکان
 نباید کرد خدشه پنجم استعجاب ازین معنی که بزرگانی که صحو ایشان بسکر مغرور است و
 صحو صرف دارند و باین نوع کلمات تکلم نکرده اند داخل عوام اند منی است بر عدم رجوع به
 کلام الله تعالی و عوارف المعارف مذکور است ^{لله} فالتسالك الجود لا یوهل للشیخة
 ولا یبلغها بقاء صفات نفسه علیه فیقف عند خطه من رحمة الله
 تعالی فی مقام المعاملة و الریاضة

اگر بود ناخوش اندوز نابود شادمان
 تصنیف را مصنف نیکو کند بیان

از حادثات بر در آن صوفیان گریز
 ز ایشان نشو حقایق فقر از برای آنکه

قال و گفته آید که سکر بطامی که به تخاشی قول کوانی آرفتم من کوانی محمد انان بهجود

آمد ازین عبارت مدح سکر و اعلا رشان آن مفهوم است و در آن گفته آید که بجای ابطالی
 بجای آن سانس ندارد که آن از دایره النفس و افان برآمده و این درای نفس و افان است و آن از سرشپه
 جوش سرزده و این از عین محو برآمده اینجا ترجیح صحو نموده مفاخرت و مباحثات بدان
 کرده آید و گفته آید که سکر ظاهر شدن حالی است بزرگ ولی تواند که پوشیده دارد چیز را
 که پوشیدن آن واجب بود پیش از ظهور آن حال و این تحمل دو قسم است یکی آنکه آن
 چیز منکر و قبیح است و پوشیدن وی ازین جهت بود یا صبح است لیکن در ستر و کتمان
 آن صحت دینی بود و لازم نیست که آنچه در کلام اهل اسد واقع شود البته ازین قبیل باشد
 نه از قسم اول از جهت عدم عصمت و خود ترک واجب که کتمان سرور غایت صحت است
 بر نه تعدیل لازم آمده است و صاحب سکر معذور است اگر بے اختیار محض گردد و اختیار و
 تحلف را مدخل نبود بعد از آن سکر بار که در کلام اکابر واقع شده است عذر کرده تحسین نموده
 آید و مسلم داشته آید و دیو بر بر میگفتند که این بیچاره با پی باصل نبوده گرفتار ظل مانده اند
 اقول درین کلام حضرت شیخ رحمه الله در صد و بیان محارضات و منافات بوده است
 که در کلام حضرت مجدد رحمه الله علیه واقع است فاما هر سیکه بر مصطلحات صوفیه کرام طاهری
 و وقوفی دار و نیک میدانند که هیچ اختلاف بمیان نیست و آنچه ظاهر کرده شد بنی بر عدم
 اطلاع است بر کلام صوفیه صافیه قدس الله سرار هم در پرده مباد که صاحب فتوحات
 تعریف صوابین عبارت فرموده الرحمن ^ع الی الاحساس بعد الغیبه بواله دقوی و اردقوی
 سکر است سکر و صحو هر دو فی نقیض قوتی دارند چون سکر صاحب محل است اولاً بر طبیعت
 مستولی گردد و محل بلحاظ نسبت و استعداد خود گاهی صحو را خواهد پس صحو طاری گردد این
 توار و ضعف و قوت یکی بلحاظ دیگری نیست بلکه خیال نسبت و استعداد محل است ازین
 تغییر اشکال شد که هر صحو بعد سکر باشد اگر صحو قبل سکر باشد باصطلاح صوفیان را صحو نخواهند گفت و فتوحات
 مکی می طرز آنکه لایکون صحو فی هذا الطريق الا بعد سکر و اقبل السکر فلیس بصاحب سکر

بجای آن سانس ندارد که آن از دایره النفس و افان برآمده و این درای نفس و افان است و آن از سرشپه جوش سرزده و این از عین محو برآمده اینجا ترجیح صحو نموده مفاخرت و مباحثات بدان کرده آید و گفته آید که سکر ظاهر شدن حالی است بزرگ ولی تواند که پوشیده دارد چیز را که پوشیدن آن واجب بود پیش از ظهور آن حال و این تحمل دو قسم است یکی آنکه آن چیز منکر و قبیح است و پوشیدن وی ازین جهت بود یا صبح است لیکن در ستر و کتمان آن صحت دینی بود و لازم نیست که آنچه در کلام اهل اسد واقع شود البته ازین قبیل باشد نه از قسم اول از جهت عدم عصمت و خود ترک واجب که کتمان سرور غایت صحت است بر نه تعدیل لازم آمده است و صاحب سکر معذور است اگر بے اختیار محض گردد و اختیار و تحلف را مدخل نبود بعد از آن سکر بار که در کلام اکابر واقع شده است عذر کرده تحسین نموده آید و مسلم داشته آید و دیو بر بر میگفتند که این بیچاره با پی باصل نبوده گرفتار ظل مانده اند اقول درین کلام حضرت شیخ رحمه الله در صد و بیان محارضات و منافات بوده است که در کلام حضرت مجدد رحمه الله علیه واقع است فاما هر سیکه بر مصطلحات صوفیه کرام طاهری و وقوفی دار و نیک میدانند که هیچ اختلاف بمیان نیست و آنچه ظاهر کرده شد بنی بر عدم اطلاع است بر کلام صوفیه صافیه قدس الله سرار هم در پرده مباد که صاحب فتوحات تعریف صوابین عبارت فرموده الرحمن ^ع الی الاحساس بعد الغیبه بواله دقوی و اردقوی سکر است سکر و صحو هر دو فی نقیض قوتی دارند چون سکر صاحب محل است اولاً بر طبیعت مستولی گردد و محل بلحاظ نسبت و استعداد خود گاهی صحو را خواهد پس صحو طاری گردد این توار و ضعف و قوت یکی بلحاظ دیگری نیست بلکه خیال نسبت و استعداد محل است ازین تغییر اشکال شد که هر صحو بعد سکر باشد اگر صحو قبل سکر باشد باصطلاح صوفیان را صحو نخواهند گفت و فتوحات مکی می طرز آنکه لایکون صحو فی هذا الطريق الا بعد سکر و اقبل السکر فلیس بصاحب سکر

و لا هو صاحب حق بکلیه چنانچه صاحب حق و با اختیار خواهد گفت در حالت مکرر تازی در میان امور که
 که لایق اداعت و اشاعت است و با اختفا و استار است باقی نماند و بسا باشد که امور را
 بر زبان آمد چنان بجا است و در اینده تازی تمام حاصل گردد و آنچه قابل اداعت است بر زبان
 آرند و آنچه لایق استتار است مخفی دارند ازین سبب قول صاحب مقبول است و قول سکران
 مقبول نیست اگر چه قول سکران هم حق باشد لیکن این کلیه نیست شهر است که حضرت
 شبلی رحمة الله علیه فرمودند که ما و منصور حلاج از یک کاسه نوشیدیم پس حلاج سکر آورد و
 محموس و قتل گردید چون بحلاج این خبر رسید گفت که اگر شبلی نوشیدی آنچه نوشیده ام
 حالش همان شد که من دارم یا همان گفتمی که من گویم چون شبلی از ارباب صحو و تمکین
 بود و حلاج از ارباب سکر قول شبلی را بر قولش ترجیح دهم چون حالت صحو حالت اختیار است
 پس صاحب صحو استغفار کند از نیکه بجا است سکر امر پوشیدنی را بر ملا گفته چون سکران مثل نایم
 یا مجنون نمی باشد بلکه او را فی الجمله احساس باقی باشد لهذا استغفار کند و عرفا شطحمیات
 را تاویل کنند چون این امر متعش خاطر شریف گردید پس دانستی است که در کلام حضرت
 محمد در رحمة الله علیه لغاری و سخا لغی نیست چون در مکتوب شریف اندراج یافته بود که ارباب
 سکر منصور حلاج با شیخ ابو القاسم جنبه و غیره مشایخ محبت با داشت ابو حامد غزالی در مشکوٰۃ الانوار کلمات منصور
 را مثل انا الحق و باقی انکبتة الا الله را محال حسنه بر آورده و گفته که این از فطرت محبت و شدت و جود صادر شده و زنی
 در مجلس حامدین مجلس وزیر امام مقتدر منصور قاضی ابی نعمت کلامی از منصور سرزد قاضی و فقها حاضر مجلس فلم یفتوا فی قتل
 و سه بر داشتند منصور ایشان را منع کرد و گفت که من مسلمان هستم و انا اهل سنت از فتوای قتل با جناب نه زید ایشان
 هیچ اصفا کرده منصور بار بار همین کلام را اعاده میکرد و اگر ایشان فتوای قتل بزرگداشتند حلاج همان وقت متعبد کرده شد
 وزیر مقتدر از کماهی کیفیت مجلس اطلاع داد و مقتدر حکم داد تا ایشان را بهر ارتاریانه زندگاری عاقلانک شود و فقها را لا بازم
 بهر ارتاریانه زندگیمانان گردانند و وزیر کلامش داد و گفت که دو بار سبکم متعبد و او را تا زیاده پس دستش بریده
 شود پس پیشش برست و دیگرش پس پاسبان شود و بجزش پس گردنش زده شود و بجزش سوخته شود اگر ترا بفرید که من غفلت

در میان امور که
 امور را
 بر زبان آمد
 چنان بجا است
 در اینده تازی
 تمام حاصل گردد
 و آنچه قابل
 اداعت است
 بر زبان
 آرند
 و آنچه لایق
 استتار است
 مخفی دارند
 ازین سبب
 قول صاحب
 مقبول است
 و قول سکران
 مقبول نیست
 اگر چه قول
 سکران هم
 حق باشد
 لیکن این
 کلیه نیست
 شهر است
 که حضرت
 شبلی
 رحمة الله
 علیه
 فرمودند
 که ما و
 منصور
 حلاج
 از یک
 کاسه
 نوشیدیم
 پس
 حلاج
 سکر
 آورد
 و
 محموس
 و
 قتل
 گردید
 چون
 بحلاج
 این
 خبر
 رسید
 گفت
 که
 اگر
 شبلی
 نوشیدی
 آنچه
 نوشیده
 ام
 حالش
 همان
 شد
 که
 من
 دارم
 یا
 همان
 گفتمی
 که
 من
 گویم
 چون
 شبلی
 از
 ارباب
 صحو
 و
 تمکین
 بود
 و
 حلاج
 از
 ارباب
 سکر
 قول
 شبلی
 را
 بر
 قولش
 ترجیح
 دهم
 چون
 حالت
 صحو
 حالت
 اختیار
 است
 پس
 صاحب
 صحو
 استغفار
 کند
 از
 نیکه
 بجا
 است
 سکر
 امر
 پوشیدنی
 را
 بر
 ملا
 گفته
 چون
 سکران
 مثل
 نایم
 یا
 مجنون
 نمی
 باشد
 بلکه
 او
 را
 فی
 الجمله
 احساس
 باقی
 باشد
 لهذا
 استغفار
 کند
 و
 عرفا
 شطحمیات
 را
 تاویل
 کنند
 چون
 این
 امر
 متعش
 خاطر
 شریف
 گردید
 پس
 دانستی
 است
 که
 در
 کلام
 حضرت
 محمد
 در
 رحمة
 الله
 علیه
 لغاری
 و
 سخا
 لغی
 نیست
 چون
 در
 مکتوب
 شریف
 اندراج
 یافته
 بود
 که
 ارباب
 سکر
 منصور
 حلاج
 با
 شیخ
 ابو
 القاسم
 جنبه
 و
 غیره
 مشایخ
 محبت
 با
 داشت
 ابو
 حامد
 غزالی
 در
 مشکوٰۃ
 الانوار
 کلمات
 منصور
 را
 مثل
 انا
 الحق
 و
 باقی
 انکبتة
 الا
 الله
 را
 محال
 حسنه
 بر
 آورده
 و
 گفته
 که
 این
 از
 فطرت
 محبت
 و
 شدت
 و
 جود
 صادر
 شده
 و
 زنی
 در
 مجلس
 حامدین
 مجلس
 وزیر
 امام
 مقتدر
 منصور
 قاضی
 ابی
 نعمت
 کلامی
 از
 منصور
 سرزد
 قاضی
 و
 فقها
 حاضر
 مجلس
 فلم
 یفتوا
 فی
 قتل
 و
 سه
 بر
 داشتند
 منصور
 ایشان
 را
 منع
 کرد
 و
 گفت
 که
 من
 مسلمان
 هستم
 و
 انا
 اهل
 سنت
 از
 فتوای
 قتل
 با
 جناب
 نه
 زید
 ایشان
 هیچ
 اصفا
 کرده
 منصور
 بار
 بار
 همین
 کلام
 را
 اعاده
 میکرد
 و
 اگر
 ایشان
 فتوای
 قتل
 بزرگداشتند
 حلاج
 همان
 وقت
 متعبد
 کرده
 شد
 وزیر
 مقتدر
 از
 کماهی
 کیفیت
 مجلس
 اطلاع
 داد
 و
 مقتدر
 حکم
 داد
 تا
 ایشان
 را
 بهر
 ارتاریانه
 زندگاری
 عاقلانک
 شود
 و
 فقها
 را
 لا
 بازم
 بهر
 ارتاریانه
 زندگیمانان
 گردانند
 و
 وزیر
 کلامش
 داد
 و
 گفت
 که
 دو
 بار
 سبکم
 متعبد
 و
 او
 را
 تا
 زیاده
 پس
 دستش
 بریده
 شود
 پس
 پیشش
 برست
 و
 دیگرش
 پس
 پاسبان
 شود
 و
 بجزش
 پس
 گردنش
 زده
 شود
 و
 بجزش
 سوخته
 شود
 اگر
 ترا
 بفرید
 که
 من
 غفلت

در مکتوبات بحسب اعتقاد و قابلیت ایشان و ظهور ذات وی تعالی و تقدس در مریا و
منظاهر چنانکه اهل وحدت وجود می گویند اقول درین کلمات و دیگر کلمات که بطوشرح بسو
حضرت عارفین مثلاً الیهم بالبتان منسوبند مردم اختلاف با دارند بعضی نسبت به بعض
کلمات گویند که دروغ نبر بسته شده و بر شی بسوی تاویل متوجه شوند مگر قول جمهور عارفان
است که این چنین کلمات از سر حشر به سکر برآمده اند اگر بالفرض نسبت بعضی المینان حاصل
گردید که دروغ است فاما نسبت بعضی دیگر چه توان گفت بجز آنکه گردن تسلیم خم کرده آید و اگر
نسبت بعضی قابل بسکر شدند چنانچه تسلیم قول حضرت مجدد رحمة الله علیه لازم می آید
تسلیم کردم که نزد بعضی چنان است که در انتساب کلمات توحید بر حضرت بایزید بسطامی
قدس سره دروغها بسته اند فاما درین شبهه نیست که بعضی عرفا می گویند که آن کلمات از
سر حشر به سر برزده پس محتاج به تاویل خواهند بود چنانکه شطحیات را تاویل کنند قول حضرت
جنید رحمة الله علیه هو العارف والمعرف ولون الماء لون انسانیه از قبیل فنا فی الخلق
نیست والا در بر متصوفین مذکور می شد و محتاج تاویل نمی شدند پس از شطحیات باشد و
درین مکتوب بحث از شطحیات شیخ محی الدین بن عربی نیست تا ضرورت ذکر نهیب وی می بود
معینا شیخ محی الدین بن عربی نسبت به دیگران لب شطحیات بدیشتری کشاید و این مسئله
را حضرت مجدد رحمة الله علیه در مکتوب دویست و هفتاد و یکم از جلد اول الشرح و بسط توضیح
فرموده سطرهای چند از آن درین مقام نقل کرده میشود اول کسیکه تصحیح بتوحید وجودی
کرده است شیخ محی الدین بن عربی است عبارات مشتاق ما تقدم هر چه که
از توحید و اتحاد خبر می دهد اما قابل حمل اند بر توحید شهودی چه هر گاه غیر حق را جل شانہ بنید
بعضی گویند لیس فی جنتی سوی الله و بعضی ندای سبحانی زنند و بعضی لیس فی الدار غیره
و یا را نداد و دهند این همه گلهها است که از شاخ به میک بینی می شگفتد هیچ کدام را دلالت
بر وحدت وجود نیست آنکه مسئله وحدت وجود را میباید فصلی ساختند و در سنگ صفت و خود ندین خود شیخ محی الدین

فی حال سکوت شیدا فیعطیه الصقوان یستغفر الله من ذلک و غدره مقبول
 وان الاستغفار عندنا فی طریق الله یكون فی مقامین المقام الاول فاذا ذکرناه
 و هو ان یبد و منه ما ینبغ ان یمید و منه شئ یوجب الاستغفار فیستغفر من هذا مقامه
 ای یطلب ان یستره الله و کشف عنائه ان یبد و منه بحکم ذلک الحال و ینبغ
 ان یستره و هذا هو المقام الثانی الذی لا یحل الاستغفار فیند بوز یطلب
 الستر عن الله عز و جل عن حکم یوجب علیه الاعتذار من وقوعه
 و هذا هو استغفار الکابر من الجبال المعصومین
 و شرک درین مقام حسب مطلق متصوفین است نه تکملین از عدم مزاولت
 حکام صوفیه این چنین غدرشات وارد کرده میشود و نزد صوفیه رویت غیر شرک گویند پس
 خود را از غیر بهتر دانستن چه شرک نباشد و کشف لکجهوب مذکور است ابو بکر شبلی نویسنده
 شرک لانه صیانه القلب عن رویته الغیر لا غیر تصوف شرک است از آنچه آن صبا نیت دارند
 از رویت غیر و وجود غیر نیست یعنی اندر اثبات توحید رویت غیر شرک بود و چون اندر
 دل غیر را قیامت نبود صیانت کردن مرا و را از ذکر غیر محال بود بنگرید بپستی مولانا می و فرماید

تا که باشد یاد غیر می در حساب	ذکر بولی باشد از تو در حجاب
تا بود یک ذره از بهستی بجای	کفر باشد گر نهی در عشق پاس
گر همه عالم ثواب تو بود	چون تو باشی آن عذاب تو بود
گر شوی چون خاک دره پایمال	تا بد جان را بدست آری گمال
تا تو با خویشی عد و بنی همه	چون شوی قانی احد بنی همه

مولانا عبد الرحمن جامی در نغمات و در ذکر ابو بکر شبلی می آید عبد الرحمن خراسانی گوید که شخصی
 بدر سرائی شبلی آمد و برز و شبلی فرمود آمد سر برهنه و پاس برهنه گفت کرامی خواهی گفت

جای دعوی این امر نکرده اند که صحر خالص دارند و ^{عَلَيْهِمُ الْبَيِّنَاتُ} اما ثانیاً
 هرگز مقرر قوم نیست که مرتبه اهل سکر نازل و سایل است بلکه این مسئله مختلف فیهاست چنانکه مذکور
 شد اما ثالثاً پس آنچه حضرت مجدد رحمه الله علیه تحریر فرموده اند نه برای اثبات سکر است و نه
 برای تصحیح و تصدیق این معنی که آنچه واقع شده بسکر بلکه تحقیق این معنی است که بزرگان بسکر
 کلام کرده اند و کلام سکر قابل طاعت نیست فاین حد از امن ذلک درین کلام از حضرت
 مجدد رحمه الله علیه اعذار و انکسار دانستن غلط فہمی است از حضرت مجدد رحمه الله علیه هیچ جا کلاً
 صادر نشده است تا نگذایش این قول باشد که مخدور دارید چیزی از مستی و بخودی واقع
 شده است بدیده تامل بنگرند که جواب بعد از تسلیم بطور قضیه شرطیه است و کلامی شرطیه
 مستلزم تحقق مقدم نیست میفرمایند مخدوم این قسم سخنان که مبنی از افشاکی اسرار باشد و از
 ظاهر معروف در هر وقت از مشایخ طریقت قدس الله تعالی اسرار هم ظهور آمده است و عادت
 ستمه این بزرگواران گشته امری نیست که این فقیر آن را ابتدا کرده باشد و اختراع نموده
 لبس ^{عَلَيْهِمُ الْبَيِّنَاتُ} هذا اول فاس و مرآة کسرت فی الاسلام پس این همه شور و غوغا چیست اگر غلطی
 شده است که ظاهرش مطابقت با علوم شرعی ندارد آن را باندک توجه از ظاهر معروف
 نموده مطابق باید ساخت و مسلمانی را معتمد نباید کرد اشاعت فاحشه و تقیض فاسق هرگاه در
 شریعت حرام و منکر باشد تقیض مسلمانی بجز اشتباه چه مناسبت بود این امارا بقای پس بر
 تقدیر تسلیم میگویم که حضرت مجدد رحمه الله علیه در معارف لدنیہ می فرماید باید دانست که در هر
 مقامی از مقامات ولایت و شهادت و صدیقیت علوم و معارف جدا است که مناسبت
 ان مقام است در مرتبه ولایت علوم سکر آمیز بسیار است که سکر غالب است و صحر مغلوب در مرتبه
 شهادت که ثانی درجه است از درجات ولایت سکر مغلوبیت پیدامی کند و صحر غالب می آید
 و از احوال سکران کلیه نیست و در درجه صدیقیت که ثالث مرتبه است از مراتب ولایت و شهادت
 درجات ولایت است و فوق آن درجه ولایت نیست بلکه مرتبه نبوت است علوم آن درجه

من
بگویم
آنکه
اصول
نابین
نیز
که
نکر
نعم

از سرگرمی برآمده اند و مطابق علوم شرعی گشته صدیق همین علوم شرعی را بطریق الهام اخذ می کنند چنانکه نبی علیه الصلوة والسلام و آله بطریق وحی اخذ می نمایند صدیق و نبی را تفاوت در طریق اخذ است نه در مآخذ که هر دو از حق سبحانه و تعالی اخذ می کنند اما صدیق بیهیئت نبی باین درجه میرسد نبی اصل است و صدیق فرع او و نیز علوم نبی قطعی است و علوم صدیق ظنی و نیز علوم نبی بر غیر محبت است و علوم صدیق بر غیر محبت نیست ۵

در قافله که اوست دایم نرسد | این پس که رسد دور بانگ جرس

صلوات الله تعالی و تسلیما ته علی نبینا و علی جمیع الانبیاء و المرسلین و علی الملائكة المقربین و علی اهل الطاعة جمعی پس اگر درین رساله بعضی از علوم و معارف لطیف شافی و تبیین با یکدیگر واقع شده باشد حمل باید کرد تبیین علوم را به تبیین درجات ولایت که هر عالم را علم جدا است حقیقت علوم توحید مناسب بدرجه ولایت دارند و از علوم درجه شهادت اگر خواهی معلوم کنی پس معرفتی را که در میان کرمیه پس کشیده شئی مذکور شده است نیک رویا یک علوم آن مقام از علوم مرتبه شهادت اند و چون در آن موطن خود را و صفات خود را می بیند ناچارم آن مقام را مقرب قلب شهادت کرده اند و علوم صدیقیه خود را بعینها علوم شرعی است چنانکه با اگر شست و العلوم الصحیحة و المعتبرة فی المطابقة بالعلوم الشرعیة یشهد الله سبحانه علی السریعة المعراء محرمه صاحبها علیه و علی آله الصلوة و السلام ۵

است پس ظاهر است از نام ولایت سبزه باشد و یا سکر مغرور باشد در آن متغیض نیست ۵

اند که پیش تو گفتم علم دل تر سبزه | که دل آرزو شوی و نه سخن بسیار است

قال نوشته اند که سخن با فان بعضی خالص متعبد اند بسیار اند چه این قسم سخن نباشند و دل نای مردم از جانه بردند اگر مرد و لهای خواص است مثل این سخنان بآن را از کجا از جامی بریزند و محظوظ می سازند اگر دلهای عوام است دلربایی و فریفتن آنها چه مقصود است و چه اعتبار دارد و در اصل سخن اعتبار ندارد و در بیان نیست بسیار که سخنان کاملان گویند و کامل

نہا شد و بسا کس کہ حرف زدند و کامل باشند احمد شد آنجا کہ ایشان اند ہم کمال است
و ہم سخن سخنان خوب شنایار اند و دل رباندا این سخن شنید که نسبت با حضرت صلی الله
علیه و آله وسلم بے ادبی و گستاخی کرده اید آہنارے پوشد و بدنام ہے سازد اقول حرا از
مردم عام است خواص باشند یا عوام اگر حضرت معتمد از ان مخطوط نہ شوند آن قصہ سخن نیست

سخن شناس نہ دلبر اخط ایجا است | چو بشنوی سخن اہل دل گو کہ خطا است

مگر ہر گاہ خود حضرت سنج بیشتر کے اس سخنان حضرت مجدد دما خوب و دربار تجویز کنند و بزرگ
خود صرف چند سخن را محمول بر بے ادبی و گستاخی نموده اند باعث بدنامی خیال کنند پس تنہا
از مردم کہ خواص اند یا عوام لغو و باطل خواهد بود

ای نماید کہ سرخند گستاخی داری | اختم این بار تو چون رخس ہر بار تو

و بے اعتباری اہل سخن موجب فراوان تعجب است کلام حضرت غوث محمدی رضی اللہ عنہ
کہ جن و جنات و ارواح انبیاء و اصد برای استماع آن حاضر ہے شدند **کَلَّا يَطْهَرُ**
مَنْ يَجْهَرُ بِالْأَسْمَاءِ کہ ایں دال است بحلیت سخن

تا مر سخن نہ گفتہ باشد | عیب و ہنر شہ نیست باشد

منقول است کہ روزی حضرت غوث الاعظم کبر سر منبر بیان علوم و معارف میفرمودند درین
اثناء کہ حضرت خضر واقع شد حضرت فرمودند ای اسرار علی بیاکلام محمدی بشنو بلکہ اگر دکلام
نیک اعلام بدیدہ بصیرت نگذیرتہ شود انا ان ظاہر خواہد شد کہ کلام در حلیت کلام ہیچ اصل
ندار حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ در رسالہ مکاشفات غیبیہ می فرماید صفت کلام بلکہ شان کلام
کہ کلام مادر آست برای آن محتاج الیہ است کافادہ بے آن متصور نیست پس جمیع کمالات ہست
و شیونات ذاتیہ اولاد مرتبہ آن صفت بلکہ شان فایض ہے شوند و انا آنجا بعالم فادہ می
آیند مثلاً شخصی کہ کمالات بسیار دارد می خواہد کہ آن کمالات را ظاہر سازد و الا آن را در مشور
قوة کلامیہ فرود می آرد و انا آنجا ظاہر آن می نماید پس در واجب تعالی و تقدس در مرتبہ

شیونات که زاید بذات نیستند الا باعتبارشان کلام باین معنی مخصوص گشت و هر چه از کلام
در مرتبه ذات و شیونات تحتوح بود تمام در شان کلام فایده گشت حاصل تمام حقیقت ان
شان همین قرآن است و بیس همین عبارت عربی و ترتیب جهود مکتوب در مصاحف و هر
کتابیکه بر بنی صلی الله علیه و سلم منزل شده است جزو لیست از اجزاء این قرآن که از بعض
عبارات و ابواب بعض وجوه مستفاد است و تخمین جمیع مکنونات من الاول الی الآخر مستفاد از
وَأَمَّا قَوْلَنَا لَشَيْءٍ إِذَا سُرَّ دَاوُدَ أَن نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ صدق بیچ کلام این قرآن باین علم
شان داخل و ایره اصل است هیچ ظلمت با و راه نیافته و همانا که آنچه بعضی اکابر اولیاء الله صنی
اصغه میفرمودند که قرآن از مرتبه جمیع است نظر این معنی است و قابلیت اولی که معجز حقیقت
محمیه است علیه من الصلوة اتمها و من التحیات اكملها ظل این قرآن مجید است
پس این قابلیت نیز جامع جمیع کمالات ذاتیه و شیونات ذاتیه باشد لیکن بطریق ظلمت نه
بطریق اصالت و قرآن بطریق اصالت جامع است و همین مناسبت قرآن مجید بران سرور
منزل گشت و او را باین نعمت عظمی مخصوص گردانید و همانا که اشارت حضرت عایشه صدیقہ
رضی الله تعالی عنہا که حضرت صلی الله تعالی علیه و علی آله وسلم در شان او فرمود خُلِّقَ وَاشْطَرَقَ
وَبُنِيَ مِنْ هَذِهِ الْحَبِيبَةِ و در بیان خلق آن سرور علیه الصلوة و السلام و احمیه فرموده كَانَ خَلْقُهُ
الْقُرْآنَ همین مناسبت است که اصالت او ظلمت است و بر رگی شریعت او را علیه الصلوة
و السلام از همین قیاس باید کرد که متابعت او را سر مایه جمیع سعادات می باید دانست
این کار و ولست کنون تا کاراد هسند ۴ این علمیت که مخصوص بعضی احاد افرا
است که به خلق قرآنی او را خلق گردانیده اند و بنور او دیده بصیرت او را کمال ساخته قطب
را نظر تا باینجا می رسد و از مراتب ظلمت نفوذ نمی کند و قایق علوم مقامات ظلمت مخصوص
به بعض افراد قطب است بلکه قطب ارشاد مدار کار دیگر در پیش است و بخندسته
خاص مخصوص اند فطوی من جمیع این المرتبة القطبية والفردية کجند البغدادی سید

لا
باسم شاک
نعمت پس او که در کلام
۱۰
۱۱
۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

در مجتهد

الفاظ: ^ص و این نسبت فردیت او را از شیخ محمد و ابیه اصالت: ^ه پیرا در تحصیل نسبت قطبیه شیخ سمری قطعی است ^{له} معنی الله تعالی غنیم و سید الطایفه نسبت قطبیه را در جنبه نسبت فردیت فراموش کرده میگوید مردم میدانند که من مرید سمری ام من مرید محمد فصاب ام براسم آن سخن رویم و گوئیم که در قرآن الفاظ ماضی و استقبال برای آنست که جمیع از منزه از لیه و ابدیاز و بظهور آمده اند بعضی از آن بخاصی تعلق دارند و بعضی دیگر بحال و بعضی اخرا استقبال او شامل کل است پس معنی و استقبال نسبت بقرآن نباشد بلکه نسبت بعضی از منزه باشد که قرآن شامل است بران مثلثه از احوال گذشته خود بتبیین یا معنی می کنند پس ان ماضویه نسبت بزمان حال آن شخص است نه نسبت آن شخص آن شخص جامع جمیع از منزه است و الله سبحانه اعلم بالصواب المله بطریق السداد و الله یحیی الموتی و هو یهدی السبیل پس صدق قرآن مطلق احکام بر طبق آن مصدق جمیع کتب سماوی است و حاوی کمالات جمیع شرایع انبیاء صلوات الله تعالی و سلامه علیهم جمیع و مکنذب این کلام الله مکنذب جمیع کتب مترکه است و عدم اینان بموجب این شریعت مستلزم حرمان عظیم است

محمّد عربی کابروی هر دو سر است | کسی که خاک درش نیست خاک بر سر او

انتی قال این کلمات بقصد تفسیر او مشکاف حال و دفع مالم عارض بیان و تسکین حرقت صدر نوشته شده و قصد ان داشت که چیزی بنویسد و بالزام نفس خود و افهام راضی باشد اصل غرض نصیحت و خیرخواهی و کشف حال است که الدین النصیحت این را در چند مجلس اعلان نموده و هر بار استخاره بجناب حق و استفاده از شرف نفس و شیطان و تبری از حول و قوت بمبالغه اکید و احکام تمام می نمود و می نوشت امید که معذ و بر باشد بلکه ما جو گردا قول تحریر که بقصد تفسیر او مشکاف حال میباشد ان طالت و دراز نفسی رواندار نیست

است که آنچه گفته شد بطور الزام است و نفی و ابرام

خود سویی مانند و حیارا بهانه ساخت

ما را بنمونه گشت و را بهانه ساخت

جان نگر و تبادل و حدت خیال کے بچہ مات تواند کرد گل	تا نباشد در دوی تغیر حال جلوه طادس غوبی صلیح کل
حکایت	
<p>اندرین کاشانه کثرت اساس از تقدس طبع او آئینہ خیر و حدت ایجاد زیستی پریشان ست جلم ساقی آن بزم بود نزد او شد بوالفضل خام کار از ہر معرفت رنگی نداشت گفت کای فیض تو نور نشان دل یک نگاہ لطف بر رویم بکن کین دل از نیزنگ دنیا مایل است در جوا بش گفت کاسے محو ہوس کین نفس لیستان اہل دل بود کے زو حشت اہوان اید بدام چون شنید این نکتہ شورش خیر شد</p>	<p>بود از ارباب دل معنی شناس و ز صفا قدوسیان را آب رینر از صنم سوے حرم محل کشان تا ہزاران جلوہ درستی نمود و حشت ایجاد طلسم اعتبار بلبل آسا شوق انگشتی نداشت نور یان از پاکی طبعت خجست دام چین و صید آہویم بکن از دم عجاز کیشان غافل است مرغ بال افسان کے اید در نفس کے ازو طبع ہوا مایل بود کے بود اہل ہوس از بند زرام از تنہا اضطراب انگینہ شد</p>
<p>۱۵ بوالہو سے نزو مارت آگاہ در آمدوا ستمدای بیت نمود مارت اہل گردچن استبدادش لاخلف فرمود گفت کرد فلان گلشن پرورد و رخشا نش سوز و ہر و باغبان بازن بوالہوس چون شنید بہل داشت جان گلشن رفتہ در نشانش سوخت و باغبان را بسلازم کرد باغبان بر پائے او افتاد گفت کہ گلشن را سستی و مارا زوی کاسل بطل تو ہویدا است امروز بیلایم تہ دست و پایت کالم و نہ خنیش کم با نود و از غلیظہ فحش مارت و این داستان بیان کرد و مارت گفت مدح من علم شل او و مارت بیت تو قبل کہم و در بوالہوسی گیر گفت دماہ و خلیش گرفت ۱۶ ۱۷ قولہ حدت یزدے آہ وحدت کما یونی</p>	

تو چہ کما
یعنی دلش چنان تو
اگر بود کہ سستی امان
انسان گشت از صدمہ و
اوان کہ چہ انجیکہ در
سید در صدمہ چہ
لہذا ازین صدمہ چہ
کے کشیدہ
دامچین از معنی طلسم
ما چہ یعنی بوی گلشن
یعنی ز نام خط معیوب
نفسانی سہا زدن بکجا
انسان تو ز معانی
در نفس تو معنی
در ہوا و ہوس بلیلی
در دم زہد غوی آمد

245

بجهرت مشایخ گفتند که با وجبر و اشتغال این کلمات از طاقت حال این فقیر بیرون
است **اقول** چراطن جمیل و محبت نباشد چه حضرت مجدد و طریقہ ایشان عزیزند داشته شود
که از زبان حضرت خواجہ رحمۃ اللہ علیہ اثبات حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ شنیده اند ازین جهت
که مجددیان عموماً و فقیر خصوصاً بجهرت شیخ راسخ الاعتقاد می باشیم همانا شکی نیست که شیخ زاجم
احادیث و سیر که بزبان فارسی نموده ازین کتب کچشم ہندیان نوری و در دل شان سرور
پیدا شده اگرچہ برضے از طائفہ علیہ مجددیہ مثل حضرت شاہ ولی اللہ دہلوی و حضرت شاہ عبدالغنی
رحمۃ اللہ علیہ دہلوی و قاضی ثناء اللہ یانی پتی در تنقید احادیث و وسعت علم و قوت تحریر
و تقریر از حضرت شیخ تقدم با شرف می داشتند باین حضرت شیخ را بر ایشان تقدم بازماندیم
که در خدمت عمر بیست می بنام چه شد قدم | | برہن می شدم گراں قدر ز ناری بستم
اما انتساب و ادب یعنی است بر ہم کلام لقوف و اصطلاح متصوفین حضرت خواجہ محمد پار سادر
تحقیقات می فرماید باز این طایفہ منصوبہ را اصطلاحاً حلے است مشہورہ فی ما بینہم کہ باین مضمون
اند و عبارتے است و کلماتی است متداولہ بینہم داشتند و محاورات ایشان یا یکدیگر علی ^{المفرد} _{مفرد}
ما بینہم تنگ العبارات و الکلمات و کنہ حق القہالایدخل تحت الاشارة فضلا عن
الکشف بالعبارات فان مکاشفات القلوب و مشاہدات الاسرار لا يمكن العبارة عنها
على التحقيق ولا يعرف الامران ذلك الاحوال و حل علوم تلك المقات و علوم این طائفہ علوم الاحوال
بود و احوال مواریث اعمال است و کسی از علوم احوال میراث برکہ اعمال را درست کردہ باشد
و بحق آن قیام نمودہ قال و ہمیشہ دعای این فقیر در خلوت و جلوت بعد از صلوة و سایر
اوقات این بود و هست اللهم ارنا الحق حقا و ارنا حقنا اتباعه و ارنا الباطل باطلا و ارنا حقنا
اجتنابا به اللهم ايجب و بعد از آن کہ اوازہ کمالات شمار میان است ان نیز میگویی خداوند
این مرد از کمالات خود این چنین خبر می دهد اگر صادق است ما را دلیل صدق و حقانیت او
الہام فرمایا و را تصرف در پدید آید کہ رفع مشبہ و التباس کند و اگر چنین نیست او را بر سر

انصاف آورد این روش بازدارا قول محیب الدعوات فی فضل خود دعائے حضرت معترض
علیہ الرحمہ را بندہ اجابت مقرون داشت و غشاوت بشری از ایشان نائل شد در واقعہ
رسالت پناہ صلے اللہ علیہ وسلم را دیدہ کہ میفرمایند ہر کہ اخلاص بہا دارد با ایشان نیز داشتہ
باشد و مشارکت بحضرت مجدد علیہ الرحمۃ فرمود و کیفیت رجوع بہ تفصیل در مقدمہ مذکور شدہ

نقصان ز قابل است و گرنہ علی الدوام فیض سعادتش ہمہ کس را برابر است

قال یکبارے شنیدہ شد کہ نسبت بہ فقیرین آیہ می خوانند **وَإِنْ يَكَادُ بَأْضَعُكَ كَذِبًا**
وَإِنْ يَكَادُ قَائِلُكُمْ بَعْضُ الَّذِينَ يَكْفُرُ بِكُمْ قول اولامردمان عثمان از کجا تا کجای می رسانند
کدامی خود غرض بامید اشتغال طبع حضرت معترض این خبر بخدمت وی رسانیدہ باشد
پس لایق اعتماد نباشد ثانیاً ہر گاہ ہوا خواہان حضرت معترض بجالس بہا حضرت مجدد رحمۃ
اللہ علیہ کیفیت شکایت معروفین داشتہ باشند حضرت مجدد رحمۃ اللہ علیہ بطور اقتباس این
آیت را تلاوت فرمودہ باشد پس خود فرمود نیست کہ بدایت از کیست ہر گاہ بدایت از حضرت
معترض است پس محل رنجش نباشد

چوتیر انداختی بر روی دشمن | حذر کن کاندر اما جہل نشستی

قال التماس است کہ اگر این طریق کہ مردم دست او را نکار شما ساختہ اند ترک دہید
و اسلام تائید دوستان ہمہ در رقبہ طاعت و انقیاد بلکہ دشمنان نیز را بہ محبت و اعتقاد
آیت اقول

اکنون کہ گفتہ نظرے هست با منشن | ای روزگار فرستے اے مرگ مہلتے

ای برادر دین باب چہ گفتہ شود کہ انکار بزرگان دین از قدیم الایام جاری است ما رے
محدث نیست یعنی بینی کہ علامہ ابو الفرج ابن جوزی کہ از کبراے محدثین و نقادان حدیث
است و در تصانیف یطولانی دارد و تراجم و طبقات محدثین از مدائح او مال مال است
بہ قدر متکرر حضرت طوٹ الاعظم رضی اللہ عنہ بود چنانچہ خود حضرت معترض در رسالہ

تحصيل التعرف في معرفة الفقه والتصوف في طرازو كز ابن الجوزي في زمن سيدينا
ومولانا القطب الزفافي والغوث الصمداني الشيخ محمد بن عبد القادر الجيلاني وكان
يسلك معه رضي الله عنه طريقة الاجتناب والاستنكار محروما عن كاف محبة شخص عقيدته
بالنكاح ابن جوزي بپاداش انكار باوصف رفعت پایه تا مدت پنجاه سال چون شد مگر انكارش از
ابليس ابليس توان سنجید نقشه منته جلود الذين يخشون ربهم ابن جوزي اگر چه بظاهر
مدرسی آر دکه انام نقصه ببيان غلط الغالط الا تنزيه الشريعة والغيرة عليها من الدغل
وقا علينا من القائل والفاعل واما نودی بذلك افاته العلم وفاضل العلماء يبين
كل منهم غلط صاحبه قصد البيان الحق ولاظهار عيب الغالط ولا اعتبار بقول جاهل بقول
كيف تزد على فلان الزاهد المتدبر به لان الانقياد انما يكون الى واجات به الشريعة لا الى الاشخاص
مگر اگر رجوش کلامش نظر انداخته شود عیان خواهد شد که این مقصداست جبلت وی بود
چنانچه در رساله تحصيل التعرف مذکور است والظاهر من حاله ان هذا تلبس منه وهو قائم
دام على الانكار وتطرية كنبه بکلامهم انما هو لاستيفاء غرضه باتمام نصا ينفقه
و جاي دران رساله مذکور است و رئيسهم ومقدمهم واشدهم في الانكار ابو الفرج بن
جوزي سجل من اعيان العلماء والمحدثين وقص فيهم وافهم هذا القوم وانكر عليهم انكار
انكار في شدة وخشونة وصنف في ذلك تصنيفا سماه تلبس ابليس وذكر فيه داخل
الشيطان في الناس لانه ظلم السنه وعلوهما في هذا القوم وذكر فاذا كان الله تعالى ذلك

بنا كنهين كنهين
منه انما انما
نكاح ابن جوزي
بپاداش انكار
باوصف رفعت
پایه تا مدت
پنجاه سال
چون شد مگر
انكارش از
ابليس ابليس
توان سنجید
نقشه منته
جلود الذين
يخشون ربهم
ابن جوزي
اگر چه بظاهر
مدرسی آر دکه
انام نقصه
ببيان غلط
الغالط الا
تنزيه الشريعة
والغيرة عليها
من الدغل
وقا علينا
من القائل
والفاعل
واما نودی
بذلك افاته
العلم وفاضل
العلماء يبين
كل منهم
غلط صاحبه
قصد البيان
الحق ولاظهار
عيب الغالط
ولا اعتبار
بقول جاهل
بقول
كيف تزد
على فلان
الزاهد
المتدبر به
لان الانقياد
انما يكون
الى واجات
به الشريعة
لا الى
الاشخاص
مگر اگر
رجوش
کلامش
نظر
انداخته
شود
عیان
خواهد
شد که
این
مقصداست
جبلت
وی بود
چنانچه
در
رساله
تحصيل
التعرف
مذکور
است
والظاهر
من حاله
ان هذا
تلبس
منه
وهو
قائم
دام
على
الانكار
وتطرية
كنبه
بکلامهم
انما هو
لستيفاء
غرضه
باتمام
نصا
ينفقه
و جاي
دران
رساله
مذکور
است
و رئيسهم
ومقدمهم
واشدهم
في
الانكار
ابو الفرج
بن جوزي
سجل
من
اعيان
العلماء
والمحدثين
وقص
فيهم
وافهم
هذا
القوم
وانكر
عليهم
انكار
انكار
في
شدة
وخشونة
وصنف
في
ذلك
تصنيفا
سماه
تلبس
ابليس
وذكر
فيه
داخل
الشيطان
في
الناس
لانه
ظلم
السنه
وعلوهما
في
هذا
القوم
وذكر
فاذا
كان
الله
تعالى
ذلك

ابن جوزي معاصر حضرت عوث پاک بود و با وی مخالفت داشت و از محبت و حسن عقیدت وی محروم بود ابن جوزي از
کبار محدثین و واعظین بود در غلطی یک گمراه مردم جمع شده اند که سلطان سلاطین و وزراء و امام بودند هزار جلد کتابها از
دست خود بخارشته و گمراهان بردست وی توبه کردند و دست هزار مردم ایمان آوردند و در ۷۵۰ هجری از قیام خانه واسط
مخاص یافت و در بغداد و در جمعه و در ۷۵۰ هجری قضا کرد ۱۲۰۰ دست می شود از ان بوی که سائیکه از قضا
خود در سنه ۱۲۰۰ هجری از علی غلط گفته گان بیان کرده ام از ان حرف بهین مقصود است که شریعت ما پاک کنم و کس

چون بعض آریاب علم بدام غشاوت بشری گرفتار آید مضامین عبارت ناهمیده بقالب
نار است در آورند پس تصور صوفی چیست

هر چه هست از قامت ناسازی اندام هست | ورنه تشریف تو بزرگ کس کوتاه نیست

بحاشیه خیال طایفه صوفیه نمیرسد که مردمان حلقه طاعت و انقیاد و گوش نهند بگفته ایشان

چون امکان انا با دانی دور از مردمان ثور می باشند و انکار متکبرین را اصلاً بحیال نیارند ازین

جاست که توفیق ایزدی جوش آمده تکفل حال ایشان می باشد برنگرید که ثور و شغب ابن

جوزی حضری در عظمت و جلال حضرت غوث الاعظم رسانیده و دامن پاکش به پیچیده ملوث

نگردانید بلکه خود این جوزی بیکافات آن روی سخن دید و مطلق و طام گردید بچنین نسیم

توفیق ایزدی عبارتست که در دیده حضرت تعرض بود در ادنی تحریک و اهتزاز زد و دسینه و

حشم را صاف و پاک نموده عقیدت بر عقیدت افزود تا آنکه از احقاد حضرت معترض حضرت

حافظ محمد حسن قدس سره داخل طریق علیه نقشبندیه شده بعالی از توجه خود فیض رسانیدند

و جهانیان را باب پاشی انوار و برکات سیلاب گردانیدند منتقول است که چون ایشان خدمت

عروه الوثقی حضرت خواجه محمد معصوم رتبه اسد برای حصول برکات طریق مجد دیه حاضر شدند

حضرت خواجہ استفسار فرمودند که به اقرار آید یا انکار ایشان از غایت افعال سر در پیش نهاد

و زبان معذرت کشاده عرض داشتند بل برای استغفار حضرت شیخ محمد احسان ابن حافظ محمد

محسن رحمة الله علیه در عنوان شباب اخوانی از طریق مجد دیه داشتند اثر الامر پیشه شده بدست

حضرت عزرا جانان قدس سره بشفوت توبه و اداوت فایز شده بدرجات علیا رسیدند

فَلْيَخْلُتْ هَذَا الْخَيْرُ بَيْنَ كَرِهَاتِ الْخَيْرِ

محمد بگذشت و حدیث در دما آخر شد | شب باغ رشد کنون کوتاه کنم اسانه مرا

اللَّهُ مَعَكُمْ وَإِنَّمَا كُنْتُمْ

ضعف غالب شده از ناله فرو مانده دلم | و اگر از حال من ادر که خبر خواهد کرد

مشکوٰۃ

نہ اراں شکر بر تو فین باری
 بہ تحقیق مضامین نقش بستم
 مرا از شیخ نامی نیست پر غاش
 ندارم ہمدی در پیشہ او
 دلم شیدائی معشوق بیانش
 بہ تعینات خود قول بدیش
 منی کو شدم بہ تغلیط کلاش
 ولے باشد محب کین شیخ و شی
 کمر بست از کین مخانی
 ندیدہ اصطلاحات نقو
 دل او محو ایراد شکایت
 یہ اول سے او در رود ایراد
 میان شد جو ہر آئینہ او
 بگردازد و ایرادش رجوع
 کہ مارا شد نصیب از فکر عالی
 نہ بینم در نکات شان جلالی
 کہنوع این سینہ بسیار صافست
 بنور الحق چنان بنمود تحریر
 کہ در یہ کلام شیخ احمد
 چو او خود از کلام غلیظ برگرد
 کہ کردم نقش از رنگین نگاری
 کز رنگ نقشبند شکستم
 شدم از لجنہ تحقیق در پاش
 بہ بینم آفتاب از شیشہ او
 دماغم محو افسون زبانش
 با استدلال بیدارم و دبیش
 نہ میجو شدم بر تو و انقصاش
 تا سراسر نقو چشم پوشان
 بر دید مجسمہ دالعت ثانی
 نقو را بنود از وی نفرت
 نقو را نہ باشد زین حکایت
 ولے آخر چو او را دیدہ بکشد
 طبعیدہ برق باز سینہ او
 نوشتہ نامہ از عجز و خضوع
 بحریرات او رنگین خیالے
 نفہم در کلام شان محزانی
 مرا اصلا نہ بلوئے اختلافست
 بشود آہ آن تقریر دلگیر
 بکتو بے شدہ از من مقید
 ز عاجز شد بجا گرد او کردہ

ش
 عدم
 حل
 مشکوٰۃ
 ۱۲

مرا نیز دے محبت میشود پست
باید اویش مرا تر دید زیباست
دل من مستفید خاندانش
بدین اگر چه جانم پست باشد
لکیر و ز آست جلا نم بسویش
بل شوقست تا از بر شد انم
تحتین پیر من اشرف علی هست
بر سعد الله دل او نکته آغوز

دلیل من قوی برهان او نیست
که جان بر غایتش محو شد است
خیالم ستفید دود و مانش
بهر او دلم سر سست باشد
وگر شب هست جانم محور ویش
به بندم رنگ فیض از دستایم
کز آن در خاطر کم کشف جلی هست
بهر راز خفی شد فیض اندوز

سده قدومه ارباب تفرید صاحب کشف غمی و جلی حضرت مولانا مولوی میرا شرف علی حسینی ابن حضرت مولوی میرسلطان ملی مجتبی جامع
علوم ظاهری و باطن بودند و درین ادب و تعهد و حدیث و اسما و الرجال فقه و بطولانی و دانشمند چون میرسلطان ملی صاحب دیدگاه عالم
شیخ و سلطان رئیس کرتیگ بودند حضرت میرا شرف علی صاحب درین سیرگی و تغیر خود دانشمند آخرا لام و دنیا را گذاشته سرافراز دنیاوی و دنیوی
پیر مرشد خود صرف فرمودند و کمال فاعل سرگرد افادت بودند و هماسایل بدینانده فرمودند به تحقیق پیوسته که حضرت ایشان را درگاه عالی
عالمی پرچ با اتفاق غور و نوش نرفته اند مگر هیچ کس سابق برین شدت کسب خود را چاق حاصل میشد بعوض غمی آورده و همواره ابرشاد ظاهر
صرف می بودند و ابیاض الدوله بهادر که سخاوت و فقر غازی طینت و ولایت داشتند چند با شتیاق کلمات فطیر کردند که حضرت
ایشان بر جاده توکل مستقیم بودند از کلمات انکار مولود مصلحت خائفا و ظلمت که در آفرین بود حق تعالی جل شانته از غریب غیب خود
کلمات آن می نمود. حضرت ایشان نهرت را می پسندیدند و همواره یکمان اسرار سیکو میشدند روزی در ایام که در خیمه سبکباران نشین
بود و مردمان تعلق می شدند فقیر خندیدند ایشان رسیدار شد فرمودند که این وقت بهر چه و ایشان پریشانی بای بایم. عرض کردم که ما بای بای
آید ما عارضه و مای شیاع است حضرت را معلوم است امکی توجه فرمودند مای پریشانی مل را ناکشست بعد از آن بسم فرموده ابر پریشانی مل
استفسار ساخته عرض کردم که ما می گویج و چه فایده پس انگین حاصل است و بچ پریشانی نیست حضرت ایشان روزی از رفیق فرمودند که
ای کار بدون اختارانت و اجازت حضرت شاه سید احمد صاحب بن کرم مالی به بیت حضرت شریف شده که سیاحت بتاریخ ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵
ششم مجری و کل حیرت می شد و دنباله حضرت شاه سید احمد صاحب کتاب خرب بدون گرفته بتاریخ انتقال از مولوی نظام حسین بهوشی
قبیل حیلو طبعت میثاق این اقباس است از جمله که از زبان حضرت مدین کبریتی امدت نه اجازت سرور و حیلو مدینه و سلم یکمکه بودند
از مدینه قاریج است که هزاران گشته فقیر می گشته است شفا شیخ الطریق سیدی شرف علی بدکان طلال الطلوع و الاکرام و اظنن کبیرم که سوز غلب
ظلمت می تا نوحه و حسن فی مدح و ریحان و جنان استیلا و قلعه تاج از مولوی عبدالکبیر صاحب کافه تائب متواضع و سادگان نشینند
رفتارین و دارفایون برگزیده تنگ چند در قمر سال معاش کشته می بینیم سیاح علی شد سکون از ارجان بد ۱۲ حضرت شاه سید احمد
صاحب قدس سر و سکن کلان کتب تحصیل علم ظاهری تا تحت مدیه و حرم سیدیه قدمت مرشد خود در طاعفاه و دست حاضر و ده نیده وصول کتب
غنی الفیج و زیارت حرمین شریفین شریف شد بحسب کلمه حضرت ایشان که بکلی صاحب شد مدیه و حیدر گیاره و درین آفرود دینده طما و فضل و انصاف
و طریقی بر دست حق پرست حضرت مجموع بهر بیت غافل نشینند و غاده و قشیده و قشود شرف حاصل کردند و از حد علم ابراهیم پیرسین که آن

[illegible]

رموز از خواجہ معصوم آموخت
 دلش گرفت نور جاودانی
 و دانش مست ختم عید باقی
 دل از انگلی او میداشت پر نور
 ز درویش محمد آفتابش
 محمد زاهش میکرد تسلیم
 دل از یعقوب چرخ فیض میداشت
 علاء الدین بختش آب میداد
 بهاء الدین بجانش نقش می بست
 ز مشکوٰۃ دل سید امیرش
 ز باہا ساسی بوسه نور
 بنوران علی شمع عسریان
 درخش را ز بائے خواجہ محمود
 ضمیر او ز نور خواجہ عارف
 ز عبدالحق او آموخت اسرار
 بیوسف جان زینجاوار میداشت
 فروغ بوعلی جانش برافروخت
 و مصباح ضمیر بر بسط نام
 چو نور جعفر صادق طہان شد
 ز اشرف اوقات قاسم بن محمد
 بہ تنویرات سلمان داشت اشراق
 ز خورشید دل صدیق اکبر
 محمد سرور ادلا دادم

در
 این
 کتاب
 از
 خواجہ
 معصوم
 آموخت

ہزاران گنج فیض قدس آموخت
 ز مشکوٰۃ مجید و الف ثانی
 دل او بادہ نوش جام ساقی
 زبان مثل نمائے شعلہ طور
 ز وحدت بود در دل آئینا شش
 بجانش از عبید اللہ تفہیم
 ز اسرار تقدس تخم میکاشت
 کہ باغ یخبران شد زربت یجا
 دلش از خم وحدت بود سیرت
 فروزان بود انوار ضمیرش
 دلش از فیض عرفان بود سرور
 دلش پروانہ آسا شعلہ یزان
 بجانش صد ہزار آئینہ بود
 عیان میداشت اسرار و محال
 و خشنید از دل برق انوار
 ز عشق سینه آتش زار میداشت
 دلش از بو الحسن سرمایہ آموخت
 ہزاران داشت اسرار شرف نام
 ز طبعش مرغ ہستی پریشان شد
 و خشنید از دلش انوار احمد
 بدل از آفتاب فیض الطلاق
 دل او بود دائم نور پرور
 منور شد ز فیض چشم عالم

<p>دلش تابید از نور الهی ۛ ازین پیران دلم را آفتاب است خداوند دلم پر نور گردان گرہ بکش از کار بسته من ۛ ز ضعف و کاپلی بے دست و پایم به غفلت گمزدان محرم شب و روز ز خواب غفلتم بیدار کن دہ سرے دہ کاندرو باشد هوایت بدہ چشمے کہ گریان تو باشد بنہ در سینہ ام از عشق داغ بہ آو عاجز غمتہ اثر دہ</p>	<p>کز تو تابانست از مہ تابا ہے ۛ فروغم مثل روی آفتاب است نظر محو چراغ طور گردان شفا سے دہ بجان خستہ من دین بے دست و پایے دہ شفا یم بجایم شمع آگاہی بر افروز ازین بدستیم ہشیاری دہ دے دہ کاندرو نبود سوا یت بدہ آن دل کہ بریان تو باشد ازین آتش بی فروزم چراغ نہال آرزویش را شمر دہ</p>
---	--

— — — — —

احمد شہ علی حسانہ و نوالہ کہ دیرین نان فرخی اقران کتابست تطاب
 فیض انتہا افضل الفضل اکمل الکمال عالم طبعی خیر لودعی جناب الامام کو
 محمد کبیر احمد ضامنہ پوری نقشبند مجددی سلمہ الہی از اہتمام
 احقر الامام محمد عبد الاحد رضا اللہ بہما شعبان المعظم ۱۳۱۱ھ مطبع مجتبائی طبعی

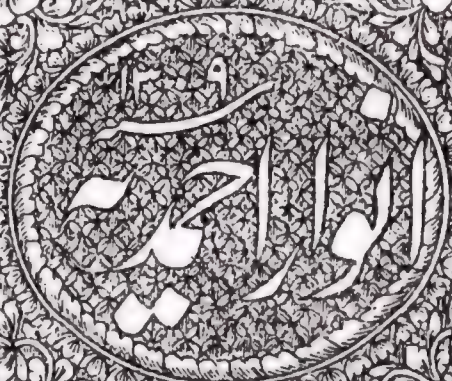
فہرست کتاب مستطاب مدیہ مجددیہ از تصانیف جناب مولوی حکیم کبیر احمد صاحب
سکندر پوری نقشبندی مجددی رفیع اللہ تعالیٰ مقامہ

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۱۰۱	۲۱ امر سوم و ذکر و ہمز اس شیخ عبدالحق دہلوی کینت	۱۰۲	خطبہ کتاب
۱۰۲	۴ رجوع نمودن از ان	۱۰۳	مقدمہ در بیان بعض امور ضروریہ
۱۰۳	۶ آغاز داستان سادات شیخ عبدالحق و باحوال آن قائل	۱۰۴	امراول در معرفت فضائل حقیقت
۱۰۴	۹ کیفیت بہات و تشاہات	۱۰۵	ملاقات امام شافعی رحمہ با شیبیان را علی
۱۰۵	۱۰ ذکر لغویت تفتیق فی تفسیر بزرگان	۱۰۶	امردوم در بیان واضح علم تصوف و ذکر زکات و ریح الخ
۱۰۶	۱۲ ذکر لغویت غوغائی مردم بہ تفسیر حضرت خواجہ قلی بابا	۱۰۷	امروم کیفیت رواج تصنیفات تصوف و دوسم
۱۰۷	۱۳ ذکر لغویت انساب نقصان نزول حضرت فوٹ الخ	۱۰۸	اشارات و رموزات خفیہ
۱۰۸	۱۶ ذکر اجماع کمال از سہی و محمدی و لغویت ان	۱۰۹	اشتبہا اگر علوم صوفیہ تصوفی بود اندک مجتہدین کن باب
۱۰۹	۱۷ ذکر طہیت	۱۱۰	توجہ می کردند مع جواب
۱۱۰	۱۸ متابعت پنج مرتبہ است	۱۱۱	اشتبہا عوفیہ ہذا کتاب نسبت چرا توجہ نشد چنانچہ
۱۱۱	۱۹ ذکر لغویت انساب اجماع کمال تسمیہ و ذوات مجدد	۱۱۲	اشتبہا چرا توجہ رزمہ گفتند
۱۱۲	۲۰ ذکر لغویت انساب بعضی باران ایشان کہ مقام	۱۱۳	امر چہارم بر ولی انظار کرامت ضرورت است
۱۱۳	۲۱ خود را فوق مقام انبیا را می یابم و تفسیر نمودن حضرت مجید	۱۱۴	امیر حکم تحدید نبوت اسد علی تفاوت حالہا کلاسی سخن
۱۱۴	۲۲ ذکر لغویت انساب این امر کردہ بجای شیخ محمد علی	۱۱۵	کلاسیہ واجب
۱۱۵	۲۳ ذکر درجہ الف بامجد و	۱۱۶	امیر ششم در بیان شط
۱۱۶	۲۴ مکتوب ہشاد و فہم از مہد شاہ	۱۱۷	امیر ہفتم افضل کلی معارض فصل جہت می توان شد
۱۱۷	۲۵ تحقیق مرید و مراد حسب اصطلاح صوفیہ	۱۱۸	امیر ہشتم از زمان پاکستان پہنچے از انبیا و اولیا
۱۱۸	۲۶ تحقیق اتصال سلسلہ ارادت بی ترسہ با تہذیب مل شاہ	۱۱۹	نکدہ نشدہ اند کہ ایشان را از دست اعدا از پی نہ رسید
۱۱۹	۲۷ در طریقہ نقشبندیہ بہت و یک و سہ دیانت	۱۲۰	امیر نہم و ذکر حالات حضرت مجدد الف ثانی بلوچستان
۱۲۰	۲۸ در طریقہ قادریہ بہت و پنج و سہ	۱۲۱	نوکر مجدد الف ثانی بودن حضرت مجدد رحمہ

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۲۶۹	توسط روحانیت سرور عالم صلی اللہ علیہ وسلم درجہ	۱۶۲	طریقہ کشفیہ لبست و نفث و کلمہ
	ارتقاء جودی و خودی ثابت است	۱۶۹	منہج مریدان حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
۱۸۱	تحقیق حدیث علامہ اسی کا نبیاری برائے اہل	۱۷۳	ذکر معنی سبحانی
۲۸۴	اصل تشہد از کیفیت معراج است	۱۷۶	ذکر خاکسار بہائے حضرت مجدد درجہ
۲۸۸	تکرار خطا	۱۷۸	حکایت شفیق علی
۲۹۳	الفضل صحر بر سر عمو قائل انیمیت	۱۸۰	ذکر فخر و بہات بزرگان دین
۲۹۵	قدیمی ہند علی رقبہ کل ولی اللہ		ذکر لغویت انسابین امر کہ حضرت مجدد درجہ فرمودہ کہ در
۳۰۳	مریدان حضرت مجدد درجہ قسم یافتہ شدند	۱۸۵	وصول تا مقامی رسیدہ ام کہ یکس از علمیت
۳۰۴	حقیقت صحر بر سر	۱۹۹	ذکر شرکت دولت
۳۱۴	شکر	۲۰۰	تحقیق معنی ہمہری و شرکت
۳۱۶	کیفیت مزج سر	۲۰۹	ذکر اعتراض شیخ بر قفا سلسلہ ابو طالب علی جواب آن
۳۲۲	مصلح کل	۲۱۲	مکتوبہ دست یکم از جلد ثانی
	انکار علامہ ابو الفرج ابن الجوزی بر حضرت عیسیٰ و ماث	۲۱۲	سیر مرادی و سیر مریدی
۳۲۶	رحمہ اللہ و محبوب شدن ابن الجوزی	۲۲۲	تحقیق کشف
	بیادہ اش دی -	۲۲۵	تحقیق اجتہادانابت
۳۲۸	خاتمہ کتاب بر شتوی	۲۲۹	حقیقت محمدی
	تمام شد	۲۵۲	جذب و سلوک
		۲۵۹	صفات پروردہ ذات است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ

وَعَلِّمْهُمُ الْقُرْآنَ بِالْعِلْمِ وَالْإِيمَانِ
 وَاجْعَلْهُمُ رِجَالًا لِلْإِسْلَامِ

أَعْلَمُ مَا نَدَا مَا جَعَلَ مِنْهُ لِيُؤْمِلَ أَهْلَهُ كَمَا نَدَى رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ
 وَأَمَّا مَا نَدَى رَجُلًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ فَهُوَ مُحَمَّدٌ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ

مُطَبَّعٌ فِي مَكْتَبَةِ
 دَارِ الْمُطْبَعَةِ

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد و واحدی را سزد که وجود را آئینه تجلیات ساخته و شهود را در دیده بصیرت از قیود
 تعینات پرداخته و خود را در مقامات تجلیات ذات او بار نیست و شهود را
 در آئینه تعینات او سر و کاری منفاش عین ذات است مگر از حیثیات تعینات
 انصافش بذات مبدء کائنات است مگر نه در مقام ذات و نعمت مرسولی را
 زبید که شاید حقیقت محمدی را علیه محبوبیت و محبت پوشانیده و از افق حقیقت
 احمدی انوار ذات بچونی درخشانیده و شهباز فضای مشرقین و مغربین چله نشین
 قاب قوسین سید اولاد آدم اصل وجود فرع عالم صلی الله علیه و علی آله و صحابه اجمعین
 اما بعد میگویی فیرو کسل احمد نقشبندی مجددی عفا عنکم
 ره بلفظ اسرمدی که چون طبیعت مردم از جوهر شناسی حقائق و معارف ساده میباشد
 تبص احیان بدام مکر شیطانی افتاده بناخن لثه و عناد و شورش فساد و دل اهل الله را
 که مرجع کمالات صوری و معنوی باشند می خراشد آئین جا است گنج گهر آتی غبت
 در انکار کلام معارف نظام سلطان طریقت بران حقیقت کاشف اسرار
 سبع شانی بحر موج همه دانی شمع بزم عرفانی مقتدای ارباب معانی امام ربانی

در این
 سر
 =

حضرت شیخ احمد سہنندی مجدد الف ثانی قدس سرہ الروحانی افتادہ لب و دہان
را بہ کلمات فرخرفات از سبب و شتم کشادہ با آنکہ اولاد را کی کجاست کہ بال
طیرانی در ہوا سہ نکاتش بزند و قوت تحیل کو کہ در حول کعبہ ضامنش طوافی کند زنگار
جہالت آئینہ خیالش را نہ چنان منظم کردہ است کہ غیر ضلالت و گمراہی حریفی
بر زبانش آید و در اعضا جہل مرکب نہ بوجہی اور از نگاشتن ہدایت دور انگندہ
کہ گاہ بہ کلمات حق تر نرم نماید

آن مجد کہ داشت احمد نام	آن خنک محیط بحر آسما
آسمانی است بر مہ و پروین	بوستانی است بر گل و شیرین
رحمت ایزدی بجانش باد	لعنت حق بدشمنانش باد
ہر کہ او دشمن خدا باشد	دشمن جملہ اولیایا باشد

چون خود را دید کہ یادہ گویش را از حرکات مجنونا نہ انگارند و سنجید کہ بیودہ
مقالا تیش را مثل پر کاہ بہ مقابلہ کوہ شمارند از کتب بات شریف عبارات چند را
حسب فہم کا سد خود تعریب نمودہ بادہ ہزار روپیہ پیش شید محمد برزنجی فرستادہ
کہ حسب مرام او جواب نگار و تا بندہ یحیٰ بن تحریر دست آویزی شکر بدست آید
برزنجی این علیہ را از معنات انکاشتہ رسالہ قدح الرند بہ مال جد و جہد نگاشتہ
و در توہین و تحجیل تکفیر حضرت مدوح و قیظہ از دقات فرود گذاشتہ مگر قاضی مفتی
مدینہ طیبہ با وصف الحاح برزنجی بروراضی نگدیدند و از مہر دستخط ابابو و زینب
پس برزنجی بکہ مغرر رسیدہ از مفتی و قاضی و دیگر علما حرم محترم التجار مہر دستخط
نمودہ مگر احدی از علما ہشار الیہم بالنبان بسوی او التفات نفرمودہ چنانچہ

عقوبت او حرمان وجد و فقدان شهود ۵

ما ابگینه ایم شویم از شکست تیز به آزار یا بد آنکه بود در شکست
نقل است جوانی بر صوفیان انکار داشت روزی ذوالنون مصری نغزری
خود را بوی داد که بر قلان نان بانی برده بیک دینار گردون چون نزد او رفت
بگردنگرفت پیش شیخ آمد و ماجرا عرض کرد گفت پیش جوهری بر تاقیمت کند
جوهری هزار روپیه قیمت کرد شیخ گفت علم بحال صوفیان چون علم نان پز است
بدین گشتی جوان ابتهاه گرفت و مخلص شد طرفین است که این گجراتی
از عین عرفان هم خبر نه دارد مگر خود را عارف می شمارد و با وصف آنکه بصیرت صوفیه
صافیة قدس الله اسرارهم الوافیة صلاگاه نیست لیکن تجربه بر مغوات مغز خرافات
خویش را از متصوفین متابعتین می انگارد و تنهای تصوف بر تنگدلی نفس نهاده
اند نه بر قیل و قال اساسش بر قنای بقا و حضور قلب و تواضع و انکسار
داشته اند نه بر جنگ و جدال ۵

تو نقش نقش بندان را چه دانی ۵ تو شکل و پیکر جان را چه دانی
گیاه سبزه ماند قدس باران ۵ تو خشکی فتد در باران را چه دانی
هنوز از کفر و ایمانت خبر نیست ۵ عقالقتهای ایسان را چه دانی
از ملا عبد الرحمن جامی پرسیدند که سبب چیست که شما از تصوف کم میگویند
پاسخش گفتند این راه جستجو است نه راه گفتگو حضرت جنید فرموده این تصوف
بقیل و قال نگریم و این علم را جنگ و جدل بدست نیاورده ام بلکه از گرسنگی و
ترک دنیا و محامده یافته ام حق این است که قدر این گل ندانند تا آنکه بویید

و بقوت کردار خویش گرفتار نگشتند **انتباه** این مقام دم زدنی نیست لیکن خدا
 دَارَ الْخَلَائِقِ اَتَاكُمْ اَرَا الْاِنْتِلَآءِ نوح علیہ السلام را قریب ہزار سال ایذا رسانیدند
 قُلْ مَن يَجْعَلُ لَّيْلًا حُلًّا لَّهُمْ وَشَاءَ لَعْنَهُمْ **انتباه** بعضی از ان جماعہ بحسب صورت
 بصلاح موصوف اند و در ظاہر تبعید و تشرع معروف اند **انتباه** قرا و خواج ہم
 بصلاح و عبادت مشہور بودند و معہذا برام برحق علی بن ابیطالب خروج نمودند و اثر
 قتال و جدال بر با ساختن پس اینچنین صلاح باعث فلاح نخواہد بود **انتباه** چون
 آن جماعہ کجرات بحسب باطل بستند چرا مردم دیگر کہ خود را از اہل حق می گفتند محدود
 معاون آنها گشتند و چون تقویت مفاسد آنها نمودند **انتباه** ہذا ایضاً سُنَّۃُ
 اللّٰہِ اِنَّہٗ تَذٰکُرُ لِمَنۢ فَعَلَہٗ اَمْ یَغْفِرُ لَمْ یَقْرَ اِنَّ الَّذِیۡنَ یَاۡتُوۡنَ بِالْاِفْکِ عَصٰیہٗ مِّنْکُمْ لَا یَحْسِبُوۡنَ شَرَّ لَکُمۡ
 بَلْ هُوَ خِیۡرٌ لَّکُمۡ لَکُلِّ فِرْقَۃٍ مِّنْہُمْ مَّا اَلَسَّ بِہِمْ مِنَ الْاِثْمِ وَالَّذِیۡ یُکَلِّمُکُمۡ فِیۡہِمْ لَہٗ عَذَابٌ عَظِیۡمٌ
 بشنو بشنو طریقہ مضیہ و شیوہ پسندیدہ و انشوران عالی فطرت و ساکنان دار الحکمت است
 کہ چون در کلام کی از بزرگان دین و معتدیان شرع متین بر حرفی اطلاق یابند کہ بحسب
 مخالف شریعت غرا باشند ہما اکمن در توجیہ و تاویل آن سعی نمایند و در اصلاح و تطبیق
 آن بقوانین ملت بیضا صاحب تقدور کوشش فرمایند اگر پی بمقصود و نرسند تہمت بر غیر
 قاصر و ادراک ناقص خویش نہند و سواد برادر حق کار برانہ ہند قال لَعْنَةُ الشَّعْرِ لَیْ
 فِی الْیَوْمِ فَبِتَرَادُ وَّجَدْتُ فِی کَلَامِ اَحَدٍ مِنَ الْقَوْمِ مَا یُحَالِفُ ظَآہِرَہٗ بِالْکِتَابِ الشَّکَرِ
 یُحِبُّ عَلَیۡکُمۡ اَنْ تَنْزِلَہٗ اَوْ لَا عَلَیۡ سَبْعِیۡنَ مَآلًا فَبَعَدَ ذٰلِکَ نَزَلَ عَلَیۡہِمْ ہٰذَا الْکَیۡفِ
 ازینجا بلند تر و کہ قول طہیین کہ در جواب ابی جاعل فی الارض خلیفۃ گفتند یَجْعَلُ فِیہَا
 مَن یُقْسِلُ فِہَا وَیُسْفِکُ الدَّمَاءَ وَیَحْنُ مِثْلَہٗ وَیَقْدِرُ لَکُمۡ دِیَارَکُمۡ فَرِیۡحًا بِالْاَیۡمِ

این مقام از بزرگان دین
 از انانی و ناقص خویش
 ہزار سال ایذا رسانیدند
 از ان جماعہ بحسب صورت
 بصلاح موصوف اند و در ظاہر
 تبعید و تشرع معروف اند
 انتباه قرا و خواج ہم
 بصلاح و عبادت مشہور
 بودند و معہذا برام برحق
 علی بن ابیطالب خروج
 نمودند و اثر قتال و جدال
 بر با ساختن پس اینچنین
 صلاح باعث فلاح نخواہد
 بود انتباه چون آن
 جماعہ کجرات بحسب باطل
 بستند چرا مردم دیگر
 کہ خود را از اہل حق می
 گفتند محدود معاون
 آنها گشتند و چون
 تقویت مفاسد آنها
 نمودند انتباه ہذا
 ایضاً سُنَّۃُ اللّٰہِ
 اِنَّہٗ تَذٰکُرُ لِمَنۢ
 فَعَلَہٗ اَمْ یَغْفِرُ
 لَمْ یَقْرَ اِنَّ
 الَّذِیۡنَ یَاۡتُوۡنَ
 بِالْاِفْکِ عَصٰیہٗ
 مِّنْکُمْ لَا یَحْسِبُوۡنَ
 شَرَّ لَکُمۡ بَلْ
 هُوَ خِیۡرٌ لَّکُمۡ
 لَکُلِّ فِرْقَۃٍ
 مِّنْہُمْ مَّا
 اَلَسَّ بِہِمْ
 مِنَ الْاِثْمِ
 وَالَّذِیۡ
 یُکَلِّمُکُمۡ
 فِیۡہِمْ لَہٗ
 عَذَابٌ
 عَظِیۡمٌ
 بشنو
 بشنو
 طریقہ
 مضیہ
 و شیوہ
 پسندیدہ
 و انشوران
 عالی
 فطرت
 و ساکنان
 دار
 الحکمت
 است کہ
 چون
 در کلام
 کی از
 بزرگان
 دین و
 معتدیان
 شرع
 متین
 بر حرفی
 اطلاق
 یابند
 کہ بحسب
 مخالف
 شریعت
 غرا
 باشند
 ہما
 اکمن
 در
 توجیہ
 و تاویل
 آن سعی
 نمایند
 و در
 اصلاح
 و تطبیق
 آن
 بقوانین
 ملت
 بیضا
 صاحب
 تقدور
 کوشش
 فرمایند
 اگر پی
 بمقصود
 و نرسند
 تہمت
 بر غیر
 قاصر
 و ادراک
 ناقص
 خویش
 نہند
 و سواد
 برادر
 حق
 کار
 برانہ
 ہند
 قال
 لَعْنَةُ
 الشَّعْرِ
 لَیْ
 فِی
 الْیَوْمِ
 فَبِتَرَادُ
 وَجَدْتُ
 فِی
 کَلَامِ
 اَحَدٍ
 مِنَ
 الْقَوْمِ
 مَا
 یُحَالِفُ
 ظَآہِرَہٗ
 بِالْکِتَابِ
 الشَّکَرِ
 یُحِبُّ
 عَلَیۡکُمۡ
 اَنْ
 تَنْزِلَہٗ
 اَوْ
 لَا
 عَلَیۡ
 سَبْعِیۡنَ
 مَآلًا
 فَبَعَدَ
 ذٰلِکَ
 نَزَلَ
 عَلَیۡہِمْ
 ہٰذَا
 الْکَیۡفِ
 ازینجا
 بلند
 تر و کہ
 قول
 طہیین
 کہ در
 جواب
 ابی
 جاعل
 فی
 الارض
 خلیفۃ
 گفتند
 یَجْعَلُ
 فِیۡہَا
 مَن
 یُقْسِلُ
 فِیۡہَا
 وَیُسْفِکُ
 الدَّمَاءَ
 وَیَحْنُ
 مِثْلَہٗ
 وَیَقْدِرُ
 لَکُمۡ
 دِیَارَکُمۡ
 فَرِیۡحًا
 بِالْاَیۡمِ

خوام و قول کیم اللہ علیہ السلام را کہ در مناجات گفتہ آنھد کما بنا فعل الشفعا و متارا
 لا افسنتک برخوان از بخام نظر را وسیع کن و قول خلیل الرحمن را علیہ السلام کہ در جواب
 من فعل هذا لھنبا یا ابرھیم فرمود بلی فعلا کہیں ہم بنکر و برین ہم قناعت کن و حیث
 قوجلت بردا ناکامہ بیان تداوی و حجت الرحمن حتی بدت کو اجدہ ملاحظہ نما و برین ہم
 اکتفا کن و منیک دو برین حشیم انصاف داشته کریم ثم استسحق العزیز ملاوت فرما
 پس چنانچہ درین نصوص سلوک راہ تاویل لازم است کلام مشایخ عظام را کہ نابیان
 و وارثان انبیاء کرام اند ملہم الصلوۃ و التسلیات نیز از ما صرف نموده بر محال
 فرود آر فانیہم و رتہ الانبیاء علیہم السلام حاشا تم ثم حاشا تم ان یحالفوا فی امرہم
 حریفان ہم قدم با ہم دانی و دشمنانی کہ بظلمت ارباب تو استند و سیرار را با عیار بر ملا
 بہمانا و ہش این است کہ چون بشا ہدہ آفتاب جمال بیتاب گشتہ عنان اختیار دست
 داد و ساقی ازل از خمخانہ محبت یکمال اخفاہ استناب جرعہ ہوش با در جام جان شان انداختہ
 ایشان را در خلوت گاہ انس کشید پس در حالت سکر و بخودی قدم ایشان لغزش نمود
 و افتاد و کجا افتاد تا آنکہ گستاخ و بر باد و فر گشتند و بچہ گفتند باز چون محبوب عشوہ ساز کرشمہ باز
 جلوه نماز در میان آورد و نقاب استننا و کبریا بر روی اندخت پس بحر موج مستی از توج
 باز ماند و ورق مستی ایشان را از عنان لاهوت باطل اسوت انداخت اینک
 بزوال سکر و بخودی آثار عبودیت و استار بشریت را در یافتہ و حقائق اشیا را
 گماہی شناختہ بلوازم بندگی و آداب سرانگندگی بچاک انی ثبت الیک بر زبان آورڈ
 کاہی نیاز است وقتی نازیبا یا الذین امنوا لا تفلحوا الصلوۃ و انتم مسکاری
 مشر مقام اول است و کریمہ فاذا اظھانتم فاقیموا الصلوۃ شعر مقام ثانی کی

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

از ملک پیشین بر قوس پهلوان بر سرستی بگذشت مست گستاخانه بملک خطاب کرد و
گفت ای ملک این سپ خود بمن بفروش ملک از راه و قارلب بگو این بخشود چون
بدولت سر رسید حکم داد تا آن مست را حاضر کردند همان مستی او پرواز کرده بود و آب منخو
او بر خاک ریخته آداب بندگی بجا آورد و اواد مع و ثنا داد ملک پرسید که سمنند باد پیمای
ما را میخیز گفت شاهانکه خریدار او بود از اینجا رفت بیرون کشید و آنکه حرفش را شنید
بود محروم اقامت بر چید اکنون که تواند چنین جرات نمود و ملک گویان شاه را که تواند خرید
ملک بخندید و آن سپ برق رفتار لوی بخشید جان برادر پاره از تنگنای عقل بیرون
ای داند کی از خود بینی و خوشی تن پرستی پائی بیرون گذار تا بس منزل مقصودرسی
قال بعضی محدثان از معجزه انبیاء و کرامت اولیاء منکر اند همچنین عقائد باطل این
قوم بسیار است اما در ملک هند در قصبه سمرند از طائفه مذکوره در وقت جهانگیر بادشاه
پیدا شده بود که دعوی باطل بسیار می نمود و لافهای دروغ میزد که در آن ارشاد
انبیاء هم سری ایشان بود و امانت بنیاد اولیا و علمای فرمود و این همه بیدان مخد
می نوشت چون بادشاه آنوقت بعضی ازین عقائد خرافات ریش را کندید و بر قلعه
گودایار قید نمود **قول** این چه طغیانیست و افترا بی اصل است که بر فتراک
اهل الشریسته

خدا که خواری اهل و فغانخواستہ باشد + چرا تو خواسته باشی خدا نخواسته باشد
حلقه طائفه علیہ مجددیه را از محدثان منکرین معجزه انبیاء و کرامت اولیا گفتن منسوب
به عقیده باطل نمودن ل را در حرکت و اضطراب است آورد

چون سقین همیشه جینم زمین پرست + یعنی دلم ز دست تو ای نازنین پرست

بمنتم حقن بجو در این بد زبانی و دشنام دهی بمنزایش رساند
 تا حتم گرفته از قتل من منکر میشو + خون چون من بکسی و قابل نگار نیست
 و آنچه جان گذار جس چنان نیست که دین را بی آن آتیه بجز و فرج ظاهر سازد انبیاء
 الله از دست کفره چها چهاروی مصائب یده اند و اولیاء الله از فسقه فخره چه قدر مرآت
 اذیت چشیده اند بر سر حضرت یحیی و یوسف علیهما السلام چه گذشت با حضرت عیسی چه
 معامله پیش آمد مگر تن به تضاد دادند و لب به گل نه کشادند

ای خوش آن دم که من کشته بخون گشتم + اوزده تکیه بشمشیر تماشایی کرد
 چاک پیر این یوسف که گمش تهمت برد + خنده برستی تدبیر زینجا میکرد
 اصل و توه تاریخی به پهلوی دیگر بیان کردن ز بد دینا هست تا مردمان را بفریه بد و قتل
 صادقین و راسخین فی العلم را بدر آورد

پادر حریم محفل و لها شمرده ۲ + هسته پاش تا نرنی شیشها هم
 اصل و توه این است که حضرت محمد و علی را همه در ابتدا اکثر احوال خود را به پیر خود می نوشتند
 تا صحت مستقیم حوال را معلوم کنند چنانچه اب پیری مریدی است که مرید هر واقعه و حالی که
 بر و ظاهر شود واجب است که شیخ خود ظاهر کند تا بصحت مطلع شود والا او را مرید خوان
 میگویند که از ترقی میماند لهذا وقتی حضرت ایشان را عروجی شده بود و در آن عروج از مقام
 اولیاء و اصحاب گذشته بحضرت پینا بصری الله علیه وسلم رسیده مراد خود را یا فتنه کس این
 احوال و عروج خود را به مرشد خود نوشته بودند قضا را این مکتوب بدست روافض افتاد و در آن
 زمان وزیر و خادمان بادشاه اکثر روافض بودند همین عروج ایشان انگشت نما کردند و
 شهره دادند که فلان شیخ خود را از صدیق اکبر بهتر گفته وزیران بنا بر مصلحت خج بادشاه را

در سکر فاضل پیدا کنند در همین سی برین قصه که باو شاه عرض کردند و گفتند که شما اعتقاد دارید
 که حضرت ابو بکر صدیق افضل الایه است اما حال شیخ محمد سهروردی نمود را بر حضرت ابو بکر
 افضل نوشته است ازین سخن باو شاه جفا کشیده برای تحقیق این سخن حضرت ایشان را از سهروردی
 طلبید و بحضور خود دین و اقامه پدید ایشان دیدند که باو شاه ده سکر است حقائق و وفای
 سخن را بی نهد تزلزل کرده جواب میانه قریب بهم تمام گفتند که من خود را بر سبب فضل نمی دانم
 چگونه بر حضرت صدیق اکبر خود را افضل گویم اما چون عالی و عروجی نازد شد بر پیش خود
 مخفی نوشته تا صحبت ستم آن را معلوم کنند اما حال دشمنان از نا فحشیدگی حضرت باو شاه
 معروض داشته اند جوابش بسیار است آسان تر جواب آن است که باو شاه را بعد از پناه
 سال مروزیاد کرد و بحضور خود طلبیده اند و از مقام امیران و شاهان داد گذشتند اینک
 قریب شما ایستاده ام نمیتوان گفت که من از پختناری و ده هزاری افضل شدم مقام
 همان خانه کهنه است که در سهروردی معروف است بعد از مدتی یکبار مرا بحضرت باو شاه
 رسانیدند و از مقام امیران گذرایند و شما مقرب ساختند و همین زمان تزلزل کرده
 بجای خود میروم و تمام عمر در مقام اصلی خود می باشم وزیران شما همیشه از مقربانند
 مثل باو عمری یکبار برای حاجت آدم و فرم هم چنین مهتاب کرام همیشه از مقربان حضرت
 پناهنده مثل طالبان در تمام عمر یکبار بحضرت رسیدیم و حاجت خواسته زد و در جمیع کرم
 و در مقام اصلی خود ماند و هم نازند هم ازین جواب ساره باو شاه خوشوقت شد ایشان را
 باو سهروردی و اکرام رخصت کرد و دشمنان دیدند که شیخ ازین ملا خاص شد بلای دیگر تریب
 دادند و مکر آغاز کردند و باو شاه در همین سی گفتند که شیخ اعتماد مردمان دارد اگر خواهی
 و دعوی دشمنی که در دور تو بر رخ نوشته اند که ظان شیخ ابو شای بر تو در گرفت و خود باو شاه

مجدد بر صد سال خواهد بود نه بر هزار سال برین دعوی هم دلیل نیست که در مجد داتہ واجب
در مرتبه فرق است این دعوی هم باطل است که آنچه درین مدت فیضان بامتان رسد از
توسط مجدد باشد اگر چه در آن وقت قطاب غوث و ابدال و اوتاد و بختا و نقبا بوده
باشند و این دعوی او نیز باطل است که دلیل نه دارد و قصد او درین دعوی آن است که
سلاسل مشائخ بر ہم زند **اقول** چون شریعت محمدیہ علی صاحبہا الصلوٰۃ والسلام
ایقام قیامت باقی خواهد بود و بسبب مرد زہور مدامنتی در دین پیدای شود
معصحت الملی مقتضی شد تا بر سر مہر اتہ مجدد دین پیدا کنند تا تجدید مراسم دین متین نمایند
و اگر ہی از احوال عالم و عالمیان کشاید حضرت مجدد علیہ الرحمہ چنانکہ بر سر اتہ بود عم مجتہد
بر الف و د و د و د الف از دورہ مائتہ قوی باشد و قوت تجدید حضرت مجدد روح بل قوی
بود لہذا اباب علم حضرت ایشان مجدد الف ثانی گویند و بمقام خود بیان شدہ است
کہ مجدد را بقرینہ حال مجدد میگویند پس بقرینہ حال حضرت را مجدد الف ثانی گفتند
در حدیث انکار انعمی یافته نمی شود کہ مجدد الف نخواہد بود بلکہ در حدیث لفظ کل مائتہ واقع
است کل گاہی مجموعی باشد گاہی افرادی اگر کل افرادی مراد گرفته شود بر صدر ہر اتہ
مجددی خواهد بود اگر مجموعی مراد داشته باشد بر سر الف مجدد خواهد بود و این معنی خود
ظاہر است کہ چنانکہ در مائتہ الف فرقیہا است ہچمان در میان مجد داتہ و مجدد الف
چہ مجد داتہ را ہین قدر لیاقت کافی است کہ آنچه در عرصہ صد سال مدامت واقع شدہ
آنرا دفع کنند یا درین مائتہ آنچه ضرورت داعی باشد آن متوجہ گردی آنکہ فیض از در مائتہ ساری
باشد و مجدد الف را لیاقتی در کار است کہ د امور مذکورہ بالا بہمچو امور قوتی داشته باشد
تا ہزار سال کافی باشد پس ظاہر است کہ قوت مجدد الف افزون تر از قوت مجدد

ماتہ باشد و این معنی که آنچه درین بحث فیضان میان سدا از توسط مجدد باشد امری است
متعلق بکشف الحام و اثرش به قطع سلسل مشائخ نه رسد چه اگر مصلحت از روی مقتضی آن
باشد که بجز سلسل بذریعہ شخص واحد که در تعلق خاص بجز سلسل است و است فیضی رسد درین
بسیج مخدوری لازم نیاید چنانکه از مبدا و فیاض فیضان بذریعہ حضرت غوث الاعظم رضی اللہ
عنه بشانخ برسد و سلسل حقیقیه و سحر و دیه و نقشبندیہ از ان منقطع نگردد و این باب نظر
و صاحب حال قال اندک کسی که از خدمت مشائخ بهره ندارد بجز انکار و احتمال چه نگارد
حدیث عشق چه دانند کسی که در همه عمر به سر نکوفته باشد در سرائی را
باقی ماند این سخن که درین دوره الف ظهور حضرت عیسیٰ امام مهدی علیه السلام خواهد بود
بجراتی جوابش ناقلا از حضرت مجدد در میگوید که در امتیعی راه قرب نبوت و
دوم راه قرب لایت در راه قرب نبوت معامله توسط مفقود است هر گاه این راه فتنه است
بسیج جائے توسطی در میان ندارد و بے توسط احدی خد فیوض برکات می نماید حیل
در راه دینی است فقط معاملہ این موطن علماست و حضرت عیسیٰ علیه السلام و حضرت
امام مهدی علیه الرضوان بر اول داخل اندانتهی فاجد شد علی ذلک حق بر زبان بر می آید
عشق آن چاک که در پیرین یوسف زو + پرده بود که از کار زینهار برداشت
قال لاف دیگر آنست که علوم و معارف من مقتبس از انوار مشکوٰۃ نبوت اند
علوم و معارف من از حیث ولایت خارج اند از باب لایت در رنگ علمای ظواهر و در
آن عاجز اند این نیز باطل خلاف شرع چه بر ما ولایا اقتباس از مشکوٰۃ نبوت دارند از
کجا ثابت شد که بجز مدعی دیگر اقتباس نیست میگوید صاحبین علوم و معارف مجدد
این الف است کما لا یخفى علی الناظرین فی علوم و معارفہ الفی متعلق بالذات و لا بالقول

از حضرت غوث الاعظم رضی اللہ
عنه بکشف الحام و اثرش به قطع
سلسل مشائخ نه رسد چه اگر
مصلحت از روی مقتضی آن
باشد که بجز سلسل بذریعہ
شخص واحد که در تعلق خاص
بجز سلسل است و است فیضی
رسد درین بسیج مخدوری
لازم نیاید چنانکه از مبدا و
فیاض فیضان بذریعہ حضرت
غوث الاعظم رضی اللہ عنه
بشانخ برسد و سلسل حقیقیه
و سحر و دیه و نقشبندیہ
از ان منقطع نگردد و این
باب نظر و صاحب حال قال
اندک کسی که از خدمت
مشائخ بهره ندارد بجز
انکار و احتمال چه نگارد
حدیث عشق چه دانند کسی
که در همه عمر به سر نکوفته
باشد در سرائی را باقی
ماند این سخن که درین
دوره الف ظهور حضرت
عیسیٰ امام مهدی علیه
السلام خواهد بود بجراتی
جوابش ناقلا از حضرت
مجدد در میگوید که در
امتیعی راه قرب نبوت و
دوم راه قرب لایت در
راه قرب نبوت معامله
توسط مفقود است هر گاه
این راه فتنه است بسیج
جائے توسطی در میان
ندارد و بے توسط احدی
خد فیوض برکات می
نماید حیل در راه دینی
است فقط معاملہ این
موطن علماست و حضرت
عیسیٰ علیه السلام و حضرت
امام مهدی علیه الرضوان
بر اول داخل اندانتهی
فاجد شد علی ذلک حق
بر زبان بر می آید عشق
آن چاک که در پیرین
یوسف زو + پرده بود
که از کار زینهار برداشت
قال لاف دیگر آنست
که علوم و معارف من
مقتبس از انوار مشکوٰۃ
نبوت اند علوم و معارف
من از حیث ولایت خارج
اند از باب لایت در رنگ
علمای ظواهر و در آن
عاجز اند این نیز باطل
خلاف شرع چه بر ما
ولایا اقتباس از مشکوٰۃ
نبوت دارند از کجا
ثابت شد که بجز مدعی
دیگر اقتباس نیست
میگوید صاحبین علوم
و معارف مجدد این
الف است کما لا یخفى
علی الناظرین فی علوم
و معارفہ الفی متعلق
بالذات و لا بالقول

وَالْأَفْعَالُ وَالتَّلْبِيسُ بِالْأَحْوَالِ وَالْمَوَاجِدِ وَالتَّجَلِّيَاتِ وَالظُّهُورَاتِ فَيَعْلَمُونَ أَنَّ قَوْلَ
 الْعُلُومِ وَمَعَارِفِ دَاءَ عُلُومِ الْعُلَمَاءِ وَوَرَاءَ مَعَارِفِ الْأَوْلِيَاءِ بَلْ هُوَ بِالنِّسْبَةِ إِلَى تِلْكَ
 الْعُلُومِ قَسْرٌ قَوْلُكَ الْمَعَارِفُ لَيْسَتْ ذَلِكَ الْفَتْشُ مِنْ أَرِيزِينَ عِبَارَتُ لَيْسَتْ
 أَوْ بَرَاءَةً أَرِيجَةً وَعِلْمًا كَرَامًا وَأَوَّلِيَاءَ عِظَامٍ لَا زَمَّ مِي آيِدِكُ بَدُونِ شَاهِدِ كِتَابِ سَنَتِ أَجْمَاعِ
 هَسْتِ كَسِي حَكُونِ قَبُولِ نَمَائِدِ عِلَّاهُ بَرِينِ اِگَرِ عِلُومِ وَمَعَارِفِ بَزَرِ گَوَارِ اِن قَشْرِ اسْتِ عِلُومِ وَ
 مَعَارِفِ اِيْشَانِ لَيْسَ اَرِيزِينَ اِنْتِ لَقِصْ هَمِّهِ عِلْمًا وَانْبِيَاءَ لَا زَمَّ مِي آيِدِكُ دَرِ سَلَفِ اَوَّلِ
 كَدِ شَسْتِ اَنْدِ مَحَرِّ اَنْبِيَاءِ عِلْمِ اِيْشَانِ رَا بِنَظَرِ حَقَارَتِ نَكْرُودِ اِذْ اَكْرَا اِيْشَانِ بَا اِنْتِ كُنْدِ
 كَا فَرِشُودِ وَجَامِي دِيگَرِ بَرِ عَكْسِ اِيْنِ مِيگَرِيْدِكُ چِنَا پَنُجِ اَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عِلُومِ اَزْ وَجِي مِيگَرِيْدِ بَرِ چِنَا
 اَوَّلِيَاءِ اِنْ عِلُومِ رَا اَزْ مِلْ اَخْذِي كُنْدِ عِلْمًا اِنْ عِلُومِ رَا اَزْ شَرَاخِ اَخْذِ كَرْدِ اَنْدِ وَبَطْرِيْقِ اِجْمَالِ
 اَوْرْدِ اَنْدِ هَمَانِ عِلُومِ سَتِ چِنَا پَنُجِ اَنْبِيَاءِ اِلْفَصِيْلَا وَكَشْفَا مَحْصِلِ مِيْشُودِ اِيْشَانِ رَا نِيْزِ بَرِ هَمَانِ
 هَنْجِ حَالِ مِيْشُودِ اَصَالَتِ تَبْعِيَّتِ دَرِ مِيَانِ سَتِ اِيْنِ قَوْلِ دَعْوِي اَوْرَا كِرَا اَلَا كَرْدِ بُوْدِ مِيكُنْدِ
 چُونِ عِلُومِ وَمَعَارِفِ اَنْبِيَاءِ وَاَوَّلِيَاءِ عِلْمِي كِي اَبَشْدِ وَفَرْقِ اَصَالَتِ تَبْعِيَّتِ دَرِ مِيَانِ بُوْدِ اِيْنِ عِلُومِ
 وَمَعَارِفِ كَسِي كِرَا رَا اِيْ عِلُومِ عِلْمًا وَوَلَا مَعَارِفِ اَوَّلِيَاءِ اَبَشْدِ حَكْمِ اَوچِ خَوَا هِدِ بُوْدِ وَچُونِ تِلْكَ اِن
 عِلُومِ سَتِ كِرَا اَنْبِيَاءِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ اِلْفَصْلَاتِ اَزْ وَجِي گَرِ فْتِ اَنْدِ هَمَانِ عِلُومِ سَتِ كِرَا اَوَّلِيَاءِ اَزْ اِلْحَامِ مِيگَرِيْدِ
 دَعْوَا اَزْ شَرَاخِ اَخْذِي كُنْدِ اَزِ رِيْجَا تَحْقِيْقِ كُشْتِ كِرَا عِلُومِ وَمَعَارِفِ اَنْبِيَاءِ عِلْمِي كِي سَتِ فَرْقِ
 اَصَالَتِ تَبْعِيَّتِ دَرِ مِيَانِ سَتِ عِلُومِ وَمَعَارِفِ اَوچِ خَوَا اِيْشَانِ سَتِ اِيْنِ كِي كِرَا عِلُومِ وَمَعَارِفِ
 اِيْشَانِ رَا بِنَسَبِ عِلُومِ وَمَعَارِفِ خُوْدِ قَشْرِ دَانْدِ عِلُومِ وَمَعَارِفِ خُوْدِ رَا بِنِ خَوَا اِنْتِ اِنْتِ عِلْمًا
 وَمَعَارِفِ اَنْبِيَاءِ وَاَوَّلِيَاءِ عِلْمًا كَرْدِ اَبَشْدِ چِنَا پَنُجِ خُوْدِ قَائِلِ شُدِ اَقُولِ حَضَرَتِ مَجْدُودِ
 طِبَا اِلْحَمِّ دَرِ مَكْتُوبِ چِهَامِ اَزْ جِلْدِ ثَانِي كِرَا مِيرِ مُحَمَّدِ نَعْمَانِ صَدُورِ اِنْتِ مِي فَرَا يَدِ اَبَشْدِ كِرَا عِلْمِ اِيْنِ

قوله
 "فوقه"

مع
 ب
 س
 م

بحجارت از شهود آیات است که فاده یقین علمی نماید برین شهود فی الحقیقت استدلال است
 از اثر موهوش پس آنچه از تجلیات و ظهورات و درایای آفاق نفس مدیه شود همه از قبیل
 استدلال اثر موهوش است اگر چه آن تجلیات را تجلیات ذاتیه نامند و آن ظهورات را بی کیف
 خوانند چه ظهور شی در مراتب حصول شریست از آثار آن شی محصل عین آن شی پس سیر
 آفاقی و انفسی تمامه قدم اندازد علم یقین بیرون نکشد و غیر از استدلال از اثر موهوش نصیب
 آن نباشد قل الله تبارک و تعالی سیرهم ایاکنا فی الافاق و فی انفسهم حتی یبتین لهم انه الحق
 دیگران سیر آفاق را از علم یقین دانسته اند و عین یقین حق یقین حیر نفسی ثبات ده اند
 و بیرون انفس سیر نگفته **س** آن ایشانند من چینم یارب . .
 میداند که حضرت حق سبحان تعالی ببنده از بنده نزدیکتر است پس از بنده تا حق جل و علا
 در جانب اقربیت سیر دیگر مختل است که در حوال قطع آن منوط است این سیر ثالث نیز
 فی الحقیقت مثبت علم یقین است هر چند از دایره ظلیت بیرون است اما از شایسته ظلیت
 پاک و برزیت زیرا که اسما و صفات اجبی ملطافه فی الحقیقه ظلال حضرت ذات تعالی
 و تقدس هر جا شوب ظلیت است داخل آثار و زیات است پس ایشانان از همه شبهه سیر یقین
 یک سیر اول مخصوص اجلم یقین ساخته اند و سیر دوم آنرا حاصل عین یقین گردانیده اند و
 سیر ثالث بسبب کشادگی و ماداره علم یقین تمام خود عین یقین حق یقین هنوز در پیش است
 قیاس کن ز گلستان من بحار حرا از عین یقین حق یقین چه گوید و اگر گوید که فهم
 کند و کردیابد این معارف از حیط ولایت ارباب لایت در رنگ علما و علما هر حد و پاک
 این عاجز و در درک آن قاصر این علوم مقبض از مشکوٰۃ انوار نبوت اند علی اربابها الصلوة
 و السلام و نتیجت که بعد از تجزید الف ثانی بتبعیت وراثت تازه گشته اند و بطاوت ظهور یافته

باشد و آن سخن از حیث فهم اولیا که بزرگ علما اظهارند خارج باشد چه باک بود و از آن چه محذور
لازم آید و قبیله معارف بلب عموماً در اصطلاح رایج است مولانا رومی فرماید **س**

من ز قرآن مغز را برداشتم * استخوان پیش سگان انداختم

و سوق عبارت حضرت مجد و روح ولایت بر اولیا از زمان خود میکنند پس بیجا بونه فضیلت
برائمه اربعه و غیره لازم نه آید و ازین کلام الهی انتقصت انبیاء الله علیهم السلام فهمیدن سخن

نادانی است چه میگوید که انبیاء الله گفته نمی شود پس این کفر قرار دادن چه اسلام است **س**

اگر اهل علم کرد تکفیر * چراغ کذب نبود فروغ * مسلمان نشنختم در مکلفا ه دروغی را جواب میدور

و آنچه تقریر دیگر در باب انت انبیاء الله پیش کرده از تقریر اول نحیف تر است چه اصل مدعا

همین است که این معارف از حیث ادراک ارباب لایت که در رنگ علما اظهارند خارج است

پس ازین تقریر امانت منقصت میج نمی از انبیاء الله لازم نه آید و ادعای مساوات علوم

و معارف انبیاء و اولیا و علما را با وصف اظهار فرق هم پاینده بیان است هرگاه بفحوائی

لَكَ سُلْ فَضْلَنَا بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ بِإِذْنِ فَضْلِ رَسُولَانِ مَفَادَاتِ هِست پس بتفاوت حالات

و مقامات اولیا و الله و علما چه رسد **س** هست بر مقتضای فیض ازل +

بعض از بعض افضل و اکمل و بر مجموع مواقع از تکفیر بزرگان دین اجتناب کلی باید و الا

هر شب ز فردای است **س**

چند حکیم عین صواب است و محض خیر + فرخنده بخت آنکه بسمع ضنا شنید

قال از مکتوبات ششم از جلد ثانی و مکتوب نود و چهارم از جلد ثالث مراد آن است

که خواجہ عالم صلی الله علیه و سلم ولایت ابراهیمی حاصل نکرده بودند و به ولایت خود متحقق گشته

بودند و به غیب النیب نرسیده بودند و آنچه برای حصول این دولت در دعای اللهم صل علی

محمد کما صلیت علیہ وسلم تا ہزار سال می خواہند مستجاب نشد مگر از تو سطرود است که بعد از
 ہزار سال بده و بہ راہ دیگر کسب کردہ خواہ عالم را صلی اللہ علیہ وسلم بولایت ابراہیمی و ولایت
 محمدی و غیب لغیب سایند بعد از آن مقام محبوبیت خواہ عالم را صلی اللہ علیہ وسلم بدرجہ علیا
 رسید و انحصار بزرگی خود میکند کہ مقصود از آفرینش من این بود کہ کمالات مذکورہ خواہ عالم
 را صلی اللہ علیہ وسلم حاصل بد و برکات حضرت ابراہیمی تحصیل نماید و درین چند قباحتی است
اول آنکہ خود بان مقرر کردہ بود کہ در راہ نبوت جیلوت و توسل نیست **دوم** آنکہ
 حصول محبوبیت خلقت محبت آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم از کتاب سنت و اجماع است
 ثابت است و کمال ہمہ انبیا خواہ عالم را صلی اللہ علیہ وسلم در شب تولد عطا شد و کمال انبیا
 علیہم السلام وہی است نہ کسی ایشانرا اول لایت عنایت میکنند بعد از آن نبوت سوم آنکہ
 مراد از مباحث ملاحت حشر ظاہر است نہ ولایت این نیز غلط صریح است کہ نسبت صحبت
 بحضرت یوسف است علیہ السلام نہ بحضرت ابراہیم علیہ السلام **اقول** اینہمہ تقریر مبنی
 بر تافہی است

عاقلی گزشتہ و طغیہ نادان صمدبار + لائق است کہ آشفته و برہم نشود
 ز آنکہ این بیت کمال است بجا عالم مشہور + انجین بیت چرا شہرہ عالم نشود
 سنگ بدگوہر اگر کاسہ زرین شکند + قیمت سنگ نیفزاید و زر کم نشود
 بر ما ضرور اقا و تا عبارت ضرورت و مکتوب بقدر ضرورت در مقام نقل کنم و پیشتر اشکالے
 کہ در مقام وارومی کنند جواب یگان یگان کہ حضرت مجدد روح و متقبان حضرت ایشان
 تحریر فرمودہ اند بر نگارم تا مسلک زخار و فاشاک پاک و صاف گردد و در مکتوب ششم از جلد
 ثانی کہ بحضرت خواہ معصوم قدس سرہ صمد دریافتہ مذکور است انگارم کہ مقصود از آفرینش

من آنست که ولایت محمدی بولایت ابراهیمی علیها الصلوٰۃ والتحیات منصف گردد و حسن
 ملاحظت این ولایت با جمال صباحت آن ولایت مستخرج شود و در ذکر فی الحدیث آن حضرت ^{علیه السلام} آنحضرت
 آنحضرت کائنات آنکه دو باین انصباع و امتزاج مقام محبوبیت محمدیه بدرجۀ علیا رسد اما که مقصود
 از امر با اتباع ملت ابراهیم علی نبیاء علیه الصلوٰۃ و السلام حصول این بدولت عظمی بوده است
 و طلب صلوٰۃ و برکات حاصل صلوٰۃ و برکات حضرت ابراهیم علی نبیاء علیه الصلوٰۃ و السلام بر
 این غرض بوده در مکتوب نو و چهارم از جلد ثالث که نیز بحضرت مخدوم زاده خواجہ محمد معصوم
 صلوات ریافتہ تحریر فرموده اند حضرت حق سبحانہ تعالیٰ فی حد ذاتہ جمیل است حسن جمال ذاتی
 او را ثابت است نه آن حسن جمال که مکشوف و مدرک اگر دو در تعقل و تخیل ما در آید من ذلک
 در آنحضرت مرتبہ است اقدس که این حسن جمال هم از غایت عظمت و کبریا ی آن بان مرتبہ
 نمیتواند رسید و حسن جمال متعریف نمی تواند ساخت تعیین اول که تعیین جودی است تعیین آن
 کمال جمال ذاتی است و ظل اول آنجا دار آن مرتبہ اقدس که کمال جمال ما هم آنجا گنجایش نیست
 که اذ غایت عظمت و کبریا ی هیچ تعینی متعین نمی گردد و در کدام آئینہ در آید و مع ذلک
 سرے و نشان از ان مرتبہ اقدس در مرکز دائرہ این تعیین اول و دعوت نهاده اند و نشانی
 آنجا تعبیه نموده اند چنانچہ تعیین اول نشان ولایت خلیل است آن سرو آن نشان که در مرکز آن
 تعیین نهاده اند نشان ولایت محمدی است علی صاحبها الصلوٰۃ و التسلیات و این حسن و
 جمال ذاتی که تعیین اول ظل آن خاص است شباهت به صباحت دارد که در عالم مجاز از قبیل حسن
 خدمت جمال ذاتی است و آن سرو نشان که در مرکز و دعوت نهاده اند مناسبت بملاحظت دارد
 که در رزق و رزاق قد و صباحت خدمت و رای حسن چشم و جمال ظل امری است ذوقی تا ذوق
 ند مند در تمایذ شاعر گوید

آن دارو آن نگار که آن هست هر چه است + آنرا طلب کنند حریفان که آن کجاست
 ازین بیان تفاوت در میان این دو ولایت دریاب هر چند هر دو از قرب حضرت
 ذات تعالی تقدس ناشی میگردند اما مرجع یکی کمالات ذات است مواد دیگری صرف
 ذات تعالی و چون ملاحت فوق صباحت است پس موصول به ملاحت بعد از ملاحت
 صباحت صورت بند و مواد موصول به جمیع مقامات لایت ابراهیمی میسر نشود و موصول بحقیقت
 این لایت که ذروه علیای ولایت محمدی است میسر نیاید علی صاحبها الصلوٰۃ والسلام ازینجا
 تواند بود که خاتم الرسل علیه علیهم الصلوٰۃ و التسلیات مامور بتعالی است حضرت ابراهیم
 علیها الصلوٰۃ و السلام تا بوسیله این متابعت بحقیقت لایت او برسد و ازینجا بحقیقت
 خود که تعبیر ازان بطاعت رفتن است تحقق گردد و چون حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله مرکز دایره ولایت
 غلت مناسبت ذاتی است که بحضرت اجمالاً ذات اقرب است به محیط آن دایره نسبت کمتر است
 که رو به تفصیل کمالات ذات دارد و تعالی باین کمالات محیط آن دایره هم تحقق نشود و ولایت
 غلت تمام گردد و ازینجا است که در صلوٰۃ منطوق آمده است لما صلیت علی ابن ابراهیم
 تا کمالات ولایت غلت تمام او را میسر آید چنانچه صاحب آن ولایت را میسر شده بود
 علی بنینا و علی الصلوٰۃ و السلام و چون مکان طبعی ولایت محمدی مرکز دایره ولایت خلیلی است
 علیها الصلوٰۃ و التحیات سیر و نیز مقصور بر سیر مرکزی آن دایره ناچار از انجا بر آمدن و
 به محیط آن دایره و آمدن و اکتساب کمالات آن کردن محسوس شد و خلاف مقتضای
 طبیعت بود پس توسلی باید از افراد است او علی علیه و آله الصلوٰۃ و السلام که به تبعیت او علی الصلوٰۃ
 و السلام در میان آن مرکز بود و از راه دیگر مناسبت به محیط آن دایره داشته باشد تا او
 اکتساب کمالات آن مرتبه نماید و بحقیقت آن مرتبه تحقق گردد و به پیغمبر متبوع او بحکم

من شمس سنة حسنة فله اجرها واجر من عمل بها توسط وصول او بان كمالات نیز تحقق
شود و مراتب لایت غلیلی تمام کند پس آن سرور را علیه علی آلا الصلوٰة والسلام توسط آن
فرد کمالات محیط آن دائره نیز میسر شده ولایت غلیلی در حق او علیه علی آلا الصلوٰة و
السلام نیز تمام گشت و دعای اللهم صل علی محمد و آله و سلم علی آبراهیم بعد از هزار سال
باجابت مقرون گشت مسؤل متجانب شد آن سرور را علیه علی آلا الصلوٰة والسلام بعد
از تمامی ولایت خلعت کار و بار بان سر و نشاء است که در مرکز و دیعت نهاده اند تغییر
بملاحت یافته است آن فرد را از برای حرارت مخالفت است از ان مقام بجا لم باز گردانید
خود در خلوتخانه غیب الیغیب با محبوب خلوت داشته

هَـنـدِئَةُ الْاَرَبَابِ النَّعِيمِ نَعِيمُهَا * وَلِلْعَاشِقِ الْمُسْكِينِ مَا يَسْجَرُ عُمْ
باید دانست که محیط مرکز ثالث هر چند نسبت به محیط مرکز ثقلین اول و دوم می نماید
اما اجمع است چه هر چه بمحضرت ذات جل شامه نزدیک تر است جامع تر است صغران
صغرانسان باید دانست که با وجود صغرها معتبرین جمیع مناف عالم است ایضا شخصی که
بکلمات این محیط متحقق گشت از جمال مرکز تفصیل محیط باید آن بی منافستی که به محیط و
تفصیل داشت زائل شد ولی تکلف از تفصیل نیست و بکلمات آن تفصیل نیز متحقق گشت
باشنویا وجود کمال قدر چون نظام عالم بحکمت منوط ساخته اند در تربیت مجبوبان نیز از
وجود اسباب چاره نبود هر چند وجود سبب پیش از جمانه نباشد و زیاده از رد پوشش قریب
سُبْحَانَ اللَّهِ الَّذِي قَدْ خَلَقَ هُوَ قَبْلُ وَلَمْ يَكُنْ لِسُبْحَةِ اللَّهِ تَجْدِيدًا اُنْتَهَى قَبْلُ اِنْ اَنْ كَر
ایزادات و اجوبه آن متوجه شوم مناسب است که از رخ عبارات نقابا جمال
بردارم قو که رضی الله عنه انکارم که مقصود از آفرینش این میگویم که چون بعضی امور شرط یا

موقوف علیه امری باشد تحقق شرط و موقوف را محتاج الیه باشد لیکن این معنی مستلزم آنست
 شرط بر شرط و یا موقوف علیه موقوف نباشد نمی بینی که اکثر صفات مضافه که تحقق آنها موقوف
 بر وجود ممکن است چنانچه حق تعالی خوشترین را در کلام مجید **بِشَکِّ الْعَالَمِينَ** می ستاید و معنی نزول
 رسانیدن شئی است بتدریج بر تبه کمال اثر تربیت بی مری صورت نه بندد و کذا
 مضمون معیت هم بغیر طریقی یافت نمی شود و هکذا کمال **الزَّاقِ وَالرَّحِيمِ وَالْعَزِيزِ الْبَاقِ**
إِلَى غَيْرِ ذَلِكَ مِنَ الصِّغَاتِ از صغایر و نمی توان گفت که این صفات کمال نیستند
نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ ذَلِكَ الا و هکذا چه خدای تعالی از همچنین صفات خود را می ستاید پس
 بی کمال نبیا چه گنجایش است اگر چه این همه صفات و تحقق و وجود محتاج ممکنات هستند
 لیکن ازین توقف احتیاج فضل ممکن ثابت نمی شود بلکه فضل کمال مرحضرت باری تعالی
 است که بندای مجزه خود را بنوازشهای بوقلمون مرمون منت فرموده کذا سیری و
 سیرابی و شفا هر فعل حق است تعالی شاد و عادات او سبحان تعالی بران جاریست کبلی لعالم
 و شراب و و این امور صورت نمی بندد پس انهم توسط نقصی افعال و تعالی لاحق نمی شود
 و همچنین است ارادات از لیه حق تعالی که باوقات و امانات منوط اند مثلاً اراده موجودیت
 زید در فلان وقت بوده باشد و آن وقت نیاید اراده او تعالی در کین بطون خواهد بود
 پس وقت آن هم واسطه موجودیت زید شد و این هم مستعدی فضل آن وقت نیست پس عالم
 نیز باعتبار ترتیب آثار ایزدی متوسط است ازین توسط فضل عالم پر خدای تعالی ثابت
 نمی شود معاذ الله - تو که رضی الله عنه تا وصل جمیع مقامات لایست ابراهیمی میسر نشود و اصل
 بحقیقت این لایست که در و علیانی ولایت محمدیست میسر نیاید می گویم مقصود ازین
 عبارت این است که ولایت ابراهیمی بمنزله اسلام و نزد بانست برای عروج بذروه علیانی

فصل
 در بیان
 احوال
 و سیر
 و شرف
 و شرف
 و شرف

حقیقت محمدی پس ارباب اتباع ملت او فرمود تا بواسطه اتباع ملت مناسبتی بولایت سلطانی
 حاصل شود آن رازینہ ساخته عروج بمقام ارفع خود فرمایند پس آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 از همان راہ بمقام خویش رسیدند و از آن ولایت بقدر اجمال در مرقطیق بہرہ برداشتند
 چنانچہ این عبارت پس ناچار از انجا برآمدن بہ محیط آن دائرہ درآمدن لالت صریح دارد
 بر آن کہ آن سرور در مین مرکز کا قرب است بذات تعالیٰ رسوخ و استقرار دارند و مراد
 از لفظ حقیقت نہ عین آن مرکز است کہ غیر از آن بہلاحت رفتہ بلکہ مرکز جامعہ کیفیات
 خصوصیات عوارض مراد است تحمیل کہ ظہور بعضی قائلین آن مقام منوط بطبع مریض مراتب محیط
 بود و درین ہیج محدود و لازم نمی آید کہ اصل آن مقام کہ در مراتب قرب خداوندی از پیش
 قدمی نیست آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم را ثابت است چون کہ اصل آن مقام کہ عبارت
 از محبوبیت ملاحظہ است آن سرور را حاصل است و کذا لک محیط کہ عبارت از صباحت خلقت
 بطریق اجمال حاصل است پس محقق شد کہ آنحضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام بمقام خلقت مستجاب
 و محبوبیت و ملاحظہ متحقق و ممتازند تحقیق مقام آنیکہ مراد از حقیقت محمدی عین مرکز نیست بلکہ
 مراد از مرکز با تمہات لواحق است یکی از تمہات محیط دائرہ است فرمود است این تحقیق را
 انچہ کہ در مکتوب بیان طریق برنگاشتنہ اند کہ مرکز آن مقام کہ مقام اجمال است نصیب غالب
 الرسل است و باقی بہرہ مفصل حضرت خلیل مسلم آقا کہ پیغمبر مصلی اللہ علیہ وسلم ان اجمال طلب
 فرمودند پس آن سرور را مقام محبوبیت کہ فاصداست بالفعل حاصل است تو کہ و چون
 حضرت پیغمبر را بر مرکز دائرہ ولایت خلقت مناسبت ذاتی است انخ میگویم مرکز انجائے
 بمعنی جزو لا تجزئی است بلکہ بمعنی غایہ رفیع است چہ شی عظیم ہر چند دور تر میرود خرمی نماید
 و بلیش آن است کہ در مثال مرکز اول لڑشتہ اند چون در آن مرکز دور تر رفتہ می شود

مرکز بصورت دائرہ می نماید الخ نمی بینی که آفتاب در حساب اہل تنجیم صد و شصت و چند ضلع
 زمین است و از دوری و بلندی اوست کل این قدر مرئی می شود و این مرکز چون مقابل مبد
 تعالی واقع شده است بزرگوار و برآمد است کہ او سمان بسیط حقیقی است مع ذلک است
 مجهول الکیف نیز در ان نیز تنگاہ کائنات است ان الله واسع و کلینہ و نیز اگر چه محیط است
 مگر انان هیچ قیامت نیست ظل اگر نیز از چند اصل باشد هیچ مقدار ندارد نسبت اہل
 نمی بینی کہ سایہ ہر چیز کہ در ابتدا طلوع آفتاب مشاہد میگردد و قریب غروب وہ چند آن
 میشود اکنون بذکر اشتباہات اجوبہ آن متوجہ می شوم

اشتباه اول مقام محبت ارفع است از مقام غلت پس با وجود حصول مقام محبت
 تحصیل مقام غلت چه در کار است جوایش انکہ شب معراج بجنباب حضرت خاتم
 مقام محبت عطا شدہ بود در حدیث صحیح وارد شدہ ان الله اتخذني خليلا فاختارني من خلقه
 پس معلوم شد کہ با وجود حصول مقام محبت اگر ارفع از مقام غلت است حصول مقام غلت
 در کار بود و الا بحصول آن فخر نمی فرمودند و نمی گفتند ان الله اتخذني خليلا فاختارني من خلقه
 و نیز از احادیث صحیحہ ثابت است کہ جمیع کمالات از تائیمت الواعز می و رسالت با جنباب
 عطا شدہ است ظاہر است کہ درین کمالات بعضی ارفع اند و بعضی غیر ارفع پس معلوم شد کہ
 با وجود حصول ارفع حصول غیر ارفع ہم در کار میشود خصوصاً وقتی کہ آن غیر ارفع طریق حصول
 ارفع باشد و در ادان واقع شود کہ درین صورت حصول آن غیر ارفع موقوف علیہ حصول ارفع است
 اگر نظر بآن کنند کہ آن غیر ارفع فی نفسہ کمال است نیز مطلوب است و اگر نظر بآن کنند کہ آن غیر
 ارفع طریق حصول ارفع است پس نیز مطلوب است مثل آنکہ جسم را نامی بودن کمال است

لا
 اشتغال
 در اعیان
 و در اشیاء
 و در احوال
 و در احوال

وحساس بودن کمالیست یگر ارفع از ان لفظ عقل کمالیست رای این دو کمال و آن
 هر دو کمال در طریق این کمال اخرواق اند پس آن هر دو کمال بحد و وجه مطلوب اند
 بناتهما و یغیرهما و همچنان مقام غلت را نسبت با مقام محبت باید فهمید **شش باد دوم**
 مقام غلت آنحضرت را حاصل بود چنانچه احادیث صحیحہ آن باطن است پس حصول آن
 بعد از ہزار سال چہ معنی دارد جو ابش بچند وجود داده می شود **وجہ اول حصول مقام**
 غلت آنجناب را بلاشبہ یقینی و قطعی است بدلیل احادیث صحیحہ ہم باین دلیل کہ در راه مقام
 محبت اتم است موقوف علیہ مقام محبت است و **وہو فی المؤمنین بدون المؤمنین علیہ السلام**
 لیکن تصرف در ان مقام فرمودن و طالبان را بالاصالہ بآن مقام رسانیدن طریق تحصیل آن
 مقام را مدون و مفصل ساختن موعود بود کہ بعد از ہزار سال حاصل خواهد شد مانند آنکہ موافق
 حدیث صحیحہ متواترہ خلافت تمام روی زمین از مشرق تا مغرب از جنوب تا شمال آنحضرت
 را بطریق اجمال حاصل بود بدلیل **و اعطینا مغانیہ کونیہ الارض و در روایت دیگر است کہ فی**
مغانیہ کونیہ الارض فی یدہ و در صحیحین **و ارد است کہ زید یسری الارض مشارقہا**
و مغاربہا و بطنہا و در روایت دیگر **ان الله ذی الارض مشارقہا و مغاربہا**
و اعطینا مغانیہ کونیہ الارض و در بعضی روایات کہ در غیر صحاح آمد باین بیان **مغانیہ کونیہ**
الارض علی قسراتہا حال آنکہ این معنی در زمان مساوت نشان آن جناب در عهد کرامت
 خلفا و راشدین اتم نہ شد بلکہ فتح ہندوستان ہر دست سلطان محمود غزنوی فتح ترکستان
 ہر دست یغیسان و فتح روم بالکلیہ ہر دست عثمان ترکمان و اولاد او بوقوع آمدہ و ہنوز
 ملک جیشہ و ملک سبع چین و خطا از قلم آنحضرت خارج است انشاء اللہ تعالی در عہد امام ہدی
 و حضرت عیسی بوقوع خواهد آمد و خلافتہ الارض کہ میراث ابوالبشر است کمالیست عہدہ و انوار

حصول
 موقوف بودن موقوف
 علیہ حال ابرو است
 علیہ بن کونہ خزانہ
 ای ازین مطلقا شدہ
 درست است
 سبب ای خزانہ
 ای ازین مطلقا شدہ
 در بعضی روایات
 از شدہ خزانہ ازین
 عاقلانہ شدہ بنوب
 فتنہ ای ازین
 بکلیہ ای ازین
 دین بر بپایانی

[illegible]

شغل و تصرف آنجناب دارد و تهذیب ظاهر و مافی حکم الظاهر نبوده و تهذیب باطن باطن
باطن نبوده چنانچه از متبع سیر پیدا است لیکن مقام غلت دیگر ولایات فرق بدیست
بسته وجه اول آنکه از مقامات دیگر نشان داده اند و طریق تحصیل آن بیان
نموده تارةً صریحا و تارةً کنایةً مثلاً یُحِبُّهُمْ وَیُحِبُّونَهُ وَرَجَا یُحِبُّ اللهَ وَرَسُولَهُ
رَفِیَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ لَقَدْ رَضِیَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِینَ اِذْ یَبَايَعُوْكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ
فَعَزَّزْنَا فِیْ قُلُوْبِهِمْ اِنَّ اللهَ اَعَزُّ لِرِیِّ یُحِبُّ اَرْبَعَةَ مَرَّاتٍ وَاَنْتَ بِنِیِّ اِنَّ یُحِبُّهُمْ اِلَى
غَیْرِ ذَٰلِكَ مِنْ الْاٰیٰتِ وَالْاَحَادِیْثِ الذَّكْرِ عَلٰۤی اَنَّ بَعْضَ الْاَفْعَالِ وَالْاَشْعَالِ
عَلٰمَةٌ حُبِّ اللهِ لَکُلِّ وَنِ الشَّخْصِ حُبًّا لِلّٰهِ وَبَعْضُهَا لِمَوْصِلٍ اِلٰی مَحْبُوْبٍ لِلّٰهِ
بخلاف مقام غلت که هرگز از طریق تحصیل و علامات حصول آن نشان نداده اند وجه
دوم ولایات دیگر در زمان قریب از زمان سعادت نشان آن حضرت راجع و
متداول شدند و صحابه و تابعین و متبع تابعین و هَلُمُّ جَزْأَ اِلٰی زَمَانِ الْجَنَّةِ وَاَقْرَبُ
ثُمَّ هَلُمُّ جَزْأَ اِلٰی زَمَانِ رَوْقِ سَادَةِ الْقَادِرِیَّةِ وَالْجَنَّةِ شَرِیَّةِ کثیر المتداول و
طریق تحصیل آن بدون مبوب و مفصل گردید بخلاف مقام غلت که دین عبودیت متداول
اصلا کسی مذکور آن نکرد و نه طریق تحصیل آنرا کسی بیان نمود تا هزار سال گزشت طریق تحصیل
آن مقام در پرتو انفراد و احتجاب ماند تا آنکه حق تعالی حضرت مجدد را بر روی کار آورد و ایشانرا
نشان ظهور این مقام که در جوهر شریف آن حضرت صلی الله علیه و سلم مودع و مکنون بود گردانید
و هزاران طالبان را بطیف ایشان سلوک این طریق میسر شد الحمد لله تعالی این طریق
بوجهی نمایم که خصاص آن را باتباع مجدد کاشمش فی رَابِعَةِ الشَّهَادَةِ مکتشف گردد
قبل از حضرت مجدد طرق سلوک هم از راه محبت و محبوبیت نبوده اند اول راه محبت

سپید و دند و آخر بر تبه محبوبیت فائز میشوند و آنچه لوازم محبت است از ذکر جبر و وجد شوق
و انکسار و تضرع و صبر و توکل و در رضا جوئی او و مراقبه صفات خصوصاً احاطه و محبت و
استغراق در توحید فعلی و خود را کالمیت فی ید الخسالی داشتن و صفات خود را و غیر
خود را مستهملک در صفات او دیدن بلکه ذات خود را در ذات او مندمج ساختن و
حسن و جمال او را در هر منظر مشاهده نمودن و در آن کوشش یلغ می نمود تا آنکه بانوار
و تجلیات و ارتباطی سلوک و فنا و بقا در انتهای آن فائز می گشتند و دم اتحاد میزدند که
اَنَا مَنْ اَعْلَوٰی وَمَنْ اَعْلَوٰی اَنَا تا آنکه حضرت خضر بحضرت خواجہ عبدالحق عجب دوا
که ارباب اصل طریقه مجددیه بودند تعلیم ذکر خفی نمودند باز در عهد حضرت خواجہ نقشبند این معنی
برگ و بار پیدا کرد لیکن در عهد حضرت عبید الله احرار علوم توحید باین نسبت ممتنع
شدند و غلبه پیدا کردند تا آنکه حضرت مجدد قدس الله سره آن همه را در بطون و بطون سارین
و از چاک سینۀ خود سراغی به محبوب خود پیدا کردند حالا غایت ساری موقوف شد و شوق
و اشتیاق و وجد و مناجات و تضرع و کسوف اند هر چه هست در قلب روح و سر خفی و اخفی
و عناصر دیدن است تا آنکه انوار تجلیات از باطن خود می افتد در فتنه رفته بمقام خلقت
می کشد معنی محبت عاشقی است معنی محبوبیت معشوقی است و معنی خلقت یا رانہ اینجا صحت
یا رانہ است سابق عاشقی و معشوقی بوده و اینجا راز و نیاز از جانبین است و سرگوشیها
از طرفین واقع میشود و در عاشقی نغمه و مینایی و سر بر در و دیوار گشتن و در معشوقی ناز و
دلال و فخر و مبالغات بوده است این است طریق خلقت بطریق جمال اگر تفصیل آن
کسی خواهد باتباع مجددیه چند سال نشست بر فراست نماید و در وجدان خود نظر کند که
چو رنگ پیدا شود و رای طرق سابقین از بسکه اَلْوَجْدَانُ لَا یُکَلِّمَانِ دُنِیَا هَلْکَ الذَّیْکَرِ

الکفر منکر شود و باکی ندارد و

نقشبندی عجب قافله سارانشد که بر نوازنده پنهان مجرم قافله را
حاسدی گر کند این طائفه را ^{طعن} حاش نشد که بر آرم بزبان این گله را
همه شیران جهان بسته این سلسله را + روبرو از حیل چسان بگسلد این سلسله را
وجه سوم خلعت حالتی است متمیز از محبت و محبوبیت من الجانین پس نسبت او
با مقام محبت و محبوبیت نسبت مرکب بسیط است ^{و البسیط مقدم} عَلَى الْمَرْكَبِ طَبْعًا
فَقَدْ تَمَّ وَضْعًا اَوَّلُ دَرِین است محبت صرفه و محبوبیت صرفه راجع شد باین طریق که در
اَوَّلُ سُلُوكِ محبت باشد و آخر آن محبوبیت گما فی السَّالِکِ الْمَجْدُ وَ قَبْلُ بِالْعَكْسِ
گما فی الْمَجْدِ وَ قَبْلُ السَّالِکِ و چون دوره بساط تمام شد دوره مرکب شروع شد
چون فرغت ز مفردات آمد + وقت مشق مرکبات آمد

و عجب نیست که هر چند باین طریقه مجدی در رواج و شیوع و فیضان فیض الهی در ضمن آن است
مصطفویه متاخر است از طرق دیگر لیکن مبدأ آن مقدم است بر بسیاری طرق دیگر زیرا که
این طریقه منسوب بحضرت صدیق رضی الله و اول خلفا است و اَوَّلُ مَنْ اسْتَكْبَرُ مِنَ
الرِّجَالِ الْبَالِغِينَ است و نیز در حق او استحقاق خلعت منصوص است جای که پذیر فرموده است
لَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ اُمَّةٍ خَلِیلًا لَا تَخَذُتْ اَبَا بَكْرٍ خَلِیلًا اِلٰی اَخِرِ الْحَدِیثِ
و اگر کسی را بنحواً خطور کند که درین صورت لازم می آید که عوام اتباع مجدی فضل بشنود
اولیای سابقین سُبْحَانَكَ هَذَا كَلِمَاتٌ عَظِیمَةٌ گریم جوابش سه وجه است **اول**
آنکه این وقت لازم می آید که طریق خلعت را افضل از جمیع طرق انگاریم حال آنکه چنین نیست
بلکه مقام محبوبیت افضل است از مقام خلعت بدلیل لَا مَقْرَنَ حَبِیبٍ عَلَا خَلِیلٍ

دو هم آنکه افضلیت به علوی مرتبه است در مقام که باشد خواه غلت خواه محبت خواه محبت
 مثالش آنکه پادشاهان را بر ایاران مصاحبان باشند که مدام در حضور حاضر باشند از
 و نیاز به آنها در میان امر و صوبه داران عمده و رسالداران دار و نهجهای کارخانجات
 متصدیان و فائزین میباشند و مرتبه اینها ششم بسیار بلندتر از مرتبه یاران مصاحبان
 میباشد گودام در حضور صحبت دائمی مخصوص یاران مصاحبان مجلس است بلکه با خوا
 و خدمتگاران سو هم آنکه منتهیان هر طایفه ملایم منی یعنی دوام حضور و قربانی حال
 پس بسبب این قرب دائمی نیز از منتهیان طرف دیگر نمیتواند شد آری مبتدیان این طایفه
 را باین وجه ترجیح تفصیل میتوان بود که در مجاهدات و ریاضات و کشف و کرامات ظهور
 خوارق عادات به مبتدیان طرق دیگر ارجح باشند و لهذا گوینده گفته است

اول ما آخر هر منتهی است + ز آخر واجب تمنای است

حاصل آنکه فضل جزئی را بجای کلی گرفتن ملاحظه و جوہ فضل نکردن را قاصر فرمان است
 تنقیح نبی هر چند بعضی کمالات را توسط فردی از افراد امت خود حاصل نماید و بتول
 او بعض مقامات برسد اما نقص آن نبی ازین راه لازم نه آید و آن فرد را مرتبی این
 توسط برکن نبی حاصل نه شود چه آن فرد این کمال را بتابعیت آن نبی یافته است و
 بخیل او باین دولت رسیده پس آن فی الحقیقت از آن نبی است و نتیجه متابعت است
 و آن فرد پیش از خادم او نیست که از خزائن او خرج کرده ببا سهاے مزیت طیار کرده
 می آرد که باعث مزید حسن جمال مخدوم میگردد و در عظمت و کبریا ئی اومی افزاید اینجا
 کدام نقص مخدوم است و کدام مزیت خادم امداد اعانت از همکنان نقص است اما از
 خادم و ظلمان که امداد و اعانت واقع شود معین کمال است و موجب از دیاد جاو و جلا

باقصی باشد که بی را بدگیری خلط کند و در توهم منقصت افتد با دشان با مداد خدمت و هم
 ملکه میگیرد و قلعها فتح می نمایند و ازین مداد غیر از عظمت ابهت با دشان هیچ معلوم
 نمی شود و نیز از شرف عزت عدم و ششم هیچ ظاهر دیگر و داستان خدام و علمان انبیاء
 علیهم الصلوٰۃ و التسلیات اگر ازینها امداد باین بزرگواران برسد چه جای توهم منقصت
 شان است و آنکه گویند این بزرگواران مسکنا محتاج با مدانیتند و جمیع مراتب کمال
 ایشان را بالفعل حاصل است مگر بر صریح است چه بزرگواران نیز مندگان خدا اند
 جل شان و همواره از فیوض برکات فضل رحمت او امیدوار اند و همیشه خواهان تزیین
 اند و حدیث آمده مِنْ اَسْتَوَى يَوْمَئِذٍ فَوَقَّوْا مَخْبُوءًا وَ اَنْ سَرَدَ رُءُوسَهُمْ فَرُودَهُ اَمَّا
 عَلَيْهِمْ عَلَى اَلَا الصَّلٰوةَ وَاَلَا السَّلَامَ سَكُوْا لِيْ اَنْوَسِيْكَهٗ وَاَيْنَا و حدیث صحاح آمده است
 كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسْتَقْفِرُ بِصَلَاتِهِ لِكُلِّ امْتَلَا حَرِيْرٍ
 یعنی پیغمبر خدا علیه علی آلا الصلوٰۃ و السلام در جنگها طلب فتح میکرد و تبوس فقرای میان
 این هر طلب و امداد و اعانت است جمعی که امداد و اعانت استان را در حق این بزرگواران
 تجویز نمی نمایند و این بزرگواران را محتاج با امداد و دشان نمی دانند نظرشان بر بزرگی
 انبیاء افتاده است علیهم الصلوٰۃ و التسلیات ملوی درجات شان در نظریهها آموخت
 ذلک اگر نظرشان بر عبودیت این بزرگواران نیز می افتاد و احتیاجات ایشان که
 بهولای خود دارند جل شان معلوم شان می گشت انا امداد استان انکار نمی نمودند و از
 اعانت خدام و علمان شان استعفاء نمیکردند و چه چهارم کشف اهل الله است
 و درست است لیکن در بعضی اوقات حقیقت الامر بطریق اجمال درمی یابند و در بعضی اوقات
 بتفصیل در بعضی اوقات مشخصی و در بعضی اوقات بغیر حجاب مستبعدان کلام صوفیه لاجاب

اینست که
 در شایع
 است که
 در مایل

از دانستن اجمال و تفصیل و اغماض نظر از مخالفتی که قائل در میان کلام محمل و کلام مفصل میباشد
پس ما شاک نداریم که در هر طائفه از زبان فیضی دیگر فتح میکنند و درین زمانه فیضی دیگر
در میان مردمان مفتوح شد و چون روح حضرت خاتم النبیین علیه الصلوٰۃ و التسلیات سبب
علوی مبدأ تعین ایشان عموم فیضی است که بر ایشان تقاضا شده است هر فیضی جدید که در عالم
پیدایمی شود و تبارگی برومی گامی آید ضمیمه خطره القدس میشود و اهل لباس است که این
امر را اجمالاً ادراک کنند و باین لفظ تعبیر نمایند که این کمالات الحال آنجناب را حاصل شده
است و تفصیل این کلام و ایضاً حق آن آنست که گفته شود که مصلحت کلیه الهیه تقاضا کرده است
که بعضی شریح و تفصیل معکوس تجلی غلم در هر عصری پیدا شود و منشأ آن شخصی باشد از
کل که بآن نور مجدد بمنزله شمع تجلی عظم و بمشابه اعضاء آن جوهر فغم گردد و آن ظهور
خود است بحسب طوار و ادوار و ظهور خود است بحسب اشخاص و از زمان چون این مقدمه
ممهّد شد باید دانست که حقائق اجمالی که بر اهل الشّفا ظاهر میشود چون لغت و عرف از
تعبیر آن کوتاهاست این طائفة لغتی از کتاب و سنت که بحسب فن اشاره و اعتبار
بران حمل توان کرد میگردان و آن را عنوان آن حقائق اجمالیه فالفقه بر قلب ایشان
میگردانند و سخن را بآن مربوط میسازند و آن معارف غامضه را در پرده آن لفظ ادا
می فرمایند متفرسان از مطالعه کنندگان را لازم است که از خصوصیت این لفظ اغماض
نظر کنند و بطریق نظر خود همان حقیقت اجمالیه معرفت غامضه سازند پس فیما بین ضمیمه
اقامت لفظ غلت و احتجاج دعای اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّيْتَ
عَلٰی اَبْرَٰهَیْمَ و تصویری دایره که مرکز صرف ذات است و محیط آن کمالات ذات و
باز میروند آن مرکز دایره نامه که مرکز آن محبوبیت است و محیط آن امتزاج محبت

همه نیز نگفن اشاره و اعتبار است اعتراض مثل این مقدمات دارد نمی شود چنانکه صورت
 رَأَيْتُ اسْدَکَیْنِ رَیْ اعراض بقصد انبیا و اطفالا سد و یا برو ذنب و جعی ندارد
 و همچنین است سخن در حقیقت قرآن و حقیقت کعبه و حقیقت محمدیه و بیان و ادوات و اس
 علا و برین بدانند که هر غیر را با پروردگار خویش محال علیه است و ستری جدا که هیچ حدی
 را در آن محال با اصالت شکر نیست مثلاً نسبتی قری که سید اولین و آخرین اصل الله
 علیه و سلم هست غیر او را میسر نیست و همچنین قری که مخصوص حضرت ابراهیم است دیگری
 نه و علی هذا القیاس با آن نسبت و قرب مجبول الکیفیه است و چون عارفی را خواهند که
 بعلم آن نسبت و قرب که هر یکی را ازین کار ثابت است سر از سازند آن قرب نسبت
 در صورت مثالی با هر یک مناسب آن قرب مشابه آن نسبت است ظاهر میسازد چرخ
 بر خالق آن نسبت بی صورت مثالی تعسر است پس غایت قرب اتصال را بصورت مرکز
 می نمایند و قرب دیگر را بصورت محیط و علی هذا القیاس پس خلاصه کلام آن است که بعد از ارف
 فتح دوره دیگر شده است که بعضی اعتبارات اجمال فیوض تقدیر است مثلاً احوال قلب روح
 سر و غیر آن همه محمل شده نیست جمعیت پیدا کرده و بعضی اعتبارات تفصیل فیوض تقدیر است
 با محمل حضرت مجدد و اصل این راه اندو با معارف مختلین و از زبان شیخ بطریق رز و یا سازد و شیخ قلب
 ارشاد این دوره است و بردستی بسیاری از گردان بادی بدعت خلاص شده اند تعظیم
 شیخ تعظیم حضرت مدور و وار و کون کائنات است و شکر نعمت شیخ شکر نعمت مغیض است
 اعظم الله تعالی لا لا جور و حرم محمد متعین محمد صلی الله علیه و سلم محبوبیت صرفه است و
 سبدا تعین ابراهیم علیه السلام خلعت کزیند پایه تعین محمدی است صاحب لایت محمدی را
 ولایت ابراهیمی ضرور است کزیند پایه وی است لیکن چون محبوبیت صرفه می خواهد که محبوب

برزینیه پایه توقف نه نماید و در مقام خلعت هم فضیلتی عظیم است گو که زینیه پایه از محبوبیت صرف
 است رب العالمین خواست که تفصیل مقام خلعت هم بعضی پیروان محمد صلی الله علیه و سلم را متابع آن
 کنند تا آن منصب عالی زیر نگین آن سرور محبوبان باشد فَإِنَّ الْعَبْدَ وَكَافٍ يَدُ
 مَلِكٍ لَمْ يُولَّاهُ یعنی غلام و آنچه در دست اوست ملک خداوند اوست حق تعالی بعد
 هزار سال این مستجاب گردانید و حضرت مجدد را که یکی از اتباع آن سرور است بدست
 متابعت آن سرور علیه السلام باین سر فراز کرده **شبهه سوم** هر چه گفته شد
 که متوسطی از افراد است آن حضرت صلی الله علیه و سلم را باید که از راه دیگر مناسبت به محیط
 داشته باشد تا انساب کمالات آن مرتبه نماید و بحقیقت آن مرتبه متحقق گردد این الفاظ
 ناشی از کدام عالم است منجر به تشویش می شود گوئیم جای تشویش نیست زیرا که مراد از راه
 دیگر راه جمعیت محبوبیت است و ازین هر دو راه مناسب به محیط دایره خلعت میتوان شد
 لَمَّا سَبَقَ أَنَّ الْحَلَّةَ مَا هِيَ مُعْتَزَّةٌ كَمَنْ الْمُحِبَّةِ وَالْمُحْبِقِ بَيْتَهُ وَبِحُصُولِ
 إِحْدَايْنِ شَيْءٍ مِنْ شَيْءٍ يَحْصُلُ مُنَاسَبَةٌ مَعَ ذَلِكَ أَشْيَاءُ وَهَذَا الْأَمْرُ كَالْبَيْتِ ظَاهِرًا مُعْتَرِضًا
 راه دیگر راه و رای اتباع پیغمبر علیه السلام فهمیده و به تشویش فکاده حال آنکه خود در کلام سابق
 اقرار نموده که جناب پیغمبر را صلی الله تعالی علیه و سلم جمیع راه ها کشاده بودند و هیچ طریقی از محیط
 جمعیت ایشان بیرون نمانده باز این توهم چه معنی دارد و هر چند ازین عبارت بصراحت
 مستفاد نمی شود که مراد ازین فرد ذات شریف خود را مراد داشته باشند لیکن واقع چنین است
 و هر که از احوال حضرت ایشان آگاه است میداند که جمیع قیود و ذات حضرت ایشان
 متحقق بودند زیرا که ایشان را قبل از آنکه این طریقه عنایت شود از والد بزرگوار خود شیخ
 عبد الاحد قدس الله سره طریقه قادریه که بنابر آن محبوبیت است باستیفاء فرموده بودند

۹۰
 این عبارت از
 کلماتی است که
 در کتاب
 سبب معلوم
 سبب قرار می
 دهی است
 از این جهت
 است

اول ایشانرا بطریق اجماع معلوم شد که فرد متوسط چنین چنان می باید چون دیدند که اسما
این طریقه حضرت خضر مخدومه اند خیال آنطرف رفت باز ملاحظه نمودند که حضرت خضر با مردم
اختلاف بسیار دارند و طریقه خلوت و انزوا لازم است خیال بطرف حضرت الیاس
رفت اینهمه بنا بر این بود که متوسط در حصول کمالی برای پیغمبر عالی مقدار خبر پیغمبری تواند شد
و در افراد این امرت غیر ازین دو بزرگ پیغمبری نیست آخر ما معلوم فرمودند که این متوسط را
پیغمبر بودن ضرورت نیست بلکه کمال متابعت پیغمبر خود کافی است درین امر و نیز مقصود از
و خلوت در انجمن است که بنا بر طریقه حضرت خواجگان بر شت ز خلوت جسمانی و بحال
بالیقین معلوم شد که آن متوسط ذات شریف ایشان است تحدیثا بنعمه الله که آن هر که
ماورست اَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ و اشکاف بآن معنی دانمودند این
اختلافات را تناقض فهمیدن کسی است که با مکشوفات این مردم آشنائیست الا از کلام
شیخ اکبر در جایهای بسیار مستفاد میشود که قائم الاولیای این امت امام مهدی است و
در جایهای بسیار خود را قائم الاولیای قرار داده

چون بشنوی سخن اهل دل گویند خطاست سخن شناس و در این خطا اینجا است
استبانه حضرت مجد فرموده منم که این کمالات را بر رسول خدا صلی الله علیه و سلم
کسب کنائیدم **خواهش** اینست که ازین عبارت میرج خیانت و نقل تحریف
واقع شده زیرا که مبتدیان کسب کنائیدن است که این فرد بجای شیخ و مرشد باشد و
رسول خدا حاضر من کسب بجای تلمیذ و طالب باشند و هرگز معاد کلام حضرت ایشان
انیمین نیست حق عبارت آن بود که منم این کمالات را کسب کرده منسوب بجناب رسول
خدا صلی الله علیه و سلم ساخته ام و در کمالات بی نهایت انجناب بطریق نیاز گردانیده ام

۱۰
در این سخن
پیغمبر
خدا صلی الله علیه و سلم
فرموده منم که این کمالات را بر رسول خدا صلی الله علیه و سلم
کسب کنائیدم خواهش اینست که ازین عبارت میرج خیانت و نقل تحریف
واقع شده زیرا که مبتدیان کسب کنائیدن است که این فرد بجای شیخ و مرشد باشد و
رسول خدا حاضر من کسب بجای تلمیذ و طالب باشند و هرگز معاد کلام حضرت ایشان
انیمین نیست حق عبارت آن بود که منم این کمالات را کسب کرده منسوب بجناب رسول
خدا صلی الله علیه و سلم ساخته ام و در کمالات بی نهایت انجناب بطریق نیاز گردانیده ام

تَقَاتِلْ عَلٰی تَارِيْلِ الْقُرْآنِ كَمَا قَاتَلْتَ عَلٰی تَنْزِيلِهِ
 و این معنی بعد از سی سال از دست حضرت مرتضیٰ علی بوقوع آمد و در جریده اعمال آن حضرت
 محسوب گشت ایجاب نمی توان گفت که قتال علی تاویل القرآن کمالی بوده و در آنحضرت را
 حاصل نه شده مگر بواسطه علی مرتضیٰ زیرا که کمال آنجناب که قتال علی تنزیل القرآن بود مانع و
 اکسل بود از قتال علی تاویل القرآن لیکن چون این قتال یعنی تاویل القرآن آنحضرت
 بی واسطه مستوی از افراد است ممکن نبود ناچار مستوی را بروی کار آوردند که بواسطه او این
 قتال منسوب آنحضرت گردد و وجه عدم امکان آنست که در عهد آنحضرت صلی الله علیه و سلم
 قتال علی تاویل القرآن تصور نیست زیرا که هر تاویلی را که آنحضرت بر زبان خود فرمایند
 تاویل تنزیل میگردد پس قتال بر آن قتال بر تنزیل نمی شود و نه بر تاویل منکر آن تاویل
 کافر می شود گویا که منکر نص صریح قرآن شد پس لابد مستوی باید و چه تن من چه خلیفه و
 مجتهد باشد تا انکار تاویل او کفر نگردد با انکار تنزیل منجر شود و من چه متحد الحکم با پیغمبر کفر خلیفه
 حکم مستخلف دارد چون انکار حکم او یا تعرض انکار حکم پیغمبر است انکارش منسوب آن حضرت
 میشود و در جریده اعمال آن حضرت این کمال هم ثبت گردید و از اینجهت
 ششم آن راه از کجا آوردند گوئیم مراد از عالم دیگر عالم امتناع محبت است
 که تعبیر از آن بمقام خلعت کرده میشود ازین راه از نزد خدا آوردند چنانچه حضرت علی مرتضیٰ
 کرم الله وجهه قتال علی تاویل القرآن را از نزد خدا آوردند و آن قتال از عالم دیگر است
 از قبیل جهاد کفار هم نیست و از قبیل قتل مسلمین هم نیست و منجزه دارد این معنی
 ایشان را بحکم خلافت نبود و متابعت آن جناب حاصل شده چنانچه حضرت ایشان را
 نیز بسبب کمال متابعت آنجناب روزی شده و محبت است از کسانی که بر حضرت ایشان

نفس میکنند باین جلد که حضرت ایشان هم استقلال میزنند و بزنج را از میان برنی دارند
 و نمی شنوند و نمی بینند که کمال حضرت ایشان در کتب و غیر آن مشحون و مملو است از
 تحریص بر کمال متابعت پیغمبر و باجای برای خود و تابان همین معنی را از خدا طلب دارند
 باجای میفرمایند که بنا بر طریقه ما بر کمال متابعت سنت است و امتنا از بدعت **اشتباه**
 هم مقسم بزنج محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم از میان برنی خیزد و خلیل تمام با سلطان
 باشد از ولایت موسوی حاصل شدن معنی ندارد که گوئیم فی الحال گذشت که تصرف و تلافی
 خلیل آن حضرت را حاصل بود و تصرف در آن نه فرموده بودند بسبب شغل مهم تر از آن
 حضرت ایشان را محض کمال متابعت آن حضرت حاصل شد از پیشگاه جناب الهی و
 منسوب بان حضرت گردید چنانچه تصنیف ثنوی شریف که پراز جوهر گوناگون علم سلوک و علم
 معرفت است از حضور خداوندی لولانا رومی قدس الله روحه محض کمال متابعت پیغمبر خود
 عنایت و منسوب بحضرت رسالت گشت لی آنکه تصنیف ثنوی از آن حضرت ممکن باشد بقوله
 و ما علمته الشجر و ما ینبیجی که در ارتفاع بزنج را فهمیدن از قبیل او امام شیطان
 است معاذ الله من ذلک و حل شبهه بالکیه آنکه سنی و مضامین ثنوی همه را خود از
 مشکوٰۃ نبوت است و کسوت شعر پویشاندن محض بمولانا جلال الدین رومی است چنانچه
 اجزا مقام غلت یعنی محبت محبوبیت همه را خود از جناب ختمی است و تصرف در هدایت منتهی
 مخصوص حضرت ایشان است تصرف در هدایت منتهی در اختصاص کافی است چنانچه واضح
 سکنجبین اگر دعوی اختصاص سکنجبین بخود کنند سزاوار است که سرگرد و شهید از دیگری باشد و
 خواص سرگرد و شهید را از دیگران مرخته باشد کذا **اشتباه** هشتم و ما الله المصل
 علی محمد و آله صلیت علی ابراهیم بعد از هزار سال مقرون با جابت گشت و مبذول متجانب

گویم درین پنج استعاضیت تمواتعال یکنیز اکثر من السماء علی الارض فخر
 یخرج الکبر فی یوم کان مقداره الف سنه متعاضد وک ازین آیه مرید
 معلوم میشود که بعض کارهای خدا با تنزاج فیض سماوی وارضی معبود او هموطا در مدت هزار
 سال تمام میشود ولیکن من جمله آنها هذا الذی عاود ايضا و معار و سبله و مقام محمود بعد هزاران
 سال متعجب خواهد شد اگر این دعا را بعد یک هزار سال متعجب شد چه عجب و ايضا
 بعض موعید الهی در بار و پنجم و هشت پنجم در زبان حضرت امام مهدی علیه السلام بوقوع
 خواهد آمد اگر دعا را این مطالب کرده شود و قبول آنرا قطعاً زیاده تر بر هزار سال خواهد گذشت
 و در تفاسیر و روایات می آمده است که حضرت آدم در حق خود و ذریت خود دعا های
 بسیار فرموده بودند و بعض از این دعا در عهد حضرت سلیمان علیه السلام متعجب شده ايضا
 دعا حضرت ابراهیم و حضرت اسمعیل علیهما السلام زبنا و اجعلنا مسلمین لک و من
 ذریتنا انه مسئلة لک الی قولهم زبنا و ابعث فیهم رسولا منهم یتلوا علیهم
 آیاتک و یعلمهم الکتاب و الحکمة و یرزقهم بعد هزار سال
 مقرون با جابت شد و همچنین و لقد کتبنا فی الزبور من بعد
 الذکر ان الارض یرثها عبادى الصالحون بعد هزار سال مقرون
 با جابت شد **شبهه پنجم** درین مدت هزاران اولیا و خلفا را شنیدین بوده
 از پنج کی این کار نشد تعجب است گویم عمل تعجب کلام یهوده این شخص است منی
 فبما که اراده اتمی مخصوص بعض حوادث بعض اوقات و بعض اکنه و شخص سوال لم ادر
 جاری نیست و چون چرا و در آن گنجایش نیست منی توان گفت که حضرت خواجہ بزرگ
 خواجہ معین الدین چشتی رحمه الله باریا و ابل می شدند تا آنکه شهرة اتفاق است ایشان

۲
 ای در وقت
 من چندی
 عیدین که
 آیات و
 سند و
 بیست
 هر سر
 ۳
 فکرمند
 ما بسیار
 زمین و
 کلمه
 معین
 در حق
 با شنید

ولی الهندی گویند قبل از ایشان از وفات آنحضرت قریب ششصد سال گزشته بود و
در سدهت هزاران هزار اولیاد خلفا را شنیدیم بود و در هیچ یکسین کار نشد تعجب است
و فتح ظاهری ملک هندوستان بر دست سلطان محمود غزنوی انار الله بر آن مخصوص شد
حال آنکه قبل از مدت چهارصد سال تقریباً گذشته بود و در آن مدت سلاطین عظام و خلفا
ذوی الاحترام از هیچ یکسین کار نشد بای تعجب است **شاه و هم از آنان**
اكتساب که بر رسول خدا صلی الله علیه و سلم بسته می کنند کجا است خیلی تعجب گویم معنی نسبت
کردن بر رسول الله صلی الله علیه و سلم سابق گذشت این شخص اسلم فی العرف و در حقوق صفت
از صفات اضافیه بجناب حضرت رسالت مآب صلی الله علیه و سلم متوسط واقع می شود و است
ایشان را از آن کمال بکسوب خود و در ساز و دو آنان جز تهذیب باطن که عبارت از
لطائف است بحصول ملکه یادداشت و حضور دائمی و نسبت بزرگی و در جمیع کثیر از است
مصطفوی صلی الله علیه و سلم امری دیگر نیست و بجد الشداین معنی کاشمیس را الجة انحصار
مشخص است و اگر تعین بکمال این جماعت کثیر که سوال کجا از آن بودی توان گفت که بخاطر
و سر قند و بلخ و بدخشان و قندار و کابل و غزنی و تاشکند و یارکند و شهر سمر و حصار شادمان
که مسکن اهل اسلام است بی مشارکت هندو و دوافض نصاری است موجود است غیر از این طریق
طریق دیگر و آن راجح نیست الا شند و ذاند و نلام **شاه و هم از آنان** این فرد برای
حر است است چگونه فرستاد گویم دلیل آنی این دعوی بر ظاهر است که از وجود ذات شریف
حضرت ایشان شبهات ملاحظه و در انقض غالیان توحید و بتدعیان طرائق و معتقدان
شترک خفی و علی بالکلیه بر طرف شد و تابان ایشان بغض الله تعالی در اتباع ستم بر گرم و
اجتناب از بدعت پیش قدم پس بمنزله آن شد که شخصی بیاید و دعوی کند که مرا فلان حکیم

له سلطان
محمود غزنوی
در کتب معتبره
در تاریخ

عنه جلاله
در کتب معتبره
در تاریخ
ببینی بکمال

نائب خود درین شهر ساخته و مردم از معالجه او منتفع شوند و هم طریق دوا و تشخیص بخوبی مسلک
و بدقیقین گردد و در این شخص صلاح القول است از عہدہ خدمت خود بوجہ حسن برآمد و سرانجام
مہمات این خدمت نمود و اگر سندی فرامی آید دفتر حکیم مطلق مطلوب است آن ہم موجود است
جلال الدین سیوطی در مجمع البحار حدیث آورده است یَعْلَمُ أَنَّ فِيَّ أُمِّي يَقَالُ لَهُ جِلْدٌ
يَدْخُلُ بِشَفَاعَتِهِ الْجَنَّةَ كَذَا وَكَذَا شيخ بدر الدین در کتاب حضرات تقدس
آورده شاید کہ این بشارت اشارت بوجہ مسعود حضرت ایشان باشد چه ایشان میس
علما و صوفیہ بودند کہ اختلاف فریقین را دور و مدت وجود بلفظ بلایع داشته اند ^{بسم} اللَّهُ الَّذِي
جَعَلَكَ صَلَاحًا لِلْخَيْرِينَ وَمُصْلِحًا لِلْغَافِلِينَ و آن حضرت از سرور صلی اللہ علیہ وسلم
بمشرشدہ اند کہ فردا چندین ہزار کس را بشفاعت تو بخشند بشرط حدیث و مضمون بشارت
بر آن حضرت صادق می آید و درین مدت ہزار سال دیگری باین لقب نگذشتہ و این
استنباط موید بہ نقلیات و کشفیات است **شب تہاہ دوازدهم** اگر شکر نعمت است
کدام قبول خواهد کرد و طرفہ ماجرا است **گویم** اگر شکر نعمت را صاحب نعمت باید کہ قبول کند
از قبول ناکبول دیگران چه می کشاید **فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى لَيْسَ شُكْرُكَ تَحْرِكُ زَيْدًا نَكْرًا**
پس مدعی کہ قبول شکر و جناب الہی است بموجب عدہ او تعالی محال است از قبول کسان
دیگر کاری نیست

اِذْ رَضِيتُ عَنْكَ كَرَامَتِي قَبْلِي ۝ فَلَا زَالَ غَضَبُكَ عَلَيَّ لِيَا مَهْمَا
شب تہاہ سیزدهم در بعضی مکاتیب جلد ثالث واقع شدہ است کہ حقیقت محمدی
حقیقت احقاق است و مخالف دیگران اجزاء را اندر ادراک جزئیات و ازین بیان ظاهر
می شود کہ جامع جمیع حقائق ابراهیمی است حقیقت و بلاست محمدی ہم جزو آن بود کہ مرکز است و مرکز

در است من
شخص خود را
مرید شفا
دری شفا
و چندین
غور
نکند است
را در میان
در این
مجلس
گفت
نشان
بسم
طی
فقال
ایام
باشند

متمنّج سازد چه تصور آن دو صاحب جمال است کدام نقص است در حسن شان شگاری
 الحمد لله که بنامی شبّهات مہندم گردید و چون گرد باد سر بھوا کشید
 از آہ حسرتم جگر شعلہ آب شد و از آتش دل آتش کباب شد
 چندین نفس ز شوقی بال پر شکست آواز کجا نصیب من این اغصطاب شد
قال در مکتوب خود پنجم از جلد ثالث می نویسید کہ ولایت این فقیر چند مراد ولایت
 محمدی و ولایت موسوی است و بہ لطفیل این دو اکابر مرکب از نسبت محبوبی و محبی است
 کہ رئیس محبوبان حضرت رسالت صلی اللہ علیہ وسلم و راس معبان حضرت کلیم اللہ علیہ
 الصلوٰۃ والسلام اما بواسطہ متابعت حضرت خاتم الرسل علیہ الصلوٰۃ والسلام در ولایت
 من کار و بار دیگر است و معاملہ من ملاحظہ ہا آن مربوط است اگرچہ اصل این ولایت
 ولایت پیغمبر خود است کہ ولایت محمدی باشد کہ منشأ آن بالا صالت ناشی از محبوبیت
 صرفست لیکن چون ولایت موسوی کہ منشأ آن بالا صالت ناشی از محبت صرفست
 این ولایت ضم گشتہ و منسب بزرگ آن شدہ ہیتی دیگر پیدا کردہ بلکہ توان گفت کہ
 حقیقت دیگر گشتہ و ثمرہ دیگر دادہ و نتیجہ دیگر بخشیدہ ازین عبارت او افضلیت است
 و از ولایت خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم و از ولایت حضرت موسی علیہ السلام مرید
 پیدا است این دعوی باطل حضرت **اقول** این شبہ ہرچہ دلچسپ است کہ امی
 لفظ دال بر چنین افضلیت نیست مطالب نیست کہ ولایت مرابی ولایت محمدی و ولایت
 موسویست علیہما السلام و از لطفیل این فریاد متبرکات ولایت از نسبت محبت و محبوبیت
 ترکیب یافتہ است اما از میان متابعت خاتم الرسل و ولایت من امر اخلاص شدہ
 اگرچہ کہ لاک این ولایت ہم ولایت محمدیت کہ منشأ او محبوبیت است لیکن ولایت موسوی

که محبت مرست نسبت لایتم انصباغ و لموین لایت محمدیه یافته است ازین مثبت متزانی
و صورت انصباغی اطلاق ثمره آخر برود بجای خود است و این مستدعی اصالت آن
برود و ولایت و فرعیت ولایت امام است چنانکه بر عاقل ظنین مخفی نیست درین هیچ مشک
نیست که ولایت اولیا جزئیات ظلال ولایات انبیاست علیهم السلام چنانچه درین مقام
از لفظ مراب و اصل این لایت لایت پیغمبر خود است صاف ظاهر است پس ولایت ایشان
در زبانت کوزه باشد که از دودریای مختلف الطعم پر کرده باشند این کوزه اگرچه امتزاج
کیفیت جداگانه بهم رسانیده است خصوصیتی علیحده بدست آورده است لیکن فضل همان دودریا
راست باقی بود که این کوزه را برین دریا با تفضیل و بهای مساوات گمان برود چنان کوزه
را با آن بکار و ظاهر هیچ مقدار نیست و اگر بالفرض ازین کلام ادعای عزیت و خصوصیت
مفهوم می شود پس آن به نسبت بنا بر نفس خود است که اولیا باشند نه انبیاء سازا شدند
و این بجز تذکار تجدید به نعمت الله است و درین مقام شبه دیگر ناشی می شود تقریر
این است که حضرت رسالت مآب علیه الصلوٰه و السلام هم محبوب است و هم محب این
برود و مرتبه بکمال دارد پس جامع مراتب مجربیت محبت باشد پس لطفیل این دو کا بر
ترکب در نسبت محبوبی و محبی گفتن چه معنی ازین ظاهر می شود که در ولایت محمدی نسبت
محبت نیست لیس که لک جوایش از مکتوب نود و ششم جلد ثالث ظاهر شود نوشته ام
که حضرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم مسمی بدو اسم است احد محمد صلی الله علیه و سلم هر کدام ازین اسم مبارک
را ولایت علیحده است ولایت محمدی اگرچه ناشی از محبوبیت اوست علیه السلام اما اینجا
محبوبیت صرف نیست مزجی از نشاء محبت نیز دارد ولایت احمدی پیش قدم است از هر یک
مرحله مطلوب نزدیکتر ازین بیان هویدا گشت که آن سرور صلی الله علیه و سلم هر دو

مقام محبوبیت ممتاز است غایه الامر آن است که محبوبیت صرف تعلق با اسم مبارک
احمد صلی الله علیه و سلم دارد و محبوبیت متمیزه بحبیت با اسم مبارک محمد صلی الله علیه و سلم متعلق است آنچه
نوشته اند که فرجی از انشاء محبت نیز دارد و بنا بر آن است که با وجود تمیز از علبه محبوبیت است محبت و این
تقریر گران بزرگ محبت حضرت کلیم الله علیه الصلوٰه و السلام بحبیت آن سرور صلی الله
علیه و سلم غالب باشد چه اینجا محبت خالص است و اینجا محبت با عجب محبت متمیز گردیده
است فافهم

کامی نیست فروغ رخ عالم سوزش این چراغ نیست که از خون من فروخته اند
قال در مکتوب نو و دو سوم از جمله ثالث تعیین این را تعیین وجودی قرار داده است
و آنرا دائره دانسته تعیین حضرت ابراهیم و فلتا و میداند و مرکز این دائره را مبدعین
حضرت حبیب محبت اومی خواهد و نویسد که این مرکز رفته رفته بصورت دائره شده که محیط
آن صرف محبت مبدع تعیین حضرت موسوی است و مرکز آن مبدع ولایت محمد صلی الله علیه و سلم است
و این مرکز نیز رفته رفته بعد از سال بصورت دائره برآمد که محیطش جامع ظلت و
محبت محبوبیت گشته و این مبدع ولایت فردا است شده بود و مرکزش صرف محبوبیت
مانده که مبدع ولایت محمد صلی الله علیه و سلم در آخر مکتوب نو و چهارم جمله ثالث
نوشته است که محیط این مرکز ثالث که مبدع ولایت فردا است است هر چند نسبت
تعیین اصغر نماید اما جامع است چه هر چه بذات جل شانه نزدیک تر است جامع تر است
صغراکن در زنگ صغرا انسان که با وجود صغرا جامع ترین جمیع صناف عالم است درین
عبارت از هر سه انبیاء اولی العزم کمال و زیاده معلوم میشود اگر در خاطر ساده لوحی بگذرد
که فضل خبری انبیاء غیر انبیاء آمده است گویم آمده است از سبب متابعت خواجہ عالم

مِنْ سُنَنِ الْمُسْلِمِينَ وَنَحْنُ فِي عَيْنِ الْبَلَاءِ مَعَ الْعَافِيَةِ فَلِلَّهِ الْحَمْدُ
 بِتَحْقِيقِ تَوْرِينِ مَكْتُوبِ اَزْهَرِ انْبِيَاءِ تَفْصِيلِ حَسَنَةِ **اقول** این عترت من محمول نادرست
 بقتل من کشتن میسر نه از بیم جان هم که طفل است و جویند کشته ام ترسانان
 معنی این است بهر نیزیدار بلا بقدر طاقت خود زیرا که فرار از چیزی که انسان طاقت
 آن ندارد از سنت رسولان علیهم السلام است چون عذاب بر قوم نوح آمده برشتی
 سوار شد و لوط علیه السلام با اهل خود به شبیکه مصلح آن عقاب نازل شد از بله خروج
 نمود و چون فرعون اراده قتل موسی علیه السلام کرد از مصر بطرف مدین گریخت چنانچه
 خدای تعالی در قرآن شریف از موسی حکایت میکند فَقَدْ رَفَعْنَا كُرْسِيَّكَ لَمَا خَشَفْتَ كُرْسِيَّكَ
 وَذَكَرَ اِيْلَيْهِ السَّالِمُ اَزْ اَنْدَلِيسِ قَوْمِ گریخت و در درخت مستور شد و درخت را بریدند و او
 دوپاره شد و یونس علیه السلام چون بایوس از ایمان قوم خود جدا شد و عذاب
 بر ایشان نایان شد خروج کرده و آنحضرت صلی الله علیه و سلم تعوذ از
 بلا فرموده انجاری و صحیح خود از ابی هریره رضی الله عنه روایت کرده **كَانَ**
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَوَّذُ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ قَوْلَهُ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ
قَالَ ابْنُ بَطَّالٍ وَغَيْرُهُ جَهْدُ الْبَلَاءِ كَمَا اَصَابَ الْمُؤْمِنَ شِدَّةٌ وَمُسْتَقَّةٌ وَمَا لَاطَافَةُ
 لَهُ لِحَالِهِ لَا يَقْدِرُ عَلَى دَفْعِهِ هَافِظُ ابْنِ حَجَرٍ عَسْطَلَانِي كَقْتِهِ وَفِي الْحَدِيثِ دَلَالَةٌ لَا اسْتِعْيَابَ
 الاسْتِعَاذَةِ مِنَ الْاَشْيَاءِ الْمَذْكُورَةِ وَاجْمَعُ عَلَى ذَلِكَ الْعُلَمَاءُ فِي
 جَمِيعِ الْأَعْصَارِ وَالْأَمْصَارِ وَشَدَاتِ طَائِفَةٍ مِنَ الْأَنْهَادِ
 وَدَرْجَاتِ النَّجَارِي اَزْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَيْتُ كَرْدَهُ اِذَا سَمِعْتُمْ
 بِالطَّاعُونَ بَارِضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَاِذَا وَقَعَ بَارِضٌ وَانْتَقَرَّ بِهَا فَلَا

این عترت من محمول نادرست
 بهر نیزیدار بلا بقدر طاقت خود زیرا که فرار از چیزی که انسان طاقت
 آن ندارد از سنت رسولان علیهم السلام است چون عذاب بر قوم نوح آمده برشتی
 سوار شد و لوط علیه السلام با اهل خود به شبیکه مصلح آن عقاب نازل شد از بله خروج
 نمود و چون فرعون اراده قتل موسی علیه السلام کرد از مصر بطرف مدین گریخت چنانچه
 خدای تعالی در قرآن شریف از موسی حکایت میکند فَقَدْ رَفَعْنَا كُرْسِيَّكَ لَمَا خَشَفْتَ كُرْسِيَّكَ
 وَذَكَرَ اِيْلَيْهِ السَّالِمُ اَزْ اَنْدَلِيسِ قَوْمِ گریخت و در درخت مستور شد و درخت را بریدند و او
 دوپاره شد و یونس علیه السلام چون بایوس از ایمان قوم خود جدا شد و عذاب
 بر ایشان نایان شد خروج کرده و آنحضرت صلی الله علیه و سلم تعوذ از
 بلا فرموده انجاری و صحیح خود از ابی هریره رضی الله عنه روایت کرده **كَانَ**
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَتَعَوَّذُ مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ قَوْلَهُ اَلْحَمْدُ لِلَّهِ
قَالَ ابْنُ بَطَّالٍ وَغَيْرُهُ جَهْدُ الْبَلَاءِ كَمَا اَصَابَ الْمُؤْمِنَ شِدَّةٌ وَمُسْتَقَّةٌ وَمَا لَاطَافَةُ
 لَهُ لِحَالِهِ لَا يَقْدِرُ عَلَى دَفْعِهِ هَافِظُ ابْنِ حَجَرٍ عَسْطَلَانِي كَقْتِهِ وَفِي الْحَدِيثِ دَلَالَةٌ لَا اسْتِعْيَابَ
 الاسْتِعَاذَةِ مِنَ الْاَشْيَاءِ الْمَذْكُورَةِ وَاجْمَعُ عَلَى ذَلِكَ الْعُلَمَاءُ فِي
 جَمِيعِ الْأَعْصَارِ وَالْأَمْصَارِ وَشَدَاتِ طَائِفَةٍ مِنَ الْأَنْهَادِ
 وَدَرْجَاتِ النَّجَارِي اَزْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَوَيْتُ كَرْدَهُ اِذَا سَمِعْتُمْ
 بِالطَّاعُونَ بَارِضٍ فَلَا تَقْدَمُوا عَلَيْهِ وَاِذَا وَقَعَ بَارِضٌ وَانْتَقَرَّ بِهَا فَلَا

تخم جوا قرارا منه و قتیکه و باد در شام واقع شد عرضی اشرفه از اینجا برشت و نخل
 بلده نشد بر تنفسار ابو عبید بن الجراح گفت یا ابا عبیدة نَعْمَ نَفْسٌ مِنْ قَدَرِ
 الله الَّتِي قَدَّرَ اللهَ الْحَدِيثُ رواه البخاری ازین احادیث بعضی است
 بر اجتناب از بلار دارند و قول عمر رضی الله عنه صاف دلیل است بر فرار در الاشباح
 و انظار از بزاریه نقل میکند قَتِيلُ الْفِرَارِ مِمَّا لَا يُطَاقُ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ
 پس از آن نوشته روی العلاء فی فنا واه الله صلی الله علیه وسلم مر جده
 ما ثل فاس بع المشی ثقیل له اَنْفُسٌ مِنْ قَضَاءِ الله تعالى فقال علیه
 الصلوة والسلام فَرَارِي إِلَى قَضَاءِ الله تعالى اَيْضًا
 ازین روایت ثابت شد که فرار از بلار مالا یطاق سنت مرسلین است و این فرار
 به نحو فِرَارٍ وَاِلَى الله بسوس ضای تعالی است سخن فی عین البلاء مع العاقبة که
 این جمله ستانده است متعلق با قبل نموده است محض شکر باری تعالی و رباط فیت بجا آورد که با وجود مبتلا نمود
 در بلار با بجا فیت داشته بلما که بر حضرت مجدد روح گذشته مظلم ترین آن جو سلطان
 وقت و فات صاحبزاده عالی مقام شیخ محمد صادق علیه الرحمة بعارضه و با بوده است و اما
 با وجود مبتلا شدن این بلیت با بجا فیت اند شکر به آن بجای می آرد اگر گویم این جمله
 متعلق با قبل بوده است هم هیچکس قباحات لازم نمی آید زیرا که در حافیت و فرار مباحات
 نیست جائز است که در عین بلار فرار نماید و با عافیت باشد و یا صابر در مقام باشد و با عافیت
 باشد بلکه اولیاء را در مقام بلار با عافیت بودن دلیل بر عدم شدت بلار بوده است چه
 فرار انبیا بوجه بلار مالا یطاق است و برایشان آچنان بلانازل نشده که باعث فرار
 شود آری درین قول که انبیا از بلار فرار ننموده اند و از عین بلار میقیمیم اگر چه بکسای هر

تناقض یافته شود اما بغوی حدیث اشکال الناس بلاد الانبیاء ثم الامثل فالامثل
چون کم و زیادتی در بلاغت تصور است فی الواقع درین هم تناقض نیست و نه موجب تنقیص است
انبیاء را با آدم که تصریح با شدت بلا مثل انبیا میکند باین طور که بگوید انبیا از بلا فرار نموده اند
و ما با وجود مبتلا شدن بمثل بلائیکه بر انبیا نازل شده فرار نمودیم و میگویم میگویم و انبیا صبر
نکردند و فرار نمودند و صبر کرده ایم درین صورت البته موجب تنقیص شأن انبیا تصور
می شد علامه برین خوش گفت آن گن گفت

نزل عناء غایت انبیا است و آنکه ترا عافیت آمد بلا است

قال اینچ در مکتوب دویست و هشتم از جلد اول تحریر نموده بر آن چند اعتراض وارد
شود اول حقیقت محمدی احمدی زبده و خلاصه و منشأ همه حقائق است پس حقیقتی که
از روحی کتاب و سنت و اجماع است اول اقرب اشرف و اعلی و زبده و مبدا و منشأ
و محال جمیع حقائق باشد از بعد از هزار و چند سال عروج کردن بحقیقت کعبه متحد شدن
چیزی باشد بحقیقت کعبه را مسجود بحقیقت محمدی را ساجد استن کلام دلیل بود که بالا
آن حقیقت جز ذات حضرت احد نیست ازین عبارت صریح امانت حقیقت محمدی لازم
می آید و دوم اینچ گفته شد که حقیقت محمدی حقیقت احمدی نام یا بدو هر دو هم مبارک پس متحد شوند
این نیز خلاف واقع است برین برهان چیست اتفاق همه علماء و مشایخ برین که حقیقت
محمدی و احمدی یکی است از تعداد اسماء ذات سنی متکثر میگردد و سوم اینچ نوشته که حقیقت
محمدی بعد از هزار و چند سال مظهر ذات احد گردد و بطلان میرسد و دعوی قبیح است زیرا که حقیقت
محمدی از ازل تا بعد مظهر ذات احد است و همه حقائق مظهر او است چهارم اینچ نوشته
مقام سابق از حقیقت محمدی که خالی ماند در الوقت حقیقت عیسوی از مقام خود عروج ننموده

نزل عناء غایت انبیا است
و آنکه ترا عافیت آمد بلا است

بمقام حقیقت محمدی که خالی مانده بود استقرار کند نیز خطای عظیم و ناموایب جسم است معلوم
 که اصلاً از حقیقت محمدی بهره ندارد حقیقت محمدی برزخ است میان احادیث و اعدیه
 اگر این برزخ در میان نباشد بیکس وجود مانده شهود و خالی ماندن حقیقت محمدی که
 تعین علمی اجمالیست و بجای او در آمدن حقیقت عیسوی که تعین علمی تفصیلیست چون
 رست آید زیرا که در علم الهی تغیر و تبدل نیست اینجا میر محمد نعمان سوال کرده که چون حقیقت
 محمدی و حقیقت عیسوی که تعین علمی اجمالی و تفصیلیست عروج و نزول اچگونه رست آید
 در جواب میگوید که مراد من از حقیقت محمدی و احمدی عالم خلق و امر است نه تعین جوبی
 که عروج تعین جوبی منی ندارد پس عالم خلق اوجوع بعالم امر آمد نمود ازین جایز قیاس
 عظیم پیدا شود چون بالا مقرر کرده بود که حقیقت کعبه حقیقت احمدی یکبیت و گفته که حقیقت
 کعبه سحر حقیقت محمدیست ازینجا لازم می آید که تن مبارک او روح مطهر خود را سجده میکرد و خدا
 را سجده آید همه عنایات او است که خلاف کتاب سنت اجماع است است در کنز الهدایه
 هدایه نیز در هم بر عکس این مینویسد که تعین اهل حقیقت محمدی است که ظهور اول است
 و حقیقت احقاق است بمعنی که حقائق دیگر چه حقائق انبیاء کرام و چه حقائق ملائکه غلام کاظم اندر
 او داد اول هم حقائق است قال علیه السلام اول ما خلق الله من نور من نور ایضاً خلقت
 من نور الله و المؤمن من نور من نور ای و باید دانست که چون مراد او از
 حقیقت محمدی تن مبارک آنحضرت است از حقیقت احمدی روح مطهر او پس حقیقت
 عیسوی را چه قرار داده باشد چه گفته پنجم چون نزد او حقیقت محمدی و احمدی یکی
 نباشد حقیقت کعبه و حقیقت احمدی چگونه یکی باشد که خلاف اجماع است و از کتاب سنت
 اثبات نیافته و اتفاق همه برین است که حقیقت محمدی و احمدی یکبیت چنانچه از هم مبارک

اعمدهات بابرکات خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم مراد است همچنان از اسم مبارک محمد
 ذات بابرکات آن علامہ موجودات مراد است و حقیقت کعبه از پر تو نور او است
 و ظل او در جزو اجناسیخه آویند در کنز الہدایہ بہ ہدایت یازدم مقرر کرده است بلکه گویم کہ
 چون حقیقت بانی کعبہ ربانی از پر تو نور او باشد چہ حقیقت کعبہ ربانی از پر تو نور او
 نباشد پس حقیقتی کہ از پر تو نور او بود و ظل جزو او باشد چگونہ موجودی گردد و او ظل
 ساجدان شود بلکه توان گفت کہ حقیقت کعبہ ساجداد است و ظل او است زیرا کہ ہر فرد
 ساجد کل خود است ششم اجماع اہل سنت و جماعت بر آنست کہ در بقعہ کہ وجو و شرف
 خواجہ عالم صلی اللہ علیہ وسلم مدفون است بر کعبہ فضل و شرف دارد بلکه بر عرش کرسی نیز
 گفتہ اند و حدیث شریف بر بطلان او شاہد است کہ المؤمن افضل من الکعبۃ
 ایضا قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم المؤمن اعظم حرمة من الکعبۃ اخرجہ ابن ماجہ
 عن ابن عمر رضی اللہ عنہ قول سلطان العارفين ایزید بسطامی رحمۃ اللہ علیہ زیارۃ
 اهل القلب خیر من زیارۃ الکعبۃ سبعین مرتبۃ ہفتم انچہ در سوال
 جواب نوشتہ است پراز قباحتمی نماید و فساد و فساد می افزاید چہ حقیقت ہر شی
 بطعن بطون آن شی است علی الاغنی علی الناظرین پس حقیقت محمدی را نہایت نزول
 محمد صلی اللہ علیہ وسلم گفتن حقیقت کعبہ را نہایت عروج کعبہ دانستن خلاف عقل و نقل
 است ہر گاہ حقیقت کعبہ اہل و سجد و حقیقت محمدی گفتہ پس ظاہر است کہ اہل و سجد
 چگونہ ظل و ساجد ازینہ اول خواہد بود و چون ولیا است او را از عروجات آن ہر فرد
 صلی اللہ علیہ وسلم نصب تمام است و در دینہ نمودن حقیقت کعبہ از برکات این بزرگواران
 علی الدوام نہ بعد از مضی الف عام پس توقف نمودن عروج حقیقت محمدی و اتحاد آن

حقیقت کعبه حقیقت احمدی معطل داشتن مظهرش مرزات احمدی را تا هزار جسد
 از کدام کس صورت بند و چون حقیقت کعبه حقیقت احمدی یکی باشد پس بطواف اولیا
 است آمدن و از ایشان در ویزه نمودن و بطواف آمدن چنان راست آید و
 چگونه صورت بند **ششم** چون بالا از حقیقت محمدی جسد مبارک آن حضرت
 صلی الله علیه و سلم مراد داشته و از حقیقت احمدی روح مطهر و مقرر بخدا و از اینجا لازم
 می آید که چون تن مبارک او عروج میکند و اولیا راست از و بهره می آید پس
 روح مقدس و از ایشان در ویزه می نماید و بطواف می آید **ششم** جای او و پسر او
 محمد معصوم گفته است که مراد پدر من از حقیقت کعبه ذات حق است و فسادۀ اظهار
 من الاول چه برین تقدیر لازم می آید که ذات حضرت حق تعالی از عروج اولیا
 خود در ویزه می نماید و بطواف ایشان می آید درین قول هم امانت حقیقت احمدی
 لازم می آید و هم سوره ادب جناب حضرت احمدی ننوذا باشد منها و هم آنچه در کتب
 دو است و **ششم** جلد اول نوشته است که کمالات و مقامات حقیقت کعبه فوق کمال
 بشری و ملک است فوق کمالات بنوات و رسالات و ولایات است خلاف آنست که
 بالا گذشت چون بطواف اولیا راست می آید و از ایشان برکات بجوید و در ویزه می آید
 بکدام کس باشد که کمالات او را فوق کمالات بنوات و ولایات و رسالات خوانده و فوق
 کمال بشری و ملک اندیاز و هم آنچه گفته که این کمالات حضرت ابراهیم را مفصل
 حاصل بود و خواجه عالم علیه السلام در اعمیل حصول نمود و بعد از هزار سال آن حضرت صلی الله علیه
 و سلم نیز مفصل تحصیل فرموده و هیچ صلی ندارد دلیل برین چیست چون حقیقت کعبه زینت
 اول حقیقت محمدی است و از اولیا راست او در ویزه می نماید و بطواف می آید چگونه کمال

مفصل و خواجہ صلی اللہ علیہ وسلم بعد از ہزار سال تحصیل فرماید **قول** این برادات از
مکتوب دویست و ہشتم از جلد اول تعلق ندارد و حوالہ ظلی واقع شدہ **و**
بے عہدہ از من سخن آغاز نمیکرد و یک حرف نمی گفت کہ صد ناز نمیکرد
تعلقش از مکتوب دویست و نهم از جلد اول معلوم میشود کہ بہ میر محمد نعمان بخشی
در حل بعضی از عبارات مبدا و معاد صدور یافتہ پس اولاً درین مقام عبارت مکتوب
نذکر نقل کردہ می شود عبارت آن رسالہ این است کہ بعد از ہزار و چند سال از زمان
حلت آن سرور علیہ و علی اللہ الصلوٰۃ والسلام زمانی می آید کہ حقیقت محمدی از مقام خود
عروج فرماید و بمقام حقیقت کعبہ متحد گردد و این زمان حقیقت محمدی حقیقت احمدی
نام یابد و منظر ذرات احد جل سلطانہ گردد و ہر دو اسم مبارک بہ اسمی متحقق شود و مقام
سابق از حقیقت محمدی خالی ماند تا زمانی کہ حضرت عیسیٰ علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام
نزول فرماید و عمل بشریعت محمدی نماید علیہم الصلوٰۃ و التحیات و در آنوقت حقیقت محمدی
از مقام خود عروج فرمودہ بمقام حقیقت محمدی کہ خالی ماندہ بود استقرار کند باید دانست کہ
حقیقت شخصی عبارت از تعین جوئی است کہ تعین مکانی آن شخص پس از آن تعین است
و آن تعین جوئی اسمی است از اسماء الہی جل سلطانہ کالعلیم و القدیر و المرید و المتکلم
و امثالها و آن اسم الہی جل شانہ رب آن شخص است و مبدا فیوض وجودی توابع
وجودی او و این اسم را نسبت بحضرت ذات تعالی شانہ مراتب شستی است و در مرتبہ شان
صفت کہ وجود آن نام نہ است بر وجود ذات این اسم اطلاق می یابد و در مرتبہ شان کہ
زیادتی آن بر ذات بہ مجرد اعتبار است نیز این اسم صادق می آید و فوق در میان صفت
و شان در مکتوبیکہ در بیان سلوک جلد بہ نوشتہ شدہ تبصیر فرمایند کہ اگر خلافی

باشد آن رساله رجوع نمایند و شک نیست که حصول شان اگرچه مجرد حساب است نیز
تفاضل آن میکنند که فوق آن معنی زائد دیگر باشد مناسب آن شان که مبدء وجود
اعتباری او گرد پس این اسم را از آن مرتبه نصیبی حاصل شده و در فوق آن معنی زائد
نیز این احتمال جاریست اما قوت بشری از ضبط آن عاجز است این فقیر که بضاعت
یک مرتبه دیگر را هم گذرانیده است اما در فوق آن مرتبه غیر از استهلاک و اضمحلال نصیب نداد
و فوق کل ذی علی علیه السلام

هَذَا لِذِي الْبَابِ الْغَيْمِ نَعِيمًا . وَلِلْعَاشِقِ الْمُسْكِينِ مَا يَجْتَرِعُ
و تفاسیل تمام اهل اسم اعتباری این مراتب شش است علی تفاوت الاستعداد
و القابلیات و الواصلون الی الاسم قلیلون من الاولیاء فان اکثرهم
واصلون الی ظل من ظلال ذلك الاسم بعد ان عرجوا من المراتب
الامکانیه باسرها بطریق السلول و السبل و تفصیلی و قد
یتقو هم الوصول الی ذلك الاسم فی طریق الجذب الصفة
ایضا لکن غیر معتبر و لا یعتد به و الذین عرجوا من ذلك الاسم و قطعوا مراتبه
المتفاوتة قلت و کثرت فهو لای اقل خلیل منهم برسر اهل سخن رویم و گوئیم که حقیقت
شخص چنانکه تعیین و جوی او را گویند تعیین مکانی او را نیز گویند چون این مقدمات
معلوم شد گوئیم که محمد رسول الله علیه و علی آله الصلوات و التحیات در ذم که نام مرکب
از عالم خلق و عالم امر است اسم الهی جل شان که رب عالم خلق است شان العلیم است و
اگر تربیت عالم امر او میفرماید نامش اینست که مبدء وجود اعتباری این شانست که اکثر
محمدی عبارت از شان العلیم است حقیقت اعمدی کنایه از معنی که مبدء آن شان است

و حقیقت کبریا و جانی نیز همان معنی است بنویسکه پیش از خلق حضرت آدم علی نبینا و علیه الصلو
و السلام آن سرور را حاصل بوده و از آن مرتبه خبر داده و گفته گشت نبینا و آدم بین الماء
و الطین باعتبار حقیقت احمدی بوده است که بعالم امر تعلق دارد و همین اعتبار حضرت
عیسی علی نبینا و علیه الصلو و السلام که گفته اند و بعالم امر بیشتر مناسبت داشته
بشارت قدم آن سرور علیه علی آله الصلو و التسلیمات بهم امسود داده و فرموده
و بَشِّرْهُ بِرُسُوقِي يَا نَبِيَّ مِنْ بَعْدِي اِنَّهُ اَخْتَلَفَ وَ نَبِيٌّ كَرَّمَ بَشَارَ عَصْرِي تَعْلُقُ بِرَدِّ
باعتبار حقیقت محمدی است بلکه باعتبار حقیقت سبب و ربك در نمرته آن شان است و
مبدأ آن شان انداد دعوت با نمرته اتم است از دعوت مرتبه سابق چه در آن مرتبه دعوت
او مخصوص بعالم امر بوده و تربیت و مقصود بر روحانیان و در نمرته دعوت او شامل
خلق امر است تربیت او مثل بر اجساد و ارواح غایت مافی الباب درین رفتار
عصری او علیه علی آله الصلوات و السلام غالب ساخته بودند بر رفتار علی او تا مناسبت
که سبب فاده و استفاده است بیشتر پیدا شود و خلایق که جانب بشریت در ایشان غالب است
حضرت حق سبحانه و تعالی صیب خود را علی اند علیه علی السلام با کد و بر امر میفرماید بالبحار
بشریه خود که قال سبحانه و تعالی قل انما انا بشر مثلكم فاعفوا عني اني اني اني
اینان نظر شکم از برای تاکید بشریت است و بعد از آن حال از رفتار عصری جانب
او علیه الصلو و السلام غالب مد و مناسبت بشریت در آن فصل آورد و در آنست عفت و
پیدا کرد بعضی از اصحاب کرام فرموده اند که هنوز از دفر آن سرور علیه و علیهم الصلو و السلام فارغ
نشده بودیم که در دلهای خود تفاوت یا فیم علی ایمان شهودی با ایمان غیبی مبدل
و مسالمة از غرض مجتهدان دیدن بشنیدن آمد و از زمان رحلت او علیه علی آله

الصلوة والسلام چون هزار سال گذشت که مدت مدیده است و از منتهی تسلط و له جانب
 روحانیت برنجی غالب مد که جانب بشریت را تمام متلون بلین خود ساخت که عالم را
 منصف عالم اگر درآیند پس ناچار اینجا از عالم خلق و علیه علی الاصله و السلام رجوع
 بحقیقت خود نموده بود یعنی حقیقت محمدی عروج فرموده لمحق بحقیقت محمدی گشت حقیقت
 محمدی با حقیقت احمدی متحد شد و از حقیقت احمدی و حقیقت محمدی در اینجا تعیین مکانی
 خلق و امداد است علیه علی الاصله و السلام نه تعیین جوی که تعیین مکانی اول آن است
 چه عروج تعیین جوی را منعی نیست و متحد شدن آن تعیین معقول نه چون حضرت عیسی علی نبینا و
 علیه الصلوة والسلام نزول خواهد فرمود و متابعت شریعت خاتم المرسل علیها الصلوة و السلام
 خواهد نموده از مقام خود عروج فرموده پیچیدت بمقام حقیقت محمدی خواهد رسید بقوت
 دین او علیها الصلوة و التعمیات خواهد نمود و اینجا است که نقل میکنند از شرائع ما تقدم که بعد
 از هزار سال از ارتحال پیغمبر اولی العزم از انبیا کریم در سل عظام مبعوث می شدند که تقویت
 شریعت آن پیغمبر فرمایند و اعلام را نمایند و چون دوره دعوت شریعت او تمام میشد
 پیغمبر اولی العزم دیگر مبعوث می گشت تجدید شریعت خود میفرمود و چون شریعت تمام الرسل
 علیه و علیهم الصلوة و التسلیمات از نسخ و تبدیل محفوظ است علماء است او را حکم انبیاء داده کار
 تقویت شریعت نمایند ملت را با ایشان تفویض فرموده مع ذلک یک پیغمبر اولی العزم
 متوالی در ساخته ترویج شریعت او نموده است قال الله سبحانه تعالی نَأْتِيَنَّهُ تَكْوِيْنًا لِّذِكْرِ
 كَلَامًا لَا تَكُنَّ لِحَافٍ فِظُنْ اِيْدَانَهُ كَلَامًا لِّذِكْرِ كَلَامًا لِّذِكْرِ كَلَامًا لِّذِكْرِ كَلَامًا لِّذِكْرِ كَلَامًا
 و السلام اولیا است او که بگویند هر چند اقل باشند اکل بودند با تقویت این شریعت بر وجه
 اتم نمایند حضرت مهدی که خاتم الرسل علیه و علیهم الصلوة و التسلیمات اسلام از قدوم مبارک انبیا

فرمودہ اند بعد از ہزار سال بوجود خواہند آمد و حضرت عیسیٰ علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ والسلام
خود نیز بعد از ہزار سال نزول خواہند فرمود و باجمہ کمالات اولیاء این طبقہ شبیبہ
کمالات اصحاب کرام است ہر چند بعد از انبیاء افضل ہر اصحاب کرام رست علیہم الصلوٰۃ
والسلام اما جای آن دارد کہ از کمال تشابہ یکی با بر دیگری فصل خردان داد از اینجا نتوانم
بود کہ آن سرور فرمودہ علی آل الصلوٰۃ والسلام لا یدری اقا لہو حیث
امراجنہم نفرمود ادری اولہم حیث ام اخرہم لعلہ بحال کل من الفریقین لهذا
قال حیث لقرون قری اما چون از کمال مشابہت جای تردید بود فرمود ولا یدری
اگر پسند کر آن سرور علیہ وعلی آل الصلوٰۃ والسلام بعد از قرن اصحاب قرن تابعین را
خیر ساخته است و بعد از قرن تابعین قرن تبع تابعین را پس خیریت این دو قرن نیز
برین طبقہ متیقن باشد پس تشابہ این طبقہ در کمالات با اصحاب کرام چه بود و جواب گوئیم
تواند بود کہ خیریت آن دو قرن برین طبقہ باعتبار کثرت ظهور اولیاء الشریعہ باشد و قلت
وجود اہل بدعت مذرت ارباب فسق و معصیت و کفو لا ینافی کون بعض الاقوام
اولیاء اللہ فی هذه الطبقة خیرا من اولیاء دینک القری نیر کفہ المہک مثلا
فیض روح القدس اربا زد و فرماید ہ دیگران ہم کمبند آنچه مسیحا میکند
اما قرن اصحاب زیمع وجوہ خیر است اینجا سخن کردن از فضلی است سابقان
سابقانند و در جنب نعم مقربان ایشانند کہ انفاق کوہ ذہب دیگران بحد شیخ ایشان
نرسد و اللہ یحقق رجعتہ من تشاء باید دانست کہ از بیان سابق واضح گشت معنی آن
عبارت کہ در رسالہ مبدا و معاد فوق این مذکور مسطور گشتہ است کہ حقیقت کبیر ربانی
مسبح و حقیقت محمدی گشت چہ حقیقت کبیر ربانی بعینہا حقیقت محمدی است کہ حقیقت

محمدی فی الحقیقتہ نطل و است پس تا چار مسجد و حقیقت محمدی باشد اگر سوال کنند کہ کجہ بطور
اولیاء است اومی کی بدو از ایشان برکات می جوید چون حقیقت او را تقدیم باشد بحقیقت
محمدی اینی چگونه جائز باشد در جواب گوئیم کہ حقیقت محمدی نہایت مقامات نزول محمد
از اوج تنزیه و تقدیس و حقیقت کجہ نہایت مقامات عروج کجہ بہت زینہ اول مرعوج
حقیقت محمدی را بر مرتبہ تنزیر حقیقت کجہ بہت نہایت عروج و جات او را غیر از حق سبحانہ و
ندارد و چون اولیاء اکمل است او را لزوم جات آن سرور علیہ و علی آرا الصلوٰۃ والسلام
نعیب تام است اگر کجہ از برکات این بزرگواران در یوزہ نماید چہ عجب
زمین زاده بر آسمان تاختہ بن زمین و زمان را پس انداختہ
و عبارت دیگر از ان رسالہ کہ درین مقام واقع شدہ بود نیز مل شد و آن عبارت نیست
کہ صورت کجہ همچنانکہ مسجد و صورت ایشان است حقیقت کجہ نیز مسجد و حقائق آن ایشان است
چہ از مقامات سابق معلوم شدہ است کہ حقائق ایشان عبارت از اسماء الہی است جل سلطان
کہ مبادی فیوض جودی و توابع وجودی ایشان است و حقیقت کجہ فوق آن سہاست
پس ہر آنہ حقیقت کجہ متبع حقائق ایشان باشد آری اگر کمال اولیاء را سیر بالا ترا حقیقت
کجہ واقع شود و انوار بالا را گرفته بمرب حقائق خود کہ شعبہ با حیا از طبعی ایشان است در مرتبہ
عروج فرو دآیند کجہ از برکات ایشان توقع خدا بدند و کما مر سابقا و بعدا در رسالہ مبدا
و معاد چند فقرہ لوستہ است و در بیان فضیلت انبیاء اولی العزم صلوات اللہ تعالی و علیہم
علیہم سنی فضیلت ایشان را از بعض دیگر چون مبنائی آن کشف و الحام است کہ ظنی است
از ان نوشتن تفرق نمودن در فضل نام و مستغفر است چہ در ان باب سخن کردن جز بیل
قلبی جائز نیست انتہی اکنون بدفع ایرادات متوجہ می شوم

ساتی بیاباد و دهنواز عود را ۛ یکدم بلند کن نجات سرود را
جامی بختگان حیات ابد رسان ۛ می برزیند زان خوشک حسود را

جواب امر اول جای تحریر یافته که حقیقت احمدی بعد از هزار و چند سال

عروج کرده حقیقت کعبه متحد شود ان هذا الاثر و الا بدلا من هذا البتة این معنی مذکور
است که حقیقت محمدی با حقیقت احمدی و حقیقت کعبه متحد شود و تصریح این معنی خود در مکتوب
مذکور اندراج یافته و این معنی را امانت گفتن محمول برنا فہمی است از معنی حقیقت احمدی و حقیقت
کعبه حکمت مجدد روح در رسالہ مکاشفات فیہ سیر باید که شیخ محمد طاهر بخشی استفسار فرمود
که در رسالہ مبدا و معاد واقع است که صورت کعبه چنانچه مسجد و الیہ صورت محمد است حقیقت
کعبه نیز مسجد و الیہ حقیقت محمد است علی الاصولات التسلیمات ازین عبارت نفیست
حقیقت کعبه مغلطہ لازم می آید از حقیقت محمدی علی منہج الصلوۃ والسلام و التعمیہ حال آنکه
مقرر است که مقصود از خلقت عالم و عالمیان و است علیہ الصلوۃ والسلام و آدم و
آدمیان بر طیفی می اند علیہ الصلوۃ والسلام لکن لادۃ لما خلق الله الا فلاک و لما
ظہر الزبونیۃ کما ورد باید دانست که صورت کعبه عبارت از سنگ کعبه نیست چه اگر
فرضنا سنگ کعبه و در میان نباشد کعبه کعبه است و مسجد و خلافت است بلکه صورت کعبه با آنکه
از عالم خلق است در رنگ حقائق اشیاء امری است مبطل کہ از حیث حس خیال بیرون است
از عالم محسوسات است فیج محسوس و متوجہ الیہا است مرا شمارا و بیج در توجہ نہ میست
کہ بلباس نیستی پوشیده است و نیستی است کہ بکسوت هستی خود را دانموده و در جہت بی
جہت است در سمت بی سمت است با کمال این مورد حقیقت منشأ عجوب است کہ عقل
در تشخیص آن عاجز است و عقلا و تعین آن حیلان گویا نموده از عالم بچونی و بچگونگی دارد و

۵
۱۰
۱۵
۲۰
۲۵
۳۰
۳۵
۴۰
۴۵
۵۰
۵۵
۶۰
۶۵
۷۰
۷۵
۸۰
۸۵
۹۰
۹۵
۱۰۰
۱۰۵
۱۱۰
۱۱۵
۱۲۰
۱۲۵
۱۳۰
۱۳۵
۱۴۰
۱۴۵
۱۵۰
۱۵۵
۱۶۰
۱۶۵
۱۷۰
۱۷۵
۱۸۰
۱۸۵
۱۹۰
۱۹۵
۲۰۰
۲۰۵
۲۱۰
۲۱۵
۲۲۰
۲۲۵
۲۳۰
۲۳۵
۲۴۰
۲۴۵
۲۵۰
۲۵۵
۲۶۰
۲۶۵
۲۷۰
۲۷۵
۲۸۰
۲۸۵
۲۹۰
۲۹۵
۳۰۰
۳۰۵
۳۱۰
۳۱۵
۳۲۰
۳۲۵
۳۳۰
۳۳۵
۳۴۰
۳۴۵
۳۵۰
۳۵۵
۳۶۰
۳۶۵
۳۷۰
۳۷۵
۳۸۰
۳۸۵
۳۹۰
۳۹۵
۴۰۰
۴۰۵
۴۱۰
۴۱۵
۴۲۰
۴۲۵
۴۳۰
۴۳۵
۴۴۰
۴۴۵
۴۵۰
۴۵۵
۴۶۰
۴۶۵
۴۷۰
۴۷۵
۴۸۰
۴۸۵
۴۹۰
۴۹۵
۵۰۰
۵۰۵
۵۱۰
۵۱۵
۵۲۰
۵۲۵
۵۳۰
۵۳۵
۵۴۰
۵۴۵
۵۵۰
۵۵۵
۵۶۰
۵۶۵
۵۷۰
۵۷۵
۵۸۰
۵۸۵
۵۹۰
۵۹۵
۶۰۰
۶۰۵
۶۱۰
۶۱۵
۶۲۰
۶۲۵
۶۳۰
۶۳۵
۶۴۰
۶۴۵
۶۵۰
۶۵۵
۶۶۰
۶۶۵
۶۷۰
۶۷۵
۶۸۰
۶۸۵
۶۹۰
۶۹۵
۷۰۰
۷۰۵
۷۱۰
۷۱۵
۷۲۰
۷۲۵
۷۳۰
۷۳۵
۷۴۰
۷۴۵
۷۵۰
۷۵۵
۷۶۰
۷۶۵
۷۷۰
۷۷۵
۷۸۰
۷۸۵
۷۹۰
۷۹۵
۸۰۰
۸۰۵
۸۱۰
۸۱۵
۸۲۰
۸۲۵
۸۳۰
۸۳۵
۸۴۰
۸۴۵
۸۵۰
۸۵۵
۸۶۰
۸۶۵
۸۷۰
۸۷۵
۸۸۰
۸۸۵
۸۹۰
۸۹۵
۹۰۰
۹۰۵
۹۱۰
۹۱۵
۹۲۰
۹۲۵
۹۳۰
۹۳۵
۹۴۰
۹۴۵
۹۵۰
۹۵۵
۹۶۰
۹۶۵
۹۷۰
۹۷۵
۹۸۰
۹۸۵
۹۹۰
۹۹۵
۱۰۰۰

نشا از بے شیبی بی نمونی در وی تعبیه است بی اچنین نباشد شایان سجودیه نبود و هرگز
موجودات علیه الصلوة و التسلیات بشوق و آرزو و اقباله خود خستیار نفرمودی
فقیه ایاک بیتناک در شان آن نفس قانع است و من دخلک کان امنا
در حق می قرآن مارجیت الله است که کنونیه خاص مرصاحب اجل شانه باوی است
نسبت مجهول الکلیت بیچون بیچگون را با و لله المثل الاعلی در عالم مجاز که نظره
حقیقت است میت مبنی ارمیتوته است که جای قرار و آراگاه صاحب خانه است
دول هر چند نشسته گاه بسیار است اما کنه نشسته خورشید به شما را آمانه خانه است که از
مراحت اغیار بیگانه است مسکن آراگاه جانانه است اگر چه حکم حدیث قدسی لا یسعد
قلب عند الموت من غنا نش نشلمو و چونی پیدا کند لیکن نسبت بینینه که
مبنی ارمیتوته است از کجا پیدا کند و منع مراحت اغیار که از لوازم میت است از کجا
و چون غیر و غیرت را در آن موطن دخل نبود ناچار سجودگاه خلافت باشد که غیره را سجده
نمود و غیره منافی سجودیه بود و محمد رسول الله بجانب خود سجده و تجویر نفرمودند و بجانب
میت الله بشوق و رغبت سجده نمودند و سر تعفوت را از اینجا در باب شتیان ما بین
الساجد و المستنجی ای برادر چون شمره از صورت کعبه معلوم نمودی اکنون حتی از حقیقت
کعبه مغفله بشنو حقیقت کعبه عبارت از ذات بیچون و جبلا وجود است جل سلطان که گوی
از ظم و ظلیت بوی راه نیافته است و شایان سجودیه و سجودیه است این حقیقت را جل سلطان
اگر موج حقیقت محمدی گویند چه محذور آید و فضیلت آن ازین چه قصور دارد و حقیقت محمدی از
حقائق سائر افراد عالم افضل است اما حقیقت کعبه مغفله از عالم عالم نیست تا بوی این نسبت
نموده آید و در فضیلت او توقف کرده و غرور عجب است که تفاوت صور این دو صاحب

چون ایام
بخت است
دشمن خود
دشمن
دشمن
دشمن
دشمن
دشمن
دشمن
دشمن

دولت به ساجدیه و سجودیه عقلای ذوفنون برائی به تفاوت حقائق ایمان نبوده است
 که در مقام مترجم از نذر و لب الطبع تشیع کشاوه حضرت سجاد تعالی انصاف شان به
 که تا فمیده لاست نمکنند تهی **جواب** امر دوم این خدشه محمول است برین
 غلط فہمی کہ حقیقت محمدی احمدی یکیت و آنچه گفته شد کہ برین اتفاق علماء مشایخ است
 ہرگز صحیح نیست عبارت قوم گاشتنی است با این اتفاق از عبارت کدای از علماء مشایخ
 نقل کردنی است و بران کثفی در مکتوب مذکور است پس استدلال عجیب است **ج**
 فریاد از آن خط کہ در ذم آنشوخ پر سد ز من قوت گفتار نباشد
جواب امر سوم این معنی صحیح است کہ بعد از ہزار سال حقیقت محمدی احمدی
 گرد حضرت مجدد روح در رسالہ مکاشفات غیبیہ می فرماید کہ نوشتہ بود مذکہ بعد از ہزار سال
 حقیقت محمدی احمدی گردد و تتمہ عبارت ننوشتند کہ بعد این فقرہ واقع است و مسمی
 بحدود ہم تحقق گردد و بعد از ملاحظہ این عبارت بہ بیند کہ آن خدشہ می ماندا نہ چہ نیست
 کہ یک سہمی بدو اسم خود کہ عبارت از دو کمالات مخصوصہ اند متعاقب یکدیگر بعد از از منہ
 متطاوہ متحقق شود و از کمالی بکمالی دیگر کہ بالقوہ داشت ترقی فراید عن فلا سہم است
 کہ در مجردات حصول جمع کمالات را با فعل اعتبار کرده اند و ترقی از قولہ بفعل تجویز ننمودہ
 این از کوتہ نظری ایشانست مِنَ اسْمِیَ یَوْنَاہُ فَهُوَ مَعْبُودٌ ازینجا تواند بود
 کہ حضرت عیسی علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام کہ نزول و بعد از ہزار سال از بعثت آن
 سرور است علیہ علی آلا الصلوٰۃ والسلام آنحضرت را علیہ علی آلا الصلوٰۃ والسلام باسم
 احمد یاد کرده است و قوم خود را بشارت قوم آنحضرت باین اسم داده کہ ایام دولت آن
 اسم است والا این اسم غیر مشہور یا در دن چہ گنجایش داشت کہ خلقی در شتاب افتد و نام

به مسمی میهند نگویند و ازین نیز قیاس باید کرد که نام آن سرور علیه علی آله الصلوٰۃ و السلام
 بر زمین محمد است و در آسان احمد چه کمالات محمدی مناسبت با اهل زمین دارد و کمالات
 احمدی مناسبت با اهل آسمان ملازم علی و چون از رحلت آن سرور علیه علی آله الصلوٰۃ و
 السلام هزار سال بگذرد که آن مدت را مدخلی تمام داده اند در تغیر و تبدیل امور و مناسبت
 مراد علی بنیاد علیه الصلوٰۃ و السلام با اهل زمین کم مانند کمال احمدی طلوع کند و علوم و معارف
 آن کمال ظهور فرماید خدشه نیست و ترویج و کلام آنچه در گذشته نوشته اند انجا که حقیقت
 است زمان نیست و تغیر و تبدیل تا از حقیقت چه مراد داشته باشد و از تغیر و تبدیل چه
 خواسته قلب حقیقت نیست قلب حقیقت است از کمالی بکمالی و انصاف او است از
 رنگی بر رنگی ازین بیان جل گشت تشکیکات نیک نموده بود که مراد او حقیقت خود است و الا قید
 هزار چراست و چرا گفت که مسئول هزار ساله با جابت رسید چه حقیقت احمدی واضح گشت و
 فائده هزار سال بوضوح انجا میدانم که اگر آنچه در تقریر اعتراض بر نگاشته شد که حقیقت
 محمدی بعد از هزار و چند سال منظر ذات گرد و انحنای منی است بر عدم فهم معنی حقیقت محمدی
 حقیقت محمدی عبارت از شان اعلم است حقیقت احمدی کنایه از آن معنی که مبدء ایشان
 است و همین است حقیقت کعبه و فرق میان شان و صفات آن است که صفات و خارج
 موجودند و وجود ذات بر ذات تعالی و تقدس شیونات مجرد اعتبار اند و ذات غیر سلطان
 این بحث بشال روشن گردد آب مثلاً بالطبع از بالا به پایین فرو می آید این فعل
 طبعی در وی است با حیات و علم و قدرت و ارادت پیدا میکند چه ارباب علم بواسطه
 نقل خود و متفقار علم از بالا به پایین می آیند و توجه فوق نمیکند و علم تابع حیات است و
 اراد و تکلیف علم است و قدرت نیز ثابت شد چه ارادت تخصیص احد المتقدمین است این

اعتبارات و ذات آب اثبات کرده شود بمنزله شیوات است اگر با وجود این اعتبارات
 صفات زائده در ذات آب اثبات کرده شود بمنزله صفات موجود است بوجود زائده
 آب را با اعتبارات ادلی می و عالم و قادر و مرید نمیتوان گفت از برای این اسمی ثبوت
 صفات زائده در کار است پس صورت اتحاد و انطباق حقیقت محمدی با حقیقت احمدی
 و حقیقت کعبه منظر ذات احد گردد و در صورت عدم اتحاد و انطباق منظرشان احد باشد
 و هذا ظاهر جواب **احمر چهارم** وجه عروج حقیقت میسوی بمقام حقیقت محمدی
 بکمال بسط در مکتوب مذکور است فلا احتیاج الی اعادته و برزخیت را مدعی در ایراد
 نیست همچنین تعین علی اجمالی را در آنچه صورت سوال از میر محمدنمان مذکور شد غلط است
 و آنچه گفته که هرگاه حقیقت کعبه حقیقت احمدی یکی است حقیقت کعبه سجد حقیقت محمدی
 از اینجا لازم می آید که تن مبارک و بر روح مطهر خود سجده میکرد و خدا را سبحانه و تعالی
 ندیان است و محمول بر تافه می بخیر تر که تن مبارک و روح مطهر از کدام عبارت مراد
 داشته اگر حقیقت محمدی را تن مبارک و حقیقت احمدی را روح مطهر فیه پل محبوب
 است بهر حال این اعتراض را بفریم معترض است فتوس که عبارت منقول کنز الهدایه را
 هم فهمیده هرگاه تعین دل حقیقت محمدی باشد پس تن مبارک چگونه مراد خواهد بود
 سجد کنز الهدایه از تصانیف حضرت مجدد روح نیست این انتساب از ادوات فاسده
 برزخی است **جواب امر پنجم** این چه ضرورت است که اگر حقیقت احمدی یکی باشد
 حقیقت کعبه حقیقت احمدی چگونه یکی باشد و آنچه دعوی خلاف اجماع نموده شد پس اول
 اجماع یا اتفاق بر معنی از کتب قوم نقل نموده شود و نه خرطه انتقاد و منشاء غلط فہمی
 این است که معنی حقیقت نه فهمیده و بر اصطلاح تصوفین نبوده می گوید که چنانکه از اسم

در آن غلبه
 تعددش
 عندنا فائز
 علیہ السلام
 در آن غلبه
 تعددش
 عندنا فائز
 علیہ السلام

مبارک الحمدات بابرکات خواجه عالم صلی الله علیه وسلم مراد است همچنان از اسم مبارک
 الحمدات بابرکات آن علامه موجودات مراد است اتعالیٰ بابرکات حقیقت محمدی حقیقت
 احمدی مراد از اسم مبارک نیست هرگاه معنی حقیقت حقیقت محمدی حقیقت احمدی
 تفصیل بیان کرده شد پس این قول از معترض محمول بر کمال ناهمی بملات است بحسب
 کل العجب که حقیقت کعبه را بر تو نوروی صلی الله علیه وسلم می گوید هرگاه حقیقت کعبه مبدی
 شان علیم باشد پس آنرا بر تو نوروی صلی الله علیه وسلم گفتن بعید از عقل و گیاست است
 آنچه نگاشته که چون حقیقت بانی کعبه ربانی از بر تو نور او باشد چه حقیقت کعبه ربانی از بر تو نور او باشد
 محض سلسله است ندانم که مراد از حقیقت بانی کعبه بانی هستی اگر حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه الصلوٰه
 مراد داشته شوند پس اگر از ان لازم خواهد آمد همین که کعبه ربانی از بر تو نور او باشد نه آنکه
 مبدی شان علیم لغو ذی بال الله من تلك الخرافات والیهذیان است
 پس هرگاه میان کعبه و رب کعبه فرقه است حضرت ابراهیم علیه السلام بانی کعبه باشد
 نه معاذ الله خالق رب کعبه پس اگر کعبه از بر تو نور مصطفوی علی صاحبها الصلوٰه والسلام
 باشد رب کعبه بر تو نوروی نه خواهد بود و چون حقیقت کعبه از تحقیق سابق مبدی شان
 علیم بود پس چگونه مسجود نخواهد بود فان ذات الله تعالیٰ مسبحو ذی الیه البتہ
جواب امر ششم در کعبه حقیقت کعبه فرقه است چنانکه میان کعبه و رب کعبه
 پس اگر بقوه که وجود شریف خواجه عالم صلی الله علیه وسلم در آن مدفون است بر کعبه
 عرش کرسی تفضیل و شرف دارد یا مومن بفضل بر کعبه باشد و آن بحسب نیست بحث حقیقت
 کعبه است که معنی مبدی شان علیم است بر آن هیچ چیز از مرتبی نیست این معترض نیز مبنی است
 بر ناهمی از معنی حقیقت **جواب امر هفتم** آلامنی حقیقت که نگاشته شد فعلا

مصطلح است ثانیاً درین شک نیست که حقیقت کعبه محل مسجود حقیقت محمدی است
 مگر حقیقت کعبه را ظل و ساجد را زینہ اول قرار دادن محض نا فهمی است عبارت حضرت
 مجدد روح ازین پاک و صاف است عبارت حضرت مجدد روح این است زینہ اول
 معروج حقیقت محمدی را بر مرتبہ تنزیح حقیقت کعبه است معترض این عبارت را
 مطلقاً نہ فہیدہ پس اعتراضش راجع بر فہم و سہ خواہد بود و نا نشانہ و نیزہ نمودن
 حقیقت کعبہ امریست عجیب فسوس است کہ معترض میان کعبہ و حقیقت کعبہ فرقی ننماید
 و چون یکی را بجائی دیگری استعمال میکند در تحیری افتد متشاعر غلط این است کہ اولاً
 در ویزہ نمودن حقیقت کعبہ نگاشتنہ درین مقام کعبہ تحریر کردنی بود پس بر آن تصریح
 کردہ کہ چون حقیقت کعبہ و حقیقت احمدی یکی باشد پس بطواف اولیاء است آمدن و
 از ایشان در ویزہ نمودن و بطواف آمدن چنان راست آمد در ویزگی کعبہ تنگ
 جواز در ویزگی حقیقت کعبہ نیست کہ مساوی حقیقت احمدی است **جواب امر مہتمم**
 حقیقت محمدی را جہد مبارک و حقیقت احمدی را روح طیب قرار دادن از ہذا

جواب امر مہتمم اعتراض بے سرو پا است

زبان شیخ من ترا کی و من کی نمیدم : چه خوش بودی اگر بودی بانسہ و من
 بر معترض لازم بود نشانہ ہی عبارتیکہ بر و اعتراض مذکورہ میشود **جواب امر مہتمم**
 در نقل غلطی واقع شدہ تصحیح نقل مطلوب است لکن درین شبہ نیست کہ آیہ
 الناس و رب الناس حقیقت کعبہ بطواف اولیاء اللہ نمی آید مگر از خطا حمل
 بر غشوات بصری معترض است **جواب امر یازدہم** ندانم کہ عبارت
 منظور کجا است و از ما سخن فیہ کدام تعلق دارد و حقیقت کعبہ را زینہ اول حقیقت

محمدی گفتن محمول بر نافی است کما یتناه مسا بقا چه از آن ظاهر است که زینہ اول مرتبہ
تنزیح حقیقت کعبہ است باین غلط فہمی دراز نفسی محترم محل شکایت است **س**
بعد ازین لبر با عر بده جو خواہد بود + ہر را از ہر و روی بد و خواہد بود
چکند خاطر من صبر و تحمل دارد + تا ترا جور و جفا عادت و خو خواہد بود
تحقیق مقام و توضیح مرام این است کہ مراد از حقیقت ذات شئی و ماہ الشئی ہونہست
بلکہ حقیقت شئی بطور این طائفہ علیہ عبارت از اسم الہی است کہ مبدی تعیین وجود آن
بودہ است و آن شئی کا نطفہ و انعکاس نسبت آن اسم واسطہ فیوض از حضرت قدسیہ
برای آن شئی باشد و بچنانکہ شان ذاتی واسطہ میان آن اسم مقدس ذات منزہ جل شانہ
تعالی و عوہ را نہست از آنکہ توسط و وسائط در مابین مناسبات در میان مغض و
مستفیض مادہ اللہ جاری است چون این دانستی کنون بدان کہ پیغمبر مصلی اللہ علیہ وسلم
کمالات و مقامات اندکہ مستقصا و احاطت آن مستحیل میاند و مرا آنحضرت مصلی اللہ علیہ
وسلم دو اسم اند و ہر کدام را ولایت ملاحظہ پس باعتبار وجود عنصری او و ارشاد او در این
عالم ظلمانی را اسم مقدس او محمد صلی اللہ علیہ وسلم و ولایت این اسم مبارک ناشی است
از اسم الہی کہ مناسب بہ تریبہ این عالم سفلی دارد و مستثنی است بحقیقت محمدی باعتبار
وجود روحانی مادکہ مربی عالم ملکوت در دہانیات عالم علویست و پیش از وجود عنصری آن
وجود نبی بود نام پاک او محمد است و ولایت این نام ناشی است از شان جامع کہ مبدی
و اصل است بحقیقت محمدیہ را و مناسب است بہ مرتبہ آن عالم نورانی را کہ مسمی بہ
حقیقت احمدیہ است و نیز معجزہ حقیقت کعبہ ربانیہ است و مرا آنحضرت مصلی اللہ علیہ وسلم
درای این ہر دو تعین کہ بمنزہ مکان لمبی او است باعتبار ہر دو اسم مبارک او

عروجات لا تعد ولا تحصى اند که نهایت آنرا اعلام انبیا و ائمه و اولاد علی بن ابی طالب علیه السلام بر آن اشارت رفته بی شائبه است و گفته اند لا یسعین فیہ ملک مقرب ولا یکنی مؤسک و آن موصی است قول الله تبارک و تعالی فکان قاب قوسین افری اذ فی دین است ثم و سر مطالی و مجربیت صرفه دین است مناط فضل و مدارتقو و نیزین تحقیق لایح گشت که این تفوق فی الحقیقت تفوق بعض کمالات آن سرور است صلی الله علیه و سلم بر بعض دیگر و نیز حقیقت کبیره جزئی است از حقیقت جامع او صلی الله علیه و سلم که جامع است کمالات حیسانه در و مانی خلق و اما در صلی الله علیه و سلم پس توهم تفوق باطل شود حدیث انضلیت مضمحل گشت معلوم باید کرد که فضیلت حقیقتی حقیقتی دیگر موجب فضیلت صورتی بر صورتی نباشد چه جائز است که صورت را با حقیقت ادگر را است قرب اتصال باشد که آن قرب اتصال بصورت دیگر با حقیقت ادگر است بنا شد و این در را نحن فیه اظهر است در آن خفائی نبوده است زیرا که کمال قرب نیست مگر بفناء و بقا و عروج مخصوص به بشر غیر انسان که در مقامی است معلوم حضرت خواج معصوم قدس سره میفرمایند تفوق یک حقیقت بر حقیقت دیگر موجب فضیلت صاحب حقیقت اولی بر صاحب حقیقت ثانیه نیست چه می تواند که صاحب حقیقت تحتانی را عروجات بر حقیقت فوقانی خود و مراتب قرب رسد و صاحب حقیقت فوقانی بموجب حقیقت خویش بود عروج از حقیقت خود نه نماید و مراتب قرب که مدار فضل بر است حاصل نمکندنی بینی که ولایت ملای علی فوق ولایت خویش بشر است و فضل خویش بشر است باعتبار عروج از حقایق بلکه ملک با عروج از حقایق خود با نیست و اما ملائکه مقام معلوم و شرح موافقت مذکور است ان الملک لیکه و ان کائنات ففوق البشر فی بعض الکون

ادنی دین است ثمرة سعادتمانی و محبوبیت صرف دین است مناد فضل مدار تقوی
 و زین تحقیق لایح گشت که این تفوق فی الحقیقت تفوق بعض کمالات آن سرور است
 صلی الله علیه و سلم بر بعض دیگر و نیز حقیقت کبریه جزئی است از حقیقت جامع او صلی الله
 علیه و سلم که جامع است مرکبات جسمانیه در و عانیه خلق و مراد صلی الله علیه و سلم پس
 توهم تفوق باطل شود مدیث فضیلت مضمحل گشت معلوم باید کرد که فضیلت حقیقتی حقیقتی
 دیگر موجب فضیلت صورتی بر صورتی نمی شود چه جائز است که صورت را با حقیقت ادگر را
 هست قرب اتصال باشد که آن قرب اتصال بصورت دیگر با حقیقت دیگر است
 نباشد و این در انحن فیه اظهر است در ان خفائی نبوده است زیرا که کمال قرب نیست
 مگر بفناء و بقا و عروج مخصوص به بشر غیر انسان کمال استقامی است معلوم حضرت خواجہ معصوم
 قدس سره میفرماید تفوق یک حقیقت بر حقیقت دیگر موجب فضیلت صاحب حقیقت
 اولی بر صاحب حقیقت ثانیه نیست چه می تواند که صاحب حقیقت تحتانی را عروج و جات
 بر حقیقت فوقانی شود و مراتب قرب رود و صاحب حقیقت فوقانی محبوب حقیقت خویش بود
 و در حقیقت خود را بر صاحب حقیقت ثانیه است و صاحب حقیقت ثانیه را بر صاحب حقیقت اولی

لكن الأفضلية بمعنى كثرة الثواب للبشر و نیز عالم ارفوق عالم خلق است
 و فضل عالم خلق را است چه قرب عالم خلق صلی است و قرب عالم ارفوق غفر خاک پائین
 تر لطائف عالم خلق و عالم امر است و پستی او سبب لغت او گشته است و قزلی که
 خاکیان را است قدسیان را **س**

زمین زاده بر آسمان تاخته و زمین و زمان را پس انداخته
 انتمی باید دانست که لفظ حقیقت محمدی در عبارت حضرت امام ربانی قدس سره
 بمعانی مختلفه و انحاء شتی وارد شده چون بحقیقت احدیه و با حقیقت کعبه تعالی
 شود مراد از آن اسم الهی جامع باشد که نامست به توحیدت این عالم سفلی دارد و چون تعالی
 بحقیقت الهی شود مراد از آن شان ذاتی جامع باشد که مسئولی تربیت عالم علوی گردد
 و این جامع جمیع شیونات ذاتیه و اولی مبدء اسم جامع باشد که متضمن جمیع اسماء است این
 شان و کل بود برای سایر حقائق این شان که حقیقت کعبه ربانی هست نیز در آن حقیقت
 جامع داخل جز را باشد و همین است مبرر بحقیقت الحقائق و مبالغه مندفع بود چنانچه در اخیر کتب
 و فرائض به آن ذکر فرشته که حقیقت محمدیه فوق جمیع حقائق است تذریل حضرت امام ربانی
 در مکتوبیکه مذکور شد میفرماید حقیقت محمدی نهایت مقامات نزول محمدی است از ارج
 تنزیه تقدس حقیقت کعبه نهایت مقامات عروج کعبه است زینیه اول و عروج حقیقت محمدی
 را مرتبه تنزیه حقیقت کعبه است و نهایت عروجات او را علیه السلام غیر از حق سبحانه اطلاع ندارد
 و چون کل اولیاء است آن سرور را علیه الصلوٰه و السلام از عروجات او علیه السلام انصیب
 نام است اگر کعبه زیر کلمات دین بزرگواران در یوزده نماید چه عجب نیست و دین مقام مراد از
 حقیقت کعبه اسم الهی است که حقیقت محمدی هم همان است تا مخالفت با سبق لازم آید

بلکہ مراد روحانیت کعبہ است نہ اجمار و خطاب حضرت مجدد در مکتوب صدم از جلد ثالث
 کہ پیشینج نور الحق ابن شیخ عبدالحق دہلوی کہ یکی از مقتبسان انوار افاضات حضرت مجدد
 بود تحریر میفرماید غایت مانی الباب منشاء ظهور قرآنی از صفات حقیقیہ است و منشاء
 ظهور محمدی از صفات انصافیہ ناچار از اقدیم و غیر مخلوق گفتند و این را حادث مخلوق
 و محالہ کعبہ ربانی ازین و ظهور اسمی ہم عجیب تر است کہ آنجا ظهور معنی قلندر ہی است
 بی کسوت صورت و شکل چہ کعبہ کہ مسجود الیہ خلایق است از سنگ کلوخ نیست چہین
 جدران توقف نیست چہ اگر اینها نباشند کعبہ کعبہ است و مسجود الیہ است پس آنجا ظهور
 ہست اما ہیچ صورت نیست این از عجیب عجائب است اتھی حضرت عروۃ الوثقی در
 مکتوب بست و چہارم فرماید کہ حقیقت کعبہ بزرگست میان حقائق مخلوقات حقیقت
 واجبہ جل سلطانہ کہ مرتبہ حدیث ذاتست تعالی چہ کعبہ مسجود الیہ خلایق است حقیقت آن
 از حقائق سائر خلایق البتہ باید کہ ممتاز باشد چہ مسجود ذات حق است سبحانہ کعبہ باید کہ
 ناشی از انزل مرتبہ مقدسہ بود حضرت ایشان با قدسنا اللہ سبحانہ بسرہ الا قدس
 در مکتوبیکہ داخل سہ جلد مکتوبات نیست نوشته اند کہ حقیقت کعبہ ذات واجبہ است
 تعالی چہ مسجود فی حقیقت همان مرتبہ مقدسہ است نہ باید دانست کہ مسجود ہر چند ذات
 یحییٰ است لیکن اعتبار مسجودیت با وجود گشتہ است لاجرم از مرتبہ حدیث ذات
 کہ میرا از نسبت اعتبارات منزل باشد و در دیدہ دانش مگر قاری تمیز نمود و در مکتوب
 صد و ہشتاد و سوم میفرماید کہ اگر از بعضی عبارات آنحضرت استفادہ میشود کہ حقیقت
 کعبہ فوق اعتبار شیون و صفات است و از ما سبق خلاف آن مفہوم گشت جواب
 مراد از صفات و شیون کہ حقیقت کعبہ را از آن تفوق است صورت علیہ صفات است

که در مرتبه یقین علمی ثبوت دارند چه در اصطلاح قوم مقام صفات و شیون عبارت
از همین صور علی تفصیل است چنانچه اجمال این مرتبه را مرتبه ذات میگویند و تکلیف از اجمال
ذات میدانند نیز مراد از ان صفات حقیض تفصیل مرتبه یقین وجودی است که حضرت
ایشان اثبات این یقین متنازند و نزد حضرت فتح محی الدین عربی و اباعان و قدس
اسلام این مرتبه مرتبه لا یقین مرتبه طلاق ذات است تعالی چه فوق یقین علمی علی که
یقین اول است نزدشان مرتبه لا یقین است و وجود بخت و نزد ما این مرتبه که مرتبه
وجود بخت است بتعین موصوف است و تعینات صفات نیز درین مرتبه ثابت است
که از جمله آن تعینات یقین علمی است لیکن چون علم اجمع صفات است در اینجا نیز در رنگ
وجود صفات و شیونات ذاتیه کائن است و آن را نیز در رنگ وجود و مرتبه است
مرتبه اجمال که از دیگران یقین اول و حقیقت محمدی میدانند و مرتبه تفصیل ازین تحقیق
لا محقق است که یقین علمی علی یقین اول صفت علم است که از صفات حقیقت زائده است
نه یقین اول حضرت ذات تعالی بلکه در تعین اول بودن آن مرصفت علم را نیز سخن است
چه فوق یقین وجودی در ان مکتوب خبر تعین جی اثبات کرده اند که در اینجا نیز اجمال
و تفصیل است بر سر اصل سخن رویم حقیقت کعبه ربانی چنانچه فوق صور علیه و احدیت
که نزد قوم مقام شیون و صفات است و فوق اجمال علم که نزدشان مقام وحدت و
تجلی ذات سبحانین فوق تفصیل کمالات مرتبه حضرت وجود است که نزد حضرت ایشان
با هر صزاران گما نیست از کمالات حضرت ذات و مفتی است از صفات او تعالی و
یز فوق اجمال حضرت وجود است که یقین اول و حقیقت محمدی است بقول قدیم که حضرت
و در قول اخیر آنحضرت تعین اول و حقیقت محمدی تعین جی است که فوق یقین وجود است

چه حب است که سلسله وجود و ایجاد را جنبا نیده است چنانچه فلجبت ان اعرف
 رمزیت ازان اگر گویند کعبه هر چند بیت الله است اما قلب مومن بکلمه یعنی التوحید
 نیز حکم آن دارد پس نفوق آن برین از کدام رو بود گوئیم ^{و الله المثل الا على}
 در عالم مجاز سلاطین را هر چند اکنه و نشستگاه بسیار است لیکن تاج فناء است که از فرا ^{حمت}
 اعتبار بیگانه است و آرامگاه جانانه است نشستگاه دیگر را با خانه چه نسبت و کدام
 مساوات هذا من صفات حقیقت زائده که اصلا انفکاک شان از ذات تعالی جائز
 نیست اگر از بیت الله فوق بودند گنجایش دارد و اعلم عند الله سبحانه فان شاء
 المنافات و زال الاشتباه ^{تتمیمه} از بیان سابق لایح گشت که
 حقیقت کعبه ربانی فوق حقیقت محمدی است چه حقیقت محمدی علی صاحبها الصلوٰه و
 اسلام و الخیرة ناشی از مراتب تعینات است حقیقت کعبه فوق مراتب تعینات
 است مانده حقیقت قرآن مجید سبحانی که بحقیقت کعبه ربانی چه نسبت دارد و در رساله
 مهمل و معاد که از صفات حضرت ایشان است آنست که حقیقت قرآنی
 حقیقت کعبه ربانی فوق حقیقت محمدیست حقیقت کعبه ربانی فوق حقیقت قرآنی و
 در مکتوبی از مکتوبات جلد ثالث برنگاشته اند که حقیقت قرآنی فوق حقیقت کعبه
 و آنچه در ماستق ادا حضرت منقول شد نیز شعر همین معنی است تطبیق میان این دو تحقیق
 آنچه بخاطر فائده راه میدهد ناشی است از تحقیق سابق که در شیون و صفات واجب ^{است}
 مشروح ساخته چه قرآن مجید ناشی از صفت یا شان اوست سبحانه و در شیون و
 صفات دو اعتبار مبین گشت اعتبار تعین اعتبار اطلاق و لاتین پس نظر بر این
 دو اعتبار حکم پیشت هر کدام از حقیقتین بردگیری میتوانند که بوده باشد حکم یکسان

بود و حکم دیگر مانند اعتبار دیگر فلا تخالف فی الحقیقه و آنچه در مکتوب مدمم از جلد ثانی
 اندراج یافته است که معالک کعبه ربانی ازین دو ظهور اسمی یعنی ظهور قرآنی و ظهور محمدی
 هم عجیب تر است که آنجا ظهور معنی تنزیهی است بی کسوت صورت و شکل چه کعبه که مسجد و الیه
 خلاقی است عبارت از سنگ و گنج نیست و همچنین جدران و سقف نیست چه اگر آنها
 نباشد کعبه کعبه است و مسجد و الیه مسجد پس آنجا ظهور است ایامی صورت نیست این از
 اعجاب عجائب است انتهی ملالت بر تفوق این حقیقت بر حقیقت قرآنی ندارد چه معنی
 تنزیهی یا هر چه در آنحضرت جل سلطان اعتبار نموده آید از الوهیت و ربوبیت و وجوب
 و وجود و غیره از صفات حقیقت که بشرافت وجود خارجی پیوسته اند از منزل است چنانچه
 در مکتوب ثالث از جلد ثانی این معنی مبین مشروح است آری ظهور این حقیقت بی کسوت
 صورت است بخلاف ظهور کلام معبد و ظهور محمدی که بکسوت حرف و صورت و صورت
 انسانی است و این از غرائب است و حقیقت محمدی چون اسمای ضافیه است ناچار از
 هر دو حقیقت منزل بود **سوال** ازین بیان لازم آمد که کعبه حنای از حضرت پیغمبر
 اصلی الله تعالی و سلم افضل باشد **جواب** گویم ممنوعست زیرا که تفوق یک حقیقت
 بر حقیقت دیگر موجب فضیلت صاحب حقیقت اولی بر صاحب حقیقت ثانیه نیست
 چه می تواند که صاحب حقیقت تحتانی را عروجیات حقیقت فوقانی شود و مراتب قرب و بعد
 و صاحب حقیقت فوقانی هموس حقیقت خویش بود و عروج از حقیقت خود نماید و کثرت است
 قرب که مدار فضل باشد حال آنکه نمی بینی که ولایت ما را اعلی فوق ولایت خواص بشر است
 و فضل خواص بشر است باعتبار عروج از حقائق ملک ملک ما عروج از حقائق خود
 نیست و اما الا که مقام معلوم و در این فی نیز نمی بینی ظاهراًست و نیز عالم ارفق عالم

خالق است فضل عالم خلق رست چه قرب عالم خلق مصلی است و قرب عالم امر علی عظمی
 باین از لطائف عالم خلق و عالم امر است و بیتی او سبب فعت او گشته و قربی که فاعلیان
 رست قدسیان را نه

زمین زاده بر آسمان تا غمت به زمین و زما را پس انداخته
 فَأَقْصِرْ وَلَا تَكُنْ مِنَ الْفَاقِصِينَ اگر گویند که آنحضرت قدسنا الله
 تعالی سره الا قدس در مکتوبی که به شیخ طاهر جوهری نوشته اند و آن مکتوب
 داخل جلد های مکتوبات قدسی آیات نه شده بزرگاشته اند که حقیقت کعبه عبارت از ذات
 بیچون و حبیب لوجود است جل سلطان که گردی از ظلیت و ظهور بوی لاه نیافته است
 و شایان مجودیت و مجودیت است ازین عبارت تفوق این حقیقت از صفات
 حقیقه و حقیقت قرآنی مطلقا لازم می آید که خلاف تحقیق سابق است گویم اول چون
 مقرر قوم است که فوق مراتب تعینات که مراتب ظلال و ظهور است مرتبه اطلاق ذات
 تعالی بنا بر آن آنحضرت نیز ازین مرتبه تغیر بذات بیچون ننوده باشند و این تحقیق
 تفصیل لا که فوق تعین علمی و وجودی محلی است بعد از ان افاده فرموده و اما آنکه
 میتواند که ان حقیقت را ذات بیچون مجازا باعتبار ملائستی که جاسبت را با بیت است
 فرموده باشند چه فی حقیقت مجود ذات بیچون است تعالی و بیت واسطه است
 حقیقت که در اینجا سخن از ان میرو و معنی بیت است در ان ملحوظ است و اما آنکه اگر
 بود که مراد از ذات بیچون ذات مقید باعتبار مجودیت و مجودیت و مانند آن بود
 نه ذات مطلق معرا از نسبت اعتبارات چنانچه لفظ سلطان در خانه نیست که در اول
 کتاب مسطور شد مشرب این معنی است یعنی سلطان را قطع نظر از آنکه نسبت بخانه دارد و باید

و بیرون ازین اعتبارات باید طلبید صفات حقیقیه را و همچنین شیوات را که لا حول و لا
 قوه فیہ این صفات را از سایر اعتبارات ذات تعالیٰ تفوق است چه ذات مقید با اعتبارات
 در آنجا همان اعتبار است نه ذات چنانچه ارباب محقول در علم نمی بوجه گفته اند که محلول
 همان وجه است نه شیء حقیقت قرآنی جامع جمیع کمالات ذاتیه است که اولاد در مرتبہ
 صفت ملک شان کلام فائض می شوند تا نیا از آنجا عالم افاده می آیند و آن حقیقت
 بتوسط این شان صورت لغظی گرفته جلوه گر گشته است چنانچه حضرت ایشان نوشته اند
 که در مرتبہ شیوات که زائد بر ذات نیستند الا بالا اعتبار شان کلام بانی معنی مخصوص گشت
 هر چه از کمالات در مرتبہ ذات و شیوات تحقق بود تمام در شان کلام فائض گشت حاصل
 تمام حقیقت آن شان همین ترانست و بس بهین عبارت عربی و ترتیب مہود و مکتوب
 در مصاحف و ہر کتابی کہ مہربنی منزل خدہ است جزو است از اجزای این قرآن کہ
 از بعض عبارات او بعض مجرور مستفاد است و تخلیق جمیع کمالات من الاول
 الی الاخر ہم مستفاد از ان **اِنَّمَا قَوْلُنَا اِذَا ارَدْنَاهُ اَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ**
 مصداق این قول است **عاشا و کلا کہ بگویند یا افضل گفته باشند اگر گفته اند کہ جمعی**
افضل گفته باشند کہ آن امر اول شان را نیست و نشاء مجبوریت و قابلیت مجبوریت
است این بنا جادوی را افضل نگفته اند و این قول در مجلدات ثلثہ مکتوبات داخل شد
البتہ در رسالہ مبہد و معاد نوشته اند کہ حقیقت کعبہ فوق حقیقت محمدیست فوقیت مستلزم
افضلیت نیست بلکہ میان این عموم و خصوص است فکلُّ اَفْضَلُ فَوْقَ صَوْنَةٍ وَ مَعْنَى
وَلَيْسَ كُلُّ فَوْقٍ اَفْضَلُ بَلْ كُنْدَ كَالْعَالَمِ لَمَّا كُنْ فَوْقَ عَالَمِ الْإِنْسَانِ است و لیکن بشر افضل است
 از ملک و عالم امر فوق عالم خلق است اما عالم خلق افضل است از عالم امر پس قبول اول

نزدیک تر است و مقصود از اینهمه نامها ذات مبارک اوست صلی الله علیه وسلم پس آنچه صاحب
 مکتوب حقیقت محمدی را بجد مبارک نسبت کرده و حقیقت احمدی را بروح مطهر قرار داده
 خلاف همه است و آنچه گفته که از تعیین جبدی آن حضرت صلی الله علیه وسلم بعد از هزار
 سال هیچ اثر نماند غلط محض است و خلاف اجماع و حدیث و اتفاق همه بزرگان است که در
 شریف انبیاء علیهم الصلوات و التسلیات در قبر نبوده و زینبیده و نشو و تعیین جبدی خود را
 عالم صلی الله علیه وسلم همیشه بحال خود است و محمد احمد نام ذات مبارک اوست و تن
 آنحضرت صلی الله علیه وسلم صفت روح گرفته است **اقول** در این مقام اول عبارت
 مکتوب نزد و ششم از جلد ثالث که به حواجه اختم کشمی شرف صدور یافته نقل میکنم حضرت
 پیغمبر ما علیه و علی الاصلوة و السلام می بردم است که هر دو هم مبارک اوست و در قرآن مجید
 مسطور است فرمود محمد رسول الله و نیز فرمود در حکایت بشارت روح الله اسماء احمد و هر
 کدام این دو اسم مبارک را ولایت ملحقه است ولایت محمدی هر چند ناشی از مقام
 محبوبیت اوست علیه الصلوة و السلام اما اینجا محبوبیت حرف کائنات نیست نزعی از نشانه
 محبت نیز دارد اگر چه آن خرج بالاصالت اول ثبات نباشد اما منع مقام محبوبیت حرف
 است و ولایت احمدی ناشی از محبوبیت حرف است که شایع محبت ندارد این ولایت
 از ولایت سابق پیش قدم است و یک مرحله بطلب نزدیک تر است و به محبت مرغوب
 چه محبوب هر چند در محبوبیت تمام تر بود استغنا و بی نیازی او را کاملتر باشد و در نظر محب
 زیباتر و در عنایت تر نماید و بیشتر محب را بخود جذب سازد و ضعیفتر و دالتر گرداند
 نه تنها آفتم زیبای اوست + بلای من زنا پر دای اوست
 مراد از بلا اراغ عشق است که مطلوب عاشق است سبحان الله احد عجیب سیم است

که مرکب از کلمه مقدس احد است و از حلقه حرف میم که از غوا مضل سر را الهی جل شانہ
در عالم بیچون گنجایش ندارد که در عالم چون تعبیر از ان سر کنون بغیر از حلقه میم تو انکه
اگر گنجایش پیدا خست حضرت حق سبحانہ و تعالی بہ آن تعبیر میفرمود و احد احد است که
لا شریک لہ است و حلقه میم طوق عبودیت است کہ بندہ را از مولی متمیز گردانیدہ است
پس بندہ بہمان حلقہ میم است و لفظ احد از برای تعظیم او آمدہ است و اظہار اختصاص
او کردہ است علی آلہ الصلوٰۃ والسلام

چون ہم نیست نام آور چه باشد کہ کرم تر بود از ہر چه باشد
بعد از ہزار سال کہ انرا تا اثری نتخادہ اند در تغییر امور عظام معاملہ آن ولایت
باین ولایت کشید و ولایت محمدی بولایت احمدی انجامید و کار و بارانہ
دو طوق عبودیت بیک طوق رسید و بجای طوق تحسین حرف البعد کہ رہبری
از رب او است ممکن گشت تا محمد احمد شد علی آلہ الصلوٰۃ والسلام بیا نشان آن
کہ دو طوق عبودیت عبارت از دو حلقه میم است کہ در اسم مبارک محمد علی اللہ تعالی
علیہ وآلہ و صحبہ وسلم و بارک اندراج یافتہ است تو اند بود کہ آن دو طوق اشارت
بدو تعین و باشد علی علی آلہ الصلوٰۃ والسلام کی از ان دو تعین جہدی بغیری است
و دوم تعین روحی ملکی در تعین جہدی ہر چند بواسطہ عرض موت فتور رفتہ بود تعین
روحی قوت گرفتہ اما اثر آن تعین باقی ماندہ بود و ہزار سال بایست تا آن اثر نیز زایل نگردد
و نشانی از ان تعین نماند چون ہزار سال آخر آمد ماثری از ان تعین نماند یک
طوق عبودیت از ان دو طوق گسستہ شد و زوالی و نقای بہ آن طاری گشت
الف الوہیت کہ انرا در نمک بقای باشرقان گفت بجائی آن نیست ناچار

محمد احمد گشت ولایت محمدی بولایت احمدی انتقال فرمود پس محمد صلی اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ
وہیبہ وسلم عبادت را زود تعیین آمد و احمد کنایت از یکا تعیین با بعد پس این اسم بحضرت مطلق
اقرب باشد از عالم دور تر بود سوال فنا و بقا که مشائخ قرار داده اند و ولایت بان
مربوط ساختہ یکہ معنی است و این فنا و بقا کہ در تعیین محمدی گفتہ شد یکدام معنی جواب
فنا و بقا کہ ولایت بہ آن مربوط است فنا و بقا شہودی است اگر فنا و زوال است بقا
نظر است و اگر بقا و ثبات است ہم باعتبار نظر انجا صفات بشری را استثناء است
و زوال فنا ی این تعیین اینچنین است بلکہ انجا صفات بشری را زوال مجودی متعلق است
و انخلع از جسدی بروحی کان در جانب بقا انجا نیز ہر چند بندہ حق نشود و از زندگی
بر آید اما بخت نزدیکتری افتد و معیت بیشتر پیدا میکند و از خود دور تر گشتہ احکام بشری
از وی مسلوب تر میگردد و باید دانست کہ این عروج محمدی کہ مربوط با شغائی صفات
بشریت ہر چند کار و بار و علیہ علی آلہ الصلوٰۃ و السلام بالاتر برد و بذروہ علیا
رسانید و از کشاکش غیر و غیریت و ارباب دنیا و مافیہا بر میان او علیہ علی آلہ الصلوٰۃ
و السلام تنگ تر گشت و نور ہدایت او کہ بواسطہ مناسبت بشریت بود کمتر شد و
توہمی کہ بحال این در پس اندگان و پشت قفلت پیدا کرد و بکیست بہ محبوبیت خود و خود
شود و ازینجا است کہ بعد از ہزار سال ظلمات کفر و بدعت مستولی گشتہ است و نور اسلام
سست نقصان پیدا کردہ انتہی از عبارت معترض و شبہ مفهوم میشود و ہر دو شبہ
مثل اعتراضہای سابق ناشی است از عدم معرفت فن تصوف ۵
ہر عضو تنبت سادہ تر از عضو دیگر بود موی کہ بر اندام تو دیدیم کمربود
شبہ اول محمد و احمد نام ذات مبارک است پس انجہ حقیقت محمدی

بجسد مبارک نسبت کرده و حقیقت احمدی را بروح مطهر قرار داده خلاف همه است ایشان
 این است که این شبهه ناشی از نا فهمی معترض است سلمنا که محمد و احمد نام ذات مبارک است
 صلی الله علیه وسلم مگر حقیقت محمدی را بجسد مبارک نسبت کردن حقیقت احمدی را روح
 مطهر یعنی چه مضمون عبارت را نا فهمیده شبهه بیان کردن باعث کمال تعجب است
شبهه دوم وجود شریف سرور عالم صلی الله علیه وسلم در قبر پوشیده نه شود
 ایشان این است که این تمسب مبنی بر فهم معترض است عا شاکه حضرت مجدد روح
 قائل آن بوده باشند بلکه مضمون سوال جواب تقریری در توضیح معنی فنا و بقا بیان
 فرموده تا معنی تعین جسدی و روحی ظاهراً گردد و تعهد الی با اعتراض کشادن محمول
 بر نادانستگی است از معارف

صالح بزرگوار و توبه و تقوی فرین است چون نیست نیست نشئه او میفرمست
 حضرت مجدد روح در رساله معارف لدنیه فراید فنا عبارت از نسیان او و حق است
 سبحانه بواسطه استیلا بشهودستی او بل ذکره بیا نش است که روح انسانی مع کایتضامه
 مِنَ الْمَلَائِكَةِ مِنَ السَّمَاءِ فَالْخَفِیَّةِ وَالْأَخْفِیَّةِ پیش از تعلق به بدن بصلح خود و جل
 علمی داشت و نحوی از توجه به جناب قدس او را متحقق بود چون در نهاد او استعداد از تقریباً
 نهاده بودند و ظهور آن استعدادات منوط بود و تعلق به بدن عنصری لاجرم اولاً صفت
 تعشق و محبت عطا فرمودند و روی او را نمایان این پیکر هیولانی گردانیدند و ارتباطی بربوب
 کمال در اینها پیدا آوردند پس روح بواسطه این تعلق حی سبب کمال لطافت خویش خود را
 درین محبوب ظلمانی گم ساخت و وجود خود را با توابع آن دوری فانی گردانید لکن این
 از عقلا خود را غیر از جسد یعنی انگازند و دورای جسد امری دیگر اثبات نمیکند و حضرت

از خود ای بے خبر اکنون که شدی پیر بر این جمع کن خاطر و چون روغن ازین شیر بر
خود نمائی است گزشتن از لبای سکه تراست از ته پیرین خویش جو تصویر بر آ
قال در مکتوب دو بیت و شصتم از بعد اول مینویسد باید دانست که منصب نبوت
ختم بر حضرت خاتم الرس صلعم شده است اما از کمالات آن منصب طریق تبعیت نسبت
متابعان او را متلی اند علیه وسلم نصیب کامل است این کمالات در طبقه صحابه بیشتر است
و در تابعین نیز این دولت بر سبیل قلت سرایت کرده بعد از او با استتار آورده و غلبه
کمالات ولایت خلی جاوہ گرفته اما امید است که بعد از مضی الف این دولت از سر نو باز
گردد و غلبه شیوع پیدا کند و کمالات اصلی رونق ور آورد و ظلی استتار پیدا کند و حضرت هدی
علیه الرضوان بظاہر و باطن مخرج این نسبت علیه باشند و به آن چیست که تبعیت همیشه
باقی است و بعد از آنکه رو با استتار آورده و غلبه کمالات خلی جاوہ گرفته چه نقص پیش آید
و غلبه کردن ولایت خلی چه معنی دارد و بعد از مضی الف کمالات مصلح در سرتراز گردد و ظلی
استتار پیدا کند و چشم چیست ازین عبارت ہمسری او با بنیاد می شود **اقول**
در حدیث است **خَيْرُ الْقُرُونِ قُرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونِي**
بعد خیر القرون البواع النواع بدعات شیوع یافتند چون در الف ثانی انشاء اللہ تعالی ثلث
امام مہدی علیہ السلام گردد و دین از سر نو رونق یابد از شرک و کفر و بدعات دنیا پاک
صاف گردد و از شعاع اسلام و اتباع سنت چار و دہک عالم مشور گردد این را بر ہمسری
مجموع کرده پاوہ گوینہا نہ شاید
ز شوخی پشت بر من کردہ برو نمی آیم ❖ کنی اگر جانب من پا دراز آن نیز بر دارم
بازرگان دین بخنچین بد بودن و بد گفتن چه حاصل

یک ناله مستانه ز جای آن شنیدیم : ویران شود آن شهر که میخانه ندارد
و هر کسی که صوفی بنا شد کلام صوفی کے فہم تہذا اینقدر میگویم کہ جواب رسالہ شیخ عبد
بہ ہدیہ مجددیہ درد برزخی در کلام النجی بر دایر ادات البرزخی پرداختہ ام و تخریر کردی
در فتنہ بودہ است برای جوابش تحریرات فیکر کہ مقابلہ و ابیان است کافل است
از من می پرس کہ از دست او دلم چون است : از و پرس کہ انگشت ہائش بر خون است
رسالہ اسرار المناسک قشاشی از نظر فیکر نگذشتہ فاما وجہ خصوصت قشاشی مذکور
میشود کہ خالی از لطف نیست

خوبان ہزار سنگ جفا بردلم زدند : این شیشہ رشکستہ منور از وفا پرست
قصہ اش چنان است کہ چون حضرت سید ادم نور علیہ الرحمۃ در کعبہ رسیدند شہادہ
اقامت نمودند و درین مدت کشفیاتیکہ از کعبہ مکرر ملاحظہ میشد گاہی بیان میکردند و در
فرمودند کہ چنین می بینم کہ این بیت طواف میکند حقیقت خود را و نورانیت او غالب است
بر نورانیت طائفان درین اثنا بعضی پرسیدند کہ انسان افضل است یا کعبہ فرمودند
کہ بر انسان هیچ چیز افضل نیست درین ایام چیزی در معرفت افضلیت حقیقہ و ماہیت
محمدی صلی اللہ علیہ وسلم بر حقیقت و ماہیت کعبہ برایشان ظاہر شدہ بود و در ورق نوشتہ
بودند و اصول حقائق محمدی و سایر انبیاء بر کعبہ بیان میکردند علیہم الصلوٰۃ والسلام چنانکہ
تفسیرین مطالب در تفسیر فاتحہ مشرور و مبین نمودہ اند چون بعدینہ منورہ رسیدند کہ
درون مسجد مخصوص با یاران می نشستند گاہی نزدیک حجرہ حضرت پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسلام
حلقہ نمودہ و مراقبہ می کردند گاہی کلام میکردند و از کشفیات و لہامات و معارف خود بیان
میکردند اکثر اہل مدینہ با ایشان مخلص شدند و جمعی از طالبان مرید گشتند و طالبان یاران

ایشان واقعات خوب و احوالات نیک مشاہدہ میکردند بعضی از علماء ترک و ہند بھی اہل
 ایشان مناظرہ کر دہ آخر در خراب بشارت یافتند و دخل طریقہ شدند روز بروز شهرت
 و جمعیت بسیار میشد چندی از فادان مریدان شیخ قناشی نیز اخلاص و زہد و بعضی
 مرید شدند ازین شهرت و تفرقہ خادانش قناشی را حسد زیادہ شد و ہمیشہ پیش حاضران
 مجلس خود تا سب نمود و بیچ و تاب میخورد و میگفت کہ بینید این شیخ ہندی را کہ نزدیک
 حجرہ حضرت پیغمبر علیہ الصلوٰۃ و السلام بی ادبی بنودہ ہمیشہ با مردم سخن میکند و گاہی ہرگز
 بہ حلقہ مراقبہ نمی نشیند و تکیہ اورا بیند کہ با ملاقات ہم نکرد و دعا گفتہ نفرستاد آخر از فرط
 حسد در فکر آن بود کہ امانتی بایشان رساند تا شہرت ایشانرا کم کند بیچ علما بی یافت
 الا آنکہ کتا بہا پر از سوالات مشکل نوشتہ می فرستاد بنیت آنکہ اگر جوابی بگوید شاید نکتہ
 یا بد کہ ہر آن استخفاف کند و اگر جواب بگوید با سم جہالت و نادانی مشہور سازد و روزی از
 توحید و مسئلہ ہدایت سوالی نوشتہ فرستاد بنیت آنکہ اگر جواب بحسب ظاہر گوید اورا
 با اصطلاح اہل باطن رد کنم و اگر موافق صوفیہ پاسخ دہد اورا با اصطلاح شرعیہ جواب دہم حضرت
 شیخ بخت ای ہمیشہ و دہامای شیطانہ وی مطلع گردیدہ بیچ کی را جواب مفصل نگفتند
 و عذر نمودند کہ من عربی نمیدانم تا جواب شافی بنویسم جواب این مسئلہ با با قیل و قال
 در کتابہا نوشتہ اند بچواب ما حاجت نیست ازین اعتدال ایشان بجانہ یافت و در
 مجالسہا شہرت داد کہ فلان شیخ ہندی مروی جاہلی است بیچ کی سوالہا را جواب
 نتوانست گفت باز سوالی نوشت کہ ما شنیدہ ایم کہ شیخ شما کجہ را بر انبیا افضل گفتہ است
 شما چہ میگوئید ایشان جواب نوشتند ما شاو کا شیخ ما قدس سرہ بگوید اورا بر اہل ہدی
 افضل محفہ است بلکہ شیخ محی الدین عربی کشف خود ہمین یور را بر غیر انبیا افضل

یافته است و این قعه در قوت حاجت یکبار کمتر است اما عقیده ما آنست که بزرگوار علم
 الصلوات و تسلیات هیچ چیز افضل نیست بلکه ایشان انبیر کعبه غیر از مسوده و در کعبه
 حقیقت محمدی حقیقت کعبه زبسته بودند و افضلیت حقیقت محمدی و مقام انبیا
 دیگر از حقیقت کعبه ثابت نموده بودند طلبید و پیش ایشان خواندند رسولان رفند و
 باز رسولان آمدند همان مسوده را نقل نموده بردند چون شیخ قشاشی هیچ موقع طعن نیافت
 عند شائی چند در عبارت برآورده بجای تسخری نمود و بجای شہرت میداد و
 حضرت شیخ جیو در همین ایام که قرب عثمان بود نیت اعتکاف بعین کردن از شیخ محرم
 حجره از حجره مسجد طلبیدند اتفاقا همان حجره قشاشی را که گاه و در وی نیت نشستند تمام
 او نیز همان جا بود با ایشان دادند ایشان درون حجره در نیامدند اما پیش دروازه قشاشی
 کشیده و با فقر اعتکاف نشستند چون این خبر قشاشی رسانیدند که حجره ترا شیخ فلانی
 گرفته است و در مقام نوشتن است آتش حسد رسید و او را گرفت و گاو آمد قشاشی را
 بینداخت فقر را را بینداخت که براند نتوانست پس طعن تشنیع نموده شیخ محرم کس فرستاد
 او جواب گفت مسجد لاک کسی نیست بلکه جای تعلیم است ازین جواب نتوانست
 که ایشان را دور کند پس بحث و مجاد را پیش کرد تا نیز از شوند و از اینجا بروند همان نقل مسوده
 ایشان را برد و گفت که چرا از مومنان سکوت کرد و حال آنکه ایشان کعبه افضل اند ایشان
 گفتند و این محل سکوت اولی است او گفت لا غلط کرده این حدیث صحیح است که من افضل
 از کعبه یا کعبه الله اطیب ریح و ما اعظم حرمتك المؤمن اعظم حرمة
 منك قشاشی گفت که در عمارت خود نویس که هر مومن افضل است بر کعبه ایشان گفتند
 من نمی نویسم تا همه علماء اتفاق نکنند حدیث و کلام ایشان را پیش علماء و مفتی فرستادم

مفتی شافعی شیخ عبدالرحمان جنابری کراہت کرد و بیچ جواب گفت و گفت شیخ قشاشی
غول گیر است ہمیشہ فتنہ و شر میخواند و بدین مسئلہ مباحثہ چہ حاجت است درین باب سکوت
لازم است پیش مفتی روم غنی المذہب کہ ابایزید افندی بودہ است بروند و نیز در جواب
گفت درین باب سکوت اولی است اما این حدیث صحیح نیست بر تقدیر ثبوت مراد از
المؤمن اعظم مومن کامل است کہ انبیاء اند علیہم الصلوٰت و التسلیمات زیرا کہ لا
عہد از برای کمال می باشد پیش مہرسان بروند از ایشان لما نافع کر از علماء بزرگ بود
جواب خوب داد کہ من خود را از سنگ فضل نمیدانم چہ گونه بر کعبہ قبلہ عالمیافضل
داریم و حال آنکہ تعظیم و احترام او بر انبیاء و اولیاء فرض است تعظیم ہر مومن فرض نیست
بلکہ مستحب است اگر مومن صالح باشد حدیث را نمودند گفت این حدیث منقول از
صحیحین نیست تا معتبر باشد و بر تقدیر ثبوتش مراد از مومن مومن کامل است کہ انبیاء
باشند ہر مومن افضل نخواہد بود بعضی از مومنان از گاو و خرد تر اند و دیگر آنکہ برالانیم
بہر حدیث عمل کردن و عقیدہ گرفتن ثابت شود و علماء قبول کنند خصوصاً بدین مسئلہ
کہ باب عقائد است تا حدیث صحیح نباشد اعتماد نباید کرد اما طالب علمان رومی شامی
با درس بحث کردند کہ مومن چہ افضل باشد از کعبہ قبول نداریم جمیع علماء و صلحا جانب
کعبہ شب روز سجدہ می کنند و بزراری و نالہ طواف میکنند و روی خود را بر خاک حرم
می مالند تا از طفیل و خشنیدہ خونہا این ہمہ خواری می عاجزی گوئیم کہ ہمہ فضل از کعبہ ایم انجہ
عقل است و چہ انصاف است مدرس گفت لا مومن کامل افضل است ما تو فضل نیستی
ہر کہ بر کعبہ افضل است سجدہ و طواف را لا امر اند میکند اگر امر میکرد جانب این گنبدین
طرف سجدہ می کردیم سجدہ لا امر اند نیست نہ از جهت افضلیت طالب علم گفت پس سجدہ

ملائکه حضرت آدم را امر الله باشد و سجود الیه افضل نباشد برین تقدیر حضرت آدم بر ملائکه
 افضل نباشد بلکه ساجد بر سجود الیه افضل باشد ازین لازم می آید که ملائکه بر انبیا افضل باشند
 و این مذہب معتزله است مذہب سنی است که سجود الیه افضل است بر ساجد برین معین
 تقدیر گفت شاید که این قاعده کبیہ نباشد و سکوت کرد و غرض آنکه میان طالب علمان
 و علماء بجنہا پیدا شد و گفت گوی و شهر منتشر گشت آخر چون علماء و مفتیان تقویت
 قول حضرت جیوراکر و مذہب قشاشی ترسیدند کی ترک کرد اما تعصب عداوت کی می گذارند
 که سخن را پس انداختند قشاشی از نجالت و محب سرخ و زر و میشد حضرت جیوراکر قسم نمیدادند
 و میگفتند اگر مراد تو از کعبه همین بنا و اجمار است هیچ کس قف نمیکند که مومن از سنگ
 افضل نباشد اگر مراد تو از کعبه قبله اصل کعبه حقیقت است ناچار در فضیلت است
 سکوت میکنم قشاشی گفت کعبه نیست الا همین بنا و دیوار دیگر را نمیدانم ما تو و من
 مجلس از کعبه افضل ایم حضرت جیوراکر قسم نموده فرمودند یا شیخ غلاف کعبه را بتبرکی می برند
 جائه شما کسی تبرک نمیزد ازین قسم و متابنه در قهر و غضب شد و درون عجز و رفت
 انقض چون علماء و مفتیان تقویت کلام حضرت جیوراکر و سکوت ایشان تحمین
 نمودند و شیخ بحرم و عمان و قحادمان حرم اکثر اهل مسجد خلص و نیز هیچ علما نمیتوانستند
 الا اگر حکمی بدست او بود و فتنه را بیشتر میکرد و امانت میرسانید همان شل کفایتی
 نگهبان غریبان است هیچ یک سرموا امانت نمیتوانست کرد بلکه خودش خشم منده و مطعون
 اهل مدینه شد حسد و عداوت او برین اخصال عام ظاهر گشت بعد ازین یک نیم ماه حضرت
 جیوراکر قید حیات بودند از جانب قشاشی آوازی و حرکتی رسالی هیچ ظاهر نشد زیرا که
 بعد از مشهور شدن هیچ کس سخن او را قبول نمیکرد و بعد وفات حضرت جیوراکر قشاشی رسالت او

در رد کلام حضرت جیو کہ حاصل عایک ورتی اوست باقی ہمہ مکر و عیث و کذب افترا
و کج فہمی است لیکن سال خود را بر اہل مدینہ نہ نمود زیرا کہ ایشان حسد و عداوت اورا و حققت
کلام جیو را میدہشتند اما رسالہ را بہ پنهانی بہ ہندیان می نمود و نوشتہ می داد و اعانت
خرچی میکرد و بعد لباس غیبت جوی می نمود بدین جہت ہندیان امنی را وسیلہ
یا نقد و باسم عداوت شیخ با اولاد فاطمہ می کردند و حجرہ و طعام می یافتند و رسالہ اورا نوشتہ
منتشر میکردند در سال ہفتم از وفات حضرت ایشان شیخ سرور قی شطاریہ مقابلہ از دشمنان
طریقہ نمود و رسالہ خود را بمعاینہ علما در آورد و حقیقت اینحال را ظاہر ساخت لہذا نفع کہ علم
علما در مدینہ منورہ بود رسالہ را دید و مضمون رسالہ را بجا خوان تقریر کرد و در مسجد جمعی از
مخلصان قشاشی نشستہ بودند ہمہ تعظیم ظاہر فرماستند لہذا نفع افندی ایستادہ ماند و
ایشان را مخاطب نمود کہ فلانی رسالہ بر تو رسالہ شیخ شامالہ نوشتہ است از انجاء لہ اعنایت اش
جواب دادی در کہ از ایشان تحقیق کردہ ام حق جانب حضرت جیو است و شیخ قشاشی سہو
کرده است و اعتراضہای بی محل نمودہ اکنون تقریر را با بنجام رسانم و سمند قلم را
در پی ہفتاشن نہ دو انم

گر مست در جفا دل و بچنان من بہ شر منندہ ام کہ حوصلہ محنتم نہ ماند
دست بہ و عابر دارم کہ او تعالی اورا بجزائی این یاوہ گوئیہاش و طعن
تشنیع بزرگان دین ہر انچہ مقتضای عدست فراید
آن کشتہ یح حق محبت ادا نکرد + کز بھر دست و بازوی قاتل عالم کرد

مناجاد گاہ و اعطیات تمسبل نزرگان نقشبند علیہم التسلیمات

ندا و ندا بحسن بے مثال
بحق سرور ارض و سموات
بصدق مسافر صدیق اکبر
بنور قاسم نیکو سرشتہ
بحق بانی پرستار بسطام
بخواجه بوعلی پیر کامل
بہ عبد الخالق ارشاد ایجاد
بمحمودیکہ از اسرار بادی
بحق فیض آن خواجه عزیزان
ہو آن بابا ساسی پر حق بین
ہو آن سید امیر پیر عارف
اکھی از فیوض پیر پیران
بجہار الدین جواب فیض کشاد
از وسر حقیقت را پناہ
بعالم تافت ز خویشید ہلر
بہ اویز بد خطاب نقشبندی
کشد بر لوح دل نقشیں ہلر

بر آتے کرے تا بد جمالت
بخشم نور بین جلوہ ذات
بسلمان حقیقت یاب داوڑ
بصدق جعفر و لا خجستہ
بحق بو الحسن نیکو سر انجام
بہ یوسف داشت کو آیز سان دل
بخواجه عارف توحید بنیاد
شدہ دروہر بحر فیض جاری
زبان او ز وحدت نکتہ ریزان
دلش جو ہر کس ائینہ دین
کہ بود از نکتہ ای را ز واقف
کہ ہست او دستگیر دستگیران
درون عالمی شد وحدت ایجاد
وز تو توحید حق را دستگاہ
نماید سینہ اسرار شوق انوار
کہ میدار دہر فان ارجمندی
بہر سو جلوہ آرا گشت النوار

<p> زبان من ز و مدت باز گردید کہ در عالم فشاندا و عطر سدر کہ دستش بود از اسرار کاشف کہ چشمش بود دائم محو انوار و زود لا مقام ارجندی لبش گویائی اسرار طریقت دلش از نور عرفانی جلا خیزد حقائق راز بازش بود کاشف عیان میکرد اسرار ولایت حقیقت کیش عالم عبودیت تنش شیان صحرا سب طریقت کہ بود و عارف را به عجبانی کہ شایب حقیقت نکند چنانی کہ شایب النور نقیص کہ بود او حافظ اسرار حق کہ ایشان قصر ایمان شد مشید بچرخ زهد و تقوی ماہ تابان کہ در سبزه شد باغ ولایت کہ جانش بود محو سینے ہو </p>	<p> بدل تا نقش بند راز گردید بہ آن خواجہ علاء الدین عطار بہ آن یعقوب چرخ پی عارف بہ آن خواجہ عبید اللہ احرار از دریا طریق نقش بندی دلش دریائی انوار حقیقت محمد زابد آن پیر صفا خیزد بہ درویش محمد کز معارف بہ آن خواجہ محمد کز ہدایت بہ آن سرست نشہ خیم ساقی دلش سباح و ریائے حقیقت بہ انوار مجتہد الف ثانی بہ اسرار ولایت راز گوئی دلش از لوحہ آفاق و انفس با دراکات جان خواجہ معصوم بہ سیف الدین دامن نور محمد بہ آن منظر کہ بودہ جانجامان بہ عبد اللہ آن بحر ہدایت بہ سعد اللہ آن پیر ملک خو </p>
--	--

<p> بر آن اشرف علی پسر طریقت دل او مخزن انوار سبحان بحق این وفا کیشان جا نیاز بر این مستان بزم شادیت الهی سینہ ام آئینہ زاکن الهی من بغلت آشنایم دل من از می غفلت چو نوشید ز عصیان در دل خود شرمسارم شرابی خجالت سینہ ام سوخت پیرا شک کہ از چشم چکیده گناہنے کہ من دانستہ کردم ز جانی پریشان کارم امروز ز من جز خفتن و خوردن نیامد تمنایم ز لطف بیکر آنست بلطف احتیاجی دارم اینک خدایا عاجزم از دست عصیان مبین کردار عصیان خیزنے من مراد غفلت و عصیان پسند بر این عاجز بدہ دستی کہ خیزد </p>	<p> دشن جو ہر شس راز حقیقت زبانش مطلع اسرار سبحان دل و جانم ز عشق خویش بگدا بر این گہائے باغ زادت درون از نور خود جو ہر ثامن بزلف مکر شیطان مبتلا یم بصد خواری بروئے خاک غلیلید ز آہ ورنج درد دل نالہ کارم بن مویم ہزاران برق از دست شرر بر خاک چون برقی چلیدہ ز خجالت انمودہ رنگ زردم نگاہے بر غزالان دارم امروز ز من کاسے نگو کردن نیامد ازین دستم بہ سوی آسمانست ز فضل تست یارب کلام نیک خدایا بودہ ام سرست عصیان مبین کار ہر س انگیزنے من کشا از دست و پای من غل و بند زویدہ ہشاک خون تابانی بریزد </p>
--	---

زدام مکر شیطان گریزان	بہ آید سوسے توانان و خیزان
بمن زابر عنایت قطرہ باران	امیدم باشد از فیضت ہزاران
چراغ طور گردان حاسلم را	طیان چون برق از سوزش دلم را
سرمین گن بہ عشق خود جنون تاز	ز عشق این دان جانم تھی ساز
زبانم تر جان راز گردان	دلم محو موزہ ناز گردان
بہر مویم تجلی پر شہر رکن	چراغ معرفت بر سینہ برکن
دلم برکن ز سر نہکتہ زایت	ضمیم کن تھی از ماسوایت
دلم در یاد خود سرور گردان	مراد عشق خود مخمور گردان
ز بالم کن تجلے آشکارا	خیال ماسوئی باشد نہارا
نگاہی آزرودارم نگاہی	خدا یا بردلم بکشاہی راہی
ازین ماؤ منی مگذار درمن	خدا یا کن نگاہ لطف برمن
حدیث نفس من باشد وصات	دماغم رانہ باشد جز خیالت
رگ عرفان من چون برق بکشا	دل عاجز برنگ مشرق بکشا
دلش را کن بدام قدس تسخیر	طیان بر جان عاجز برق تنویر

————— ❦ —————

الحمد لله اللہ کہ کتاب انوار احمدیہ از تصنیفات سرمد فضلہ الاملا وکیل احمد صاحب المدنیہ
بانتہام جناب مولوی مفتی محمد عبدالامد صاحب مدنیہ مطبعہ منجانبی واقع دہلی طبع گردید۔ فقط

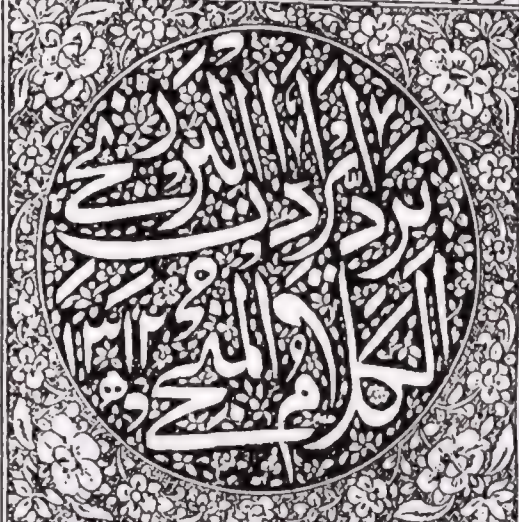
ماہ رمضان المبارک ۱۳۹۰ھ

فہرست انوار احمدیہ تصنیف مولوی مکمل احمد پوری نقشبند مجددی

صفحہ	مضمون
۲	خطبہ
۳	وجہ تالیف
۴	وعید شدیدہ ببالانت اولیاء اللہ قدس اللہ سرہم
۵	نقل انگشتی ذوالنورین مصری رحمۃ اللہ علیہ
۶	اشتباہ کہ بزرگان دین پر احوال نامہ ناسزا گویند مع جواب
۷	اشتباہ در انہما و مقالات شورا نیکو متقدیان بن اطفح و دیگران کلام خسر مع جواب
۸	اشتباہ جماعت نیکوین پر البزاز سیدند مع جواب
۹	اشتباہ بعضی از نیکوین صیلاح موصوف اند مع جواب
۱۰	اشتباہ معاوین این جماعت پر ادیران شدند مع جواب
۱۱	توجیہ کلام بزرگان دین رح
۱۲	جنائے جہانگیر بادشاہ
۱۳	تحقیق مجدد الف ثانی
۱۴	تحقیق علوم و معارف
۱۵	تحقیق ولایت ابراہیمی
۱۶	ولایت محمدی و ولایت موسوی و محبت و محبوبیت
۱۷	تین وجودی

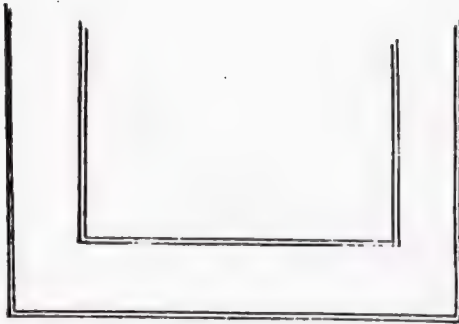
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اللَّهُ إِلَهٌ مَرِئِيٌّ وَمَلِكٌ أَلِيمٌ

الحمد لله الذي جعل في كتابه ما لا يحصى من العجايب والبركات
 من أولها إلى آخرها ما لا يحصى من العجايب والبركات

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي جعل في كتابه ما لا يحصى من العجايب والبركات

مَطْبَعُ مَجْتَبَا وَاعِ مَطْبُوعُ
 دَارُ مَجْتَبَا وَاعِ مَطْبُوعُ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعل النصوص من الكتب المكتومة غايه في كشف النطق بهذا البلوغ فالتعريفون اولياته وحماهم اعدائه من
 جاد عليهم بالمكابرة فادهم او ادتهم فادهم فقد ابرزنا بالجمالية انطق الذي يابنه ان العجوة او يبقوه او
 يعاديه كالأداة ثامرهم في الدنيا والآخرة وله الكبرياء والسطوة الغامرة والظاهرة والباطنة والصلوة عليه وسلم
 محمد يا حب المقام المحمود والورد المورود الذي هو شافع مفضل بمجلد سبع مائة وثمان مائة فيك مفضل
 ولا نبى مرسل ولا نبي الاصفاء والافاضة والذين هم نجوم سماء الالهية اراها بعد فيقول العبد
 اليك المنكس بمجلى التين وكيل احمد السكندر فوري النقيب الذي المجد حتى عفا عنه ربه بلطف الاله في
 السوي انه في هذا الزمان توجه الناس الى مسج الرشد ومسج الرشد في ردها الى سبيل البرزخي
 فكثرت القبيل والغال فاعقلوا يعرفون الرجال بالحق والجمعت يعرفون الحق بالرجال فقص جويس
 العيوب وطرب بطوى القلوب ولم يعرفوا انه او من من بيت العكيبوت واسقط من ورق التوب والعتب
 من النطق والسكوت كالعفد من الموت لاكل سوداء نمرة ولاكل بيضاء شمعة لا يخط بالتفكير شان الاوليا
 فانه لا يزدل من دعا الخف ان سناء الكاربه انفس يستصير البصار حشيبا فالدنس للعين
 والشمس في الصبغة فشرقت النيل الى دفع الكين وشمس الصبح لذي عينين حتى يرتفع الغشا ويكشف
 الايراد من ان المومن لا يكون طعانا اسلم لا يكون لسانا وهو قائل بالتفكير وذلك امر عسير على اكل الطهار
 فيسبح فزلة الرجل عليه بجمه وزلة اللسان لا تبقي ولا تدرك في محض وانواع ويجزي انفس ان ليس عند اولي
 الاباب من العجب ان من يرزق من شوك لم يحصد له العشب الذي ان لم يرد الله تعالى بالانما صلاح

الحمد لله الذي جعل النصوص من الكتب المكتومة غايه في كشف النطق بهذا البلوغ فالتعريفون اولياته وحماهم اعدائه من جاد عليهم بالمكابرة فادهم او ادتهم فادهم فقد ابرزنا بالجمالية انطق الذي يابنه ان العجوة او يبقوه او يعاديه كالأداة ثامرهم في الدنيا والآخرة وله الكبرياء والسطوة الغامرة والظاهرة والباطنة والصلوة عليه وسلم محمد يا حب المقام المحمود والورد المورود الذي هو شافع مفضل بمجلد سبع مائة وثمان مائة فيك مفضل ولا نبى مرسل ولا نبي الاصفاء والافاضة والذين هم نجوم سماء الالهية اراها بعد فيقول العبد اليك المنكس بمجلى التين وكيل احمد السكندر فوري النقيب الذي المجد حتى عفا عنه ربه بلطف الاله في السوي انه في هذا الزمان توجه الناس الى مسج الرشد ومسج الرشد في ردها الى سبيل البرزخي فكثرت القبيل والغال فاعقلوا يعرفون الرجال بالحق والجمعت يعرفون الحق بالرجال فقص جويس العيوب وطرب بطوى القلوب ولم يعرفوا انه او من من بيت العكيبوت واسقط من ورق التوب والعتب من النطق والسكوت كالعفد من الموت لاكل سوداء نمرة ولاكل بيضاء شمعة لا يخط بالتفكير شان الاوليا فانه لا يزدل من دعا الخف ان سناء الكاربه انفس يستصير البصار حشيبا فالدنس للعين والشمس في الصبغة فشرقت النيل الى دفع الكين وشمس الصبح لذي عينين حتى يرتفع الغشا ويكشف الايراد من ان المومن لا يكون طعانا اسلم لا يكون لسانا وهو قائل بالتفكير وذلك امر عسير على اكل الطهار فيسبح فزلة الرجل عليه بجمه وزلة اللسان لا تبقي ولا تدرك في محض وانواع ويجزي انفس ان ليس عند اولي الاباب من العجب ان من يرزق من شوك لم يحصد له العشب الذي ان لم يرد الله تعالى بالانما صلاح

مجلد ٢٣
تفہیم المسائل
مجلد ٢٣

من انت لما جاءنا اذا خرجت من محفلت بالحج ذكرك فغير يوافق القوي ولهم ان الحكم
بالبحر يفتح الكلام بالكلام فيمكن سلك في طريق او خصار فان لم يطلب الكثير في قليل من المسائل فاذ
فصل السبل فليعلم السبل بالكلية المعنى بروايات البرزخي ودر قبة شمس المقربة والمقالات
المنتهى والخاتمة واعيان من افاد عز وجل الخلف من الخاتمة المقدمة اعلم ان الشيخ الاصل الايام العارف
بحر الحقائق والاسرار والمعارف محي السنة بقرينة انظر شروية البصائر استيذنه الذي لم يسطر مثل مناسفة في كتاب
الزمان ولم يلبس بانفس من هو ابره واعداد قودان فاذ قسم برب المشارق والمغرب ان يمس طالع في سماء
المنافس حتى انه شمس انفسيل بما يحكي النفوس قبل سمعت يبريد من انوار الشمس وقد كانت تجذب الانبياء
شمال فغالبه بقرينة الانفس ان اذا سمع نيران شمالا كقول النجباء ربيع السما وقلب الاقطاب في زمانه
الغوث الاعظم في اوانه مشيد مباني الطريقه مجد ومعالج الحقيقة بران العرفاء المحققين حجة الاولياء المنقذين
شيخ الاسلام السليم كيف الحق والملة وقدر من المحبة وللاعت الثاني البر ان الساطع على استه فية النير
الان في السحاب الباطل الذي روى العرب لمعهم مصطرا والشيخ الاعظم الذي في المشارق والمغرب
انوار جامع العلوم الناطقة والباطنة فاذ ان كنوز السبازرة والكامنة في شيخ احمد بن عبد المعبود بن ابي
الغفار في السبازرة في امة وهو في نسخة حفظ القرآن في اتم شجرة سوية جامع البستان
وقد علمه على اوله على ابيه الواحد مولانا الشيخ عبد الاحد استفاد منه مما من علوم ثم ارتحل الى باكول
وقرعه على مولانا كمال الدين الكشميري بعض كتب العقول في نهاية التدقيق والتحقيق واخذه الحديث عن ولده ابي
الكشميري الحديث وكان كبر المحدثين بالبحر من الشريطين وتداول الحديث السلس بالاولية وهو الامول
يرحمهم الرحمن رحوا من في الارض ير حكم من في السماء من القاضي بهلول البختاني من مشيخ عبد الرحمن
بن فهد الذي كان من كبر المحدثين بالهند وتعلم على ابيه اجازة كتب التفسير في اتم سائر مقرونة وتعلم
عربية عشرة سنة فخرج من تحصیل العلوم العربية شغل بالهند بس وتصنيف فحصل في تلك الايام رسالة
في اثبات النبوة واخرى في الرد على الرافضة وغير ذلك مما اثنى عليه العلماء والبسة ابو جعفر الخلافة فلما توفي
ابوه عام سبعة والف ارتحل الى دبل فقاد ورفيق من امة عز وجل الى الشيخ الاجل العارف سراج العارفين في اللغة
والدين فاجاب محمد الباشا في النقشبندی رضى الله عنه فاح فقه الطهري في شغل به ودرج في ايام معدودة
الى اوج العقليته والفردية ثم الى ماشاء الله تعالى حتى بشه الشيخ بمحصل مرتبة تكسبل ودرج في اوج طرب
والنباية ثم اجاز له بشارت الطالين والاسية خرف خلافة ودرج بزل كبره ورجله وبقية وبقية عليه بالابن وصنف
منها الكتب في احوال ملازمة له الى بعض الاكابر الفارسية بما تعرب به في الشيخ احمد بن عبد الرحمن شجرة كبره

مجلد ٢٣
تفہیم المسائل
مجلد ٢٣

مجلد ٢٣
تفہیم المسائل
مجلد ٢٣

توتی بمل جلالت الفیفة عده ايام و شاید عجائب کثیره فی اوقاته و تیرای انه سیعیر شمساً تینور بهب العوالم
استیبه و لقد المجد الله تعالی من الولاية منزله لایرام نورها و هدنی بهبه و ثم باصباحه من بعد و خلقاً لا یحیی عندهم
فلما تری ناحیه من نواحی السیلمین من بلاد الهند و خراسان و دار النهر و من بلاد الترك و التری الى اقصی تغر
بالشرق ثم ارض العراق و الجزيرة و بلاد الحجاز و الشام و سطرطنیه و ما والا بالآ و قد منی فیها طریقه و جرس علی
السنه الملهان ذکر و الیه ینمون و یتبرکون بل قد دخلت طریقه الی اقصی المغرب مثل قاس و غیره و فی بنا
تجهه و ضحی علی جبل شایه عند السند فوج مکانه فی اولیاء الله حیث اشیاع طریقه فی مشارق ارضه و معانیها
و عظمه الاثمه برغایب فیوضه و غرابها و ذلک فضل الله یؤتی من یشاء و الله ذو الفضل العظیم فالبلاد و قهری
قد استلک من صحابه النجاشه و انصرفت لیسعهم اعلام السنه السنه و اندرست معالم السب عده البقیه و فتوت
الا کو ان یعلومهم بمعمودا و اشرقت بنور بهبها شرفاً و غراب فیمنی ان بناس بجالهم علی حاله و یکما هم علی کله
فان الامواج تخیر عن البحر اخباراً و الانوار کثیر عن الایر اشراقاً قال النبی صلی الله علیه و سلم المرء علی ابن خلیل
رواه احمد و التفری منهم الشیخ حمید البکالی و الشیخ عبدالحی و الشیخ نور محمد الفتی و الشیخ فزل الغوبی و الشیخ نور محمد البهار
و الشیخ حامد البهاری و مولانا فرخ حسین و السید باقر السازنگ فوری و السید محب الله الماک فوری و السید حسن الماک
فوری و مولانا الشیخ عبدالباقی البدایونی و الشیخ طاهر اللاهوری و مولانا امان الله اللاهوری و الشیخ طاهر الحبشی
و الحاج خضر افغان و مولانا صادق الکاملی و مولانا محمد اشتم خادم و الخواجه محمد باشم البرهان فوری مرشد
سیرزان سبک و الشیخ فضل الله البرهان فوری و مولانا حمید الدین الاحمد ابادی و حاجی حسن و الشیخ داود الساکلی و مولانا
غازی نو الکبراتی و تبر محمد نعمان الکبر ابادی و الخواجه محمد صدیق کشمی الدبلوی و الشیخ بلج الدین السهران فوری و الشیخ
احمد الدینی و الشیخ عبدالقادر الابنالی و الشیخ محمد جری و الشیخ سلیم البنوری و الشیخ آدم البنوری و مولانا ابر الدین سهر
و الشیخ خضر البهلول فوری و مولانا محمد یوسف السمرقندی و مولانا عبد الغفور السمرقندی و مولانا محمد صالح الکولابی و الشیخ
کریم الدین بابا حسن ابدالی و الحاج محمد فکری و مولانا محمد القدر الطالقانی و مولانا ابر محمد الجید و العسفی قران القیم
و العسفی قران الجیدار کنی و مولانا قاسم علی و الشیخ حسن البرکی و الشیخ یوسف البرکی و الشیخ عبد الرحیم البرکی
و مولانا اصغر احمد الرومی الحنفی و الشیخ عبدالعزیز النحوی المنعزی المالکی ام الحسبلی و الشیخ علی الحق المالکی الممدنی و الشیخ
زین العسارین و الشیخ علی الطبری الشافعی المالکی و الشیخ احمد الاستنبلی الحنفی و الفقیه عثمان البینی الشافعی
و السید مبارک شاو البخاری و مولانا حسن البخاری و القاضی توفک البخاری و الشیخ المحدث میسی المبرکی
و الشیخ محمد الممدنی و کان ثمره فوایده و روح کبد و اولاده الشیخ محمد صادق و الشیخ محمد سعید و الشیخ محمد معصوم و الشیخ
محمد فرخ و الشیخ محمد یحیی قدس الله اسرارهم صاحب مقامات علیا و نجوم سماء البدی فیهم کانا خطا الکرکان من العکرا

و بعد از آنکه در آن بی امانی که از کرامت حق است بر سر هر مودود و محبت منبهم علامت معراج شیخ عبد السلام الدوبلی ثبت کان
 زور و درین سطره و سینه نبی و در شیخ آنقدر که در کمال فی الله بود فعل علیه کف شیخ و قال یا مولانا ان قلنا
 الصواب علی الحق فلا بد ان نقول ان الصغیبت علی الباطل و لو قلنا ان الصوفیة علی الحق فلا جرم حق تعالی
 علی الباطل و ذکر در اخبار اهل حق سوره کلاما علی الحق و لیس بنیم نزاع الاصله ثم کشف عن مدار الصوفیة و مکرر
 و ذکر ان اولیهم و احوالهم علی حق بن الفریقین الانزاع علی و ان ذنبت شیهات الفریقین فکلت شیخ و سلم تحقیق و
 دوشی علی ان شیخ علیه حق صغیبتا المشهوره بین اصحابه الاصغار الشفیه من مکاتبه بجز من العلم و تحقیق و کشف
 من الامور و الدقایق و بی من اهل کرامات و محلی من مغانته ثم یکلم احد هذا اللسان نبی علیه حق و رسائل مفروقه
 کما کتبه و المعاد و المعارف اللدنیة و الکشافات الغیبیة و شرح رباعیات العارف بالله الخواجه محمد باقی باند و در رساله
 التسلیة و در الارف و در الرساله فی اثبات النبوة و در رساله فی التمدیث و غیر ذلک و در فی الله عن فی بیان العقائد
 علی مذهب المازدیة و تہذیب طریقه الصوفیة العقبند تیر لسان اسی لسان و من ایادیه علی رقاب کثیرین الناس
 انه اوضح الفرق بین و عدة الوجود و بین و عدة المشهود و بین ان و عدة الوجود و شیخ بقیری السالک فی آثار رسول حق
 تنفی مغانته علی من ذلک تجلی و حقیقه و عدة و مشهور و قد بذلک طریق الامام علی کثیرین کان فی شرح غری الصوفیة
 و رسائل کلام علی احواله الزائفة و منها انه باحث الملاحدة الذین کانوا فی زمانه و ما ولهم بد الا حسنا بقلده و لسانه و کف
 علی الروافض و نفس و عاتیه و در عن الصفیاء و مکاتیبهم ففی ذلک حق البین و حرست بقیة السلیس و منها انه
 حق الفرق بین البیعه و الشیخ و منها انه کان یا رب بار باره مودود نبی من عنده و لا یبشی فی تعدد لونه و لایم
 یحاف من زنی مطر فی سلطان نکاح و بیکر علی الامراء و بر شد همالی و مرشد و بنهم و تفر هم من ممتد الروافض و من
 تا کبر ما عاود البین و بینک لهم نعمه و نفع الله کثیرا منهم ذلک و سلطت بصلواتهم العبدیة و قد کتبه فی ظاهر البین
 کما یقع بفرق بالله و ذلک لانه کان فقیها اتم و یا ذلک النفس کما یصل علی انبلی الحسن و مجتهد فیه شدید النصح الانصار زمانه
 فجار له ذلک و انما علی طریقه و عود و شاکه محموده عند الخفین و اهل الانصاف و غیب فیها الناس و فی شیخ احمد و
 فی مشایخ و درن سبیه و فقیه هماک معروقه و زور و کبرک سیاه و در شرف زیارت طاهر قد تعالی و یا ایها الامام
 سافر الامام و من کان ذیل و انشده عروقه القبولی و قلب الذی لغرض رب السائر له و حال التي تحیر فی شأنها اخصی و
 و الموت کان به کمال قد فطلق و من مشرق و ظهور الی المغرب الاولی و لعل صاب ارث رسولی و جمعه و
 اکتب باهم حلت و ارث رسولی و و اعلم انه کان کثیر فی معرفه الا و کان له عدو من سفلة انا لا مشرف
 لم یزل قیلى بالاطراف فاکمل من الاولیاء و علی خمسة من الاشیاء و شامة الاعلاء و ثامته لاصدفا و حسن الجلال
 و حقه الطلار و الاودی من بدی الملوك و الامراء و من غایة لیل زوال اولیاء رقیه با کفیه و ذلک عند قد تعالی

و در تفهیم بطلان الکتابیه و انساب کلاما علی حق بن الفریقین الانزاع علی و ان ذنبت شیهات الفریقین فکلت شیخ و سلم تحقیق و
 دوشی علی ان شیخ علیه حق صغیبتا المشهوره بین اصحابه الاصغار الشفیه من مکاتبه بجز من العلم و تحقیق و کشف
 من الامور و الدقایق و بی من اهل کرامات و محلی من مغانته ثم یکلم احد هذا اللسان نبی علیه حق و رسائل مفروقه
 کما کتبه و المعاد و المعارف اللدنیة و الکشافات الغیبیة و شرح رباعیات العارف بالله الخواجه محمد باقی باند و در رساله
 التسلیة و در الارف و در الرساله فی اثبات النبوة و در رساله فی التمدیث و غیر ذلک و در فی الله عن فی بیان العقائد
 علی مذهب المازدیة و تہذیب طریقه الصوفیة العقبند تیر لسان اسی لسان و من ایادیه علی رقاب کثیرین الناس
 انه اوضح الفرق بین و عدة الوجود و بین و عدة المشهود و بین ان و عدة الوجود و شیخ بقیری السالک فی آثار رسول حق
 تنفی مغانته علی من ذلک تجلی و حقیقه و عدة و مشهور و قد بذلک طریق الامام علی کثیرین کان فی شرح غری الصوفیة
 و رسائل کلام علی احواله الزائفة و منها انه باحث الملاحدة الذین کانوا فی زمانه و ما ولهم بد الا حسنا بقلده و لسانه و کف
 علی الروافض و نفس و عاتیه و در عن الصفیاء و مکاتیبهم ففی ذلک حق البین و حرست بقیة السلیس و منها انه
 حق الفرق بین البیعه و الشیخ و منها انه کان یا رب بار باره مودود نبی من عنده و لا یبشی فی تعدد لونه و لایم
 یحاف من زنی مطر فی سلطان نکاح و بیکر علی الامراء و بر شد همالی و مرشد و بنهم و تفر هم من ممتد الروافض و من
 تا کبر ما عاود البین و بینک لهم نعمه و نفع الله کثیرا منهم ذلک و سلطت بصلواتهم العبدیة و قد کتبه فی ظاهر البین
 کما یقع بفرق بالله و ذلک لانه کان فقیها اتم و یا ذلک النفس کما یصل علی انبلی الحسن و مجتهد فیه شدید النصح الانصار زمانه
 فجار له ذلک و انما علی طریقه و عود و شاکه محموده عند الخفین و اهل الانصاف و غیب فیها الناس و فی شیخ احمد و
 فی مشایخ و درن سبیه و فقیه هماک معروقه و زور و کبرک سیاه و در شرف زیارت طاهر قد تعالی و یا ایها الامام
 سافر الامام و من کان ذیل و انشده عروقه القبولی و قلب الذی لغرض رب السائر له و حال التي تحیر فی شأنها اخصی و
 و الموت کان به کمال قد فطلق و من مشرق و ظهور الی المغرب الاولی و لعل صاب ارث رسولی و جمعه و
 اکتب باهم حلت و ارث رسولی و و اعلم انه کان کثیر فی معرفه الا و کان له عدو من سفلة انا لا مشرف
 لم یزل قیلى بالاطراف فاکمل من الاولیاء و علی خمسة من الاشیاء و شامة الاعلاء و ثامته لاصدفا و حسن الجلال
 و حقه الطلار و الاودی من بدی الملوك و الامراء و من غایة لیل زوال اولیاء رقیه با کفیه و ذلک عند قد تعالی

و آخره بالنعیم فی الحلیة و اخرج الطبرانی فی الاوسط مختصراً ثم ان وصل الحديث شأبه مستها اخرج البخاری فی صحیحہ
 عن ابی ہریرة قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال اللہ عزوجل من عادی لی دلیا فقد اذنتہ بالحرب الحديث
 و تفردوا بخرجه البخاری و اوردہ الذہبی فی المیزان و منها ما اخرجہ الامام احمد فی مسنده عن عائشة رضی اللہ
 عنہا قالت قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال اللہ تعالی من اذی لی دلیا فقد استحل محاربی الحديث
 و منها ما اخرجہ الطبرانی فی الاوسط عن عائشة رضی اللہ تعالی عنہا عن ابنی صلی اللہ علیہ وسلم قال ان اللہ
 تعالی یقول ما ان لی دلیا فقد استحل محاربی و ان تقرب الی عبدی من عبدی بشل او اذ فرأی فی دانی عیدی
 یتقرب الی بالنوافل حتی اجبتہ کنت عینہ الذی یصیرہا دلیا و الذی یسبح بہا و یدہ الی مطیش بہا و جلدہ الی
 یشی بہا و ان دعاه انی اجبتہ و ان یسألنی اعطیتہ و ما تردت عن شیء انما فاعلة تردی عن موتہ و ذلک لانه
 یکرم الموت و انما کرہ مساتہ و منها ما رواد ابو یعلی فی مسنده عن میمونۃ ام المؤمنین رضی اللہ عنہا ان رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وسلم قال قال اللہ عزوجل من اذی لی دلیا فقد استحل محاربی و ان تقرب الی عبدی بشل
 او اذ فرأی فی دانی عیدی و ان یتقرب الی بالنوافل حتی اجبتہ فاذا اجبتہ کنت جلدہ الی یشی بہا و یدہ الی مطیش بہا و
 لسانہ الذی یخلط بہ و قلعة الذی یقلع بہ ان سألنی اعطیتہ و ان دعانی اجبتہ و ما تردت عن شیء انما فاعلة
 کتر دوی من موتہ و ذلک لانه یکرم الموت و انما کرہ مساتہ و منها ما رواد الطبرانی فی الکبیر من ابی امامۃ رضی اللہ
 عنہ عن رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم قال ان اللہ تعالی یقول من المان لی دلیا بارزنی بالعداوة الحديث
 و منها ما اخرجہ الطبرانی عن ابن عباس رضی اللہ عنہما قال قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یقول اللہ تعالی
 من عادی دلیا فقد اجبنتی بالمحاربة الحديث انتهى ثم اضافوا له الائمة البخاری و غیرہ من طرق کثیرة و ترد علی
 خمسة عشر طریقاً عن جماعة من الصحابة رضوان اللہ علیہم اجمعین عن النبی صلی اللہ علیہ وسلم انه قال ان اللہ تعالی
 قال من عادی او اذلی او اذی او اذ ان روایات لی و لیاء فی رواية ولی المؤمنین فقد اذنتہ الی علیہ بالحب
 و فی رواية فقد استحل محاربی و فی اخرى فقد ابنتی بالمحاربة و قوله لی ظرف لغو و يجوز ان یکون مستقراً لانه سال
 قدست علی صاحبہا التکبیر و المحاربة من باب یجادعون اللہ و عاقبت القس و حکمة اشارة المخالفة بما فہم
 او المحرب یشار من العداوة الناسیة عن مخالفة و فایتها الا اذنتہا لہا الہلاک الی من کرہ من اجبتہ عادی
 و عادی و من عادی فی فقد تعرض الی الہلاک الیاء استہ الہلاک و قطعہ و اطلق الحب و ایدہ لارہا و اذنتہ علی
 ہذا علی ان فیہ من الوعد الشدید و الزجر الاکید و المنع البالغ ما یکل من لہ الی مسکنة عن عقل فضلاً عن
 دین علی ان تجنب الخوض فی شیء مما ینقص بہ احداً من ائمة الاسلام و ان یشان فی السجد
 من اذناہم من موجود فایوزی الاسوات ایوزی الاحیاء قال ابن حجر المکی فی الزاجر عن تخریص الکلباء

البرزخيات هي التي لا تدرك بالحواس ولا تدرك بالقلوب ولا تدرك بالافعال

البرزخيات هي التي لا تدرك بالحواس ولا تدرك بالقلوب ولا تدرك بالافعال

وكرامات لا ينكح الا بالبرزخيات الجبروتية فيكون على الحقيقة والجامع بين الحقيقة والظرفية فمتنقصة من حيث
عليه كلمة الطرد والمقت كبرت هو قد اقبل نفسه فيما لا طائفة له من محاربة الله ورسوله ومن حارب الله ملكا ابدى
نحوه والله من ذلك فلما كان اذنا اوليا والله محمد وراؤك فيهم في الشرع فخلطوا فشمز الذيل الى جواب
البرزخيات الواجبة الفاضل النيل والنجرة الشاهم ليليل الشيخ نور الدين محمد بيك الذي اطلق به لسان
فلمر ما دونه من فقه ما ينفي كنه كلمة الاسرى مسرى الارواح من الاجساد وجرى مجرى الدم من الاكباد فخلعت
شموس التحقيق من افق الفناء وتفتحت نيا مبعثا من خلال اناره وتعمري قطع عنه مبداء المصل الى الكسيت ونفي الفناء
وذبح ما ينفي فلو لا لايث فواتية ثم واثية وقعو امنه في ظلمات ليس فيها عين الحكمة فنجعل التحقيق لروى فضله
سياحا واما بعد في سماء الكمال سرابا واما فاشترى بقلوب القبول وقبول القول كما تنقار الطل التبان على
روس الغضب ووق الروحان فصح عبادة الافندي والشيخ الامجد الشاهي واسبغ الاسعد المغني الذي اكل في الامم
العلي الطبري المغني في افق وقبة الرحمن بن محمد المصلح الامام المالكي ومحمد بن القاضي المغني والشيخ الحسن المغني ومحمد بن
ابن احمد المرشد في شيخ الاصل والعلو المظلم الشيخ الخضر السيد محمد الافندي وكفاك تحويره بصورة فقت
وتعقت على السؤال الذي ستوره الشيخ صلاح الاورنيك ابداي ومحمد عارف وعبد الله السدي في من قواعد شيخ
صلاح المذكور وذكره الاقوال وذهوا انهم يخرجوا من مكتوبات الشيخ الاصل الهام الكمال في طريق النقشبندية
بل امام مشيخ العلوم والمعارف ومشار الاسرار والطلائع العارف بالله تعالى الشيخ احمد الفاروق في المغني الغنيبة
رحمة الله تعالى وادلى درجته حيث كان كتب الشيخ رح بانفارسية عروبيا الى الالفاظ العربية بقدر معرفتهم و
مقتضى مرادهم فتودوا بانه من اتباع النفس وهو ما وارسلوا الى السيد محمد البرزنجي احد مجاهدي المدينة المنورة ثم
بعد وصول ذلك السؤال اليه طلق رسالته بتفسير شيخ الاحمد المذكور بسبب الاقوال المكتوبة في السؤال لملائمة خاطر الرسل
اليه وتصدي بانبات كفو مهابا وسأل من قاضي المدينة المنورة ومفتيها وعلماؤها ان يكتبوا على ملك السؤال
على وفق مراده فاستوا عن ذلك ورددوا عليه كلاما واجوبته يلقى بالعلماء العالمين عليهم ثم بعد ذلك انى الى كاتبة
فسل الكاتبة على السؤال المذكور من قاضيها ومفتيها وعلماؤها ايضا فاما احد واقفة على ذلك فاجابوه بعلومهم
به الامم الذي ارتكبه عليهم فلما اوتفك في تحكيم مسلم الاكل بالاكيد لا واقفة بالكتابة من العلماء على ذلك الا اعا
من الناس من لا معرفة له بالظرفية وبعضهم واقفة لملائمة هواد وبعضهم لا علم له لراست ولا حقيقة ففصل حصل من
القليل والقال في قبيل بنو الفضائل وبفعل ذلك نتيج هو من اسل اليه السؤال اذا علموا قوله صلى الله تعالى
عليه وآله وسلم لا طائفة للملوك في موعنة الخائف فاما بالكتب تحققي العسا ولا يتما من اراد بتكفير وتلى وهو علم العسا وياويل
من تجرى ولان ركب لبارصا ونبو حجاب افتر على الشيخ احمد النقشبندية قدس سره ومكتوباته اخرج الى منبع

مقرع عن ادنى المطبوعه وفي جميع الكتب في باب الرده وطلب الكتابه ايضا من جماعه علماء اقطاع خفييه
 وشافعيه فلم يفتوه على ذلك بل اجابوه بلحنى الخالف لهواه وكتب عليه غش من المفضل واخذ بالظاهر الفاظ النفر
 المحرف مع سكان الساويل ودافعه جاعه من لا يتبعوا بهم فذا وبض جهال في الهندية وطني ومضيفهم قش باهم رسم له
 في اكامه كالبعينه وليتدبر للكتاب فهم بل يقيمون فيهم كتابه المرفوق بالمال المستحب الاجرى عليه مقضى لفظه شرعا
 ان لم يكن له لانه عرض العلماء والاجلاء الذين لا يسلح ان يكون لمزيد انهم فكل من الله المستحقه وقد عرفت عنهم بعض العلماء
 الاجلاء في تعريفه لبقوله ولولا عنده من الاول جهل الثاني فكنا نكفر بها ولكن لما كان لها نفع عظيم باعتبار ان العوام
 لا يكفون الا بعرفه المسال الخفيه التي تخفى على مشايخ العوام اعراضا عن الحكم بذلك ولكن مثل الذين يحايلون
 شينى او يهاجرون من الغرض فيما لا يصلح لادانها اليه انتهى انما من هذا الاستدلال على جليلها واهل
 لها وما للكتاب من الاعتراف فلم يدره مع هذا القدر من الكتابه وانكره بغايه الزلة والاستعفاء وكيفية
 ذلك خزيه وتفريفي سائر الاعصار قال علماؤنا انكار الكفر توبة وقد روي عن الامير على هذا المعنى المستمع
 لهواه المحرف الكلام شيخنا بالشرب ومترجمه بالسائس وندبت كلامه كلام من عينا فاضلا وشركه كل من شرب المذخور لفظ
 الفارسي وعربه بالواقع فاما لوجن الطاويل والمقال وتوطى عليه جاعه علماء اهل احرى ترك التعريب المحتلج
 الى الساويل لان البعض الفاظ اذا وقعت فارسيه كلمه واذا وقعت عربيه كلمه اخر قاله علماؤنا في ما كن محدوده
 من كتب الفناوس كما ذكر علامته الذي قباضى خان في فناء ايام شهيرة في الشرط المفهوه للبيع
 رجل شري شينا على ان يحمله البائع الى منزل المشتري ان قال فلك بالعربيه لا يجوز وان قاله بالفارسيه
 جاز لان العربيه تفرق بين اصل واللفاظ والفارسيه لا تفرق ويكون اصل بمنزلة الالفاء انتهى واصل ان
 الفاظ المكتوبات الصادرة من شيخنا بالغة الفارسيه باصطلاح القوم ولا منهم حيث كانت سالته عما يجب
 وصية فالبها شرعا لا محذور فيها ولو بوجه معين لا يلتفت الى التعريب الحق المالح الى الساويل بل ترك
 كلامهم بلفظ عربيا او فارسيا الخالي عن التعريب لوافقه الشيخ الشريف كما اخبرني من تقدم ولا يخلو
 تعريبها فان لم يتغير معناها ودلوا بها فكيف مع التغير الواقع في محذور فوفضد لا يفتح في شيخ تعريب ذلك
 المعنى مع برائة كما ذكره وليت شجرى اى جاعه داعية الى التعريب لكفره مسلما باذا الاجرة وافترا
 بلامرء فان كفى المسلم اعظم قال في الجواز اذ من الفتاوى الصغرى الكفر شى عظيم فلا جعل المؤمن كافرا
 متى وجدت مدية انه لا يكفر انتهى ثم قال فيه قال في الخلاصة اذا كان في المسئلة وجهه وجب الكفر
 وجه واحد يمنع التكفير فله المفتى ان يحل الى الوجه الذي يمنع التكفير تخميننا لفظن السلام انتهى ثم قال والذي
 يحرم ان لا يفتى بكفر مسلم لكن حمل كلامه على محل حسن او كان في كفره اختلاف ملو رايه ضيفه وبنا الذي

الشيخ العزيمى الذي هذا الفتاوى في بلاد ايرادات

ليس كسب وهو واقع ايضا خلفا لهم من القوم حيث فصوا عنه بيارات الازل التي يقصر عنها نطاق لخلق الى الظاهر
 في الابد قال الشيخ تاج الدين بن سبكي في الطبقات الكبرى الفقه وذكر ان الشيخ غزالدين بن عبد السلام كان يقر من
 يد ربه رسالة القشيري مخضرة ورواها الشيخ ابو العباس الرسي لما قدم من الاسكندرية الى القاهرة فقال الشيخ غزالدين يحكم
 على هذا الفصل فاخذ الرسي يحكم الشيخ غزالدين برحبته في الطقة اذ يقول اسموا هذا الكلام الذي حديث عهد بربه وقال
 الشيخ تاج الدين بن عطاء الله في لطائف المنن اخبرني الشيخ معين الدين الاسمر قال حضرت بالنصرة في خندقها
 فرأيت الشيخ غزالدين بن عبد السلام و الشيخ محمد الدين علي بن وهب القشيري و الشيخ محي الدين بن سراقه و الشيخ
 محمد الدين الحلي و الشيخ اباجن الشاذلي و رسالة القشيري تقرأ عليهم وهم يحكمون و الشيخ ابو الحسن صامت الى ان
 فرغ كلامهم فقالوا يا سيدي زبدان نسع منك فقال انتم ذات الوقت وكبراء وقد تكلمتم فقالوا لا بد ان نسع
 منك فكشك الشيخ ساعة ثم حكم بالاسرار العجيبة والعلوم الجليلة فقال الشيخ غزالدين فقد خرج من حصد الغينة فطاف بموت
 اسموا هذا الكلام الغريب القريب العبد من الله قلت وفي رواية ساقها المحققان كثير كان الشيخ غزالدين يشرح
 الاستاذ الى بحرين الشاذلي فيسرع تقريره في مسود المحققين و يشاهد من انفساه عن العلم الذي في فقه ذلك يحصل له
 واراد من جناب الحق ويرقص على قدميه طربا مع الرب و يقول يا مولاي اني اتقرب فانه قريب العهد من ربه فهذا
 هو العلم الباطن الى اصل لهم من الفيض الالهي من غير كتاب و اما حصوله لآل الظاهر التلقين عن الاستاذين
 فصلحقا بالعلوم العادية الكاسية التي توفد بالتقليد وليس هذا الآن من العلم الطرقي القريب العهد بربه لكونه
 يخرج من مقتضى العلم الذي سبب تقيده من الخلق ذلك الحق قال الشيخ عبد السلام المقدسي في كتابه حل الرموز
 و لطائف الكنوز علم ان العلم علان علم الظاهر و هو الشرعية و علم الباطن و هو الحقيقة قال رسول الله صلى الله
 عليه وسلم علم عليه و علم العلم علان علم بالسان و علم بالقلب فاما علم اللسان و هو حجة الله على العباد و اما علم
 القلب و هو العلم الاعلى الذي لا يخشى الله العباد الا به افهم القلب هو العلم القدني الذي لم يطر في السطور
 ولم يحفظ بالدرس و اما هو تلقين من الله بغير واسطة ملك و لا سفارة رسول كما ان الخضر عليه السلام علم علم
 اللدني بالعلم موسى عليه السلام بالعلم الوحي فقتل تلك النفس الزكية بغير نفس هذا على ظاهر الشرع عند ان
 محض لكن كنه تحقيق فلهذا علم خزانة لم ينقل من الكتب و الادواق و اما جاء وحي من الملك المخلوق
 فوجب على موسى عليه السلام انكار ذلك و استجابة قيا بالحمد و دعاء بالشرعية اذ هو مشرع
 و مقتضى بها فلا سكوت عن الانكار لما قام به غيره و لذلك تادب الخضر عليه السلام محبة بقوله انك لمن
 تسلط على صبر او غايته الادب من الخضر عليه السلام لانه علم انه يرى منه الايقرة الشريفة فقال
 انك من تسلط على صبر اعلى ما خالف الشرعية ثم لما علم الخضر عليه السلام بالعلم يد على علم الشرعية

الشيخ زين الدين بن سبكي في الطبقات الكبرى الفقه وذكر ان الشيخ غزالدين بن عبد السلام كان يقر من يد ربه رسالة القشيري مخضرة ورواها الشيخ ابو العباس الرسي لما قدم من الاسكندرية الى القاهرة فقال الشيخ غزالدين يحكم على هذا الفصل فاخذ الرسي يحكم الشيخ غزالدين برحبته في الطقة اذ يقول اسموا هذا الكلام الذي حديث عهد بربه وقال الشيخ تاج الدين بن عطاء الله في لطائف المنن اخبرني الشيخ معين الدين الاسمر قال حضرت بالنصرة في خندقها فرأيت الشيخ غزالدين بن عبد السلام و الشيخ محمد الدين علي بن وهب القشيري و الشيخ محي الدين بن سراقه و الشيخ محمد الدين الحلي و الشيخ اباجن الشاذلي و رسالة القشيري تقرأ عليهم وهم يحكمون و الشيخ ابو الحسن صامت الى ان فرغ كلامهم فقالوا يا سيدي زبدان نسع منك فقال انتم ذات الوقت وكبراء وقد تكلمتم فقالوا لا بد ان نسع منك فكشك الشيخ ساعة ثم حكم بالاسرار العجيبة والعلوم الجليلة فقال الشيخ غزالدين فقد خرج من حصد الغينة فطاف بموت اسموا هذا الكلام الغريب القريب العبد من الله قلت وفي رواية ساقها المحققان كثير كان الشيخ غزالدين يشرح الاستاذ الى بحرين الشاذلي فيسرع تقريره في مسود المحققين و يشاهد من انفساه عن العلم الذي في فقه ذلك يحصل له واراد من جناب الحق ويرقص على قدميه طربا مع الرب و يقول يا مولاي اني اتقرب فانه قريب العهد من ربه فهذا هو العلم الباطن الى اصل لهم من الفيض الالهي من غير كتاب و اما حصوله لآل الظاهر التلقين عن الاستاذين فصلحقا بالعلوم العادية الكاسية التي توفد بالتقليد وليس هذا الآن من العلم الطرقي القريب العهد بربه لكونه يخرج من مقتضى العلم الذي سبب تقيده من الخلق ذلك الحق قال الشيخ عبد السلام المقدسي في كتابه حل الرموز و لطائف الكنوز علم ان العلم علان علم الظاهر و هو الشرعية و علم الباطن و هو الحقيقة قال رسول الله صلى الله عليه وسلم علم عليه و علم العلم علان علم بالسان و علم بالقلب فاما علم اللسان و هو حجة الله على العباد و اما علم القلب و هو العلم الاعلى الذي لا يخشى الله العباد الا به افهم القلب هو العلم القدني الذي لم يطر في السطور ولم يحفظ بالدرس و اما هو تلقين من الله بغير واسطة ملك و لا سفارة رسول كما ان الخضر عليه السلام علم علم اللدني بالعلم موسى عليه السلام بالعلم الوحي فقتل تلك النفس الزكية بغير نفس هذا على ظاهر الشرع عند ان محض لكن كنه تحقيق فلهذا علم خزانة لم ينقل من الكتب و الادواق و اما جاء وحي من الملك المخلوق فوجب على موسى عليه السلام انكار ذلك و استجابة قيا بالحمد و دعاء بالشرعية اذ هو مشرع و مقتضى بها فلا سكوت عن الانكار لما قام به غيره و لذلك تادب الخضر عليه السلام محبة بقوله انك لمن تسلط على صبر او غايته الادب من الخضر عليه السلام لانه علم انه يرى منه الايقرة الشريفة فقال انك من تسلط على صبر اعلى ما خالف الشرعية ثم لما علم الخضر عليه السلام بالعلم يد على علم الشرعية

علم موسی علیه السلام ان اشرفیة جسد و بقیة روحها و قال فی موضع آخر اعلم ان العلم مقدمه نتیجتها
 العمل و العمل مقدمه نتیجتها الحال فاعلم و العمل کسبی و الحال و منی قال الله تعالی و الذین جاهدوا فینا
 لنهیدهم سبلنا فالجاده للعبد بالعلم و السبل و الهدایة مواهب الله تعالی فی الاحوال و هذا معنی قوله صلوات الله
 علیه و سلم لمن عمل بما یعلم عدته الله حکم الملم یکن یعلم فالذی درته الله لعبده لم یکن من کسب العمل بغضل الله
 و برزته نیک من الله تعالی علیه فیه فقال و علمک الم یکن تعلم و کان فضل الله علیک علیما و قال البهوی
 فی مسائل السائرین البدیهة الثالثة علم لمن اسئلوه وجوده و ادراکه عیانه و نشه حکمہ یس بینہ و من غیب
 محجوب قال شارح العالم بانته اکمل الدین القاشانی اسی علم لا یكون الا من لدنه رزقه و منزهة بقوله تعالی
 فی حق الغفر علیه السلام انما یرزق من عندنا و علمنا و لا یثبت بالاسناد و کسائر العلوم المنفردة و ان
 بل اسناد و وجوده و ادراکه عیانه اسی لا یحصل بالادراک العقول و الفهم کسائر العلوم المنفردة بل و ادراکه شبهه و
 و لما کان عیان الذی هو الادراک البصری جل الادراکات طلق علی کل ادراک یكون فی غایة الجاهل
 فاطلق علی مشهود العفانی و نشه حکمہ اسی لا یکن لغتہ لبعبارة فیه معناه و لا یکن لغتہ و یصفه لمن لم یکن
 ذلک و لا یکن تعریفه لغتہ فلا یعرفه الا هو نفسه لمن ظهر علیه یس بینہ و من الغیب محجوب المراد بالغیب
 غیب الغیوب الذی هو علم الحق اسی یس هو الا علم الحق بعینه و هو تحمل الذاتی و تفصیل فی الکواکب
 المزاهرة فی اجتماع الاولیاء لبقیة سید الدنیاء و الآخرة الشیخ ابی الفضل عبدالقادر بن حسین بن علی الشاذلی
 رحمة الله تعالی فی فضل العلماء علی الناس و انهم انما یکنون کشف لهم الغطاء و تشاهد الاحوال الاسنی و سکر کعبه المولی و حرقوه
 باسمه المحنی و صفاته العلی و تحموا من صفاته بحاسن العباد و تشاهد و اعجاب ملکوت و غرائب حکمته و عظمایم آیاته
 اکبری و قریبهم فی حضرة قدسه و علیهم علی بساط الله و قلوبهم بصغات الجمال و الجمال مخفی و جعلها مطلع انوار
 و خزائن سروره و معادن المعارف و الحکم و هم مصابیح الهدی و فقههم لصالح الاعمال و فقههم فی الافعال
 و الاقوال و مصالح الاحوال و قلوبهم بذكره اخیاره و من الارجاس و الالکد اطر و جلا و تشکرهم اعظام الامانة
 و استدی بهم القوم کمن هدایتهم و عرفهم فی المملکة و تولى و تشوقهم الی النظر الی وجه الکرم فزیده و اس فی الدنیا
 و الاخریة و احیا بهم الدین و نفع بهم المریدین و جلا بهم عین القلوب العیاء و اغاث بهم العباد و اصلح
 السبل و کشف بهم البلاء و هم الناطقون بالحق عن الحقيقة و المرشدون الی سلوک الطريقة لخلقنا بالحکم
 من بحر تلاطم الامواج و تارحاجها فاستقرت و التوحید فی جودها و لاحات الانوار علی ساحتها
 و اضطت فی الاقطار و تشعشت فی الاصفار فاستخرج منها الالی الکبار و دعوا من العلوم اللدنیة
 جواهر الاسرار و خرقت لهم المحب العلویة فان تقوا الی معادن الانوار و استقروا علی بساط الایس

وكلهم لهم نبي برؤيا ولغات لهم نبي

وكنفوا عن سيرة الازليّة بالاخبار قلت معهم الى الملوك العسوية والعلوم الالهية والانفاس الروحانية فانفتح
لهم العلم المحصول واكتشف لهم العلم المكتنون شربت ارواحهم راح المحبة في حضرت القدس فسكنت خربة شادة
الجمال على بساتن الانس وحارت في بजार معارف الاسرار وتنشربت في رياض مطالع الانوار فقيم الاصفا والجلال
والجلال والقولون ولا يخفى ان العلماء انما يشرفون على قدر شرف علومهم وشرف العلوم على قدر شرف متعلقاتها
فعلوم المعارف المتعلقة بالبدن وسمائه وصفاته اشرف العلوم ومصاحبها اشرف العلوم وهي علوم لا يتناولها كسب
وانسانا بل بالوسيلة في فضل العلوم ومصاحبها افضل العلماء والادليل عليها ان العلوم والمعارف الالهية يحض
ها الولي والصديق والعلوم الظاهرة نيلها الصالح والزاهد وان فضل العلم على قدر ارتفاع صاحبه لغاية
ولا شك ان العارفين بالله هم الذين انتفعوا وافتوا حصدا قاطل بعنهم العالم به يقدرى واعارف به يهتدى
ومن ابى هيرة قال خلعت من رسول الله صلى الله عليه وسلم دعائين فاما احدهما فبثته فيكم واما الاخر فلو
بثثته لقطع هذا البلعوم رواه البخاري قيل المراد من الوعاء الذي لم يثبته الا حديث النبي من فيها اسماء امرأته
كقوله عوذ بالله من راس استين وامارة الصبيان مشي الى المارة يزيد بن معاوية قلت اطلاق الوعاء على
علم بخريات معدودة غير محسن ولا يتصور خبلة قسما ونظير العلوم الشرعية بل المراد به العلم اللدني فان قيل
فما معنى قوله فلو بثثته لقطع هذا البلعوم قلت معناه انه لو بثثته باللسان لقطع هذا البلعوم لان تلك العلوم اللدنية
لا يمكن تعليمها ولا تعليمها بل للقال بل انما تدرك بالانكسار ولسان الحال كيف والتعليم باللسان يتوقف على
امر منها كون المعلوم ما يدرك بالعلم المحصولي ومنها كون اللفظ موضوعا بآثارها ومنها كون الوضع
معلوم السامع وليس شيء منها متحققا في المعارف اللدنية فان ادركها يكون بالعلم المحصوي الذي
لا يمكن جعلها بل سبل ذلك وراية العلم المحصولي والمحصوي والى هناك وضع الالفاظ واليهيات ههنا
الساكنين العلم بوضعها ومن اراد ان يتلخص بتلك المعارف فلا بد له من ايراد مجازات وهنعارات لا يثبت
الى مرادها العرفية فليخطب بعقولهم ويفهمون غير ما اولئك فيسقونه ويكفرونه كما ترى العوام يكرهون على اولى
الله تعالى من غير سبيل الى درك مرادهم وذلك لغفلي الى قطع البلعوم فان قيل اذا كان ذلك العلم
بحيث لا يمكن اخذه ولا اعطائه بالبيان ونفسي الى تلك المفردة فليعلم بالعلوم بالنطق باللسان
فانية ضرورة في التكلم بها وبالالقوم يصنفون فيها مجلدات كالمفردات والفتوحات وروى فائدة
في تلك التفصيفات قلت ليس الغرض من تلك التفصيفات اعطاء تلك العلوم ولا يحصل بها
تلك الكتاب شيء من القرب والولاية بل الغرض منها تبيين العارفين المحققين تلك العلوم بالحدس
والسلوك على بعض تفاصيلها وتطبيق احوال المرادين ومواجيدهم على احوال الاكابر ومواجيدهم وتطبيق

أحوالهم وتلقن به قلوبهم كثيرا ما يتكلمون بتلك المعارف في غلبة الحال فالطريق السوي للعوام عند مطالعة
 كتبهم وسدح كلامهم عدم الإنكار وحمله على ظاهر شريعة مبها أسكن بالنزاهات فان كلامهم يؤيد اشارات
 او فروع على علمه الى علم النبوة كما هو شأن المشابهات فان في كلامهم مجازات واستعارات مصروفة
 عن ظاهر وليس شيء كمنها مخالفا للشرع بل هي لب الكتاب ورسنة رزقنا الله سبحانه بفضله ومنه فعلمنا
 الباطن الذين عليهم الله على الحقائق والمعارف والحكمة تارة يعصفون كتبنا ونحتمل في هذا الشأن النفع
 بها اهل الظاهر والباطن لبعض مصنفات القرآني ومصنفات القشيري والشهاب السهروردي واشيخ
 تاج الدين عطار الله الشاذلي وخواجه محمد يارسا وغيرهم من الائمة الا سلام تارة يعصفون كتبنا فيهم
 الاله الباطن فقط وعلما الظاهر لا يعفونه لما في ظاهر عباراتهم من الاشكالات والرموز المعقولة التي
 لا يفهمها الا علماء باشه وذلك كمصنفات الشيخ محي الدين بن عربي وابن سبعين وابن الفارض وابن جلاء
 وابن دويكين وعفيف التلمساني والايكيمي والاسودا القطع والبي سحقي ومواقع من الاحياء
 للقرآني عليها في السمكات منزهة والنفع والسنوية والمصون به من غير اله ومعراج الكليين والمنفعة ومواقع
 من قوت القلوب لابي طالب المكي وكتاب ابي نجيب السهروردي ومكتوبات خواجه محمد يارسا ومجملات
 مكاتيب الامم الرباني فاصحة المجلد الثالث منها رسالة المبدء والعاود والمكاشفات الغيبية والمعارف
 اللدنية فنهذه علوم لا يعلمها علماء السيرة والوقوف ولا يكتبها مكتب الشكر والحدوث ولا تدل عليها المحررات
 برزت من غيبات القليب الذي لا شربة الغير ولا ينهي السيرة بنهاية السيرة انما هي اشارات وتلويح لاعتبارات
 وتصريح فمن كان صدق الله فاجابا جنوده العباد الاواه فليدخل من باب جناتها ونجس في خطاير حضراتها
 فبري الآمين رات ولا اذن سمعت ولا خطر على قلب بشر ومن كان معطاني درمات للاوضاع جامعا
 على عواد الطباع مقبلا في القول والسمع والليل يدا في كشف الغفيع فليعلم العلم الهل ولا يتبر من سوء
 طعة فان الحقائق من درادهم مدارك العلوم الدينية فوق فهم فمن لم يعلم التصوف اقامه على كغير التصوف
 بعيد جلة فان التكليف امر عظيم الخطر ومن كلفنا فانا فكلنا فاجاب من ذلك الانسان بانه في الآخرة في العقوبة
 الدائمة ابد الابدين وانتهى الدنيا سباح الدم والمال لا يمكن من نكاح مسلمة ولا تجوز عليه في حياته ولا بعد
 مائة احكام المسلمين قال العلامة السبكي في المعارض في نصرة ابن الفارض وانا واليا في في الاشارات
 واذلك الاول الكلام قد يكون ظاهرا في الشرع منكرا وصاحبه منزه عن اعتقاده مورا ومصدرا وانا عا
 ملوا به معنى خلاف الظاهر مؤدلا بتاويل حين باهر قال القرآني رضي الله عنه وعنا به كلام القوم شبه به في
 هفران والسننة من المشابهة وقد سال بعض علماء الكلام بعض كبار الصوفية عن هذا الذي قيل عليهم

الغيبية في رات

الغيبية في رات

الکلام المنجی بعد ابدان العزیز

نشره له باین جوابه و این له صوبه صواب فقال له ما حکمکم علی ان اطلبکم علی هذه الالفاظ التي ظاهرها
يستخرج فقال فخره من طرفنا ان في غير من لا يحسنه ويدخل فيه من ليس من الاله و يرفع نعمه على الناس انفس
من صلب لا من الصلوات واولع قلبه بان يشهد عنه علم التصرف بآيته من حكم الجبين الذي لا يخطئ بعد ولا اهل
والاشي والاقام ولا شرب والاكل فيسأله عن شي من هذه العبارات المشككة فجوذب معني شرعاً و هو جواد و كرس
و ما من هذا ما فخر في هذا الموضع انما هو رافع احاده كما ناهل بفضة الفلك اذ نزل عليه نجل لولايه الملك بالهداية الامن يدبر
عليه جبر الطاعون و يفر من مخالفة النفس فابوا احد من الطاعون و ياخذ بالجمع و ترك الجمع و يلزمه الذكر و المعصوم و يحرم
الغنية العلم و النوم و ذاب كبد و ينقطع و تسبل بجمته في غلظ و ان كسأله من شي من ذلك اودام الخوض في هذه الاسا
اكر عليه باللسان و القلب و قال اخذ حواجر و القلب و مراد عليه و ذره و اغلظ عليه و جرد و قال و لهذا اسلك بالافاض
يكون لك لافاض و الزم حجتنا كما لو انك منافق قد علم الله الذين يتسللون منكم لو اذوا و دخل معه ذلك مكان من الصبح
في حقه و كان به ابعده من عقده و اقرب الي فكس رفقاً حسن قول الي مبد الله القرشي اعد الله التحقيق من طلب
الانبيات في المناوي فقد اخطأ الطريق فلو كان من سواد الخن ما اوجنا الي هذا الكلام الا لبيان ان النصر
شبه بالظن انما كان بخارجي بهذا الكلام من ال المحضرة و مشهود و المقام فيقيد اكر من ما هم عارفون بمجاد و
في ما هم يتصفون و لا و دعون كل قرن مع قرينه و كل آية مع اهل عريه و يرضي الدين استناداً و انما كمال الدين
بن الهادي و مطر على مضجعة بل الخيام سألته رتل عن شي من كلام القوم بين الماتفال حتى تصيح اسلما و لا اذني
ثم انك السائل التي يحكم فيها بالمتكفي في غاية الدقة و الغموض بكثرة شعبها و دقة مداركها و اختلاف احوالها و تعقباتها
و اعلم ان الاله يفتح في معرفة الخطا و السار من دون وجوبه و الالطالع على حقائق التاويل و في الطريق الى الان
و معرفة الالفاظ المتعمدة للتاويل و غير المتعمدة و ذلك بسبب عدم معرفة جميع طرق الالسان من سائر الالفاظ
في خطابها و مجازاتها و استعاراتها و معرفة دقائق الامور في علم التوحيد الي غير ذلك مما هو متعمد جداً
على غالب العلماء فضلاً عن غيرهم مع ان كغيرهم يحتاج الى امرين خزين احدهما و كالمصطلح فيهم
و هو صعب من جهة عدم الاطلاع على الصوفية الامن كان موفياً تأنيها ان الحكم ان ذلك كفر صعب
من جهة معوية من التصوف فانه لا يحصل الامن بتراض و مجلس في طاعتهم حتى يخرج عن البوار و صعب
بالكتابة مع ابتلاء من العلوم ثم شعبة و الاطلاع على اسرار و صنائع الامة المعجدين فيها و هذا ان
يوجد الان عند من قال العلامة تاج الدين بسبب في معية النعم و سيد النعم ان الواجب تسليم احوال القوم لهم
و لا لا و اذ احدا الا بقرينة ظاهرة و متى امكننا تاويل كلامهم و علمه على عمل حسن لا فضل من ذلك لا سيما
من عرفناه منهم بالخير و لزوم مطابقة ثم بدت نقطة من غلظة او سقطة فانها عندنا لا تهدم ما مضى و قد

و انما هو جواد و كرس
و ما من هذا ما فخر في هذا الموضع
عليه جبر الطاعون و يفر من مخالفة النفس
الغنية العلم و النوم و ذاب كبد
اكر عليه باللسان و القلب
يكون لك لافاض و الزم حجتنا
في حقه و كان به ابعده من عقده
الانبيات في المناوي فقد اخطأ
شبه بالظن انما كان بخارجي
في ما هم يتصفون و لا و دعون
بن الهادي و مطر على مضجعة
ثم انك السائل التي يحكم فيها
و اعلم ان الاله يفتح في معرفة
و معرفة الالفاظ المتعمدة للتاويل
في خطابها و مجازاتها و استعاراتها
على غالب العلماء فضلاً عن غيرهم
و هو صعب من جهة عدم الاطلاع
من جهة معوية من التصوف فانه
بالكتابة مع ابتلاء من العلوم
يوجد الان عند من قال العلامة
و لا لا و اذ احدا الا بقرينة
من عرفناه منهم بالخير و لزوم

الطائفة من الفقهاء التي تنكر على الصوفية مثلها مثل الطائفة من الشرك التي تنكر على الفقهاء و قد
جرى من فاعلم قد فقيها ينكر على الصوفية الا وهيكلة الله تعالى وكون عاقبته وخبرته ولا وجه ما تركت
بهذا الفقهاء الا وهيكلة الله تعالى وكون عاقبته شديدة فمبطل هذه الطائفة التوبة الى الله تعالى وحسن
النظر بخلق الله تعالى لا سيما من الفلح الى الله تعالى ورفض السب واداءه وظهر هذا ملاح هذا الطائفة ثم
قال فهو لا يقوم لاجل اهلون بالظواهر ولا يفيد معهم الا السب لمن يحض الصفاء ويحلل الله تعالى وخاصة لغنا الله
بهم واكثر من يقع فيهم لا يبلغ انتبه اعلم ان حسن الظن وعدم الوقوع في ما الذي دلت عليه الاخبار
والادراك فخر الحديث لان السب في الامام في الغفوة خير من ان يحل في العقوبة اليكم والظن فان الظن الكذب التهمة
ولا تحسوا ولا تحسوا ولا تباغضوا ولا تماروا وكونوا محبا لله ورسوله وكونوا محبا للذين آمنوا ولا تباغضوا ولا تماروا
من اخيك سوز دانت تجلبها في الخير مولا وقال بعض العلماء لو عاش الان عمره كله لم يعن لميس
لم يسأل الله عن ذلك وقال الشيخ تقي الدين بسب في فتاواه اعلم اننا يصعب القول بالكفر لانه يحتاج
الى تحريم المعتقد وهو معص من جهة الاطلاع على ما في القلب ويجاد الخلف يصعب عليه تحريم
اعتقاد نفسه فضلا عن غيره واعتراض الشخص بهيئات ان يحصل وقال الامام السب في نشر الحاسن
مانصة واما فلان لا يستعمل الكفر لان البسادة الى دون ذلك غير محمود وما جهار الكسب بمن لا يحسن
الكفر بالبسادة الى تكفير المسلمين مع عدم الاطلاع على قلوب الخلق واما اعادة التخصيص وغيره
وعلم حرمة المؤمن الذي قتله لغير حق عظم عند الله من زوال الدنيا لا ينبغي عليك انه اذا صدر من
المؤمن الكفر صريح متعمدا وارتد عن الاسلام والعبادة بالعبادة الى فتك بل يستتاب وجوابه
استمنا على خلاف في ذلك فكيف بمن لم يعلم انه تكلم الكفر ولفظة بمن مرادة التخصيص والسب هو
سبق السب ان دفع ذلك فتنبي التثبت واما في الكفر وسفك دماء المسلمين فليس ذلك بمن
وتنبي اذا قيل عن احد لفظ ظاهرة الكفر ان يتأمل ويعين النظر فيه فان حصل باخرج اللفظ
عن ظاهره من ارادة التخصيص او المجاز وغيره ذلك مما قد عرفت في القاعدة الاصولية
يسأل اللفظ عن مراد وان كان اكمل في الكلام هو الحقيقة والمعروف وعدم الاضرار وغير ذلك
لان المعنى ودراسة امته الى الاحتياط في هذا الامر واللفظ لا يمكن ان ذكره كافي عن الكفر ما يحكمه
اللفظ فيكون اكمل اللفظ ظاهره او كغيره لا يمكن اوله يذكر شيئا يشب فان تاب قبلت توبته وان
لم يشب واصر على ذلك فان كان مدلول ذلك كلف كفا مجتبا عليه حكم بكفره وقتل مرتدا
ويشرب عليه احكام المرتدين وان كان في محل الخلاف نظر في الراجح من الادلة فان لم يكن في الكلام

المقام الحزبي برعايات الجبروت

التي تظهر في الادلة نظري في الراجح عند اكثر المتقين من اهل النظر فان كان الراجح عندهم عدم التكفير
 ترك وان تسائل المختلف اخذ بالاحوط وهو عدم التكفير فينبغي ان يستات ويثبت وان لم يثبت
 وان رجحوا التكفير فالحكم بالحكم به الجسمة الغيرة اخرج البخاري عن ابي ذر انه سمع النبي صلى الله عليه وآله
 وسلم يقول لا يرمى رجل رجلاً بالفسوق ولا يرميه بالكفر الا ردت عليه ان لم يكن صاحبه كذلك قال
 النووي معناه فقد يرجح كغيره عليه فليس الراجح عليه حقيقة الكفر بل التكفير لكونه جعل اياه المؤمن كافراً فكان
 كغير نفسه الما لكونه كفراً من هو شبهه واما لانه كفراً من لا يكفر الا كانت حقيقة بلان دين الاسلام
 وقال السبكي في كتاب الارشاد والنقل وكتب الى الشيخ رضي الله عنهم مما يخالف العلم الظاهر
 فله محال الاول ان لا يثبت فيهم حتى يصرح عنهم الشك في ابي العيص لم يمس له تاديل افعال له
 ما ولا عند اهل العلم الباطن العارفين بالثبوت في الشك مسدود ذلك عنهم في حال الشك ان
 سكر اسبابا غير موجبة لانه غير مكلف في ذلك الحال فصور الظن بهم بعد هذا السراج من عدم التوفيق فعوض
 بالثبوت من التهمة لان وسور القضاة ومن جميع النوع البلاء وقال بعض العلماء ان وقائق علم التصوف لو
 ساء عنها على الفقهاء بالعبادات التي القوا في عليهم لا تحسبوا كل الاستحسان وكانوا اهل القائلين بها
 واما في غيرهم منها ايرادا بعبارة مستغربة لم بالغوا قال الحافظ السيوطي في فنية النبي تنزيه ابن عربي وذكر
 البرهان البتاعي في محجة على الشيخ تقي الدين البركزي ان الله الوفا المقدس الشافي قال وهو مثل
 التصوف في زماننا قال كان بعض الاصفه قارئ شير على بقراءة كتب ابن عربي يدعو من انظارا وبعضهم
 يمنع من ذلك فاستشرت الشيخ يوسف الامام الصفدي في ذلك فقال اعلم يا ولدي وفقك الله
 ان هذا الجمل النسب لابن عربي ليس بمخترع له واما هو كان ما هو فيه وقد ادعى اهل طريقته انه لا يكن
 معرفة الا بالكشف فاما مع مدعاهم فلا فائدة في تقريره ان كان المقرر والمقرر له مطلقين فالتقرير يحصل
 وان كان المطلق احد هما فتقريره لا ينفع الاخذ والافهام بخيطان خبط عشواء فيسيل العارف عدم البحث عن هذا
 العلم وعليه القول والسلوك فيما وصل اليه الكشف عن الحقائق قال ثم استشرت الشيخ زين الدين الحلي في
 بعد ان ذكرت له كلام الشيخ يوسف فقال كلام الشيخ يوسف حسن وازيدك ان العبد اذا خلق ثم تحقق ثم جذب
 انتمحت فاته وذهبت صفاته وتخلقت من السوي فخذ ذلك تلوح له ردة الحق بالحق فيطلع على كل شيء فيرى
 الله عند كل شيء فينبى بالثبوت من كل شيء ولا يرمى شيئا سواه فينظر ان الله حين كل شيء وهذا اول المقامات
 فاذا ترقى من هذا المقام اشرف عليه من مقام مواعلي منه وعنده التائيد الهادي راي ان الاستبصار كلها
 فيض وجوده تعالى لا يمكن وجوده فالتامل حصة بما تله في اول مقام الموحدين فاما ما دام ثابت في

الشيخ في كتابه في بيان كبره في علمه كبرى

ان الحكم فيه ما يش من عداوة اوجباته او عداوة فقهه قال الحافظ الباجي الصواب عنه ان من ثبت امامته
 وعدالته وكثر عداوه وذكوره وند جاره وكانت هناك قرينة والله على سبب جرح من تعصب مذهبي او غيره فانما
 لا تفتت الى الجرح فيه فيعمل فيه العدالة والا فلو فتحنا الباب واخذنا تقديم الجرح على الملاقاة لما سلم لنا
 احد من الائمة اذ من امام الاقدمين فيه طاعنون وبك فيكون ذلك عقدا يحافظ ابو عمر بن عبد البر في
 كتاب معلمي بابي حكم قول العلماء بعضهم في بعض مدعى بسند عن ابن عباس رضي الله عنهما انه قال سمعوا
 علم العلماء ولا تصدقوا بعضهم على بعض فوالله الذي نفسي بيده لم يحد ثمانين الشيعة في زيوتهم من
 مالك بن دينار يؤخذ بقول العلماء والقرائن كل شي الا قول بعضهم في بعض فقال الامام الحنفية الشيخ تاج الدين
 في طبقات الكبرى بعد نقله كثير من كلام الامام ابن عبد البر بعد كل الحمد ان نعم من قاعدتهم ان الجرح مقدم على
 التعديل على الملاقاة بل الصواب ان من ثبت امامته وعدالته وكثر عداوه وذكوره وند جاره وكانت هناك
 قرينة والله على سبب جرح من تعصب مذهبي او غيره لم تفتت الى جرحه ثم قال بعد كلام طويل قد عرفنا ان
 الجراح لا يثبت منه الجرح وان نسروني حي من غلبت طاعنته على معصيته وداووه على ذاتيه وذكوره على جاحيه
 او كانت هناك قرينة يشهد العقل بان منها حال على الوقفة فيه من تعصب مذهبي او مناقشة ذموية كما يكون
 بين النظراء وغير ذلك فمح ان تفتت الى كلام ابن ابي ذئب في مالك وابن معين في الشافعي والشافعي في
 احمد بن صالح لان هؤلاء ائمة مشهورين قال ولو اطلقنا تقديم الجرح لما سلم لنا احد من الائمة اذ من امام
 الاقدمين فيه طاعنون وبك فيكون ذلك عقدا يحافظ ابو عمر بن عبد البر في باب عداوة كثير من وفضلت فيه قرينة
 جاليت لا تسمى عليها في ذلك ثم قال الدليل على انه لا يقبل في حق من اتخذه جهور الناس اماما في الدين
 قول امير المؤمنين لان المصنف قد سبق من بعضهم في بعض كلام كثير في حال الغضب ومنه ما حمل
 على المحمد ومنه ما حمل على النابيل مما لا يلزم القول فيه شي منه وذكر من كلام الصحابة التابعين فيهم
 من النظر بعضهم في بعض شيئا كثيرا لم يفتت اليه احد من العلماء ولا يقولوا عليه لانهم مشتهرون
 ويرضون بالقول في الرضى غير القول في الغضب فمن اراد ان يقبل قول العلماء بعضهم في بعض فليقبل
 قول من ذكرنا من الصحابة بعضهم في بعض وقول ما ذكرنا في التابعين وائمة السليين بعضهم في بعض فان
 فعل ذلك فقد ضل لا يبيد اذ خسر خسرنا وانا لم نفعل ولن نفعل ان يداه الله والله راسخه
 فيقف عند شرطه فانه الحق الذي لا يصح فيه ان شاء الله تعالى على انه ما ينبغي ان يتفقد عند الجرح
 حال العقائد واختلافها بسبب الى الجراح والجرح فرما خالف الجراح الجرح في العقيدة فوجه ذلك
 والبيد ان الرافعي يقولون في ان يكون المذنبون براؤ من المعصية في المذنب خفا من ان يحكمهم

ذلک مل جمع عدل و تزکیه فاسبق وقد وقع هذا کثیر من الائمة جرحا بنا ترسله مقتدیم و هم المخلوون بالروح
 مصیبت انتهى الاشکال الثاني ان شیخ ولی الدین العراقي فقال فی فتاواه انه قد لجنی عن شیخ الامام
 علار الدین القنوی انه قال فی مثل ذلك انما یقول کلام المعصومین جوابه من حسین الاول علی ما قال المحقق
 السیوطی فی تنبیه الغنی بنیر بن عربی ان هذا مستغفوس بامر من احدیها ان القنوی قد فعل خلاف ذلك
 فی کتابه شرح التوفیق نقل عن ابن عربی و غیره کلمات ظاهرة انما فاته الشرع ثم تأولها و خرجها علی حسن
 المحال فیهما من الاول علی بطلان ما نقل عنه من عدم التاویل او جرح عنه و ثانیها ان کلام القنوی
 لو ثبت انه قاله ولم یقل خلافه فی شرح التوفیق معارض بقول من هو قبل منه و هو شیخ الاسلام ولی الله
 فقال محی الدین النوری فانه بعض فی کتابه بستان العارضین علی خلاف قول القنوی فقال بعد ان
 حکى عن ابی النخیر البغیانی حکایة ظاهرة بالاشکار انصبة قلت قد نبهت من تشبه بالفقهاء و لا فقه عنده
 ان ینکر علی ابی النخیر و اذ به جهالة و عبادة من نبههم ذلك و جارة منه علی ارسال الظنون فی افعال
 اولیاء الرحمن فلیحذر العاقل من التعرض لشیء من ذلك بل اذالم نفهم حکمتهم المستفادة و بطا نفهم مستحاجة
 ان ینفهمها من بعد و اذ کل شیء رأیت من هذا النوع مما یتوهم من لا یتفحص عنده انه مخالف لیس بخلاف
 بل یحیی تاویل اقوال اولیاء الله فلیحذر من هذا کلام النوری بحرفه الی ههنا الشانی فی علی ما قال العلامة
 عبد الغنی النابلسی فی رسالته نتیجة المعلوم اعلموا یا اخوانی اولاً ان کلام الی هذه الطريقة الالهیة السیفر
 المحمدیة المرضیة لتاویل له عندهم اصلاً ولا تحریف له عن معانی مفروضة و ذکر بآیه بل کلامهم کما هو علی
 مقتضی معانیة فی اللغة التي تکلموا بها ان کان کلامهم عربیاً او عجمیاً بل لا یجوز عندهم تاویل کلامهم الی
 غیر معانیة اصلاً فلا یتحتاج الامر الی ان یقال فی کلامهم انه مؤمل او محمول علی المعانی المستترة اذ لا یؤمل
 کلام غیر المعصوم او غیر ذلك و من قال ان کلامهم منبئی علی اصلاً بهم و اذ ان لهم مصلاً حاشا مثل اصطلاح
 غیرهم من علماء الرسوم فی الكلمات والالفاظ كما اصطلاح النجاة فی الاسم و الفعل و الحوت مثلاً
 یریدون بر معانی غیر المعانی اللغویة لانه الالفاظ و کما اصطلاح البیانین فی السند و المسند الیه مثلاً
 یریدون بذلك غیر المعنی اللغوی فهو منطقی فی معرفة کلامهم و اما کلامهم کلمة منبئی عندهم علی ادراک لهم خصوص
 بهم فی معرفة الاشیاء المحسوسة و الاشیاء المعنویة لایضا کما فی ذلك الادراک المخصوص بهم غیرهم من
 جمیع علماء الاسلام و غیر الاسلام من اقبیة الادیان و المذهب کما و اذ الادراک المخصوص بهم الی ههنا
 یعنی عندهم الفتح الالهی فی الوجود الالهیة الوجودیة الوجودیة النشأ الیه لعلیه تعالی ما یفتح الله للناس
 من رحمة فلا یسک لها و ایتسک فلا یرسل له من بعده و لا یصلون الی هذا الادراک المخصوص بالانقوی

هذا کلام النجی بر علیہ السلام کان من کلام المعصومین و لا یجوز ان ینسبوا الیه من غیره و لا یجوز ان ینسبوا الیه من غیره و لا یجوز ان ینسبوا الیه من غیره و لا یجوز ان ینسبوا الیه من غیره

في القلوب المتقوية في الظواهر وبذلك لا يخرج محسوس فان جميع اهل الاديان من المسلمين وغيرهم
 لهم تقوى على جميع في اديانهم المختلفة للفراس منهم لكن تلك التقوى ليست هي تقوى القلوب المتقوية
 تقوى الظواهر فلا يخرج ذلك الادراك المخصوص بالكلية هذه الطريقة اصلا اما غير اهل الاسلام فانما في قلوبهم
 الشرك والكفر فخرجت تقوى الظواهر على جميع باطله كالزبد العصب والتوكل والصدقة ونحو ذلك واما اهل الاسلام
 فان الايمان في قلوبهم لكن لم يكن بمتيقنا وشعبه شغلهم حب الدنيا فاستولت الغفلة عليهم والغرور وجميع
 اهل الايمان المذكورون كلهم مسلمون وغيرهم متفقون على ادراك واحد للمحسوسات والمفعولات لا يختلفون
 فيه اصلا خيرا لادراك الذي عند اهل هذه الطريقة المذكورة قسري اهل الاديان كلهم يردون على بعض بعضا
 ويكفرون بعضهم بعضا باعتبار اشتراكهم في الادراك الواحد للمحسوسات والمفعولات بسبب اعتبارات مختلفة
 في درجة تلك المحسوسات والمفعولات واهل هذه الطريقة المذكورة ينظرون اليهم ويرفون باهم فيه من غفلة
 والوهم والغفلة من معرفة الاشياء المحسوسات والمفعولات ولا يردون فيهم الاستعداد لزال ذلك الوهم
 وتلك الغفلة عنهم الامموتة الله تعالى والفتح المذكور ولا شك ان معرفة المحسوسات والمفعولات جميعا هي الاصل
 في معرفة الله تعالى المعرفة الصحيحة الواردة في شريعة محمدية فان الله تعالى انما يعرفه العارفون بمعرفة
 مخلوقاته وهي جميع المحسوسات والمفعولات فاذا لم تعرف مخلوقاته لا يعرف هو اصلا ولهذا صدر طمأنينة الكلام فيهم
 بمسائل الجسم والعرض وتركيب الجسم من الجوز الذي لا يتجزى وذكر الظرافة السيولى والصورة ونحو ذلك وكل
 ما يبيد من المتصور في معرفة الاشياء فانه رد في الحديث ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم اخرج جوة اسرائيل
 اول ليلة الكوفة واشى ثلاث نيام بعد بلوغه اربعين سنة من عمره ثم نزل عليه جبريل بانقران عشرتين سنة
 عشرتين بكية وعشرين سنة في المدينة فويلم اسرائيل في الشئ لم يكن يعلمنا بانه يقسم الى جسم وعرض فالى جولى
 وصورة ونحو ذلك من مباحث علم الكلام ولو كان مورد عنه صلى الله عليه وسلم ذكر ذلك وبيان ارشاد الله
 فاذا قلت لي من اين هذا الادراك المخصوص الذي يخص به اهل هذه الطريقة وكيف معرفتهم بمخلوقات الله
 تعالى المحسوسات والمفعولات التي عرفها بهم سبحانه تعالى اقول لك قد كلفني بما لا اقدر عليه الا بكلام
 لا بايصال ذلك اليك بحيث ترى انت ذلك كما الى الماء الامموتة الله تعالى لك فان اردت بيان بالبيان
 فانهم مني هذه الاشياء وهي ان الجميع متفقون ان الله تعالى موجود وصدق قبل وجود العالم كلها المحسوسات
 منها والمفعولات ووجوده هو الحق القديم الازلي الابدى المنفرد من مشابته كل محسوس وكل مقول اذ لا
 وابداهم انه تعالى موجود بالصفات العلية وسمى بالاسماء المحسوسة فاقفقت صفاته وسماته في الازل
 ان نظرية المخلوقات التي هي مفصلة في علم القديم والمفعولات كلها المحسوسات والمفعولات متفرقات

على غير مثال سابق ولا وجود لها في نفسها أصلاً بل هي معلومة في علم القديم مفصلة في العلم على حسب هذا
 الحرفيب الظاهر وهو تعالى متوجه بها عليها وهو كلامه القديم الذي ليس بحدوث ولا حدوث فسمى آياته بهذا
 الاسم بارزها من قوله سبحانه كل شيء بالكلية لا وجهه أي الآفاته كما قالوا وقوله سبحانه إنما توأمت من رحمته
 ذاته وقوله سبحانه كل من عليها فإن يبعثي وجبريك ذو الجلال والإكرام وقوله صلى الله عليه وآله وسلم كان الله
 ولا شيء معه وهو الآن على ما عليه كان فجميع العوالم المحسوسات والمعتولات معلومة الله تعالى أولاً في علم القديم
 متوجه بها الظاهر بالكلية القديم كما قال سبحانه إنما أمرنا أن نضرب له آياتنا أن يقول له من فيكون فقوله سبحانه
 هو القول الحق وادع هو الأمر الحق والعوالم كلها المحسوسات والمعتولات في نفسها بالكلية من قوله تعالى لنبيه
 صلى الله عليه وآله وسلم العارف به المدرك هذا الإدراك المخصوص بهذه الطائفة لأنه ما بهم ومتوجه بهم عليه المصلحة
 السلام قل جاءواكم أي ظهر لي ولبين عندى وفي حق الباطل أي أنكشف لي بطلان الباطل الذي
 لكل محسوس وكل معتول أن الباطل المذكور كان زهوقاً من قبل أن ينكشف لي أنه زاهق وقيل
 صلى الله عليه وآله وسلم فبادر عنه في الحديث الصحيح أصديق كلمة قالها لا تعرفه ليس في الكلام شيء
 ما خلا الله باطلًا وإذا نفرد لك هذا الكلام وتيقنت بأنه حق الحق عليك بل لقد ان تجده كما نفرد لك
 ونمرك على طبق ما ذكره نيك صلى الله عليه وآله وسلم فادركته هذه الطائفة المذكورة ببركة متابعتهم صلى الله
 عليه وسلم في تقوية القلوب التوبة لتقوى الظواهر كما ذكرنا لأنهم أنك تقدر على إدراك ذلك وهذا تكليف
 محمد بك نفسك أنك تقدر أن تفهم كلام أهل هذه الأدراك المخصوص بل كيف تحذرك نفسك أنك
 تعرض عليهم فهمك في معاني كلامهم المبررة من كلامهم على مقتضى أدراكك الوهمي وغفلتكم التي هي
 مما يك من يك ما لا اعتداه منكم وإفتراده وجراً على خاصية عباد الله المكرمين كما خاطب صلى الله عليه
 وآله وسلم عامة الصحابة بقوله كما أخرج البيهقي في الجامع المصنف للفقهاء ما علم حكمكم قليلاً وليكنتم كثيرين
 على ففكر في عدم إدراكهم هذا الإدراك المخصوص لجميع المحسوسات والمعتولات وليس ذلك الإدراك المخصوص له
 صلى الله عليه وآله وسلم وحده بل للخاص من كبار الصحابة أيضاً كما في كبار الصديقين وعلى ابن أبي طالب وغيرهما
 وذلك باقي اليوم القليلة في أهل القرب من الأولياء والصديقين وقال تعالى في حق من لم يذكر هذا
 الإدراك المخصوص مع التكذيب تراهم يظنون اليك وهم لا يبصرون وقال تعالى صم عمى فهم لا يعقلون
 وقال تعالى بهم قلوب لا يعقلون بها ولهم عيون لا يبصرون بها ولهم آذان لا يسمعون بها مع أنهم يدركون مثل
 أدراك غيرهم من الناس لكن المومن الغافل ليس كالغافل الغافل الذي اني اشرت لك في كلامي هذا
 إلى الأدراك المخصوص بأهل هذه الطائفة المذكورة الذي انفراد به في جميع المحسوسات والمعتولات دون غيرهم

من جميع اهل الديان والمذاهب فان احدى هذه وجدة ودفقة فثبت محال في كلهم التيقن عليه فذهب من غير تاويل ولا
 تحريف واليقين بازعج لا شبهة فيه وان لم نقدر على هذا الادراك فالدسي الفحك به انك تنكر كلامهم
 ولا مثالبهم ولا تدخل في تحريفه ولا تبديله كما قال الفاعل **٥** اذا لم تسطع مشيئة فخذ وجافه الى ما تسطع
 واما ان اتهم على ادراك الوهمي وفعلك المستولية عليك ليس في رسك الا انكار كلامي واما انك على
 ما انت في من الادراك فقيش حيوانا وموت حيوانا ولا دخل لك من النور المحمدي سوى الفاعل والعتل والتد على
 ما نقول وكيل انتهى قال الامام الغزالي في التفريق بين الاسلام والزندقة ان حقيقته الكفر والايان وحدهما
 والحق والضللال وشربهما لا يتجلى للقلوب المدسة بطلب الجواهر والال وحدهما بل انما يكشف ذلك لقلوب
 ظهرت عن اوصاف الدنيا اولها ثم صقلت بالريافة الكمالية ثانيا ثم نورت بالذكر الصافي ثالثا ثم غربت بالفكر
 المصاب رابعا ثم زينت بملائمة حدود الشرع خامسا ثم فاض عليها النور من مشكاة النبوة وصالت كانهما
 امرأة مجلوة وصار مصلح الايمان في زجاجة قلبه مشرق الانوار يكاد زيتها يضيء ولو لم تمسسه نار والى تجلى اسرار
 الملكوت لغوهم اليهم هو اجم من سلاطينهم وقيتهم در ايههم ودنايتهم وشرفهم رفوفهم وآراءهم واهمهم عبادهم
 خدمهم غنياتهم وذكرهم وسواهم وذكرهم سبائهم لعل لما يغنيهم ختمهم فبولار من ابن تيمية عليهم ظلمة الكفر من
 ضيار الايمان اباهايم ابي لم يغفر عوا القلوب عن كدورات الدنيا بقولها ايم كمال علي واما ايضا هم
 في العلم الزالة النجاسة لظلال الزعفران ومناهاهميات هذا المطلب نفس واغرس ان يدرك بالشيء فينال
 بالهوية فاشغل بانت بشانك لا تغض فيهم بقية زمانك فاعرض عن من تولى عن ذكرنا ولم تزد الا الحيوة الدنيا
 ذلك ينهم من العلم ان ربك هو علم من شئ من سبيل وهو علم من استدعى انتهى فاعجب كل العجب انه قال
 سيد البرزخي ان سلطان العادل اوردك زيب امر باسماية اولاد الشيخ احمد حجة الله عليه مرديا الحققة
 لهم وهو لا بدت ان العبيد خرقه الخلافة العروة الوثقى خواجه محمد معصوم صاحب الكنايب المشهورة فلما كان السلطان
 بمرمعة الشيخ الجود مع كعبت من اولاده او مرمرية فان هذا الابن ان مرمرع دانفرا وفتح لما عرفت هذا فالتان
 علي في ردك ان سيد البرزخي رتب في رساله اول خمس مقدمات معجبة في نفسها فكأنه المسلمين لا ريب
 فيها وثبت عليها خدشات وخدشات مع انها مشقة من خدشات لا يبي على واحد منها في نفس الامر على كلها مشقة
 على زعم الفاسد وفهم الكاسية فالمقدمة الاولى منها ان النبي صلى الله عليه وسلم انفصل الكائنات
 واشرف المخلوقات وكرم المخلوق على الله تعالى من الجن والانس والملائكة فضلا عن المهاديات وقد كمل
 الاجماع على ذلك غير واحد من الحفاظ والمقدمه الثانية ان نبيا صلى الله عليه وآله وسلم باب الله
 الاعظم لا يصل الى الله تعالى احد الا بواسطة سواه كان تقدمه في انفسه واما خروجه والمقدمه الثالثة

ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم لم يخرج من الدنيا الا قد اكمل واستوفى الكمال الممكن في حق البشر وادله
 بين يديه من وجوه الكمال الممكن حصوله له الا وقد تصف به في حياته صلى الله عليه وآله وسلم والمقدمة الرابعة
 ان الانبياء وكلهم لا قبل ارجاءهم ولا عسنى وانهم احيا في قبورهم وانهم يعبدون الله تعالى في البرزخ
 ولا تقطع اعمالهم به البرزخ وان صورة نبي البشرية لا يتخذه من ان نبينا صلى الله عليه وآله وسلم باق على رسالته
 وتصفت به الى يوم القيامة قال الله تعالى في حق الشهداء ولا تحسبن الذين قتلوا في سبيل الله امواتا بل حيا
 عند ربهم يزكرون الآية فان كان الشهداء ارجاء برزخ الفراق فما بالكم بالانبياء الذين هم فوق الشهداء برزخا
 وموت والمقدمة الخامسة ان هذه الامة افضل الامم من قولنا في كنتم خير امية اخرجت للناس وان
 افضل هذه الامة الصحابة رضوان الله تعالى عليهم انا اكشف المجنات من وجوه الابرار اذ تمت كما بازال عطية
 للوهاب واقول بعض اولي الالساب والله الموفق للصواب الى المرجع والباب المقالة الاولى فيما نباه
 على المقدمة الاولى قال فنبى على المقدمة الاولى بطلان قوله تفضل الكعبة على النبي صلى الله عليه
 وآله وسلم لانها خلق من المخلوقات بل جزء من الارض وهي جزء من الدنيا التي خلقت لاجله صلى الله عليه
 وسلم وقد مر انه صلى الله عليه وسلم افضل المخلوقات واكرمها وقد دلت الاحاديث الصحيحة الصريحة الكثيرة
 على بطلان هذا القول بل نقول مطلقا ان المؤمن افضل من الكعبة والاحاديث دلت بنصوصها على
 اكرمية المؤمن وفضلته على الكعبة فضلا عن سبب المؤمنين في الدنيا والآخرة وان موضع قبره صلى الله
 عليه وآله وسلم الذي ضم اعضائه الشريفة افضل بقلع الارض من الكعبة والبقرة انما تشرف به صلى الله
 عليه وسلم فكيف يكون الكعبة افضل منه اقول بانه لا اعتراض ليس على المقدمة الاولى ولا على كلام
 المجدوح بل على فهم الغرض المعوي من فن التصوف وذاق اهل الصلاح كل تنهض البارزى بغیر صلاح
 وسوا لا يعرف ان نصرة الحق شرف ونصرة الباطل سرف فاعلم ان المجدوحه الله افضل الكعبة
 على النبي صلى الله عليه وآله وسلم بل لا على احد من المؤمنين وهو بصدد بيان تفوق حقيقة الكعبة والحقيقة
 الاحمدية على الحقيقة المحمدية حسب مذاق المتصوفين وقد نبهنا في موضع عديدة بتفريعات مفيدة قد خفت
 على البرزخى لعدم باعني فن التصوف فاطال الكلام لفقده ان التعريف قد سمعت ثم فليدعي
 على دنيا كانه لم ينع في فانه اقام في البدر والماء وان حقيقة الكعبة الزانية فوق الحقيقة المحمدية على ظهرها
 الصلوة والسلام ونتيجة وقد فصل هذا الامر في كتب تبسح دامت من لجلد الاول فكان له الرجوع الى الكعبة
 فنقلت في ردعك انه انما اشار ذلك التوهم من محل لفظ الفوق على معنى الافضل مع انه ليس كذلك فان الفضيلة
 بمعنى كثرة الثواب هو لا يتصوره اني في شرح الواضح ان الملائكة وان كانوا فوق البشر في بعض الامور

لكن لا فضيلة بعينه كقوله المسمى بالربوبية وحمل لفظ الحقيقة على ذات الشيء وخصه ليس عند المتعقبات فان
 حقيقة الشيء عند اسم الله هو مبدء تعين ذلك الشيء وجوده وذلك الشيء كالمثل وانكسار ذلك الاسم والاسم
 واسطة التعريف بين الحقيقة والشيء كذا ان الشان الذاتية واسطة بين ذلك الاسم المقدس وبين
 الذات النسبة على ما اجرت عليه عادة الالهية من تسمية الواسطة ورعاية لها سبب من الغيظ
 والمستفيض قال الشيخ محي الدين بن عربي قدس سره في رساله القدس ان الاكوان ظلال اسماء الالهى و
 الاسماء ظلال مشيرون الذاتية وهذا كجبروت الله تعالى عليه باعبد المظهر لله تعالى مراتب الاول مرتبة
 الالهيون وهو مرتبة الذات المحبت وقد وصفوه في كتابه عليه هذه الاسماء الالهية الذاتية والاصدية المطلقة
 واحدة بصرف العالم الالهوت وانك لا تزل ونفارة الخفاء ويطون الجبروت وقيس الهويه والثاني
 مرتبة اثنين الوجودى وكسى والثالث مرتبة الحيوة والرابع مرتبة العلم الجلى وهى مرتبة الوحدة والثان
 انفسى وهى الوجودية والاعيان الثابتة وهى مرتبة الاسماء عند القوم وعالم الجبروت والحقيقة المحمدية عند
 عبارة عن الاسم العلمى وعنده مرتبة الاسماء ومرتبة الوحدة والعلم الجلى ايضا وهذه المراتب كلها قديمة كذا في القديم
 بعضها على بعض بالذات لا بالزمان وللعالم مراتب الاول مرتبة الادراج وهو عالم الامر الملكوت والثاني
 مرتبة عالم المثال والثالث مرتبة عالم الشهادة وهو عالم الخلق والانسوت ومحمد صلى الله عليه وآله وسلم مركب
 من عالم الامر والخلق وكسبه صلى الله عليه وآله وسلم احد باعتبار عالم امره ومحمد باعتبار عالم خلقه واسم الله تعالى
 الذى هو مركب من عالم امره وهو مظهر ليقال له الحقيقة الاحمدية وهى العبة بحقيقة الكعبة واسم الله تعالى الذى هو مركب
 عالم خلقه يقال له الحقيقة المحمدية والامر بالحقيقة المحمدية التى فوقها حقيقة الكعبة التعيين الاسكانى النورى والحقيقة
 الكعبية التعيين الوجوبى قد افاد في المكنوز الساسع والمائتين من الجمل الاول بالامر بانه يتبين ان حقيقة
 الشخص جبار عن تعين الوجوبى الذى كان التعيين الاسكانى ظل ذلك التعيين الوجوبى وهو اسم من اسماء الله
 كالعلم والقدير وان حقيقة الشخص كما يكون التعيين الوجوبى كذلك يكون التعيين الاسكانى الذى هو مظهر لاهى
 لمحضه واقتطع الحقيقة لانطق على الله تعالى بل على اسم من اسماء الله تعالى الذى هو مبدء تعين ذلك الشيء
 وحقيقة الوجوبية لا يروى عليه ان اسماء الله تعالى توقيفها اذا عرفت مصطلحات فاعرف ان لبنيا صلى الله عليه
 وآله وسلم في الطوارة والويرة كمالا لا تحصى ومقامات الاستغنى فله عليه الصلوة والسلام باعتبارها الوجوبية
 وارشاده لهذه العالم الظلماني اسم مبارك هو محمد صلى الله عليه وآله وسلم تاش من حقيقة واسم الله تعالى بباب
 مرتبة هذا العالم السفلى وهو اسمى بالحقيقة المحمدية وله عليه الصلوة والسلام بالاعتبار بوجوه الرضائي السرى
 بعالم الملكوت النوراني اسم آخر وهو محمد تاش من اسم فشان ابي هو مبدء ومنزل الحقيقة المحمدية بباب

الاسماء الحسنى الربوبية والالهية

مرتبة ذلك العالم العلوي السمي بالحقيقة الاحمدية والعبرة بحقيقة الكعبة الربانية اى منزى الكعبة ومثبت اوله عليه
 الصلوة والسلام ودار بين اثنين للذين هما كالا حجاب الطبيعة عوجا لا تفتح واسر لآل نفعه واليه يشير
 قوله عليه الصلوة والسلام الى مع هذه وقت لا يسنى فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل وبها يلزمى قوله تعالى ان كان
 ما بين يميني اوداني وهو محمد واستر الاصطفاى المحبوتية العرفية وهو مناط الفضل ودار التفوق فثبت
 ان التفوق انما يلى بعض كماله ومرتبة عليه الصلوة والسلام على بعض وان حقيقة الكعبة الربانية بعض من
 حقيقة العالمية وجزء من حقيقة الجامعة انما فظهر انه ليس بنا ذكر تفصيل الكعبة على مناسلة الله عليه وسلم
 كما في البرزخي بل بهت ذكر مسئلة كسفة للتفوق فالاعراض سقطت وظلقت وشقي ان قيل ان فضل الحقيقة
 على الحقيقة لا يوجب فضل الصورة على الصورة يجوز ان يحصل للصورة مع حقيقتها التي هي ربها قرب
 وانصال لم تفسر الصورة الاخرى وهذا انما نحن فيه من ان تخفى لان كمال القرب انما هو بافناء والبقار والروح
 الخمس بالبشر والانس الكمال له مقام معلوم ثم علم ان لفظ الحقيقة المحمدية في عبارات المجد عليه السلام
 يطلق على صان خلقه فتى قوبت بالحقيقة الاحمدية والكعبة الربانية يراد بها ما ذكرناه سابقا وتى ذكرت
 مطلقا تقصد بها الحقيقة الجامعة للحقيقة المحمدية والاحمدية والكعبة الربانية وهي العبرة بحقيقة الحقائق وهي
 الحقيقة التي لا داسطة فيها ومن الذات المقدسة كما ذكره في آخر كتابه قبل وصاله بابايم طيلة ان الحقيقة
 المحمدية فوق جميع الحقائق انتهى قال عودة الوقتي محمد محصور عنه الله في الجبل الثاني من مكاتيبه بما تفر به
 ان حقيقة الكعبة ناشئة من مقام العبودية والسجودية التي هي ذات الله تعالى باعتبار ان من شيواته
 واعتبار من الاعتبارات للذات المروءة من النسب والاعتبارات حاصل ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 مركب من علم الامر وخلق ولما كان محمد و محمد الاول يطلق عليه صلى الله عليه وآله وسلم باعتبار الاول
 والثاني باعتبار الثاني والحقيقة الشذوية الاجالية هي اصطلاح القوم لتعين الاول والحقيقة التفصيلية
 هي لتعين الثاني باصطلاحاتهم فكل لتعين الاول اسماء الله تعالى وظلها عالم امره عليه الصلوة والسلام
 وكل لتعين الثاني عالم امره مع خلقه عليه الصلوة والسلام بجملة خفية عنه روح في اثنين الاول مراتب مشروقات
 وفيه شان الاحمدية والكعبة وشان فوق شان واعلم ان عند المجدوح الصفات الزائدة على الذات
 موجود بوجود زائد وهو رتب جمهور التكلمين في شرح العقائد لمولانا جلال الدواني ولكن هم يخالفون في
 كون الصفات مبنية فاته واخبر ذاته اولاه ولا غيره فذهب للعترة والظلال من الاول وجمهور التكلمين
 الى الثاني والا شعرة الى الثالث انتهى ومقامها دار الصفة العلمية التي هي في مراتب اعلى واثنين اعلى
 الجلي تبيين اول صفة العلم الذي من الصفات الحقيقة الزائدة ولا لتعين الاول لذاته تعالى كما هو عند القوم

لان مصفات عظيم من الذات فالحقيقة المحمدية اى النبي الاسكاتى فزبحا حقيقة الكعبة لاشك فيها وهى الشان
الروحاني في التعريف الاول وتبرجها اليها في المصلوق فتصح قوله في البداية والمعاد بما امر به لان الحقيقة القرآنية وحقيقة الكعبة
الراية فوق الحقيقة المحمدية على منظر الماصولة والسلام انتهى وليس في البداية والمعاد لفظ التفضيل ولا لفظ الافضل
بل لفظ الفرق قال العلامة السامسي المشتق في نتيجة السلم قوله ان حقيقة الكعبة افضل من محمديته صلى الله عليه
والله وسلم وهذا معلوم من حيث هذا اللفظ المذكور عند الادراك الخاص فان حقيقة الكعبة بيت الله الجامع لمجى الاما
والصفات ويشير الى اخباره صلى الله عليه وآله وسلم بان الحجر الاسود بين الله في الارض وبيت الله الجامع
المذكور هو الذات الالهية وهو حقيقة محمديته صلى الله عليه وآله وسلم في غيب النيب والمراد بالحقيقة الخالق البارئ
المصور للكعبة ولحمده صلى الله عليه وآله وسلم ولا شك ان معنى حقيقة شئ ما به شئ هو هو على المعنى الذي عند اهل
الادراك الخاص المذكور لا عند غيرهم من اهل الرسوم الظاهرة والخالق البدي المصور هو الذي بكل شئ هو ذلك الشئ
فان الشئ ليس شئاً بنفسه بل بمخالقة البارئ المصور فاما الخالق البارئ المصور فاما على شئ حان القالة
بارئ المصور الذي له الشئ هو ذلك الشئ فالتحتمى تعالى هو حقيقة الكعبة عند اهل الادراك المعصوم وحقيقة الحق
تعالى لاشك انها افضل من محمديته صلى الله عليه وآله وسلم لانه صلى الله عليه وسلم مخلوق لا انها افضل من حقيقة
محمديته صلى الله عليه وآله وسلم وهو لعل افضل من حقيقة محمديته صلى الله عليه وآله وسلم واما ان يتكلم في الامور
التي تعالى القوم على كل شئ الذي كل شئ مالك فان الاوجه الالات الاحقيقة بل وعلا وتنه وتقدس عن
شابهة كل ما صدر عنه من الاشياء انتهى قال وقد علمت ان السجود لله تعالى من حيث القبلة لفضلهما
على اعداد المؤمنين فضلا عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم ولما رواه في قوله كما ان صورة الكعبة مسجودا لها
للصورة المحمدية كذلك حقيقة الكعبة مسجودا لله حقيقة المحمدية انه يلزم افضلية صورة الكعبة على صورة محمديته
عليه وسلم بين ان حقيقة الكعبة افضل من حقيقة محمديته صلى الله عليه وسلم والمحال ان من المقرب للمعلوم
من الدين انه المعصوم من خلق العالمين ولولا ذلك لما خلق الافلاك قال في الجواب ينبغي ان تعلم ان صورة
الكعبة ليست عبارة عن الحجر والماء او فرض صدها كانت الكعبة كعبة ومسجودا للمخلوق انتهى فكأنه التزم
افضلية صورة الكعبة على الصورة المحمدية فمن هرب من الحجر والماء ان لا يكون فضلها على جسم محمد صلى الله عليه
وسلم وقال في الكتاب الرباني انه الكعبة لسجود اليها المخلوق يست هي المسجود والمطهر ولا استغنى والتجدر ان لانك
لو زالت كانت الكعبة كعبة مكانها وانما الكعبة لها طوره ولا صورة لها وهذا من اعجب العجائب انتهى ولا ينبغي ان
هذا انكار الضرورية من الدين ويلزم ان ابا بريم واصل لم يتينا هذا البيت وان الطواف لم يلزم به وان لا
كفر بائنه وتليجه بالفاذريات ولا يندب ان كبرى الى غير ذلك من المفاسد ثم ان هذا ليس بجواب الكعبة

ان الله تعالى يريد تاييدى فكرت الله على ذلك وذل جزعى الذى كنت اجد هوى والله فيما تحيل الى قد ارفعت
 عن الارض لقواعد مشفرة الا ذبال كما يثمر الانسان اذا اراد ان يثيب من مكانه يجمع عليه ثيابه كذا خيلت
 الى قد جمعت ستور القشب على هوى فى صورة جارية لم ار صورة احسن منها ولا تحيل احسن منها فارتجلت ابيتا
 فى الحال اغلبها بها ومنتزعا من ذلك الجرح الذى عاينته منها فمزلت اشئى عليها فى تلك اللبسات هوى
 يتسع وتنزل لقواعد على مكانها ونظير السروى باسمعها الى ان عادت الى حالها كما كانت ودفنى به وشار
 الى بالطواف فرميت بغنى على السجود ومانى مفصل الادب يضطرب من قوة الحال الى ان سرى عنى و
 صاحبها وادومتها شهادة التوحيد عند تقبيل الحجر فوجبت الشهادة عند تقبيلها وانا انظر اليها بعينى فى صورة
 سلك وانفتح فى الحجر الاسود مثل الطاق من نظرت الى قعر طول الحجر فرائية نحو ذراع فالت عنه بعد
 ذلك من راما من الجادى بن حن انترق البيت فعمل بالقصة واصلح شانه فقال لي رايته كما ذكرت فى طحل
 ذراع الانسان ورايت الشهادة قد صارت مثل الكرة ومنتقرت فى قعر الحجر فطبق الحجر عليها والله ذلك
 الطاق وانا انظر اليه فقالت لي هذه امانة عندي ارفعها لك الى يوم القيمة ففكرت الكعبة على ذلك ومن
 ذلك وقع صلح بينى وبينها فطابتها بنلك الراسل السبع فزادت لي فرحا وابتهجا حتى جاتنى بشري
 على لسان رجل صالح قال لي رايت البارحة فى النوم الكعبة هوى تقول سبحان الله فى هذا الحرم من
 الطوف بنى الافلاک وسمكت لي باسك وداودى ابن انت من الناس فخر فبنت لي فى النوم وانت طاعت
 بها وحدثك قال الراوى فقالت لي انظر اليه لم ترى طائفا آخر فقلت لا والله ولا اراه انا ففكرت الله
 على هذه البشري من مثل ذلك الرجل فنذكرت قول رسول الله عليه وآله وسلم فى الردى بالصالحه انه يراه
 الرجل للسلم او ترى له استبه فقد ظهر الآن ان الكعبة ليست عبارة عن الجود والمدد والجدران والسمف فقط
 بل هى غير كما بينت فطل القول بان الكعبة منحصرة فى الظن والحدود والمدد والحدود والسمف فلو كانت الكعبة
 السمف والجدران واليمن والاجر والاحجار واليهته المنصومة العارضة بالبنار بتركيب السمف والجدران فيلزم
 محذورات اولها انه على التقدير يلزم انه لو اهدمت الكعبة والعيادة بانه وارتفعت لا تجوز المسجدة
 الى الغضار وليس لك وثمانيتها لا تجوز البنار وتبديل صورته بل يحرم لانه بالتغير تغير الكعبة مع انها
 قد بنيت الكعبة كرات ومرات كما ثبت بدلالة التاريخ وثما كشها على هذا التقدير لا تجوز كاهلوه فى قعر البر
 وعلى شاطئ الجبال ولا تلال المرتفعة بل على سطح الكعبة لانه لا يجاوى الكعبة على هذه التقادير وما قيل
 انه يلزم ان ابراهيم وسميل لم يبنيا هذا البيت وان الطواف لم يلزم به وانه لا يفي بامانة وتلجج القاذورات
 ولا يندب ان يبنى على غير ما فاس فانه كيف يلزم من كون الكعبة الغضار هذه المحذورات فحسبته بيان

وجه اللزوم فان كان البيت في خبر من ذلك الفضاء العبر الكعبة اجزى عليه الاحكام المذكورة فانه لا ريب ان
 البيت واقع في ذلك الفضاء فينطبق ويل ويجزى عليه حكم الكعبة بهذا الاعتبار ولكن في حقيقة الكعبة سجود الالهيا
 كما سألنا والكعبة ليست هي البيت بل البيت على اطلاق البيت على الكعبة فالتعبير لا يخفى على الشرارة والبيت الحرام المبنى
 من الحجر والطين والركب من الحجر والطين والسقف واقع في الفضاء العبر الكعبة لهذا يجوز اطلاق احدهما على الآخر ويجزى احكام
 الكعبة على البيت فلا يلزم منه الاتحاد في المفهوم ونظيره المعاصات الموجودة في ابرياء فان العامة في العادرات
 كقوله ان كلام الله تعالى حقيقة والذات هو الكلام النسخي القديم القبلية لثمة وعرفا يصطنع الى نحو ما في الارض
 السابقة الى السلاسل السابقة مما يجازى البيت فالتعبير لثمة والذات انهم من الكعبة لكن بحسب العرف كانت بينها
 المسلمات قال العيني في شرح الهداية وفي التفسير الكعبة قبلة من في المسجد الحرام والمسجد قبله من مكة ومكة
 قبله الحرام والحرم قبله العالم وبه قال ملك قبل هذا على التقريب فاما على التحقيق فالكعبة قبلة العالم ولا تجزى
 يثمة بنار الكعبة ولا يثمة الحجر الاسود لان القبلة العرصة الى عنان السما لا البنا لان البنا لو وضع في مكان
 اخر فعملى اليه تجزى والى العرصة تخريه وكذا وصل على ابى قيس بخزان لم يقابل البنا في نتيجة العلوم وقوله
 وانهما اى الكعبة مع كونها من عالم الخلق فليست هي الحجر والطين والسقف والجدران يعني ليست هي ذلك
 فقط كما ان الانسان ليس هو جسم الظاهر فقط بل حقيقة الانسان باطن ذلك ايضا وراوده باعتبار عالم الملكوت
 الا على ومحضرة الرومانية وقوله بل لا صوره لها اى الكعبة يعني في عالم الملكوت لانها الروح الاعظم المخلوق الذي
 هو من امر الله تعالى لطوف بالادواح كلها الناصية فيها وقوله وحقيقها اى الكعبة هو المعنى اى المقصود
 الذي صار مبدرا لثان الاسم العليم والذي صار مبدرا لثان الاسم العليم هو الذات الالهية واما اختصت
 الكعبة بالشارة اليها بان حقيقتهما اى الذات العلية مع ان حقيقة كل شئ كذلك كما ذكرنا لما دروني اشارة
 من الاهتمام بشارتها في استقبالها في الصلوات والطواف بها دون غير من جميع الاشياء وان قال تعالى
 انما اتوا فقم وجهك للدين الاكبر واسمع عليم فللكعبة حينئذ ثلاث اعتبارات الاول من حيث كونها هي التوجه والطين
 والسقف والجدران وثانيه نظر اهل الرسوم وكيفية وجوب الاستقبال في الصلوات وجوب الطواف بها في الحج
 والعمرة وثالثه اخط الاجسام انما في كونها المراد رومانيا شرعية فكلما يامر الله تعالى لا صوره له وثالثه نظر العارفين
 في استظهار الانوار الالهية والاستمداد الرباني وثالثه اخط الادواح الثالث حقيقتهها الصلبة التي تشار عنها
 كلام العارفين المذكورين وهي الحقيقة الآلية والذات الربانية من علمي الاسم العليم كل شئ وهو المراد منها في الاشارة
 المذكورة انتهى قال فان قلت قد مررنا بحقيقة كما في شرح الطحاوى والهداية والبرزخية وغيره ان الكعبة
 هي العرصة والهداية الى عنان السما ودون البنا ولانه متقل وثالثه خلاف ما ذكرتم قلت هذا مع كونه حقائق

أذكره هذا الجبل من ان الكعبة لها ظهور وليس لها صورة ومن ان صورة الكعبة تجزأ عقل عن تخفيفها كما ياتى
 قريباً لان كلام من العرصة والهواير تخفيفها العقل والعرضه لها صورة فهو ايضا خلاف اللغة وفلان مصطلح شرع
 فان الله تعالى يقول جعل الله الكعبة البيت الحرام فصل البيت الحرام علمت بيان الكعبة والاعاديت معترضة بلان لم يكن
 وبسم الله تعالى انما انبأنا بذلك كبره ويجب الكعبة ذوالسوفين من الجنة ويرفع الله الكعبة البيت الحرام الى البيت العتيق
 وجب في الكعبة الى غير ذلك مما يطول ذكره ومن غم عزم من صاحب الغاية بان الكعبة هي البناء المرفوع مأخوذ
 من الارتفاع والتمتد منه الكاعب فكيف يقع الكعبة هي العرصة والصواب ان القبلة هي العرصة كما ذكره
 صاحب المحيط انتهى من البحر الرائق وقد مر لما قال صاحب المحيط المتأخر من كالمطبعي وهذه الشريعة وان فهم
 وغيرهم فغيره بالقبلة دون الكعبة فتعبر اولئك محمول على أنهم يجوزون من القبلة بالكعبة وهو لا ياتى ان الكعبة
 حقيقة هي البناء اقول اما اولاً فانه ان شئ اذا خلا من مقصوده لم يبق في هذا المقام اعترف البرزخى بالجبل
 والعقل بان مسالك قدامه تخفيه ان الكعبة هي العرصة والهواير فالان يظهر الحق الواضح والصدق اللامح غلم
 بين مجال لمعانة قايح وتجادل غير قايح من البرزخى وكيفية ربح الى قدامه تخفيه ففوز بانه منه
 يا طبع الجبل الى التكملة ما شق على الراى لا شق على الجبل قال فقهاً للحنفية والمالكية ان الكعبة لغير
 عندنا هي البقعة المحدودة الكى السمار ودون البناء والبناء ربح وعلاوة لعرصة القبلة حتى لو وضع هذا البناء
 في موضع آخر لا يجوز تسميته ولو اهدم البناء والعباد بانه كانت الكعبة باقية بدليل ان الانبياء والاولياء استقبلوا
 وطافوا بهذه البقعة بعد الطوفان مدة الفين واربعمائة سنة ولم يكن هناك بناء وعندنا حقيقة كذلك
 الا ان حق من يصلى في الكعبة او على سطحها فانه فرض عليه ان يستقبل الى البناء اقله قدر ثلثي اذرع حتى يصلى
 داخل الكعبة موجه الى الباب المفتوح لا يجوز عندهم الا ان كانت البنية مرفعة قدر شبر او زيادة بدليل ان النبى
 عليه الصلوة والسلام صلى داخل البيت موجه الى الباب وامر برفه اليه ولو لان الكعبة بناؤه راسخ لما
 امر برفه الى الباب وقال بعضهم قبلة الداخل البناء وقبلة الخارج ليعضا البناء فاذا لم يكن البناء ولا ان خص
 القبلة الى البقعة ضرورة والقبلة اسم للبقعة والعرصة قالوا هو الصواب كما هو في الجواز سنة واما ثانياً
 واثني قد ذكرت اصطلاح المجدد رحمه الله عليه فذكر الخلاف كرات ومرات لا طائل تحته ومن ياتى في اصطلاح
 يوف ان حقيقة الكعبة شئ لا يجوز العقل عن تخفيفها واثني حقيقة الكعبة والعرصة والهواير البيت الحرام الموجود
 في النيان الواقع في فضاء الكعبة فقال عز من قائل جعل الله الكعبة البيت الحرام وان كان الكعبة هي
 البيت الحرام حقيقة فانه متمم فكيف يتعلق بجعل مبنيا اذا جعل ليعضى نسبة الامكان للجعل كالجعل اليه
 لشي لا ينفك عن ذاته فجعل الذات من ذلك الشئ بالغير لا ترى ان النسبة بين الذات والذات هي

لأنه لا يجوز أن يكون البناء هو الكعبة بل هو البيت الحرام والقبلة هي البقعة المحدودة الكى السمار ودون البناء والبناء ربح وعلاوة لعرصة القبلة حتى لو وضع هذا البناء في موضع آخر لا يجوز تسميته ولو اهدم البناء والعباد بانه كانت الكعبة باقية بدليل ان الانبياء والاولياء استقبلوا وطافوا بهذه البقعة بعد الطوفان مدة الفين واربعمائة سنة ولم يكن هناك بناء وعندنا حقيقة كذلك الا ان حق من يصلى في الكعبة او على سطحها فانه فرض عليه ان يستقبل الى البناء اقله قدر ثلثي اذرع حتى يصلى داخل الكعبة موجه الى الباب المفتوح لا يجوز عندهم الا ان كانت البنية مرفعة قدر شبر او زيادة بدليل ان النبى عليه الصلوة والسلام صلى داخل البيت موجه الى الباب وامر برفه اليه ولو لان الكعبة بناؤه راسخ لما امر برفه الى الباب وقال بعضهم قبلة الداخل البناء وقبلة الخارج ليعضا البناء فاذا لم يكن البناء ولا ان خص القبلة الى البقعة ضرورة والقبلة اسم للبقعة والعرصة قالوا هو الصواب كما هو في الجواز سنة واما ثانياً واثني قد ذكرت اصطلاح المجدد رحمه الله عليه فذكر الخلاف كرات ومرات لا طائل تحته ومن ياتى في اصطلاح يوف ان حقيقة الكعبة شئ لا يجوز العقل عن تخفيفها واثني حقيقة الكعبة والعرصة والهواير البيت الحرام الموجود في النيان الواقع في فضاء الكعبة فقال عز من قائل جعل الله الكعبة البيت الحرام وان كان الكعبة هي البيت الحرام حقيقة فانه متمم فكيف يتعلق بجعل مبنيا اذا جعل ليعضى نسبة الامكان للجعل كالجعل اليه لشي لا ينفك عن ذاته فجعل الذات من ذلك الشئ بالغير لا ترى ان النسبة بين الذات والذات هي

الكلام المنجى برعايات البرزخي

المضروبة والوجوب فكيف تجوز العقل كون احد هما محبولا ولا تفر محبولا اليه فجعل الكعبة محبولا البيت المحراب
فان جعل للذات محبولا منها فان جعل لا يتخلل بين الشيء لنفسه والاما ان كانت انان الامر ببناء الكعبة
لا يدل على انها ليست الكعبة بفضاء فان الكعبة لخلق في العرف على البيت الواقع في الفضاء ايضا كما
انها هي العروة والفضاء حقيقة واما العباد فان الكعبة لم يسمها سميت بها وان ساء بها سميت لا ارتفاع
والمخوذة منه فلا يلزم منه ان لا يكون هي العروة ولا يلزم منها ان لا يزال الارتفاع والعبادة منه بل قد لا يكون الكعبة
على الارض ولا يصح الصلوة الى العروة وهذا بل مع ان ارتفاع الفضل في الخارج من تحت الشئ الى العرش
غير ما علم من ارتفاع البيت واما خاصا فبان نسبة الطهي ومصدر الشريعة ودين الهام وغيرهم بالقبلة ليس على
ما فيه البرزخي بل لانها لما كانت الكعبة جهة العبادة عبرة بالقبلة والكعبة قبلته بهذه الجهة فاطمأن كل من كمال الوضع
والبيان ودمر على طبعات اهل العدول وهو يرد على الباع وكثير الاطلاع قال ثم قال بل صورة الكعبة
مع انبساط عالم الخلق هي في كون الحقائق الامرية ومجوزة لخلق عن تشخيصها الى ان قال نعم ان لم تكن
لكم لم تكن مستحقة لان تكون مسجودا اليها لفضل الموجودات انتهى ولا شك ان السجود اليها البيت وماك استهيا
من الهباء او جهة او صوب المقصد كما رد كل من عالم الخلق فما معنى كونها في كون الحقائق الامرية وعجوبة
ميجوز لخلق عن تشخيصها فان اشار الى ما ذهب اليه من انها صورة التبين لادل فذلك يستلزم الغاية بصورة
البنائية وهو يدوم للشرع وذو باب الى مذيب الباطنة والعبادة بانه يستلزم ايضا كون الكعبة على الصورة
المستلزمة لجامعتها وقد اقرت بانه لا جامعية الا للانسان الكمال وهو الكلام الحق فلا يكون غيره محلوفا
على الصورة فلا يكون شيئا من الكائنات غير الانسان الكمال مظهر للقيس لادل فلا يكون حقيقة الكعبة
مسجودة للحقيقة المحمدية من حيث الاعداد والاستعداد واما من حيث اليهودية وامر الله تعالى فيه لك فلا يستلزم ذلك
ايضا ولم يقع الامر الا بالسجود الى صورة البيت لادل حقيقة وقد صلى النبي صلى الله عليه وسلم ست عشرة
شهرا نحو بيت المقدس وصلى في نافذة السفر الى حيث توجهت به راحته واحال انه ليس لبيت المقدس لادل
توجه اليه من اجزاء الارض فضيلة على الصورة المحمدية قطعا وبالالتحاق بالسجودية اليها ولو استأنيت الاثنية
لا تلتزم جاسية المستلزمة لكون المتوجه اليها مستحقة للعلامة على الصورة واللازم باطل فالملزم
مثله اقول هذا الكلام كله من قبيل بناء الفاسد على الفاسد فان بناء على عدمه فممن حقيقة الكعبة
وقدم معنا المصطلح عند المجدد رحمه الله فتذكر العجب ان المجدد مع ترككم في حقيقة الكعبة المصطلح والبرزخي
يعتبر من الكعبة المدروسة وان بنا من ذاك فالاعراض يرد على وجه كلامه لا على المصطلح المجدد ولما
كان كلامه في حقيقة الكعبة فكيف يلزم هم الشريعة والذباب الى مذيب الباطنة ولا يرد عليه فصل الى جهة

بالإنسان وهذا خبر جليل ما ذكرنا قال ثم نقول ما سمي مجده الالف الثاني وهل بقي من مدة هذه الامة الثانية حتى
 يكون مجده ليس قد اجمع العلماء وذكره المحققون في رسالة الكشف ان ما بعد الالف لا يبلغ خمس مائة سنة
 وان القيمة تقوم في اربع مائة وثمانين سنة وقد بينا ذلك في كتابنا الاشاعة في اشرط الساعة اتم بيان وقال بعض
 اتباعه في توجيه هذا القول ذكر الحسين بن معين الدين البيندي ان الصوفية يقولون كل زمان نوبة ظهور سلطنة
 اسم فانما انقضت نوبة الهبة وقد وصل نوبة سلطنة الى اسم آخر وهو الشارعية بقوله كل يوم هو في شأن وان بربا
 عند ربك كالف سنة مائة وثمانون ولهذا بعث اكثر الواعظين على رأس الف سنة من مائة من قبله انتهى بحرفه
 وكان اخذ من قول شيخه ان بعد كل الف تغيير الملل فنقول هذا اثبات لما فهمنا فان انقضاء نوبة سلطنة الاسم
 بطلان حكمه بغير علمه وشعره باق الى يوم القيمة فيدل على عدم انقضاء حكم هذا الاسم الذي هو مظهره وفاداه
 يبطل حكم لم يتجلى الى مجده آخر فان قلت لم لا يجوز ان يكون بطلان حكمه مفردا ولكن ظهر اسم آخر وهو محمد بن انصار الحكم
 شتر كما قال في بعض كتاباته ان شريك محمد صلى الله عليه وسلم في دولته الخاصة يعني حكم النبوة وانه خلق من
 طينة فلما قد ذكرتم ان اكل اسم الف سنة لازمة ولا نقص فلا يجوز المثل كنه في الالف بين الالفين وايضا
 فان بعد مائة الف من لحيته صلى الله عليه وآله وسلم الى زوال الدنيا لم يبق الا اربع مائة وثمانين فلا يكون
 تمام حجة اسم فوجب ان يضم اليه تمام الالف من البرزخ ويلزم ان تكون القيمة لا تقوم على محبة سمي الله
 عليه وآله وسلم من نذر ديات الدين بانه صلى الله عليه وسلم شي اسامة وانها على اسامة تقوم وانه قائم بغير
 لا شئ بعده واذ قلتم ان مقتضى العلم من البيندي وانتم التجديد بعد الالف فقد تركتم الاعتراف بما في كتابه
 اذ التجديد يتعلق بالالف بهذا المعنى هو البطلان نبوة وشرع واحداث الاخرى والا كان كفاه ان ينفي
 مجده المائة الحاوي عشرة اذ تجدد المائة لا يستلزم ذلك فقد قال صلى الله عليه وآله وسلم ان الله تعالى
 بعث في هذه الامة على رأس كل مائة من مجده لها امر ونها فاشارة بقوله هذه الامة وبقوله مجده لها الى ان
 هذا التجديد ليس مبدء الدين ومقوله بخلاف التجديد الالفى فانه البطلان الدين ورفع له فانظر الفرق بين التجدد
 فان قولكم مجده الالف الثاني مع كونه كذا اذ الالف ثان وكونه مخالف للشرع اذ لم يرد به الشرع فيه ايها
 لبطلان شرع صلى الله عليه وآله وسلم وفي ضمن ذلك دعوى بعض الجبال عند العارف بالمعاني على ان
 الاول المذكورة ليست قمر بل شمسية ولا يلزم قولنا فقها بل لا يتوافقان ولو سلم فالنبي صلى الله عليه وسلم
 لم يبعث في رأس الالف السالغ بل بعث في اواخر الالف السادس كما هو مصرح به في الاحاديث وان اول
 البعثة ليس اول الهبة ولا وقت ارتحاله وعلى هذا فالنبي صلى الله عليه وسلم اخذ من الالف قدما يكون
 رأس الالف ليس عند خروج الهبة من الهدي فانه حتى يوصف التجديد وقد ذكرنا في رسالتنا اعارة البرزخ ان شروا

الكلام المنجي برؤايات البرزخي

الشيء ليست موجودة في هذا الرجل ولا يصلح ان يكون مجددا أصلاً وبالجملة فعهذه النوايا كان ينبغي ان يستغل بحجابه
لكن اخرج الامر الى ذكره اقول ههنا بحاث البحث الاول ان علم الساعة من الغيبات التي لا يعرفها الا هو الله
تعالى فالقول بانها تقوم في سنة كذا اشعر غير جاف انه لم يقبل من الشارع قصر ربح بانها تقوم في سنة كذا
والظنونات لا تغيبا بيقين واما قال السيوطي في رسالة الكشف يكذب ما قاله البرزخي في الاشاعة واما بنين بطلان
قول البرزخي ان شاء الله تعالى فاعلم انه قال البرزخي في الاشاعة قال الامام الحافظ ابن حجر عجلال الدين ابن حجر
السيوطي في رسالة السماء بالكشف في مجازة هذه الامة عن الالف الذي دلكت عليه الآثار ان مدة هذه الامة
تزيد على الف سنة ولا تبلغ الزيادة عليها مائة سنة وذلك لانه ورد من طرق ان مدة الدنيا هي من
لكن آدم عليه السلام الى قيام الساعة سبعة آلاف سنة وان النبي صلى الله عليه وسلم بعث في آخر الالف
الساقية قال وودعان الدجال يخرج على رأس مائة سنة وينزل عيسى عليه السلام فيقتله فيكف في
الارض اربعين سنة وان الناس يمشون بعد طلوع الشمس من مغربها مائة وعشرين سنة وان من المؤمنين
اربعين سنة فبذلك سنة لا بد منها فآكل ولا يمكن ان تكون المدة الف وخمس مائة سنة أصلاً ثم ساق
لبسده الاحاديث الدالة على ما ذكره مستوفياً بطرقه اقول الذي فهم مما مر من الاحاديث التي ذكرنا في القسم
الثالث ان المهدي يبعث في الارض اربعين سنة وان عيسى يبعث بعد الدجال اربعين سنة كما رواه الحاكم
في المستدرک عن ابن مسعود رضي الله تعالى عنه ان عيسى ينزل فيقتل الدجال فيميتون اربعين سنة لا يموت
احد ولا يمرض احد ويقول الزلzfنمة ولدايته اذ يولد انا وعمر المائتين بين الزرين لا اكل منه منبلة والحيات
والعقارب لا تؤذي احداً تسبح على البواب الدور وبأخذ الرجل المذ من القمح فينبهه بلا حشر فبقي منه سبع
مائة من الحديث فانه ظاهر في ان الاربعين بعد الدجال وان بعد عيسى يتولى امرهم القحطاني يتولى احدى عشرة من
سنة ولنقص ليعتبرهم الى طلوع الشمس من المغرب عشرين سنة ايضا ان لم يكن اكثر فبذلك مائة وعشرون
سنة ومراراً الدجال يبعث اربعين سنة فان لم يكن سنين فلا أقل من مقدار سنين لان ايامه طولاً
وان بعد طلوع الشمس من مغربها يبعث الناس مائة وعشرون سنة وفي رواية ان الشر بعد النبا عشرين
واماً سنة ومراراً ايضا ان المؤمنين يمتعون بعد طلوع اربعين سنة ثم يشرع فيهم الموت فبذلك ثلث
مائة وعشرون سنة ودفعة بعد الالف قريب من ثمانين فبذلك اربع مائة والى تمام هذه المائتين مائة
مائة وثلثين ودمر عن السيوطي انه لا تبلغ خمس مائة بل اضع بعينهم من قوله تعالى فهل ينظرون الا ان تاتيهم الساعة
بغتة وقوله تعالى ولا تاتيهم الا بغتة وان الساعة تقوم سنة سبع بعد اربع مائة فان صدح حروف بقتية العك
مربع مائة وسبع وستم عند الله تعالى فيعمل خروج المهدي على رأس هذه المائة احتمالاً قوياً بل في الامة

اذ الدجال يخرج في خلافة وهو كما ستر يخرج على الاس المائة ويحمل ان يتاخر المائة الثانية ولا يغربها قطعا واذا
 تاخر فلا بد ان يثبت الله على راس هذه المائة من نبي الامة امر ونهيا كما ورد في حديث مشهور قال الميرزا السيوطي
 في منظومه **س** والشرط في ذلك ان يمضي المائة وهو على حجرة بين الفسحة وياشر بالعلم الى مقامه وغير
 سنة في كتابه **ب** وان يكون في حديث قدوسي **ب** من البيت المصطفى وهو قوسي **ب** ويرجع مثال الثاني
 ما اخرج نعم بن حماد عن محمد بن الحنفية رضي الله عنه قال ويقوم المهدي سنة مائتين واخر عن جعفر الصادق
 قال يقوم المهدي سنة مائتين واخرج ايضا عن ابي قبيل رضي الله عنه قال اجتمع الناس على المهدي سنة
 اربع ومائتين فتبينه وجمع بين الروايات ان كمال ظهوره وذلك ان يكون بعد فتح القسطنطينية وذلك
 يكون سنة مائتين وجمع عليه الناس اجموع سنة اربع ومائتين وذلك بعد فتح الرومية والقاطع وبذا
 لا يتبا في خروج الدجال على راس مائة لانه اما باعتبار اول خروجه بالشرع او ادعائه للخلافة او لان الاربع
 والخمسين بل والعشرين اول المائة بعد من راس المائة عرفا على ذلك فيكون خروج المهدي بسبع او مئتين
 بستائين او ثمانين قبل المائة لا يخرج عن كونه يخرج على راس المائة وكذلك تاخر اخر مدته عن راس المائة
 وهذه كلها مقلوبات وردت باخبار الاحاد بعضها صحيح وبعضها عسانا وبعده ما ضعف مع شواهد وبعضها
 بغير شواهد غاية ما ثبت بالاخبار الصحيحة الصريحة الكثيرة المشبهة التي بلغت التواتر المعنوي وجود الآيات العظيمة
 التي منها بل اولها خروج المهدي وانه ياتي في آخر الزمان من ولد فاطمة بميلار الارض عدلا كما طشت ظلمات
 جورا وانه يقال الروم في الممجة ويقع القسطنطينية ويخرج الدجال في زمنه وينزل عيسى ويصلي خلفه
 ما سوي ذلك كله امور مقلوبة او مشكوك انتبه فيظهر من هذه العبارات ان ما قال السيوطي في الكشف ان
 قيام الساعة لا يتجاوز على الف وخمسائة سنة لا يستقيم لانه كان وفات مسيوطي في سنة ٩٠٠ وقد حاب
 السيوطي من زمانه والآن سنة من الهجرة النبوية على صاحبها الصلوة والتحية فقد شرع في سنة اربع
 مائة بعد الالف وانه علامته من علامات الساعة وان كان يقوم المهدي عليه السلام في سنة مائتين فليس
 عليه السلام وقد شرع في اربع مائة سنة مع انه قيل ان اجتماع الناس على المهدي سنة اربع ومائتين
 فلما ظهر مهدي عليه السلام او وقع الاجتماع واقبل ان كمال ظهوره ويكون بعد فتح القسطنطينية يكون سنة مائتين
 فيجمع عليه الناس اجموع سنة اربع ومائتين كذب الوجود ان فجد الله وقوته ان قسطنطينية تحت حكمه الاسلام
 في هذا الزمان واهل السلطان عبد الحميد خان نصر الله على اعدائه صاحب الافواج القاهرة دار السلطنة الزاهرة
 وعساكر البرية والبحرية سبع مائة الف بل تزيد منها وقوتها تقضي ان لا تغلب عليها اعداء مدة مدية وان
 كان نزول قوته فكلما لم يقضي ان يفي قوته في سنة اربع مائة بل خزيمة لانه لا يشاهد فيه ومن فعل

تعد بكل الاحوال تقوم الساعة بعد العف وسبح مائة واثنا عشر مائة فيكون قيام الساعة بعد مائة الف سنة
 الشافعي ولا لا حكم الكل واخذ حساب بقية بحساب لمجل افروني لا شرعي باه احوال الزمان وامور الساعة فبقية
 لا يدعن بالامور الخبيثة الذميمة التي من شعار الشرار البعث الثاني لما كانت الشريعة العمومية معلومة باقية
 الى يوم القيامة فاقصفت الحكمة الالهية المجد وليتجدوا من الدين ومهارة والحب ان تصوره بمجد والالف الطال النبوة
 فلما كانت محبة والالف مبطل النبوة فيكون محبة المائة ايضا مبطل النبوة ويكون المجد والالف امر كشفها الهاميا
 يتعلق للارباب هذه المعاملة وكل من كان عارفا لعلمانية ومركلا كالمادة لقبيل انار اهل الله تعالى دليور وموارد الفيور
 والبركات في خدائهم وكل من كان جاللا لاهل الهام لا يدرك اسرارهم ولا يقبل اقوالهم ولا يتحصل فيضهم وبركتهم
 قال المجد ورج في المكتوب الرابع من الجلة الثاني بما تعرضه ان يكون على راس كل مائة من محبة فستان من مجرد
 المائة والالف فكل من المائة والالف فرق فكل من المجد من المجد ومن يصل الفيوض والبركات منه المائة
 وان كانوا الاطياب والادنا وانهم فنية امر شفي لا يخالف العرف والشرع اما العرف فبانه فرق بين المائة
 والالف فيكون بين محبة المائة والالف فرقا ويكون محبة والالف اقوى واسمى رتبة ليصل فيوضه الى منتهى
 الالف بخلاف محبة المائة فانه كيفه فيه قوة ليحبه وامر الدين الى منتهى المائة اما الشرع فبان ان كل من يكون
 مجموعيا وقد يكون افراديا فان كان المراد من كل المائة كل افراديا يجوز وجود المجد وكل المائة وان كان المراد
 من الكل كالمجموعيات يراوب الالف لجواز ان يكون مجموع المائة والعشر اثنان والالف بالالف اشبهية والقيمة
 شحيعة لا عبرة فيه ولما كانت الشريعة المحمدية باعتبار حساب الشهود القيمة فالمعتبر هو الحساب القومى لا الشففى
 روى الواقدي كان بين آدم ونوح عليها السلام عشرة قرون والقرن مائة سنة ومن نوح وابراهيم عليها السلام
 عشرة قرن ومن ابراهيم وموسى عشرة قرن قال عبد الوهاب الشعراى في لطائف المنن والافلاخ في البيان
 وجوب التحدث بنعمة الله على الاطلاق ان الدعاء الى طريق الله من الله على اقدم الرسل فلما كان
 كل رسول ياتي بعد فترة ناسخا لشرع من قبله او مويذ له فلهذا لك طائفة الدعاء الى الله تعالى من الاوليا
 وعلى هذا القدم جماعة من اهل عصرنا بحمد الله تعالى اهل الدين واقاموا مسالمة وان لم يسمع لهم كاشيخ سليمان المغيرة
 وسيدى محمد البكرسى وداشيخ نجم الدين الخطي وداشيخ شمس الدين الخليلب الشرنينى وداشيخ زين الجوزى وداشيخ
 نور الدين الطنطنى وداشيخ سراج الدين البخاوانى وداشيخ بدر الدين الشهاوى وداشيخ شمس الدين البرهوشى
 فهو لا من عظمه الذين عن الدين في عصرنا هذا فيهم الخير والبركة والعلم فانه تعالى ينفعا ببركاتهم فلو ان
 الامة كلها اجتمعت عليهم لما عومهم لهدوهم باذن الله تعالى الى الصراط المستقيم لكثرة ما اعطاهم الله تعالى من العلوم
 والاسرار والسياسات فمنى الله تعالى فيهم وفتح في ايمانهم الاسلام وداصلين وداصلاح ما قلنا من الفترات والحاصل

بين كل دواعٍ من الاولياء انما كانت الآئمة المجتهدين حدث بعدهم امواراً وبيعاً وجب على القلوب
 حتى صار الناس كأنهم في فترة بالنسبة الى ما سلف فاقى الله تعالى بالمشايخ المذكورين في رسالة الغفرى
 فاجموا معالم الطريق والظهر واما المدرس فيها كاستري وبعيد والى سليمان الداراني وبنينا بهم رضی الله تعالى
 عنهم من كل العارفين والعلماء العالمين الذين كانوا في عصرهم فلما اتوا وقعت الفترة مرة حتى الى الله تعالى
 بالطبقة الثانية كاشيخ عبدالقادر الجيلاني واشيخ احمد بن الرافعي واشيخ ابى مدين الغفرى واشيخ ابى عبد
 القريشي والى يغري والى النجار واثرا بهم رضی الله تعالى عنهم فلما اتوا حصلت الفترة عظيمة حتى الى الله تعالى
 بالسادرة الشاذلية والرافعية رضی الله تعالى عنهم جميعين واول الطبقة البواحسن بن العباس والو الحسن الحضري
 والو الفتح الواسطي وكان في سلسلة القوم وانقطعت من مصر حتى جاز سیدی يوسف النجفي رحمه الله تعالى فمسلت
 منه الطريق في مصر وقرأ الى عصرنا هذا فكانت الفترة الحاصلة بعد مولاي في الديار المصرية المناسبة بعد موت
 سیدی علي انصاري واشيخ محمد شنادي واشيخ تاج الدين الزكراشيخ الى السعد المجددي واثرا بهم رحمهم الله
 آجيين فاقى الله تعالى بعدهم بالجماعة الذين تده من انهم فاجموا الدين والطريقة بعد موت مولاي محمد قده الذي
 جعلنا منهم يعلم ان الفترة موجودة برتبة من الزمان بعد كل داع الى الله تعالى في تظهير من يظهره الله بعدة هذا تكملة
 وجود الاولياء اصحاب الدوائر الكبرى من القطب والاقطاب والاولاد والابدال والاعين وادس الامر
 اولو خلا الوجود من هؤلاء لحزب الوجود كله دفعة واحدة حتى ان الوقت الذي نفوم فيه القيامة لا يكون فيه
 احد يقول الله نعم انه لما كانت الاصنام تعبد بين فترات الرسل عليهم الصلوة والسلام وترفض
 فيها الشرائع وترتكب فيها المحارم وتجعلون الدمار ويحكمون بالهوى ويتولاهم الشيطان ويزعمون
 مع ذلك انهم ماعبدوا الاصنام الا ليقربوهم الى الله يعني فكذلك الحكم في فترات الاولياء فانها
 متعاقبة لفترات الرسل عليهم الصلوة والسلام بل ربما يقع في فترات الاولياء ما هو قبح من عبادة الاصنام
 فان عباداً ما تقوا قط الا الله وانما قالوا انما عبدتهم الا ليقربونا الى الله يعني على نعمهم اهل فترات الاولياء
 قد تحكم في قابليهم للضلال والفساد وتستوي على خيالهم ولبائهم الحال حتى تمسوا الاحوال في الافعال
 والاقوال وحكموا على المستحيل بالواجب وبالعكس والحق الموجود بالمعصوم والمحدث بالقديم بعضهم اسي
 ان كل شئ في الوجود هو الله وان عمن هذا الوجود والمحدث هي عين الله من العباد والنبات والحيات
 والحجيات والجان والانس والملك والشيطان ويحكمون الخلق بنوعين المخلوق من جنس نفوسهم وبنوع
 ولهم ونسب ومروءة حتى الابليس وهذا كلام لا يرصده اهل الكلام ولا من كان في جهة يكون
 وقد نقلت هذه الامور في زماننا هذا من جملة بالصحة فيعتقدون هذه الامور فيما بينهم ومن اصحابهم

من الصلاة ويكرهون ذلك في الظاهر خوف القتل بل الذي اتوا ان ليس لنفسه لظهور نسب اليه هذا
المعتقد بغير شبهة ولا يمتلي من الله تعالى وان كان هو الذي يمتلي الى نفوسهم ذلك وقد عكبت سيدي على الخوام
لبعض صفات هؤلاء فقال هؤلاء زنا وقتهم نجس الملوثة لانهم لا يرون حسابا ولا عقابا ولا جنة ولا نار ولا طلالا
ولا حراما ولا آخرة ولا بهم دين يرجعون اليه ولا يعتقدون بحجتهون عليه بهم من ان يكرهوا انهم خالفوا المعقولات
والمنقولات والمعاني وسائر الاديان التي جازت بها الرسل عن الله تعالى وانما علم احد من ملوثة الكفار
اعتقدا عقدا هؤلاء فان لم تكن من النصايسة قالت المسيح ابن الله وكفرهم القوم الآخرون ولما نفع من اليهود
قالت الغريز ابن الله وكفرهم القوم الآخرون فلم يجعلوا الوجود ميم الله تعالى وقدما شيع الشيخ الكمال الرازي
الشيخ محي الدين العربي رضي الله تعالى عنه الكلام في الرد على اهل الحلول والالتحاد ومن كلامه رضي الله تعالى
عنه اقال بالاتحاد الا اهل الانبياء وما قال بالحللول الا من دينة معلول وقد بطلنا لقوله رضي الله تعالى عنه
في كتابنا المسماة باليو اقيت والجوهر في بيان عقائد الكا بر وقطعت ذلك من النسخة المقابلة على خط
دون التي دس فيها الاعداء والحدود ما سوا اهل الشيطان الما دسوس لهؤلاء الا عدا بر من العقائد الزائفة
في كتب الشيخ ليرفع فيها من اراد الله اضلاله من جهة التصوف فان الشيخ محي الدين كان من اكابر الاولياء
الراغبين فرمى بادل بهم ليس ان ماني كبتهم ليس دسوسا عليه وانما ذلك كان اعتقاده وكيفيكم في الدليل
اتباع هذا الرجل الخليل فخطبه في عليهم حتى لا يتوقفوا في اعتقاده ما يجدونه في كبتهم من المدسوس ومن كلامه
رضي الله تعالى عنه في الفتوحات المكية من اراد ان لا يضل فلا يرمي ميم ان لا يهرش لغة من يده طرفة
عين ولا يعمد ما عليه الا لله المجتهدون ومقلدوهم ويرفض ما عداه انتهى فانظر ما في في هذا الكلام المشهور بالتوفيق
المسلم محمد الشيخ برياس من سور المعتقد الذي ثبتت به هؤلاء بهجده وكان اخي الشيخ افضل الدين رحمه الله تعالى
يقول كونت حاكما اضرب عنق كل من قال لا يوجد الا الله ونحو ذلك من الالفاظ لانه لم يأت بذلك شريعة
ويعلم الناس بالحقائق ارباب الاذواق والكاشفات والمعارف والتمحيبات وزواجر العاصر والكرامات خرق العادات
علم نقل لنا من احدهم لم يكن كان يعتقد فلو خلافا ما جازت به الرسل بل واقعة واحدة من انما جازت به الرسل
ما وقع لاحد منهم كونه ولا خرق عادة وانما الكرامات لاهل السنة والجماعة والحال في ذلك رحمه الله تعالى في رسالة
فاياك يا اخي ونهاية اهل السبع الا يقصد به انهم الى طرفي الحق وقته يرشدك والمحمدية رب العالمين انتهى
ما في في هذا الكلام فانه ثبت المجددية للالفت ودفن جميع المحدثات الواردة في هذا المقام والشعراني
امام غطرت لغوايح مدائح اسفار الكبار والحققت على كلامه وتجميله وتغنينه وتعليمه كلمة الاختيار فاياك يا اخي
لننا قد البصيرة ووضح الصدق للمذنب النجس واستمال منابر كل تخوير وتغوير وبهم اساس كل خير وكبر

ولقد علم على ذلك قد يروا كل انكار وجود شرط المحذور عن اضائته النبش فبموس وساوس الخناس البرزخي
 يؤسوس في صدور الناس ^س دود لدت تفنيزه جركليب ^ب سبب ذلك الجرد والكلابا ^د وماريت فيها
 النبش الى الآن وظن انها على ديدن تحويرات البرزخي مشحونة بالسبب والبهتان ^س ومن الذي
 يخون الناس سالما ^ب والناس قال بالظنون وقيل ^د اعوذ بالله من جد الحق ^د وحسد المحسوس ^س المعنوس ^س
 حسدوا الفتى اذ لم ينالوا حصيدا فاقوم اعداء له خصوم ^د كيف وان المجذوح عاجز زائر بل مشكوة لولي تعلق مسئله
 بالمساجير فاضار به مصباح الانوار وذات مشكوة العلوم والاسرار وكل عصر يوشع برؤس افضل لول الا قول
 ويشرف شمس العصر على القصر والطلول فبا لمجد ديني الدين وقطع عناق البتة عين وشتان بين المجذوب والنبش
 المشرع العبد وقال ^د واما اذ ذكر في المكتوب التاسع والما بين جوابا عن سوال الذكر فلا جواب فيه ايضا لانه
 كمال ما يحصله ينبغي ان يعلم ان حقيقة كل شيء عبارة عن تعيين الوجوبي لذلك الشيء وهو سمس من الاسماء الالهية
 كالعليم والقدير والمريد ^د والشكوك ذلك الاستسم ^ب ذلك الشخص ومصدره الفيوض الوجودية ^د وتوابعها الى ان قال
 فاذا تم هذا فنقول ان محمدا صلى الله عليه واله وسلم كسب من عالم الخلق والامر والاسم الالهي الذي هو مرتبة
 شال العليم والذي برزني عالم امره هو المعنى الذي ما يرب ^ب ذلك لثان حقيقة الكعبة ايضا ذلك المعنى فاذا
 كانت حقائق الاشياء الاسماء الالهية وحقيقة الكعبة فوق تلك الاسماء كانت مبنوعة بحقائق الاشياء فلم
 ان يكون مسجودة للمحمدية انتهى الغرض منه واما قلنا انه لا جواب فيه وليس فيه لفي فضلية الكعبة على مصورة
 المحمدية بل فيه اثبات بتوابعها للخلق وهو اثبات لا فضيلتها اقول هذا اخر من قلاحة لان البرزخي ما فهم
 عبارة المكتوب وقد غلط في التعريب بالمكذب فاعلم احدني الله تعالى واباك للثبوت في المعطى السوي
 والورد على النبل الروي انه افا والمجذوح في رسالة المبدء والعاوان لومضي الف سنة وبضع سنين
 من رحلة سبب اصلاحي في نانا ^د فخرج في حقيقة المحمدية من مقامها وتجد حقيقة الكعبة لسمي حقيقة حمزة وتصير
 منظره ذات الاحبل سلطانة وتحققان بمساجمات وتخلو المقام السابق عن الحقيقة المحمدية الى ان ينزل على
 عليه سلام لعل بالشرعية المحمدية عليهم الصلاة والسلام فتخرج الحقيقة المحمدية عن مقامها وتسقط مقام
 الحقيقة المحمدية كان خاليا فاعلم ان حقيقة الشخص عبارة عن تعيين الوجوبي الذي تعيين الاسكان في ظل
 ذلك التعيين وهو سمس من اسما الله تعالى بل شأنه كالعليم والقدير ^د الامر بدو الشكوك وامثالها وهو مرتبة ومبدء
 فيوضه الوجودي وتوابعه الوجودي ولذلك الاسم بالنسبة الى فاته تعالى مراتب شتى وهو يطلق عليه في مرتبة
 شان العنفة وفي مرتبة الزمان وشتان بين العنفة والشان عليه ^د فصله المجذوح في موضع كثره والشان
 مجر واعتبارية مبدء وجود اعتباري وفوقه هذا الاعتبارية ايضا لكن القوة البشرية عاجزة عن ضبط المجذوح

تدركني اليه لكن فوقه ليس الا الاستهلاك والاضمحلال وفوق كل ذي علم عليم ههنا الارباب النعيم
 لغيبها ههنا للعائق المسكين ما يتجرع ههنا فضل شئ من اقام اوليا رائد باعتباره ههنا المرتب فهو على
 اتقادة الاستعداد والتقابليات والواصلون الى الاسم قليلون من الاولياء فان اكثرهم وصلون الى
 ثقل من ظلال ذلك الاسم بعد ان عرجوا من المراتب الامكانية باسمه بطريق التلوك واسير التفصيل
 وقد تيسر الوصول الى ذلك الاسم في طريق المجذبة الصرفة ايضا لكنه غير معتبر ولا يعتد به والذين عرجوا من
 ذلك الاسم وقطعوا مرتبة المتقادة قلت او كثرت فهو لا يقل قليل منهم حقيقة شئ كما يطلق على الثمين
 الوجوبي كالمطلوب على الثمين الاسكاني اذا اقيمت هذه المقدمات في روعك فاعلم ان محمد صلى الله عليه وسلم
 في كون كافه الانام مركب من عالم الخلق وعالم الامر وعالم خلقه شان العلم درج عالم امر ومبدئه حقيقة
 المحمدية عبارة عن شان العلم وحقيقة الاحمدية كناية عن مبدئه وهي حقيقة الكعبية فنبوته صلى الله عليه وسلم
 قبل خلق آدم عليه السلام باعتبار الحقيقة الاحمدية قال النبي صلى الله عليه وسلم كنت نبيا وادم بين السار
 والطين ونبوته بشار النصري ليس باعتبار الحقيقة المحمدية بل باعتبار الحقيقة في شأنها المبدئية ولذلك هم
 وكل باعتبار السابق لان في الاول دعوة مخصوص لعالم الامر وترتبة مقصود بالروحانيات في الثاني
 شامل للخلق والامر وترتبة شمل بالاجساد والارواح غايته ما في الباب ان النصارى الغنصرى غالب فيه
 على النصارى الملكى لمناسبة الافادة والاستفادة قال الله تعالى قل انما انا بشر مثلكم يوحى الي فبعذر تحلم
 على الله عليه وسلم غلب عليه جانب الروحانية وافتقار النسبة البشرية فبعدد مراتب سبعة غلبة الروحانية
 وان جانب البشرية لونه وافتقار عالم الخلق بعالم الامر فخرج الحقيقة المحمدية والتحق بالحقيقة الاحمدية والمراد
 منها في هذا المقام الثمين الاسكاني للخلق والامر له صلى الله عليه وآله وسلم لا الثمين الوجوبي الذي الثمين
 الاسكاني في ظل لادان عروج الثمين الوجوبي لا معنى له ولا يعقل اتحاد الثمين الاسكاني في الثمين الوجوبي فظهر
 من هذا التحقيق ان حقيقة الكعبية بعينها حقيقة الاحمدية والحقيقة المحمدية ظل لها فتكون مسجودة للحقيقة المحمدية فافهم
 ما افادني رسالة السيد والمعاد انهي لمخاضا قال البرزخية اه اميس فيه نفى فضيلة الكعبية على الصورة المحمدية
 كنهه بديان او محمول على عدم فهم المعنى المراد والسيد الهادي الى الطريق السداد قال لا يقال ان حال الجواب
 ان مبداء عالم امره متبع عالم خلقه فلا تفصيل للكعبية لا يقال صورة الكعبية هي التي يطوف بها الطائفون
 بمقتضى الامر وهي ليست صورة روح النبي صلى الله عليه وآله وسلم ولا مسجود نحو ابهى الكعبية لارواح النبي
 صلى الله عليه وآله وسلم تكون مبداء روحه متبوعا لصورته عند الوفا لانه الجواب اقول كنهه بديان فانه لا بحث
 في تفصيل الكعبية بل البحث في حقيقة الكعبية وصورة الكعبية التي تطوف بها الطائفون بمقتضى الامر ان لم يكن

روح النبي صلى الله عليه وسلم فلا باس بها بل صورة الكعبة ليست صورة روح النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 في الحقيقة والبرزخ واليهما الكائنات الكعبة لاروح النبي صلى الله عليه وسلم فلا يخرج فيها وما قال احد بهذا
 القول ولا كون مبدر روحه متبوعا لمبدر جسده كما لا دخل له في الجواب لا دخل له في المعنى بل لا معنى له فانه
 ما قال احد ان مبدر روحه متبوع لمبدر جسده فانه التفرقة مضحكة الشكلى قال ثم قال سوال ان قيل الكعبة تطوى
 بالاولياء الله تعالى عن هذه الامة ولهم بركاتهم فاذا كانت حقيقتهما فوق الحقيقة المحمدية فما وجه جواز هذا الجواب
 الحقيقة المحمدية نهاية مقامات نزول محمد من اوج التنزيه والتقدس وحقيقة الكعبة نهاية عروج الكعبة فالدرجة الاولى
 لعروج الحقيقة المحمدية الى التنزيه والتقدس هي حقيقة الكعبة ونهاية عروجاتها الى الطلوع عليها غير محتمل سبحانه تعالى
 ولما كان كمال الاولياء اتم نصيب اتم من عروجها لم يعد ان تسمى الكعبة من بركات هؤلاء الاكابر فاصح الجواب
 من العبارة الاخرى في الرسالة وهي ان كان صورة الكعبة سجدة بصورة الاشياء كذلك حقيقةها مسجدة بحقائق
 الاشياء لما علم من ان الحقيقة الكعبة متبوعة للحقائق انهي الغرض منه وبما صرح من ان المراد بصورة الكعبة صورة
 البيت الحرام المبني بالطين والمجود دليل على ان حقيقة البيت الحقيقة الاحمدية بعينها لان صورة الاحمدية عبارة
 عن عالم الامر من محمد صلى الله عليه وسلم عنده والطواف بالبيت الحرام لاروح النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 واذا روجه ليس هو الطائف كمال الاولياء لا التماس بركاتهم بل الاولياء كنسوة من بركاته صلى الله عليه وسلم
 بل الانبياء كلهم من رسل الله تبارك وتعالى غفران التيمم فلم يحصل من هذا الكلام الجواب عن السؤال اذ ليس فيه
 نفى لتفصيل صورة الكعبة على صورة محمد صلى الله عليه وسلم ولا نفى لتفصيل حقيقتها على حقيقة بل مقضى كون
 حقيقتها متبوعة للحقائق لفضليها بصورة ومعنى ذلك ففي كلامه التهافت والتناقض حيث لا يستقر كلامه على
 معنى واحد في بيان المراد بالحقيقة ولا بصورة فتارة يقول حقيقة الكعبة اسم الله وتارة يقول الحقيقة الاحمدية
 وتارة يقول فوق الحقائق وتارة يقول على عروجاتها او في عروجها الحقيقة المحمدية وتارة يقول بالبرزخ منه
 ان صورة الكعبة هي هذه وتارة يقول شيء في كون الحقائق الامرية وعجوبة بعجز العقل عن شخصها وكل هذا يدل
 على انه ليس في بصيرة في امره اقول كله لغو لاطال تحته فان البرزخية قد ترك العبارة التي افادها المجدد
 التي تدفع الايرواث كما تركوا وانتم سكارى وقالوا لا تقربوا الصلوة فانه افاد على الصلوة ان حقائق الاشياء
 عبارة عن الاسماء الالهية بل سلطانة هي سيادي فيوض وجودهم وتوابعه وحقيقة الكعبة فوقها فتكون
 حقيقة الكعبة متبوعة للحقائق الاشياء نعم ان سائر كمال الاولياء فوق حقيقة الكعبة فيلتمس الكعبة من بركاتهم
 فكل من الاشكال لانه في ذلك وليس فيه اشارة فنعنا عن مصرحة بان المراد من صورة الكعبة صورة البيت
 الحرام المبني بالطين والمجود دليل على ان حقيقة البيت الحقيقة الاحمدية فالدليل الذي ذكر من

فبيل البنية ان فلا تلتفت باعاده وردة وادعى في البهانه بين مراد الحقيقة والصورة فوجب جدانية
 ان قال احدان زيدان ان وعرفان ان وسجرات ان والاف ان يكون كائنا والاف ان يكون صفا
 فالقول بالبهانه يكون معككة البنية فان حقيقة الكعبة هي الحقيقة المحمدية وهي الحقيقة الاسمية وهي ذات الله تعالى
 وهي فوق الخلق وعوجها بها لا تنافي فانها لا يعجز العقل من تشخيصها واقل ان اعلى عوجها بها ان عوجها
 بالحقيقة المحمدية وان صورة الكعبة هي هذه فها ان شاء الله عليه زيادة القول على انقص في العمل قال ثم
 ان تصرح بان حقيقة الكعبة هي اشتمل بعوجها وان كل الانبياء والاخبار يقع لهم العروج فوق حقها فليهم دليل
 على ان الحقيقة المحمدية افضل وعلى ان حقيقة الكعبة ليست هي الاحمدية بعينها ولا صورة الكعبة صورتها ولا يصح
 عوجها فوق حقيقتها كما صرح الانبياء اقول هذا البقر مبني على فقه فانه عروج حقيقة الكعبة والانبياء والاخبار
 لا يستلزم ان الحقيقة المحمدية افضل والان حقيقة الكعبة ليست هي الحقيقة الاحمدية بعينها ولا صورة الكعبة
 صورته بل لا يحصل لقوله ولا صورة الكعبة لصورته اذ قال والا يصح عوجها فوق حقيقة الانبياء لاطال مدة ما بين
 انه قد مر سابقا انه تفاضل شتى بين اقدم الاله باعتبار طي المراتب فلا باس ان سار كل الاول
 فوق حقيقة الكعبة فليست الكعبة من ركا بهم فخال فان فوق حقيقة الكعبة للربانية الصفات الحقيقة
 وفوقها الشئون الذاتية وفوقها الذات بحيث فان وقع العروج على حقيقة الكعبة فكيف يجد الناس الكعبة
 من ركا بهم قال ثم رأينا في الجزء الاول من كتابات ولده الاوسط قد ذكر عن ابيه انه اثبت التبعين
 المحمدي فوق التبعين الوجودي في معنى كائنه ومنع الترتي عنه ونقل عنه اذ ارادوا بتبعين المحمدي التبعين الاول الذي
 ليس فوقه الا الاتبعين وانه لا قدم لاحد في الاتبعين وعد من الحالات الترتي عنه ثم نقل عنه انه قال بعد
 ما عرج به الى حيث قيل سلطان ليس في الدار وانه ظهر له ان هذا المقام مقام حقيقة الكعبة الربانية عرج الى
 ما وراءه حتى وصل الى مقام الصفات الحقيقة الزائدة على الذات وهو فوق مقام الصور العلمية للصفات و
 ودار صور الصفات الكائنة في مرتبة التبعين الوجودي والتبعين المحمدي ثم عرج الى اصول تلك الصفات
 التي هي الشئون الذاتية ثم منها الى الذات بحيث الجود من النسب والاعتبارات انتهى فانتمت بسبب
 مقام حقيقة الكعبة مقام الصفات الحقيقة ثم مقام اصولها ثم الذات بحيث التبعين المحمدي المطلوب للتبعين
 الاول دون مقام حقيقة الكعبة مع انه منع الترتي عنه كما مر فاجاب ولده المذكور عن هذا التناقض بان الترتي
 المنوع الوصول القدي والثبت الوصول بالنظري انتهى ولا يخفى انه لا يحصل منه جواب لانه مصحح
 بان التبعين المحمدي ليس فوق الاتبعين فكيف يصح ان يكون فوقها تبعيات الصفات الحقيقة ثم تبعيات اصولها
 وكل تبعين فهو دون الاتبعين وكيف يصح الوصول اشهدوي ولا يشهد الاتبعين بمثل ولا متبعين

حيث الاتيين فلا وصول لشهودنا هذا ان اراد بقوله النظر المشهودي وان اراد بنظر العقل فهو بمنزلة عن كذا
وان يكن حقيقة الكعبة التي فوق التين المحسبي هي الاتيين وفوق تعينات اصولها وفوقها الذات بحيث لم
يصح ان تكون فوق التين المحسبي الذي هو التين الاول اقول كذا لقولنا ان شخصه فاحسن الكلام كلام صحيح
من سائر فصيح في وجهه صحيح فاعلم ان المراد بالتين المحسبي الحقيقة المحمدية والعروج فوقها لا يمكن الا ان يراه
بالحقيقة فلها دي عبارة عن اجمال حضرة كذا علم صحيح يشبهه الظل بالاصل ولا يخلص عن الظل فالتعريف يكون محالاً
لان فوقه الوجوب كما هو مفصل في المكنوب الثاني والثانية عشر من الجمل الثالث فقل التين المحسبي يكون
فوقه تعينات الصفات الحقيقة والتين المحسبي نفسه ليس فوقه الا الاتيين لا يمكن العروج اليه الا بالوصول النظري
لا القدرتي والمراد بالنظري المشهودي والتين القدرتي لا المشهودي فان رفع التعينات وما قال بعده لقولنا ان
تحتها فانها ان يكن حقيقة الكعبة التي فوق التين المحسبي هي الاتيين وفوق تعينات اصولها وفوقها الذات بحيث لم
نظم لا يصح ان يكون فوق التين الذي هو التين الاول قال عودة الوتق رح فان قيل المحب فرع الوجود وانما
يدون الوجود لا ينصور فكيف يكون المحب اصلاً للوجود قلنا قد سبق ان المحب جل سلطانه موجود بنفسه وصفاته الثمنا
تعاليت موجودة ذات الحق ولا دخل للوجود ولا للوجوب ثم بل الوجود والوجوب من الاعتبار المتتالية
عن تلك الحضرة فاقول اعتباراً ظهر لايجاد العالم المحب ثم الوجود الذي هو مقدمته الايجاد لان تلك المرتبة
المقدسة بدون غيرين الاعتبارين غنائراً ذاتياً عن ايجاد العالم ان الله تعالى عن العالمين وان شئت
نفصيل الكلام في هذا المقام تحقيق المرام على التمام وان تعرف حقيقة مقام الخلقة وحسب والوجود فليكن
بكلام الامام غوث الانام شيخنا وقبلنا جراه الله سبحانه عنا خير الجزاء واعلم ان التين العلوي المحسبي المذكور
سابقاً هو الذي يسمى شيخ وابناء قدس امسارهم بالوحدة والتين الاول بالحقيقة المحمدية ويقولون هو اسم
التعينات وهو مشهود لكل وهو تعالى الذاتي وله مقام التوحيد لا على ومبدأ هو ممتدة الاعتبار وينسب
والاضافات الظاهرة في الوجود والبالغة في حرمة التعقلات والادان والمقول فيه انه وجود مطلق
واحد واجب لا يقولون اطلاق اسم الذات على الحق تعالى لا يصدق الا باعتبار هذا التين ووراءه
مرتبة الاتيين والوجود المطلق فاقول ليت شعري كيف حكموا بكون صفة من صفاته تعينات للذات المعروفة
عن النسب والاضافات بل الاظهار يقال ان هذا التين تعين صفة العلم وظهوره في مرتبة الشاهد
والصفة في الحقيقة غير الموصوف ولا ينبغي ان يقال انه تعين للذات بهذه الصفة لان الذات لا تعين
بالصفة وارباب العقول قالوا في علم شيء بالوجود ان العلوم هو الوجه في النسبة الى ذات الشيء تحقيق المحسبي
وقد تحقق بالقران هذا التين حصته من حصص الوجود التي تميزه فبين في تفصيل الوجود لكنها جميع محض

وهو مسموق بصفة المحوّة والمحوّة مسموق بمرتبتي الوجود الاجمالي والتفصيلي والوجود مسموق بالتحذة والخلطة
مسموقة بالمحب والمحب تعين اول واعتبار سبق فالتعين العلوي المجلي منزل عن التعين الاول بسته
مراتب واما فوقه سبع مراتب واما ينبغي ان يعلم ان ليس معنى التعين عندنا ان الحق عز وجل منزل فصلاً
حجاً او وجوداً بل معنى التعين الصدور لانه يلحق بالذاتية والانساب لسان الانبياء على جميعهم عموداً وعلى خاتمهم
خصوصاً المصلوة والتسليمات والحقائق والبركات قال ثم قال ولده يفهم من بعض عباراته ان حقيقة الكعبة
فوق اعتبار الشيون والصفات وتوهم مما سبق من انه عرج من مقام حقيقة الكعبة الى الصفات الزائدة ثم الى
اصولها ثم الى الذات خلاف ذلك فاجاب عن هذا النقص بان المراد من الصفات والشيون التي تكون
حقيقة الكعبة فوقها هي الصور العلمية للصفات في مرتبة التعين العلوي التي هي دون حقيقة الكعبة فلا ينافي ان
يكون فوقها الصفات الحقيقية ثم قال لاح من هذا البيان السابق ان حقيقة الكعبة الراقية فوق الحقيقة المحمدية
لان الحقيقة المحمدية ثابته من مراتب التعينات حقيقة الكعبة فوق مراتب التعينات انتهى وهذا جواب تناقض
آخر لانه اجاب عن النقص الاول بان حقيقة الكعبة فوقها تعينات الصفات الحقيقية وفوقها تعينات اصولها
وودونها الصور العلمية وجهنا قال حقيقة الكعبة فوق مراتب التعينات ثم انه لا جواب فيه عن النقص الاول
من قوله ليس فوق التعين المجلي الا الاتيين وقوله ان حقيقة الكعبة فوق التعين المجلي اقول هذا بنى على عدم
فهم المعنى المراد لان الصفات التي حقيقة الكعبة فوقها الصور العلمية للصفات التي هي في مرتبة التعين العلوي
فان في اصطلاح القوم مقام الصفات والشيون عبارة عن الصور العلمية لتفصيلية كما انهم يقولون ان اجمال
هذا المرتبة هي مرتبة الذات وتجليتها مجلي الذات والضم المراد من صفات تفصيل مرتبة التعين الوجودي وهو
تعالى موجود بذاته لا بالوجود وكذا الصفات الثمانية موجودة بذاته لا بالوجود بل ليس للوجود الغير في هذا المقام
دخل بالان للوجود والوجود اعتبارات وذاته تعالى غني عن الاعتبار فيكون الصفات فوق حقيقة الكعبة
فلا تناقض وحقيقة الكعبة هي التعين المجلي كما مر فان رفع الاشتباه بخلافه اذا اقيست جلياب الجسدية
فعل ما شئت قال ثم قال ولده فان قيل انه قال في بعض مكاتبه ان حقيقة الكعبة عبارة عن كونها
الذي سلب عنها الكيف ولم يحيد غبار الظلمة والنظور اليه سبيلاً المستحق للسجود والعبادة ولم يزل من فوقه حقيقة
الكعبة على الصفات الحقيقية مطلقاً وهو خلاف ما سبق من ان لغوها ليس الا على الصورة العلمية للصفات
فلما ادلا من المقرر عند القوم ان مرتبة المطلق الذات فوق مراتب التعينات فلماذا عبر عنها بالذات الملبوس
عنها الكيف انتهى وانت تعلم ان هذا انما هو توجيه المطلق للذات الملبوس عنها الكيف على حقيقة الكعبة كونه
فوق مراتب التعينات عنده واما النقص من كونها دون الصفات الحقيقية واصولها ومبين كونها فوق

جميع التعينات فهو باق على ان المناسب انما هو توجية الطلاق للكعبة على الذات لا بالعكس لانه قال للكعبة عبارة عن
واجب الوجود ولم يقل الذات عبارة عن حقيقة الكعبة مع انه من انقض لقوله فيما مر ان حقائق الاشياء اهمار
الله تعالى لان الذات المطلق غيره باعتبار اسم من الاسماء اقول لا تناقض بين كونها دون الصفات
الحقيقية وهو لها وبين كونها فوق جميع التعينات لان الصفات الحقيقية موجودة بالذات بحيث كما مر فتكون
حقيقة الكعبة فوق جميع التعينات ودون الصفات الحقيقية فان حقيقة الكعبة برزخ بين حقائق المخلوقات
وحقيقة الواجب تعالى بل سلطانه وهي مرتبة اعمية الذات تعالى فان الكعبة مسجودة اليها للخلاق فلا بد ان
تكون حقيقة ما متازة عن سائر حقائق الخالق لان السجود فانه تعالى فلا بد للكعبة ان تكون ناشئة عن المرتبة
المقدسة فحقيقة الكعبة والكانت ذات الله تعالى لكن باعتبار السجودية التي من الصفات الاضافية لمخلوقيتها فلا
جرم ان تشمل عن الذات بحيث فتكون الصفات الحقيقية فوق حقيقة الكعبة والطلاق الذات على الحقيقة وعلى
العكس سيان لا اعتبار عليه لقوله لانا نقض بان حقائق الاشياء المحل لا طائل تحته هذا الظاهر من الشئس وامين
من الاس قال قال واما نيا يمل انه سمي تلك الحقيقة ذاتا بالكيه مجازا باعتبار ملاسته يكون بين البيت
وصاحب البيت اذ هو مسجود بالحقيقة والبيت واسطه انهي وفيه انه سمي الذات حقيقة الكعبة لا بالعكس وقد مر انفا
ما فيه ومع هذا ان مع هذا المجاز فانما هو توجية للطلاق ولا دفع للتناقض فيه على انه لا قرينة على هذا المجاز
اذ ذات الواجب السلوب عنه الكيف المنفوت بان عبارة الظلمة والظهور لم يحجب اليه سبيلا لا ملاسته منه ومن
البيت فان الملاسته انما هو لتعيين المتجلى في البيت بوجه لا يوافق مجاز التفسير ولا السبيل للظهور اليه بالظهور
لنه البيت ذاتي سابع من المومنين لغيره ذات الواجب السلوب عنها الكيف الذي لا سبيل للظهور اليه من
الطلاق فله حقيقة الكعبة او بالعكس اذ من المعلوم بالضرورة ان الكعبة اذا طلقت لا يفهم منها المومنون لا البيت
الجامع لارب البيت الجرام ثم كيف يناسب هذا التاويل قوله الما انه قيل له السلطان ليس في الدار فاذا كانت
حقيقة الكعبة نفس السلطان وذاته كيف يقال ليس السلطان في البيت نسال الله تعالى الباقية اقول هذا
بطل وان البطل كان زهونا اما اول اذ بان الطلاق الذات وعلى العكس سيان واما ما نيا فتبان
الاحراض المذكورة في المكتوب بناء على قوله ذات يجوز توجية الجواب الثاني ان الطلاق حقيقة الكعبة عليه
مجازا بالملاسته فبا حقيقة الطلاق الحقيقة على الذات باعتبار السجودية فلا تكون فوق الصفات الحقيقية فحقيقة
القرانية واما لما فتبان بين وجه الملاسته ان السجود في الحقيقة ذات الواحد والبيت واسطه وهو معتبر في
حقيقة الكعبة وهذا القدر من الملاسته كفي واما ما رعا فيها ان حقيقة الكعبة ليست نفس السلطان وذاته بل باعتبار
السجودية فيضج الجواب بان السلطان ليس في الدار لان البيت واسطه كما مر في نتيجة العلوم قوله لم يزل

دعى الموصل بيا دى فى سرى اجب السلطان فانه يدعوك كنى باسلطان عن المحضر والهيبة اعظمته الشان
 و مراده انه ما سلك فى طريق الله تعالى الا بعد حصول المطلب له من جهة الله تعالى بالاشادات كان يجدر انى نفسه
 وزاد فى غير قول بعض العارفين من قصيدة له **س** والله ما طلبه الوقوف ببابه حتى يدعووا ناهم المفتح
 قوله فطارطيه سبى الى باب القدس فوصلت الى سراقى عال فقبل على سلطان ليس فى البيت مراد
 حكايته حاله فى كيفية سلوكه فى طريق المعرفة والهيبة والسلطان كنى به عن الحق تعالى من حيث ظهوره بالجلال و
 الهيبة كما ذكرنا وقوله السلطان ليس فى البيت اى ليس بهى شى من الاكوان اصلا جملة الاكوان فالى
 منه فحيلة الاكوان ميتة وهى ملكته نافذة فيها امره ونهيه وتدوده فى الكعبة انها ميتة الله فجزى فى حقه الملاقاة ميتة
 فاعبأ بظهوره فى الاكوان وهى خالية عنه قائمة به متعلقة به وهو لازم لها بقى وميتة وهى ليست لازمة له لا تغنى
 به عنها انتهى قال قال وثالثا يحتمل ان يكون المراد بالذات بلا كيف الذات المقيدة باعتبار الجوهرية والمستوية
 ونحو ذلك لا يطلق الذات المعرأة عن النسب والاعتبارات انتهى وفيه ان الذات بلا كيف بمعنى الذات المطلق ضد
 الذات المقيدة شئ من القيود فهو من باب ارادة الشى من ضده بل من لقيضه وبفرض تمامه لما يصح الاطلاق
 ولا يدفع التناقض على انه صرح فى المبدأ والمعاد بان حقيقة الكعبة فوق جميع مراتب التعينات وليس فى ذلك
 المومن شيون واعتبارات فتاويل الذات التى هى عبارة عنها بما يقيد بها من القيود والاعتبارات مناقض
 للموجع المطلق وبعد ذلك كله فبזה العبارات كلها مخالفة لصرح الشرع القويم اذ لا معنى لجعل الكعبة صورة
 ذات الله ولا الاطلاق الكعبة على ذات الله و فرق بين المنجودين فان الذات مسجودة والكعبة مسجود اليها وكل
 هذه الباطل اقول هذا شى على عدم فهم معنى الكلام فان الصفات الحقيقية والشيوات التى هى كاصولها
 تفوق على سائر الاعتبارات والذات مع الصفات الحقيقية والشيوات كالمطلق والذات مع الاعتبار متفيدة
 خيلوا فيه الاعتبار كما فى علم الشى بوجهه فى علم العقول فالعلوم هنا ذلك موجه فافترقا ولا تناقض اصلا واما
 الاشتباه بما افاده فى رسالة المبدء والمعاد فتجوابه ان شيون ان لو خطت كانهما اصول للصفات فلا
 تمايز اصلا ويكون الذات مع الصفات الحقيقية والشيون واحدة فوق حقيقة الكعبة وقابل انه مخالف للشرع
 فخر القول بان جعل الكعبة صورة الذات وطلق الكعبة على الذات افترقا بلا تارة والفرق بين المنجودين
 خارج عن البحث لا طائل تحته فالمراد بالحق فى كل الموضوع والعيان ودور على تليعات اهل العبادان ناشط
 به كل ما به وكامل وقصم كل مكابر مجادل تجرى ان البرزخى لم يستعد بطالفة كتب المنصوف والمحدث
 والآثار نفقة بانفوة من **س** وجود الانكار فان كان بريحا فقد صادفت الاعصار والله العاصم من زلل
 الاقدام غير الاقدام **س** ليس فى هذا الكلام شى به يقضى التكذيب والبهتان ولا مخالفة للعقل

ونقل كما اذنت لك الببيان في وعى ما دعاه فتجرب البعث في باقي السيل والبرهان في خلاف
 الشائع عنه ولكن ليس بخلو من حاسد الناس في المقالة الثانية فيما بناه على المقدمة الثانية
 قال وتبين على المقدمة الثانية بطلان دعواه سقوط واسطة النبي صلى الله عليه وسلم فقد قال
 في المكتوب ان من والتمن من الجملة الثالث من مكتوباته ان امره كل نبي انما يصلون الى الله
 بوسيلة وواسطة وفيه حال مبني من الله لا فرد من افراد هذه الامة بمعنى نفسه فان نصيب من الله تعالى
 بالاصالة من الذات العلية اقول اما اولاً فبانه ليس في المكتوب المذكور الا فرد من افراد هذه الامة فان
 هذا الاثر عبارة المكتوب هكذا ذكره فوسعه ان افراد است را با الامتيازات ان حضرت تعالى نصيب بود تعزير ان
 الفرد من افراد الامة نصيب بالاصالة من الله تعالى فما لعل من افراد هذه الامة اختار بلا استثناء فخلق
 فحواء وبنو الاعراس عليهما وانا فاسد واما ثانياً فبانه افاد العلامة المشتق في نتيجة معلوم بانه ان ذلك
 الفرد الواحد هو ظاهر الاسم الالهي الفرد وهو حقيقة احمدية التي خلق الله تعالى منها كل مخلوق كما ورد في الحديث
 الطويل على ما صرح به العلامة فان نصيبه اسي ذلك الفرد من الله تعالى بالاصالة لا بواسطة احد كما قال صلى الله
 عليه وسلم في وقت مع الله لا يعني فيه ملك مقرب ولا نبي مرسل اسي لا يعني في ذلك الوقت فزى على الله
 تعالى جبرئيل ولا انا من حيث انني نبي مرسل كما اشار الى هذا المعنى ابن كمال باشا في رسالته في الروح فهو
 صلى الله عليه وسلم من حيث انه نبي مرسل له رتبة ومن حيث انه في مقام الفردية من تحلي الاسم الفرد له
 رتبة اخرى اعلى من الرتبة الاولى ثم انه صلى الله عليه وسلم من حيث رتبة الفردية المذكورة يظهر في كل
 وقت الى يوم القيمة في الصورة المتخلقة التي هي مخلوقة منه صلى الله عليه وسلم اسي من نوره الاصل الذي
 هو اهل مخلقة الله من غير واسطة كما ورد اول ما خلق الله نور نبيك يا جابر ثم خلق الله لنا وكنا الى آخره
 ولا يظهر صلى الله عليه وسلم في كل وقت من حيث انه نبي مرسل اعني من هذه الرتبة فاذا ظهر في صورة
 ان ان وعرف الانسان نفسه وانكشف له انه مخلوق من ذلك النور المحمدي كان هو ذلك الفرد المحمدي
 كما ان تلك الصورة الانسانية التي كان ظاهرة بها صلى الله عليه وسلم في مكة واجر بها الى المدينة هي صورة
 رتبة النبي المرسل لا يكون مثلاً بصورة اخرى يظهر بها بعد ذلك الا انها يقال لها بانها في مقام الفردية
 وهو الفرد المستتم من الله تعالى بلا واسطة ولا بد من ادراك معنى هذا الكلام ولا طعن انك تحببني ذلك اياً
 ولا تقدر ان تدركه كشفاً الاممونة الله تعالى فان جميع المحسوسات والمفعولات مراتب علمية لا غير في حضرة
 الوجود الواحد الحق والوجود الواحد الحق ظاهر بها كلها على السواء ولكن من ظهر بها على التمام في مرتبة علم
 الالهي ليس كمن لم يظهر بها كذلك قال الله تعالى قل بل يستوى الذي يعلمون والذين لا يعلمون

انما يتذكر اول الباب والمنتسب الى السلطان مثل من حيث ما هو عليه في نفسه مثل التسبب الى الكائنات
او الوقت ولا تختلف الصورة ولا الهيئة ولكن من حيث ما في النفس كل واحد منها من قوة الحال باعتبار شرف
بانتسب اليه اسواء وكذلك من عرف ان نفسه وصورة منتسبة الى الحقيقة المحمدية الفردية الانشائي هو عنها
وليس له استقلال ومنها ليس مثل غيره الذي لا يعرف الا نفسه وهو متغل بنفسه في الظهور انما يتذكر اول الباب
ويشبه الى مقام الفردية العام في جميع الامة الخاص به صلى الله عليه وآله وسلم كما ذكرنا قوله صلى الله عليه وسلم
في الحديث الصحيح الذي رواه مسلم وغيره عن عبد الله بن عمر بن الخطاب رضي الله عنهما عنه عليه الصلوة
والسلام اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول ثم صلوا على فانه من صلى على فانه صلى الله عليه سبع عشرة
ثم سلوا الله لي الوسيلة فانها منسلة في الجنة لا ينبغي الا عبد من عباد الله وارجوان الكون انما هو من سال
لي الوسيلة قلت لا شفاعت فان تلك المنزلة التي في الجنة السماء بالوسيلة هي رتبة الفردية التي اشار
اليها العارف السني رضي الله عنه وقد سمره وهي حاصلة لرغبة النبي المرسل محمد صلى الله عليه وسلم
في حياته وهو صلى الله عليه وسلم يعلم انها متغل بعد موته صلى الله عليه وسلم الى افراد امته الذين هم رتب
مهوراته الى يوم القيمة فقال صلى الله عليه وسلم وارجوان اكون انما هو اسي برجو صاحب رتبة النبوة والرسالة
وهو العبد النبي المرسل محمد صلى الله عليه وسلم ان يكون ذلك العبد عليه صلى الله عليه وسلم انها من رتب
العباد الذين نقلت عليهم صفته العبودية في الكمال العرفاني والتحقيق الرباني ودون غيرهم فمن غلبت عليهم
حيوانيتهم وضعف فيهم الانانية من الفاعلين الجاهلين بنفسهم وكيفية خلق الله تعالى الاشياء من جميع الامة
ما جاء اهل هذه الطريقة والله اعلم بحقائق الاحوال وقوله ان ذلك الفرد ليس يتجسد اسي ما هو يتابع الرتبة النبي
المرسل الذي هو محمد صلى الله عليه وسلم من حيث رتبة نبوته ورسالته التي لا تسعني ذلك الوقت الذي اتي به
تعالى كما ورد في الحديث السابق فان رتبة الفردية لا يكون معها شيء غير ما صلا بل هي قائمة بمحض كرم الله تعالى
وليس ذلك الفرد حقيقة المحمدية المظاهرة في تلك الصورة الكونية المخلوقة منها ولا بد ذلك من الرتبة الالهية
حتى تعرف هذه الكلام وتكشف عن معناه الذي عند الله وذلك اذا تحول اولئك الاول للمحمود سادوا وقولوا
قلتم شهدا متفردة للنزول اصلي الابد والريثة الامكانية والله على كل شيء قدير من جاهد فاما بما جاء في
لغز في نفسه فتفاهما ان الله لئن شئ من العالمين فهو غني عن كل رتبة ظهر بها من كل من لم يسمي شيئا لان كل شيء
الكل اسي فان معمول الاوجه اسي الاذات كما مررتي واما ما لثا فان السالك اذا فرغ من سبيل الله
وشعر في السبيل في الله يتابعه النبي صلى الله عليه وسلم ووسا له فاذن به الله تعالى اليه بكمال فضله وكرمه
ارتفع الوسائط كلها بينه تعالى وبين هذا العبد السالك حتى سمعه وبصره وجرده وجميع القوى وهي وسائط

والآثار ظاهرة ومع هذا رفع الله تعالى منه هذه القوى الظاهرة فأذا وصل العارف الى هذه المعرفة بأقد العلم
من الله تعالى بلا واسطة وهو العلم الذي كما كان المحض ونصيب بعض العارف بالله قال تعالى وعلما من لدنا
علما ويقال لهذه المرتبة في اصطلاحاتهم قرب النوافل ودل عليه بالخارج البخاري عن ابي هريرة عن قال قال
رسول الله صلى الله عليه وسلم عن الله تعالى لا يزال عبيد المؤمن يتقرب الى النوافل حتى أحبه فأذا
أحبه كنت نعم الله الذي يسمع به ويصبره الذي يصبر به ويده التي يطبش بها وحيلة التي يشي بها الحديث وقوله عليه
وسلام لي مع الله وقت لا يسني فيه لك مقرب ولا نبي مرسل فمن وصل الى هذه المرتبة يجذب تعالى اليه
وبفضله يأخذ المعارف والاسرار بلا واسطة من الله تعالى ولا يلزم الكفر بقوله أخذت أعلم من الله تعالى
بلا واسطة فمن نكر هذه المرتبة فهو نكير الحديث الصحيح وقال مولانا عبد الرحمن الجاني قدس سره اني خطبة
شرح الفصوص اما بعد فاعلم ان الحكم الفاضلة من الحق سبحانه على قلوب كل عباده وخلص عبده على
الزواجر منها ما يفيض عليهم بواسطة الملائكة المقربين بالفاظ وعبارات مخفوفة من التغيير والتبديل مرادة تلاوتها
وهو القرآن المنزل على نبينا صلى الله عليه وسلم بواسطة الروح الامين ومنها ما يفيض عليهم بواسطة او غير
واسطة معاني صرفة او معبرة بعبارات غير متلوقة ومن هذا القبيل الاحاديث القدسية فهي اما ما افادت
عليهم معاني صرفة لكنه كساه اكيته عباراته الخاصة او بعبارات مخصوصة غير مراد ضبطها وتلاوتها فلا النوع
ليس مخصوصا بالانبياء بل لجميع الاولياء وصالحى المؤمنين ومنها ما يفيض من بعض الكمال على بعض انتهى لقصوا
من كلام الشيخ المجدد فلفظ بعبارة بعد قوله من الذات العلية فيصير الكلام معها هكذا فان نصيب من الله تعالى
بالاصالة من الذات العلية البتة هي التي علمت فخرجت لافذ في فافهم هذا الكلام فانه امر ع من الغيب وقطع من السيف
قال وقال ان المطلوب من الدعوة هو المحبوب لعني النبي هو والباقون مطلوبون بعبقريه لطفه الاسود
من افراد امته فانه ليس بعبقري بل محض كرم الله تعالى فهذا اقرار بخروج عن متابعه النبي ووصالته فيماله من الله
تعالى وليس هو بظلي لا له بخلاف غيره اقول هذا النقل ايضا على ودين المستعرض لا يطابق المنقول بل هو
افسر فانه غير قول المجدد بل بالزيادة والتقصان فيه وهو في الاصل هكذا البتة في فرد الامة باعتبار التشييع
خال لم ينج بشر من النبي صلى الله عليه وسلم لم يصل المطلوب وجميعه الانبياء لقيام باعتبار ان النبي المستبوع
يسمى محمدا ووصوله الى تلك الدرجة العالية اولاد بالذات ووصول الانبياء سواء اليها ثانيا وبالعرض لان
المطلوب من الدعوة والعبادة المحبوب والمطلب فيه لطفه بعبقريه لكن كلهم جاسون على سفرة واحدة
في مجلس واحد على تعادلات الدرجات ومستوفون التلذذات والتمنات عليها واهمهم يحملون الزلزلة
التي تبقى بعد اكتمال على السفرة ولا يكملون مع الانبياء على السفرة الافرد من افراد امتهم ومخصوص

جلس الاكابر كما روي عن ذلك الامامة والنبوة في ذلك الفرد العلوي وهو الذي حصل له
 برجل النبي وقال الله تبارك وتعالى ولقد سبقت كلمتنا لعبادنا المرسلين لاني اتيهم وقولنا لا افرس من افرادهم
 مستغنى عن قوله وامهم يحلون الزلزال من قوله والباقون مظلومون بمعيتي وطفلي كما فهم العشر منون بسببهم
 عبارة الشيخ وليست هذه العبارة في كتوبه قال فان قلت جعله نفسه من الامامة اقول البقية قلت كمال الجوار
 يريد الامانة الدعوة وبهذا المعنى جميع الناس في امته حتى الكفار فكل من من الامامة محمل والا استثنى صريح فلا يكون
 من امته الا جابة بعض دعواه وصرح من ذلك ما قاله في المکتوب السالغ والتميز من من الجمل الثالث من ان
 تعالى لم يجعل في حق من اسباب التبرية غير المعدلات ولم يجعل العلة الفاعلية في ترمي في غير فضل من كمال كبره
 ابتداءه على رغبة على لم يجوز في حق ان يكون لفضل الغير مدخل في ترمي لوان التوجه فيه الى غيره تعالى في مرابه
 جل شاناه ومحبي كرمه الذي لا يتناهي فهذا اؤكد وصرح لفظي في نفيه الوسطة بينه وبين الله تعالى وهو من
 دعوى خروجه عن اتباع النبي اقول هذا بيان صريح وبهتان فصح فان كان اللذب نجح فلا مدق انجى
 كل العداوة قد ترجى الى جنتها في الاعادة من عاذاك من حمله في نفعه بل من هذا البهتان ونعم
 ما يضرب من سبل سيف العداوة محمد فيه اسه النكان المجدد من امته الدعوة قبل العشر من من امته الاحبابه
 عاشا في سبب الصبر محمد في الموالين كلها في الاعليك فانه مرموم في والمراد من الغير غير النبي صلى الله عليه
 وآله لان صرح بقوله فان من لم يتبع لشريعة النبي صلى الله عليه وآله وسلم لم يحصل الى المطلوب كما صرح
 في المکتوب الاثني عشر من المائتين من الجمل الثالث بان تعريبان وصول المطلوب بدون توسطه عليه الصلو
 والسلام محال فهو النبي الانبياء والمرسلين ورسالة محمد للعالمين قال قال في آخر المکتوب اني مره الله ومراره
 وسلسلة اراد في متصلة بالله من غير توسط اصيدي ناسب مناب يد الله مره وشارة الى دعوى كونه نبيا
 بعد النبوة اقول هذا مبني على عدم علم معنى المراد والمراد المصطلح عند التصوفين قال صاحب حجة الاسلام
 في بيان الامادة والمراد والمراد الا ارادة فترك ما عليه العادة وتحتبتها نهوض القلب في طلب الحق وترك
 ما سواه فان تارك العادة العادة التي هي حظوظ الدنيا والاخرى فتجوز ارادته فالارادة مفقودة كل المحرم
 يعقبها القصد ثم الفعل فهو مدخل في كل سالك وسلكه اهل منزلة كل قاصد قال الله عز وجل النبي م ولا تظن
 الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهي انهم لا يفقهون انهم يريدون وجهي انهم لا يفقهون انهم يريدون وجهي
 واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تعد عيناك عنهم تريد زينة الحياة الدنيا
 فامره بالصبر مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تعد عيناك عنهم تريد زينة الحياة الدنيا
 فامره بالصبر مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تعد عيناك عنهم تريد زينة الحياة الدنيا
 فامره بالصبر مع الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي يريدون وجهه ولا تعد عيناك عنهم تريد زينة الحياة الدنيا

العلم النجى برؤايات البرهاني

العلم النجى برؤايات البرهاني

وزينة الأخرى فالمراد بالمراد فالحق كان فيه هذه الجملة والصف بهذه الصفة فهو ما يقبل على الله
 عز وجل وطاعة مولى عن غيره واجابة يسبح من ربه عز وجل فعمل بمافي الكتاب واستنة وصيتم عما سوس
 ذلك ويصبر نور الله سبحانه فلا يرئ الا فعله فيه وفي غيره من سائر الخلق ويعي عن غيره فلا يرئ فاعمل
 على الحقيقة غيره جل وعز وجل يرى الله وسببا محكما برامدا مستخا قال النبي صلعم حبك انشي لي معي وصيهم
 اسي يسبك عن غير محبوبك ويسبك عنه لا شئتالك بمحبوبك فما حب حتى اراد وما اراد حتى تجرد اراد
 حتى تذف في فلكه حرة بثينة فاحرق كل ما هناك قال الله عز وجل ان الملوك اذا دخلوا قرية افسدوها و
 جعلوا اهلها الهبا اذله فتوهمه فكله فاقه وكلامه ضروره فيصيح نفسه فلا يجيبها ابنا الى محبوبها ولذا انها وصح
 عباد الله وانس بالملوه مع الله ويصبر عن معاصي الله ويرضى بقضار الله ويخيار امر الله وسعي من نظر الله
 وينذل محبوبه في محاب الله ويعرض ابنا لكل سبب يوصله الى الله ويفتح بالمول والافتخار ولا يختار حمد عباد الله
 ويحب الى ربه عز وجل بكثرة النوافل فخلص الله عز وجل حتى يصل الى الله سبحانه في فصل في زمرة احباب الله
 ومراد به فحينئذ يسمى مراد الله فكل عنه فقال ساكني طريق الله سبحانه فليست بمبارجته الله ورافته ولطفه فينبغي له
 بيت في جوار الله فليجمع عليه انواع خلق وهي المعرفة بالله والانس به والكون والطمانية الى الله فيطلق
 بحكمة الله واسرار الله بعد الاذن الصريح بل النجس من الله عز وجل وليقب بالقباب يمينه بين احباب الله
 فيه خل في خصوص الله وسعي باسماؤه للعلمها الا الله ويطلع على اسرار محضه فلا يوح بها عنه غير الله
 فيسمع من الله ويصبر بالله ويطلق ويطلب بقوة الله وسعي في طاعة الله وليكن الى الله ونيام مع طاعة الله
 وذكر الله في كلام الله وحرر الله فيكون من ابناء الله وشهادته واوداد رضى وحب عباد وبلاد وحبابه
 واظهاره قال النبي صلعم عليه وسلم حاكبا عن الله عز وجل لا يزال عبدى المؤمن يتقرب الى النوافل
 حتى احبه فاذا احبته كنت سمته وبصره وسانه ودمه ورجله وفواده فبى يسبح على يصبر ولى يطلق ولى
 يعقل ولى يلبس فهذا عبد محمل عقله العقل الاكبر وسكنت حركاته الشهوانية لقبضه الحق عز وجل فصا
 عليه خزائن اسرار الله عز وجل فهذا مراد الله عز وجل وان اردت ان تعرفه باعب الله المراد المبتهى المراد
 الهنبي المراد الذي نصب بين التعبد والحق في مقاساة المشاق والمراد الذي كفى الامر من غير مشقة
 المراد منعب والمراد فوق به من ربه فالأغلب في حق الفاصدين المبتهى من في سنة الله ما فتم
 وجري من توفيق الله عز وجل للحايات ثم يصالهم الى حط الانفعال عنهم والتخفيف عنهم في كثير من النوافل
 وترك الاشهاد والاقتصاء على القيام بالقرائن في جميع العبادات وحفظ القلوب ومحافظة
 الحد ودود المقام والانقطاع عما سوى الحق عز وجل القلوب فتكون نظرا بهم مع خلق الله ودوا لمنهم

روايات الادب

المراد به فحينئذ يسمى مراد الله فكل عنه فقال ساكني طريق الله سبحانه فليست بمبارجته الله ورافته ولطفه فينبغي له بيت في جوار الله فليجمع عليه انواع خلق وهي المعرفة بالله والانس به والكون والطمانية الى الله فيطلق بحكمة الله واسرار الله بعد الاذن الصريح بل النجس من الله عز وجل وليقب بالقباب يمينه بين احباب الله فيه خل في خصوص الله وسعي باسماؤه للعلمها الا الله ويطلع على اسرار محضه فلا يوح بها عنه غير الله فيسمع من الله ويصبر بالله ويطلق ويطلب بقوة الله وسعي في طاعة الله وليكن الى الله ونيام مع طاعة الله وذكر الله في كلام الله وحرر الله فيكون من ابناء الله وشهادته واوداد رضى وحب عباد وبلاد وحبابه واظهاره قال النبي صلعم عليه وسلم حاكبا عن الله عز وجل لا يزال عبدى المؤمن يتقرب الى النوافل حتى احبه فاذا احبته كنت سمته وبصره وسانه ودمه ورجله وفواده فبى يسبح على يصبر ولى يطلق ولى يعقل ولى يلبس فهذا عبد محمل عقله العقل الاكبر وسكنت حركاته الشهوانية لقبضه الحق عز وجل فصا عليه خزائن اسرار الله عز وجل فهذا مراد الله عز وجل وان اردت ان تعرفه باعب الله المراد المبتهى المراد الهنبي المراد الذي نصب بين التعبد والحق في مقاساة المشاق والمراد الذي كفى الامر من غير مشقة المراد منعب والمراد فوق به من ربه فالأغلب في حق الفاصدين المبتهى من في سنة الله ما فتم وجري من توفيق الله عز وجل للحايات ثم يصالهم الى حط الانفعال عنهم والتخفيف عنهم في كثير من النوافل وترك الاشهاد والاقتصاء على القيام بالقرائن في جميع العبادات وحفظ القلوب ومحافظة الحد ودود المقام والانقطاع عما سوى الحق عز وجل القلوب فتكون نظرا بهم مع خلق الله ودوا لمنهم

مع عدم غرض من الاستنباط لمعلم الله واستنباطهم لنصح عباد الله واسرارهم لمحفظ ودائع الله عليهم سلام الله
 ونجاة وبركاته ورحمته ما دامت ارضه وسماؤه وقام لعباده بطاعة وخضوعه وحدود المريد تتواءم سياسته العلم والمعاد
 تتواءم رعايته الحق لان المريد يسير والمراد يظفر فمتى لم يكن السائر اعطاه ونكشف لك ذلك بموسى ونبينا محمد صلوات
 عليهما كان موسى مراداً ونبينا محمد استنباطاً لموسى على اجل طور سيناً وطار بنينا محمد الى العرش والروح
 المسطور فالمراد بطالب والمراد مطلوب وعبادة المريد مجاهدة وعبادة المراد موهبة المريد موجود والمراد فان المريد يعين
 للعرض والمراد لا يرى ليعمل بل يرى التوفيق واليمن المريد ليعود في سلوك السبيل والمراد قائم على جميع كل السبيل
 المريد ينظر نحو الله والمراد ينظر بالذات وجل المريد قائم بامر الله والمراد قائم بفعل الله المريد يتخالف بهواه والمراد يتوكل
 من اادته ومنه المريد يتقرب والمراد يتقرب به المريد يحكي والمراد يدل ونعيم ونبذني ويسبي المريد يحفظ والمراد يحفظ
 به المريد في التفرق والمراد قد وصل وبلغ الى الرب الذي هو المريد وقال عنه كل طريق استبهل لما كان معنى المريد
 والمراد فما لا اشتباه ما اذا فان المرادية تقتضي عدم الوساطة قال العلامة الدمشقي في نتيجة العلوم قال سمي المريد
 علم القرآن خلق الان ان علمه البيان وقال تعالى اقرء باسم ربك الذي خلق خلق الانسان من علق اقرء وربك
 الاكرم الذي علم بالقلم علم الانسان ما لم يعلم وهذا في مطلق الان وقال تعالى في حق النبي صلى الله عليه وسلم
 وعلمك ما لم تكن تعلم فاشرك تعالى مبدع ومن غيره في التعليم فالتعليم كله من الله تعالى وحده والاخذ كله من الله
 تعالى وحده فمنذ من يعرف ومن لا يعرف والعبء الشاكر هو الذي يرى التعليم منه تعالى وحده وكما في النعمة بيان خلق
 عن ذلك قال ابو نزيه بسطامي قدس الله سره اخذتم علمكم متيناً عن ميثاق واخذنا علمنا عن الحق الذي لا يموت
 انتم قال ان طريق سبجاني فان طريق التزكية منه دخلت على الذات الاقدس لم تغتف بسبب
 وصفتي لكن قول سبجاني ليس بقوله من ابى نزيه بسطامي فانه لا اساس لقوله بقولنا فان قوله خرج من
 دائرة النفس وقولنا ورائه الآفاق والافس وقوله تشبيه كسي لباس التزكية وقولنا تشبيه كسي لباس التزكية
 وقوله صدر من سكر وقولنا صدر من صبح الصبح فانظر الى هذا الضال المضل كيف تفوق على اكابر الامة
 بدعواه وكيف خرج عن اتباع محمد بصريح قوله وفجاء وكيف سجل على نفسه اتباع الشيطان بهواه اقول
 ان الخاطب خبط الجاهل والتابل فهو اخبر من بقعة في حقة شئت يمينك ان قلت مسلم
 وحيث عليك عقوبة التمسك اعلم ان قول الشيخ راجح ان طريق سبجاني افسوس الى سبجاني
 تشبيه الله تعالى واليار فيه النسبة ليار التكم فانه قد صرح بمبنة التقابل والتباين بين لفظ سبجاني
 الذي صدر من ابى نزيه بسطامي راجح وبين لفظ سبجاني الذي في مکتوبه ففي الاول يار النسبة مني الى
 يار التكم وهذا من قبيل تخييس التلخيص ويظهر من ادنى تأمل ان عبارة تدل على يار النسبة مني الى الله تعالى

٢٤
 من ادوات علمي
 من ادوات علمي

سلسلتى سلسلة الرحمانية وانا عبد الرحمن مولى ارحم الراحمين وطريقى الطريق السجاني وذميت من سبيل القنطرة
وامارت من الاسم المصفى الذات الاقدس تعالى هذا سجاني ليس سجاني الذى قال ابو يزيد البسطامي
لانه لا اساس له بهذا السجاني لانه خرج من دائرة النفس وهذا ما وراى النفس والافاق وسجاني الى بزيدييه
ليس لباس القنطرة وهذا سجاني تنسجى محض ما وصله غبار التشبيه وذلك سجاني تغور من منبع السكر وهذا سجاني
ينبع من عين الصحو قال في المکتوب الموصى مانه من المجلد الثالث وان كان محمد صلى الله عليه وآله وسلم
ليس له شريك في دولته الخاصة ولكن ينبغي ان تعلم انه لبعده خلقه وتكميله بعيت من طينته بغيره جعلت طينته
طينتي فجعلوني بعبتي وراثته شريك ودولة الخاصة وهذا ايضا دعوى النبوة وان نبوته في مرتبة نبوته صلى الله
عليه وسلم ودولتي قوة ودولة هذا شخص في انسا والدين واصر في الحاد و زندقه اقول كلمة نبى
على سوره فمهم فلا يخلو عن الحلال فشكله كمثل النعامة لا طير ولا جمل اما تعرف انما وقع جعلوني بيا انكظم في مكتوبه
وهي تحفة بل في مكتوبه هذه العبارة وان لم يكن احد يشرك في هذه الدولة الخاصة المحمدية لكن هذا القدر يدرك
ان من دولته الخاصة صلى الله عليه وسلم لبعده خلقه وتكميله بغيره لان من لوازم اهل الكرم ان يبقوا
بقية في سفرهم بعد اكتمالهم وهو نصيب الخدم وذلك البقية اعطيت لاحد اصحاب الدولة من امته صلى الله عليه
والله وسلم وجعلها حمية طينة فجعل شريك ودولة الخاصة عليه وعلى آله وصحبه الصلوة والتسليمات استنبط
والمراد بالطينة اما الدولة الخاصة اعني مرتبة الفناء الاثم وهو مختص بالنبي صلى الله عليه وآله وسلم عند الصفة
ويكون بعض امته بعبته وراثته فم يكون متعلقا باخلاقه فلما تم هذا لم يتب عليه الى الوجود الموهبي ويكون
مع النبي صلى الله عليه وسلم في الجنة بموجب قوله تعالى ومن اطع الله والرسول فاولئك مع الذين
انعم الله عليهم من النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن اولئك رفيقا ذلك الفضل من الله
الاية وحديث المربع من احب او الاطلاق المحببة الاصلية الحقيقية للنبي صلى الله عليه وسلم او المعنى الاصلى قاله
المجود حمد الله باخبار جده لان سيدنا عمر رضى الله عنه كان جده من بقية طينة النبي صلى الله عليه وآله وسلم
داشوخ من اولاده ولا يستلزم السادات اخرج البخاري في تاريخه وغيره اكرما عنكم اخلة فانها خلقت من
طينة آدم فلما ان خلقة الخلقة التي لا تساوي نبى آدم في الفضل والكرامة من طينة سيدنا آدم الايام
انقص في سيدنا آدم فكلذا في النبي م وكيف لا تشرف فرد من نبى آدم بهذه الفضيلة وهو اشرف
من خلقة قال الشيخ محي الدين بن عربي في الباب الثامن من الفتوحات المكية ان الله تعالى لما خلق
آدم عليه السلام الذي هو اهل جميع في تكون وجعلها صلا لجميع الاجسام الانسانية فضلت من غيره
طينة فضلة خلق منها الخلقة فهي اخت لا آدم عليه السلام وهي عمة لنا وقد سماها اشرف لنا عمة وشبهها

بالبر من دلها اسرار عجيبه و من سائر النباتات تفصل من الطينة بعد خلق الخلقة قدما لسميتها في الجفارة فدل
 من تلك الفضلة ارضا واسعة للفضا اذ جعل العرش والحواء والكرسى والسموات والارضون وانحت الشرى
 والجنات كلها والنار في هذه الارض كان المجمع فيها كحلقية طعنة في فلاة من الارض وفيها من العجائب
 والغرائب لا لا يقدره وبهر العقول امره وفي كل نفس يخلق الله فيها عوالم السجون الليل والنهار والغيث
 وفي هذه الارض ظهرت غلطة الله وغلطت عند الشاهد لها قدرته وقبح من السمات العقلية التي تادم الدليل الصحيح
 العقل على احوالها موجود في هذه الارض وهي مسرح عيول العارفين العلماء بانه وفيها يسجلون خلق الله
 من جملة عوالمها عالما على صورنا اذ ابصرهم عارف يشاهد نفسه فهم وقد اشار الى مثل ذلك ابن عباس
 فيماري وي في هذه حديث الكعبة بيت واحد من اربعة عشر بيتا وان في كل ارض من سبع الارضين خلقا شلنا
 حتى ان فهم ابن عباس مثلي وصدقت هذه الرواية عند اهل الكشف قال العلامة المشقي في فتيحة العلوم وقوله
 هذه الدولة المحمدية الخاصة به صلى الله عليه وسلم وان لم يكن له احد يشكره فيها الا الله بعد خلق بدنه اي بعد
 بالصورة الانسانية في حسن تقويم وتكليف بالاخلاق الفاضلة الكريمة لغيت بقية من طينة وهي بقية من
 عليه وسلم فاطمة الزهراء اعطيت تلك البقية لواحد من امته وذلك الواحد هو ذلك فاطمة الحسن بن علي رضي الله
 عنها انقلت اليه تلك البقية وهي البقية المحمدية وكان الامام الحسن رضي الله عنه اشبه الناس برسول الله
 صلى الله عليه وسلم كما ورد في الاخبار وحملوا اي تلك البقية خيرة طينة له طينة ذلك الواحد من امته وضمير
 في حملوا بالملك الموكفين بالارحام فالطينة من علي رضي الله عنه وهي نطفة وخبرتها من فاطمة الزهراء رضي الله
 عنها وهي نطفة فعملت الخيرة من بقية النطف من اولاده واولاد اخيه الحسين رضي الله عنه الى يوم القيمة وشر
 تلك الخيرة في اولاد الصليب اولاد اجدس الدين في عقد ميعته المشايخ النقشبندية وغيرهم من اصحاب اليهود
 في صدق الوفاء وتكبير الحب والصفاء الخمس المذكور من قوله تعالى من قبل ان تمسوس وقوله خلقه وغير خلقه
 وذلك في المريد من الاخذين عن المشايخ وجعله اي ذلك الواحد شراب دولة الجامعة صلى الله عليه وسلم
 وسبب ذلك ظهوره رتبة فردانيته من تحلي الاسم الفردي مظهر قدرته مقام الذي هو مقام الفردية فيظهر الفرد
 في كل زمان ما كان منه صلى الله عليه وسلم من حيث بلن ولايته الخاصة لاس حيث رتبة نبوته ورسالته فان
 تلك الرتبة اختتمت بموت صلى الله عليه وسلم وذلك قوله عليه السلام العلماء ودرته الانبياء يحجبهم الى السماء يستغفر
 لهم المحييتان في البحر انا ما تو الى يوم القيمة وقوله عليه السلام العلماء اصحاب الارض وطفاء الانبياء ودرته
 ودرته الانبياء وقوله عليه السلام علم ميراثي وسيراث الانبياء قبلي والاخاوية الثلاث اخرها السبوطي في
 جامع الصغير فالعلماء بنابهم ودرته النبي صلى الله عليه وسلم ودرته البقية الانبياء عليهم السلام في مقام فردية

صله الله عليه وآله وسلم دعى العلم بالحق فالتشارك انما قصر لوكالات في زمان و جودا ما انما كانت بطريق تجريد
الدولة في صورة اختيار الله تعالى لذلك المقام فخلقها من تلك النور لذلك النور فلا ضرر ولا ضرار انما يتذكر لولاه الله
ثم ان الشيخ احمد السمرقندى العارف الكامل قدس الله سره اعاد الكلام لتجريد عن نفسه بحصول ذلك المقام فقال
وان كان محمد صلى الله عليه وسلم ليس له شرك في نفسه الدولة الخاصة به الا ان منبى ان يعلم انه بعد خلقه وسيله
صله الله عليه وآله وسلم بقيت من طينته بقية جعلت غيرة طينتي اسمى وصلت تلك البقية التي ذكرنا الى طينته
لطف من ابيه او امته قبل الولادة او كان له نسب في فرس من اجداد الولادة بمصانعة ذى النسب او صدق العهد
من الشايع وهو لم يمتس مخلقة وغير مخلقة كما ذكرناه فان المصانعة لتفقيح في اهل الاستعداد فترى الخيرة
في جميع الطينته فتجمل لهم بين كآخرة انتهى قال في المكتوب الثالث وسبعين واثم من الجمل الاول
ان كلما يصح ان يولى العلم نفى ذلك بطلته لاضرورية فالملطوب اثبت ما وراء ذلك ولم يمت منه ان كل ما
يوشى به وجهه رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم مستحقا للنفي فان محمد مع علو شأنه كان بشرا والبشر قسم
المحدث والا سكان ما دعى ان يدرك البشر من خالق البشر والمكون من الواجب والحدوث من العدم
جلبت عطفته وكيفية يحيط به لا يحيطون به علما فنقض قاطع انتهى فانظر الى جبارته لم يحز للنبي صلى الله عليه وسلم
ان يكون شهودا الا ما ينفي من المكينات اقول ان هذا القول في الماصل يوافق قول سيدنا مولانا
الشيخ مبار الدين رضى الله عنه والفاظه الفارسية هر چه بدو شد و شنیده شد همه غیر حق است بطله لاننى با بر کرد
انتهى وفي المكتوب في بيان كلمة لا اله الا الله ان كل ما يجسئ في العلم والبصيرة بطلته لاضرورية لان الله و
الثبت ما وراء البصر والعلم فليدزم منه ان مشهود محمد صلى الله عليه وآله وسلم ايضا لا ينفي والملطوب اثبت
وراء ذلك متحقق يا اخي محمد صلى الله عليه وآله وسلم مع ذلك شان الملوك بشرا وبعلافة المحدث والحدوث والاسكان
تسم والبشر من خالق البشر اى شى يدرك والمكون من الواجب ما يدرك والحدوث لا يحيط الله بكه ذاته لا يحيطون
به علما فنقض قاطع في حق جميع الخلق بنيا كان او غيره انتهى فالنفي ان كل ما يصح ان يرى في البصيرة احد
من البشر او سمع او تعلم من الكاشفات والاشادات نفى ذلك بطلته لاضرورية فالملطوب اثبت وجزاته
تعالى وما راء الوار الذي خطر في بال البشر لا تعرف الله كنهه فانه تعالى الهولان ذات الله تعالى وكما لا اله غير
قنا بية السيرة الله لا نهاية له ولهذا قيل سبحانه ما فداك حق معك ذلك المعنى الثاني ان كل ما يرى في
بصيرة الالك او يعلم من الحوادث الكونية نفى الوجود الاصلى وجميع من بطلته لا اله غيره و
الوجود الاصلى يتحقق لما وراء ذلك الكون وهو الله تعالى بالا الله وكذا وقع في فصل الخطاب لخواص محمد
بين الكاسين من اوله في بيان ذكر الله الا الله انه مركب من نفى والاثبات فالا ذكر في طرف نفى من وجود

جميع المحذات الاصلية وفي طرف الاثبات مثبت وجود القديم جل وعلا انتهى بل هذا الامر مخصوص عليه في الاجابة
 الالهية النبوية قال الله تعالى فاعلم انه لا اله الا الله اسي لا موجود تحت الا الله قال الله تعالى كل شئ بالكلية
 اسي الا ذاته قال الله تعالى اينما تكونوا فتم وجب الله تعالى اسي ذاته تفسيره قوله صلى الله عليه وآله وسلم
 اصدق كلمة قالها الشاعركلمة لبديد الاكل شئ باطلا الله باطل وبالباطل خلاف الحق وقوله عليه السلام
 كان الله ولا شئ معه وهو الا ان على ما عليه كان فالباطل معناه ولا شئ مع الحق اذ الاشياء كلها بالحق تعالى
 لا مع الحق تعالى فان الشئ من الشئ فلو لا الشئ الالهية لما كان شئ اصلا فاصل الشئ المشي فهو شئ جلي
 فصيل بمعنى مفعول كقيل معنى مقتول وجرح بمعنى مجروح فالاشياء كلها حقيقة في الشهود الحمدى بدليل
 كان الله ولا شئ معه وهذا الامر لا يعرف الا الهية من صحاب الادراك الخاص كما افاد العارف الدمشقي في نتيجة
 العلوم فما ثبت بالآيات والا حادىث فانكاره جسارة على جسارة فان هذا معنى من عين العيني قال
 في المكنون التاسع والاربعين من المجلد الثالث لا يخفى الله لما حصلت له النسبة المحصورة في ذات الواجب
 جل سلطانه لزم ان يتكشف له كنه ذاته جل سلطانه وان يعلم كنه ذاته كما هو وهذا وان كان مخالفا لما هو مقر
 عند العلماء لكنه علم حضوره متعلق بذات الواجب تعالى فهو كاريته بالنسبة الى ذاته تعالى فالانكشاف
 موجود والدرك مفقود انتهى فانظر الى جسامته اجاز لنفسه انكشاف حقيقة كنه الذات ومنها هو اثبات المقضية
 على النبي عليه افضل الصلوة واكمل التحيات المباركات الطيبات بل وادعى ذلك لولديه ايضا اقول هذا
 اقترأ بلا امتراء امر في الاستقامة وانت تتعجب من نظرك ذلك المكتوب قل اين هذه العبارة في رسالتنا يا
 اياك الكذب فانها الى الشريعة دعا وللشريعة جالب بل مسلك المجدوح ان معرفة ذاته وصفاته بالكون والوجود
 يمنع افاد المجدوح حمد الله في المعارف الالهية ما تقر به ان معرفة الله تعالى واجب بانفاق الصوفية واكثر
 المتكلمين شك الله تعالى سبحانه كنههم مختلفون فيما بينهم في الطريق الموصل الى المعرفة فالصوفية قالوا ان المعرفة
 بالرافضة وتصفية الباطن والاشكوك من الاشاعة والمتنزهة يقولون انها بالنظر والاستدلال على النزاع
 بينهم نزاع نظري مبنى على تفسير لفظ المعرفة فالصوفية يقولون ان المعرفة هو علم بسيط وعبداني وهو غير
 للصورة تصديقية اليمانية والمتكلمون قالوا بانها صورة تصديقية ايمانية ولا شك ان طريق الجهل
 بالمعنى الاول هي الرافضة وتصفية الهطن والمعنى الثاني هو المتنزه والاستدلال وما يقولون ان الاول
 لا يجب على التكلف معرفة الله تعالى الروبنا المعرفة بالمعنى الثاني لا الاول لان حصول المعرفة بالمعنى
 الاول يكون في حق اليقين وهو نهاية مراتب كمال الاله والفرق بين الميعنين بغير اخوان المعرفة
 عند الصوفية عبارة عن علم حضوره في الحق تعالى يكون بعد الفناء والبغاء بغير دن وبشأنه فاضن

وعنده التكليم عبارة عن علم حصولي سبحانه تعالى الذي هو متجذبه انظر والاستدلال بيانه ان العلم حصولي
 حصول الصورة او الصورة المحاصلة في المدة فهو يحصل من الخارج و العلم بحضور شيء ما يتعلق بذات العلم فيكون
 متلافة فالعارف بعد فنار الذات والصفات يبقى ببقائه تعالى فعله علم حضور شيء ولا يكون ذات من
 قبيل المحلول والاتحاد فغوة بالله منها فطوره الولاية ودر بطور العقل وطريقها اكتشف الصريح ليس منها خل
 لانظر والاستدلال وقال الحكماء والغزالي مثالا ان معرفة ذات الله تعالى متنوعة فالمراد بها الصورة
 التصديقية الايمانية كما يشهد به الادلة حيث قالوا ان معرفة ذات الله تعالى اما بالبداهة او بالنظر
 وكل منهما باطل على ما هو مذكور في الكلامية وايضا امتنعوا معرفة كنه الله تعالى لا المعرفة بوجه لان المعرفة
 بوجه حاصل لكل احد فانهم يعرفون الذات بالوصف انما القيد ام الازمنة و فرق بين معرفة شيء بالوجه
 وبوجه ذيها نحن فيه يكون الثاني لا الاول فان قلت هذا علم في الخلق والخلق لا ان وصف الخلق معلوم
 سينا بالذات بوصف الخلق لكن لا نسلم في الخلق لان المراد منها ذات له الخلق فيعرف الذات بهذا الوصف
 قلت ان المراد من الذات اما مفهومه او مصداقه الكائن الاول فالعلوم الوجه والكان الثاني فهو مستلزم
 علم كنه الذات لان كنه شيء عبارة عن نفسه والذات ليس بمشجول لا بسبب حقيقي فبفرض تعلق العلم بكون
 العلم بالكنه وفي علم المخلوقات العلم بالوجه لا يستلزم العلم بالكنه لان الحقيقة تنجز فكما كانت الحقيقة متجذبة فالعلم
 بالوجه لا يستلزم العلم بالكنه وان كانت بسيطة حقيقة لا تقتضي التجزى يكون علمه بالكنه كما في الوجه تعالى
 فمعرفة كنهه يكون محال معرفة تعالى بالمسمى المذكور مطلقا م بالكنه كان او بالوجه بل صفاته تعالى . ان هذا
 فانه غير معلومة بوجه مثلا علمه تعالى ليس كعلم المخلوقات لانه ليس له في الاكشاف المعادوم خل والله تعالى
 يطلع الاكشاف غيبه جريا للعادة ولو سلم ان له تأثيرا في الاكشاف ولو في الجملة كما عند بعض المتكلمين
 فنقول ان التأثير خلق فيه ليس هو بمرتبة حقيقة بل لا دخل للمرتبة في علمه فليس بين علم الخالق والمخلوق
 منسبة فلا شتر اك ملاطلاق اسمي وكذا حال القدرة والارادة بينهما فان قدرة وارادة تعالى
 مبدء صدور الافعال ومشار وجود المخلوقات بخلاف قدرة العبد والارادة فانها ليس لك فان الله سبحانه
 وقال يخلق الاشياء بطو جري العادة فغيبها ليس القدرة العبدية في الايجاد خل ما وكذا سائر الصفات
 فكل مطلوب لا يناسب العالم لا يطلع فانه لا يدرك الشيء بما يضافه وبفائده فلا يدرك صفاته تعالى كما لا يدرك
 ذاته تعالى ولقدس منها اشكال قوسي وهوانه لما كان الذات والصفات متبعا للمعلومية فمعرفة بها يكون
 محال فما مضى وجوب المعرفة قلنا معرفة الذات هنا مثلا انه ليس كسبهم ولا جوه ولا عرض ومعرفة الصفات
 انه ليس بجابل او عاجزا او مستم اذا كنتم غاية لمنه الباب يعرف بهذا فانه وصفاته قال بعض المتكلمين المعرفة

عبارة عن التبيين المحدث والقديم ومن بنا قال ابو حنيفة رضي الله عنه سجاكم ما عبدناك حق عبادتك لكن
عرفناك حق معرفتك فسبحان من لم يجعل الخلق اليه سبيلا الا بالعجز عن معرفة واستعرفة الخاصة بالبعد تكون
حسب استعداد الطالب قال العارف بهذا الدين النفس قدس سره ان اهل الله بعد الفناء والعبادة
ما ينظرون في ذاته وما يعرفون في ذاته حيزهم في ذاتهم في أنفسهم افلا يبصرون هذه المعرفة نفس الحيرة
قال ذو النون المصري رح المعرفة في ذات الله حيرة قال بعض العرفاء اعرفهم بالله استهم تحية انية قال
المجروح والكان اكثر الملتح صرحوا بكه في معرفة الذات اما عن معرفة الصفات ايضا عبادة عن المعرفة
استهت قال قال في كنز الهداية التاسعة عشر مخاطبا بولديه لم ينزل داعي الوصال ينادي في سرى
اجب السلطان فانه يدعوك فلما طير منى الى باب القدس فوصلت الى سرادق عال فقيل لي السلطان
ليس في البيت فعلمت ان ذلك مقام حقيقة الكعبة الربانية فاسرعت الى ما وراء ذلك وعرجت الى
مقامات الصفات الحقيقية الموجودة بوجدانية وهذا رار الصور العلمية الصفات في مرتبة النعنين العلى ودار
ذلك صور الصفات التي في مرتبة النعنين الوجودي والنعنين الحسي فخرجت عنه ايضا الى اصول تلك الصفات
وهي اشيعون الذاتية والاعتمادات المنعنة في ذاته تعالى ثم الى الذات المحبت المجر عن النسب والعبادة
وانتم ايها الاخوان الحسني ولديه كنتم في كل مقام من تلك المقامات فانظر لى هذه الخرافات والعبادة
الباطلة والاكاذيب المفضة تنجب منه اقول عند الهال يظهر فضل الرجال الماتون ان كنز الهداية
ليس من صفات المجدوح وعلى تقدير التسليم لا يزعم من هذا القول على قائله شئ اذ كثيرا ما يظهر للمساك في اسم
الى الله الشهادات والمكاشفات وهي وراطة العسل فيعجز الناس من فهمها ويهون كرمه ويحبونه حبيب المنة ركب
فحرف المجدوح لكثير من الاولاد ذكروا فلا محذور فيه كمال الغوث المصطفى شيخ عبد القادر جيلاني رضي عن بعض تصاممه

وامري بامر الله ان قلت كن كبر	كل امر الله حكمي وقد رقي	فاجبت لواء المقدس جابا	على طوس سيار قدسوت بخبرني
طافني الى الكواكب من كل باب	فصرت لها الما جفجفتي	ولي علم في فردة المجدت ثم	رفع البنا نادى لكل رمة
فلا علم الا من سجا ورد ثوبا	والقل الامن مجمع ردي	على الله لمبينا كان اجنبا	وفي قباب جيون جنبا
وعانيت هسر فعل اللوح والبر	وشاهدت نور الجلال تنظري	وشاهدت ما فوق السموات كلها	كنا العرش الكسرى في قبي قضتي
وكل ملاو الله ملكي حقيقة	وقطابها من تحت علمي كعدي	فلاحت لي الا سرائر كل باب	وابنت لي الا نوايس كل رمة
وشاهدت حقني لو بدت شف سحر	لعمري ابل للسرائر كدني	وطلع شمس الافق ثم منيبها	واقطع ارض الشد في حال ظني
اقطع قطاب الوجود حقيقة	على سائر الاقطاب قلمي حركي	قال في المكتوب الخامس وتسعين من المجلد	

ولاني وان كانت مراة للولاية المحمدية والموسوية وتطفلة على ولايتها لكنها جامة لها كربة من نبت المجدية

والجعية فان محمد ائمة المجوبين وموسى ع راس المجبين لكن في ولايتي امر آخر وصاحته على صورتها بذلك الامر مربوطة
حيث ان عليها من الولاية المحمدية ان شئت بالاصاله عن المجبوية الصرفة وانفست اليها ولائته موسى الثانية
عن المجبوية الصرفة ولعبنت بلونها ايضا صارت وجودا آخر حقيقة اخرت واثمرت ثمرة اخرى وانجبت ثمرة اخرى
فيقال لهذه الافعال المنفصل النور المذكور ما معنى كون ولايته محمد من المجبوية الصرفة ولايته موسى من المجبوية الصرفة ان
كان المراد ان محمد صلى الله عليه وسلم ما كان يحجب الله وموسى ما كان الله يحجب العباد وبالله فقد علمت فملا
مينا وملك تلك الابد بل محمد صلى الله عليه وسلم كما انه راس المجوبين فهو راس المجبين وموسى كما انه
راس المجبين راس المجوبين البطل لانكون محبة العبد رتبة المعتقد بها محبة الله عبده وقال الله تعالى يحبهم ويحبونه
وقال الله تعالى رضى الله عنهم ورضوا عنه ثم ان في كون ولايته حقيقة اخرى وثمرته ثمرة اخرى اعلم ان
بانه ليس على شريعة امة الرسولين ان شرع كل بني لائمه الولاية ذلك النبي وشرع محمد صلى الله عليه وسلم
لما كان جليلا لميل الشرع حيث امر صلى الله عليه وآله وسلم بالاقدار بارباب تلك الشرائع كلها ثم ولاة
جميع تلك الانبياء فلا يخرج ولا شيء عن ولايته صلى الله عليه وسلم فاذا وجدت ولاية غير ولايته صلى الله عليه وسلم
واثمرت ثمرة غير ثمرتها كانت تلك الولاية ولايته ليس نعوذ بالله من كذا اقول هذا كذب طرقت وبتان
سيفت لولا كنت في عبارة المكتوب فلم تكن تجزئ على هذا المكذب ولكن التعصب الغاش وحس الباطل
الما يشغل على سررتك وعشى ضيف بصيرتك الا ترى انه ليس في قوله لفظ اجمع اسم التفضيل
ليست من الله لان ولايته اجمع من دائرة ولايته محمد وموسى عليها الصلوة والسلام بل فيه ان ولايتي مرادة
ولايتي محمد صلعم ولايتي موسى عليه السلام بل عليها ولايتي مركبة من نسبي للمجبي والمجوبتي وراس المجوبين سيدنا
ومولانا محمد صلعم وراس المجبين سيدنا موسى عليه السلام ولا يوسيلة متابته فاتم الرسل عليه الصلوة والسلام
مع ولايتي امر آخر وصاحته علاحة بها مربوط وان كان مكمل هذه الولاية ولايته الله عليه وهو الولاية المحمدية و
نشارا بالاصاله نسبة مجبوية صرفة لكن نشار ولايته موسى ناس من المجبوية الصرفة وهي متضمنة هذه
الولاية ومتضمنة بلونها ايضا صارت وجودا اخر بل حقيقة اخرى وثمرته اخرى لبني بولاية مناسبة بها
وخرج بوجهها ونشارت منها وهما اسلمها وهي فرعيها ولا محمد وفيه قال العلامة الشافعي رح في نتيجة العلوم
قوله ولايتي وان كانت مرادة للولاية المحمدية اسي ربتها الولاية المحمدية فقلتني في الطوارق من السير من نفسي
الى حضرة ربى ومن حضرة ربى الى حضرة ربى ثانيا ومن حضرة ربى الى نفسي مجازي كتحقيق في العرفان
ومعنى التقية في الظاهر والباطن على وجه الكمال والموسونية اسي مرادة ايضا للولاية الموسونية باسم
الباطني في مشربها المخصوص على مقتضى قلب موسى عليه السلام في العرفان الالهي محظوظة بمعنى الذي

تلك على ولايتها اى تايده بولايتها بطريق التفضل في المقام لان ولاية النبي صلى الله عليه وآله وسلم ولاية الولى فرع
 لان حصولها بسبب الارث فالمرئى لما استعدوا بالتابعة للمؤمنين في الاعمال والاحوال كان لهم مناسبتهم
 بهم وقرب معنوي فوهم عند موتهم والانباء عليه السلام لا يورثون الا العلم لا يعرفون الولاية كنهنا من
 ولايتي جامعة لهما اى سبي بن المشيرين لشرب الحمدي الشرب الموسوي فخلوا لاتي مقام الرتبة المحمدية
 البصرية في التجلي بالصورة بعد فنار الصعود على حوا يعرفه اهل المعرفة من الادراك الخاص بالهذه الطريقة كما
 قدمناه ولها ايضا مقام المناجاة والكالمة الموسوية السموية بعد فنار الحرف والصوت على حد معرفة اهل الادراك
 الخاص المذكور ولا فطن انك تفقد ان تفهم شيئا من ذلك بقلك فضلا عن تحقيق به وعن ذوقه ووجدانه الا
 بمعونة الله تعالى لك واسد على كل شئ قدير فصارت اى ولايتي المذكورة وجودا آخر وان كان الوجود واحدا
 لا تعدد أصلا لكن خصوص للرتبة الموسوية التي تظهر عن تقضي مغايرته كما قضت تعدد حقيقة اخرى لعيني باعتبار
 تلك الرتبة المذكورة وانشرت ثمرة اخرى باعتبار ما يناسب المكان والزمان كما قال تعالى لكل عليم حكمه شرعة
 ومنها ما وان كان للشرع والمنهاج واحدا لكن اختلاف الاشخاص بحسب الاحوال والازمان فيقضي اختلاف
 الاحكام ونجحت نتيجة اخرى كما ان ثمرة اشجرة تكون حلوة لودعاضة وشجرة نفسها الحاملة لتلك الثمرة تكون
 مرقة وقد خالغنا في طبها ومزاجها وهي منها متفرقة عنها للشجرة افضل التام على الثمرة ولا يصل الامداد
 للثمرة الا من اشجرة قال تعالى وتلك الامثال لضر بها للناس وايقلبها الا العالمون وهم اصحاب الادراك
 الخاص الذي قدمناه وفيها اى في ولايتي المذكورة امرا آخر ومعلوم ان ذلك الامر الاخر انما استفيد من
 الاصل فان الفرع لا ياتي الا بالاداء الا من اصله ومما انتهى بي في الامور التي بين يدي الله تعالى وبيني وبين
 غيري على حدتها اى منفردة الآن عن السابقة وذلك لظهور النور المحمدي لغني في صورتي المخلوقة
 منه له بذلك الامر المذكور المستقل لانه امر جديد لم يظهر بعد في الاكوان بعد مكر التجلي وهو خصوص النشوء
 الشري مربوط اى دائرة معالتي كلها على حكم ذلك الامر الخاص بي الذي ظهر بظهوره في ذلك النور المحمدي
 الذي انما تحقق بنبي نفسي على حسب ذلك الادراك الخاص الذي قدمناه اى اذ عرفت هذا فاعلم ان
 ولاية الاوليا بظلال ولايات الانبياء عليهم الصلوة والسلام لفظ المرئي في هذا المقام بناوذي با على هذا
 على اثبات هذا العلم والبرهان لا يكون غير ما يبرهن به الا ترى انك لو اخذت جملة من ما يروى من بحرين في
 كونه فتركب ذلك الماد الحاصل ليعتد بالاستنتاج لكنه يكون فرع ما يبرهن ولا يكون حقيقة ما الكوز علمه
 واصل ان محمدا صلى الله عليه وسلم كان يجب له موسى ما كان الله يحبه فبناء على فهم المستفيض لالبحرين
 انما في المكتوب من اوس تسعين من الجملة الثالث ان لاسم محمد واحدا من اسماء النبي صلى الله عليه وسلم

ولاية من فاضل الولاية المحمدية وان كانت ناشئة من القام المحمدي لم يكن فيها المحمدي الصفة بل منتهية من نشأ المحمدي ولا يشهد
 الا الحجة ناشئة من المحمدي الصفة ليس فيها ناشئة المحمدي واما مقام النبي صلى الله عليه وسلم فكما ان يقال انه
 لما كان موسى عليه السلام لا يكون محمد صلى الله عليه وسلم غير كلام الله فكذلك انما لا يقال انه لما كان محمد رسول الله محبوب
 الله لا يكون موسى عليه السلام محبوب الله وهذا بين جدارا فيل ان شذوية المحمدي غير شر الراجح واولا موسى
 عليها الصلوة والسلام خيال فاضل ومنتاع كاسد فان المحمدي ليس لصعد بيان الشذوية بل هو ذكرا لحوال
 والمواجبة والمقامات واين هذا من ذاك فانسب وانشتم كلمة يرجع الى فمها الباطل قال اوضح من ذلك
 ما قاله في المكتوب الثالث والتسعين بعد اذكر نحو من ذلك ان مركز دائرة المحموية الصفة يتصور بصورة
 دائرة مركزها المحموية الصفة ومحيطها المحموية المتميزة بالمحمية وهي نصيب فرد من افراد الامة يعني بذلك قول
 ان فيه نه السارة والمحموية المتميزة بالمحمية نصيب فرد من افراد الامة بمعنى له صلعم ومبيته موسى ايضا انتبه
 فلا يخرج فيه وترك المتعريف بصفة بمعنى له صلى الله عليه وسلم فمثل العرش مثل البرغوث وما غده منه قال
 يعلم ان لمحيطة الدائرة تقدم كثير على الدائر من وهو اقرب الى من الله الاقرب ثم اورد سوال ان قال ان
 قلت كل كمال تميز بغيره فهو ايضا تميز لكل لان لكل عبارة عن ذلك الجزر مع بقية الاجزاء فواجب سبق
 الجزر لكل الجواب الكمال الذي يظهر في الجزر بطريق الاصلية فهو في كل فهمية الجزر ووساطة لا بطريق
 الاصلية ولا شك ان الاصلية سابقة على التميزية والاصل قريب ليس في الفرع فعله هذا اذا تقدم مركز الدائرة
 في الكمالات المحموية فهو واضح ممكن والتحقيق في الجواب ان كمال الجزر انما يسري في الكل اذا
 كان ذلك الكمال ناشئا من بانية الاصلية ولا يلزم سر بانه في كل مثلا اذا قلب جزء من الغضة بمثل الكمال
 منه ذنبا لا يمكن ان يقال ان الكمالات هذا الجزر مستقل ذنبا تسري في كل لانه بعد الانقلاب خرج عن الجزر
 انتهى وهذا يعني قوله المراتق ولدتى حصار حقيقة اخرى فانظر الى هذا كيف القلب على تعقب بالقلب الى
 حقيقة الذنب خرج عن اتباع سيد العرب ومن يقلب على عقبيه ظن بغير الله شيئا ودينه قد ذهب
 بهذه الدعوى حيث جعل نفسه اصل في الكمال والبنى تابعا له فيه وان الكمال تسري منه اليه ثم نفى السرة
 ايقم فحبل نفسه فقلد شدة نفسه بالذنب النبي صلى الله عليه وسلم بالفضة فقد اوعى التقدم على موسى
 وعمر عليها الصلوة والسلام ثم ترقى وادعى التفوق على جميع الانبياء اقول هذا التفسير يثبت على عم
 فهم المعنى المراد من المكتوب الثالث والتسعين من الجملد الثالث فاعلم اولاً ان العبارة المنقولة ليست
 في المكتوب المذكور بل هي ان بكرة الشانم كبرى اقرب الى الله من كل قريب لا بكرة الثالث الولاية المحمدي صلى الله عليه وسلم
 فالدائرة الاولى هي دائرة الحمد والثانية دائرة الخلة والثالثة دائرة المحموية وهي اقرب الى الله ولا محذور فيه

وثنائيا. ان محصل المكتوب ان التبيين الاول الوجودي رب خليل الرحمن على نبينا وعليه الصلوة والسلام
 ومبدء تعيينه تعيين خلقة ومركز تبيينه رب حضرة جيب الله ومبدء تعيينه وتعيين محبته عليه الصلوة والسلام
 عليه ايرادات واجاب عنها منها ان كان التبيين الاول رب خليل الرحمن فكيف التوفيق بينه وبين قوله عليه
 والسلام اول ما خلق الله نوري فاجاب بان المركز سبق اجزاء الماسة والجوهر مقدم على الكل فيكون
 مبدء تعيين جيب الله صلى الله عليه وسلم سبق منها الكمال المحصل للجوهر يسري في الكل لان لكل عبادة
 من ذلك الجوهر وجوهر اخرى فمادحة حصول سبق والقرب في الجوهر لا لكل فاجاب عن هذا الايراد بجوابين
 الاول تسليم التسري والفرق بينها بالاصالة والتبعية فان الكمال في الجوهر بالاصالة وفي الكل بمعية التناهي
 بعد تسليم التسري بان كمال الجوهر في وقت يسري في الكل ان كان الكمال ناسيا من ذلك الجوهر
 وان كان الكمال في الجوهر ناسيا بعد الغياب ما به الجوهر فلا يلزم ان يسري فيه لان الجوهر بعد الغياب ما به
 لا يكون جزء لكل مثلا الفضة التي تصير طلا بعمل الاكسیر فال يقال فيها ان كمالات ومبينة ذلك الجوهر يسري
 في الفضة التي هي اكل لان ذلك الجزء على هذا التقدير ليس جزء في الحقيقة انتهى فلا فراض
 بان الحمد وجه الغلب على العقاب بالانقلاب الى حقيقة الذمب وخرج عن اتباع سيد الرب وغيره
 على ما ذكره كذا بيان فان الكلام في مبدء تعيين خليل الرحمن وجيب الله صلوات الله عليهم تفوق
 مبدء تعيين جيب الله الذي هو المبدء على مبدء تعيين خليل الرحمن عليه الصلوة والسلام الذي هو لكل النكاح
 مهذب فافهم ولا تكن من الغافلين ليس من العمل سرعة العمل وادعاء التفوق على الانبياء عجيب حجة
 لا ينسبوه في المكتوب ما يشير الى ذلك اصلا قال في المكتوب التاسع عشر من المجلد الثالث كانت الاما
 والمرسلون بغير من البلاء وانما في عين البلاء في عافية فقال له يا ابا العزور اسي جي فير من البلاء وانما في
 اردت ان اردت انهم فرد من البلاء الذي هو فيهم مع كونه كذا بصرى كذا فيشر وان اردت البلاء في الدين
 فالفرار بالدين عين الكمال اقول ان في المكتوب المذكور كذا واجتنبوا عن البلاء ما استطعتم فان الفرار مما
 لا يطاق من سخن المسلمين عليهم الصلوة والسلام ونحن في عين البلاء مع العافية فلما سجان الحمد انتهى قيل
 يعني ان البلاء الذي لا يطاق الفرار منه سنة اما اعتبر في البلاء المطلق فالصابر فيه الصابر في الصابر
 في البلاء الذي لا يقدر ان يفر منه ثياب ومن كان في مقام الرضا البلاء عنده راحة ونعمة قال الله تعالى
 وليبلى المؤمنين منه بلاء حسن مثل هذه الاعراضات لا يروا من كذا دونه وديانة قال ثم ترقى
 الى مفصّل القرآن فقد نقل الشيخ العارف بائنه المحدث الشيخ عبدالحق الدهلوي ان بعضهم كتب اليه انكم مع
 جلالة مبدء عونه من المراتب لم لا يظهر منكم كرامته قال ان كرامته اهل ما ابدته من الخلق والمعاين التي انعم

تعجز الناس عن بيانها وبل كان معجزة الرسول صلعم الكلاماً فانظر الى هذا الجاهل المكون الغرور كيف سوتى كلامه
 بالقرآن بغضيم وكيف اثبت المش للقرآن المجيد وكيف رقى نفسه الى مرتبة خاصته بانه يتوكل كون كلامه معجزة
 اقول ليس فيما تسوية والالتفات على فيه لانه فيهم الوهم فانه كيف ينكر علمه الكلام كونه كرامته والقرآن من
 اعظم معجزاته صلى الله عليه وسلم قال العارف العلامة النابلس في نتيجة العلوم قوله انه كرامته اجل مما ابيته
 من الخفايا والمعلف فان البيان ليس المكشف عن ذلك والمتحقق به فان من لا كشف له ولا تحقق في
 نفسه برب لا بيان له عن شيء من الخفايا هذا البطريق للحكاية عن الغير من سبيل نقل العبارة ولتنبه حال
 من المجوذين واسأل العارفين في ان ياتون بمن العلوم والاسرار ان ذلك كله باطله امانة محفوظ لهم من
 كلام غيرهم نظيره واحمد الكافرون على الزبيار لما من من العبايم الالهية وشرائع النبوية حتى نسبوا
 الى المجنون والكذب وغير ذلك وقالوا ساطير الاولين كتبها نبي على كبره واولا الاله وقالوا معلم مجنون قالوا
 مجنون واذ جرو وقالوا ساطير الكذاب وقالوا غير ذلك والله يعلم المفسد من الصالح وحاصله ان الذي جارت به الانبياء
 عليهم السلام حق وصدق وموجوب عند الله تعالى اجزي لحي من اجزي بل عليه السلام وغيره من الملائكة والذي جارت
 به الاولياء ايضا من العلوم التوحيدية والعارف الالهية والحقائق العرفانية كلمة حق وصدق ايضا وهو من
 عند الله تعالى بطريق الالهام والفيض على قدوس بطريق الالهام من ملائكة الالهام ونفسهم على العبارة عن ذلك
 ويقدره الله تعالى على بيان نظيره البني الذي اوحى اليه بشريع واسر بالانعام لانه ونفسهم على العبارة عن ذلك
 واليقدر على بيان نظيره البني الذي اوحى اليه بشريع ولم يور بالانعام فلو بلغه خالف الامر فاقبل منه كما ان
 الولي الذي له لوط العبارة لم يوزن له في البيان فلو قبل ذلك لاقبل منه وربما اوحى على بيان وطرده
 بعدة ونفسه وربما قبل ومن اعطى العبارة قبل منه البيان وتحسن كلامه وتفتح به غيره فاذا كنت في محل
 الكلام انتم وعقوب من طرف الله تعالى اذن طرف الحق وتعد خيرة حافظا وهو ارحم الراحمين وقوله انه لا كرامة جل
 من ذلك البيان فهو معلوم عند الله فان كلمات التي تعهد بها العوام لا فائدة بها للولي وان انتصت حسن اعتقاد
 للعوام بالولي فالتفقه فيها للعوام للولي وذلك انما عني الله تعالى بالعوام فانهم لم على بالولي للشفع بها العوام
 والاكبان العلوم الالهية والحقائق الربانية النافعة للساكنين والنواص المولين يرتعون بها في معارج الحق
 ويتبينون لغيبها لعقبات الطريق وانما تنضر بها السعدى على الاولياء بالانكار بعدم توفيقه وقلة اذعانه
 لحكمته في نفسه وادواته ان يكون له ارتفاع مرتبة على ابناء حسنة قوله وبل كرامته محمد صلى الله عليه وسلم
 الكلام معجزة القرآن العظيم الذي هو كلام الله تعالى الذي عجز الفصحاء البلاغران بان يوشكوا وهو من
 المعاني التوحيدية والمعلف الربانية والحقائق العرفانية ويزيد على كلام الاولياء الذي ياتون به بالاحكام العشر

وهذه المعرفة ورايها في النظر والفكر انتهي وانت تعلم ان ما ليس عين الوجود ولا قائماته الوجود فهو المعدوم ليس
 الا ولا شئ من المعدوم موجود فلا معنى لكونه موجودا بذاته لا بالوجود الا انه تعالى عين الوجود القائم بذاته ليس
 بذاته فيكون الوجود عين الذات مع القول بان تعالى موجود بذاته دليل على انه ليس على بصيرة في معنى
 الوجود ولا في معنى كونه تعالى موجودا بذاته واما قول غلام الدولة نفع الله به ان اراد به ان مرتبة الامكان
 فوق مرتبة الوجوب فهو صحيح ولا شا به فيه لان الوجود الذي هو عين الذات هو الوجود المطلق المعر عن كل قيد
 زائد على ذاته القائم بذاته ليس بمقتضى الوجود الممكنات لتعين مقتضى استعداده بالمهايات فانه مقتضى عين زائد
 على ذاته منقصر الى ذلك لتعين الذي هو مقتضى الماهية فلا يكون متعينا لذاته فلا يكون واجبا لذاته وان اراد ان
 تعالى ليس عين الوجود المطلق فهو مبني على ما فهمه من كلام الشيخ محي الدين نفع الله به ان المطلق معناه الكلي
 الذي لا يوجد الا في ضمن افراده وهو فهم فاسد لان مراد الشيخ نفع الله به في الباب الثاني من الفتوحات
 انه تعالى موجود بذاته غير متعدي بغيره لغناه عن العالمين والمبني على الفاسد فاسد ثم قوله ان صفات الواجب
 تعالى موجودة بذاته لا بالوجود وان اراد انها موجودة بعين وجود الذات لا بالوجود بغيره فاقض قوله انها موجودة
 في الخارج متميزة عن الذات وان اراد ان وجودها متوقف على ذات الحق تعالى لكونها قائمة بذاتها تاتي
 من نفسي وجودها في الامكان عن وجودها ثم الوجود اذا لم يكن عين الذات ولا قائماته فيمضي المطلق الواجب
 عليه تعالى في قوله صفات الواجب تعالى الخ مع القطع بان العلم لا يريد ان يكون بهذا الاطلاق انه تعالى واجب
 الوجود لذاته ثم كون الامكان والوجوب نسبة بين الماهية والوجود من المسائل المقررة في المكتب المعتلية
 كشرح الاشارات وشرح التجويد فقله ان هذه المعرفة ورايها في النظر والفكر تكليس ودليل على انه غير صحيح
 في دين الله ثم ان ذاته تعالى اذ لم يكن عين الوجود ولا متصفا بالوجود كان معدوما محض لا يتحالة ارتفاع
 التقيض عن شئ واحد في حالة واحدة وهذا عين نفع الواجب القديم الواجب اللاحق بقوله موجود بذاته مع كونه
 متناقضا لنفسه دفع السيف من رقبته ولا يدفع عنه التكفير لا يجزيه نفع جليل او حقير اقول هذا الكلام مبني على
 عدم فهم المراد على يد العرض اما اولها فبانه قال للمعدوم في ذلك المكتوب ان الصفات اسبعة
 او ثمانية للواجب تعالى التي على اختلاف الاراء من صفات الحقيقة موجودة في الخارج وغير اهل الحق
 من الفرق المخالفة ليسوا بالكلية بوجوه صفاته تعالى على ان المتأخرين من الصوفية يقولون بوجود
 الصفات فيفسون زيادة الصفات الى العلم ويقولون **هـ** اردو سے نقل ہمہ غیر صفات بذات
 تو مندوبے نہ تھے ہمہ عین ہ یعنی ان الصفات في الحق متشابة وفي الخارج عين ذاته تعالى والحق
 ان قول اهل الحق هو الحق ومقتبس من مشكوة النبوة بنور الكشف والفراسة غاية ما في الماهيات ان لا

الذي يرده الخالقون في وجود الصفات قوتى فأنهم يقولون ان كانت الصفات موجودة اما ممكنة لوجودها
الاول مستلزم الحوادث لان كل ممكن حادث عند سم على انه يستلزم جواز الفكاك الصفات عن الذات
والثاني ينافي التوحيد جل الاشكال على ماظهر لي ان الواجب تعالى موجود بذاته لا بوجود عينه او زائده عليه
صفاته تعالى اليفم موجود بذاته لا بوجوده لانه ليس للوجود في ذلك الموطن دخل قال علام الدولة فوق عالم الوجود وعالم الملك
الوجود ولا يتصور نسبة الامكان والوجوب في ذلك الموطن لان الامكان والوجوب نسبة بين الماهية والوجود
فحيث لا وجود لا امكان ولا وجوب بذه معرفة وراة طور النظر والفكر والتجسسون عقليته العقل لا يعرفون هذا
المرام وليس لهم الا الاكثار انتبه فما نقله المتعرض مع فيه تحريفات اعلاها انها زائدية في الخارج مع انها
ليست في المكتوب واما ثانيا فبان الوجود تقديره الماهية السنية والذات الشخصية في الخارج وهو بهذا
المعنى عين الماهية والذات وهو المراد بقولنا الله تعالى موجود بذاته لا بالوجود فالمقصود من هذا القول تنزيه
ذات الله تعالى في احتياجه الى شئ بان يقال انها محتاجة الى الوجود والكان عينه تقديره الوجود لشي
اكونه في الخارج وثبوتية فيه وهو بهذا المعنى زائد عليه عرض عام وقد براد الصفقة الموجودة الزائدة على الذات
كما يحيات مثلا فما قامت بصفته الوجود يكون موجودا ويكون محتاجا في موجوديته الى صفته الوجود كما قامت
به صفته الحيوة يكون حيا والله تعالى موجود بذاته لا بهذا الوجود فلا يكون ذات محتاجا الى الوجود فيكون ذات
العلی كافي في تحققة غير محتاج الى الوجود ولا يكون للوجود منه دخل عينا كان او زائدا قال عروة الوثقى
في مكتوب خمس وثمانين من الجلة الاول بتحقيق مذمنا ان طالب اليقين وصاحب الفطرة السليمة اذا رجع
الى وجدانه بفكره صائب ونال صادوق وانصف من نفسه ادرك ان الذات الله المقدس لا ينبغي ان
يحتاج في وجوده الى غيره ويكون في نفسه خاليا عن الوجود واحتياج في ثبوت الى الوجود وادرك ايضا
ان الماهية حقيقة سبحانه لا ينبغي ان تكون هو الوجود لان الوجود مع كونه في نفسه من المصادر والاحداث
لا ضروره لنا بالقول بكونه حقيقة لا واجب الموجود في الخارج بوجوده فيحصل وان نصطلم عليه بواسطة عدم
احتياجه الى الغير مع ذلك لم يرد شئ به فاحتج ان له سبحانه ماهية حقيقة وراة الوجود ذاته بنفسها
مستغنية عن عرض الوجود لها واما ترتيب على الوجود يترتب على تلك الماهية بذاتها فهي موجودة بذاتها
المقدسة لا بالوجود عينا كان ان شاء الله او قولنا موجود بنفسه موجود بعينه بقولنا هست لان الوجود امر زائد
فماست قائم به تعالى او عينه فلا دخل للوجود في تلك الحضرة العلية المعروفة عن جميع الاسباب والاعتبارات
كما لا مجال للعدم ثم فهو سبحانه غاية تقدسه لا يصل اليه نسبة لكونه خالقا لكلها فكلا النقيضين متمثلان عن
تلك المرتبة المقدسة غير متصورين ثم حتى يتصور اذ اع النقيضين فلا نقاضة لشيئ في مرتبة الذات

المعروف من جملة الاعتبارات من حيث التيسيل ارتفاع انقيضين اذا الارتفاع والثبوت من الاعتبارات والمنسب
 النقية عن تلك المفسرة الا ترى ان ما افاده بعض المحققين من ان الجسم في مرتبة وجوده السابق على البياض
 لا يغير ولا يضر من تلك النفع انقيضين لتيسيل لان التيسيل ارتفاعها بحسب نفس الامر مطلقا بحسب مرتبة من المراتب
 فان الامر الذي ليس فيها علاقة التقدم والتأخر المعية ليس بعضها في مرتبة الآخر وجود ولا عدم انتهى فلما سلغ
 مثال هذه الامور في الممكنات فماتلك في شأن خالق للممكنات تعالى ولله المثل الاعلى على هذا الاحتياج
 في نفى احتياج الذات المقدس الى التغير الى المطلق لفظ عليه يكون مفهوما لغوئيا من المعقولات الثانية
 والمعاني القائمة الغير ولو كان كذلك لكان صاحب شرح احق بالتعبير عن ذاته المنسوبة بالوجود والاخبار
 كما اخبر به عن سائر اسمائه وصفاته وكلماته وليس فليس فانه عرول بذاته على مستغنى عن عرض الوجود له
 فما يتفرع على الوجود يتفرع عليه سبحانه وكذا الحال في سائر الصفات فكلما يتفرع عليها فذاته على كافي فيه
 ومع ذلك له سبحانه صفات ازلية موجودة قائمة بذاته لورود اشراج بها والما جرى عادة سبحانه بان كلما
 ثبت في عالم الحقيقة ان جعل له انوارا في عالم الجوار يستدل به عليه جل الوجود انوارا بوجوده نفسه بالوجود
 فان الوجود لو وجد كان موجودا بنفسه دون الوجودات فمطرة الحقيقة فحق نوافذ جهود المتكلمين في زيادة الوجود
 على الذات الخبي اعمى وعدم كون الوجود عينه وكذا لا نقول باحتياج الذات المقدس الى الوجود وسيسلك اليه بالبر
 مع كمال نفعه وزوجان يكون مراد سلف من زيادة الوجود هو هذا المعنى ان كان منهم رواية في هذا الباب لكن
 الظاهر ان ليس من السلف في هذا الفعل انما هو قول المتأخرين من اصحابنا رحمهم الله سبحانه بخلاف زيادة الصفات
 فان النصوص معاصرة لها فالحاصل ان الحق عرول موجود بذاته وصفاته اسبقه بل الثمانية موجودة بذات الحق
 ودون الوجود فالوجود كما هو متمثل عن مرتبة الذات المقدس كذلك متمثل عن صفاته الحقيقية فلما لم يتخلل في
 حضرة الذات المقدس والصفات البلية وجود لم يتخلل وجوب ولا امكان اذا الامكان والوجوب نسبة بين الممكنات
 والوجود فحيث لا وجود ولا وجوب ولا امكان فمن ثم التحقيق ان رفع الاشكال صعب يورده على الصفات الحقيقية بانها
 اما ممكنة لذاتها او واجبة فعلية الاول يلزم حدوثها لان كل ممكن حدوثه عندهم وايضا يلزم حوازا لاعتقادها عن الذات
 فيلزم حوازا لجهل والمنزعي تعالى عن ذلك وعلى الكسبي يلزم تعدد الواجب لذات المتأني للتحسين قال شيخنا والمنا
 الامام الزايداني والنجي واللائق الثاني قداسة تعالى وصفاته سبحانه دون هؤلاء الثلاثة المنصورة غاية ما في الباب اذا
 تصور ذات تعالى وتصلت صفاته سبحانه بالوجود والاعتبارات اذ لا يسيل الى الممكنة عرض لذاته سبحانه في الوجود تصوري
 انطلي الوجوب لما هو المناسب واللائق فتداه تعالى وعرض صفاته سبحانه بالوجود الذي هو الامكان للممكنات
 لاحتمالها الى الذات قداسة تعالى وصفاته سبحانه في حد نفسها فوق مرتبة الوجوب والامكان بل فوق

مرتبة الوجود ايضا وباعتبار الوجود لتصورى نظري الوجود يناسب الذات تعالى والاسكان يناسب الصفات
 تعالي وتقدس فالصفات تعالي من حيث الوجود الخارجى لا اوجيته ولا ممكنة بل هى فوق الوجود والاسكان
 وباعتبار الوجود الذى معنى ممكنة ولا يلزم من هذا الاسكان الحدوث لما انه ليس له ذاتها كما للممكنات بل الوجود وانها
 العقلية ويناسب هذه المعرفة ما قاله ارباب المعقول من ان الكلية والخبرية تعرفان لما به باعتبار خصوصية الوجود
 الذى معنى فلا يوصف بهما لما به حال الوجود الخارجى فزيد الموجود فى الخارج مثلا قبل الفعل ليس بخبرى كما
 ليس بكل بل عرض له خبرية بعد الوجود الذى معنى نظري بل نقول جميع النسب والاضافات والاحكام الاعيان
 التى تحمل على تعالى كالاوجيه الربوبية والادوية والازلية غير الصفات الثمانية الموجودة انما يصديق عليه سبحانه باعتبار تصور
 والتعقل والا فالذات من حيث هو غير متصف بصفة ولا يسمى باسم ولا محكوم بحكم فصاحب بشرع تعالى لما
 اطلق على ذاتية سماه واحكاما باعتبار التناسب والتشابه لتكون خبرية الى افعالها المخلوقات ويكون الحكم
 على قدر عقولهم كما يقال لزيدان الموجود فى الخارج بدون ملاحظة وجود الذى معنى انه خبرى على سبيل التشبيه
 والتشظير ويكون حكمهم بالخبرية النسب دسبهم من حكمهم بانه كل فذلك الحكم بالوجوب والوجود على الذات التى تعالى
 اولى ونسب من الحكم بالاسكان والامتناع والانفصال الى جناب قدسه تعالى وجوب ولا وجود كما لا يبين
 بجناب تنزهه تعالى للمكان والامتناع فانهم هذه المعرفة الشريفة القدسية فانها اساس الدين وحسن الامنة
 علم الذات والصفات تعالي وتقدس والكلمة بها احد من الظهار ولا واحد من الكبر اياها ثلث الله سبحانه
 في العباد هذه المعرفة والسلام على من اتبع الهدى ومما افاده شئى والامى قدسنا الله سبحانه بسمه
 ان الصفات الحقيقية موجودة في مرتبة الذات ولم يحصل من اثباتها تقييد وتنزل في تلك الحقبة العلية
 ومع كون الصفات تفاصيل للكلمات السندرجة في حقبة الذات لم يحصل منها مرتبة اخرى فكلها متارة
 عن احكام سائر الاجمال وتفصيلات لان مرتبة احدها متارة عن مرتبة الاخرى فمرتبة التفصيل دون
 مرتبة الاجمال وهذا المعنى مضمون في تلك الحقبة المقدسة والتفصيل ثابت في مرتبة الاجمال وجبوت هذه الامة
 وراى العلم والخارج وتقسيم الوجود الذى معنى والخارجى انما هو في مرتبة الاسكان فلا مجال في تلك الحقبة للخارج
 ولا العلم لانه لما لم يكن للوجود دخل في الوجود والخارجى والعلمى فرع هذه المعرفة كسفية بل جميع ما يجزى وما كثر
 في تحقيق الوجود ونحوه واثبات الصفات مع كون الذات المقدس كانيا فيما يترب على الصفات العقلية
 ذوقية كسفية وما يوروث في اثباتها من قبيل التنبهات على البديهيات التى لا سارغ للبحث فيها العلم
 اللوحي المطلق بتلك الصفات في تلك المرتبة المقدس شبيب باعلم المحضوى كعلمه سبحانه بانه اعلى كماله
 السندرجة في الذات وتلك الصفات مع زيادتها كانتها نفس العالم وحضورا محض نفس العالم من جهتها

ثم يفكر من الصوفية العلية إلى عينيةها مع ذات الواجب تعالى وتغنى غير تباها الكلام الموافق لمذاق علوم الانبياء
 على جميع عوالم على انفسهم خصوصاً الصلوات والبركات والاحتيايات والمطابق لآراء اهل السنة والجماعة فكل استنتاج
 سيهم ان يسلط عينيتها مع القول يغني غير تباها ويقال لا هو ولا غيره ولذا قلنا ان علمها شبيهة بعلم الصوفي
 بعد عينيةها ولما لم ينشأ منه صورة وحضور نفسها كما ان كان من قبيل العلم المحسوس ولا يتوهم من هذا الموضع
 انفسين ان اتحاد الزمان والمكان شرط في حصول التناقض وليس في تلك الحضرة زمان ولا مكان فلا يتصور
 التناقض وانصرف في لفظ الغير ويراد بالغير المصطلح فالنظر الكشفي يغني هذا التخصيص وينبغي الغيرية بآتي معنى كان
 فان ارباب الكشف يجدون بالذوق والفراصة الصيغة المتعينة من شكوته لنبوة ان الصفات كما انها ليست
 بحسن الذات لزيارتها ليست غير ان كانت زائدة بينها نسبة الثانية ففهم تلك الحضرة تنقش وساعة
 ارباب العقول ان الاشكال متغير ان اذا عرفت هذا فاعلم ان لهذه المرتبة المقدسة التي هي مرتبة الذات
 مع الصفات الحقيقة ثمانية وعقدت ظهوراً في المرتبة الثانية بلا تفرق وتبدل وذلك المرتبة مرتبة الوجود الذي
 هو خير محض وكما لم يشر في شيء في الوجود قابلية من ظهوره جميع الكمالات بطريق الظلية ولهذا ان
 تعلق علم تلك المرتبة المقدسة وانشأ كمالاً له كان اول شيء ينشأ منها حضرة الوجود والكمالات
 الكونية لانه ولهذا ذهب جماعة من الصوفية العلية وغيرهم إلى عينية الوجود للذات المقدسة وتصوره مع كونه
 قديماً بالاثمين وثبوت هذا المعين الوجودي مدار العلم والخارج لان الوجود الخارجي دلي على اقسام المطلق
 الوجود ومرتبة المستم فوق مرتبة الاقسام حضرة الوجود من حيث هو سابق على كل الوجودين ولا يتصور في وجوده
 خارجي ولا ذاتي على امر حضرة الوجود جامع بطريق الظلية لجميع الكمالات الذاتية والصفائية اجمالاً وتفصيلاً
 اجمالاً ثمين اول تفصيل كانه ثمين ثمين ففي مرتبة اجمال الوجود لا يتميز كمال ولا صفة عن صفته وفي مرتبة
 تفصيل الوجود اجمالاً للكمالات ظهرت الصفات فاول شيء ثبت في تفصيل الوجود الحيوة التي هي اجمع الصفات
 وهذه الصفة كانه ظل بصفة الحيوة التي لها ثبوت في مرتبة حضرة الذات المنزهة ويصدق في حقها لا مزيد لا غير
 وهذا الظل لما كان ثبوتاً في مرتبة هي دون مرتبة الذات تعالى يصدق في حقها لا هو ولا يصدق لا غير بل كان
 سائر الذات التي عز وجل وكذا حال سائر الصفات تعالت ولها صفة الحيوة ظهر صفة العلم ثم الصفات الاخرى من
 الارادة والقدرة وغيرها فاعلم مع كونه جزء من اثنين الوجودي وحصة من حصصه جامع لجميع الصفات والصفات
 الاخرى استقلها كانه اجزاء لصفة العلم لان لهذه الصفة نوع اتحاد مع موضوعها ليس غير هذا الاتحاد
 اذا العلم قد تجتمع مع العالم والعلوم والقدرة لا تتحد مع القادر والمقدور وكذا الارادة والسمع وغيرها لا تتحد
 مع الموضوع وصفة العلم بما عييتها اجمالاً لا يظهر فيه الصفات متميزة وتفصيل يظهر فيه الكمالات متميزة كما

الوجود ولا جبال حکم مرکز الدائرة وتغصیلہ حکم محیطہا فمن جہنا اندفع ما قدر نور وان تميز الحیوة عن سائر الصفات انما هو
 فی تفصیل العلم الذی لیسوہ بالواحدیۃ واما فی مرتبہ الاجمال فلا تميز منک الصفات من صفات الاخری فکیف یکلم
 بتقدم الحیوة علی العلم الجمل علی انتفع فی عبارات شیعنا واما سادس سرہ تعجب من ہذا مترشح کیف یورد مصطلح
 طائفہ غیر مسلم عندنا حکم علیہ ہذا من عدم الاطلاع علی حقیقہ ذنب الخضم شہلا فی جملہ اقرض
 وقد عرفت ان التميز الجمل لصفۃ الحیوة فی تفصیل الوجود بعد ما جہ فی حضرة اجمال سابق علی العلم الجمل واما تفصیل
 فاکمال ان ہناک تفصیل لکمالات السند جہ فی اجمال الوجود والحیوة ہناک مقدم علی العلم بنویسہ وتفصیل
 فی حضرة العلم بما ذہج فی اجمالہ والحیوة ہناک من العلم فالعلم المحاط بسبوق بالحیوة والحق سابق علیہ وانت غیر
 بان صفۃ الحیوة المسبوقہ العلم لیس فی حقیقہ صفۃ الحیوة بل صلوۃ علیہ لک الصفۃ صفۃ الحیوة سابقہ علی العلم
 البتہ وصورہا علیہ سبوقہ بہم وقع النظر عن جمیع ما ذکرنا تقدم شان الحیوة علی شان العلم مما لا یحتاج الی
 دلیل وتنبیہ عند ذی فطرۃ سلیمۃ ہی واما ما لثا فبان کلام علماء الدلہ مع لانی ان مرتبہ الاکمال فوقہ مرتبہ
 الوجود ویوہس بعدہ وذلہ بیان دکامہ ظاہر جہنا علی اذ کمال الکلام من لقا نفسہ علی غیر محلہ خلاف ما یسودہ الفکر
 والقول بصحة من قبل الہدیان علی ہذا ما ایدانہ تعالی لیس من الوجود المطلق مسقطہ لارب فیہا واما العجائبان
 توجیہ القناقص فی وجود الصفات متنی علی فہمہ علی ما ذکرنا لیس فی المکتوب تفسیرہ عن الذات بل ہذہ العبارة
 من زیادات المترشح علی ہذا ما رید ان وجودہ متوقع علی ذات الحق تعالی لکونہا قائمہ لانه لیس لہما سبیل
 اذ الحق عزوجل موجود بذاتہ وصدقۃ السبوقہ بل الثمانیۃ موجود بذات الحق وول الوجود علی ماہر والمجدود فی ہذا
 و شان تحقیق الحق تہتمر ہذا ان فائدہ فائدہ فی الکشافات الغیبیۃ بما تقریرہ ان ذلہ تعالی کا من اعتبار
 الصفات بل تستغن عن نفس الصفات فماترتب علی صفات الذات الجود عن الصفات کاف بہ شہان ان
 فرغ فی صفۃ الحیوة والعلم والقدرۃ والارادۃ عنہ فعلہ الذات الجود تہتمر بالانکار کما تہتمر علیہا المعنی ان
 الصفات لیست بموجودۃ اذ انہا موجودۃ فی العلم لانہ الخارج لانه مخالف لک الی السنۃ والجماعۃ بل معنی
 ان الصفات مع الاستمرار الذاتی موجودۃ فی الخارج بوجہ زائد علی الذات عن سلطانہ کما ہو مذہب اہل
 الحق وتضع ہذہ المسئد بنال واضع وجران المار یسبیل بالطبع من اللہ علی الالہی لیس من حد ذات الماء
 فعل العلم والحیوة والقدرۃ والارادۃ فان کان لہ علم یسبیل الی الالہی لیس من حد ذاتہ فعل الارادۃ وبتخصیص
 احد النفاذین ومن ہذہ الحکمر الارادیۃ صدقہ فعل الحیوة والقدرۃ ولما بعبر المار جہرا الجوان فمع لیس
 الطبیعی یصف بصفات زامیۃ الغیر مع وجود صفات طبعیۃ ولہا مثل الالہی فذلہ تعالی عن شانہ مع الاستغناء
 لذاتی وغناہ عن صفات فی المرتبۃ الاولیۃ یعصف بصفات زامیۃ وجودہ ویصدہ منها افعال لکنی لادان

يتوصل إليها فكذلك لا يقال في الماهية من الصفات أنها عين ذاتها لأنه هنا ذات صرف بلا صفات فكذلك لا يقال
 في ذاتها تعالى جل شأنه أن صفاته عين ذاته لأنه مجرد عن الصفات في هذه المرتبة ولو اعتبر الصفات والآن كان
 الاعتبار على ما هي عليه لنتبته قال العارف المشقي عبد الغني النابلسي في نتيجة العلوم قوله إن الله تعالى موجود
 بذاته لا على أن الوجود عينه ولا على أنه زائد ومزاد إن الله تعالى لا يدرك عنه مخلوقاته أصلاً من حيث ذاته الحليّة
 ولما الوجود ذاته يدرك بالعقل وليس بالحس فكذلك لا يقال إن الوجود موجود فلو قال إن الوجود عينه لزم أن يكون
 تعالى مدركاً لو لم يكن حيث الوجود وقد قال سبحانه لا تدركه الأبصار ولأن الوجود الذي يدركه العقل والحس إنما يظهر الوجود
 الحق من الاستشعار لأنه هو الوجود الحق على ما هو عليه فليس الوجود الظاهر عينه ولا الوجود بايناً زائداً عليه تعالى
 بمعنى أن له باقية في الوجود فيكون تعالى مركباً من عام وهو الوجود وخاص وهو الماهية الزائدة على الوجود فيشابه
 سبحانه الأشياء فإن كل شيء مركب من عام وهو الوجود وخاص وهو الماهية المخصوصة ويكون تعالى منفصلاً إلى
 الوجود كما أن الاستشعار منفرد إلى الوجود وهذا كله محالٌ عليه تعالى لأنه تعالى لا يشابه شيئاً ولا يشابه شيء
 ليس كشأنه شيء وهو السميع البصير فكذلك لا يقال إن الله تعالى هو الوجود بالمعنى المدرك للعقل والحس فإنه ظاهرة الحق وهو
 معنى قوله رضي الله عنه إن موجود بذاته أي لأنه موجود باعتبار ما يشهده العقل والحس إن موجود الماهية الوجود
 هو عينه أو موجود بوجوه زائدة عليه وكلاهما متعدي عليه لأنه تعالى ليس مما يدرك العقل والحس إنما خلق
 عليه تعالى بانه موجود باعتبار تنزهه ظهوره للعقل والحس فإن وجوده تعالى مطلق بالطلاق الحقيقي حتى أنه مطلق عن
 قية الاطلاق فإن الاطلاق قيد والله تعالى منزه عن كل قيد فهو الغيب المطلق واليه الإشارة بقوله سبحانه الذين
 يؤمنون بالغيب قال بعض المفسرين الغيب الذي يؤمنون به هو الله تعالى وقد استوفينا الكلام على هذا المقام
 في كتابنا الوجود الحق والخطاب الصديق بالانزاع عليه نتبته وأما خامساً فبأنه لا يتحقق له أي الظاهر أن هذه المعقولة
 وراية طور النظر والفكر وحين مسك المجدوح وسلك المتكلمين يؤن وليس مرجح كونه تعالى موجود بنفسه كونه الوجود
 نفس ذاته كما هو مذنب الصوفية الحليّة وأحدان معنى كونه سبحانه موجوداً بنفسه إن حقيقة سبحانه في نفسه وراية
 الوجود كافي في ترتب آثار الوجود عليه فالوجود منتزعل من تلك المرتبة العليا على ما سيجي حقيقة أن الله تعالى
 في مبين مذنب شيئاً وأما ما نضحي الله تعالى عنه ونعني كونه الوجود ونفس ذاته إن حقيقة سبحانه هو الوجود
 ليس إلا على ما يستفاد من تحقیقاتهم فالطلاق الوجود على ذلك المرتبة المقدسة حقيقة عديم الوارد
 بعينية الوجود أن ما يرتب على الوجود كترتب عليه وكان الاطلاق الوجود عليه سبحانه بطريق المحاور المشبه
 والتظهير والمجازة تنفي فيصح لغير الوجود عنه ويكون الذات تعالى في نفسه غير الوجود والتصوفية القائلون

بعينه الوجود لا يجوزونه كما لا يخفى على المتبحر في كلامهم الواقف على الطوايق لقولهم ان حقيقة الحق سبحانه وجود
 بحيث ليس الا وطلب الشيء من نفسه محال ولولا الملاقاة الوجود عليه تعالى عنه سم بطريق الحقيقة لما كان الاختلاف
 بين العالمين بعينه الوجود في كونه سبحانه وجودا مطلقا او فردا بمعنى محله وكيفية يسوغ اطلاق الوجود على
 تلك المرتبة العليا بطريق المجاز عندهم على ما افاد القروة السلف في حقايقه فادعوا لتبليس بقول قال ورايت في بعض
 كتابه انه سئل عن هذا المعنى اعني عدم ظهور الخوارق منه فاجاب بان ظهور الخوارق من عدم الكمال ان
 عبد القادر قدس الله سره كان الى مرتبة الروح فقط وانه نقص في الارشاد واذلكا كان النزول ثم كان
 الارشاد كمال اقول ان هذا الكذب الصدق نبوي والكذب يهلك فان رايته في بعض كتابه بقتل في ارضه
 ككتاب رايته قال ولعمري لو وقع له شيء من الكرامات لطارد به في اقطار الارض ان هي الاود عاوي با
 اقول قد عد كرامته الى سبع مائة على ما هي في الزبد والاسفار سطوره وعلى السنة العظماء والزاد وكثير
 وان كانت هذه باطله فلعنه تلك الكرامات سائر الادبيات ويكذب جنبا وغيره من العلماء فاصدق المقال
 ما نطق به الحال قال نقل عنه حفيده فروخ في رسالته انه قال كنت يوما جاسا في الاسحار كنت نظرا
 الى سور اعماله وقلب على ذلك النظر بحيث رايته نفسي في مناسب لقرب الله وفي هذه الاشياء يحكم من
 قواضيه قد رفته الله نودي في سري غفرت لك ولن توسل بك بوساطة او غير بوساطة الى اسم الله
 ويكره هذا الله انه حتى لم يبق فيه ريب عندنا فكيف من مكر الله حيث اتقن شيء موهوم اذ قد يكون المناجاة
 هو الميسر اقول قد استنبري النبوي باسم مولانا فروخ وهذا البيه جدا منه فلو كنت نبيا فوفت قرآني
 ولكن نبوي عظيم الشافرة فاعلم ان شكل هذه المكاشفات بل على منها منقولة من اكاره الادبيات الى الجواب
 الاخبار قال شيخ عبد القادر الجيلاني قدس سره قد وعدني الله عز وجل بفضله ان يدل الجنة صحابي والى نبوي
 يا نبوي طريقي ومن يجيئي وقال ايضا انه سبحانه وتعالى اعطاني سجلا فيه أسماء صحابي ومن اتبني الى يوم القيامة
 وقال عز وجل قد غفرت لهم كبري ودفعت من مالك خازن النار عندك من صحابي اجاب البقرة الله يدري
 على حماية من تابعني مثل اسماء على الارض ان لم يكن جيدا فانما جنة بقره الله لا غيب من عنده حتى يدل
 الجنة صحابي فالحمد والثناء وسخوة على مثل هذه المكاشفات لا يناسب من اهل الحق والشايات والانصاف
 احسن الاوصاف قال في المکتوب الراجحة واليسين من المجلد الثالث والبقال من الانبياء لا يحتاجون
 الى الاستمداد وان الكلمات ماصلة لهم لفعل صريح الكفاية انتهى فجزان لا يحصل لا في غير الكلمات
 بالفعل اقول ليس هذا بل الاستبعاد عقلا ولا نقل فاجل الناس من قل صوابه وكثر عجايبه قال المجدج
 في المکتوب المذكور بما تقرر ان النبي يحصل لبعض الكلمات بواسطة من الله وتوسله يحصل الى بعض

بعض المقالات لكن لا يلزم منه نقص النبى ولا من ربه عليه لانه حصل ذلك الكمال بتأدية نية فيكون ذلك الكمال
 من النبى فى الحقيقة وهو كما هو المأخوذ الذى يصرف من خزانة محمد عليه لم يشترط لبا لادى وحسنه والاسماء
 من النعمان ليس نقصا للمعدوم بل هو كمال وموجب لادى الجلال فان المسلمين يدعون الملك والمعين
 بما دعوهم كما هم ويكون بناس غلبتهم وشرف خداهم وما يقال ان الانبياء عليهم الصلوة والسلام لا يحتاجون
 الى الامور جميع مراتب الكمال حاصل لهم بالفعل فهو مكابر صرحه لانهم من عبادة الله تعالى ويرجون ايقو ضه
 وبركاته وبسته عون الترتي قال النبى صلى الله عليه وآله وسلم من استوى يوما فهو مغبول وقال صلى الله
 عليه وسلم سلوا الى الوسيلة وفى حديث الصحيح كان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم يتفتح بصحا ليك
 المهاجرين فبهذ اعانة ومن لم يجد ما دوا الانبياء فنظرو الى عظمت ما راج الانبياء مع عدم توجهه الى عبوديتهم
 واحتياجهم الى رب الارباب واستجدوا واعانة المخدم والاعلان والافليم لعل به استيعاب تحقيق المقام وتوضيح المرام
 على انفاذ اعانة ابن حزم انكى ليعتدى فى الفتاوى المحمدية الكتاب السنة والائن على ان طلب الزيادة
 له صلى الله عليه وآله وسلم امر مطلوب محمود وقال تعالى وقل رب زنى علما وروى مسلم انه صلى الله عليه وسلم
 كان يقول فى دعائه وجعل الحيوة زيادة لى فى كل خير يطلب كون الفاتحة او غير زيادة فى شرف طلب الزيادة
 غلبة رقيه فى ما راج كما لانه اعلى من كماله من جهة قد وصل الغاية التى لم يصل اليها كمال مخلوق فعلم
 ان كلامه الآية الشريفة ما حديث الصحيح وال على ان مقارنه صلى الله عليه وسلم كماله ليعمل الزيادة
 يعلم والشراب وسائر المراتب والدعوات على ان غايات كماله لانه لا يحتاج الى ما راج الترتي فى تلك
 المقامات اعلى والدعوات استية بالاطلاع عليه ويعلم كنهه الله تعالى وعلى ان كماله صلى الله عليه وسلم
 مع جلالة الاحتياج الى مزيد رزق واستمداد من بعض الفضل الله وجوده كونه الذاتى الذى لا غلبة له ولا انتها
 رضى ان طلب الزيادة لا يشتر ان يتم نقصا اذ لا شك ان علمه صلى الله عليه وسلم اكمل العلوم ومع ذلك فقد
 امر الله بطلب زيادة فطلبه نحن بامور دون بطلب زيادة ذلك له صلى الله عليه وسلم وقد وادى ايضا ان
 ذلك فيما يرب من الدعاء عند روية كعبته المظلمة اذ فيه ورد من شرفه عظمه وحجبه وعظمه وشرفه الى آخره
 ويحصله الله عليه وسلم كسائر الانبياء الذين حجوا البيت وسهم كل الانبياء الا فرقة قليلة بينهم على الخلاف
 فى ذلك ومن شرفه عظمه وحجبه وعظمه واذا علم دخولهم فى ذلك العموم من دلالة العام كعبته فليست
 على الخلاف فيه علم انما مودون بطلب الدعاء له صلى الله عليه وسلم ويقر من الانبياء المذكورين بزيادة
 شرفه والتكريم وان الدعاء بزيادة ذلك له صلى الله عليه وسلم امر مندوب حسن ويؤيده ما رواه الطبراني
 عن ثلى رضى الله عنه لكن نظرى فى سنده ابن كثير انه كان يعلم الناس كيفية الصلوة على النبى صلى الله عليه وسلم

السلام النبي محمد ايرادات البريخي

وفيها يصرح بطلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم في مضاعفات الخير وخيريل بطوار وبهذه الذي ذكرته وان
لم اكن سيقيني بالاستدلال في هذه المسئلة بشي منه يظهر الرد على شيخ الاسلام صاحب البقيتي في قوله لا ينبغي التوسيم
على ذلك الا بديل فيقال له داي دليل اعل من الكتاب وسنة وقد بين بما ذكرته ولا تمها على طلب الدعار
له صلى الله عليه وسلم الزيادة في شرفه اذا شرف العلوك كما قال اهل الباقية والمردية منا علو المرتبة والمكانة وعلو
بالزيادة في العلم والخير وسائر الدرجات والمراتب وكل من العلم والخير قد لزمنا بطلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم
فيه بالطريق الذي قد مرنا فلنكن مأمورين بطلب زيادة شرف له وعلى شيخ الاسلام الحافظ ابن حجر في
قوله هذا الدعار مخترع من اهل العصر ولو استخففه قاله النووي لم يقل ذلك بل سبق النووي الى نحو ذلك الانام
المجتهد ابو عبد الله الحلي من اكابر اصحابنا وقد اسهم وصاحبه الامام البيهقي وقوله ولا اصل له في سنة فيقال له
بل له اصل في الكتب واسنة معاكما تقرر على ان الظاهر اننا قلنا في اقبل الاطلاع على ما ياتي عندهم علم
ان الذين الامين لم يزلنا في جواز ذلك وانما زعمنا في بل ورد دليل يدل على طلبه في فعل اوله فينبغي فعله
وقد قلت انه ورد دليل على طلبه من ثم لما كان النووي رحمه الله وشكره حجة تخليا من السنة بما لم يمتح فزاد
من جابر بعد كما صرح بعض الحفاظ دعي بطلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم في شرفه في خطبتي كتابه الذين
عليها معول المذهب وبها الروضة والنهاج فقال في خطبة كل منها صلى الله عليه وسلم زادوا فضلا وشرفا
لديه وهذه العبارة متداولة في ايدي العلماء منذ نحو ثلثمائة سنة لا أعلم لها من يتكلم على الرضا والنهاج في خطبها
يوجبون الوجوه وتلك الذين غفلوا عنها بديل قول الشافعي في هذا الدعار مخترع من اهل العصر ولو استخففه قاله النووي
لم يقل ذلك بل سبق النووي الى نحو ذلك الامام المجتهد ابو عبد الله الحلي من اكابر اصحابنا وقد اسهم وصاحبه
الامام البيهقي وقد ذكرت عبارتهما في افتاء البطل من هذا مما صرح به الاول ان اجزال اجره صلى الله عليه وسلم
وشوخته وادبار فضله للاولين والآخرين بالمقام المحمود والفضيلة على كافة المقرين وان كان تعالى قد اوجب
فرد الامور له صلى الله عليه وسلم فان كل شئ منها ذو درجات ومراتب فقد يجوز ان صلى الله عليه وسلم واحد من امته
فما تجيب وعادة ان يزاد النبي صلى الله عليه وسلم ذلك الدعار في كل شئ مما سميناه رتبة ودرجة انتهى
المقصود منه وهذا تصرح منه بان طلب الزيادة في شرفه صلى الله عليه وسلم داخل في القسوة عليه
وقد مرنا بها فلنكن مأمورين بما نقصته كما صرح به هذا الامام ذابيك به وما صرح به الشافعي في معنى السلام
هيا النبي ورحمة الله وبركاته سلك الله من اللذام والنقص فان قلت اللهم سلم على محمد انما تريد اللهم السلام
لبي دعوة وله من مسلمة من كل نقص وزود دعوتك على ممر الامام علو ادمته كما ذكره ارتقا ما انشئ
المقصود منه فتأمل قوله من اللذام والنقص قوله من كل نقص وان ذلك هو مفهوم السلام الذي امرنا

تجدد صرحاني انما يطلب زيادة مشروط بان فرض على انه يدل على ما توهمه هذا المنكر الجاهل اذ غاية طلب الزيادة
انه يدل على عدم الكمال المطلق ونحن قلنا ان الكمال المطلق ليس الا قد وحده وبقينا على ان الله عليه وسلم
ان كان كل المخلوقات الا ان كماله ليس مطلقا فقبل الزيادة ودرجات تلك الزيادة قد يسمى كل منها عدم كمال
بالنسبة لما فوقه من كمال آخر على منه وبكذا نقول الحافظ السخاوي عن شيخه ابن حجر ابن عسلة عن الحديث عن النبي
رضي الله عنه وفي آخره قلت جعل لك مصلاتي كلها اي دعائي كله كما في رواية قال اذا كفيت بمك ونفرت بمك
اصلا عظيم لمن يدع حجب قراته فيقول جعل ثواب ذلك سعيدا رسول الله صلى الله عليه وسلم وكان قصد هذا
الرواية على شيخه شيخ الاسلام السراج البلقيني في قوله لا ينبغي ذلك الا بدليل وهذا هو الذي اخذ عنه والده وطم الكبر
ما عرفت قد علمت ردها ثم ذكر السخاوي عن شيخه ابن حجر ايضا ما حاصله ان من يقول مثل ثواب ذلك زيادة
في شرفه مع العلم كماله في الشرف لعل الخطا ان معنى طلب الزيادة ان يتقبل الله قرارته فيثبته عليها فاذا استيب
احد من الامة على طاعته كان لعلمه اجر العلم الاول وهو ما سارع صلى الله عليه وسلم نظيره جميع ذلك فبهذا
من الزيادة في شرفه وان كان شرفه مستقرا كما لا ينبغي ان اجل مثل ثواب ذلك انقبله يحصل مثل ثوابه
للنبي صلى الله عليه وسلم وما حاصله ان طلب الزيادة له صلى الله عليه وسلم يكون بنحو طلب كثيره استباحه
سما العلم اي برفع درجاته ودرجته العلمية كما مر عن أبي حمزة وقد روي شيخ الاسلام الامام ابو عبد الله القائي
ما مر عن العلم وادبه فقال في الروضة ان القاري انا قد وجد جعل ما من الاجر لبيت كان دعا يحصل
ذلك الاجر لبيت فينفعه وفي الاذكار المختار ان يدعو بجعل فيقول اللهم جعل ثوابها واصلها لفلان وعلما
ان القدره الالهية بها متعلق بشئ يكون لاحكامه وقد قرني علم الكلام ان قدرته سبحانه وتعالى لا تنفك
فغير الله لا ينفك الكمال الترتي في درجات الكمال هو ابد كماله انتهى ووافقه صاحب شيخ الاسلام الشرف
المناوي فافهمي استحسن هذا الدعا ووافقه ايضا صاحبها امام محفظة الكمال بن الهمام بل زاد عليها الالهية
في رتبة شان هذا الدعا حيث جعل لكل ما صرح من الكيفيات الواردة في الصلوة عليه صلى الله عليه وسلم
موجود في كيفية واحدة ومن جعلها الدعا بزيادة الشرف وهي اللهم صل ابا افضل صلواتك على سيدنا
محمد عبيك وبنك ورسولك محمد واله وسلم فيه تسليمه فزوده شرفا وتكريرا وانزل المنزل المقرب
عندك يوم القيمة انتهى فنجعل طلب زيادة الشرف له صلى الله عليه وسلم من جملة الاسباب التي تفضل
بذه الكيفية ولا يشتملها على معنى في الكيفيات الواردة عنه صلى الله عليه وسلم ولا فيهم صاحبهم
شيخنا شيخ الاسلام فانه لمحققين الوجهي ذكره الا انصاره في فانه مثل من وعظ قال لا يجوز اجماعا
اقامى القرآن وانحدرت ان يهدي مثل ثواب ذلك في صحائف سيدنا رسول الله صلى الله عليه وسلم

الکلام المخبی بر دارادات البرزخی

حسب انفسه المتقدمون والمتأخرون فاحباب بان مادعاه هذا الواعظ لتقليل المعرفة يستحق كذبہ علی الامعاء
التعزیر البالغ ویرحمہ ان ذلک لا يجوز الحق خلافاً لہ یجوز العجب کہ کیف ساع لہ دعوی اجتماع المسلمین وافتقار التقدیر
والتأخیرین علی عدم الجواز بل هذا المجازفة فی دین الله فان جوازہ کما ترے شلک فالتی فی الاعصار
والامصار فان قلت الدعاء بالزيادة فی شرفه صلے الله علیه وسلم ممنوع لانه یقتضی انه مستغنی عن طلب
الزيادة وهو محال فی حقه قلت اعلم ان نبیا صلے الله علیه وسلم ہوا شرف المخلوقات واکملہم فهو فی کمال
وزیادۃ ابرار ترقی من کمال الی کمال الی کمال العلم کمنہ الا انہ تعالی فلا محال فی تزیاد کمالہ وتزویہ النسبۃ
نفسہ لیکونہ اکمل المخلوقات ونحن نطلب لہ الزیادۃ فی الکمال الی تلک الدرجۃ الی الی علم کتبہا الامام
تعالی ونامۃ طلبہ لہ ذلک مع انه حاصل لہ الامحاطۃ بوجہ الله تعالی انوارہا اطوارہ شرفه صلے الله علیه وسلم
وکمال منزلتہ وعلو قدرہ ودرجہ ذکرہ وتوقیرہ ومنہا مجازاتہ صلے الله علیه وآله وسلم علی حسنة الیہ منا
ومنہا حصول الثواب لنا ویزید اطلاعنا علی ما ذکرناہ مانے الحدیث الصحیح کان صلے الله علیه وآله وسلم
اجود الناس الحدیث فانظر ذلک وتاملہ فایخصیخص علی سبیل الترقی فی فضل الوجود علی
الناس کلہم زماناً بوجودہ فی رمضان علی جودہ فی سائر اوقاتہ واثبات جودہ عند الفجر جبریل علی جودہ فی
رمضان مطلقاً تفتیہ تزیاد وفاضل باعتبارہ علی سبیل الترقی فاقبر ما نحن فیہ بہذا نظیر ما نحن فیہ
من طلب الزیادۃ اللهم زدہ البیت تشییفاً فی حق بیت الله تعالی المحرم فان الدعاء بزیادۃ الشرف
مامور بہ ولم یقل احسان ذلک ممنوع انتہی فمال ذلک وما قبلہ تجدہذا الشکر قد ارتکب فی انکارہ ہاتین
عمیاء وخطیئۃ عشاء ولیت وینہ سلم لکما ان انکارہ المباح بل حسن الترقی عن ذلک الی جملہ
کفر اخطار عظیم ثم کبیر جرۃ فعلیہ عقوبتہ ذلک فی الدنیا والآخرة انہی قال العلامة المشفی روح فی فتوح العلوم
ما یقال من ان الانبیاء علیہم السلام لا یتجاوزون الی الاستداد وان الکلمات حاصلہ لہم بالفعل صریح
المنکبۃ اقول ان کلمات الانبیاء علیہم السلام لا تناسی کما یشیر الیہ قولہ علیہ السلام انه لیغان
نعلی قلبی وانی لا استغفر الله فی الیوم واللیلۃ اکثر من مائۃ مرۃ وهو صلے الله علیه وسلم دائم الترقی
فکما یصل الی مقام ہو علی وجہ المقام الذی کان فیہ او فیہ فاستغفر الله منہ وعلو جوارہ قال ان
ابو صیری فی جہنۃ المدح ۵ یباہی بک العصور وسموہ بک علیا بعداً علیا یعنی انه صلے الله
علیہ وسلم کما الی عصر تباہی بہ علی العصر الذی مضی بوجودہ صلے الله علیه وسلم فی العصر المستقبل
بکمال لم یکن علیہ فی العصر الماضي وکذلک تفتخ بہ مرتبہ علیا بعد مرتبہ علیا فهو صلے الله علیه وسلم
وکذلک سائر الانبیاء علیہم السلام فی الدنیا و فی البرزخ و فی الآخرة دائماً الترقی فی الکلمات

وکی لا یتهم لا تناسی فی الدنیا والبرزخ والاخرة وعلوم ان المایة ناسی لای مثل فی الوجود کلمه وفعده
 قصد قول عارف اسرہندی قدس سرہ وایقال من ان الانبیاء علیہم السلام لا یحتاجون الی الاستیاد
 یعنی استمداد الکمال من ذمی الجلال وان الکلمات حاصله لہم بالفعل فان ذلک مکابرة مرتکبة بلاشبہ لا
 ذلک نقصان مقامات الانبیاء علیہم السلام لا قضاة انحصار کما لا یتهم و انقطاع امدادہم من الحق تعالیٰ و انتفاع
 قولہ تعالیٰ فی عموم کلامہ ہولاء و ہولاء من عطاء رب و ما کان عطاء ربک محظورا ای ممنوعا عن احد و ہا
 اذ ذلک الاجل محض عند النصف للصدق قال فان قلت قد یكون ذلک فی مکر قلت قد صرح بانہ
 انما یکلم بالعقاق فی الصحو لا کابی زید و امثالہ فانہم قالوا فی مکر وان لم یکن نقص وان الکمال فی الصحو
 و انہ مقام الانبیاء فلا یجوز حمل اقوالہ علی انہ قالہا فی مکر اقول الجواب مثل السؤال انشی و کلمہ فتراد
 علیہ فیل ابن مریخ و انما احتج بذالک العارف الی ذکر ذلک الابحاث الی سیرہ فہما علی الکثیر من علماء الرسوم
 لان الخاطبین بذلک عنہ ہم جماعتہ و صحابہ الذین یعرف منہم الانتفاع بہ فی سلوکہم فی طریق اللہ تعالیٰ
 و انہم اصحاب الاداک الخاص الذی قد مر بیانہ لان الخاطب بذلک منہ غیر ہم من علماء الرسوم الذین ینمکون
 فی ادائہم الخاص بہم من جمود الافہام و التباس الادام مما یثار کون فیہ مبع العوام من اہل الاسلام
 و غیر اہل اسلام و لکنہم یخلون فیما لا یتعم و کان لہم منہ حقہ من الذم و الانتقار بان کان ذلک الی علم الواحد
 اعتبار و الرخص من شانہم عند العلوم بالتصريح یمینہ ان لہم رفع مقام و لا یعرف الکلام الالہی و لا ینظر فی خصلہ
 الفرع الا اصلہ قال ولما اور و علیہ رافع رو فان اشعلب و ہرب الی غیرہ رب مہرب فقال فی المکتوب
 الواحد و عشرین بعد المائة من المجلد الثالث ان لک الخالص للعوام وان مرادنا بالصحو المتخرج باسکر
 وان صحو الخواص لا ینفک عنہ غایۃ ما فی الباب ان لک مراتب کثیرہ و کما کثر اسکر غلب الشطح فیقال لہ اذا
 قوت ان مثل بذلک کلمات صحت منک من سکر لکم تمہاد لم اقبہا فی مکاتیب تقرر فی الخاف و دعوایا
 الی افتاد و فیہا قد کان الاول اذا صحو عن سکریم استغفر و ادابوا عن مقالہم الی قالوا فی اسکر
 و صحو عن ذلک ہم کل من ثبت من لک الکلمات شایا فانما ہی الی قالوا فی الصحو عن اذن الہی
 اقول ہذا ہی علی عدم الامتیاز بین الصحو و اسکر و الصحو المتخرج بہ مع ان المتعرض یدعی فن التصرف
 علیہ ان فی مسامرہ است فی المار لمول المقال بیل و طول الکلام بذلک لا تعرف انہ نائب انہ قال
 ان مثل بذلک کلمات صحت من سکر افتراء محض نعم تجوز انتشار الاسرار و البات و الانتقاد و انہا الرتبہ
 علی غیرہ یکون من بقایا اسکر و لا اصحاب العوارف حمل الکلام لہم قدیمی ہذہ علی رتبہ کل ولی اللہ
 علی مکر و لا لم یصید منہ کلام فی مکر فطیس فیہا کلام قابل لہو و ما عترض علیہا المتعرض من علی تو

الکلام المنجی بر ذرات الوجودات المنجی

فهمه علی بن ابی طالب و بنین ان شاء الله تعالی لقطعه الصدق الموحی الایمان والاذهان فرغ من ذکر الارب
والنوع الجالب للبرهان ودم بیت الکفر الناشی من الطغیان فاعلم کل منکر غاسر والعزم الجوفی فیم کل جاد قاصیر
الصبر یختر فی المملین کلها و الا علیک فانه مذموم و المقالة الثالثة فیما بناه علی المقدسة الثالثة
قال ونبی علی المقدسة الثالثة بطمان وحواء ان الولاية الهیمة والاربابیة لم تحصل له من الله علیه وسلم
الا بعد الف سنة بوساطة فانه قال فی المکتوب الثامن والثمانین من المجلد الثالث وجود العالم ونظمه
کلامهم بوطی بالخطه هی ابرک الاشیاء ودر کتبنا ملأه للوجود والمعدوم و هی بالاصالة مخصوصة بابراهیم
صلی الله علیه وسلم وولایتهای وولاية ابراهیمیه ولهنا کان یذکره ابنی صلعم بالابوة بخلاف سائر الانبیاء کان
یذکرهم بالاخوة وما ذکر فی المصنوعه کما صلیت علی ابراهیم علیه سببه ان الوصول الی حضرة الذات تعالی وقلنا
بدون توسط التین الاول الوجودی وبدون التوسط جمیع الکلمات الابراهیمیة غیر مفسر لان اول قباب
مرتبة الحضرة المقدسة هی لانها مراتب غیب الغیب وعلی لا حد یثب عن توسطه فلذا امر خاتم الانبیاء ربنا بعبادة
لیصل جمیعته الی ولایة نفسه ومنهنا یخرج الی حضرة الذات الاقدس انتهى وقال فی المکتوب الرابع عشر
ما صلا ان التین الاول هو التین الوجودی فمشار الولاية الابراهیمیة وفوق ذلك مرتبة الذات الاقدس
لا یسع فی شی من التعینات لکن ستر اودع فی مرکز دائرة التین الاول هو مشار الولاية الهیمة وجمال
محیط الدائرة یشبه العصابة وجمال المركز یشبه الملائحة و هی فوق العصابة فانوصول الی الملائحة انما یصل
بطلی مراتب العصابة واما تیسر الوصول الی جمیع المقامات الابراهیمیة لا یمکن حصول الی الذروة العلویة
التي هی الولاية الهیمة ولای تیسر من هنا امر النبی صلی الله علیه وسلم بتبایعة ابراهیم صل الی ولایة
التي عبر عنها بالملائحة یوصل الی الولاية الابراهیمیة ولما لم یکن للنبی صلی الله علیه وسلم من سببه
بالولاية الابراهیمیة لا مکانه الطبيعي نقطة مرکز دائرة الولاية الخلیفة ویر و مقصور علی راس مرکز تلك الدائرة
خبا الضميمة ووصول الی محیط الدائرة واكتساب کمالات ذلك المحيط تعسرت علیه لانه خلاف مقتضى طبیعته فلما
من متوسط من افراد امته یكون له جمیع من مرکز دله من طریق اخر من سببه بمحیط الدائرة لیکتسب
ذلك الفرد کمالات تلك المرتبة الخلیفة وتحقق بحقیقة ثم توسطه بحصل للنبی صلی الله علیه وسلم تلك الکلمات
وتحقق بها فتعقبا بعد ذلك کمالات مرتبة نفسه صلی الله علیه وسلم بقضیه قوله من سن سنة حسنة فله
اجرا واجر من عمل بها وحسنی کلامه انه لم یوجد فی الفرد فی اصحابه ولا فی التابعین ولا فیمن بعدهم
وانما وجد بعد الف سنة قال فصار له الفرد یعنی نفسه وناصب محیط الدائرة وحصل الکلمات الابراهیمیة
وذكر فی سر ذلك ان نقطة مرکز دائرة ولایة الخلیفة التي امتازت من سائر نقطتها بالهیمة وان کانت

المقام الثالث فی الولاية الهیمة والاربابیة

لکنها فی تفسیر اعتباری المحببة و المحببة تصور بصورة دائرة محیطها اعتبار المحببة و مرکزها اعتبار المحببة
و بعد الف سنة تسع نقطة مرکزها الدائرة الثانية و تصور بصورة دائرة مرکزها المحببة العنصرية و محیطها
المحببة المستخرجة بالمحببة و مرکز الدائرة فشاء الولاية الاحمدية انتهى قال و انما حصلت له هذه المرتبة الثانية
من الولاية الموسوية فحصل هذا الفرد الولاية العظمى الجامعة للکلمات مرکزها المحيط محصل للنبي صلى الله عليه
وسلم توسط هذا الفرد و کلمات محیط الدائرة و فیسرت له ولاية الخلة ثم حصلت له ولاية المحببة و هو ولاية صلى الله
عليه وسلم قبل دعاؤه صلى الله عليه وسلم بقوله اللهم صل على محمد و على آل محمد کما صليت على ابراهيم
بعد الف سنة انتهى حاصله و هذا ان تری فیہ خلاف اشجع من وجوده احد ما مخالفه لاحادیث الماء
ان الخلة حصلت له فی حياته بل ان الخلة الابرار سمیة حصلت له لیلته مولده و ان التي حصلت له
لیلة المعراج و بعد ما خلت اخرى فوق تلك الخلة و اليها الاشارة فی حديث الشفاعة العظمى ان ابراهيم
عليه الصلوة و السلام يقول انما كنت خلیلا من درار و رثا نیها انه صلى الله عليه وسلم کان
حصل الکمال فی حياته لان کماله متوقف برعمه على حصول الکمال الابرار سمی و هو متوقف على توسط
رجل من امته و لم یات هذا الفرد الا بعد الف سنة و اذا کان ثم حصل له الولاية فكيف حصلت له النبوة
و هی متاخرة عن حصول الولاية و الله تعالى يقول اليوم اکملت لکم دینکم و انکم راضون
الا کمال فیہ صلى الله عليه وسلم ما تشاء الطعن على جميع الصحابة رضی الله تعالى عنهم حیث لم یوجب
فیهم من یصلح لذلك التوسط لا البوکرة و الا من بعده و لا جميع الصحابة من حیث الجميع راجعها سیاقی قرینا
فنه تفصل بعده ان بعد مضي الف سنة لا یبقی لجمدة الشریع فی زعم هذا الرجل لا یحین و لا اثر
فمن الذی یتصف بتلك الکلمات الجامعة له و للمعدوم لا یتصف بالکلمات على انه ثابت
هذه المناسبة التي تال و لتتقرب بها تفصیل الکلمات الابرار سمیة اعني مناسبة محیط الدائرة
للنبي صلى الله عليه وسلم ایضا اقول کلمة بشی على عدم فهم کلام المحمد و روح ثانی المقترض عرب بعض
عبارات المکتوب و قد ترک منها ما نزول الا و ام فانه افاد فی المکتوب الثمانية و الثمانین ان بین
و المحببة عموم و خصوص الخلة عام و المحببة فرد کمال لها لان افراط الانس و الا لافه محبة و هی تقتضي التعلق
و عدم القرار و الکنون و الخلة باسرها انس و الفقه و المحبة بذلك الاقتصار امتازت من سائر افراد الخلة
قال فیها اخری فی الخلة فرج و فرج و انس و انس و الله اعلمی الله تعالى تمليده اجر العمل فی الدنيا
و الآخرة و قال فی حقه آتيناها اجره فی الدنيا و انه فی الآخرة لمن الصالحین و لما کان الحسن
فی المحبة کان رسول الله صلى الله عليه و آله وسلم متواصل الحزن و قال عليه الصلوة و السلام اذ ذی

بنى مثل ما اوديت لانه كان فردا كان في حصول المحبة مقتضى المحبة صار المحبوب بعينه محبا له رد في الحديث
 القدسي الاطال شوق الابرا الى تعالى وانا اليهم اشتد شوقا انتبه فلما كان رسول الله صلى الله عليه وسلم
 محبوبا كان غليلا لان الخاص لا يوجد بدون تحقق العام فالاعتراف بالاول بنى على عدم فهم معنى
 المحبة والمخلصة واما الاعتراف الثاني فنجوابه ان المجدح افاد في الكتاب الرابع والستين بما نعت به ابا كان
 الملائكة فوق الصباحة فالوصول الى الملائكة بعد مراتب الصباحة ولا تيسر الوصول الى حقيقة هذه الولاية
 التي هي الفردة العليا والولاية المحمدية عليه الصلوة والسلام حتى يعصّل الى جميع مقامات الولاية الابراهيمية
 اى جميع المقامات التي يتوقف عليها حصول الولاية المحمدية ومراوده بالملائكة الولاية المحمدية بالصباحة الولاية
 الابراهيمية عليه الصلوة والسلام وبجقيقة هذه الولاية كنهها مع كنه جميع فروعها والولاية المحمدية صلى الله عليه وسلم
 الله وسلم اصل جميع الولايات ومرجها ومركزها فروعها وكل الولايات لجميع الانبياء والرسل عليهم الصلوة والسلام
 سندرجه فيها ونشارت منها دولاتهم اجزاء ولايته صلى الله عليه وسلم وكل جزء منها مقامات ومراتب
 وكانت حاصلة لبنينا عليه الصلوة والسلام بعضها تفصيلا وبعضها اجمالا وكانت جميع مقامات الولاية
 الابراهيمية حاصلة له صلى الله تعالى عليه وسلم تفصيلا لبعض شيئا منها وهو كان حاصلا له صلى الله
 تعالى عليه وسلم مجمل ونسبة ذلك البعض الى الولاية المحمدية كنسبة الورقة الى الشجرة واشعرة الى الاصل
 والقطرة الى البحر اقل قليلا فاذا لم يكن تلك الورقة والقطرة في الشجرة والانسان وانحصر
 مع انوار اجزاء منها لم يكونوا اثنين لان في النفل ولا في النفل فان حصلت تلك الورقة والقطرة في الشجرة
 لها بواحدة شئ لا يتصور ان كلها وكانت ناقصة وكذا لا يقال غير المؤمن لمن لا يرفع الحجر والمد عن الطريق
 مع ان في الحديث الصحيح الايمان يضع ويضعون شعبة اعلا اقول لا اله الا الله واذا ما اتممت الا من عن الطريق
 بالاصل ان كل شئ اجزاء متقومة له واجزاء غير متقومة له كاشعرا للانسان والورقة للشجرة وتامة دائرة المخلصة
 بحصول الاجزاء التي المتقوم لا يحصل الاجزاء المتقوم وفي بعض الكتابات من الجملد الثالث صرح بان الحقيقة
 المحمدية حقيقة الخالق وغير اجزائه صلى الله تعالى عليه وسلم انتبه والعال تكفية لاشارة ولهبه من خفا
 الرسل بتاتية مله ابراهيم صلى الله تعالى عليه وسلم يعصّل صلى الله تعالى عليه وسلم بسليلة هذه المست ابت
 حقيقة ولايته بمقدار فضله واستداره صلى الله تعالى عليه وسلم الله صلى الله تعالى عليه وسلم حبه الله تعالى ومنها الى حقيقة ولايته التي
 عبرت بالملائكة صلى الله تعالى عليه وسلم والمراد حقيقة كنهها كنه جميع فروعها وشيئها كنهها وكان
 لبنينا صلى الله تعالى عليه وسلم مناسبة ذرية مركز داره ولاية المخلصة الذي بها قرب الى حضرة اجمال
 الفات ومجملها الذي هو تفصيل كمال الذات تعالى اقل المراد بالمركز الاصل والمرجع والتمتع والتمتع والتمتع

[illegible]

البلاء من هذه الامة حتى يكسب كمال تلك المرتبة التى هى ذلك الشان الجبل غير المقوم وغير الموقوف عليه
 الذى نسبت الى الولاية المحمدية كنسبة القطرة الى البحر وهذا الفرق بينه وبين الالة كما نسبت للجبابرة فالقاطع هو الجبابرة
 ويسند القطع الى السيف مجازا ويحقق بها والنسب المتبوع بحكم من سن سنة حسنة فلهذا جريا واجرا من عمل بها
 بتوسط وصوله وحذرة تبعية فيه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم اليها يتحقق تلك الكمالات وبسبب تفصيل الجملة
 بمقدار فضله وشرفه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم عند الله تعالى ايضا ويتم مراتب الولاية التحليلية وتتحقق
 ذلك الشان الجبل الغير المقوم الذى كانت جميع مقامات الولاية حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 سواء والاعمال الصالحة للنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم قسمان قسم الباشرة بها وقسم غير الباشرة
 بها وهو الاعمال الصالحة بباشرة امته بها وجوب من سن سنة حسنة فلهذا جريا واجرا من عمل بها للنبى
 صلى الله تعالى عليه وآله وسلم فبسر كمالات محيط تلك الدائرة بمقدار فضله واستعداده عند الله تعالى
 بمحصل ذلك الشان الجبل وان كانت حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مفصلة غير ذلك الشان
 لو كانت الولاية التحليلية ايضا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بالحق ذلك الشان الجبل الغير المقوم الذى
 يدل عليه لفظ قامت ونسبة الى الولاية المحمدية كنسبة القطرة الى البحر ودعاه الله صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 كما صليت على ابراهيم قرن بالاجابة بمقدار فضله واستعداده بعد الف سنة بدعاه الامة لمحصل ذلك
 الشان الجبل الغير المقوم الا بغيره من الكمالات لانها كانت حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مفصلة والكمالات
 حاصلة له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم فى السيرة فى الله الآن ايضا لونا فيونا لان السيرة فى الله غير
 متناه وكما لانه في يومه تعالى لا تحصى ولا تعد وبدعاه امته له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم افاض الله
 عليه النعمات الغير المتناهية والنبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بعد تمام ولاية الحجة سيرة وسلوك
 ونشارة الذى يعدد فى المركز الذى جبر باللاحقة وفوض النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 حراسته امته ومحافظة اليه لارشادهم الى صراط المستقيم فى زمانه واستغرق فى مشاهدة جمال
 غيب الغيب واستغنى بالمحجوب والله تعالى اعلم حاصلة ان النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
 عودا ونزولا فوجد في عين حيوة صلى الله تعالى عليه وآله وسلم من عالم الشهادة الى عالم المثال
 ومنه الى عالم الملكوت والارواح ومنه الى مرتبة الواحدية ومنها الى الوحدة وهى السمة الحقيقية المحمدية
 وهى المثلثات وهى مركزه وحقيقته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وجمال ذاته تعالى وهذه المرتبة
 خاصة النبى صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وبعض افراد امته صلى الله تعالى عليه وآله وسلم نصيب منها
 البطيفة صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وهذه العروج من عالم الكثرة الى الوحدة التى اقرب الى

عزه تعالی و نزوله من الوحدة الی الکثرة و التفصیل الی عالم الشهادة لهدایة امته صلی الله تعالی علیه وآله وسلم
 و کان بذان السیران النبی صلی الله تعالی علیه وآله وسلم و انما فی حین حیوته صلی الله تعالی علیه وآله وسلم
 و جمیع الکالات المکننة للبشر فی الدنیا حاصله له صلی الله تعالی علیه وآله وسلم بعضها بواسطه جبریل و غیره
 من الملائكة قال الله تعالی علیه شدید القوس و دمره قال النبی صلی الله علیه وآله وسلم ان روح القدس
 نفث فی روحی و بعضها بلا واسطه مع انه صلی الله علیه وآله وسلم فضل من جبرائیل علیه السلام
 و بعد ارتفاعه صلی الله تعالی علیه وآله وسلم الی عالم القدس و الرفیق الابرار صلی الله علیه وآله وسلم فخرج فقطع و مقوره فی
 مرکز دائرة الخلة الذی هو الوحدة و کانت حرکت صلی الله علیه وآله وسلم فی حین حیوته الی عالم
 الشهادة قسریة لا طبعیه و الی عالم القدس طبعیه فقبوض حراسته امته صلی الله علیه وآله وسلم
 الی فرد من امته و له هذه المرتبة لطیفه صلی الله علیه وآله وسلم كما صرح شیخ رحمته الله تعالی علیه
 فی المکتوب الواحد و العشرين و المائة من المجلد الثالث لا یظن احد ان السالك لا یخرج الی النبی
 صلی الله علیه وآله وسلم لانه کفر و الحاد و الله قیقه من الدقائق و المعرفة من المعارف الاتی لاهول
 القوم و تحصل بهم الالهوس و ساطع و حیولونه صلی الله علیه وآله وسلم سوار کانت منته باو عطا
 او منته بیا محال ست سعدی که راه صفاء توان رفت جز بر سر و بعضه مطلقا بمعنی البیت یا سیدی
 هذا امر متعبد الی البصیل اعد الی الطريق المستقیم لا تبعیه النبی صلی الله علیه وآله وسلم و حصل لک
 الفرد من الکالات فهو له صلی الله علیه وآله وسلم و هو بمنزلة الآلة و الحاد و فی اللوالب فی بیان
 خصائصه صلی الله علیه وآله وسلم قال فی شرح ما من خیر بعد احد من امته صلی الله علیه وآله وسلم
 علیه وآله وسلم الا و النبی صلی الله علیه وآله وسلم اسل فیة قال فی تحقیق النصرة فمخرج حسنات
 المسلمین و اعمالهم الصالحة فی صحائف نبینا صلی الله علیه وآله وسلم زیادة علی ما من الاجر
 مع مضاعفة لا یحکم الا الله تعالی لان کل مهتد و عاقل الی یوم القيمة یحصل که اجر و الی ان قال
 و بهذا یجاب عن اشکال و عار القاری له صلی الله علیه وآله وسلم زیادة اشرف مع العلم بکماله
 علیه الصلوة و السلام فی سائر النواع الشرف انتهی و انهم شیخ المجد و رحمته الله تعالی علیه و ذلک الفرد من
 امته صلی الله علیه وآله وسلم و انما ذلک الفرد من ان یکون ذلک الفرد و الخضر و الالیاس
 علیهما السلام و غیرهما و فی اللوالب فی بیان خصائص امته صلی الله علیه وآله وسلم و علی الله و سلم
 نعم هو ای صلی علیه و السلام واحد من هذه الامته لادکر من رجوب اتباعه نبینا صلی الله علیه وآله وسلم
 و سلم و انهم بشر ربیه باقی الی ان قال و ذلک من یقول من العلماء بنبوة انصروهم فی الاصل و الله

نبی و ان باقی اسے الیوم فانه تابع الاحکام هذه الامتة وكذلك اللباس على احمد لموعبة الله العظمى انه حتى ايضا
وليس في الرسل من بعده رسول الا نبينا صلى الله تعالى عليه وآله وسلم وكفى بهذا شرفا لهذه الامتة
المحمدية زاد الله شرفا وانتبه وادفع في الشفاعة والفتاوى من ان تقيص النبي صلى الله تعالى عليه وآله
وآله وسلم كفر غير بالنسبة الى ما هو غير كرات الله تعالى وصفاته وتعليم النبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
من جبرئيل عليه السلام الذي يدل عليه قوله تعالى علمه شديد القوى زومره مع ان جبرئيل عليه السلام
مفضول والنبي عليه الصلوة والسلام افضل منه وكذا اس الشيطان جميع اولاد بني آدم وقت قوله هم
الا عيسى عليه السلام وكذا قوله صلى الله عليه وسلم انا اول من يرفع راسه بعد النسخة فاذا انا بهوس
اخذ لبقامة من قوائم الكرشي فلا ادري اقام قبلي ام جبري بصقعة الطور واه البخاري وفيه الدور
السافرة للمسيح رفته الله تعالى عليه في بيان الصعقة وهذه الغشية لا ينبار الامور فان حصل فيه
تردوفان لم يحصل له فيكون قد حوسب بصقعة يوم الطور وهذه فضيلة عظيمة في حقه ولكن لا يوجب
انفصليته على نبينا عليه الصلوة والسلام لان الشئ الجزئي لا يوجب اكميا تهو غير من الامثلة التي
يمل التفصيل المفضول على الفاضل ليست كلها من قبيل التقيص المذموم وترتبه الدرجات التي للنبي
عليه الصلوة والسلام يوافيها في البرزخ لا يدل على تقيصه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مع ان
اكل درجة من الدرجات التي حصل له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم اليوم اعلى مما قبله الى غير النهاية
ككيف يقال لمن يقول كل الدرجات التي حصلت له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم اليوم اعلى مما قبله
بجميع صفات الكمال انه تقيصه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم والله اعلم وليس في كلام شيخ المجدد
رحمه الله تعالى ما يدل على تقيصه وفي آخر كتوب الرابع والستين من الجدار الثالث في جواب من تهم
من هذا الكلام في بيان الملاحظة والخلة ان ذلك الفرد لكل النبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم صرح بان ذلك
الفرد خادم وتابع للنبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم كلما حصل له فهو من خزائنه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم
فان جابر العبد والخادم هدية الى المذموم بقبولها منه لا يلزم به تقيصه وذكر لنفع هذا الوجه كلاما كثيرا في دفع
اراد التوقف عليه فليارجع الى كتوبه ولدفع هذا الوجه ثم شمل بهذه المسئلة المحولة والمكشوفة بالمحسنة زمان
تصوره بستانا عظيما حوله سور وهو بمنزلة دائرة الخلة وقصر ارتفاع في غاية الارتفاع في وسط هذا البستان
وهو بمنزلة المركز وقد دخل فيه النبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم واسم كل ما فيه تفصيلا الاشياء طيلا
ثم ارتقى على ذلك القصر النبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم واستقر في مشاهة جمال ذاته تعالى
فيه لا يوجب ولا يثقت الى البستان والسور الذي هو افضل من مكانه العالي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم

وذلک الفردوس الخمار والعبیدہ یبلغ حقیقۃ هذا البستان والسور الیہ صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم باعتبار بعض
 الوجود الذی ہو مجمل کما لکنہ السیاحین فی الارض یبلغونہ صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم سلام امته و صلواتہم
 ویزید اللہ تعالیٰ شرفہ ودرجۃہ واسطۃ دعائہم و صلواتہم یونانیو ناپلس فیہ لقصد صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ
 وسلم مع انہ یعلم صلوة کل فرد من افراد الامۃ و یحصل ثوابہا صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم بواسطۃ الملائکۃ
 والامۃ فانہم ویدی احمد والنسائی و احاکم حدیث تبلیغ الملائکۃ صلوة الامۃ الیہ صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم
 وترقی الدرجات للنبی علیہ الصلوۃ والسلام فی البرزخ یونانیو بالبیب اعمالہ بنفسہ صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ
 وسلم لان الاعمال الصالحۃ لامۃ فیہ فی الحقیقۃ اعمالہ صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم بتقسی حدیث من سن
 سید حسنۃ ظہیرا واجر من حمل بہا کما مر بیانہ وان فرضنا ان ذالجت بنجر الی الفضل الجرجی فلا یلزم الخدر
 ایضا لانه جائز عند العلماء وان لم یفہمہ الناس ویدل علی الفضل الجرجی احادیث کثیرۃ منها فی روایۃ الترمذی
 قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم وانا یم یقول اللہ تعالیٰ المتحابون فی جلالی لہم منابر من نور یعظمہم النبیین و شہد
 دوسری ابو داود عن عمر رضی اللہ تعالیٰ عنہ قال قال رسول اللہ صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم ان من
 عباد اللہ انا سامیہم بانبیاء ولا شہداء و فیہ یطہم الانبیاء و شہدایہم بوم لقیمۃ بکانتہم من اللہ تعالیٰ
 قالوا یا رسول اللہ تخبرنا من ہم قال قوم تحابوا بروح اللہ من غیر ارجام مہم ولا اموال یبتاعونہا بالحدیث
 وصدقہ من المشائخ ایضا اقوال تدل علی الفضل الجرجی وحصول مرتبۃ اغانۃ لطنی صلے اللہ تعالیٰ علیہ
 وآلہ وسلم بعمارۃ منہا قول الشیخ محی الدین بن العزنی فی الفتوحات المکیہ فی الباب التاسع عشر
 وخمسۃ مائۃ لا ینال الخلفۃ محمد صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم صاحب الوسیلۃ فی حبۃ وانا ہا الا بدار امۃ
 واین امۃ منہ فی الفضیلۃ ومع ہما بدعائہم کانت لہم الوسیلۃ والدعولہ ارفع من الدعوی و فی موضع
 آخر فی ہذا الباب قال محمد صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم الوسیلۃ والخلفۃ بدار امۃ وذلک امرہم بصلوة
 علیہ کما ہو صلے اللہ تعالیٰ علیہ وآلہ وسلم امرہم ان یسألوا الوسیلۃ استجبہ قال مولانا جلال الدوانی فی رسالہ
 فی بیان تشبیہ کما ملیت علی ابراہیم لکن تفصیل الفضول علی الفضل باعتبار بعض الوجوہ اذ فی الحدیث
 لیتہ لعلہ عباد لیسوا بانبیاء یطہم الانبیاء استجبہ لخصنا و فی البیضا و فی تفسیر قولہ تعالیٰ قال لہم
 بل ایتکم علی ان تعلمن مما علمت رشدا و لاینا فی نبوتہ و کونہ صاحب شریعۃ ان تعلمن من غیرہ و الم کین بشرا
 فی البواب الدین فان الرسول ینبی ان یکون اعلم من ارسل الیہ فیما نبئت بہ من اصول الدین وفروعه
 الاصلۃ الاستجبہ و یخبر فی قولہ لیس غنی فی قولہ و علیہ اکثر العلماء کذا فی تفسیر الجلالین و فیہ یضار دوی
 البیضا حدیث ان موسی اوحی اللہ الیہ ان لی عبد یجمع البحرین ہو اعلم منک انتہی و فی المواہب

روى احمد الداراني والخطابي عن ابى سعيد بن ابي رسول الله صلى الله عليه وسلم انهما سئلا عن رجل قال نعم قوم يكونون
من بعدهم يؤمنون بنبي ولم يروني في مسنده من صحيح الحاكم مستهتة وفي المشكاة عن عمرو بن شبيب عن ابيه حميد
قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم خلق الله خلقا عجب اليكم ايماننا قالوا الملائكة قال والهم لا يؤمنون
وهم عند ربهم قالوا فان النبوة قال والهم لا يؤمنون والوحى ينزل عليهم قالوا نعم قال والهم لا يؤمنون والناجين انهم هم
قال فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم ان عجب الخلق الى ايماننا لعمركم يكونون من بعدى يجدون صحفنا كتاب
يؤمنون بها فيها عن بريدة قال صح رسول الله صلى الله عليه وسلم قد علمنا بالانفال بما سبقني الى
الجنة ما دخلت الجنة الا سمعت خشخشة الامم الحديث وفي شرح العقائد العوضى لجمال الدواني قال ان فضل
موضوعه الزيادة في معنى المصدر لوجه اعم من ان يكون بجميع الوجوه اذ جميع صفات الفضائل من حيث
المجموع والذي وقع الخلاف فيه بينها هو الزحمان بهذا الوجه من حيث الثواب والرجحان من الوجوه
الاخر فلا ينافي ذلك رجحان الغيبي احاد الفضائل الاخر ولا في مجموع الفضائل من حيث المجموع وتتام
تفصيله في المحاشي المجردة لنا على شرح الجدي للتجريد استهتة واعلم ان حاصل كلام المجدد راجع في بيان الخلة
ومراده منه ان مرتبة الخلة كل واحد حصص لكل نبي عليه الصلوة والسلام حصته منها على قدر استعداد وشراف
لانه اذا وبها تفصيل كمالات ذات الله تعالى وكل نبي صلى الله عليه وآله وسلم حال تفصيل كمالات
ذاته تعالى بقدر استعداد وشرافه فخص ابراهيم عليه السلام بالخلة شهرته بها وليننا صلى الله عليه وآله وسلم
والله وسلم خلقه على قدر استعداد وشرافه وهي اشرف واعلى درجة من الخلة التي لغيره صلى الله عليه وآله وسلم
عليه وآله وسلم من الانبياء والمراد بالصلوة في قوله اللهم صلى على محمد كما صليت على ابراهيم الخلة والرحمة
معناه اللهم اعط الخلة والرحمة محمدا عليه الصلوة والسلام بقدر استعداد وشرافه عندك كما عطيتها ابراهيم
عليه السلام بقدر استعداد وشرافه عندك وليننا صلى الله عليه وآله وسلم حصلت حصته الخلة في حين خبوته
وهي اشرف وعلو من المحض التي لابراهيم عليه السلام باعمال نفسه صلى الله عليه وآله وسلم تعالى عليه وآله وسلم وكلما
تبرق في درجة الخلة والرحمة ليننا عليه الصلوة والسلام لو تافينا في البرزخ ايضا لانها غير متناهية باعماله
نفسه لا بغيره وهي الاعمال الصالحة لامتة صلى الله عليه وآله وسلم تعالى عليه وآله وسلم بموجب حديث من حسن سنة
حسنة فله اجر من عمل بها والاعمال الصالحة لامتة كلها سنة حسنة منها النبي صلى الله عليه وآله وسلم عليه وآله وسلم
والآلة كذرة الالهة كمال تلك الاعمال الصالحة للنبي صلى الله عليه وآله وسلم كالمكين للقاطع
فاحسنها كسب كمالات حصة الخلة الى فرد من امتة صلى الله عليه وآله وسلم اسنادا ومجازي كاسناد
الصلح الى الحسين ومقر النبي عليه الصلوة والسلام فوق مرتبة الخلة وهي الولاية المحمدية والمرتبة المحمودية

وهي اشرف واعلى من الخلة وعار ذلك الفرد والامة لقول اللهم صل على محمدك صليست على ابراهيم
 لانتم مرتبة الخلة للنبي صلى الله تعالى عليه وآله وسلم بقدر استعداده وشرفه عند الله تعالى قرن بالاستجابة
 وتم وعارهم له صلى الله تعالى عليه وآله وسلم لازدياد شرفه والرحمة والقرب في مرتبة المحبوبة ودرجته عند الله
 تعالى لقول اللهم صل على محمد الخ بات الى يوم القيمة وهذه المعاني التي ذكرتها يدل عليها كلام المجد وسبحه المجد
 على بعضها بل لانه لفظة وعبارته على بعضها بالاشارة واقتضائه ولا يخفى فهم هذه المعاني من كلامه على
 سليم الطبع النصف الذي استحسن من علم اصول الفقه والمعاني والبيان واما الاخر فاض الثالث
 فهو ايضا الغلبة لانه ليس في عبارة المجد روح طعن وكيف طعن وهو اول العلماء في الهند من رده على
 الشيعة ورفع الطعن من الصحابة اترى ان السلطان محمود فتح بلاد الهند قبل يكون طعنا على الصحابة و
 اما الاخر فاض الرابع فيظهر انه مبني على جملة قال في المکتوب الثامن والتحسين من المجلد الثالث
 ان الولاية الحميرية وان كانت ناشية من مقام المحبوبة الا انه ليس هناك محبوبة صرف بل فيدشاة من
 المحببة ايضا وهذا المزج وان لم يكن له بالاصالة لكنه يمنع من المحبوبة مصرفة وان الولاية الاحمدية ناشية
 من صرف المحبوبة وليس فيها شأبة المحبة اصلا وهذه الولاية اسبق من الاولى واقدم بمرحلة انتبه فيقال
 له لم لا يجوز ان يكون للنبي باعتبار احمدية في مركز الدائرة التي محيطها الولاية الابراهيمية وباعتبار محمدية كون
 له مناسبة بمحيط الدائرة فيكسب بذلك المناسبة الكمالات الابراهيمية وتجتمع بحقيقتها ثم تحقق بحقيقتها
 الكمالات نفسها ولا يحتاج الى توسط هذا الفرد المجاني بعد هذه سنة ولا يمكن ان يقول انه مقتضى خرافات
 طبعية لان ذلك انما يتاتي في الاحمدية والامحمدية فمقتضى طبعه الامتزاج والمناسبة باعتباره كما مر انفا
 والله اعلم اقول - اما اول انا لانه ليس هذه العبارة في المکتوب الثامن والتحسين بل في ستة وتسعين
 واما ثانيا فبان المركز المحيط منوط على الملاحة والاصابة على ما هو موضح في المکتوب الرابع والتسعين
 وما معنى الاحتمال الذي ذكره في قوله لاطال تحته قال ثم انه قد نفى قبيعية في حصول تلك الكمالات للنبي
 واكروا ساطلة حقيقة وحكما وانما حصلت له محض فضل الله وان غيره الله است ان يكون احدا وسطه مبنية
 وبين الله تعالى حتى يتم قوله بحكم من سن سنة سنة فما احاب به في آخره المکتوب في تبينه من ان حصول
 بعض الكمالات للنبي صلى الله عليه وسلم بتوسط فرد من افراد امته لا يلزم من نقص النبي ولا يلزم من رتبة
 لذلك الفرد لان ما حصل لذلك الفرد انما هو محببة النبي فهو بمنزلة الخادم الذي يترتب الكس الفاخرة
 له ودرجته من خزنة مرود من وجوه له انما قد اكمل ان يكون حصل له هذه المرتبة قبيعية ووساطته
 كما مر وثانيها انه من هذا سنة المحنة حتى يكون هذا الرجل تابعا له فيها وانما سنها هذا الرجل في غير

والنبي تابع له فيها لاجتماع النبي صلى الله عليه وآله وسلم في ذلك من كونه بمنزلة الخزانة اقبال له ان كان ذلك من
 خزائنه الله فقد ثبت التقدم عليه حيث انك تسبب بوصول الخلة اليه وان كان من خزائنه النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 منعت ان تكون تلك الخلة في خزائنه حيث حكمت بقدر حصول الخلة من لدنهم انما حصلت له بمرسك فابن
 المقر كذا لا ذل الى الحق المستقر وثالثها انه صلى الله عليه وآله وسلم من وجود هذا الرجل لم يبق من جسده الا عين ولا اثر
 في وجهه الفاسد كما مر ورعاها كيف تآخر العاصم وهذا الكمال الى الف سنة وخامسها بلا توسط البكر في
 ذلك ما غيره من الصحابة او مجيهم المشهود لهم بالنجية في نص القرآن كنتم خير امية اخرجت للناس وفي نص الحديث
 ان الله اختار محمداً على جميع العالمين غير الانبياء والمرسلين الحديث اقول كل مني على عدم فهم كلام المجدد
 رحمه الله اما اولاً فبان لما افادني المكتوب الرابع وتسعين من المجلد الثالث ان كل كمال فيسلة امية فهو
 حاصل مني تلك الامية بحكم من سن سنة حسنة استتجها والظاهر ان كلمة من عامية ليشيل النبي وغيره اما ثانياً
 فبان المجدد رحمه الله بالامر التبعي والوساطة وان هذا الافتراء والاثان بان الله صلى الله عليه وآله وسلم من سنة
 واما ثالثاً فبان ان كان كل الاشياء من خزائنه الله حقيقة لاكن يقال في هذه المقام باعتبار الظاهر ان
 من خزائنه النبي بحكم ذلك الحديث واما رابعاً فالقول بانتفاء الجسد مني على فهم المتعرض واما خامساً فبان
 الا باس بتاخر الكمال الى الف سنة المتري قال النبي صلى الله عليه وآله وسلم عطيت مفاتيح كنوز الارض و
 قال وضعت مفاتيح كنوز الارض في يدي ورسني للصالحين زويت لي الارض مشارقها ومغاربها وسبلغ لك
 امتي ما نوي لي منها وفي رواية اخرى ان الله نوى لي الارض مشارقها ومغاربها وعطيت مفاتيح كنوز الارض
 وجاء في غير احاديث الصالح جابر بن جبريل بمفاتيح كنوز الارض على فرس البق وظاهر ان الهند دخل في بلاد
 الاسلام على مشكوك من سلطان محمود الغزنوي ولما كان بلاد حجاز وخطا خارجة من احاطة الاسلام
 واستفتح في عهد الهندى وحسب عليها السلام وفي جليل احصيه خير امتي عصابتان عصاة ينفرد الهند عصاة
 تكون مع حبيبي بن مرجم قال الشيخ محمد بن عبد الله بن بابي حماسة داسع وخمسين من الفتوحات
 ومن ذلك ايضا اسبيل في الحاق محمد بن جليل عليهم صل على محمد كما حليت على ابراهيم في العالمين
 فمن هذه الحالة من الابار ومن المقرين ابن هذه العلامة من قوله اناسيد الناس يوم القيمة وانه يستفتح
 باب الشفاعة دون الجماعة للجماعة من الجماعة لجليل بذلك المقام لجليل كان لا دم السجود والمحمد المقام
 المحمود بمحض الشهود وباليات شعري بل تقوم الخلة بكون رسالة محمد تعظم كل ملته وبما ادنى من جوامع مناسج
 الالاد ولا ينال الخلة الا من سنة من الانام الخلة محمد صاحب الوسيلة في جنه واما لها الادعاء امية ابن
 امية منه في الفضيلة مع هذا بدعائهم كانت الحمد الوسيلة المدخولة الرغ من الدعوى لما اورد به من اصله

على محمد كالصلوة على ابراهيم الحافظ الوصي فخر المومنون العالمون بسيادته وخصوميته عبادة وان المقام
المحمود من مقام اسجد وسجد للقرنين والابرار لبراءة قائم من قتراب والاحجار والمجد والطريف والسليمة من شخص
بالمقام المحمدي واما سادسنا فانه قد ظهر مما قلنا ان الكائنات كلها ما حصلت في عهد الخلفاء الراشدين
بل منها ما حصل بعده وبعضها متوفى الى عهد عيسى عليه السلام ولا باس بقال الشيخ الاكبر صاحب الفتوحات
في فضل المزدلفة قولوا اللهم صل على محمد وعلى آل محمد والمومنون اليه كما صليت على ابراهيم واهل بيته
الكلما دعونا به الرسول الله اجاب الله دعاءنا فيه لنخبر عنه بذلك فصله الله عنه علينا بذلك عشر افقار ثم عن
نبية ٢ بالمكافاة عناية منه به وتشريفنا حيث لم تكمل المكافاة في ذلك للملك بل غره فقال النبي مع ذلك
ما حصلت الاجابة من الله فيما دعونا فيه لنبينه لو كنت متخذاً خليلاً لا تتخذ اباً بكر خليلاً وفي رواية البخاري
لو كنت متخذاً خليلاً لا غيري لا تتخذ اباً بكر خليلاً ولكن صاحبكم يعني نفسه خليل الله ووصوت له به الخلة من قبل دعاء
استله ذلك لكان غير مفيد صلواتنا عليه وعارنا له ذلك فان قيل قد حصلت الخلة بدعاء الصحابة اولاً فافاد
دعائهم ومن ما ورد في هذا الوقت بالصلوة عليه مع حصول الخلة فبكنا حكم الاول فربما ان الخلة قبل دعاء
صحابه وتكون نسبة دعائهم بهالة كعائنا اليوم قلنا اما اولاً فبان حكم الخلة ما ظهر بهنا وانما يظهر ذلك في الآخرة
ولكم للمعنى لا يكون الا بوصول المعنى فتمت قام المعنى محل وجب حكمه لذلك محل فتمت الآخرة تنال الخلة بغير
حكمها هناك واما الذي يظهر بهنا منها الواضح بظاهر ما نأينا بان كل نفس خطا من محمد وهو الصورة التي في باطن
اعني في باطن كل ان من صل الله عليه وسلم فهو في كل نفس بصورة يعقده فيه كل شخص فيدعوه بالصلوة
عليه المذكورة فننال تلك الصورة المحمدي التي عند تلك الحال الدعوى به به عانه والصلوة عليه فما حصلت له
الخلة من هذا الوجه الابرار وعار كل نفس وبكذلك بعباده اهل الله في كنههم فاعلم ذلك قال ثم انه قال في هذا المكتوب
ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم اختفى في خلقه غيب الغيب ودون الفرد المتوسط من امته بحجراته الامم
وما فطنتها يقال لهذا الغيب اى حركته حركته بها واهى تحديده جدوت وكتب شعري من لم يحرس حبيته
حيث يدعها تنفق في مجلس سلطان جبال كير كير يحرس الامم اقول ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال
علماء امتي كاني ابراهيم اسراييل ووجه التشبيه فيه ان العلماء العالمين يرشدون امته صلوا على مطر من يستقيم
ويهدونهم الى سبيل معرفة الله تعالى العظيم كالانبياء فصيح حركتهم للامم ودون الفرد منهم مشبه بوجه الصوفية
ان مطلب الوقت وهو الخوف يحرس امته وكذلك الاول والا برار والنجباء والغفار والنبى كان واما ما استوفى
في مشادة جمال غايته تعالى في مقام قاب قوسين اذ ادعى خصمه ما بعد امتقائه صلى الله عليه وآله وسلم
الى الملاء الا على وما توجه الى العالم السفلي بموجب اذ غلبه واطفى وزيد شرفه محورية عند الله تعالى يوازيها

فان فوجى است امتة الى فرد من امتة فخلق فيه وكرم من نبى ائدى من قوم فبذ سنة الله ولين تجلست
 جديلا لآل عندك تهدينا ولا مال في نجس الطلق ان لم يسعد الحال في قال العلامة الله شقى في فتحة العلم
 قوله ان النبى صلى الله عليه وسلم قد حقى في خلوة غيب الغيب وهو جوعه صلى الله عليه وآله وسلم الى حقيقة الالهية
 التى هى النور المخلوق اى المقدس نور الحق تعالى فهو صلى الله عليه وآله وسلم روح الارواح لان الارواح
 غيب الاجسام وهو صلى الله عليه وسلم غيب الارواح فهو فى غيب الغيب لان نوره صلى الله عليه وسلم اول مخلوق
 خلقه الله تعالى ولا يلزم من كونه صلى الله عليه وسلم فى غيب الغيب ان لا يكون حيا فى قبره فان حياته وقبور كل
 ذلك تبينات فى حقيقة الالهية اى خلق منها كل شئ وقوله وروى الفردوس اى الذى هو بين الحقيقة
 المحمدية التى هى فى غيب الارواح وبين البشرية الظاهرة بالجسم فى عالم الاجسام وهما الفرد وهو الوارث المحمدي
 الذى يكون فى كل عصر على قدم محمد صلى الله عليه وآله وسلم قال الشيخ الاكبر رضى الله عنه الا وبار على عدد
 الانبياء فلا بد ان يكون فى كل عصر امة الف والاربعه وعشرون انفا لا يزيدون ولا ينقصون لكل نبى دلي اجم
 فالفرد منهم هو الوارث المحمدي قوله لواء الامة اى هو ظاهر لواء الك بالمال والقال ومحافظة اى المحافظة
 عليها والمحافظة عنها قد يكون ظاهرا وقد يكون مخفيا قال الشيخ الاكبر رضى الله عنه يشير الى ذلك من جملة آياته
 المعشاة لله والقدور جال بهم دول فيهم لقيون ما في الدهر من دول فيهم غت اوجه الاماكن ساجدة
 وما بهر ارباب في علمه لعل في قال ومن العجايب قوله في المکتوب الحادي عشر من المجلد الاول بعد ان ذكر
 متقانا وقال مر عليه الغفار قال والى طريقان احدهما روية النقص حتى انه يرى كل من في عالم شى الكافر والفر
 هو الملمح الزنبريق فضل من نفسه ويرى نفسه اسود منهم فيقال لا كيف يرى الكافر فضل من المؤمن فان المؤمن لم
 اس الاحمال واسا سهاد هو الايمان والكافر عا له كبر الحقيقة وان شك فى ايمان نفسه فقد كفر وان كان عباد
 الموانع لعل الكافر يزدق الايمان وهو سلبه فبذ اهل النطن بالله ويا ناس من رحمة الله بالنظر الى نفسه وهما
 ان لم يكونا كافرين فلا شك انها كبرتان ملكا يجوز ان يسلم الكافر والمؤمن الزنبريق فلكه لك يجوز ان تنهى اسلمه لى هو
 اولى لان الاصل بقائه وبقائه كفر الكافر غاية التجوز لعل المساوات لا الافضلية فبست الولاية اى كون الكافر
 والامجاد والفرغفة خير منها اقول اياكم ولفظ فان لفظ الذنب الحديث ولا تحسوا ولا تحسوا ولا تحسوا واولا
 تباغضوا ولا تهابوا وكونوا عبادا الله انما ناعلم ان المکتوب المذكور ارسله بحمد روح الى شيخه مولانا باقى به
 رحمه الله فكتب فيه حالهما بوشان المريرين الاطلاع على دار داتهم وحالاتهم فمر رقيه باعد الظالمات
 المنقش بنده المهدوية امر مسلم والاقرض عليه منى على عدم الاطلاع على اصطلاحاتهم فمن المنعبر
 عندهم ان حقائق المكنات مركبة عن اعدام اضافية وظلال صفات حقيقة لى ان الاعدام لما يتعاقب

الاسماء والصفات تحصل لها مرتبة الثبوت في علم الهي فصار دأمرها انوار الاسماء والصفات وسأدى تبيينها العلم
 بوجودها والوجود على غير كنهها من الوجود والعدم صار واضحا انما الخيرة الشدة في العدم الذاتي كسبون الشر والوجود
 على كسبون الخيرة من انظار ان في عالم كسبون لما ينظر المرء على امرأة صفاء مثل من انوار كسبون لا ينظر انوار كسبون
 والمرأة تخفى بخلاف غير هذه الحالة فمقدان محاذات كسبون تيرأى المرأة كما هي هي فالصوفي اذا ينظر الاشياء
 الشريفة ويحسبها لغير نظر من وجودها منظار تيرأى منها اذا ينظر نفسه لغير نظره على العدم الذاتي الذي هو
 خفاء الشريفة وبعبارة اخرى من الخيرة والكمال المستلزم ان كسبونها من الوجود فلا بد ان يراها بحسبته من الكافور سائر الاشياء
 الخفية فالصوفي الكمال لا يرب الخيرة والشدة الى نفسه ويحسبها مستعارا وهذا معنى الفناء التام وحاصل الشهادة وان ينظر
 الى الوجود والانوار وان العدم فيدعي مدعوسا اذا الحق كما ادعى حسين ابن منصور رحمه الله تعالى على رسل الله
 فهو في حاله ان ينظر الى جانب الوجود واما في العدم فيقع مشد على بعض اكابر الاولياء الاسمن عصمة الله تعالى
 ببركة حبيبته صلى الله عليه وسلم قال المجدوح في كسبون الماتين واثنين وعشرين ان في الكافور نورانية
 برانطة عالم الانسراج عالم الامر والخلق فزال هذا الانسراج في العارف الكمال انتهى ونعم قيل ان صدور
 الاحرار كنوز الاسرار فالقول بالاشياء من الكافور مني في هذا الاصطلاح وليس المراد ان خسية العارف
 من الكافور في كسبون الكافور واما ان العارف العباد منه الله تعالى فهذا الاصطلاح فتح باب الحق الظاهر على وجعل
 معاذة محكم كسبون فلم يحق لاحد من ارباب الانصاف مجال للهنر وساغ لللعن والطنن فلم يكن للتكفير حجة وان
 كان القدر في عين ارباب حنونة في جلي نعمان بالله خليا في نسيم الصبا يخلص الى نسيمها في فعلك
 الانصاف وتجنب من الاعتصاف فخلل الافهام اشد من خلل الاجسام وطعن اللسان اشد من طعن السنان
 في هذا دار اللهم محب في فاسع مقالة ناصح لك قد نصح المقالة الرابعة فيما سبناه على المقدمة
 الرابعة قال ونسب على المقدمة الرابعة بطلان دعواه فتنار حجة صلى الله عليه وسلم بعد الف سنة
 ونقطع عباد اربابهم بغيره الافادة والاستفادة بينهم وبين امهم فقد قال في المکتوب الساس
 والتسعين من الجلد الثالث ان لمحيد صلى الله عليه وسلم طوق عبودية يعني خلقه لميم وهما اشارتان الى تعينه
 احداهما تعينه بعبودية بعبودية والثاني تعينه الروحي وبعبودية ولما ان تعينه الجسدي بالموت قوی
 تعينه للروحي لكن كان تعينه بعبودية بعبودية فلما مضى الف سنة زالت تلك العبوة ولم يحق تعينه بعبودية
 اثر فاقطع طوق عبودية عبده وطرز عليه الزوال والفناء فقام الف الالوية مقامه فصار محمدا حمدا قد تملت
 الولاية المحمدية الى الولاية الاحمدية انتهى الفرض منه في هذا الكلام وجوه من الكفر والضلالة احدا في نصرة محمد بن
 عبده الله صلى الله عليه وسلم وقد قلت الاحاديث بقاء اجساد الانبياء ثانيا نصرة محمد بن عبده

المقالة الرابعة في رد البرهاني

الكلام المنجى برؤايات البرخي

عبادته الجسدية وإن الأنبياء أحياء في قبورهم يصلون وإن عبادتهم لا تقطع في البرزخ فالله تعالى قال
 الف الا لوتية مقامه إن كان المراد أن العبد صار لها والقلب العبودية الومية فهذا هو الكفر الصريح وأن
 كان المراد أن العبد فني وبقي الله فالعبد هو مجموع الروح والجسد لا الجسد وحده حتى يلزم لفنا فخر العبودية
 وأن كان المراد أنه ترك من اللاوتية والعبودية فهذا لا يحبب محجب فان هذا يدل على القول بوحدة الوجود حتى يعقل
 بشهود وجه الله في جميع الكائنات أقول هذا برهن باره من أن مبنى الاعتراضات على حمل الفناء
 ببناء المتعارف لم يتصور وهو في مصطلح المتصوفين عدم احساس بعالم الملك والملكوت بالاستغراق
 في عظمة البارئ وشهادة الحق واليه اشار الشارح بقوله فقره والوجه في الرايين يعني الفناء في عالمين
 والظاهر أن ارباب العلوم ينطقون حسب اصطلاحهم فامسأب كثرنا الفاسد على الفاسد فاذا اعتد الانسا
 براه عييت عليه المرشد اما اراحة الاعراض الاول فبانه ما قال المجدوح بفناء الجسد فان هذا لا يؤثر
 بلا اعتراض حتى حمل الفناء على المعنى المصطلح عند المتصوفين يكون المعنى عدم احساس بعالم الملك والملكوت
 واستغراقه في عظمة البارئ وشهادة الحق واللاهوت وهذه منبته لا منعتة الاحادث لا يطلها آثاره
 انه قال في آخر المكتوب المذكور بما تعريبه ان الفناء والبقاء النذين الولاية بهما لم يوطئ فناء وبقائه شهودان
 فان كان الفناء والزوال فهو باعتبار النظر وان كان البقاء والثبت فهو ايضا بهما الاعتبار فالصعاب ششرة
 مستمرة ومخلقة عن الجسد ومنظمة بالروح وفي ذلك البقاء العبد لا يكون مجبوا الله انه يتقرب به قربا تاما ويجد
 عن الاحكام البشرية فبه العروج يوصله الى الذروة العليا حتى لا يكون الخيرة فيه يحيط النور الذي
 يقع على الامة بواسطة بشرية يعقل التوجه الذي كان منذ ولا عليها لانه مصروف بالمحجوب ومن هنا
 يستولي الكفر والبدعة ببدل الالف ويصير نور الاسلام له سنة كما اما اراحة الاعراض الثاني
 فبانه آخر من جملة المطلوب لان المجدوح ما قاله واما اراحة الاعراض الثالث فبانه لا ضرورة الى
 تعيين المارد من لقائهم فاما بين القائل مرادة فان المجدوح قال والقلب الولاية المحمدية الى الولاية الاحمدية
 فليس المراد أن العبد فني وبقي الله ولا أنه ترك من اللاوتية والعبودية لاجتياج الى القول بوحدة الوجود
 بل بهنا بيان صيرورة الحقيقة المحمدية حقيقة احمدية على مسياتي تفصيله قال العلامة الشافعي في قوله
 قوله مقام الف الا لوتية مقارنه مراده بالالف الا لوتية الالف التي هي اصل جميع الحروف فانها لا تسمى حرفا لعدم
 انحرافها لانها مستقيمة فاذا انخرفت فهي جميع الحروف وجميع الحروف انحرافات حقيقة الالف وهذه الانحرافات
 كلها في آن واحد ووقت واحد ولهذا سميت الفات ليعتد الحروف كلها منها ويسمى حرفا لانحرافها الى جهات
 مختلفة وهو قوله تعالى ايما تولوا فثم وجه الله وقوله كل شيء االك الا وجهه ولا لمن االك تفهم شيئا من هذا الكلام

فضلا عن وجوبه وذوقه فاياك ان تكون ممن قال تعالى لهم تجلبون زركم انكم تكذبون قال وقال
 في المكتوب التاسع والماثين ان نبوته صلى الله عليه وآله وسلم لا تخلق بشأنة الغصية
 باعتبار الحقيقة المحمدية بل باعتبار الحقيقةين الاحمدية والمحمدية لكن غلبت نشأة الغصية المحمدية على الملكية
 الاحمدية لتحقيق النسبة بينه وبين الامة والافادة والاستفادة وايضا امر بقول انا بشر مثلكم
 فاكمل البشرية بما أنتم بقدر احتمالكم عن النشأة الغصية غلب جانب الروحانية ونقص جانب البشرية ونقص
 نورانية الدعوة وغلبت الظلمة فلما مضى من رحلة الف سنة غلب جانب الروحانية ودعت لبشرية فصحت
 بصبح عالم الامر فيها الضرورة رجع عالم خاتمة الى عالم الامر واتحدت المحمدية بالاحمدية انتهى فكان يقول لما نرى
 الحمد البشرية في زعمه الباطل عدت البشرية التي هي شرط في دعوة الامة وانفتحت المناسبة بين
 الرسول والامة وتغذرت بينهما الافادة والاستفادة فاحتاج الامر الى فرد يكون في الصورة البشرية
 حتى يدعو الناس الى الله ويمكنه الارشاد والتربية ويتاقي الافادة والاستفادة فكان هو ذلك
 الفرد ولا يمكن ان يكون ذلك المهدى لانه لم يولد ح ولا عيسى لانه اذا كان روحانية غالبة على البشرية
 وفرد سمي قوله البار في الفصل الاول ان المراد بالحقيقة الكعبية الاحمدية التي هي قبيصة الامكان في الامر
 وبالحقيقة المحمدية قبيصة الاسكان في الخلق فبعد مضي الف سنة غلب الروحانية التي للاحمدية على البشرية
 التي كانت للمحمدية فيصنع عالم خلقه بصبح عالم امره فمارح من خلقه الى المحمدية بعرج حتى بالاحمدية
 ويحمدان وقال في موضع آخر ان المحمدية تبقى شافرة حتى ياتي عيسى فيخرج اليها فيسكنها فيقول ان
 تغلب بشرية فوجود المناسبة بينه وبين الامة وتتاقي الافادة والاستفادة والماثل ذلك فلا
 يصح للارشاد بنباتة روحانية فوجب ان يكون ذلك الفرد هو زعمه فيقال له يا جابل ان كان الموت
 هو للسبب في فنار البشرية فقد وجد السبب فوجب ان يوجد المسبب عقيبه بلا تفصيل وان كان
 البطل كما في زعمك الباطل ان الانبياء رسل جبراهم والغياء وابسته وجوزت لطرق الفناء والسبب الى
 جسده صلى الله عليه وآله وسلم فالجبل لا يتاخر الى الف سنة ولا الى مائة سنة ولا يساني امر
 للدينية الشريعة كما هو شاهد فكيف تاخر الى الف سنة ولعله لتفصل النبوة اليه من بين جميع الامة
 ثم ان جميع ذلك خلاف الاحاديث الكثيرة المشهورة الدالة على انه صلى الله عليه وسلم حي وان البشرية
 باقية وان رسالته مستمرة وان امداده لانه متواصل وان اهتمامه بالامة من الاستغفار لهم شكلا في ذكره
 ذلك كفر اقول ان كلام المجدد صاف عن غير الاعتراضات الواهية الواردة عليه فلنذكر هنا اصطلاح
 لنفصح الامر وينتفع الشبهة في صلى الله عليه وآله وسلم مركب من عالم الخلق وهو الطبل الخوق

والتجزي والالتمام ومن عالم الامر وهو لا يقبل الخرق والتجزي والالتمام وطب عالم خلقه صلى الله عليه وسلم
 اعلم وطب عالم امره صلى الله عليه وآله وسلم شأن اعلم ونشأته الحقيقة المحمدية عبارة عنها عن الحقيقة الاسكانية
 العنصرية والحقيقة الاحمدية كناية عن ملك الاسكانية النورية والنبي صلى الله عليه وسلم باعتبار عالم امره من
 عالم ملكوت السموات والارض باعتبار علم خلقه برشد العالم العنصري لمناسبة عالم خلقه بالبشرية بالعالم العنصري
 وبعد انتقاله صلى الله عليه وسلم عن العالم العنصري الى العالم الروحاني تنقص هذه المناسبة بسبب انتقاله
 انما الفتاة العنصرية كما لكل مثالب والنوم والمرض وغير ذلك من الصفات الجسمانية العنصرية وبقي فيه
 من الصفات البشرية التوجه الى العالم السفلي لا رثا وامته وبعد مضي الزمان المديزال ذلك التوجه والالتفات
 الى العالم العنصري ايضا وهو المروءة انفسا جسمه صلى الله عليه وآله وسلم لا الهيكل المحمدي الجسماني
 وبتعرق في بحر شأمة جمال ذاته تعالى والمراد بالفناء ما اراد القاضي عياض رح في الشفاء في اقسام
 الثالث فيما يجب للنبي صلى الله عليه وسلم وما يستحيل او يجوز عليه ظاهريهم واجباوهم وينتهيهم تصفة باوصاف
 البشرية عليه ما يطرى على البشرية من الاعراض والاسقام والموت والفناء ونفوت الانسانية وادومهم
 واوليهم متعقبة باطن من اوصاف البشر متعلقة بالمالا الاعلى انتهى والاوليا لا يتوجهون الى نعمة الخجة
 من الاكل والشرب وادومهم في الخجة رضار الله تعالى ولقائه تعالى كيف يلتفتون الى النعمة الدنيوية
 الجسمانية وقلب روحانية صلى الله عليه وسلم على جسمانية وقرب الجسمانية الى الروحانية وهذا معنى عروج
 الحقيقة المحمدية وجامعها بالحقيقة الاحمدية وظل مكانه صلى الله تعالى عليه وآله وسلم مع انه جسده الشريف
 باقي على حاله ويبنى منه شئ والمراد بعروج سيدنا عيسى عليه السلام بعد نزوله الى المقام المحمدية افانته مقامه
 الارشاد امته وترتفع شريعته صلى الله عليه وآله وسلم تبعه له صلى الله عليه وآله وسلم كما كان النبي مرقبل
 عروج حقيقة بيده الخلائق ويرشد بهم وبعده ارتحالهم الى العالم القدس والرفيق الاعلى تنقص نورانية
 هادية وارشاده وظهرت الظلمة والظلمات لبعض اصحابه بافرغت من دفنهم الا وقد وجدت قلبي متفاديا كما
 ودفن في الحديث في رواية الترمذي عن انس بن مالك قال ايدنيا عن التراب وانا لفي دفنه حتى انكرا تسلوبنا
 ويكل على هذا المراد من زوال الجسد قوله في المكتوب التاسع والمانين من الجلد الاول من مضمون
 الف سنة قلب جانب روحانية صلى الله عليه وسلم على البشرية يعني صفات جسده على نهج لوان تمام جانب بشرية
 بلوان نفس الروح نصيغ عالم خلقه نصيغ عالم الامر انتهى والمراد بقوله وواحد من طوحي العبودية انقطع
 الحقيقة الاحمدية فظهر اسم الله الجامع لجميع صفات الكمال ومرتبة هذا القرب من الله تعالى فضل من التوجه
 الى العالم السفلي ولا يصح قول المتعرض فينه لبا مكانه يقول انه قلب بشرية فتوجه المناسبة بينه وبين

الى آخره لانه لما قال هذا ولم يفهم من كلامه فمن اين يفترنه بل قال في المکتوب المذكور بما تعزیه لما ينزل
 عيسى عليه السلام من مقامه ويرجى الى مقام الحقيقة لجمه فيه وصلى اليه تبعيته للنبي ص وليقوى دينه استنبه
 والمراد بزال اثر النعین المحبى لبوصفه الف سنة اكسا احد ملوکی العبودية وهو عبارة عن السهم الاول من
 اسم محمد واقامة الف الاولوية مقامه والاختلاص من الجسد الى الروح زوال هذا التوجه الى العالم السفلي للارشاد
 والشفاعة صلى الله عليه وسلم اليه لا الملامح كما مر بيانه في انقضاء غلبة الامر ان هذا المسئلة كشيقة ما ورد الرواية
 فيها قال العلامة المشفى في ايجته العلوم قوله ان نبوة صلى الله عليه وآله وسلم متعلق بنشأة العنصرية بمحصل
 النسب بتمينه وبين الامة كما قال تعالى اقل انما انبأتم بشئكم ليجي الى وتنتهي الافادة والاستفادة
 كما قال تعالى وما ارسلنا من رسول الا لبسان قومهم ليعين لهم وتقدر الكلام واما مقام ولاية الخاصة به
 صلى الله عليه وسلم وهي مقام فزادته فهي متعلق روحه شرفها التي هي روح الارواح كلها قوله ومن بنا
 اسي ويناسب ما ذكرناه هنا انهم لعلوا عن الشرائع المشددة ان بعد الف سنة من رحلة كل واحد
 من اولي الغم من الرسل العظيم بعث رسول آخر وماراه ان هذا الامر كان في الامم الماضية وفي هذه الامة
 صارت الافراد المحبذون لهذا الدين تائمين مقام الانبياء لانهم ورثة الانبياء وعنه صلى الله تعالى بهذه الامة
 فخصاني كل مائة سنة يكون ذلك التجديد كما ورد في الحديث السابق استنبه نقول البرنخي بالبرنخي
 على زعمه البطل فالآن اوضح الحق العصاب وقد جرح محاذي غائب بالشهاب الناقب على اللوم
 عاذل والتماسين في وقول ان هبت لقا صابن في المقالة الخامسة في ما بنا على المقدمة النخبة
 قال وينبغي على المقدمة الخامسة دعواه التفوق على الصديق رضي الله تعالى عنه وعلى بقية الصحابة رضي
 تعالى عنهم جميع فقد قال في المکتوب الخامس عشر من الجدة الاول المقام الذي كنت رايت نفسي فيه لما
 احطته رايت الخلفاء الثلاثة قد عبروا عليه الى انه قال في اثنتي عشرة باحظة ذلك المقام مرة ثالثة رايت مقامات
 اخر بعضها فوق بعض ولما وصلت الى مقام فوق المقام سبق علمت انه مقام آدمي النورين رضي الله عنه
 وقدم عليه لبقية الخلفاء وهذا المقام ايضا مقام الكميل والارشاد وهذا ان مقام ان فوق ذلك سند كرجا
 ونظير في فوق هذا المقام مقام آخر فلما وصلت اليه علمت انه مقام الفاروق رضي الله عنه وقدم عليه
 ببقية الخلفاء وفوقه مقام آخر هو مقام الصديق الاكبر رضي الله تعالى عنه وقدم عليه لبقية الخلفاء وفوقه
 لا يعرف مقام الامام مقام الرسول صلى الله عليه وآله وسلم ونظير في محاذ مقام الصديق مقام آخر عظم منه
 والنور لم يقع نظري عليه مثله قط وكان ارفع من مقام العسكر في ارتفاع الصفه عن وجه الارض علمت
 ان ذلك مقام المجوبين وذلك للمقام ملون منقش ورايت نفسي منقش المونا من العكاس في ذلك المقام

قال العلامة المشفى
 في ايجته العلوم
 اراد اهدان مدلول
 لا يرام ما يكشف له
 عذري عالم فخر الزبدي
 الا صديق محمد
 ودينه الذي كان
 عيسى عليه السلام
 في جوده الزبدي
 ودينه الذي كان
 يركب الله
 اعداؤن
 الظاهر الخاضعة في دواهي
 الكمالون

المراد

بعد في مقامات الامرار ثم يرجع الى محله ليعقب به ولا يلزم من هذا ان تكون مرتبة هذا الادنى في مرتبة الامرار
فكسرت السلطان بهذا الجواب وطوى شجرة عن القباب وفي هذه الاشياء عرض رجل من المحضر على السلطان
الارثم كبره الشيخ ساجدكم مع انكم اهل الله وخلقته بل عمل قومعا معمولاً بين الناس فغضب عليه السلطان
ومسه في كواكب انهم الكائنات الفارسية والواد والالف وكسر اللام والتخانية والالف والار السائلة وهي قلعة
حديثة شهيرة في الهند واليه شرت في قول منغولاس قد برع الاثران في الهند ساجد به وبغفران الشوق
بالمنزلة فلا عجب ان حياته تقتض في العلم في الاسلاف قديما الجدد وكان السلطان شاه جهان بن السلطان
جهاكير خلعاً بمحباب شيخ وقبل ان يجهر شيخ عند السلطان ارسل شاه جهان رسولين ففطنان والنواحيه
عبد الرحمان للفتى مع بعض كتب الفقه الى الشيخ وقال جزاء العلم رسيده انجته للسلاطين فانتم ان تجده السلطان
عند الملكات فانما من ان لا يصل اليكم ضرر من السلطان فلم يقبل الشيخ وقال هذه خصته واهميتها ان لا يجده
غير الله سبحانه وقد اجيب عما يرد على كلامه الذي عفى باجوبة منها انه قال الشيخ في كلامه وجدت نفسي ملونة
منقشة بالنعكاس وذلك المقام وقال وصلت و بين الوجدان والوصول بون بعيد رب فقبحه بنفسه في
في حالة السكر سلطاناً موداً شاملاً من السلطنة ومنها انه قال وجدت نفسي ملونة بالنعكاس في كمال التمام
ان ذلك المقام كما ان الشمس مقامها الفلك الرابع وضوءها يقع على الارض وبهذا الفصل الى مقام الشمس
ومنها انه قال الشيخ المجيد قدس سره في بعض كتوباته ومن اعلاط الصوفية ان السالك في مقامات
العروج ربما يجد نفسه فوق من هو افضل منه بالاجماع بل ربما يقع هذا الاشتباه بالنسبة الى الانبياء
الذين هم افضل الخلق قطعاً عليهم الصلوات والتسليمات فمشار غلط البعض ان كل من الانبياء
والاولياء عروجهم اولاً الى الاسماء التي هي مبادئ تعينات وجودهم وتحقيق بهذا العروج اسم الولاية
لهم وعروجهم ثانياً في تلك الاسماء ومنها الى ما اشار الله سبحانه وروح هذا العروج ما وهي كل منهم ذلك الاسم
الذي هو سبب التعيين الوجودي لكونهم من بطليهم في مقامات العروج يجدهم في تلك الاسماء غلط
الاكثر لان الالكنة الطبيعية لهم في مراتب العروج من تلك الاسماء والعروج واهبوط من تلك الاسماء
بعروض العوارض فالكسالك الخالي الفطرة اذا وقع سيره فوق تلك الاسماء فلا جرم يصعد فوق اسم
من هو افضل منه ويحدث له توهم فضلية نفسه منه العيا وبالله سبحانه من ان ينزل ذلك التوهم للقيمين
السابق ويحدث الاشتباه في فضلية الانبياء عليهم الصلوات والتسليمات واولوية اولياء الذين هم
افضل الناس بالاجماع وبما المقام من خلال الاقدام ولا يعلم ذلك السالك ان هولاء الاكابر عرجوا
الى معارج الانهائية لهاد وصلوا الى فوق الفوق وايضا لا يعلم ان تلك الاسماء الالكنة الطبيعية لهم ولم

ايضا ثم مكان طبيعي هو اودون من تلك الاسماء وانزل منها لان افضلية كل شخص باعتبار اقدمية
 اسمه الذي هو مبدا تعينه من هذا القليل ما قاله الشيخ ان العارف في مقامات العروج كان لا يخرج البرزخية
 الكبرى عالمة ويترقي بلاد سطتها وكان مرشدنا اخواجه عبد الباقي يقول بالبرزخية من تلك الجمعية
 وهو لا يخرج الجمعية وقت عروجهم اذ يمدون فوق الاسم الذي هو مبدا تعين البرزخية الكبرى ثم يمدون ان البرزخية
 الكبرى ليست بعالمة والبرزخية الكبرى من خيرة الرسالة الخاتمة عليه وعلى الله الصلوات والتسليمات
 وحقيقة المعاملة ما مرت قبل ونشار غلط البعض ان سيرة السالك يقع في اسم هو مبدا تعينه وذلك
 الاسم جامع لجميع الاسماء على سبيل الاجمال وجامعية لجامعية ذلك الاسم فلا بد ان يقع في سيرة اسماء
 هي تعينات للمشايخ الاخرى على سبيل الاجمال ويمر على كل منها الى ان يصل الى منتهى اسمه حينئذ يتوهم
 فورية نفسه عليهم ولا يعلم ان ما هي من مقامات مولاي ومرت عليها الفروج من مقاماتهم لا حقيقتها وهو يحس نفسه
 في هذا المقام جامعا بعد الآخرين اجزا لنفسه لا جرم يتوهم اولوية نفسه في هذا المقام ليقول الشيخ لبطامي لوي
 ارفع من لواء محمد ولا يعلم من غلبة السكران لواء ليس بارفع من نفس لواء محمد بل من الفروجه الذي حصار
 مشهودا في ضمن حقيقة اسمه ومن هذا القليل ما قال هو في سيرة قلبدان وضع العرش واما فيه في زاوية قلب العارف
 لم يكن شيئا من محسوسات جبهتنا ايضا اشتباه الامورج بالحقيقة والافان العرش الذي وصفه الله تعالى بالظهير
 اعتبارا لا مقدار القلب العارف في جبهة الظهور الذي في العرش ليس عشرين في القلب وان كان
 من العارف لا ترى ان الروية الاخرية تحقق بظهور العرش ونحن نوضح هذا المقال بمثال الانسان الجامع
 للعناصر والافلاك انما ينظر الى جامعيتهم لا يلاحظ العناصر والافلاك اجزا لنفسه واذا غلبت هذه الملاحظة عليه
 فليس يجيد ان يقول انما اعظم من الارض والسموات وفي هذا الوقت بغفهم العقلاء ان عظمت النسبة الى اجزاء
 نفسه والارض والسموات ليست من اجزائه في الحقيقة بل جعلت الامورج اجزائه عظمت بالامورج جات
 التي هي اجزاء الحقيقة الكرة الاضية والسمادية ولا اشتباه انمورج الشيء بحقيقة الشيء قال حسب الفتوحات
 الملكية الجمع المحمدي الجمع من الجمع الالهي لان الجمع المحمدي مثل على المحتايق الكونية واللاهية فيكون الجمع
 لا يمكن ان هذا المثال هو مثال على كل من ظلال مرتبة الالهية وعلى انمورج من الامورج جات لا على حقيقة المرتبة
 المقدسة بل لا مقدار للجمع المحمدي بالنسبة الى المرتبة المقدسة التي من لوانها اعظمت والكبرياء والالتراب ورب
 الارباب وفي هذا المقام انما يقع سيرة تلك في اسم هو مبدا تعين ان بعض الاكابر الذين فهم فضل منه
 بيقين وصلوا بواسطة الى بعض درجات الفوق وترقاوا بوسله وهذا ايضا من مزال اقدام السالكين العيانا
 باقرب ساجدة من ان يحسب نفسه افضل من هذا التوهم فيحصل بانسار الالهية داي عجب داي افضلية ان

ملك عظيم شان من مملكة ناحية لها خمس متوسطه الصل الى بعض المقامات وفتحها غاية ما في الباب
ان ههنا فظلا جزئيا وهو خارج عن البحث لان كل فرق وحال تكون له مرتبة من بعض الوجوه المخصوصة
على عالم ذي فئتين وحكيم الى فئتين وهذه الافضلية خارجة عن الاعتبار انما الاعتبار للفضل الكلي الذي
هو ثابت للعالم والحكيم ومنها ما افاده الشيخ المجيد قدس سره ايضا في دفع هذه الشكوك واشبهته وقال
على انما المعقول الكائن مركب من الاجزاء الارضية والاجزاء النارية ويعرج بقسرة القاسر قالوا ان كون الظان
قويا يحقق عروجه الى الكثرة النارية وفي هذا العوج تفصل الاجزاء الارضية الى مقامات الاجزاء المائتية
والاجزاء المئوية التي لها تفوق بالطبع ويعرج منها الى العفوق وفي هذا الصورة لا يحكم بان مرتبة الاجزاء
الافقية فوق مرتبة الاجزاء المائتية الاجزاء المئوية لان تفوق تلك باعتبار القاسر لا باعتبار الذات والاجزاء الارضية بعد
وصولها الى الكثرة النارية تهبط تفصل الى مركزا الطبيعي فيكون مقامها دون من مقام النار والهواء فيكون
فيه عروج السالك الى المقامات باعتبار القسرة والقاسر منها افراط حرارة المحبة وقوة جذب الغشوق وباعتبار
الذات مقام تحت المقامات ثم الجواب الذي قلنا مناسب بحال المنهي اما اذا حدث هذا التوسيم للذات تلك
فالاكتفاء ويجوز في مقامات الاكابر فوجهه ان لكل مقام في الاعتبار والوسط ظلالا ومثالا والمبتدئ
والتوسط حين يصلان الى الظلال يتخللان انهما اشاركا الاكابر في المقامات وليس كذلك بل ثم شيئا
فكل شيء بنفس شيء اللهم انما حقائق الاشياء كما هي وجبنا عن الاشتغال بالملاهي بحرمته
سيد الاولين والآخرين عليه وعلى آله وصحبه من الصلوات والتسليمات انهم اداكملها ومنها ما افاده
الشيخ المجيد قدس سره ايضا وقال ليس هذا اول قارورة كسرت في الاسلام بل الكلمات المشابهة
واقعة من القديم ولقد جاز في كلام الله لفظة اليد والساق وهذه الالفاظ املت طائفة من الناس
عن الطريق فجلبتهم بحسنة وجاز في الحديث ان الله خلق آدم على صورته ورأيت ربى على صورة احد
شباب في سلك المدينة وقال الشيخ البويند لواءى ارفع من لواء محمد كما تم تفصيله وقال الشيخ محي الدين
ابن العربي خاتم النبوة لبنة الفضة وخاتم الولاية لبنة الذهب وقال ايضا خاتم النبوة ياخذ المعارف ويعلم
من ختم الولاية وقال الخواجه بهار الدين نقشبند سرت في مقامات الشيخ الحلاج والشيخ ابى يزيد البطلمي والشيخ
جنيد بغدادى ووصلت الى حيث وصلوا حتى وصلت الى مقام لم يكن مقام ارفع منه واهميت انه
المقام المحمدي عليه الصلوة والسلام فما اخرجت وما فعلت ما فعل البويند وقال الخواجه بهار الدين ايضا
قال البويند كنت اسير في صفات الانبياء فوصلت الى المقام المحمدي عليه الصلوة والسلام وادرت ان اسير
في صفته عليه الصلوة والسلام فسويته على جهتي ووصلت بالانبياء الالهية في سائر المقامات الى هذا المقام

فما جريت ودعيت راسي على عتبة العلية على الصلوة والسلام خطف على وادخلني هذا المقام انتهى ما نقله
 المحرر بهار الدين عن البطامي وظاهر ان من وصل الى المقام المحمدي عليه الصلوة والسلام فله ان يعقل
 فوق مقامات سائر الانبياء والخلفاء فالتاويل الذي يصرف به هنا يصرف ثم قال الشيخ فريد الدين اعطى
 كما ان الانبياء وخلفائهم امكن خاصته في عالم الشهادة ودايتها المسافرون والزوار فيرون ويستفيدون
 منها كذا لك لهم مقامات في عالم الغيب يايتها سلك الطريقة لتعصيل الفتوحات وطلب النعم وتيسر عون في
 جنابهم ويستلزم فتح الباب وكذا المريد وفتح الباب فيكون العتبة العلية النبوية عليه الصلوة والسلام و
 ياخذون منها العيش انتهى قال على انه قد ذكر في مقامات الخلفاء الثلاثة منها قد وقع عليها عبور بقية
 الخلفاء ولم يعقل في مقامه انه مر عليها اقول لا تحصل له فانها في المقام متواحدان وقد خان تبرك العباد
 فانه قال المجدد لا تفاوت الا في العبادة والمقام والمراد بالثبات في هذا يظهر ان الخلافة فيها عظيمة فان
 في العبادة والعبادة والمقام والمراد بالثبات والثبات او عدم الثبات فردق لا يتناهي قال
 وذكر ان الشيخ النقشبند كان معه الى مقام مصديق ولم يعقل في مقام نفسه انه معه اقول لعل المراد انه
 سوادب كلافان الاطفال اذ ليسه وان يكون اكا برهم يعطونهم ويظفرونهم فيقولون الاطفال اني ذبي
 الى مقام فلان وكان ابى ام جبري مسمى ولا يتفهمون ابى كنت مع الاب او المجدد فكذا قال انه يبرر
 فوق مقام مصديق الامام النبوة فعنه كلامه انه دخل مقام النبوة ولما لم يقع عليه عبور الخلفاء اقول هذا
 خطأ فاحش فانه ليس في عبارة المجدد ورجح ما يكون معناه انه دخل مقام النبوة فانه افاد وفوق مقام مصديق
 لما يكون مفهوم الامام النبوة فستان بين المقهور والدخول والتعليل بحيث جئنا فان دخله في مقام
 لا يقتضي عدم عبور الخلفاء وان سلم هذا فكيف وقع عبور المجدد والخلفاء في مقام ذكر قال ثم انه سقط علينا
 من الذكر لكونه كرامة عن مرتبهم كثيرا اقول هذه من العجائب لان ذكر المرح ايقضه ان شئ من ارفع المرح
 عليه الا ان بين سائر مقامات المرح هم من ان يقع المرح عليهم اذ يقع المرح على مقام الخلفاء الثلاثة وذكره تحليل الذي ذكره من
 سائر الحكماء ان بعض الحكماء قال في الفصل الثالث من الجمل الاول ان نهاية كمال دولته اوليا بالله الحقة العترة و
 نهاية الكمال لا يثقل ولا يثقل في اوليا بالله الامانة ونهاية كمال كمال النبوة في غير النبي الخلافة وقد ظهر لي سر
 بناء الحقة معنى الحقيقة خلافة شمعون استقامت وكانت في غاية القوة والعدل لان جانب كمال النبوة
 التي كانت فيها كان غالبا وخلافة ذي النورين كان برهنا خا من الولاية والنبوة فلهذا وقع النزاع في سر
 في خلافة وخلافة على رضى الله تعالى عنه كان جانب الولاية غالبا فيه فلهذا دخل المثل للتسام لكن لما كان
 صاحب مرتبة واحدة وهي الامانة الحقيقة لم يكن مقبولا في باب الخلافة ولما كان خلافة فمان برزخا

فہرست الکلام المبنی بر دایر ادات البرزنجی

صفحہ	مضمون	صفحہ
۲	خطبۃ الکتاب	۶۳
۳	المقدمہ	۶۴
۳	ترجمۃ المجد و رحمۃ اللہ	۶۵
۶	ایذا السیفہ الکاملین	۶۶
۷	سبب تحریر البرزنجی	۶۹
۱۰	تفتیب السید محمد الافندی علی البرزنجی -	۷۷
۱۱	تفتیب الشیخ محمد بیگ علی البرزنجی -	۷۸
۱۲	تفتیب الشیخ عبداللہ الافندی علی البرزنجی	۸۲
۱۳	تحریر الشیخ عبدالغنی النابسی الدمشقی -	۸۳
۱۴	تعریف التصوف و تحقیقہ	۹۲
۱۸	تکفیر التصوفین امر عظیم الخضر -	۹۵
۲۷	خمس مقدمات البرزنجی -	۹۶
۲۷	المقالۃ الاولی فی حقیقۃ الکعبۃ	۱۰۰
۳۸	معنی مجد والاعف الثانی -	۱۰۱
۵۲	المقالۃ الثانیۃ فی بطلان دعوی سقوط وساطتہ	۱۰۱
۵۵	اثبتی علی المد علیہ وسلم -	۱۰۱
۵۵	تحقیق المرید والمراد -	۱۰۱
۵۷	سبجانی -	۱۰۱
۵۸	تحقیق الطینۃ -	۱۰۱
۶۰	نفی کلمۃ لا	۱۰۱
۶۱	تحقیق عدم ادراک کذات تعالیٰ	۱۰۱
۶۳	تحقیق قولہ اجب السلطان فاذہر موک -	۱۰۱
		تمام شد

ان رسائل کے مؤلف
مولانا وکیل احمد سکندر پوری
ایک ذی علم بزرگ اور صوفی تھے،
حضرت مجدد الف ثانی رحمہ اللہ کے دفاع میں
بہت سے رسائل لکھے گئے، لیکن ان تین
رسائل کے مطالب ایسے عمدہ ہیں کہ
دوسرا نہیں لکھ سکا۔

Maktabah Mujaddidiyah

www.maktabah.org

This book has been digitized by Maktabah Mujaddidiyah (www.maktabah.org).

Maktabah Mujaddidiyah does not hold the copyrights of this book. All the copyrights are held by the copyright holders, as mentioned in the book.

Digitized by Maktabah Mujaddidiyah, 2012

Files hosted at Internet Archive [www.archive.org]

We accept donations solely for the purpose of digitizing valuable and rare Islamic books and making them easily accessible through the Internet. If you like this cause and can afford to donate a little money, you can do so through Paypal. Send the money to ghaffari@maktabah.org, or go to the website and click the Donate link at the top.